GEMEENTE LAREN

Adres	:	Ambachtstraat 16
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	G 498
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	± 1880
Bouwtype	:	arbeiderswoning
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator		5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Aan de Ambachtstraat gelegen woonhuis: voormalige arbeiderswoning op vrije plattegrond. De plattegrond van het pand heeft de vorm van een ruit met afgeplatte hoeken. Het pand telt één woonlaag en een vliering/zolder; in de kap bevinden zich kleine ruimten die geen woonfunctie hebben.

Het woonhuis is deels opgetrokken uit rode (hand)vormbaksteen in halfsteensverband gemetseld met een terugliggende voeg. Het pand wordt afgedekt door een evenwijdig aan de weg gesitueerd zadeldak met oplopende nok: de nok is in het midden van het zadeldak hoger dan het rechter- en linkerdeel in relatie met de vorm van de plattegrond. In het midden bevindt zich een schoorsteen. De dakbedekking bestaat uit gesmoorde rechtsdekkende Hollandse pannen; het linkerdeel van het dak is nog voorzien van de originele handgevormde pannen. Het dakschild wordt aan de voorzijde slechts doorbroken door een gietijzeren dakvenster.

Het houtwerk is crème geschilderd met uitzondering van de rabatdelen van de topgevels, het raamhout en de deuren. Deze delen zijn groen geschilderd. De roeden en de stopverkanten van de vensters zijn witgeschilderd.

De voorgevel bestaat uit drie delen, en is symmetrisch wat betreft opzet en indeling.
Het rechter middendeel van de gevel bevat de oorspronkelijke toegang. Het kozijn bevat een houten onder- en bovendeur en een bovenlicht dat is verdeeld door twee verticale roeden. Boven de deur bevindt zich een houten goot op twee klossen zonder knijpdelen. De overige geveldelen daarentegen zijn niet voorzien van houten goten doch bevatten wel de originele knijpdelen. Dit deel van de gevel is opgetrokken uit een iets grauwere en grotere baksteen dan de rest van het pand, hetgeen doet vermoeden dat dit geveldeel - met behoud van de originele kozijnen - in deze eeuw opnieuw is opgetrokken.

Het linkerdeel van de gevel bevat twee schuifvensters: het linker schuifvenster kent een verdeling van 2 horizontale en één verticale roede in het bewegende deel en een kruisroede in het vaste deel. Het rechter schuifvenster wordt verdeeld door drie verticale roeden; het beweegbare deel kent een horizontale verdeling door twee roeden; het vaste deel door één roede.

De indeling van het rechterdeel van de gevel is gespiegeld aan het linkerdeel.
Ook dit deel bevat twee schuifvensters: het rechter schuifvenster kent een verdeling van twee horizontale en één verticale roede in het bewegende deel, en een kruisroede in het vaste deel. Het linker schuifvenster wordt verdeeld door drie verticale roeden; het beweegbare deel kent een horizontale verdeling door twee roeden; het vaste deel door één roede.

De rechterzijgevel bevat op de begane grond een venster zonder roedenverdeling. De topgevel is afgewerkt met originele groen geschilderde houten rabatdelen. In de topgevel bevindt zich een venster met een naar buiten draaiend raam met een kruisroedenverdeling.

Ter rechterzijde van deze gevel is een recente aanbouw gelegen, die de huidige toegang bevat. Deze aanbouw is deels aan de achtergevel vastgebouwd.

De achtergevel is blind met uitzondering van het geknikte linkerdeel, dat een recente deur bevat die toegang geeft tot een binnenplaatsje. Het middendeel en het rechterdeel van de gevel zijn beiden witgepleisterd. Tegen deze delen van de achtergevel is een recent afdak gebouwd.

De linkerzijgevel bevat op de begane grond een vast venster met roedenverdeling: één verticaal en vier horizontaal. Het linkerdeel van de gevel is witgepleisterd. De topgevel is afgewerkt met groengeschilderde houten rabatdelen. In de topgevel bevindt zich een venstertje met een naar buiten draaiend raam voorzien van een kruisroedenverdeling.
Ter beëindiging van de gevel is een kleine houten makelaar in de vorm van een tuit ter versiering aangebracht.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege de bijzondere plattegrond, hoofdvorm en dakvorm van het object;
- vanwege de gaafheid van het pand (met o.a. de overwegend originele kozijnen en vensters).

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in samenhang met de panden Zijtak 4c, Zevenend 6 en Ambachtstraat 11-13.

Het woonhuis zonder de aanbouw verdient te worden beschermd.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1980, 84
Gemeente Laren, Archief bouw- en woningtoezicht, 4200.

voorgevel

linkerzijgevel

2.1
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Boekweitskorrel 16**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**De Molshoop**
Huidige bestemming	:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderij**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**1780-1820**
Bouwtype	:	**kleine boerderij**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Inleiding:

Deze kleine voormalige boerderij is gelegen aan een vijfsprong van de straten Zijtak, Wagenpad, Boekweitskorrel en H. Valkenburglaantje. Oorspronkelijk als boerderijtje gebouwd voor een boer met beperkt kapitaal werd het begin 20ste eeuw verbouwd tot woonhuis. Hiertoe zijn een aantal aanpassingen gepleegd zoals het aanbrengen van openslaande deuren en dakkapellen. De rieten kap is vervangen door pannen. Dit is aan de vorm van de kap nog te zien. Een aantal wijzigingen is in 1948 aangebracht naar ontwerp van de Larense architect H.F. Smit.

Omschrijving:

Het voormalige boerderijtje heeft een rechthoekige plattegrond met een kleine sprong in de zijgevel. Het telt één bouwlaag onder flauw hellend zadeldak, dat is gedekt met gesmoorde oude Hollandse pannen. Het dak is aan de zijde van de Zijtak 'gemodelleerd' vanwege de sprong in de gevel. Aan de andere zijde is het dak vanuit de nok opgelicht ten behoeve van een dakkapel. Op het dak staat een kleine schoorsteen. De beide zijgevels zijn bepleisterd en witgeschilderd.

Boekweitskorrel 18

Aanzicht vanaf kruising Zijtak (linker zijgevel)

Voorgevel Boekweitskorrel

Idem

Linkerzijgevel gezien naar de Boekweitskorrel

Rechterzijgevel

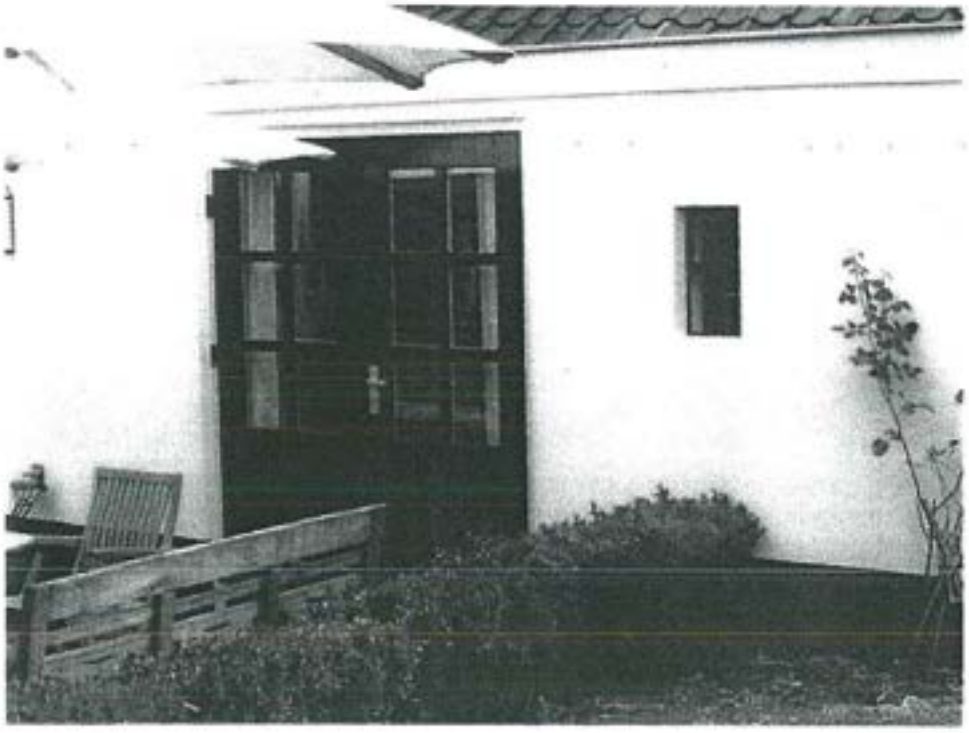

7.1
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Brink 2-4**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: winkel**
Oorspronkelijke bestemming	**: dubbelvilla**
Architect	**: S. de Clerq en J. Gratama**
Opdrachtgever	**: D. den Hartog**
Bouwjaar	**: 1903**
Bouwtype	**: dubbelvilla**
Bouwstijl	**: Gooise Landhuisstijl**
Datum opname	**: 16 juni 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:** In 1966 is de woning Brink 2 verbouwd waarbij de etalage werd toegevoegd aan pand.

Inleiding:
In 1903 is deze dubbelvilla gebouwd voor D. den Hartog naar een ontwerp van de architecten Samuel de Clerq (1876-1962) en Jan Gratama (1877-1947). Voor Gratama is dit een van de eerste huizen die onder zijn eigen naam (dan wel als co-architect) is gebouwd, na een periode waarin hij werkte onder H. P. Berlage. Tevens is deze woning de eerste in een reeks van vijf woningen die de De Clerq en Gratama samen ontworpen hebben. Uiteindelijk werd Gratama bekend als architect binnen de Amsterdamse School en de Delftse School. Deze villa is, getuige het ontwerp dat is gepubliceerd in vaktijdschriften, één van de eerste voorbeelden van aangepast bouwen. De villa is getekend met een hooiberg op de achtergrond. Het is één van de eerste villa's in de zogenaamde Gooise landhuisstijl.
Na de bouw van deze dubbelvilla maakten de architecten Elzinga en Rutgers enkele ontwerpen voor een dakkapel (1911, Elzinga), een garage (1964, Rutgers), een schuur (1971, Rutgers) en iets eerder een etalage bij de Brink 2 (1966, Rutgers). Deze etalage was een uitbreiding van de in dit pand gehuisveste kapsalon, zodat er ook een plaats was voor een nieuwe parfumerie.

Omschrijving:
De dubbelvilla is gelegen aan de Brink. Het geheel is opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond en heeft twee bouwlagen met een met rietgedekt

samengesteld schilddak. De plattegrond wordt gevormd door een L-vormige plattegrond met een rechthoekige uitbouw tegen de zuidoostelijke gevel en verschillende uitbouwen tegen de noordoostelijke zijde. Tegen de noordwestelijke gevel is het pand Klaaskampen 1 gebouwd. Tegen de zuidwestelijke gevel is een aanbouw onder pannen dak gezet.
De voorgevel (noordoosten) is gelegen aan de Brink. De gevel heeft links een houten erker die over twee bouwlagen is doorgetrokken. Rechts in de gevel is een uitbouw met winkeletalages (1966) gebouwd met in het midden de entree tot de winkel. Deze uitbouw heeft een met riet gedekt lessenaardak. De kap is aangepast in haar vorm ten behoeve van de vensters op de eerste verdieping.
De achtergevel van nummer 2 is van ondergeschikt belang. De achtergevel van nummer 4 bevat onder meer openslaande deuren.
De linkerzijgevel (zuidoost) heeft in het midden een dakvlak dat over de tweede bouwlaag is doorgetrokken.
De rechter zijgevel (noordwest) heeft enkele vensters links in de gevel.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als één van de eerste voorbeelden van een villa in Gooise landhuisstijl
- vanwege haar positie in het oeuvre van architect Jan Gratama.
- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp met in het bijzonder de houten erker en de kapvorm langs de dakranden.
- vanwege de detaillering en het materiaalgebruik.

De villa is van ensemblewaarde en situationele waarde:
- vanwege haar markante ligging aan de Brink naast de uit dezelfde periode daterende villa Brink 6-8.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Fanelli, Giovanni, Moderne architectuur in Nederland 1900-1940, Den Haag 1978, p. 271
Pol, Gé van der, Laren rijk aan Monumenten, Laren (NH) 1982, p. 146

De voorgevel (noordoost)

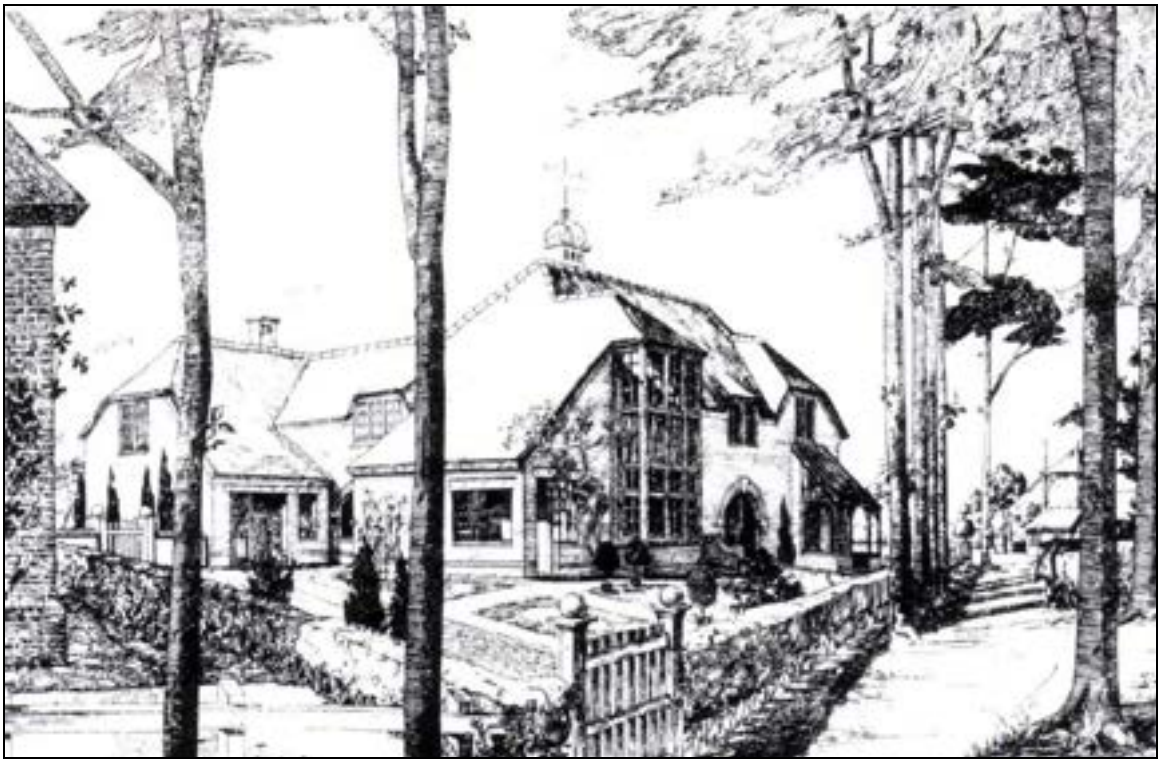
De linker zijgevel (zuidoost), met geheel links de gevel met het pannen gedekte dak van het pand Brink 6

De rechter zijgevel (noordwest) met rechts de gevel met het met pannen gedekte dak van het pand Klaaskampen 1.

Plattegrond van de dubbelvilla in 1971

Presentatietekening van de villa uit 1903.

7.1
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Brink 2-4**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: winkel**
Oorspronkelijke bestemming	**: dubbelvilla**
Architect	**: S. de Clerq en J. Gratama**
Opdrachtgever	**: D. den Hartog**
Bouwjaar	**: 1903**
Bouwtype	**: dubbelvilla**
Bouwstijl	**: Gooise Landhuisstijl**
Datum opname	**: 16 juni 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:** In 1966 is de woning Brink 2 verbouwd waarbij de etalage werd toegevoegd aan pand.

Inleiding:
In 1903 is deze dubbelvilla gebouwd voor D. den Hartog naar een ontwerp van de architecten Samuel de Clerq (1876-1962) en Jan Gratama (1877-1947). Voor Gratama is dit een van de eerste huizen die onder zijn eigen naam (dan wel als co-architect) is gebouwd, na een periode waarin hij werkte onder H. P. Berlage. Tevens is deze woning de eerste in een reeks van vijf woningen die de De Clerq en Gratama samen ontworpen hebben. Uiteindelijk werd Gratama bekend als architect binnen de Amsterdamse School en de Delftse School. Deze villa is, getuige het ontwerp dat is gepubliceerd in vaktijdschriften, één van de eerste voorbeelden van aangepast bouwen. De villa is getekend met een hooiberg op de achtergrond. Het is één van de eerste villa's in de zogenaamde Gooise landhuisstijl.
Na de bouw van deze dubbelvilla maakten de architecten Elzinga en Rutgers enkele ontwerpen voor een dakkapel (1911, Elzinga), een garage (1964, Rutgers), een schuur (1971, Rutgers) en iets eerder een etalage bij de Brink 2 (1966, Rutgers). Deze etalage was een uitbreiding van de in dit pand gehuisveste kapsalon, zodat er ook een plaats was voor een nieuwe parfumerie.

Omschrijving:
De dubbelvilla is gelegen aan de Brink. Het geheel is opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond en heeft twee bouwlagen met een met rietgedekt

samengesteld schilddak. De plattegrond wordt gevormd door een L-vormige plattegrond met een rechthoekige uitbouw tegen de zuidoostelijke gevel en verschillende uitbouwen tegen de noordoostelijke zijde. Tegen de noordwestelijke gevel is het pand Klaaskampen 1 gebouwd. Tegen de zuidwestelijke gevel is een aanbouw onder pannen dak gezet.
De voorgevel (noordoosten) is gelegen aan de Brink. De gevel heeft links een houten erker die over twee bouwlagen is doorgetrokken. Rechts in de gevel is een uitbouw met winkeletalages (1966) gebouwd met in het midden de entree tot de winkel. Deze uitbouw heeft een met riet gedekt lessenaardak. De kap is aangepast in haar vorm ten behoeve van de vensters op de eerste verdieping.
De achtergevel van nummer 2 is van ondergeschikt belang. De achtergevel van nummer 4 bevat onder meer openslaande deuren.
De linkerzijgevel (zuidoost) heeft in het midden een dakvlak dat over de tweede bouwlaag is doorgetrokken.
De rechter zijgevel (noordwest) heeft enkele vensters links in de gevel.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als één van de eerste voorbeelden van een villa in Gooise landhuisstijl
- vanwege haar positie in het oeuvre van architect Jan Gratama.
- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp met in het bijzonder de houten erker en de kapvorm langs de dakranden.
- vanwege de detaillering en het materiaalgebruik.

De villa is van ensemblewaarde en situationele waarde:
- vanwege haar markante ligging aan de Brink naast de uit dezelfde periode daterende villa Brink 6-8.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Fanelli, Giovanni, Moderne architectuur in Nederland 1900-1940, Den Haag 1978, p. 271
Pol, Gé van der, Laren rijk aan Monumenten, Laren (NH) 1982, p. 146

De voorgevel (noordoost)

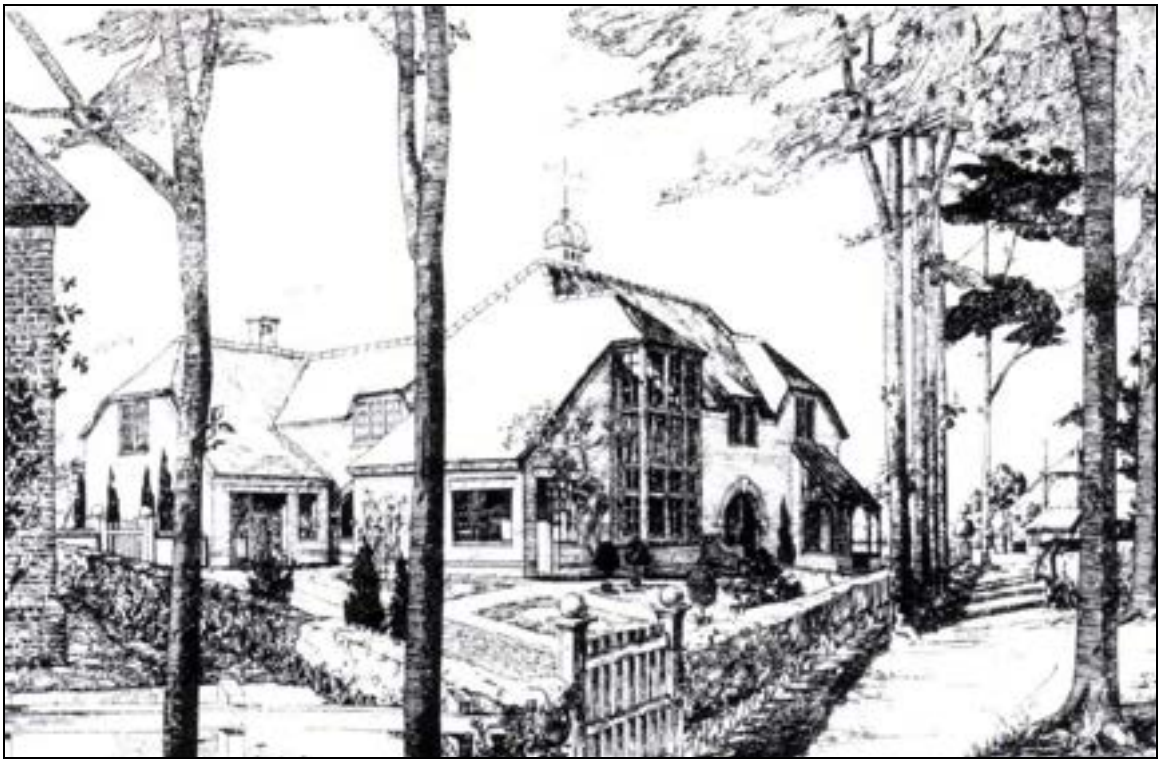
De linker zijgevel (zuidoost), met geheel links de gevel met het pannen gedekte dak van het pand Brink 6

De rechter zijgevel (noordwest) met rechts de gevel met het met pannen gedekte dak van het pand Klaaskampen 1.

Plattegrond van de dubbelvilla in 1971

Presentatietekening van de villa uit 1903.

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Brink 18a-20
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 454 / F 455
Naam	:	De Gouden Leeuw / De Coeswaard
Huidige bestemming	:	restaurant / pannekoekenhuis
Oorspr. bestemming	:	café met woning annex bakkerij
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	± 1750
Bouwtype	:	logement
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	het pand is talloze malen verbouwd, met name de zijgevels en de achtergevel.

Oorspronkelijk is dit pand gebouwd als logement; Op de route Amsterdam-Amersfoort konden hier de paarden worden verwisseld.

Beschrijving:

Aan de Brink gelegen pand, thans twee restaurants bevattend, doch oorspronkelijk gebouwd als logement. In 1915 bevatte het pand een café ter linker zijde en een bakkerij ter rechter zijde.

Het object op een T-vormige plattegrond, is boven een zwartgeschilderde gestucte plint opgetrokken uit diverse steensoorten. De topgevel aan de voorzijde van het pand bevindt zich nog in oorspronkelijke staat, en is opgetrokken uit handvormbakstenen gemetseld in kruisverband.
De kozijnen en deuren van de begane grond zijn geen van allen meer oorspronkelijk. In 1938 is de gevelindeling gewijzigd. Een bouwtekening uit 1915 (Archief Bouw- en Woningtoezicht 564) geeft aan dat bij de oorspronkelijke toestand de voorgevel van het café aan weerszijden van de deur twee paar stolpende deuren bevatte. Voor de bakkerij gold eveneens een dergelijke indeling.

Het object kent twee bouwlagen, de woning boven de restaurants is deels in de kap gesitueerd.
Het dak wordt afgedekt door een samengestelde kap; een zadeldak met de nok haaks op de weg wordt aan de voorzijde geflankeerd door een zadeldak ter linkerzijde (nok evenwijdig). Ter rechterzijde is een recent hellend dakvlak geconstrueerd.
De dakbedekking bestaat uit gesmoorde machinaal vervaardigde Hollandse pannen; deze zijn niet origineel.
Het grootste deel van de kozijnen is crème geschilderd, terwijl het raamhout groen geschilderd is. De veranda van nummer 18a is eveneens groen geschilderd met witte accenten, bij no. 20 geldt een omgekeerde kleurstelling. Het is niet bekend in hoeverre deze kleuren origineel zijn.

De voorgevel bevat op begane grondniveau aan de voorzijde een veranda over de gehele breedte van het pand. Deze is origineel, doch stamt niet uit 1750 maar dateert van rond de eeuwwisseling.
De veranda steunt op geprofileerde houten staanders; acht staanders zijn paarsgewijs geplaatst op een stenen voetstuk, waarboven - tussen de paren - een geprofileerde houten verbinding is aangebracht. Onder het platte dak is tussen de paren een versiering aangebracht van vier V-tjes die in stervorm zijn geplaatst. Korbelen zorgen voor verdere ondersteuning van het platte dak.
Ter linker zijde en tussen no. 18a en 20 is de kopse kant van de veranda dichtgezet met een venster met roedenverdeling.
De gevelindeling van het pannekoekenhuis is niet origineel, behoudens de plaats van het rechtervenster en de deur.
Ook het hellend dakvlak met dakkapel is recent. Oorspronkelijk was de bakkerij gedekt met een plat dak. De topgevel liep ter rechter zijde verder door naar beneden, terwijl op die plek een schoorsteen stond.
De gevelindeling van het De Gouden Leeuw dateert uit 1938. Rechts bevindt zich een deur, vervolgens een groot vast tweelichtvenster, vervolgens nog een deur (nu met een portaal), en daarnaast eenzelfde tweelichtvenster. Over de gehele breedte bevatten vensters en deuren bovenlichten met glas-in-lood.
De topgevel op de verdieping bevat twee symmetrisch geplaatste schuifvensters met een verticale roedenverdeling. Aan de bovenzijde is het kozijn voorzien van een halfsteens rollaag.
De topgevel is afgewerkt met vlechtingen en bevat een tuit. Boven de vensters en ter hoogte van de vlechtingen bevat de gevel muurankers. Een recent smeedijzeren uithangbord geeft de naam van het restaurant aan.
Het hellend dakvlak ter linker zijde bevat een recente dakkapel.

De zijgevel rechts is blind (het pand is tegen het voormalige logement van Hamdorff gebouwd). De erachter gelegen geveldelen zijn geheel vernieuwd en derhalve niet meer in originele staat.

De zijgevel links bestaat uit een topgevel. Deze is tot de verdieping opgetrokken in kruisverband (origineel). De topgevel is vanaf de verdieping opnieuw opgemetseld in halfsteensverband. De gevel wordt bekroond door een tuit. De gevel bevat op de begane grond twee identieke kozijnen met schuifvensters; het

vaste deel van het venster is voorzien van glas-in-lood. De gevel bevat ter hoogte van de balklaag van de verdieping muurankers. Op de verdieping bevat de gevel een drielichtkozijn, aan de bovenzijde afgewerkt met een rollaag. Stoffen zonweringen in houten omlijsting omgeven de kozijnen in deze gevel. Links naast de gevel is recentelijk een aanbouwtje verrezen.
Het geveldeel, terugliggend ten opzichte van het voorhuis, is geheel vernieuwd. Het bevat o.a. recente vensters en deuren, dakbedekking en dakkapellen.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorisch belang voor Laren:
- vanwege het bouwtype herberg in boerderijstijl, en de oorspronkelijke topgevels en veranda.

Het pand is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als één van de voormalige cafés rond de Brink;

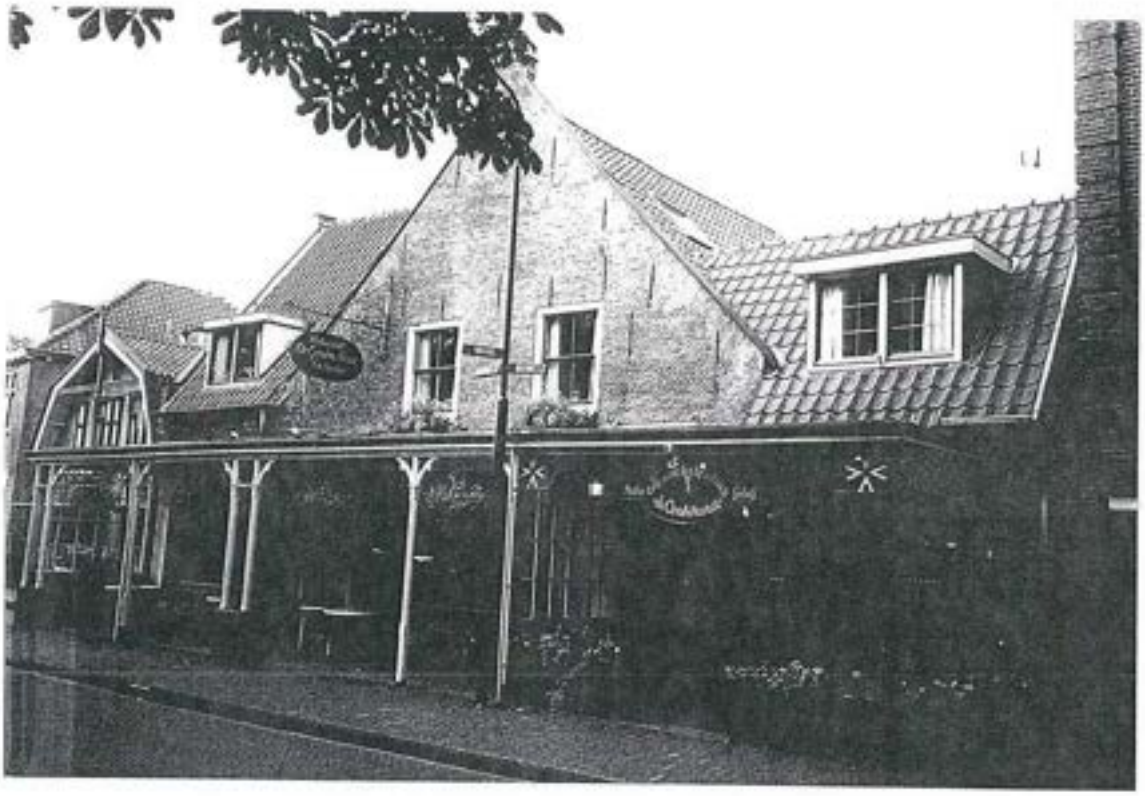
Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in samenhang met Brink 22 vormt dit pand een karakteristiek onderdeel van de Brink, en draagt bij aan de uitstraling van het dorpse karakter van Laren.

Aanbevolen wordt de oorspronkelijke elementen in de voor- en zijgevel en het huidige bouwvolume te beschermen.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M, *Laren rijk aan monumenten, Laren 1982*, 148
Gemeente Laren, archief Bouw- en woningtoezicht, 564 (oudste tekening, 1915), 569, 1274, 2459, 2468, 2470, 2258, 2537, 2547, 2560, 3010, 3024, 4915, 7799, 7333, 8179, 6599, 6712.

voorgevel

detail topgevel

Brink 18A

aanzicht voor- en zijgevel

linkerzijgevel

linkerzijgevel - detail

5.01 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Brink 19**
Kadastrale aanduiding	**: F 478**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: onbekend**
Opdrachtgever	**: onbekend**
Bouwjaar	**: ± 1895**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: Chaletstijl invloeden**
Datum opname	**: 27 december 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e **/** 5.1.2e
Opmerkingen	**:** In 1929 heeft architect A.P. van de Brink het huis uitgebreid aan de achtergevel en aan de zuidelijke zijgevel.

Inleiding:
Deze villa met invloeden van de Chaletstijl is vermoedelijk kort voor 1900 gebouwd. In 1929 heeft architect A.P. van de Brink het gebouw laten opmeten en enkele bouwonderdelen aan toegevoegd aan de achterzijde en de zijgevel. Het recent gebouwde atelier valt buiten de bescherming.

Omschrijving:
De villa is evenwijdig gelegen aan de Brink en opgetrokken op een samengestelde plattegrond. Het gebouw is opgetrokken in baksteen en is twee bouwlagen hoog met een kap. Langs het gebouw zijn speklagen aangebracht en op de hoeken zijn tussen deze banden hoekblokken geplaatst. Het samengestelde dak heeft grote overstekken die in de lengte rusten op geprofileerde korbelen. Onder de dakgoten is in de lengterichting een verstevigingsconstructie aangebracht met Andreaskruizen, waarop de korbelen van de dakgoot rusten. Op de kopse zijden van de daken zijn makelaars aangebracht. De daken zijn gedekt met zwarte verbeterde Hollandse pannen.
De voorgevel (west) bestaat uit een hoofdvolume, links, met een kopgevel en een lager, net iets teruggelegen volume rechts. Dit rechter bouwvolume telt maar één bouwlaag. In het midden van de kopgevel van het hoofdvolume is een deuropening aangebracht met in het kozijn twee deurvleugels, zijlichten en een bovenlicht. Recht boven deze deuropening is een

houten balkon geplaatst met houten balusters. Het balkon rust op twee houten korbelen. In de gevel achter dit balkon is een deuropening met zijlichten en een getoogd bovenlicht aangebracht. De ruimte naast het bovenlicht boven de zijlichten is opgevuld met een houtsnijwerk. De bakstenen toog heeft op de hoeken een aanzetsteen en in het midden een sluitsteen. De kap rust op een versierd extern kapgebint. In het teruggelegen bouwvolume is direct naast het hoofdvolume een klein portiek, met daarin de voordeur. De opening van de portiek is getoogd en heeft langgerekte aanzetstenen en een kleine sluitsteen. Rechts van dit portiek is een venster aangebracht met schuiframen. De toog boven het venster heeft witte aanzetstenen en een sluitsteen. Het venster heeft persiennes. Recht boven het venster rust op de dakgoot een dakkapel met geprofileerde stijlen. Midden op de dakkapel is een makelaar geplaatst. Midden op het dak staat een schoorsteen. Geheel rechts is de gevel van een kleine aanbouw van één bouwlaag hoog onder een plat dak. In het midden van deze aanbouw bevindt zich een venster.
De achtergevel (oost) bestaat uit meerdere bouwvolumes. Geheel links bevindt zich een kleine aanbouw van één bouwlaag hoog onder een plat dak. Daarnaast is de langgevel gelegen van het tweede bouwvolume van één bouwlaag hoog onder een mansardedak. Het derde deel betreft de langgevel van een bouwvolume dat is opgetrokken over twee bouwlagen. Het vierde deel de kopgevel van een aanbouw dat is voorzien van één bouwlaag onder een mansardedak. Het eerste bouwvolume heeft één klein venster. In de gevel van het tweede bouwvolume is een getoogd venster geplaatst met persiennes. De toog heeft witte aanzetstenen en een sluitsteen. Rechts van deze gevel bevindt zich de gevelzijde van het derde bouwvolume. Op de eerste bouwlaag van deze gevel is links een deuropening geplaatst met rechts daarvan een klein vierkant venster. Recht boven deze deur is op de tweede bouwlaag een venster aangebracht. In het dakvlak is rechts van het midden een schoorsteen geplaatst. Links van het vierde bouwvolume is een serre geplaatst, die niet tot het monumentale deel wordt gerekend. De kopse gevel van het vierde bouwvolume is verbouwd en wordt niet beschermd.
De linkerzijgevel (noord) bestaat uit drie volumes. Geheel links is de teruggelegen langgevel van een aanbouw van één bouwlaag hoog onder een mansardedak. In het midden is de kopgevel van een bouwvolume van twee bouwlagen hoog. Rechts is een teruggelegen gevel van twee bouwlagen hoog. Alle vensters en deuropeningen in deze gevel hebben langgerekte aanzetstenen bij de togen en een witte sluitsteen. In de het dakvlak van de aanbouw is een dakkapel geplaatst met een rozetvenster. In het middelste bouwvolume is links op de begane grond een venster geplaatst en rechts een deuropening met bovenlicht aangebracht. Op de eerste verdieping is in het midden van dit volume een venster geplaatst. In de gevel van het rechter teruggelegen bouwvolume zijn op de begane grond twee vensters geplaatst. Recht boven deze vensters bevinden zich op de eerste verdiepingen twee even brede vensters. Midden op het dak en in het dakvlak, rechts van het midden, is een schoorsteen geplaatst.
De rechterzijgevel (zuid) bestaat uit drie bouwvolumes. Geheel links is een kopgevel van een volume van één bouwlaag onder een mansardedak. In het midden is een teruggelegen kopgevel van een twee bouwlagen hoog bouwvolume onder een zadeldak. Uiterst rechts is de langgevel van een teruggelegen bouwvolume van één bouwlaag hoog onder een mansardedak. Alle vensters in de rechterzijgevel (zuid) zijn voorzien van persiennes. Voor de gevel van het linker bouwvolume bevindt zich links een één bouwlaag hoge aanbouw onder een plat dak. In deze gevel bevindt zich geheel rechts een venster. In de gevelwand van het achterliggende bouwvolume is rechts op de begane grond een deuropening met twee deurenvleugels geplaatst. Op de eerste verdieping van deze kopse gevel zijn twee vensters aangebracht. De deuropening en de vensters in deze gevelwand hebben witte aanzetstenen en een witte sluitsteen in de toog. De overstekende kap rust op een versierd extern kapgebint. In de gevelwand van het middelste bouwvolume bevindt zich links op de begane grond een

deuropening met links daarvan een klein vierkant venster. Rechts van deze deuropening is een venster geplaatst. Op de eerste verdieping bevinden zich twee vensters, recht boven de deuropening en het venster op de begane grond. Geheel links van deze vensters is een klein vierkant venster aangebracht. Geheel rechts is de gevel van de aanbouw. Voor deze gevel ligt de serre die niet tot het beschermde complex wordt gerekend. De dakkapellen in het dakvlak van deze aanbouw zijn van later datum en worden niet beschermd.

Redengevende omschrijving:
De villa is van architectuurhistorische waarde:

- Als representatief voorbeeld van een grote villa uit het laatste kwart van de 19de eeuw.
- vanwege de rijke eclectische detaillering waarin onder andere chaletinvloeden zijn terug te vinden.

Het pand is van situationele en ensemblewaarde

- vanwege de prominente ligging op de hoek van de Brink met de Kerklaan.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht.

Voorgevel (west), met links detail van de portiek met voordeur

Achtergevel (oost) (de rechter foto ook gedeelte zuidelijke zijgevel)

Linker zijgevel (noord)

Rechter zijgevel (zuid)

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Brink 18a-20
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 454 / F 455
Naam	:	De Gouden Leeuw / De Coeswaard
Huidige bestemming	:	restaurant / pannekoekenhuis
Oorspr. bestemming	:	café met woning annex bakkerij
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	± 1750
Bouwtype	:	logement
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	het pand is talloze malen verbouwd, met name de zijgevels en de achtergevel.

Oorspronkelijk is dit pand gebouwd als logement; Op de route Amsterdam-Amersfoort konden hier de paarden worden verwisseld.

Beschrijving:

Aan de Brink gelegen pand, thans twee restaurants bevattend, doch oorspronkelijk gebouwd als logement. In 1915 bevatte het pand een café ter linker zijde en een bakkerij ter rechter zijde.

Het object op een T-vormige plattegrond, is boven een zwartgeschilderde gestucte plint opgetrokken uit diverse steensoorten. De topgevel aan de voorzijde van het pand bevindt zich nog in oorspronkelijke staat, en is opgetrokken uit handvormbakstenen gemetseld in kruisverband.
De kozijnen en deuren van de begane grond zijn geen van allen meer oorspronkelijk. In 1938 is de gevelindeling gewijzigd. Een bouwtekening uit 1915 (Archief Bouw- en Woningtoezicht 564) geeft aan dat bij de oorspronkelijke toestand de voorgevel van het café aan weerszijden van de deur twee paar stolpende deuren bevatte. Voor de bakkerij gold eveneens een dergelijke indeling.

Het object kent twee bouwlagen, de woning boven de restaurants is deels in de kap gesitueerd.
Het dak wordt afgedekt door een samengestelde kap; een zadeldak met de nok haaks op de weg wordt aan de voorzijde geflankeerd door een zadeldak ter linkerzijde (nok evenwijdig). Ter rechterzijde is een recent hellend dakvlak geconstrueerd.
De dakbedekking bestaat uit gesmoorde machinaal vervaardigde Hollandse pannen; deze zijn niet origineel.
Het grootste deel van de kozijnen is crème geschilderd, terwijl het raamhout groen geschilderd is. De veranda van nummer 18a is eveneens groen geschilderd met witte accenten, bij no. 20 geldt een omgekeerde kleurstelling. Het is niet bekend in hoeverre deze kleuren origineel zijn.

De voorgevel bevat op begane grondniveau aan de voorzijde een veranda over de gehele breedte van het pand. Deze is origineel, doch stamt niet uit 1750 maar dateert van rond de eeuwwisseling.
De veranda steunt op geprofileerde houten staanders; acht staanders zijn paarsgewijs geplaatst op een stenen voetstuk, waarboven - tussen de paren - een geprofileerde houten verbinding is aangebracht. Onder het platte dak is tussen de paren een versiering aangebracht van vier V-tjes die in stervorm zijn geplaatst. Korbelen zorgen voor verdere ondersteuning van het platte dak.
Ter linker zijde en tussen no. 18a en 20 is de kopse kant van de veranda dichtgezet met een venster met roedenverdeling.
De gevelindeling van het pannekoekenhuis is niet origineel, behoudens de plaats van het rechtervenster en de deur.
Ook het hellend dakvlak met dakkapel is recent. Oorspronkelijk was de bakkerij gedekt met een plat dak. De topgevel liep ter rechter zijde verder door naar beneden, terwijl op die plek een schoorsteen stond.
De gevelindeling van het De Gouden Leeuw dateert uit 1938. Rechts bevindt zich een deur, vervolgens een groot vast tweelichtvenster, vervolgens nog een deur (nu met een portaal), en daarnaast eenzelfde tweelichtvenster. Over de gehele breedte bevatten vensters en deuren bovenlichten met glas-in-lood.
De topgevel op de verdieping bevat twee symmetrisch geplaatste schuifvensters met een verticale roedenverdeling. Aan de bovenzijde is het kozijn voorzien van een halfsteens rollaag.
De topgevel is afgewerkt met vlechtingen en bevat een tuit. Boven de vensters en ter hoogte van de vlechtingen bevat de gevel muurankers. Een recent smeedijzeren uithangbord geeft de naam van het restaurant aan.
Het hellend dakvlak ter linker zijde bevat een recente dakkapel.

De zijgevel rechts is blind (het pand is tegen het voormalige logement van Hamdorff gebouwd). De erachter gelegen geveldelen zijn geheel vernieuwd en derhalve niet meer in originele staat.

De zijgevel links bestaat uit een topgevel. Deze is tot de verdieping opgetrokken in kruisverband (origineel). De topgevel is vanaf de verdieping opnieuw opgemetseld in halfsteensverband. De gevel wordt bekroond door een tuit. De gevel bevat op de begane grond twee identieke kozijnen met schuifvensters; het

vaste deel van het venster is voorzien van glas-in-lood. De gevel bevat ter hoogte van de balklaag van de verdieping muurankers. Op de verdieping bevat de gevel een drielichtkozijn, aan de bovenzijde afgewerkt met een rollaag. Stoffen zonweringen in houten omlijsting omgeven de kozijnen in deze gevel. Links naast de gevel is recentelijk een aanbouwtje verrezen.
Het geveldeel, terugliggend ten opzichte van het voorhuis, is geheel vernieuwd. Het bevat o.a. recente vensters en deuren, dakbedekking en dakkapellen.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorisch belang voor Laren:
- vanwege het bouwtype herberg in boerderijstijl, en de oorspronkelijke topgevels en veranda.

Het pand is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als één van de voormalige cafés rond de Brink;

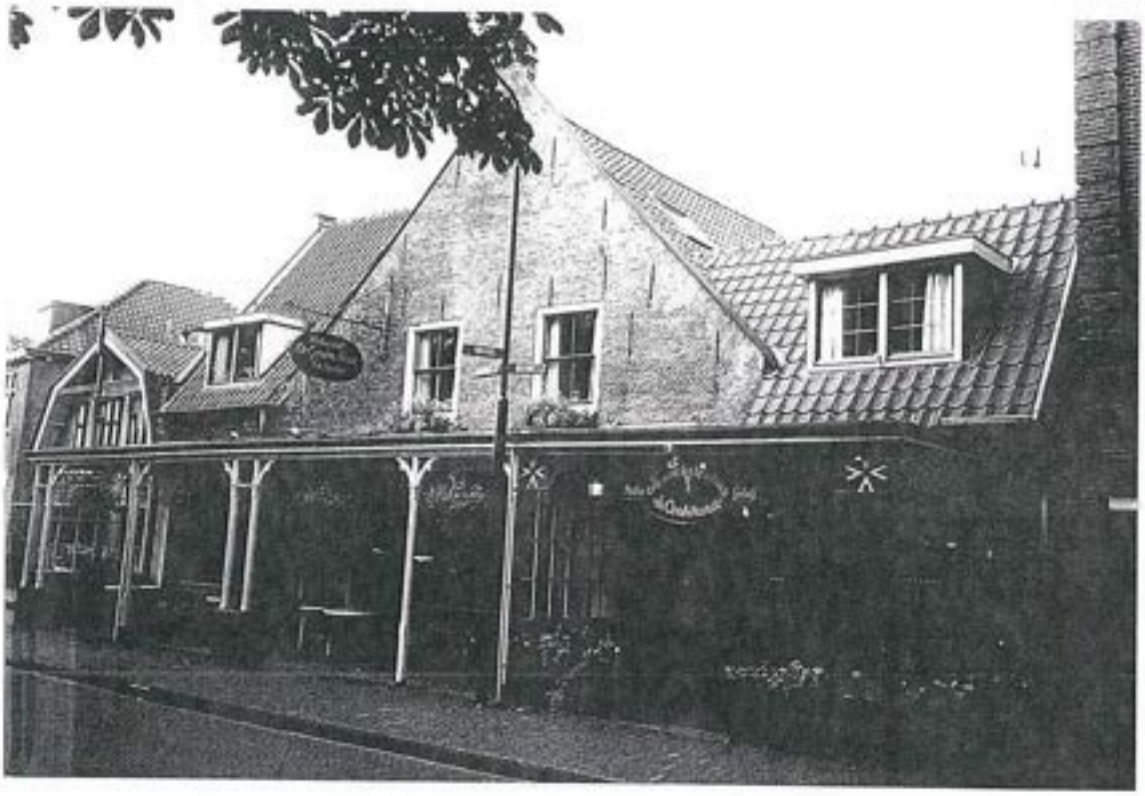
Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in samenhang met Brink 22 vormt dit pand een karakteristiek onderdeel van de Brink, en draagt bij aan de uitstraling van het dorpse karakter van Laren.

Aanbevolen wordt de oorspronkelijke elementen in de voor- en zijgevel en het huidige bouwvolume te beschermen.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M, *Laren rijk aan monumenten, Laren 1982*, 148
Gemeente Laren, archief Bouw- en woningtoezicht, 564 (oudste tekening, 1915), 569, 1274, 2459, 2468, 2470, 2258, 2537, 2547, 2560, 3010, 3024, 4915, 7799, 7333, 8179, 6599, 6712.

voorgevel

detail topgevel

Brink 18A

aanzicht voor- en zijgevel

linkerzijgevel

linkerzijgevel - detail

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Brink 22
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 456
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	winkel / woonhuis
Oorspr. bestemming	:	winkel / woonhuis
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	ca. 1880-1910
Bouwtype	:	winkel / woonhuis
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	januari 1993
Naam inventarisator	:	51.2e
Opmerkingen	:	Oorspronkelijk was in het linkerdeel van het pand de kruidenierswinkel van de dames Banis gevestigd (later tapijtenzaak). Het rechterdeel diende als woonruimte. Thans is het rechterdeel van het pand eveneens als winkel in gebruik, waarbij de vensters en deur in dit deel van het pand in nostalgische (doch niet oorspronkelijke) stijl zijn gewijzigd.

Beschrijving:

Aan de Brink gelegen woon-winkelpand, in de rooilijn gelegen ten opzichte van het pand Brink 24-26, iets terugliggend ten opzichte van Brink 18-20. Het pand op rechthoekige plattegrond wordt afgedekt door een mansardedak met de nok haaks op de weg. Het pand is opgetrokken uit rode vormbaksteen in kruisverband op een grijsgepleisterde plint. De zijgevels zijn witgepleisterd. Het mansardedak is gedekt met gesmoorde hollandse pannen. Het pand telt één bouwlaag maar bevat twee woonlagen.

<u>De voorgevel</u> bestaat uit een grijsgepleisterde, deels iets vooruitspringende plint, met daarboven de gevel in kruisverband.

De gevelindeling is als volgt:
Links bevindt zich de ingang met een groot vast venster (etalage/winkelruit). Rechts bevindt zich een identiek venster (oorspronkelijk was dit venster eenvoudiger uitgevoerd en van luiken voorzien). De ingang annex venster zijn omgeven door een houten raamwerk. De toegangsdeur kent een geprofileerd paneel en een vast venster. De winkelruit is eveneens vast. Hierboven is een luifel met afgeschuinde kanten bevestigd. De luifel hangt aan vier, deels gedraaide, smeedijzeren stangen. Tussen het venster en de deur steunt het op geprofileerde, houten klossen. Boven de luifel bevinden zich recente glas-in-lood bovenlichten met geel glas.
Het raamwerk steunt aan de onderzijde op drie diamantkoppen. Tussen de diamantkoppen van het venster bevindt zich een stucco bandversiering van twee witte liggende ruiten op een groen veld, waartussen een verticale witte gestucte cementen stijl.
Het houten raamwerk kent een klassiek-geïnspireerde vormgeving met drie pilasters en een kroonlijst.
De pilasters zijn voorzien van een voetplaat. De 'schacht' kent afgeschuinde hoeken, en is voorzien van drie canneluren. De pilasters hebben elk twee 'kapitelen': onder de luifel en onder de kroonlijst. Deze kapitelen bevatten drie rondjes in een spaarveld ter versiering. Via een profiel gaan de pilasters over in een architraaf met diamantkoppen, waartussen ruitmotieven (één boven de deur, twee boven het venster, waartussen een 8-puntige ster). Hierboven bevindt zich de kroonlijst (met een geprofileerde "sima"/dakgoot).

Het rechtervenster bestond oorspronkelijk uit een schuifraam met glas-in-lood bovenlicht, waarboven een rollaag. Het venster was voorzien van luiken. Thans kent dit venster een identieke vorm als het oorspronkelijke winkelvenster.

Op de verdieping bevinden zich -symmetrisch in de gevel- twee T-vensters (schuiframen). Beide zijn voorzien van een strek. Boven in de gevel zorgt een gietijzeren roosvenster voor de lichtinval op zolder. Het venster is gevat in een koppenlaag.

Het dakoverstek steunt op houten gordingen, en wordt beëindigd door een geprofileerde gootlijst, waaronder een extra plank is aangebracht. De voorgevel wordt bekroond door een bewerkte makelaar; deze wordt op zijn plaats gehouden door een horizontale balk, die is bevestigd in de knik van de mansardekap.

Kleuren: het houtwerk is rijtuiggroen geschilderd met uitzondering van de diamantkoppen, ruitmotieven, cannelures, kroonlijst (de sima is wél groen), de kozijnen en het paneel van de deur en de kozijnen op de verdieping. Deze zijn, evenals de extra plank onder de dakgoot crème geschilderd.

<u>Overige gevels</u>
De zuidgevel is blind en voorzien van een goot op klossen. De indeling van de noordgevel is niet meer origineel: ook hier zijn soortgelijke vensters, een deur en raamwerken bijgemaakt. De

indeling van de achtergevel is gewijzigd evenals de indeling van de plattegrond.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege het typische karakter van de -laat 19e eeuwse- dorps aandoende voorgevel / winkelpui;

Het pand is van beeldbepalende betekenis voor Laren:
- vanwege de ligging aan Brink, tegenover de basiliek, in een historische omgeving.

Het pand is van cultuurhistorische betekenis voor Laren:
- vanwege de vroegere functie als kruidenierswinkel van de gezusters Banis.

Geadviseerd wordt alleen de voorgevel op te nemen als gemeentelijk monument.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, *W.G.M.: Laren rijk aan monumenten*, 149
Gemeente Laren, archief bouw-en woningtoezicht nrs.2434, 7451, 7639, 8256. Geen bouwtekening aanwezig.

Voorgevel

Voorgevel - detail

7.2
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Brink 32**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: winkels met bovenwoning**
Oorspronkelijke bestemming	**: winkels met bovenwoning**
Architect	**: H. F. Smit (1925), A. Hooft (1930)**
Opdrachtgever	**: onbekend**
Bouwjaar	**: 1925, 1930**
Bouwtype	**: winkels met bovenwoning**
Bouwstijl	**: Amsterdamse School**
Datum opname	**: 16 juni 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:** Het pand is in 1925 gebouwd na een ontwerp van Smit en in 1930 grotendeels verbouwd en uitgebreid naar een ontwerp van Hooft.

Inleiding:
Dit winkelblok werd in 1925 gebouwd naar een ontwerp van de Larense gemeente-architect H. F. Smit. Al in 1930 maakte A. Hooft een ontwerp voor een verbouwing van dit pand, waarbij hij het ontwerp maakte binnen de stroming van de Amsterdamse School. In dit ontwerp heeft de architect een vorm van gevelarchitectuur toegepast, waarbij alleen de gevels die vanaf de straat zichtbaar zijn, gedecoreerd zijn. In 1961 maakte A. P. van de Brink een ontwerp voor de gevel op de begane grond, waarbij de etalages een moderner uiterlijk kregen. In 1967 volgde een ontwerp van J. Eggenkamp waarin de etalages opnieuw een facelift krijgen.

Omschrijving:
Dit winkelblok is gelegen op hoek tussen de Brink en de Nieuwe Weg. Het pand is in baksteen opgetrokken op een nagenoeg rechthoekige plattegrond met een uitbouw tegen de achtergevel. Tegen de zuidoostelijke gevel is deels het pand Brink 34 gebouwd. Het gebouw heeft twee bouwlagen en een met gesmoorde pannen gedekt en afgeplat schilddak. De zuidoostelijke en de zuidwestelijke gevels zijn gestuukt en witgeschilderd. De gevels op de begane grond zijn in 1967 grotendeels verbouwd, waarbij er wel vastgehouden is aan de bovenlichten boven de etalagevensters. De

vensters op de eerste verdieping in de noordoostelijke en de noordwestelijke gevels hebben boven elk raam een bovenlicht met vier ruiten. In de kap zijn moderne dakvensters en dakkapellen geplaatst.
De voorgevel (noordoost) is aan de Brinkzijde gelegen. Op de begane grond zijn etalagevensters gelegen en op de eerste verdieping bevinden zich drie vensters. Op de hoeken verspringt het metselwerk ter hoogte van de tweede bouwlaag en de kap en is het plaatselijk hoger opgetrokken als een gevel voor het dakvlak. Naast de linker hoek is de gevel schuin geplaatst. In de rechterhoek is ter hoogte van de tweede bouwlaag een lichte buiging in de gevel gemaakt, waardoor deze overgaat in de rechter zijgevel. In dit gevelgedeelte is een vierde venster geplaatst, dat meegevormd is met de buiging van het gevelvlak.
De rechterzijgevel (noordwest) is gelegen langs de Nieuweweg. Op de begane grond zijn etalagevensters aangebracht. Op de eerste verdieping is links de gevel licht gebogen met hierin het eerder bij de voorgevel genoemde meegevormde venster. Op de eerste verdieping zijn drie vensters op een regelmatige afstand geplaatst. In het metselwerk is in het midden een risaliet gecreëerd en op de hoeken is het metselwerk plaatselijk hoger opgetrokken als een gevel voor het dakvlak. Op de rechter hoek is de gevel van de eerste verdieping schuin geplaatst.
De achtergevel (zuidwest) heeft op de begane grond enkele nieuwe uitbouwen van ondergeschikt belang. De eerste verdieping bestaat uit twee delen. Links is een bakstenen gevel en rechts is de gevel gestuukt en witgeschilderd. Dit witgeschilderde en gestuukte gedeelte is van ondergeschikt belang. De bakstenen gevel is één venster breed en is plaatselijk trapsgewijs hoger opgetrokken en bevat siermetselwerk. Rechts in de bakstenen gevel is haaks in de muur een smalle bakstenen muur geplaatst, die dit gevelgedeelte scheidt van het gestuukte en witgeschilderde deel.
De linker zijgevel (zuidoost) heeft links op de begane grond de gevel van pand Brink 34 en rechts een etalagevenster. Op de eerste verdieping is de gevel in twee delen gedeeld. Links is de gevel gestuukt en witgeschilderd. Dit gevelgedeelte is van ondergeschikt belang. Rechts is de gevel in baksteen uitgevoerd en plaatselijk trapsgewijs hoger opgetrokken en bevat siermetselwerk. Dit bakstenen deel is één venster breed en links in dit gevelgedeelte is haaks in de muur een smalle bakstenen muur geplaatst, die dit gevelgedeelte scheidt van het gestuukte en witgeschilderde deel.

Redengevende omschrijving:
Het winkelblok is van cultuurhistorische waarde voor Laren:

- Als voorbeeld van de ontwikkeling in Laren van de typologie van winkels rond de jaren 1930

Het winkelblok is van architectuurhistorische waarde:

- Als voorbeeld van een gebouw in de stijl van de Amsterdamse School
- Vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp en dan in het bijzonder het metselwerk op de eerste verdieping en de vensters
- Vanwege de detaillering in het metselwerk en de vensters

Het winkelblok is van ensemblewaarde en situationele waarde:

- Door haar markante ligging op de hoek tussen de Brink en de Nieuweweg tussen verschillende andere winkels.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

Het winkelblok op de hoek van de Brink en de Nieuweweg

De voorgevel aan de Brink (noordoost)

De rechter zijgevel aan de zijde Nieuweweg (noordwest)

De rechter zijgevel met de hoek tussen de voorgevel en de rechter zijgevel.

De achtergevel (zuidwest).
Links: de hoek tussen de achtergevel en de rechter zijgevel
Onder: De achtergevel

De linker zijgevel (zuidoost)

Adres	:	Brink 35
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	F 462
Naam	:	geen
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	boerderij
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	oorspronkelijk uit 17e/18e eeuw, doch met een in de 20e eeuw gebouwd voorhuis
Bouwtype	:	gewijzigde Larense halle boerderij met dwarsdeel
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e 5.1.2e
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer H 189	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c, b4 met nummer	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 0
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Het achterhuis is opgetrokken uit baksteen van Rijnsteenformaat, daarin komt ook een zijbaander voor, voorzien van loketraampjes. Het achterste gedeelte in die zijgevel is voorzien van ramen met een fijnmazige roedeverdeling.
De zijgevel is hoger opgetrokken dan gebruikelijk; de rieten kap is ter plaatse dan ook niet opgelicht.
De ramen zijn voorzien van gehele luiken.

Het achterhuis kan gedateerd worden in de laat 17e of 18e eeuw.
In het begin van de 20e eeuw is het voorhuis vervangen door een dwars op de lengterichting van de boerderij staand woonhuis, dat evenals het achterhuis met riet gedekt is.
Daardoor is thans sprake van elkaar kruisende nokken, en heeft het hele pand een kruisvorm gekregen. Daarin zijn weer schuiframen aangebracht met een fijnmazige roedeverdeling, welke zijn voorzien van gehele luiken.

Conclusie:
Het gehele pand maakt een gave indruk. Het beeld van de Brink wordt door deze architectonische en esthetische waarden positief beïnvloed.
Aanwijzing als monument ligt hierom in de rede.

B\monum18.st\B

Brink 35

7.3
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Burg. Van Nispen van Sevenaerstraat 1-5**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: winkel**
Oorspronkelijke bestemming	**: winkel**
Architect	**: H. F. Smit (nr 5), G. H. Hofstee (nr 1-3 en alle verbouwingen vanaf 1942)**
Opdrachtgever	**: -**
Bouwjaar	**:1917 (nr. 5), 1942 (nr. 1-3, 1ste verbouwing)**
Bouwtype	**: winkel met bovenwoning**
Bouwstijl	**: traditioneel**
Datum opname	**: 10 juli 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
Dit winkelpand is in twee delen gebouwd. Allereerst werd nummer 5 gebouwd in 1917 naar ontwerp van architect H. F. Smit. De panden 1 en 3 werden in 1942 verbouwd naar een ontwerp van architect G. H. Hofstee. In de tekeningen is niet duidelijk wanneer de gehele gevel tot één geheel wordt gevormd, maar op tekeningen uit 1967 wordt pas de gehele voorgevel van nummer 5 getoond zoals deze is in haar huidige vorm. De architecten Smit en Hofstee hebben zich wat betreft houten korbeelstellen op de hoeken en het vakwerk in de topgevels laten inspireren door de Chalet-stijl. De algemene stijl van het pand is traditioneel van karakter.

Omschrijving:
De winkel is vrij gelegen op de hoek tussen de Van Nispen van Sevenaerstraat en de Klaaskampen met een vrij uitzicht op de Brink. Het pand is opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond en heeft één bouwlaag met een met gesmoorde pannen gedekte samengestelde kap. In de top van de topgevels is witgeschilderd vakwerk aangebracht. De etalagevensters hebben ieder een rij van vierkante bovenlichten.
De oostelijke gevel (zijde Brink/Klaaskampen) heeft links een naar voren gelegen topgevel en rechts een teruggelegen gevelgedeelte. De topgevel heeft een symmetrische indeling met op de begane grond etalagevensters. De teruggelegen

gevelzijde bevat een etalagevenster met op de rechter hoek een schuin naar achter gelegen deuropening. De overkragende verdieping rust hier op korbeelstellen.
De noordelijke gevel (zijde Van Nispen van Sevenaerstraat) bestaat uit drie delen die ten opzichte van elkaar verspringen. De buitenste twee delen hebben ieder een topgevel, waarbij het buitenste dakrand langer is dan de binnenste dakrand. De linker topgevel heeft links op de hoek de bij de oostelijke gevel genoemde schuin naar achter gelegen deuropening en de door korbeelstellen gedragen overkragende verdieping. De rechter topgevel heeft geheel rechts een halfrond venster. In het middelste gevelgedeelte zijn twee identieke deuropeningen aangebracht met daartussen een etalagevenster.
De westelijke gevelzijde bevat links op de begane grond een venster en is rechts tegen het naastgelegen pand Van Nispen van Sevenaerstraat 7 gebouwd.
De zuidelijke gevel is van ondergeschikt belang.

Redengevende omschrijving:
De winkel is van cultuurhistorische waarde voor Laren:

- als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de winkel met een kleinschalig karakter

De winkel is van architectuurhistorische waarde:

- vanwege de hoge esthetische kwaliteiten in het ontwerp, onder meer blijkend uit de hoofdvorm en de etalagevensters, de topgevels en het halfronde venster
- vanwege de detaillering in de vensters, de topgevels en de omlijsting van de deuren.
- vanwege haar positie binnen het oeuvre van architect G. H. Hofstee, vanwege de reeks verbouwingen naar zijn ontwerp

De winkel is van ensemblewaarde en situationele waarde:

- vanwege haar markante ligging op de hoek van de Van Nispen van Sevenaerstraat met Klaaskampen en de Brink, naast Van Nispen van Sevenaerstraat 7 en te midden van andere winkels.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

Boven: de oostelijke gevelzijde (zijde Klaaskampen/Brink)

Onder: de hoek tussen de oostelijke en de noordelijke gevelzijde met de overkragende verdieping.

De noordelijke gevelzijde (zijde Van Nispen van Sevenaerstraat)

De westelijke gevel met de rechts de gevel van het pand Van Nispen van Sevenaerstraat 7.

7.3
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Burg. Van Nispen van Sevenaerstraat 7**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: winkel met bovenwoning**
Oorspronkelijke bestemming	**: winkel met bovenwoning**
Architect	**: C. de Groot**
Opdrachtgever	**: -**
Bouwjaar	**: 1909**
Bouwtype	**: winkel met bovenwoning**
Bouwstijl	**: Hollandse Neorenaissance**
Datum opname	**: 10 juli 2006**
Naam inventarisator	**:** [redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
In 1909 werd dit winkelpand gebouwd naar ontwerp van C. de Groot. Het ontwerp was gemaakt binnen de stijleisen van de Hollandse Neorenaissance. In 1951 werd een verbouwing uitgevoerd naar een ontwerp van G. H. Hofstee, waarbij de rechter zijgevel een extra venster kreeg op de begane grond. De oorspronkelijke luifel is enkele jaren geleden verwijderd.

Omschrijving:
De winkel is haaks gelegen op de Van Nispen van Sevenaerstraat. Het pand is opgetrokken in baksteen op een rechthoekige plattegrond en heeft twee bouwlagen met een met gesmoorde pannen gedekte en getopt schilddak. De vensters zijn, met uitzondering van een venster in de rechter zijgevel, allen voorzien van bovenlichten. Op de eerste verdieping bevatten deze bovenlichten glas-in-lood.
De voorgevel (noord) heeft op de begane grond een teruggelegen etalagevenster met in het midden een deuropening. Het geheel heeft één bovenlicht. Links, rechts en boven dit bovenlicht is een natuurstenen band en decoratie aangebracht in het metselwerk. Midden in de gevel ter hoogte van de eerste verdieping is een houten erker geplaatst. Rechts boven deze erker bevindt zich een trapgevel. In de muur net onder de dakrand en in de trapgevel zijn muurankers aangebracht.
De achtergevel (zuid) is van ondergeschikt belang)

Tegen de linker zijgevel (oost) is een nieuw bouwblok aangebouwd. De rest van de gevel is blind.
De rechter zijgevel (west) heeft links op de begane een rechthoekig venster (1951). Geheel rechts zijn enkele vensters en een deur geplaatst. In de tweede zijn op regelmatige afstand vensters aangebracht. Links en rechts in het dakvlak bevindt zich een dakkapel.

Redengevende omschrijving:

De winkel is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als voorbeeld van de typologische ontwikkeling in het ontwerp en de bouw van de winkel in Laren.

De winkel is van architectuurhistorische waarde:
- als voorbeeld van een winkel in de stijl van de Hollandse Neorenaissance.
- vanwege het esthetische ontwerp van de winkel en dan in het bijzonder de trapgevel, de erker en de natuurstenen band en decoratie in de voorgevel.
- vanwege de bijzondere detaillering in onder meer de vensters en de natuurstenen elementen.

De winkel is van ensemblewaarde en situationele waarde:
- vanwege zijn ligging aan de Van Nispen van Sevenaerstraat naast de Van Nispen van Sevenaerstraat 1-5 en te midden van andere winkels.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

De voorgevel (noord) met de linker zijgevel (oost)

De voorgevel (noord) met de rechter zijgevel (west).

VWSVGOALL Onderhouden vastgoedobjecten PRD 15-06-06
HWSVSJ105 **Tonen subject relatie**

Vastgoedobjectnummer . . :	**0000321 LRN01 F 01540 G 0000**
Straat/huisnummer . . . :	**v Nispen v Sevenaerstr 7**
Locatie-omschrijving . . :	
Postcode/woonplaats . . :	**1251 KD Laren**
Naam . . . . . :	[redacted]
Straat/huisnummer . . . :	[redacted] 5
Postcode/woonplaats . . :	[redacted] **Blaricum**
Geboorte-/vestigingsdat. :	[redacted]
Eigenaar/Gebruiker . . . :	**E** (E/G)
Groepsnummer . . . . . :	**000**
CS aanduiding . . . . . :	**N** (J/N)
Ingangsdatum . . . . . :	[redacted]
Afmelddatum . . . . . :	
Soort zakelijk recht . . :	**VE Eigendom**

F2=Controle F3=Einde F5=Vernieuwen F12=Annuleren

7.4
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Burg. Van Nispen van Sevenaerstraat 13-19**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: winkels en woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	**: winkels en woonhuizen**
Architect	**: H. F. Smit**
Opdrachtgever	**: -**
Bouwjaar	**: 1912-1922**
Bouwtype	**: winkel met bovenwoning**
Bouwstijl	**: Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	**: juli 2006**
Naam inventarisator	5.1.2e
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
In 1912 werd begonnen met de bouw van deze reeks woningen en winkels naar ontwerp van gemeente-architect H. F. Smit. In de loop der jaren werden ze deels verbouwd naar ontwerpen van onder meer G. H. Hofstee. Opvallend is de stedenbouwkundige positionering van het blok, met de teruggeplaatste ligging aan een groen perk, waarbij de toegangen tot de winkels zijn gelegen achter een pad met een haag.

Omschrijving:
De reeks woningen en winkels zijn deels teruggelegen gelegen aan een groen perk langs de Van Nispen van Sevenaerstraat en deels langs het Schoutenbosje. De panden 13 en 15 zijn opgetrokken in baksteen op een rechthoekige plattegrond. De panden 17 en 19 zijn opgetrokken in baksteen op gezamenlijke U-vormige plattegrond. De gebouwen zijn één bouwlaag hoog met een met rode pannen gedekt zadeldak. De huizen hebben een bakstenen plint van een donkerder kleur dan de muren. Onder de daklijst is een bakstenen bloklijst gemetseld. Elke topgevel heeft een verticale muizentandlijst die onderbroken wordt door een ruitvormig venster. In de dakvlakken van de langshuizen zijn bij ieder huis twee dakkapellen geplaatst. De huizen 13, 15 en 17 zijn onderling verbonden met een bakstenen tuinmuur met een halfronde poort.

De straatgevel van elk huis wordt gevormd door een topgevel en een langsgevel, waarbij elk huis een erker heeft in de langsgevel en een liggend venster in de topgevel, met uitzondering van nr. 13, waarbij dit omgedraaid is. Bij de gebouwen nr. 13 en nr. 15 bevindt zich tussen de erker en het liggend venster een deuropening. De zijde van de U-vormige plattegrond van de panden 17 en 19 die gericht is naar de hoek van de Van Nispen van Sevenaerstraat en het Schoutenbosje bevat twee naast elkaar gelegen topgevels met ieder een groot etalagevenster. Op de hoeken van deze zijde zijn de deuren gelegen tot de beide woningen. De straatgevel van nr. 19 is langs het Schouten Bosje gelegen.
De rechter zijgevel van nr. 13 (zuid) is een symmetrisch ingedeelde topgevel. Deze gevel is identiek aan de rechter zijgevel van nr. 19 (zuidoost). Links van nr. 13 is het pand Van Nispen van Sevenaerstraat 11 gelegen. De rechter zijgevel van nr. 15 (noordwest) en de linker zijgevel van nr. 17 (zuidoost) zijn blind.
De achtergevels zijn van ondergeschikt belang.

Redengevende omschrijving:

De woningen en winkels zijn van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de winkels in het dorp.

De woningen en winkels zijn van architectuurhistorische waarde:
- als representatief voorbeeld van een reeks woningen en winkels van gemeente-architect H.F. Smit
- vanwege de plaats in het oeuvre van deze architect
- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp, met name blijkend uit de goed bewaarde eenheid van het ontwerp.
- vanwege de detaillering in onder meer het metselwerk en de vensters
- vanwege de samenhang tussen de gebouwen onderling.

De woningen en winkels zijn van ensemblewaarde en situationele waarde:
- vanwege de eenheid in het ontwerp
- vanwege hun markante ligging aan de Van Nispen van Sevenaerstraat en het Schoutenbosje
- vanwege de deels teruggeplaatste ligging en de relatie met het ervoor gelegen perk
- in relatie met het blok Burg. Van Nispenstraat 21-25/Schoutenbosje 11

Het geheel van woningen en winkels is van waarde door de gaafheid van het ontwerp in de hoofdvorm en voorgevels van de panden.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, Gé van der, *Laren rijk aan monumenten*, Laren (NH) 1982, p. 181

De voorgevel van nr. 13

De voorgevel van nr. 15

De voorgevel van nr. 17

De hoek van nr. 17, met rechts de twee topgevels richting de hoek van de Van Nispen van Sevenaerstraat en het Schouten Bosje.

De straatgevel en hoek van nr. 19, langs het Schouten Bosje.

De rechter zijgevel (zuidoost) van nr. 19
(identiek aan de zijgevel van nr. 13)

1.01
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25** **Schoutenbosje 11**
Kadastrale aanduiding	:	**F 425 (Schoutenbosje 11, v. Nispenstraat 21)** **F 427 (nummer 23)** **F 428 (nummer 25)**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**woningen, praktijk (Schoutenbosje 11)**
Oorspronkelijke bestemming	:	**vier woonhuizen**
Architect	:	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1929**
Bouwtype	:	**gekoppelde middenstandswoningen**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**april 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen geheel te worden beschermd.	:	Het blok woonhuizen annex praktijk dient als één

Inleiding:

In 1912 wordt op de locatie van deze panden een plan ingediend voor de bouw van een villa. Dit plan is niet uitgevoerd. In plaats daarvan wordt in 1929 vergunning verleend tot de bouw van een blok van vier woningen (op de tekening omschreven als heerenhuizen) aan de toen nog als Hilversummerweg aangeduide Burg. Van Nispenstraat. Het ontwerp is van (gemeente-)architect H.F. Smit. De bouw start in 1930.

Omschrijving:

Aan de Burgemeester van Nispenstraat, op de hoek van het Schoutenbosje gelegen blok van vier woonhuizen. Het samengestelde bouwblok telt twee lagen onder een samengesteld schilddak, gedekt met gesmoorde pannen. Op de achterzijde van het dakvalk bevindt zich een reeks dakkapellen (oorspronkelijk), voor het overige bevat het dak niet-oorsponkelijke dakvensters, die buiten de bescherming vallen.

Een deel van de kozijnen is voorzien van bovenlichten en luiken en de ramen zijn, met uitzondering van die van nummer 25, overwegend voorzien van de oorspronkelijke roedenindeling. Het schilderwerk van de panden is gelijk van kleur. Entrees en dergelijke zijn voorzien van baksteendetails.

De voorgevel aan de Burgemeester van Nispenstraat heeft links een topgevel, die lager is dan het schilddak. Rechts van dit geveldeel bevindt zich een hoog opgaande schoorsteen. Het muurwerk is ter hoogte van de verdieping tussen de vensterstroken als ornament verwerkt. Rechts van het midden van de gevel bevindt zich de entree van de nrs. 21 en 23. Deze zijn geplaatst in een rondboogvormig portiek met baksteendecoratie en gemetselde plantenbakken. De deuren hebben halfronde bovenzijden in een rechthoekig kozijn.
Boven de entrees is een symmetrische erkerachtige uitbouw aangebracht voorzien van strokenvensters.
Het rechter bouwdeel, ter hoogte van de woning nummer 25, is deels vooruitgeschoven onder een ten opzichte van het schildak terugliggend dakvlak. Een hoogopgaande schoorsteen domineert de hoekpartij.

De rechter zijgevel onder afgewolfd dak bevat op de begane grond onder meer openslaande deuren en de entree van de woning.

De achtergevel heeft net als de zijgevel en de achtergevels van de middelste woningen eveneens openslaande deuren en een keukendeur.

De voorgevel van de woning annex praktijk Schoutenbosje 11 is tevens de zijgevel van het blok. De rechts laag doorlopende kap overhuift een inpandig portiek met de entree. Op de rechterhoek bevindt zich een groot kozijn. Onder de afgewolfde kap bevindt zich een strook gekoppelde vensters.

Links van een niet oorspronkelijk tussenlid, dat buiten de bescherming valt, bevindt zch de garage met rondboogdeuren aan de zijde van het Schoutenbosje.

Redengevende omschrijving

Het blok is van architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van zorgvuldig vormgegeven bouwblok van woningen met Amsterdamse School-invloeden
- vanwege de heldere hoofdvorm en de overwegend gaaf bewaarde detailleringen
- als voorbeeld van een blok woningen van de Larense gemeente-architect H.F. Smit.

Het blok is van cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf blok middenstandswoningen uit het einde van de twintiger jaren van de 20ste eeuw.

Het blok is van situationele waarde

- vanwege de ligging op enige afstand van de weg, met een openbaar voetpad en een grasperk met zonnewijzer, eenjarige bloemen, haag en heesters.

Het blok is tevens van ensemblewaarde

- in relatie tot het blok winkel-woonhuizen aan de burgemeester Van Nispenstraat 13-19.

Bronnen en literatuur:

Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 182
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 446 (niet uitgevoerd, villa); 446, 476; 1483 (bouwtekening). 7757, 8308 (1985, 1988 wijzigen, vergroten nummer 11); 10984 (2002 wijzigen nummer 21), 8501 (1989, hobbyruimte).

Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25, Schoutenbosje 11

Aanzicht Burgemeester van Nispenstraat met perk

Voorgevels

Schoutenbosje 11

Garage en tussenlid Schoutenbosje 11

Garage Schoutenbosje 11, linkerzijgevel

Detail entrees Burgemeester van Nispenstraat 21 en 23

Idem detail gevel

Achterzijde nrs. 21, 23

Voor- en zijgevel nummer 25

Rechterzijgevel

Achtergevel nummer 25

Dakvlak nummer 25

1.01
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25** **Schoutenbosje 11**
Kadastrale aanduiding	:	**F 425 (Schoutenbosje 11, v. Nispenstraat 21)** **F 427 (nummer 23)** **F 428 (nummer 25)**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**woningen, praktijk (Schoutenbosje 11)**
Oorspronkelijke bestemming	:	**vier woonhuizen**
Architect	:	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1929**
Bouwtype	:	**gekoppelde middenstandswoningen**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**april 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen geheel te worden beschermd.	:	Het blok woonhuizen annex praktijk dient als één

Inleiding:

In 1912 wordt op de locatie van deze panden een plan ingediend voor de bouw van een villa. Dit plan is niet uitgevoerd. In plaats daarvan wordt in 1929 vergunning verleend tot de bouw van een blok van vier woningen (op de tekening omschreven als heerenhuizen) aan de toen nog als Hilversummerweg aangeduide Burg. Van Nispenstraat. Het ontwerp is van (gemeente-)architect H.F. Smit. De bouw start in 1930.

Omschrijving:

Aan de Burgemeester van Nispenstraat, op de hoek van het Schoutenbosje gelegen blok van vier woonhuizen. Het samengestelde bouwblok telt twee lagen onder een samengesteld schilddak, gedekt met gesmoorde pannen. Op de achterzijde van het dakvalk bevindt zich een reeks dakkapellen (oorspronkelijk), voor het overige bevat het dak niet-oorsponkelijke dakvensters, die buiten de bescherming vallen.

Een deel van de kozijnen is voorzien van bovenlichten en luiken en de ramen zijn, met uitzondering van die van nummer 25, overwegend voorzien van de oorspronkelijke roedenindeling. Het schilderwerk van de panden is gelijk van kleur. Entrees en dergelijke zijn voorzien van baksteendetails.

De voorgevel aan de Burgemeester van Nispenstraat heeft links een topgevel, die lager is dan het schilddak. Rechts van dit geveldeel bevindt zich een hoog opgaande schoorsteen. Het muurwerk is ter hoogte van de verdieping tussen de vensterstroken als ornament verwerkt. Rechts van het midden van de gevel bevindt zich de entree van de nrs. 21 en 23. Deze zijn geplaatst in een rondboogvormig portiek met baksteendecoratie en gemetselde plantenbakken. De deuren hebben halfronde bovenzijden in een rechthoekig kozijn.
Boven de entrees is een symmetrische erkerachtige uitbouw aangebracht voorzien van strokenvensters.
Het rechter bouwdeel, ter hoogte van de woning nummer 25, is deels vooruitgeschoven onder een ten opzichte van het schildak terugliggend dakvlak. Een hoogopgaande schoorsteen domineert de hoekpartij.

De rechter zijgevel onder afgewolfd dak bevat op de begane grond onder meer openslaande deuren en de entree van de woning.

De achtergevel heeft net als de zijgevel en de achtergevels van de middelste woningen eveneens openslaande deuren en een keukendeur.

De voorgevel van de woning annex praktijk Schoutenbosje 11 is tevens de zijgevel van het blok. De rechts laag doorlopende kap overhuift een inpandig portiek met de entree. Op de rechterhoek bevindt zich een groot kozijn. Onder de afgewolfde kap bevindt zich een strook gekoppelde vensters.

Links van een niet oorspronkelijk tussenlid, dat buiten de bescherming valt, bevindt zch de garage met rondboogdeuren aan de zijde van het Schoutenbosje.

Redengevende omschrijving

Het blok is van architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van zorgvuldig vormgegeven bouwblok van woningen met Amsterdamse School-invloeden
- vanwege de heldere hoofdvorm en de overwegend gaaf bewaarde detailleringen
- als voorbeeld van een blok woningen van de Larense gemeente-architect H.F. Smit.

Het blok is van cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf blok middenstandswoningen uit het einde van de twintiger jaren van de 20ste eeuw.

Het blok is van situationele waarde

- vanwege de ligging op enige afstand van de weg, met een openbaar voetpad en een grasperk met zonnewijzer, eenjarige bloemen, haag en heesters.

Het blok is tevens van ensemblewaarde

- in relatie tot het blok winkel-woonhuizen aan de burgemeester Van Nispenstraat 13-19.

Bronnen en literatuur:

Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 182
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 446 (niet uitgevoerd, villa); 446, 476; 1483 (bouwtekening). 7757, 8308 (1985, 1988 wijzigen, vergroten nummer 11); 10984 (2002 wijzigen nummer 21), 8501 (1989, hobbyruimte).

Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25, Schoutenbosje 11

Aanzicht Burgemeester van Nispenstraat met perk

Voorgevels

Schoutenbosje 11

Garage en tussenlid Schoutenbosje 11

Garage Schoutenbosje 11, linkerzijgevel

Detail entrees Burgemeester van Nispenstraat 21 en 23

Idem detail gevel

Achterzijde nrs. 21, 23

Voor- en zijgevel nummer 25

Rechterzijgevel

Achtergevel nummer 25

Dakvlak nummer 25

1.01
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25** **Schoutenbosje 11**
Kadastrale aanduiding	:	**F 425 (Schoutenbosje 11, v. Nispenstraat 21)** **F 427 (nummer 23)** **F 428 (nummer 25)**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**woningen, praktijk (Schoutenbosje 11)**
Oorspronkelijke bestemming	:	**vier woonhuizen**
Architect	:	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1929**
Bouwtype	:	**gekoppelde middenstandswoningen**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**april 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen geheel te worden beschermd.	:	Het blok woonhuizen annex praktijk dient als één

Inleiding:

In 1912 wordt op de locatie van deze panden een plan ingediend voor de bouw van een villa. Dit plan is niet uitgevoerd. In plaats daarvan wordt in 1929 vergunning verleend tot de bouw van een blok van vier woningen (op de tekening omschreven als heerenhuizen) aan de toen nog als Hilversummerweg aangeduide Burg. Van Nispenstraat. Het ontwerp is van (gemeente-)architect H.F. Smit. De bouw start in 1930.

Omschrijving:

Aan de Burgemeester van Nispenstraat, op de hoek van het Schoutenbosje gelegen blok van vier woonhuizen. Het samengestelde bouwblok telt twee lagen onder een samengesteld schilddak, gedekt met gesmoorde pannen. Op de achterzijde van het dakvalk bevindt zich een reeks dakkapellen (oorspronkelijk), voor het overige bevat het dak niet-oorsponkelijke dakvensters, die buiten de bescherming vallen.

Een deel van de kozijnen is voorzien van bovenlichten en luiken en de ramen zijn, met uitzondering van die van nummer 25, overwegend voorzien van de oorspronkelijke roedenindeling. Het schilderwerk van de panden is gelijk van kleur. Entrees en dergelijke zijn voorzien van baksteendetails.

De voorgevel aan de Burgemeester van Nispenstraat heeft links een topgevel, die lager is dan het schilddak. Rechts van dit geveldeel bevindt zich een hoog opgaande schoorsteen. Het muurwerk is ter hoogte van de verdieping tussen de vensterstroken als ornament verwerkt. Rechts van het midden van de gevel bevindt zich de entree van de nrs. 21 en 23. Deze zijn geplaatst in een rondboogvormig portiek met baksteendecoratie en gemetselde plantenbakken. De deuren hebben halfronde bovenzijden in een rechthoekig kozijn.
Boven de entrees is een symmetrische erkerachtige uitbouw aangebracht voorzien van strokenvensters.
Het rechter bouwdeel, ter hoogte van de woning nummer 25, is deels vooruitgeschoven onder een ten opzichte van het schildak terugliggend dakvlak. Een hoogopgaande schoorsteen domineert de hoekpartij.

De rechter zijgevel onder afgewolfd dak bevat op de begane grond onder meer openslaande deuren en de entree van de woning.

De achtergevel heeft net als de zijgevel en de achtergevels van de middelste woningen eveneens openslaande deuren en een keukendeur.

De voorgevel van de woning annex praktijk Schoutenbosje 11 is tevens de zijgevel van het blok. De rechts laag doorlopende kap overhuift een inpandig portiek met de entree. Op de rechterhoek bevindt zich een groot kozijn. Onder de afgewolfde kap bevindt zich een strook gekoppelde vensters.

Links van een niet oorspronkelijk tussenlid, dat buiten de bescherming valt, bevindt zch de garage met rondboogdeuren aan de zijde van het Schoutenbosje.

Redengevende omschrijving

Het blok is van architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van zorgvuldig vormgegeven bouwblok van woningen met Amsterdamse School-invloeden
- vanwege de heldere hoofdvorm en de overwegend gaaf bewaarde detailleringen
- als voorbeeld van een blok woningen van de Larense gemeente-architect H.F. Smit.

Het blok is van cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf blok middenstandswoningen uit het einde van de twintiger jaren van de 20ste eeuw.

Het blok is van situationele waarde

- vanwege de ligging op enige afstand van de weg, met een openbaar voetpad en een grasperk met zonnewijzer, eenjarige bloemen, haag en heesters.

Het blok is tevens van ensemblewaarde

- in relatie tot het blok winkel-woonhuizen aan de burgemeester Van Nispenstraat 13-19.

Bronnen en literatuur:

Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 182
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 446 (niet uitgevoerd, villa); 446, 476; 1483 (bouwtekening). 7757, 8308 (1985, 1988 wijzigen, vergroten nummer 11); 10984 (2002 wijzigen nummer 21), 8501 (1989, hobbyruimte).

Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25, Schoutenbosje 11

Aanzicht Burgemeester van Nispenstraat met perk

Voorgevels

Schoutenbosje 11

Garage en tussenlid Schoutenbosje 11

Garage Schoutenbosje 11, linkerzijgevel

Detail entrees Burgemeester van Nispenstraat 21 en 23

Idem detail gevel

Achterzijde nrs. 21, 23

Voor- en zijgevel nummer 25

Rechterzijgevel

Achtergevel nummer 25

Dakvlak nummer 25

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Corn. Bakkerlaan 55-57
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 379
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	twee woningen
Oorspr. bestemming	:	boerderij
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	17e/18e eeuw met aanbouw 19e eeuw
Bouwtype	:	boerderijtje
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	geen (ver-)bouwtekeningen aanwezig

Beschrijving:

Aan de Cornelis Bakkerlaan gelegen pand, gebouwd als boerderijtje, thans twee woningen bevattend. Het pand ligt met de voor- en zijgevel direkt op de hoek van de splitsing van de straat richting Brink en richting Naarderstraat.

Het voorste deel van het pand is hernummerd 57, het achterste 55 (oorspronkelijk 11 en 9).

Het pand is op nagenoeg rechthoekige plattegrond boven een plint van cement opgetrokken uit rode handvormbaksteen in Rijnformaat. De gevels zijn gemetseld in kruisverband. De woning telt twee bouwlagen, de bovenste laag is in de kap gesitueerd. Het pand is afgedekt met een rieten zadeldak met rode nokvorsten. Op de nok bevindt zich een schoorsteen. De dakschilden worden slechts doorbroken door elk twee dakvenstertjes. Alle vensters zijn voorzien van een roedenverdeling. De kozijnen zijn crème geschilderd, de vensters groen, de stopverfkanten en de roeden wit.

De voorgevel aan de Corn. Bakkerlaan is deels opnieuw opgetrokken uit de originele stenen. In het midden bevindt zich op de begane grond een kozijn, bevattende een houten deur en een

bovenlicht, verdeeld door roeden (bxh=3x1). Ter rechter zijde hiervan bevindt zich een tweelichtkozijn met vensters voorzien van 1x2 roeden en een bovenlicht met 5x1 roeden. Dit kozijn is voorzien van opgeklampte luiken. Deze zijn groengeschilderd en voorzien van een zandlopermotief (rood op een wit veld). Op de verdieping bevat de gevel in het midden een venster met kruisroedenverdeling en een bovenlicht met twee verticale roeden.
De gevel is voorzien van vlechtingen in het muurwerk, en wordt bekroond door een tuit. Ter hoogte van de balklaag van de verdieping en de balklagen van de kap zijn muurankers aangebracht.

De rechterzijgevel bevat rechts een bouwspoor: het muurwerk is koud tegen elkaar geplaatst. Het rechter deel (vanaf de bouwnaad en de schoorsteen op het dak) dateert van later datum.
Deze gevel bevat voorts nog het oorspronkelijke muurwerk. Links bevat hij een tweelichtkozijn met vensters voorzien van roeden (1x2) en luiken. Daarnaast is een iets kleiner tweelichtkozijn te vinden met vensters voorzien van kruisroeden. Ook hier is het kozijn voorzien van luiken. Deze luiken zijn gelijk aan het bij de voorgevel beschreven paar. Rechts bevat de gevel nog een venster met kruisroedenverdeling.
Het rechter deel van de gevel is afgewerkt met een knijpplank. Het dak loopt ter plaatse ook iets lager door, terwijl het onderste deel van het dakschild voorzien is van een dubbele rij rode rechtsdekkende Hollandse pannen.

De achtergevel is witgepleisterd en bevat twee schuifvensters (H-vensters) zonder roedenverdeling. Op de verdieping bevat de gevel een stolpend venster met naar buiten draaiende ramen voorzien van een kruisroedenverdeling.
De gevel wordt bekroond door een ongestucte tuit met segmentvormige beëindiging. Ter hoogte van de balklaag van de verdieping bevat de gevel muurankers.

De linkerzijgevel is geheel witgepleisterd. Het linkerdeel wijkt, ter hoogte van de schoorsteen, iets terug. Het dakschild loopt ter plaatse minder ver door naar beneden. Dit deel van de gevel is blind. De gevel bevat voorts van links naar rechts:
- een drielichtkozijn met vensters voorzien van 1x2 roeden en bovenlichten, elk verdeeld door een verticale roede;
- een kozijn met een recente houten deur met venster en een bovenlicht; een houten goot op geprofileerde klossen is aangebracht boven de deur;
- een schuifvenster met roedenverdeling (elk deel 2x1 roeden) en paneelluiken met twee velden (de velden zijn roodgeschilderd);
- een kozijn met een recente houten deur met een venster.

In 1954 is op het terrein links van de boerderij (behorend bij no. 57) een werkplaats gebouwd. Het betreft een houten bouwwerk op rechthoekige plattegrond onder een pannengedekt zadeldak. De nok bevindt zich evenwijdig aan de boerderij. De houten rabatdelen zijn groen geschilderd, de sponningen wit.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege het bouwtype (kleine boerderij) en de gave hoofdvorm.

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in de oude dorpse structuur, op de splitsing van de Cornelis Bakkerlaan, in samenhang met de werkplaats.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten, Laren 1981*, 86
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht, 3264 (werkplaats)

voorgevel

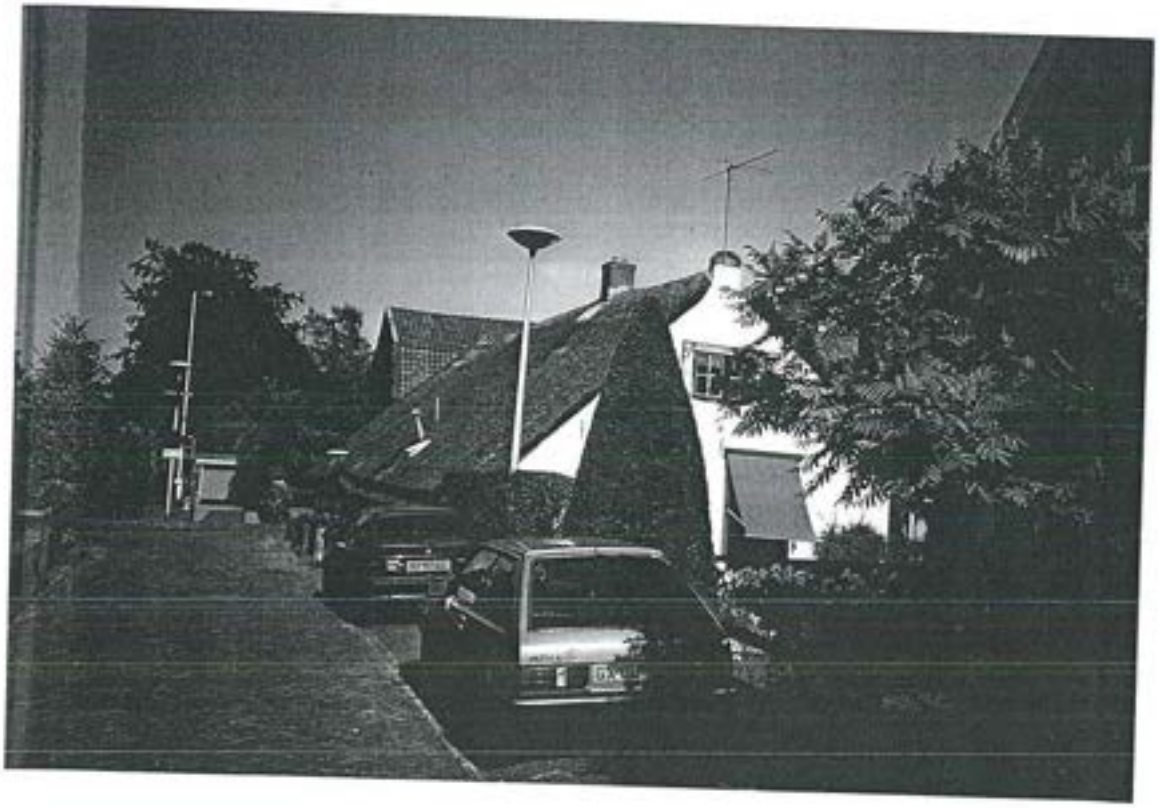

linkerzijgevel

Corn. Bakkerlaan 55-57

rechterzijgevel

achtergevel

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Corn. Bakkerlaan 55-57
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 379
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	twee woningen
Oorspr. bestemming	:	boerderij
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	17e/18e eeuw met aanbouw 19e eeuw
Bouwtype	:	boerderijtje
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	geen (ver-)bouwtekeningen aanwezig

Beschrijving:

Aan de Cornelis Bakkerlaan gelegen pand, gebouwd als boerderijtje, thans twee woningen bevattend. Het pand ligt met de voor- en zijgevel direkt op de hoek van de splitsing van de straat richting Brink en richting Naarderstraat.

Het voorste deel van het pand is hernummerd 57, het achterste 55 (oorspronkelijk 11 en 9).

Het pand is op nagenoeg rechthoekige plattegrond boven een plint van cement opgetrokken uit rode handvormbaksteen in Rijnformaat. De gevels zijn gemetseld in kruisverband. De woning telt twee bouwlagen, de bovenste laag is in de kap gesitueerd. Het pand is afgedekt met een rieten zadeldak met rode nokvorsten. Op de nok bevindt zich een schoorsteen. De dakschilden worden slechts doorbroken door elk twee dakvenstertjes. Alle vensters zijn voorzien van een roedenverdeling. De kozijnen zijn crème geschilderd, de vensters groen, de stopverfkanten en de roeden wit.

De <u>voorgevel</u> aan de Corn. Bakkerlaan is deels opnieuw opgetrokken uit de originele stenen. In het midden bevindt zich op de begane grond een kozijn, bevattende een houten deur en een

bovenlicht, verdeeld door roeden (bxh=3x1). Ter rechter zijde hiervan bevindt zich een tweelichtkozijn met vensters voorzien van 1x2 roeden en een bovenlicht met 5x1 roeden. Dit kozijn is voorzien van opgeklampte luiken. Deze zijn groengeschilderd en voorzien van een zandlopermotief (rood op een wit veld). Op de verdieping bevat de gevel in het midden een venster met kruisroedenverdeling en een bovenlicht met twee verticale roeden.
De gevel is voorzien van vlechtingen in het muurwerk, en wordt bekroond door een tuit. Ter hoogte van de balklaag van de verdieping en de balklagen van de kap zijn muurankers aangebracht.

De rechterzijgevel bevat rechts een bouwspoor: het muurwerk is koud tegen elkaar geplaatst. Het rechter deel (vanaf de bouwnaad en de schoorsteen op het dak) dateert van later datum.
Deze gevel bevat voorts nog het oorspronkelijke muurwerk. Links bevat hij een tweelichtkozijn met vensters voorzien van roeden (1x2) en luiken. Daarnaast is een iets kleiner tweelichtkozijn te vinden met vensters voorzien van kruisroeden. Ook hier is het kozijn voorzien van luiken. Deze luiken zijn gelijk aan het bij de voorgevel beschreven paar. Rechts bevat de gevel nog een venster met kruisroedenverdeling.
Het rechter deel van de gevel is afgewerkt met een knijpplank. Het dak loopt ter plaatse ook iets lager door, terwijl het onderste deel van het dakschild voorzien is van een dubbele rij rode rechtsdekkende Hollandse pannen.

De achtergevel is witgepleisterd en bevat twee schuifvensters (H-vensters) zonder roedenverdeling. Op de verdieping bevat de gevel een stolpend venster met naar buiten draaiende ramen voorzien van een kruisroedenverdeling.
De gevel wordt bekroond door een ongestucte tuit met segmentvormige beëindiging. Ter hoogte van de balklaag van de verdieping bevat de gevel muurankers.

De linkerzijgevel is geheel witgepleisterd. Het linkerdeel wijkt, ter hoogte van de schoorsteen, iets terug. Het dakschild loopt ter plaatse minder ver door naar beneden. Dit deel van de gevel is blind. De gevel bevat voorts van links naar rechts:
- een drielichtkozijn met vensters voorzien van 1x2 roeden en bovenlichten, elk verdeeld door een verticale roede;
- een kozijn met een recente houten deur met venster en een bovenlicht; een houten goot op geprofileerde klossen is aangebracht boven de deur;
- een schuifvenster met roedenverdeling (elk deel 2x1 roeden) en paneelluiken met twee velden (de velden zijn roodgeschilderd);
- een kozijn met een recente houten deur met een venster.

In 1954 is op het terrein links van de boerderij (behorend bij no. 57) een werkplaats gebouwd. Het betreft een houten bouwwerk op rechthoekige plattegrond onder een pannengedekt zadeldak. De nok bevindt zich evenwijdig aan de boerderij. De houten rabatdelen zijn groen geschilderd, de sponningen wit.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege het bouwtype (kleine boerderij) en de gave hoofdvorm.

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in de oude dorpse structuur, op de splitsing van de Cornelis Bakkerlaan, in samenhang met de werkplaats.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten, Laren 1981*, 86
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht, 3264 (werkplaats)

voorgevel

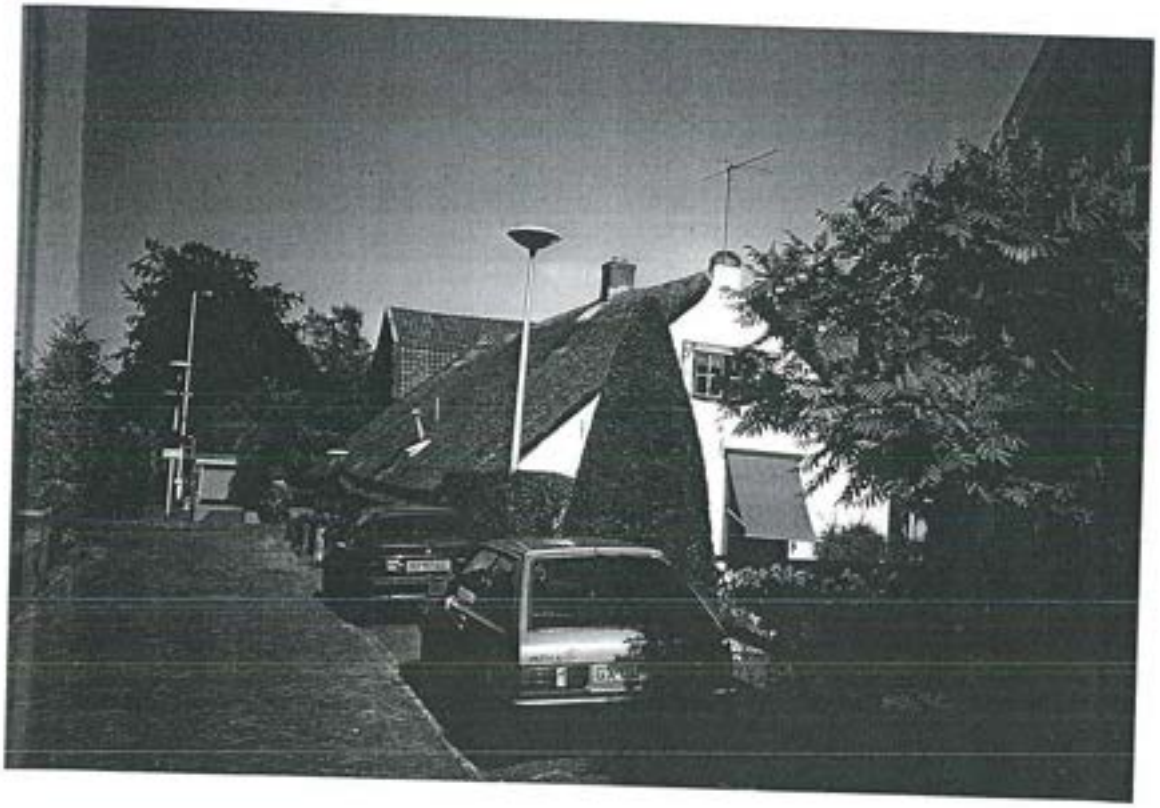

linkerzijgevel

Corn. Bakkerlaan 55-57

rechterzijgevel

achtergevel

Adres	:	Dissel 35 / Zevenenderdrift 60
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 3031 / G 3506
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	boerderij
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	laat 17e of begin 18e eeuw
Bouwtype	:	tot woning verbouwde Larense halle boerderij met dwarsdeel
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e [redacted] 5.1.2e
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer H 132	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer a.41	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 49/B 14
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e [redacted]
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

De voorgevel ligt aan de Dissel.
Deze is, wat een uitzondering voor Laren vormt, opgetrokken uit een klein formaat gele IJsselsteen.
De deur- en raampartijen in deze voorgevel zijn karakteristiek voor deze oude Larense boerderij. In het midden van de gevel de voordeur met bovenlicht, voorzien van een levensboom. De deur wordt geplankeerd door twee schuiframen met 6 ruiten, en zijn voorzien van gehele luiken.
Ter rechterzijde daarvan bevindt zich een raam met een kleinmazige roede-verdeling, en is voorzien van halve luiken. Aan de linkerzijde een klein raampje in de opkamer, eveneens met luik.
In de topgevel komt een afwijkend raam voor op de plaats waar voorheen vermoedelijk een deur of luik voor het inbrengen van stro voorkwam. De schuine zijden van de topgevel worden beëindigd door zgn. vlechtingen; voor deze gevel bevindt zich een spatrand, bestaande uit zwerfkeitjes.
Volgens de tentatieve datering stamt deze boerderij uit de 2e helft 17e of 1e helft 18e eeuw.
De kap is in de volle lengte met riet bedekt.

In de overige gevels is een groot aantal mutaties aangebracht. Zo zijn de zijbaanderdeuren verwijderd, het rieten dak is opgelicht en zijn niet-authentieke ramen aangebracht.

Conclusie:
De voorgevel is dermate karakteristiek voor de oude Larense boerderijen dat aanwijzing als monument op zijn plaats is.
Voor het overige van het pand geldt dat er slechts sprake kan zijn van aanwijzing als beeldbepalend pand.

B\monum14.st\B

Dissel 35/Zevenenderdrift 60

4.4
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Leemkuil 4**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Humanitaire school (Montessorischool)**
Huidige bestemming	:	**basisschool**
Oorspronkelijke bestemming	:	**school**
Architect	:	**A.H. van Anrooy**
Opdrachtgever	:	**De Humanitaire der Internationale Broederschap (bij de opening werd dit de Montessorischool)**
Bouwjaar	:	**1924**
Bouwtype	:	**schoolgebouw**
Bouwstijl	:	**zakelijke expressionisme**
Datum opname	:	**14 december 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	In 1952 is de school door de Gemeente Werken uitgebreid. Architect A.P. van de Brink heeft het gebouw gedeeltelijk verbouwd in 1967 en in 1972. De bescherming omvat het bouwdeel uit 1924, zoals aangegeven op bijbehorende kaart.

Inleiding:
Deze school is voortgekomen uit een eerder opgerichte school voor de kinderen uit de kolonie van Prof. Jacob van Rees, De Kolonie genaamd. De leden van De Kolonie waren geheelonthouders, passifisten en wilden een zo natuurlijk en vrij leven leiden. In 1903 opende Prof. Van Rees in zijn villa (gelegen op het terrein van de huidige school) de Humanitaire School der Internationale Broederschap. De Kolonie ging ter ziele, maar de school bleef bestaan. De kinderen kregen spelenderwijs onderwijs, waarbij zij naast de basisvakken van het basisonderwijs ook les kregen in de drie vreemde talen, muziek, handenarbeid, kunstgeschiedenis en gezondheidsleer. Het hoofddoel was het vergroten van het levensgeluk van de kinderen. Deze wijze van lesgeven werd een voorbeeld voor onderwijshervormers van over de gehele wereld. De Humanitaire School kwam in haar lesmethode overeen met de idealen die Marie Montessori nastreefde in haar Montessorischolen in Italië en daarbuiten. In 1924 ontwierp architect A.H. van Anrooy het schoolgebouw voor de Humanitaire School, met een later gesloopte onderwijzerswoning, ter vervanging van een reeks noodlokalen. Bij de

opening in 1929 werd de Humanitaire School de Montessorischool. In 1931 bracht Maria Montessori een bezoek aan deze school in Laren.

Omschrijving:
Het schoolgebouw is vrij gelegen op een terrein tussen de Leemkuil en de Tafelbergweg. Het te beschermen gedeelte van deze school, van 1924, bestaat uit een verhoogd hoekpaviljoen met twee zijvleugels, opgetrokken op een L-vormige plattegrond en met de naastgelegen arena. De twee vleugels van het gebouw betreffen een noordelijke vleugel en een oostelijke vleugel, het hoekpaviljoen ligt in de zuidwestelijke hoek van het complex. De bouwelementen uit 1952 en later worden niet beschermd. De school is opgetrokken in baksteen en is één bouwlaag hoog met een kap. Het samengestelde dak is gedekt met rode verbeterde Hollandse pannen.
In de zuidelijke gevel van het hoekpaviljoen is rechts een smal staand venster geplaatst. Rechts van dit venster is een grote getoogde doorgang aangebracht, die toegang geeft tot een achterliggend portiek. Boven de rondboog is de naam ' Montessorischool' met de boog mee aangebracht. In dit portiek is de hoofdentree gelegen met in de muur een kunstwerk. Het betreft een reliëf in rood terra-cotta voorstellende Professor Van Rees en twee kinderen. Het is een geschenk uit 1924 van de ouders, ter gelegenheid van diens 70ste verjaardag. Op het dak van het hoekpaviljoen is een grote vierkante lantaarn geplaatst met aan de zuid-, west- en noordzijde een lang liggend venster met drie ramen. In de oostelijke gevel van het hoekpaviljoen is geheel links een getoogde doorgang gemaakt naar het portiek. Rechts van dit portiek is de oostelijke vleugel gelegen. De gevel van het hoekpaviljoen gaat over in een topgevel bij de lantaarn. Midden in de lantaarn bevindt zich een rond venster met een Davidsster.
In de zuidelijke gevel van de oostelijke vleugel zijn drie rondboogvensters met een roedeverdeling aangebracht in een verder blinde gevel. In de achtergevel (noord) van de oostelijke vleugel bevindt zich links een deuropening. Rechts van deze deuropening zijn vier vensters geplaatst, op een regelmatige afstand van elkaar. Elk venster wordt door middel van de kozijnen in 9 ramen van gelijke grote verdeelt, waarbij horizontaal de middelste drie ramen een roedeverdeling hebben. In het midden van deze gevel is een schoorsteen aangebracht. De rechterzijgevel (oost) van de oostelijke vleugel heeft een lager liggend dakvlak. Onder dit dakvlak zijn vier vierkante vensters aangebracht.
De westelijke gevel van de noordelijke vleugel wordt gevormd door twee delen. Geheel links bevindt zich het eerste deel dat naar voren is gelegen ten opzichte van het tweede, rechter, gevelgedeelte. Het dakvlak van dit gedeelte loopt verder door. In dit gevelgedeelte is een liggend raam geplaatst met vier ramen met roedeverdeling. In het rechter teruggelegen gedeelte van deze gevel zijn zes vensters op een regelmatige afstand van elkaar geplaatst. Elk venster wordt door middel van de kozijnen in 9 ramen van gelijke grote verdeelt, waarbij horizontaal de middelste drie ramen een roedeverdeling hebben.
De noordelijke gevel van de noordelijke vleugel bevat op de begane grond links en rechts een deuropening met twee deurvleugels. Tussen deze twee deuren is een liggend venster aangebracht met vijf ramen met roedeverdeling. Op de tweede bouwlaag zijn twee liggende vensters met roedeverdeling geplaatst. De oostelijke gevel is gewijzigd en daardoor van ondergeschikt belang.
Naast de school, ten noorden van de oostelijke vleugel, is de arena gelegen die bij het complex hoort. De arena wordt gevormd door een halfronde afgraving in de tuin, met verschillende loop- en zitrijen.

Redengevende omschrijving
De school is van architectuurhistorische waarde

- vanwege de bijzondere plaats in het oeuvre van architect H. A. van Anrooy
- Vanwege de bijzondere hoofdvorm en de plaatsing van de hoofdentree als ook de gevelindeling en het materiaalgebruik

De school is tevens van cultuurhistorische waarde

- Vanwege haar oorspronkelijke schoolvorm van Humanitaire School van Prof. Van Rees
- Vanwege haar verbondenheid als school met de historie rond De Kolonie, Prof. Van Rees en Maria Montessori.

Het gebouw is van situationele en ensemblewaarde

- Vanwege haar ligging in het groen, welke passend is bij het gedachtegoed van haar oprichters.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Loeff, K., *Op naar School. Wandel- en fietsroute langs schoolgebouwen in Laren en Blaricum*, Laren, 1997
Brandt, E., Loomans M.-L., Poel F. de, 100 jaar voor elkaar. De geschiedenis van de Larense Montessorischool, Laren 2003

GEMEENTE LAREN

Adres	:	De Pijl 10
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 494
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	woning
Oorspr. bestemming	:	boerderijtje
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	18e/19e eeuw, restauratie/renovatie 1977
Bouwtype	:	boerderijtje
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juli 1993
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	

Het boerderijtje komt voor op een ets van Toon de Jong; een 'epreuve d'artiste' bevindt zich in het bezit van de eigenaresse. Hierop heeft het boerderijtje aan de voorzijde een wolfseind, aan de achterzijde is een schoorsteenpijp te zien, terwijl aan de linkerzijgevel diverse aanbouwtjes te zien zijn. Toon de Jong heeft deze boerderij vanuit zijn eigen huis kunnen zien.

Beschrijving:

Aan de Pijl gelegen voormalig boerderijtje, thans een woning, die geheel gerestaureerd is in 1977. De toegang tot het terrein bevindt zich aan de zijde van de Kerklaan.

Het pand telt thans één bouwlaag onder een rieten zadeldak, met de nok haaks op de weg. Het dak is afgedekt met afwisselend rood-gesmoorde nokvorsten. Het pand is op een rechthoekige plattegrond boven een gecementeerde plint opgetrokken in diverse soorten baksteen (w.o. IJsselstenen) gemetseld in verschillende verbanden. De kozijnen zijn crème geschilderd, het raamhout groen, de roeden en de stopverfkanten wit.

De topgevel aan de Kerklaan, te beschouwen als voorgevel, is opgetrokken uit bij de restauratie hergebruikte handvormbakstenen gemetseld in halfsteensverband. De gevel bevat op de begane grond een kozijn met links een vast venster met roedenverdeling (bxh=1x4) en rechts naar buiten stolpende deuren met eenzelfde roedenverdeling. Dit kozijn met deze deuren is niet oorspronkelijk.
Ter hoogte van de verdieping bevat de gevel een venster met kruisroedenverdeling. De onderzijde van het kozijn is afgewerkt met een halfsteens rollaag onder een terugliggende platte laag.
De gevel is voorts voorzien van diverse muurankers, knijpplanken en een tuit, afgedekt met leisteen.

De linkerzijgevel is opgetrokken uit bij de restauratie hergebruikte handvormbakstenen, gemetseld in kruisverband.
Van links naar rechts bevat de gevel een tweelichtkozijn met 1x2 roeden; de rieten kap is ter hoogte van dit venster iets opgelicht.
Voorts bevat de gevel een kozijn met stolpende vensters voorzien van kruisroedenverdeling; eenzelfde venster, maar dan iets groter uitgevoerd; een kozijn met een venster voorzien van kruisroeden en een luik en een venster voorzien van kruisroedenverdeling zonder luik.
Rechts welft het dakschild iets op en wordt doorbroken door een recent dakvenster.

De gevel aan de Pijl i.c. de achtergevel is opgetrokken uit bij de restauratie hergebruikte stenen gemetseld in kruisverband. De gele handvormbaksteen vertoont op enkele plaatsen blauwe verfsporen.
Op de begane grond is de gevel ter hoogte van de onderzijde van de kozijnen over de gehele breedte voorzien van een halfsteens rollaag. boven de kozijnen in deze gevel is eveneens een halfsteens rollaag aan te treffen.
Links bevat de gevel een tweelichtkozijn met vensters, voorzien van 1x2 roeden; het kozijn is voorzien van opgeklampte luiken.
Rechts bevat de gevel een drielichtkozijn met identieke vensters en luiken. Ter hoogte van de balklaag van de verdieping bevat de gevel muurankers. In de gevel bevindt zich ter hoogte van de verdieping een venster voorzien van kruisroeden. De gevel is afgewerkt met knijpplanken en een tuit, in halfsteensverband gemetseld uit rode handvormbakstenen. De tuit is afgedekt met leisteen.

De rechterzijgevel is links opgetrokken uit rode handvormbaksteen, gemetseld in kruisverband. De gevel bevat links een origineel kozijn, bevattende de originele stolpende vensters met roedenverdeling (2x3) en bovenlicht (5 verticale roeden) en opgeklampte luiken. De roedenverdeling en de ruiten zijn eveneens origineel.
Rechts hiervan bevindt zich een kozijn met een houten deur waarin een venster met kruisroeden. Deze deur is niet origineel. Het kozijn is aan de bovenzijde afgewerkt met een halfsteens rollaag.
Rechts van deze deur welft het dakschild en loopt het dak iets

lager door. In de gevel hieronder bevindt zich een schuifvenster met 2 verticale roeden in het vaste en 2 in het beweegbare deel. Dit venster is ook voorzien van opgeklampte luiken.
Het dakschild welft op om in de gevel plaats te bieden aan een kozijn, bevattende een dubbele deur (de entree). De bovenste helft bevat een venster met kruisroeden.
Rechts van de entree is de gevel opgetrokken uit gele IJsselsteen en rode handvormbaksteen, gemetseld in kruisverband. De gevel bevat een klein venster met kruisroedenverdeling en een drielichtkozijn met venstertjes voorzien van kruisroeden. De gevel is over de gehele breedte afgewerkt met knijpplanken.

Redengevende omschrijving:

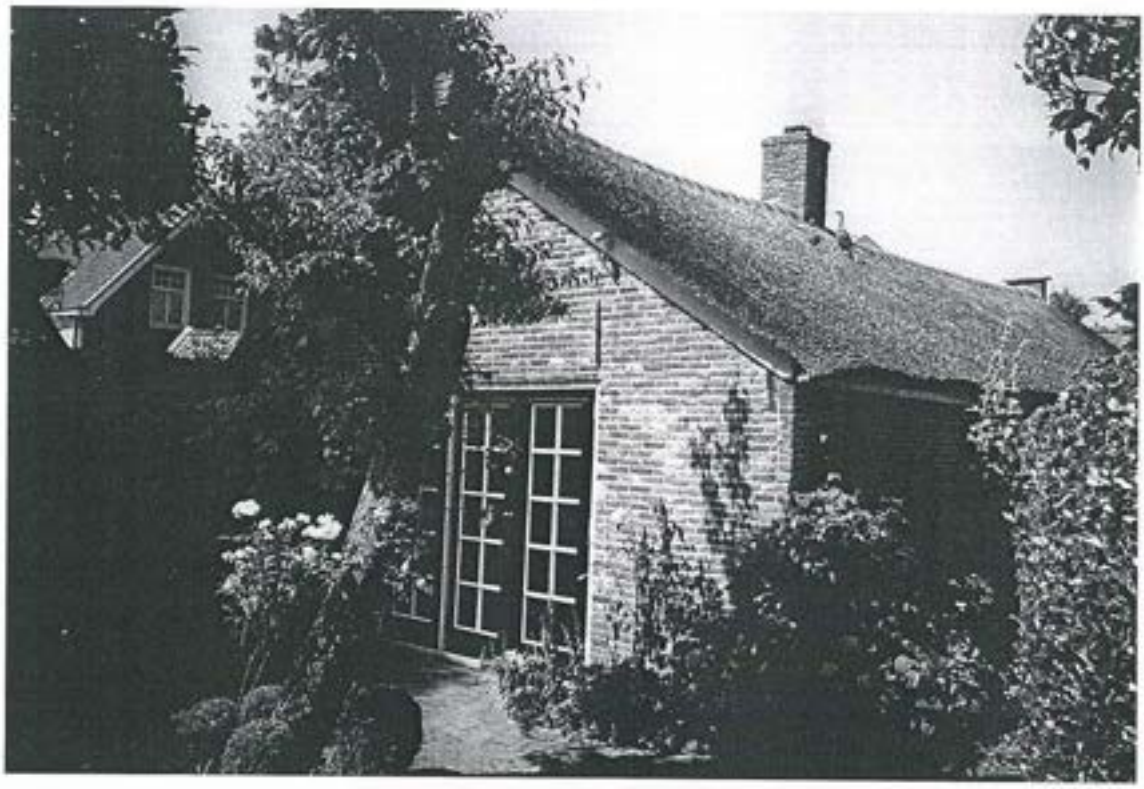
Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege het bouwtype (boerderijtje) en de hoofdvorm.

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- vanwege de ligging aan het kleinschalige steegje de Pijl, in combinatie met no. 11;
- in combinatie met de panden aan de Kerklaan, zoals de nummers 1, 3-5, 7 en 10-12.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten*, 120
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht, 1429, 6425 (renovatie), 6496, 6652

Gevel Kerklaanzijde

idem

Zijgevel links, gezien naar de Pijl

Gevel aan de Pijl

Zijgevel rechts, naar de Pijl gezien

idem

entree

Zicht op de Pijl richting Kerklaan, rechts no. 10

LAREN, DIEPENBROCKLAAN 2 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Diepenbrocklaan 2

postcode + plaats : 1251 EN LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1934

verbouwingen : geen, uitgezonderd keuken in garage; 1957, plan voor een 'uitneembare' garage

architect : A.P. van den Brink te Laren

opdrachtgever : M. Goedhart te Amsterdam

bouwstijl : romantisch expressionisme / Gooise landhuisstijl

bouwtype : Engels landhuisje / cottage

kadastrale aanduiding : Laren C 422

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 28-09-2012

datum beschrijving : 26-11-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object het huis Diepenbrocklaan 2. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

Redengevende omschrijving

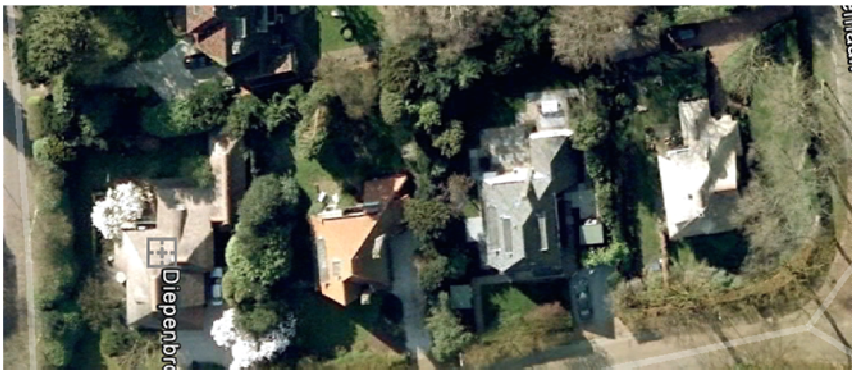
Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

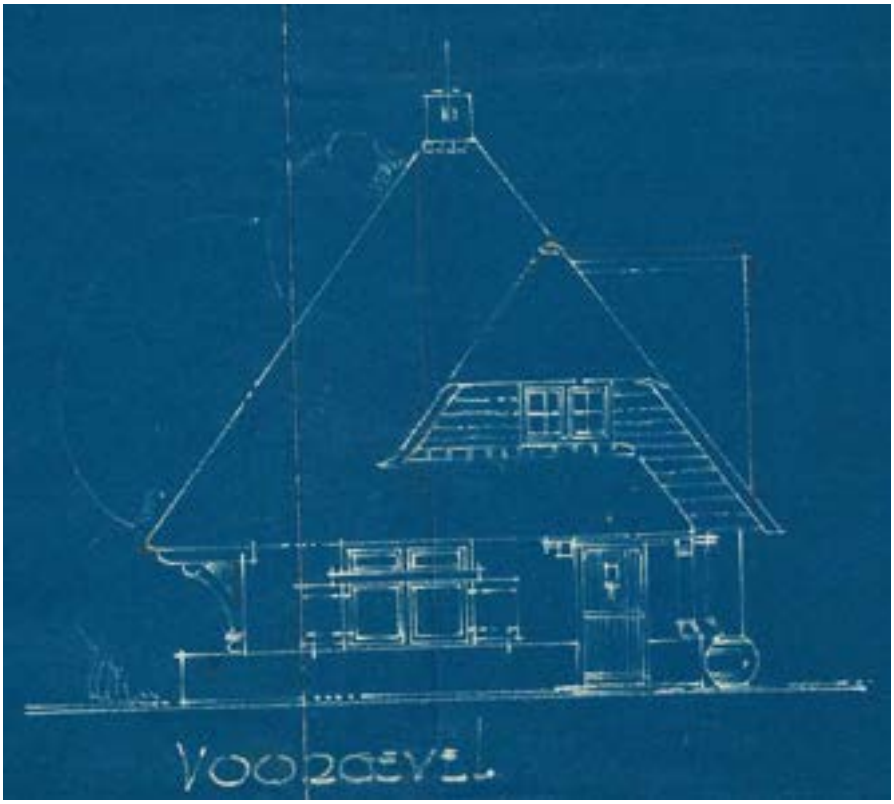
Diepenbrocklaan 2 kan worden getypeerd als een cottage, een mini-variant van het Engelse landhuis, dat vanaf het begin van de 20e eeuw sterk in de mode kwam onder welgestelden, met zijn vrije plattegrond, cosy corners, grote haardpartijen en de centrale hall waarin in de grotere huizen ook bijeenkomsten konden worden gehouden. Ook in de plattegrond van het bescheiden huis Diepenbrocklaan zien we de voor het Engelse landhuis typerende groepering van een aantal rondom de hall gegroepeerde woonruimten. De vormgeving van het exterieur met zijn samengestelde rieten dak, verscheidenheid in gevelaanzichten, verschillende kleuren baksteen, houtafwerking, schoren, roedenraampjes met luiken enzovoort zijn een typisch voorbeeld van het romantisch expressionisme dat in Laren in de jaren 20 zeer populair werd en waarvan de huizen van Wouter Hamdorff exemplarische voorbeelden zijn en nog lange tijd navolging vonden. Dit wordt ook wel 'Gooise landhuisstijl' genoemd. Bijzonder is de garage, een modern 'koetshuis'. Hoewel dit in Laren al vrij gewoon was, was het bezit van een auto (en garage) vóór de Tweede Wereldoorlog landelijk gezien voorbehouden aan de elite. Het huis is nog geheel gaaf. Bij de verbouwing van de garage tot keuken is de hoofdvorm, gevelindeling en detaillering vrijwel behouden of in stijl aangepast. Voor het buitenverfwerk was oorspronkelijk voorzien in 'steengrauw en donkergroen' maar dit is aan de

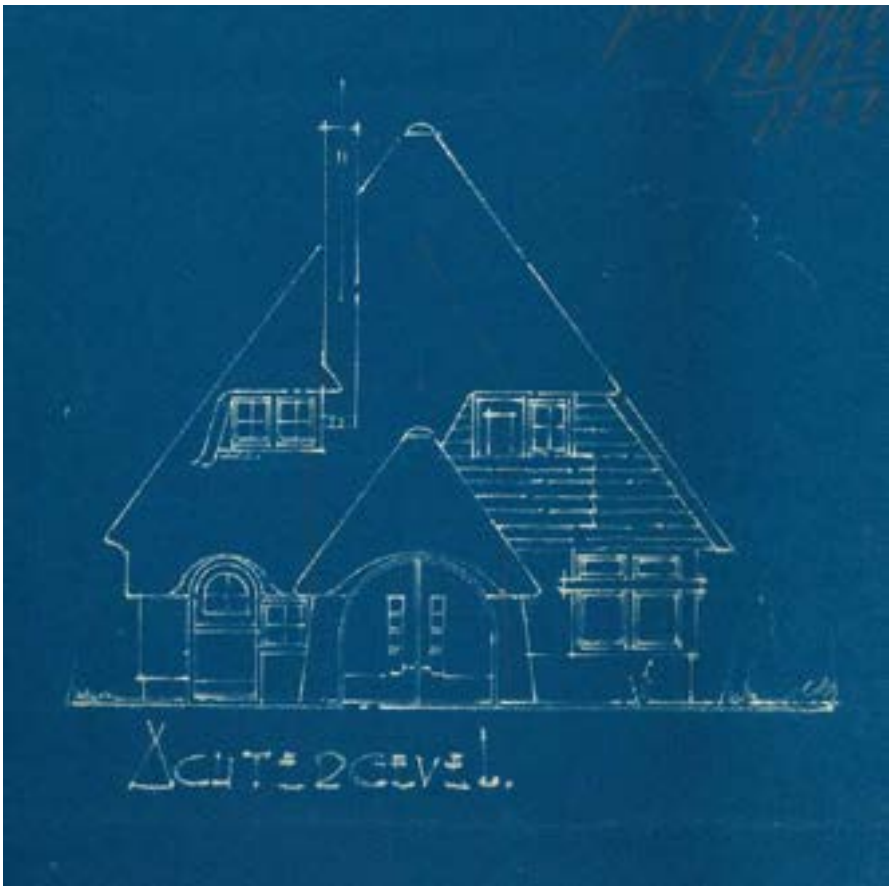
smaak van de tijd aangepast. Er staat nog steeds een schaaldelen hekwerk zoals genoemd in de vergunning.

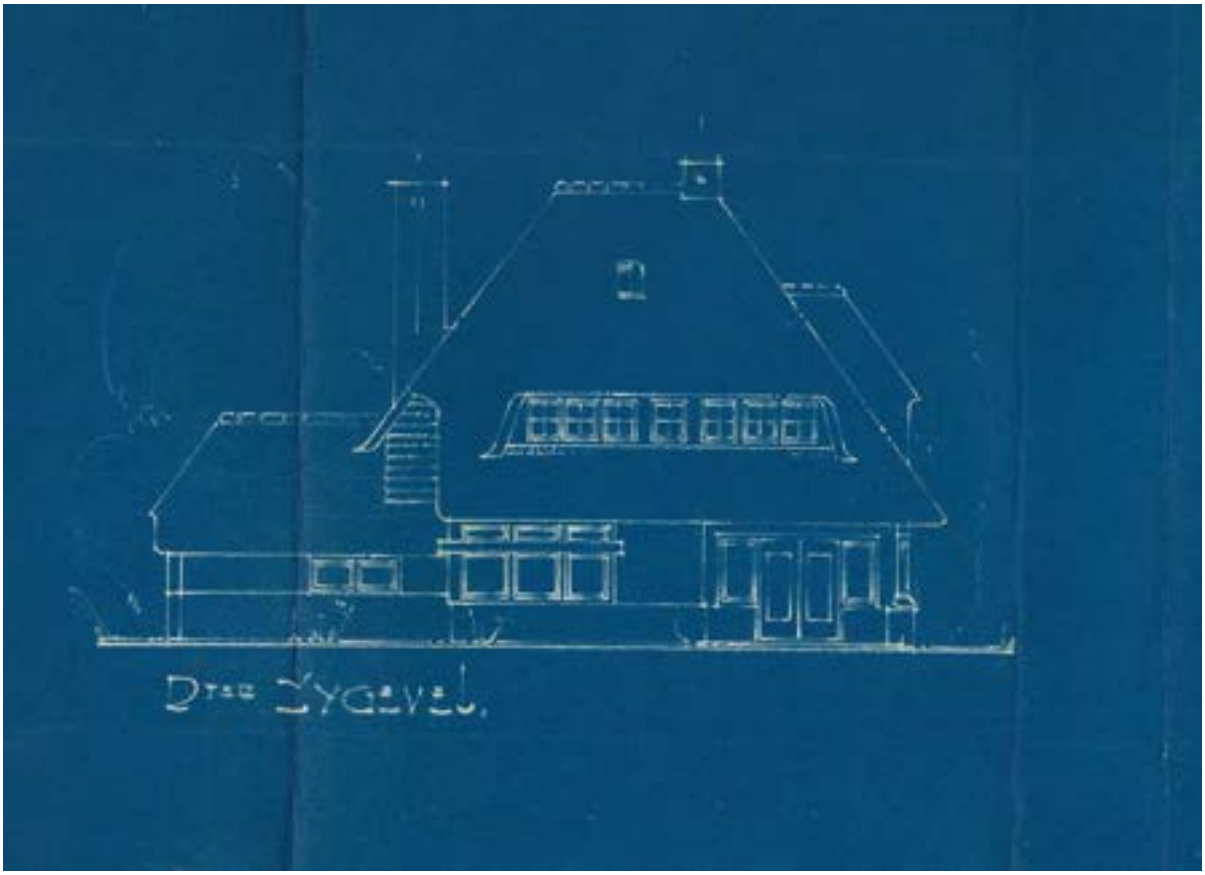
Het huis werd ontworpen voor Mr. Goedhart uit Amsterdam door de Larense architect A.P. van den Brink. Deze was H.F. Smit in 1922 opgevolgd als gemeentearchitect, een functie die in het leven was geroepen nadat in Laren in 1913 de eerste welstandbepaling van ons land werd ingesteld. Van den Brink had ook een eigen praktijk. Hij ontwierp veel voor zijn broers die aannemer waren. Als gemeentearchitect ontwierp hij onder andere voor de woningbouwvereniging van Erfgooiers (complex 2 uit 1923). Ook de eerste Boerenleenbank van Laren (Klaaskampen 6-6a) is van zijn hand. Verschillende van zijn panden zijn beschermd gemeentelijk monument.

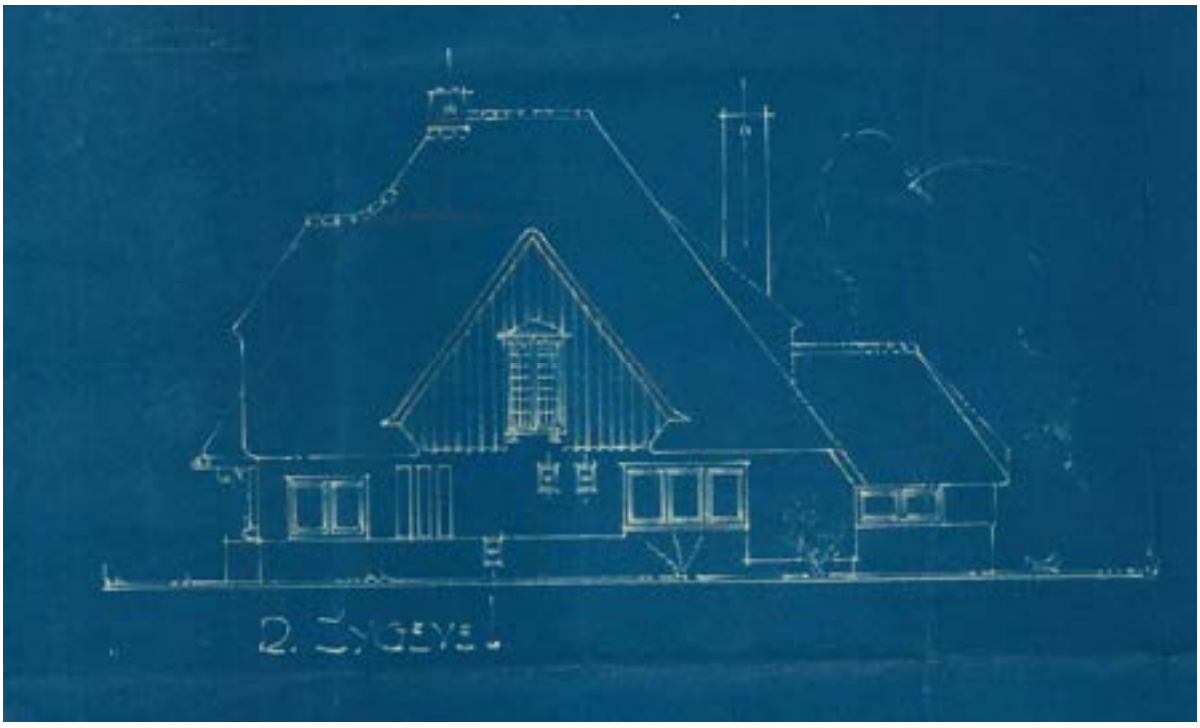

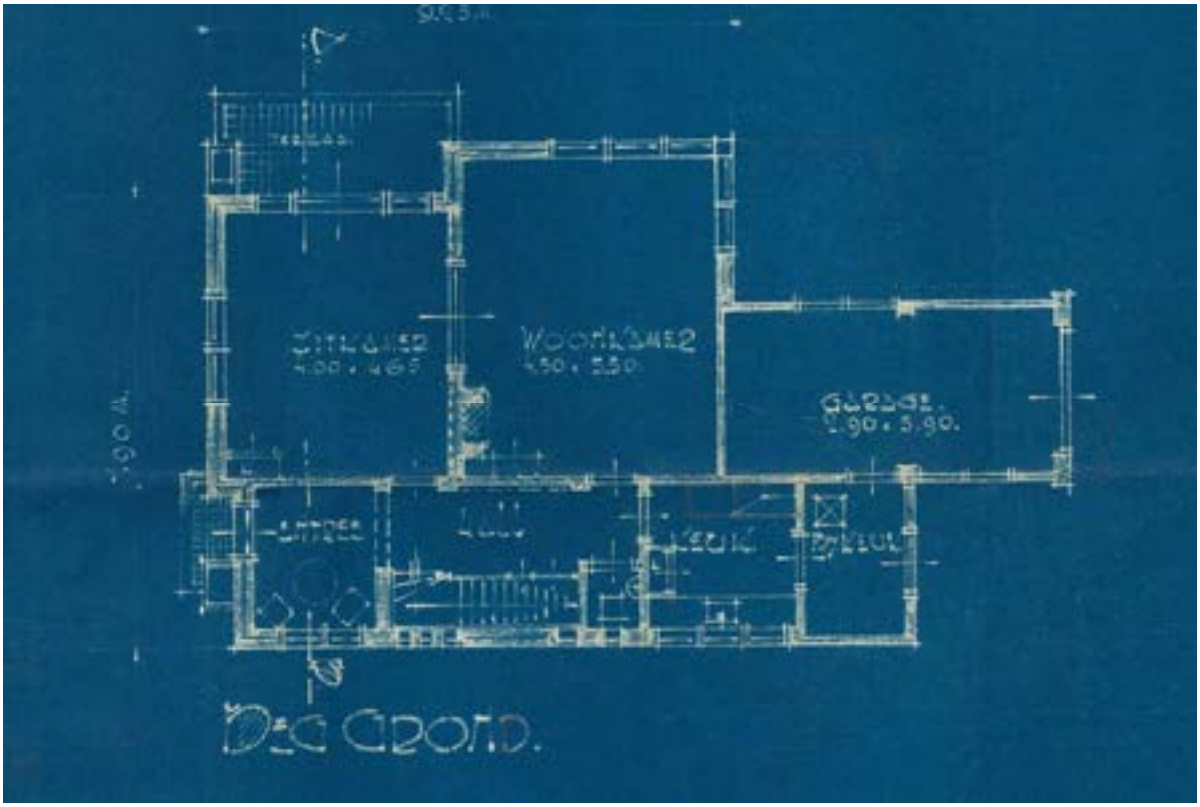

VOORGEVEL

ACHTERGEVEL

DERDE ZYGEVEL.

2. ZYGEVEL.

Bouwtekening A.P. van den Brink 1935 (Gemeentearchief Lare,n bouwdossier nr. 1925)

Stedenbouwkundige en geschiedenis omschrijving

Het landhuis ligt aan de Diepenbrocklaan die is vernoemd naar de Nederlandse componist Alphons Diepenbrock en ligt in de villawijk die in de jaren 30 van de 20e eeuw tussen de westerheide en de uit 1931 daterende Rijksweg A1 tussen Laren en Hilversum tot stand kwam, zowel aan de noord- als zuidzijde van de Hilversumseweg. Volgens kadastrale kaarten uit zowel 1811-1832 als 1904 lagen hier akkers (kampen) en enkele zeer oude wegen, waarvan de belangrijkste de doodweg (de Davidweg) naar het Sint Janskerkhof was. Het Janskerkhof was het hoogste punt in de buurt, waar Gooiers sinds eeuwen hun doden begraven. Ook over de heide zien we een doodweg lopen. De westelijke grens van de villawijk, nu nog steeds een zandpad, wordt ook gevormd door een eeuwenoud pad. Verder zijn er in 1904 enkele oude veedriften aanwezig en zien we het voor Laren zo kenmerkende patroon van uitwaaierende wegen die de gemeenschappelijk heidegronden, engen, dorpen en brinken met elkaar verbinden. Het oude patroon is nog steeds aanwezig op kaarten uit 1924, maar niet lang daarna komen de eerste villa's in het gebied tot stand. Heel bekend is het aan de rand van de westerheide gelegen pand Herdersweg 22 (rijksmonument) naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1929 voor L. Roland Holst.

In Laren was het lange tijd de gewoonte om tussen de oude bebouwing aan de bestaande wegen in te bouwen. Vanaf ongeveer 1913 toen de eerste welstandsbepaling van Nederland in Laren werd vastgesteld, kwamen er planmatig nieuwe straten en wijken tot stand, door middel van uitbreidingsplannen, de voorloper van het bestemmingplan. Op kaarten is te zien dat er in 1932 een verkaveling in de wijk ten noorden van de Hilversumseweg aanwezig is, die in grote lijnen de huidige situatie laat zien. In tegenstelling tot het oude wegenpatroon dat waaiervormig is en steeds schuin naar bepaalde centrale punten toeloopt (in dit geval het Sint Janskerkhof) staan hier de meeste

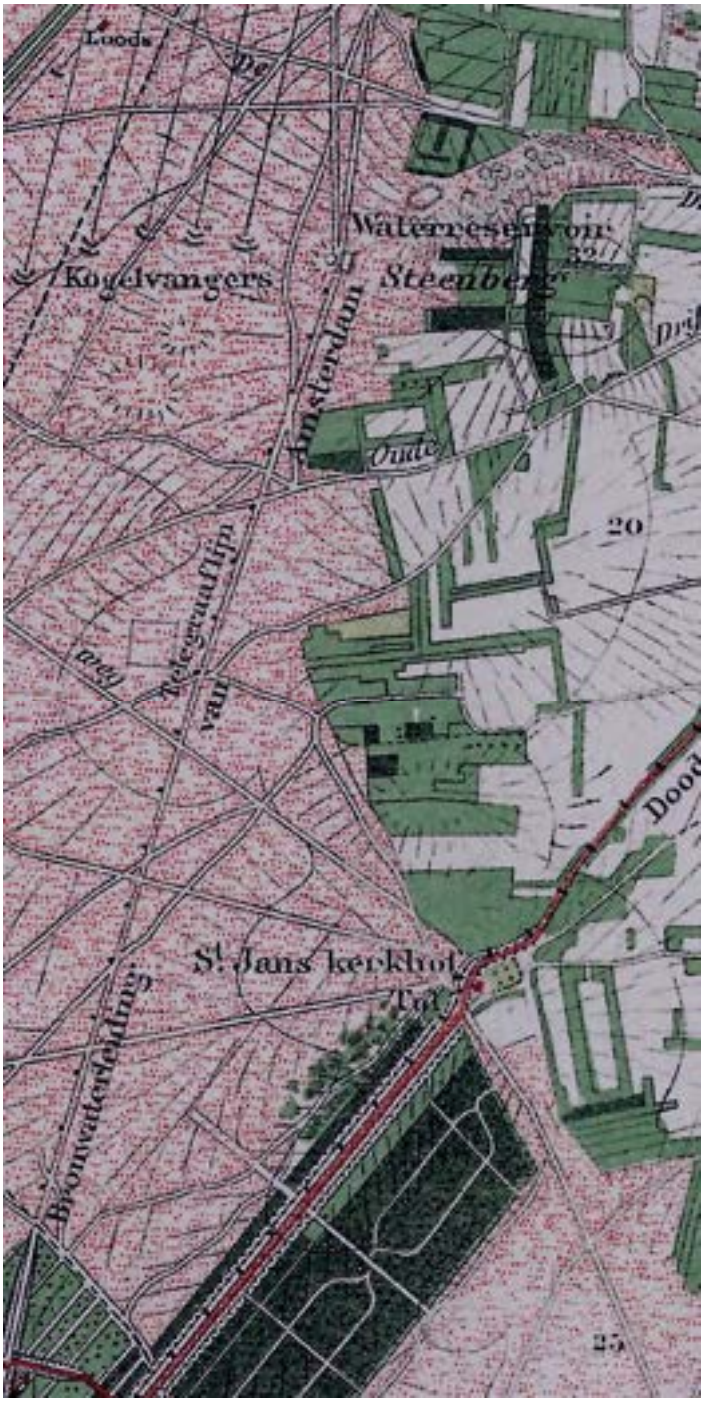
wegen haaks op elkaar, wat de perceelsindeling vereenvoudigt. In 1932 is van de Diepenbrocklaan alleen het noordelijke deel aanwezig, pas later is de laan doorgetrokken naar de Hilversumseweg in het zuiden. Op de kaart van 1932 staat er nog geen bebouwing. Van het hoekpand Diepenbrocklaan 2 is bekend dat dit in 1935 tot stand kwam. Diepenbrocklaan 6 dateert uit dezelfde periode. Op dat moment is het heidegebied al onderdeel van het Goois natuurreservaat, dat in 1933 ontstaan is uit zorg van een aantal notabelen over de ongebreidelde groei van de Gooise dorpen, die zeer in trek waren bij forenzen. De totstandkoming van het natuurreservaat was mogelijk gemaakt door aankoop van een deel van de gemene gronden van Erfgooiers.

Het landhuisje Diepenbrocklaan 2 ligt op het hoekperceel van de Diepenbrocklaan met de Derkinderenlaan, tegen het bos in de bocht van de weg aan een kruispunt van verschillende wegen. De voorgevel is georiënteerd op de Diepenbrocklaan en de noordelijke langsgevel ligt evenwijdig aan de Derkinderenlaan. Het is duidelijk dat het ontwerp inspeelt op de ligging, waarbij de gevel aan de Derkinderenlaan vanuit meer richtingen in het zicht ligt dan de voorgevel. De noordgevel met zijn opvallende houten topgevel en erkertje is meer het representatieve hoofdmoment van het ontwerp dan de daadwerkelijke voorgevel met hoofdentree. De west- en zuidgevel zijn iets verhoogd gelegen en het hoogteverschil in de tuin is door middel van een terras, trapjes en keermuurtjes overbrugd.

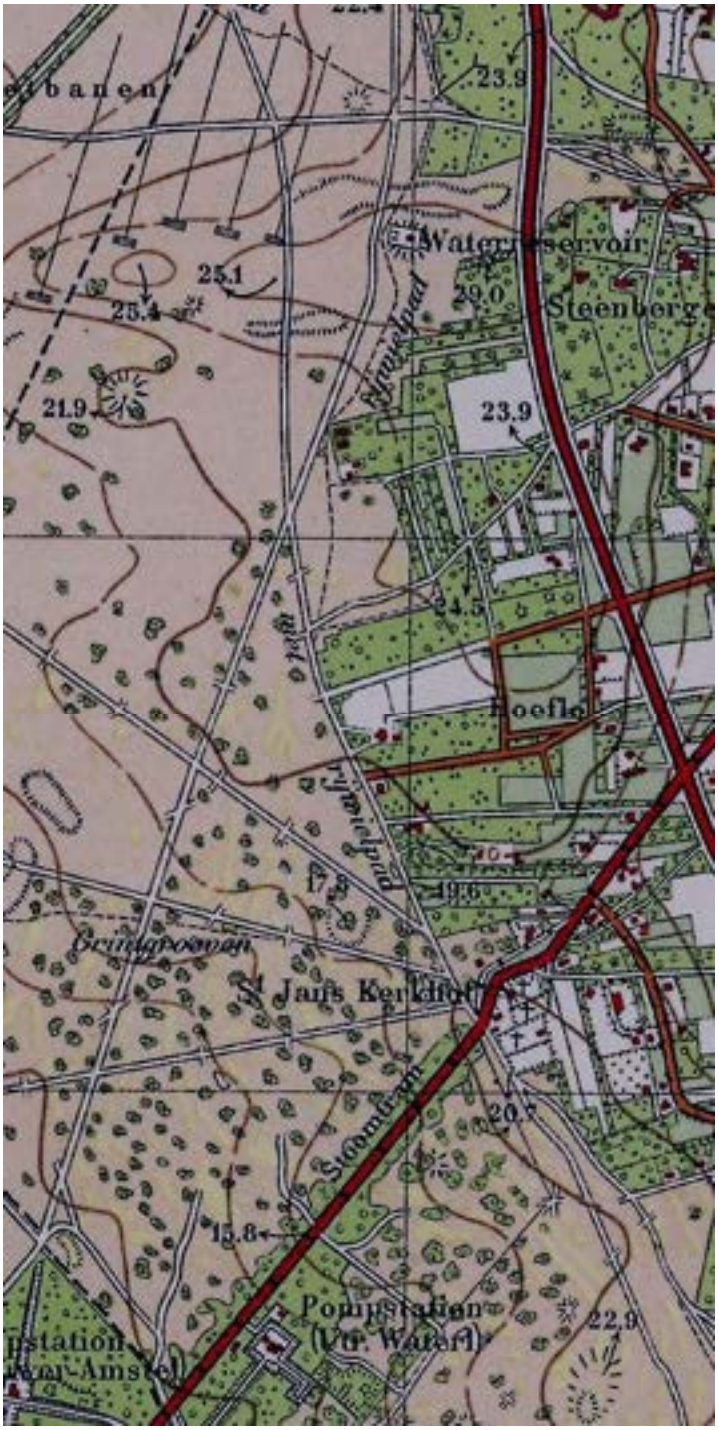
Kadastrale veldminuut (verzamelplan) 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl.

Bonneblad uit 1904 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1924 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1932 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Architectonische omschrijving

Het landhuisje / cottage uit 1934 in romantisch expressionistische stijl heeft in de basis een rechthoekige plattegrond die met zijn centraal gelegen hall en daaromheen gegroepeerde ruimten de invloed van de Engelse landhuizen laat zien. Het pand bestaat uit een rechthoekig blok aan de noordzijde en ruimten van verschillende afmetingen van verschillende omvang met een inpandig terras aan de zuidzijde. De garage is tot keuken verbouwd maar nog duidelijk als garage herkenbaar. Het huis is één bouwlaag hoog en opgetrokken in gele handvorm baksteen gemetseld in Noords

verband, op een donkerrood trasraam. Er zijn houten gepotdekselde delen ter plaatste van het trappenhuis in de noordgevel, ter plaatse van het balkon in de zuid westgevel en boven de luifel van de hoofdentree. De samenstelde rieten kap bestaat uit een schilddak met korte nok haaks op de Diepenbrocklaan en twee steekkappen ter plaatse van het trappenhuis en boven de hoofdentree. Het dak zwenkt een stukje in boven de voorkamer, wat een speels effect geeft en past in de expressionistische stijl van het huis. Er staan twee schoorstenen op het huis, die tot het oorspronkelijke ontwerp behoren. De voorste schoorsteen is kort en markeert de nok aan de voorzijde, de achterste schoorsteen is een kloeke hoge schoorsteen die vrij laag in het dakschild is geplaatst tussen het balkon en een dakkapel, op het kruispunt van de garage en de voormalige keuken. Het is een zeer markant element in het ontwerp. Het dak van de garage loopt iets bolvormig en heeft daardoor een paddenstoel-effect. De hoofdentree bevindt zich in de oostgevel onder een rieten luifel die rechts door een houten schoor wordt gedragen en links doorloopt tot om de hoek van de zuidgevel, waar deze het inpandige terras overkapt en waar eenzelfde houten schoor aanwezig is als in het portiek. De voordeur is een boven-onderdeur met vierkant kijkgaatje en smeedijzerbeslag en een afgeronde bovendorpel. Ook de garagedeur en de (bij)keukendeur zijn aan de bovenzijde afgerond. De roeden in de keukendeur zijn origineel. Opvallend zijn verder het glas-in-lood-raam en het erkervormige stalen raam ter plaatse van het trappenhuis in de noordgevel. Het huis is rondom voorzien van de originele vensters, balkon- en terrasdeuren, alles vrijwel geheel conform bouwtekening. Ook de indeling met of zonder roeden en de luiken in het venster naast de hoofdentree (als enige) is conform tekening, evenals de dakkapellen en het balkon. Opvallend zijn de afgeschuinde in contrasterende donkerrode baksteen gemaakte steunberen in de kopse gevel van de garage, die de suggestie wekken dat de rieten kap doorloopt tot op de grond.

Waardering

Het landhuisje / cottage Diepenbrocklaan 2 te Laren dateert uit 1934 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als onderdeel van het oeuvre van de voor Laren belangrijke en uit het dorp afkomstige (gemeente)architect A.P. van den Brink;

- als voorbeeld van een klein landhuisje of cottage in de voor Laren en omgeving kenmerkende romantisch expressionistische stijl (‘Gooise landhuisstijl’);

- vanwege de zeer gaaf bewaarde hoofdvorm, gevelindeling en detaillering en bijzondere elementen zoals het contrast tussen de gele en rode baksteen, het samengestelde rieten dak met markante schoorstenen, de steunberen waardoor het dak lijkt door te lopen tot de grond, de houten topgevel met erker in de zijgevel en details zoals door schoren gedragen luifels en het glas-in-lood bij het trappenhuis;

situationele en ensemblewaarden

- vanwege de relatie tussen het ontwerp en de ligging op de straathoek in de bocht van de weg;

- als onderdeel van de villawijk die in de jaren 30 tussen de Rijksweg A1 en de westerheide tot stand kwam en op historisch kaartmateriaal duidelijk als nieuw aangelegde wijk binnen de historische verkavelingsstructuur van Laren herkenbaar is;

cultuurhistorische waarden

- als onderdeel van de ontwikkeling in de jaren 20 en 30 van Laren tot villa- en forenzendorp, die volgde op de hoogtijdagen als kunstenaars- en toeristendorp;

- vanwege aanwezigheid van een garage in het ontwerp, wat voor Laren al vrij gewoon was maar in landelijk perspectief voor de Tweede Wereldoorlog ongebruikelijk en alleen aan de elite voorbehouden.

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is volledig gaaf bewaard uit de bouwperiode, uitgezonderd de verbouw van de garage tot keuken. Deze is echter door de grote deuren nog duidelijk als garage herkenbaar en de verbouwing doet geen enkele afbreuk aan de architectuur- en kunsthistorische waarden.

zeldzaamheid

Het huis behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Binnen de voorraad landhuizen is het als kleinere variant op het bouwtype, te weten een cottage, wel zeldzamer dan de grote landhuizen, vooral in combinatie met de uitzonderlijk gave staat waarin het ontwerp van de voor Laren belangrijke architect Van den Brink nog verkeert.

Foto's 2012

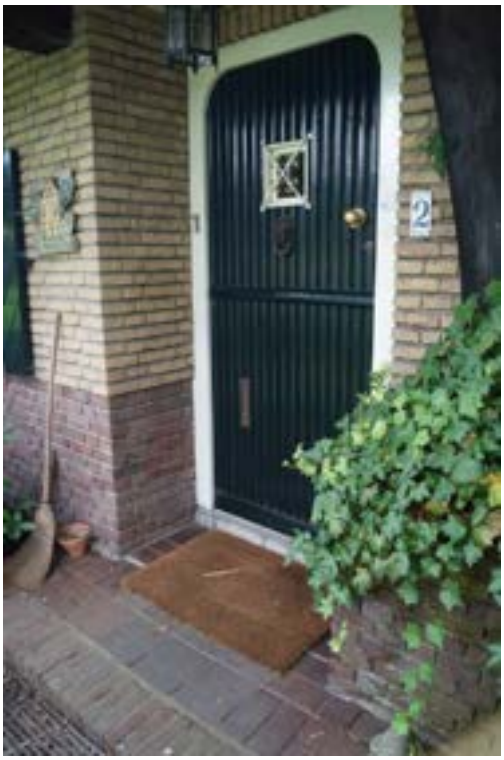

Voorgevel (oostgevel).

Voorgevel (oostgevel).

Voorgevel (oostgevel) met hoofdentree.

Rechter zijgevel (noordgevel).

Glas-in-lood raam in hall / trappenhuis, rechter zijgevel (noordgevel).

Rechter zijgevel (noordgevel) en achtergevel (westgevel).

Achtergevel (westgevel)).

Achtergevel en voormalige garage westzijde.

Achterdeur en voormalige garage noordwestzijde.

Voormalige garage (nu keuken) westzijde.

Achtergevel (westgevel) en linker zijgevel (zuidgevel).

Linker zijgevel (zuidgevel) voormalige garage zuidwestzijde.

Achtergevel (wetgevel) met balkon en linker zijgevel (zuidgevel) met terras aan zuidoostzijde.

Linker zijgevel (zuidgevel) met terras aan zuidoostzijde.

Rechter zijgevel (noordgevel) vanaf de Derkinderenlaan.

Voorgevel hoek Diepenbrocklaan / Derkinderenlaan.

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 1925, 3601

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 415-418 Laren, p. …*W. Hamdorff heeft een groot stempel gedrukt op de Larense architectuur….Andere architecten in Laren die in dezelfde vormen ontwierpen zijn A.P. van den Brink, met de van een ronde hoekpartij voorzien Jagerspad 1 en Schoolpad 6 (1926-'27,…*

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren en omschrijving woningbouwcomplex van Erfgooiers in het monumentenonderzoek 2012 doo 5.1.2e

- www.watwaswaar.nl

- www.gnr.nl (website Goois natuurreservaat)

Adres	:	Drift 12
Kadastrale aanduiding	:	E 114
Naam	:	de Bijlakker
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	J.W. Hanrath (Hilversum)
Opdrachtgever	:	de dames E.M. en D.E. Ament
Bouwjaar	:	1904
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	januari 1993, december 1997
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	In 1925 is een atelier bijgebouwd naar ontwerp van de Amsterdamse architect W.Bruin. In 1947 werd de zuidgevelindeling gewijzigd naar ontwerp van W. Hamdorff

Inleiding:

Landhuis, gelegen aan de Drift, grenzend aan de akkers aan de Drift bij het Singer Museum (Oude Drift).
Het huis werd ontworpen door architect J.W. Hanrath, een tijdgenoot van K.P.C. De Bazel. In Hanrath's oeuvre zijn enerzijds invloeden van de architectuur van de Engelse landhuizen te herkennen, anderzijds zijn ook kenmerken van de landhuizen langs de Vecht en de Gooise boerderijstijl aan te treffen.
In 1925 werd een atelier aangebouwd naar ontwerp van architect W. Bruin.
De tuin kent deels een formele aanleg. Op het terrein bevindt zich tenslotte nog een recente garage. Tuin en garage vallen buiten de bescherming, evenals het interieur van het woonhuis en atelier.

Onder de bescherming valt het exterieur van het landhuis alsmede het atelier.

Omschrijving:

Het LANDHUIS is op een nagenoeg rechthoekige plattegrond boven een trasraam opgetrokken uit rode vormbaksteen, gemetseld in Vlaams verband. De topgevels zijn voorzien van vlechtingen. Het bouwvolume bevat twee woonlagen en een vliering onder een samengestelde rieten kap. De tweede woonlaag bevindt zich in de

kap. De daken zijn afgewolfd, met uitzondering van de noordgevel, waar het dak als schilddak is ontworpen. De nokken zijn afgewerkt met rode aangesmeerde nokvorsten. De dakoverstekken zijn deels voorzien van goten (oorspronkelijk van hout en op klossen bevestigd).
Het pand is bijna symmetrisch van opzet, wat betreft de gevelindeling geldt dit alleen voor de verdieping.
Ramen en deuren zijn voorzien van glas-in-lood. Onder de vensters is het metselwerk voorzien van een halfsteens rollaag, waarboven een terugliggende platte laag. Aan de bovenzijde bevatten het metselwerk, net als de deurkozijnen, een strek. De kozijnen en het raamhout zijn wit geschilderd, de deuren groen. De vensters zijn - tenzij in deze beschrijving anders vermeld - voorzien van paneelluiken. Deze zijn groen geschilderd en voorzien van een witte dagkant. Oorspronkelijk waren de kozijnen okerkleurig en het raamhout eierschaal-wit.

In de <u>westgevel</u> is de toegang gesitueerd in het midden van het verhoogde geveldeel. De toegang bestaat uit een stenen stoep met daarboven een houten "melkmeidkozijn", bevattende een boven- en onderdeur, met ter linker zijde een venster zonder luik. Een afdak zorgt voor beschutting. Boven het gehele kozijn bevindt zich een bovenlicht met een halfronde bovendorpel, waarboven een rollaag. Ter rechter zijde van de toegang bevindt zich een staand ovaal venster; het metselwerk is rondom afgewerkt met een halfsteens rollaag en een sluitsteen.
Ter linker zijde van de toegang bevindt zich een drielichtkozijn.
Op de verdieping is het deel van de gevel boven de toegang hoger opgetrokken en afgedekt met een steekkap met wolfseind. Hierin bevindt zich uiterst links, tussen de verdiepingen in, een kruiskozijn zonder luiken, dat licht biedt in het trappenhuis. In het midden bevindt zich eenzelfde venster, deze is echter wel voorzien van luiken. Rechts bevindt zich een venster met een luik aan de linkerzijde.
Het geveldeel links van de topgevel springt ter plaatse naar voren waarbij het dak ter plaatse lager doorloopt. De westgevel bevat een tweelichtvenster zonder luiken, reikend tot aan het dakoverstek. Het dakschild wordt ter plaatse doorbroken ten behoeve van een rietgedekte halfronde dakkapel met een drielichtvenster.

De <u>noordgevel</u> bevat van rechts naar links een houten deur, een tweelichtskozijn met draaiende ramen en luiken, twee staande ovalen vensters met rollaag en sluitsteen, een kozijn met een houten deur met links daaraan vast een tweelichtkozijn en een luik. Op de verdieping wordt het wolfseind opgelicht ten behoeve van een tweelichtvenster.

De <u>oostgevel</u> is gelegen aan de tuinzijde en bevat van rechts naar links een kruiskozijn met luiken, een halve "melkmeidkozijn" bevattende een houten boven- en onderdeur met ter weerszijden tweelichtsvensters en een luik. Voorts bevat de gevel een tweelichvenster met luiken en een kruiskozijn met luiken. Op de verdieping is het middendeel van de gevel hoger opgetrokken en afgedekt door een wolfkap met gelijke nokhoogte. Op deze nok bevindt zich een schoorsteen met geprofileerd

uiteinde en een afdekking. Op verdiepinghoogte bevinden zich in de gevel twee kruiskozijnen met luiken. Op het dakschild bevindt zich rechts een schoorsteen met dezelfde profilering en afdekking als de reeds eerder genoemde.

De zuidgevel bevat rechts een erker met vier gekoppelde vensters met bovenlichten in de rechte zijde, en een venster met bovenlicht in de rechter zijde alsmede een deur met bovenlicht in de linker zijde. De erker is niet voorzien van luiken. De erker is in 1947 aangebracht naar ontwerp van Wouter Hamdorff, en verving de oorspronkelijk op die plaats aanwezige toegangspartij; deze bestond uit een 'melkmeid'-kozijn met stoep. Links van de erker bevindt zich een kruiskozijn met luiken.
Op de verdieping bevinden zich eveneens twee van dergelijke vensters.

In 1925 werd door architect W. Bruin (Amsterdam) een schildersatelier ontworpen in de tuin van het perceel. Dit gebeurde in opdracht van de heer H. de Waal. Het atelier bevindt zich noordelijk ten opzichte van de woning. Het atelier is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een rieten zadeldak met wolfseinden.
De zuidgevel bevat twee toegangen ter weerszijden van een pergola, die de woning met het atelier verbindt. Op het uiteinde van de nok staat een schoorsteen.
De westgevel is blind.
De noordgevel bevat het ateliervenster, dat is voorzien van grote ruiten.
De oostgevel bevat een tweelichtsvenster. Ter plaatse is de kap iets opgelicht.

Redengevende omschrijving:

het woonhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- als vroeg en tamelijk gaaf bewaard voorbeeld van landhuisstijl en goed afgewogen verhoudingen in het ontwerp van de architect J.W. Hanrath.

het object is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege de combinatie woonhuis-atelier.

Het object is van beeldbepalende betekenis voor Laren:
- als onderdeel van de villabebouwing langs de Drift en als karakteristiek element in de landelijke omgeving;
- vanwege de wisselwerking tussen de akkers en het huis met de aangelegde tuin.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 88
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht, B-23 (bouwtekening woonhuis), 1136 (atelier), 2644 (wijziging Hamdorff)

LAREN NH Drift 12 dec. 1997

Entreezijde

Idem. detail

Gevel straatzijde

Gevel ingangszijde.
Detail linksachter

Gevel tuinzijde

Zicht vanuit de tuin op gevel tuinzijde en achtergevel met atelier

Atelier

Idem

LAREN NH Drift 12 dec. 1997

Achter-
gevel

5.02 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Drift 20**
Kadastrale aanduiding	**: E 111**
Naam:	**: Hein Duvel**
Huidige bestemming:	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: Tentoonstellingspaviljoen (1887) / atelier / woonhuis (1903>heden)**
Architect	**: onbekend (1887), Rigter & Bronkhorst (1903), W. Hamdorff (1920/26)**
Opdrachtgever	**: Firma Blooker (1887), dhr. Elias Stark**
Bouwjaar	**: kern 1887, aanbouwen in 1903, 1920 en 1926**
Bouwtype	**: Stadswoning, villa**
Bouwstijl	**: Neo-Hollandse Renaissance/Traditionalistisch**
Datum opname	**: 18 januari 2006**
Naam inventarisator	: 5.1.2e
Opmerkingen	: De kern van het gebouw is afkomstig van de voedingsmiddelententoonstelling in Amsterdam in 1887

Inleiding:
In de 19de eeuw werden in Nederland vele tentoonstellingen gehouden. Naast de bekende Wereldtentoonstellingen waren er ook specifieke tentoonstellingen met een internationaal karakter, zoals de voedingsmiddelententoonstelling in 1887 te Amsterdam. Voor deze tentoonstelling was een deel van het huidige Museumplein omgevormd tot een 16de-eeuwse marktplaats naar een idee genaamd 'Oud Holland'. Het houten hoekgedeelte van deze villa is afkomstig van deze tentoonstelling en vormde het paviljoen van de cacaofirma Blooker. Het is een replica van een 16de-eeuwse Hollandse koopmanswoning. Het paviljoen is afgebeeld op een herdenkingskaartje van de tentoonstelling en op oude foto's van de tentoonstelling. Na afloop van de tentoonstelling is het gebouw gekocht door de Amsterdamse tandarts Elias Stark (1849-1933), die het verplaatste naar Amsteldijk 36 om te gebruiken als biljartkamer (begane grond) en atelier (verdieping). Hij noemde zijn tuinhuis 'Het Blookertje'. Dit ggeven is kenmerkend voor deze periode en dit gebouwtype: kort voor 1900 kocht bijvoorbeeld Jan Veth een Marker huis om te gebruiken als atelier in Bussum. In 1903 liet Stark het Blookerhuis naar Laren verplaatsten. In dat jaar werd tevens een ontwerp gemaakt door het architecten duo Rigther en Bronkhorst voor de uitbreiding van dit atelier tot woonhuis. Zij ontwierpen een nieuwe vleugel met onder meer een keuken, badkamer en zitkamer en enkele slaapkamers. Tijdens de eerste Wereldoorlog verhuisde Stark naar een nieuw huis in Blaricum

(William Singerweg 13) en verkocht hij het huis aan de Drift, waarin boven de schouw een zeegezicht aanwezig was van Willem van de Velde de oude. Dit werd door de nieuwe eigenaar verkocht voor 35.000 gulden. De aankoopprijs van het pand bedroeg 16.000 gulden. In 1920 kreeg de Larense architect Wouter Hamdorff de opdracht om dit geheel verder uit te breiden. Hij ontwierp een nieuwe indeling in het bestaande huis en breidde het paviljoengedeelte en de vleugel van Rigter & Bronkhorst aan de achterzijde uit. In 1926 werd het gebouw opnieuw naar ontwerp van Wouter Hamdorff uitgebreid, waarbij het gedeelte uit 1920 verhoogd werd met een verdieping.
Tandarts Elias Stark behoorde tot de kring van Larense kunstenaars en was bevriend met Anton Mauve. Stark was een amateur etser die met zijn etspen en plaat de velden van Laren rondtrok en de omgeving vastlegde. Van deze etsen maakte hij één afdruk om daarna de plaat opnieuw te gebruiken voor een nieuwe tekening. Stark heeft naar verluid ook de tandpastatube uitgevonden. Het verhaal gaat dat Stark als amateur-kunstenaar veel werkte met de verftube en dat hij bedacht dat dit principe ook toepasbaar was voor tandpasta, dat eenzelfde structuur had als verf. Op deze wijze zou hij op de tandpastatube zijn gekomen.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Drift. Het huis is gebouwd op een samengestelde plattegrond en bestaat uit drie delen. Het eerste deel betreft het paviljoengebouw uit 1887, met de onder dezelfde kap gelegen uitbreiding van Hamdorff uit 1920. Dit deel is twee bouwlagen hoog met een zadeldak. De voorgevel van dit bouwdeel is opgetrokken in hout en de achtergevel van dit deel heeft vanaf de tweede bouwlaag een houten betimmering tegen de gevel. Het tweede deel is de aanbouw van Rigter en Bronkhorst (1903) en is één bouwlaag hoog met een kap. Het derde deel stamt uit 1920/26 en telt twee bouwlagen met een plat dak, waarbij de tweede bouwlaag met houten plankwerk is afgewerkt. De overige muren zijn gestuukt en witgeschilderd.
Alle dakvlakken zijn gedekt met rode Hollandse pannen.
Het voorgevel (west) van het tentoonstellingspaviljoen (1887) is in hout uitgevoerd en is geheel symmetrisch. Op de begane grond bevindt zich in het midden van de pui een deuropening. Links en rechts van deze deur zijn twee vensters naast elkaar geplaatst. In de dwarsbalk is boven de deur het jaartal 1520 ingesneden. Boven deze dwarsbalk zijn aan elkaar gekoppelde bovenlichten aangebracht. De bovengelegen verdieping is in overstand ten opzichte van de pui. Dit gevelgedeelte rust op korbelen die rusten op de dwarsbalk tussen de bovenlichten en de onderste vensters en de deuropening. De gevel van de eerste verdieping is betimmerd met verticaal geplaatste houten delen. In het midden van deze gevel zijn vier gekoppelde kozijnen aangebracht, die ieder dichtgezet zijn met een luik. Boven deze kozijnen zijn acht gekoppelde houten kozijnen aangebracht, over de gehele breedte van de gevel. Deze kozijnen zijn ingevuld met glas-in-lood. De gevel van de zolderverdieping is in overstand ten opzichte van de eerste verdieping. Deze gevel rust op houten korbelen en is betimmerd met verticaal geplaatste houten delen. De gevel wordt in twee delen gedeeld door middel van een makelaar, die op de top van de gevel bekroond wordt met een huisteken. Aan weerszijde van de makelaar is in dit gevelvlak een kozijn aangebracht met drie openingen. De onderste opening is dichtgezet met een houten luik. Daarboven zijn twee kleine vierkante glas-in-lood ramen naast elkaar gezet. Boven deze vensters is aan weerszijden van de makelaar één klein vierkant kozijn aangebracht, die zijn dichtgezet met een houten luik. Langs de kanten van het dak zijn windveren aangebracht.
De achtergevel van het tentoonstellingspaviljoen (1887) wordt gevormd door de aanbouw uit 1920 van architect W. Hamdorff. In deze topgevel bevinden zich op de begane grond twee naast elkaar geplaatste kloostervensters met een luik voor het onderste raam. Het bovenste raam heeft glas-in-lood. Rechts van deze vensters is een klein vierkant venster aangebracht.

De gevel van de eerste verdieping is betimmerd met horizontale houten delen. In het midden van deze verdieping is een liggende venster geplaatst met drie ramen. In de top van de gevel is een klein driehoekig venster aangebracht. De zuidelijke zijgevel van de bouwdeel wordt door een regenpijp in twee delen gedeeld. Het linker deel behoort tot het bouwdeel uit 1887 en het rechter deel behoort tot de aanbouw uit 1920. In de gevel uit 1887 zijn op de begane grond zijn twee vensters naast elkaar geplaatst met kruiskozijnen en luiken voor de onderste ramen. De bovenste ramen hebben glas-in-lood. In het dakvlak is links een nieuwe dakkapel geplaatst, die een oudere dakkapel op dezelfde plaats vervangen heeft. In de gevel van de aanbouw uit 1920 is geheel rechts op de begane grond een liggend venster geplaatst met een gekoppeld kruisvenster en twee kleine luiken. De bovenste ramen hebben glas-in-lood. Op de eerste verdieping zijn geheel rechts twee vensters naast elkaar geplaatst met een kleine roedenverdeling. Rechts van deze vensters is een schoorsteen tegen de gevel aangebracht, die boven de dakrand rijst.
De voorgevel (west) van de aanbouw uit 1903 van Rigter & Bronkhorst ligt links ten opzichte van de voorgevel van het tentoonstellingspaviljoen. In de voorgevel is geheel links een deuropening gelegen onder de dakrand van een lessenaardak. Rechts van de deuropening zijn twee staande vensters naast elkaar aangebracht. Elk venster heeft een kruiskozijn en twee luiken, die de onderste ramen kunnen afsluiten. Rechts van deze vensters bevindt zich ter hoogte van de bovendorpels een hoog staand venster. Dit venster gaat door de daklijst en eindigt in het dakvlak als een dakkapel. Dit raam bevat glas-in-lood. In de gevelvlakken tussen de vensters en de deuropening zijn drie gevelstenen aangebracht. In het dakvlak boven het tweede venster met een kruiskozijn is een dakkapel geplaatst. Rechts van deze dakkapel bevindt zich een hoge schoorsteen, die met schoorsteenankers aan het naastgelegen zadeldak is bevestigd. In de noordelijke gevel van deze aanbouw is op de begane grond een liggend venster met twee kleine zijluiken aangebracht. De twee middelste kozijnen zijn van later datum en zijn niet van bijzonder belang. In het lessenaardak zijn twee dakvensters op een later tijdstip aangebracht en zijn om die reden niet van bijzonder belang. Achter het lessenaardak bevinden zich in het hoger liggende dakvlak twee dakkapellen. Naast de rechter dakkapel is een schoorsteen geplaatst.
Aan de achterzijde ligt de aanbouw uit 1920/26 van architect W. Hamdorff, rechts en iets teruggelegen van zijn uitbreiding van het tentoonstellingspaviljoen. Geheel links in deze aanbouw is de gevel een stuk naar voren gelegen. Op de eerste verdieping van dit deel bevindt zich een liggend ven ster met twee raamdelen. Rechts van dit gevelgedeelte bevindt zich voor de gevel op de begane grond een glazen serre, die niet tot het beschermde gebouw wordt gerekend. In de gevelwand achter de serre is op de begane grond een deuropening met een boven- en een onderdeur en zijlichten geplaatst. Rechts van deze deuropening zijn twee liggende vensters aangebracht met kleine roedeverdeling. Op de eerste verdieping is links een liggend venster aangebracht met een kleine roedeverdeling. Geheel rechts op de hoek is een omlopend venster geplaatst. Dit venster is gevuld met meerdere ramen met een kleine roedeverdeling. Midden op het platte dak is een schoorsteen geplaatst. In de noordelijke zijgevel van deze aanbouw is op de begane grond een deuropening aangebracht. Op de eerste verdieping is geheel links op de hoek een omlopend venster aangebracht, met ramen met een kleine roedeverdeling, welke eerder genoemd is bij de oostelijke gevelzijde van deze aanbouw. Deze aanbouw heeft nog een kleine westelijke gevelzijde. Op de eerste verdieping van deze gevelzijde is een liggend venster geplaatst met een kleine roedeverdeling.
In het interieur is in de woonkamer op de begane grond in het voormalige tentoonstellingspaviljoen een grote schouw geplaatst met Delftsblauwe tegels.

Redengevende omschrijving:

De villa is van cultuurhistorische waarde:

- vanwege de kern van het gebouw uit 1887: een voormalig paviljoen van de voedingsmiddelententoonstelling in Amsterdam.
- vanwege het voormalige gebruik van het bouwdeel uit 1887 door de cacaofirma Blooker
- als voor beeld van hergebruik door kunstenaars van dergelijke paviljoens
- als voormalig atelier/woonhuis van Elias Stark

De villa is van architectonische waarde:

- als voorbeeld van de 19de-eeuwse interpretatie van een 16de-eeuws Amsterdams koopmanshuis
- vanwege het materiaalgebruik en het interieur (w.o. de schouw)
- vanwege de verschillende invullingen die Larense architecten hebben gegeven aan de uitbreidingen van deze villa

Deze villa is van waarde door haar zeldzaamheid:

- vanwege de kern uit 1887, als zijnde één van de weinig overgebleven tijdelijke tentoonstellingspaviljoens is in Nederland.

De villa is van ensemblewaarde:

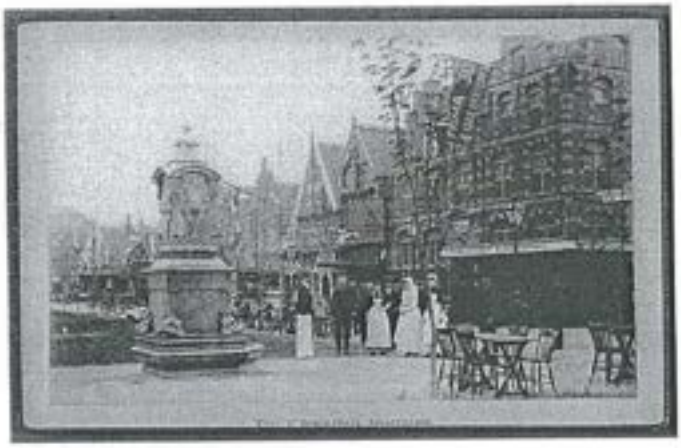
- vanwege haar ligging in een groene omgeving te midden van andere villabebouwing.

Opmerking: naar de mening van de onderzoekers is het pand van bovengemeentelijke waarde en verdient het pand mede vanuit uit cultuurhistorisch oogpunt een rijksmonumentale status.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Archief Historische Kring Laren
Gemeente Archief Amsterdam, beeldbank

Drie keer de expositie op het museumplein met het Blooker-huis. Onder: het pand aan de Amsteldijk 36 (GAA).

Voorgevel (west) met onder het houten voormalige voedingsmiddelen tentoonstellingspaviljoen.

De achtergevel (oost)

De rechterzijgevel (zuid)

De linkerzijgevel (noord)

De linkerzijgevel (noord)

5.12
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	: Nieuw Larenweg 24/ Driftlaan 2
Kadastrale aanduiding	:
Naam	: -
Huidige bestemming	: woonhuis (Nieuw Larenweg 24) en woonhuis en kantoor (Driftlaan 2)
Oorspronkelijke bestemming	: woonhuis (Nieuw Larenweg 24) en kantoor (Driftlaan 2)
Architect	: H. D. Tabak
Opdrachtgever	: Wed. J. Veckers
Bouwjaar	: 1910
Bouwtype	: dubbelvilla
Bouwstijl	: Eclectisch
Datum opname	: 1 mei 2006
Naam inventarisator	: 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: Bij beide woonhuizen zijn tegen de achterzijde enkele aanbouwen geplaatst. Deze gevel is van ondergeschikt belang. In de jaren 1990 is de villa Driftlaan 2 verbouwd tot woonhuis.

Inleiding:
De villa is in 1910 ontworpen door architect H. D. Tabak als een dubbel woonhuis. Het huis Driftlaan 2 is echter lange tijd in gebruikt geweest als (belasting)kantoor. Het ontwerp is gericht op een statige uitstraling naar de weg, waar tussen 1882 en 1947 de trambaan lag van de Gooische Tramweg Maatschappij. Dit was één van de belangrijkste verbindingen naar het dorp en van essentieel belang in de ontwikkelingsgeschiedenis van Laren. De naam Stationsweg herinnert aan het (niet meer bestaande) station, waarvan de parkeerplaats herkenbaar is als voormalige opstelplaats voor rijtuigen. Het stationshotel, eveneens gebouwd met een opvallende façade richting het tramstation, is thans een Chinees restaurant. Evenals bij het stationshotel is dit pand voorzien van een sobere, ondergeschikte achtergevel.
Van het pand Nieuwlarenweg 24/Driftlaan 2 is de oostgevel indrukwekkender dan de westelijke gevelzijde, omdat laatstgenoemde vrijwel niet zichtbaar was vanuit de tram. In 1933 is bij het woning aan de Nieuw Larenweg 24 aan de achterzijde een nieuwe aanbouw aangebracht bovenop een reeds bestaande uitbouw.

Omschrijving:
De dubbelvilla is vrij en evenwijdig gelegen aan de Driftlaan, op de hoek met de Nieuw Larenweg. Het gebouw is gelegen op een samengestelde plattegrond en bestaat uit twee bouwlagen een kap. De kap wordt gevormd door een zadeldak met een schildeinde aan de westelijke zijde en een wolfseinde op de oostelijke zijde. Op de zuidelijke zijde steken twee wolfseinden in het dakvlak. Het gehele dak is gedekt met rode 'Tuiles du Nord' pannen. De nokpunten van de drie wolfseinden worden ieder bekroond door een piron.
De muren zijn opgetrokken in donkere bakstenen in halfsteens verband met een lage bakstenen plint. De drie topgevels hebben boven aan de tweede bouwlaag een bakstenen lijst, gemaakt van donkere en gele bakstenen. De lijst bestaat uit een rij van overhoekse muizentanden en een rij van bloktanden. De vensters op de westelijke, zuidelijke en oostelijke zijden hebben een in het metselwerk opgenomen bakstenen timpaan waarbij de hoeken en de top zijn aangezet in geel baksteen. Alle staande vensters in de westelijke, zuidelijke en oostelijke gevels bestaan uit drie delen, waarbij één groot raam onder twee kleine ramen is geplaatst. Op de begane grond hadden deze kleinere ramen glas-in-lood, maar in de loop der jaren is een deel van deze glas-in-lood ramen gesneuveld. Op de eerste verdieping zijn ze voorzien van een kleine roedenverdeling.
De oostelijke gevel (voorgevel aan de Nieuw Larenweg 24) wordt gevormd door een topgevel met links een serre en rechts de gevel van een uitbouw. De topgevel heeft drie traveeën. De eerste twee traveeën vanaf links geteld, hebben op de begane grond en op de eerste verdieping een staand venster. De vensters op de begane grond hebben ieder opgeklampte luiken die het onderste venster afsluiten. Deze luiken zijn opgehangen aan duimgehengen. Het derde, rechter, travee vormt een hoekrisaliet en heeft op de begane grond een rechthoekige opening die leidt naar een klein portiek. Boven deze opening is een plat afdak aangebracht, opgehangen met ophangstangen. Boven dit afdak zijn drie smalle getoogde openingen naast elkaar geplaatst, met glas-in-lood. Boven deze openingen is een natuurstenen lijst aangebracht. In de wand achter het portiek bevindt zich een deuropening met zijlichten en een bovenlicht. De zijlichten en het bovenlicht hebben glas-in-lood. Op de eerste verdieping van het hoekrisaliet is een staand venster geplaatst. Ter hoogte van de zolderverdieping heeft de gevel een wit geschilderd vakwerk. In het midden van deze topgevel bevinden zich twee naast elkaar geplaatste vensters. Ieder venster bevat twee onder elkaar geplaatst ramen, waarbij het onderste raam een kleine roedenverdeling heeft en het bovenste raam glas-in-lood bevat. Links van de topgevel is een serre gelegen. De serre heeft een donkere bakstenen plint met een houten opbouw. Deze serre is één bouwlaag hoog met een afgeplat schilddak dat is gedekt met rode 'Tuiles du Nord' pannen. De oostelijke zijde van de serre heeft twee vensters met bovenlichten. De bovenlichten hebben glas-in-lood. Bovenop de serre is een balkon gelegen met een houten balustrade.
Rechts van de topgevel is de oostelijke gevel van een uitbouw zichtbaar. Deze uitbouw heeft twee bouwlagen en een plat dak. De tweede bouwlaag is in 1932 op de uitbouw geplaatst. De uitbouw heeft een bakstenen plint en wit gestuukte muren. Op de begane grond is één staand venster geplaatst met opgeklampte luiken aan duimgehengen. De kozijnen en ramen in dit venster zijn nieuw. Op de eerste verdieping is een staand venster aangebracht met in het onderste raam een stolpraam.
De zuidelijke gevelzijde is evenwijdig gelegen aan de Driftlaan en betreft zowel de gevel van de villa Driftlaan 2 als gevel van de villa Nieuw Larenweg 24. Links in deze

gevelzijde bevindt zich een topgevel. Midden op de begane grond is een opening geplaatst met in het midden een stolpdeur met links en rechts een zijlicht. Boven de stolpdeur en zijlichten is een bovenlicht geplaatst met vier ramen met glas-in-lood. Boven deze opening is een houten bakgoot aangebracht, rustende op goot klampen. Op de eerste verdieping zijn twee staande vensters naast elkaar geplaatst. Ter hoogte van de zolderverdieping heeft de gevel een wit geschilderd vakwerk. In het midden van de zolderverdieping is een stolpvenster met een kleine roedenverdeling geplaatst. Rechts van de topgevel is de gevelwand teruggelegen. Op de begane grond is een staand venster aangebracht met een kruiskozijn, waarbij de bovenste twee ramen glas-in-lood hebben. Op de eerste verdieping is een grote rondboog geplaatst met daarachter een loggia. In de rondbogige opening is een bakstenen balustrade aangebracht. In de gevelwand achter de loggia bevindt zich een stolpdeur met een bovenlicht met twee ramen met een kleine roedenverdeling. In de linker gevelwand van de loggia is een deuropening aangebracht met een bovenlicht met kleine roedenverdeling. Rechts van de teruggelegen gevelwand is een tweede topgevel gelegen, iets naar voren gelegen ten opzichte van het voorgaande gevelgedeelte. Op de begane grond van deze topgevel is een opening gelegen met een stolpdeur, twee zijlichten en een bovenlicht met vier ramen. De oude glas-in-lood ramen zijn hier vervangen door glazen ruiten. Links en rechts van deze opening bevindt zich een opgeklampt dubbelluik, opgehangen met duimgehengen. Op de eerste verdieping zijn twee staande vensters naast elkaar geplaatst. Ter hoogte van de zolderverdieping heeft de gevel een wit geschilderd vakwerk. In het midden van de zolderverdieping is een stolpvenster met een kleine roedenverdeling geplaatst. Rechts van deze topgevel is een vierde gevelgedeelte gelegen, teruggelegen ten opzichte van de topgevel. Voor dit gevelgedeelte ligt op de begane grond de eerder genoemde serre, bestaande uit een bakstenen plint met een houten opbouw. De opbouw is verdeeld in vier delen. Links en rechts bevindt zich een venster en in het midden een stolpdeur. Boven deze vier delen is een bovenlicht geplaatst met vier ramen met glas-in-lood. De serre heeft een afgeplat schilddak met rode 'Tuiles du Nord' pannen, waar bovenop een balkon is geplaatst, waarbij de witte houten balustrade in het verlengde ligt van de links gelegen topgevel. Achter het balkon bevindt zich in de gevel een deuropening met een stolpdeur met een bovenlicht met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Links van het balkon is in de zijgevel van de topgevel een deuropening gelegen met een bovenlicht met een kleine roedenverdeling. In het dakvlak zijn tussen beide topgevels twee moderne dakvensters aangebracht. Links van de oostelijke topgevel is in het dakvlak een schoorsteen aangebracht.

De westelijke gevelzijde heeft links een veelvuldig verbouwde één bouwlaag hoge en witgestuukte uitbouw met in het midden een staand venster. Deze uitbouw is van ondergeschikte waarde. Rechts van deze uitbouw is de gevel van het hoofdgebouw gelegen. De linkerhoek van deze gevel wordt gevormd door een hoekrisaliet en heeft een rommelig metselverband. Dit hoekrisaliet is op een later tijdstip verhoogd, waarbij de kap naar achter is doorgetrokken. Op de begane grond is een deuropening gelegen met zijlichten. Boven deze deuropening is een nieuw houten afdak geplaatst, dat van ondergeschikte waarde is. Boven de deuropening is een staand venster aangebracht. Rechts van het hoekrisaliet zijn twee staande vensters boven elkaar geplaatst.

De noordelijke gevel, de achterzijde, is een aantal keren verbouwd en van oudsher wit gestuukt. Rechts van de uitbouw uit 1932 is ter hoogte van de eerste verdieping

een staand venster geplaatst met glas-in-lood, behorende tot het woonhuis aan de Nieuw Larenweg 24. Buiten dit venster is de achtergevel van ondergeschikt belang.

Interieur
De hal en de entree van het woonhuis aan de Nieuw Larenweg 24 hebben een lambrisering van geglazuurde bakstenen. In het midden van de woning bevindt zich een houten bordestrap. In de noordelijke wand van dit trappenhuis is een staand venster geplaatst met twee ramen met glas-in-lood. Boven de oostelijke zijde van de hal is een galerij gelegen, die gedragen wordt door een baksteen toog, rustend op natuurstenen imposten.

Redengevende omschrijving:

De dubbelvilla is van cultuurhistorische waarde:
- Vanwege het gebruik van de typologie van imposante façade-architectuur van meer verdiepingen, in relatie tot de zichtlocatie ten opzichte van de voormalige tramlijn, die van essentiële betekenis was voor de groei van het dorp Laren.

De dubbelvilla is van architectuurhistorische waarde:
- vanwege de plaats in het oeuvre van architect H. D. Tabak
- vanwege de eclectische bouwstijl
- vanwege de opvallende, imposante hoofdvorm en gevels in relatie tot de landelijke omgeving
- vanwege de toegepaste ornamentiek en detaillering in de westelijke, zuidelijke en oostelijke gevelzijden.
- vanwege de onderlinge samenhang van de gevels, waarbij de achtergevel contrasteert met de overige gevels vanwege zijn niet representatieve functie.

De dubbelvilla is van ensemblewaarde:
- door haar ligging langs de voormalige trambaan en langs de randen van het hertenkamp te midden van andere vrijstaande villa's, in de nabijheid van het voormalige stationshotel.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

De zuidelijke gevelzijde, overzicht

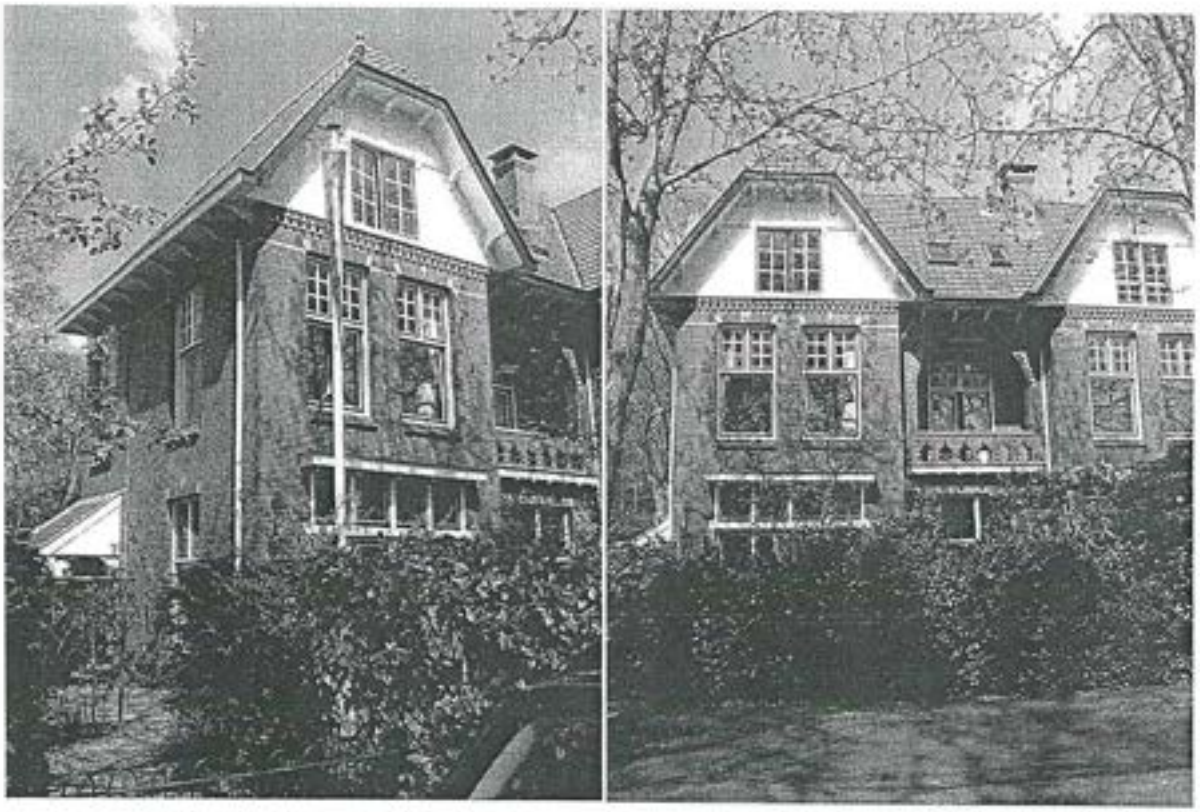
De oostelijke gevelzijde (Nieuw Larenweg 24), links de topgevel en rechts de uitbouw met de opbouw uit 1932.

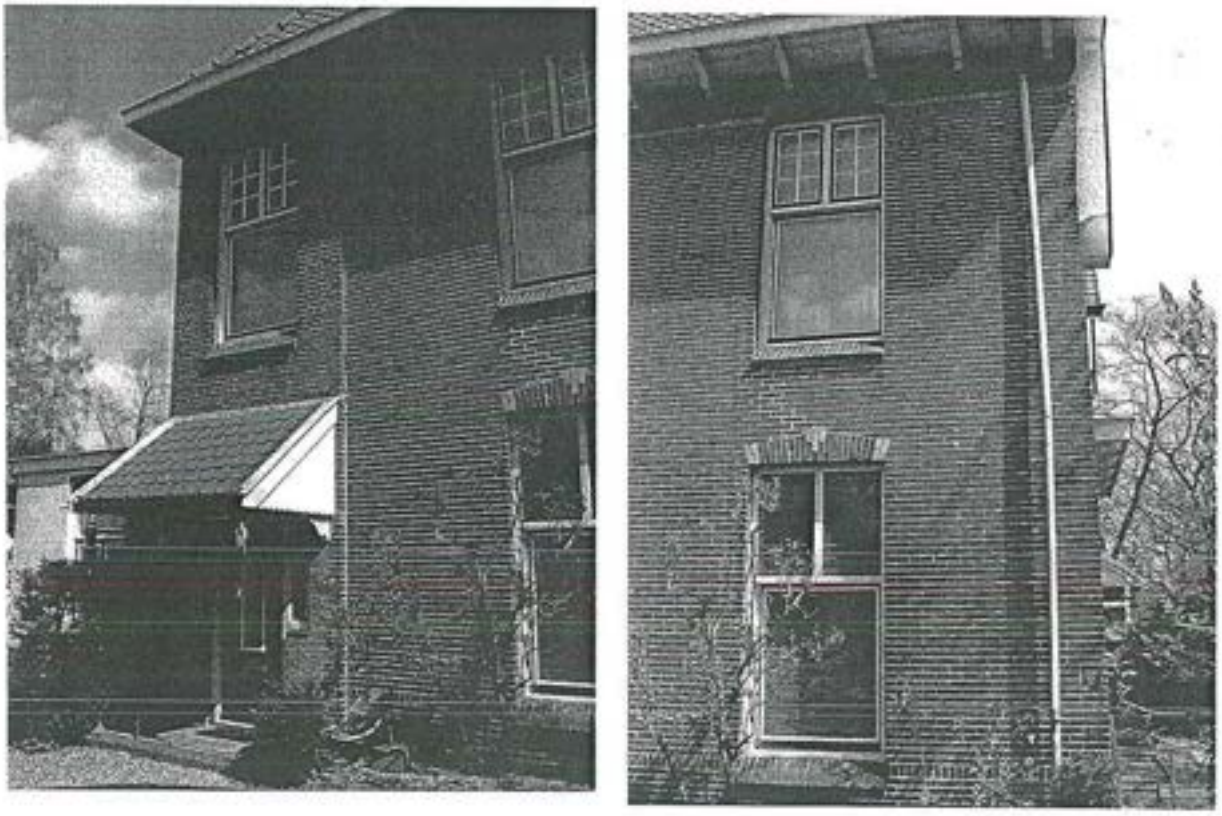
De serre, oostelijke gevelzijde

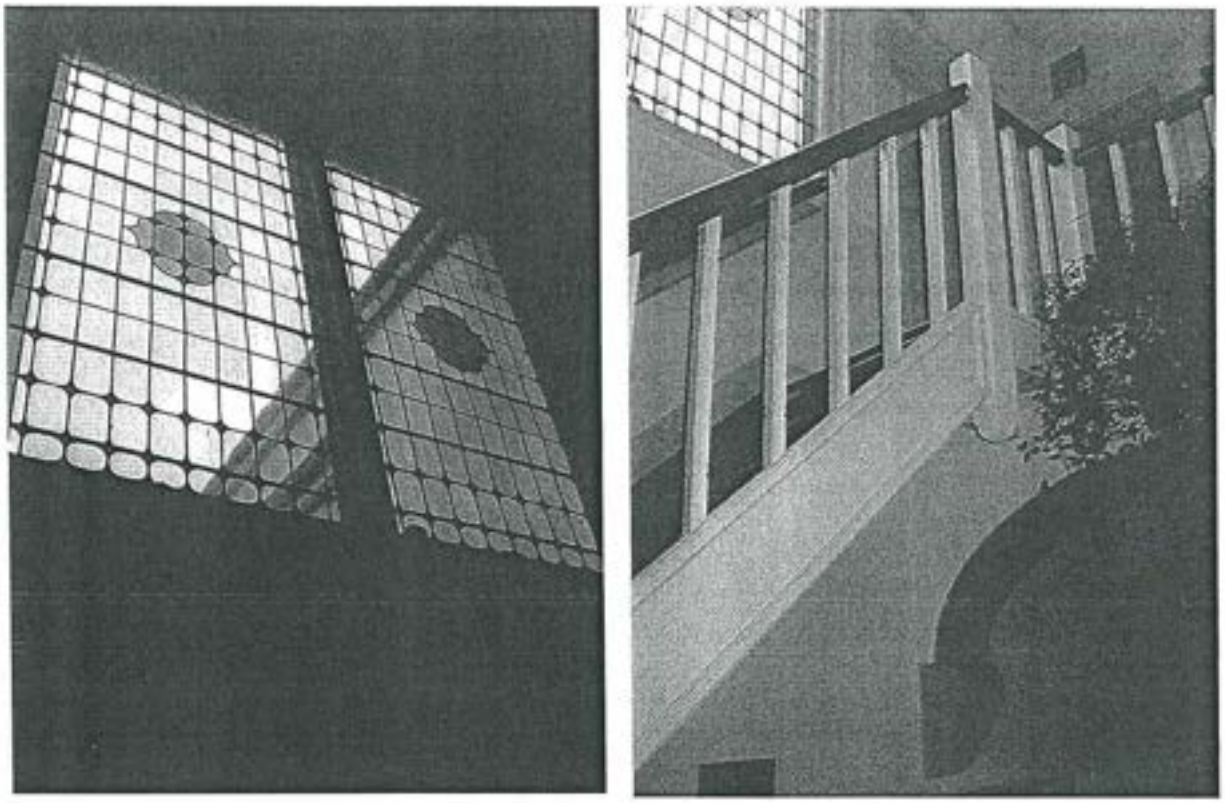
De zuidelijke gevel van Nieuw Larenweg 24

De zuidelijke gevelzijde van Driftlaan 2

De westelijke gevelzijde, Driftlaan 2

Het glas-in-lood venster (links) in het trappenhuis (rechts), Nieuw Larenweg 24

De toog onder de galerij in de hal, Nieuw Larenweg 24

3.4
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Eemnesserweg 9**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Rooms-katholieke leeszaal**
Huidige bestemming	:	**Kantoor**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Rooms-katholieke bibliotheek**
Architect	:	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	:	**Bestuur der R.K. Openbare Leeszaal**
Bouwjaar	:	**1921**
Bouwtype	:	**Bibliotheek**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse-schoolstijl (invloeden van)**
Datum opname	:	**juni 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

In 1921 ontwierp de Larense architect H.F. Smit in opdracht van de Rooms-katholieke Openbare Leeszaal een bibliotheek. Dit pand werd in 1959 aan de achterzijde uitgebreid door architect H.F. Smit. De uitbreiding omvatte een 'studiezaal'. In 1972 werd het gebouw opnieuw uitgebreid in een houtbouwsysteem van de firma Jarino. Deze laatste uitbreiding valt buiten de bescherming. Thans is het pand in gebruik als notariskantoor. Rond het gebouw is een eenvoudige tuinaanleg ontworpen met hulsthagen, diverse bomen, een grasveld en een oprijpad van grint.

Omschrijving:

De voormalige bibliotheek is opgetrokken op een in beginsel rechthoekige basisplattegrond met uitbouwen aan de beide lange zijgevels. Het pand telt één bouwlaag onder een met een schilddak gedekte kap. Op elk van de uiteinden bevindt zich een schoorsteen. De gevels zijn opgetrokken uit baksteen in halfsteensverband, de kap is bedekt met gesmoorde geglazuurde pannen. Er is gewerkt met een trasraam met uitspringende rollaag; ook bevatten de gevels rondom een extra rollaag als versiering.

De voorgevel aan de Eemnesserweg telt drie kozijnen met kruisvensters voorzien van liggende roeden en glas-in-lood In de kap is een dakkapel aangebracht met glas-in-loodramen en schuin weglopende zijdelen.
De rechterzijgevel bevat de hoofdentree, te bereiken door een stoep met twee treden. Deze is geplaatst in een lagere aanbouw onder plat dak. De linker- en rechterzijde van deze aanbouw zijn voorzien van afgeschuinde hoeken. Links en rechts van de entree bevinden zich twee kleine gekoppelde vensters met ruitvormige roeden. De entree is gelegen in een met metselwerk versierd gedeelte. Ter weerszijden is het metselwerk ter hoogte van het trasraam vooruitgesprongen en dient ter plaatse als plantenbak. Afgeschuinde pilaarvormige zuilen van metselwerk met uitstekende bakstenen flankeren de deurpartij. Boven de deur is een bakstenen fronton met verticaal aangebracht metselwerk met een ruitvormig baksteenpatroon. De entree bestaat uit een dubbele houten deur met vensters en smeedijzeren gehengen. Boven de deur is een houten afdak aangebracht, links bevindt zich in smeedijzer een bord met de letters POST en een pijl.
Het gedeelte achter de aanbouw is voorzien van zware doorschietende baksteen muurdammen, die tevens vooruitspringen. Deze waren oorspronkelijk bedoeld voord e bevestiging van vlaggenmasten. Hiertussen, boven het plat van de aanbouw, bevindt zich een reeks gekoppelde vensters. De gevel bevat voorts links en rechts een venster dat identiek is aan dat in de voorgevel.
De achtergevel heeft een samengesteld kozijn met drie kruisramen. In het dakschild is een dito dakkapel aangebracht als aan de voorgevel. De houten aanbouw uit 1972 valt buiten de bescherming.
De linkerzijgevel is in het midden voorzien van een uitbouw onder schilddak. In het dakvlak is een dakkapel aangebracht. De gevel heeft een reeks gekoppelde vensters. Het rechter deel van deze gevel bevat openslaande deuren naar een met een muur omheind terrasgedeelte. Links daarvan is in de zijmuur van de uitbouw een gekoppeld klein venster aangebracht. Het linker deel van de gevel springt naar voren, dit is de uitbouw van architect Smit uit 1959. In deze aanbouw bevindt zich de doorgang naar de houten aanbouw die niet onder de bescherming valt.
In het interieur bevinden zich nog diverse originele kenmerken. Behalve de grotendeels oorspronkelijke indeling zijn tegelvloeren, lambriseringen en schouwen bewaard gebleven.

Redengevende omschrijving

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische waarde voor Laren

- vanwege de zeldzaamheid van het bouwtype,
- vanwege het ontwerp in Amsterdamse Schoolstijl
- als ontwerp van de (gemeente-) architect H.F. Smit.

Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde

- als uiting van de Rooms-katholieke historie van Laren, waarvan dit gebouw een tastbare herinnering vormt.

Van situationele waarde

- door de ligging binnen een samenstelsel van gebouwen, waaronder de kerk, broederhuis, voormalige werkliedenvereniging enzovoorts, samen vormend het 'klein Vaticaan'.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 875 (bouwtekening); 3739 (uitbreiding 1959); 5254 (uitbreiding 1972)
H.Polak, Laren in het Gooi, Laren 1925, 34

Voorgevel Eemnesserweg

Rechterzijgevel

Rechterzijgevel: detail entree

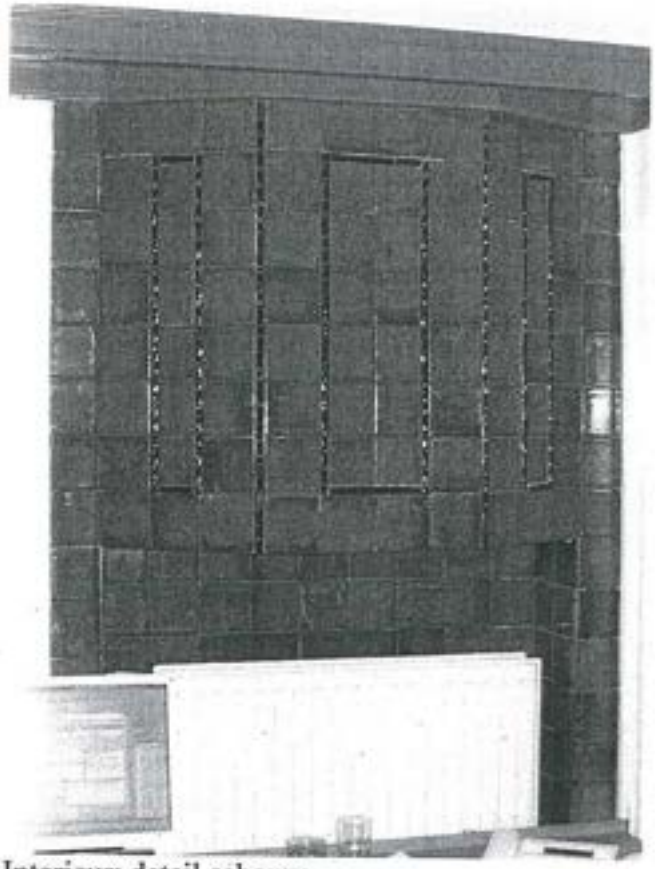
Linkerzijgevel

Linkerzijgevel

Achtergevel

Interieur: detail schouw

LAREN, EEMNESSERWEG 10-12 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Eemnesserweg 10-12

postcode + plaats : 1251 NC LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : volgens jaartalsteen 1903

verbouwingen : aanbouw serre 1905, nieuwe dakkapellen 1974, deels gerenoveerd 1994

architect : onbekend

opdrachtgever : onbekend, mogelijk Houthandel L. van Dijk

bouwstijl : mengstijl met neorenaissance-elementen en invloeden van Art Nouveau

bouwtype : dubbele burgerwoning

kadastrale aanduiding : Laren sectie G 635 (nr. 10) en Laren sectie G 4117 (nr. 12)

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 29-08-2012

datum beschrijving : 15-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot het volgende object: de dubbele woning Eemnesserweg 10-12. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

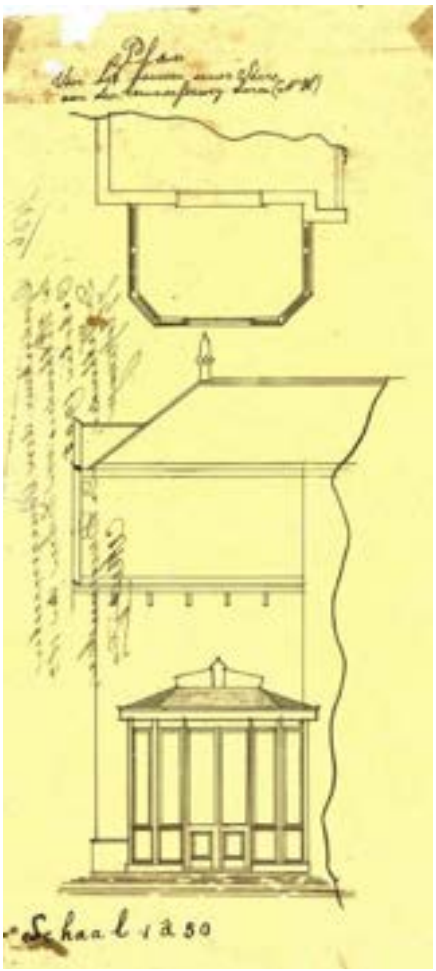
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Het pand Eemnesserweg 10-12 is een voor de bouwperiode karakteristiek pand dat sindsdien slechts zeer beperkt is gewijzigd. Het is gebouwd in een voor de bouwperiode karakteristieke en zeer rijk uitgevoerde gemengde stijl van neorenaissance en Art Nouveau elementen, getuige de toepassing van banden en lijsten, schijnvoegen, sierankers en ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen en gekleurde bakstenen boogvullingen. Juist onder de vensters in het midden van de voorgevel is het jaartal 1903 in de baksteen gekrast en met zwartsel aangezet. Dit jaartal past geheel bij de bouwstijl, hoofdvorm, gevelindeling, materialisering en detaillering van het pand. Van de serres bestaat er een bouwvergunning uit 1905.

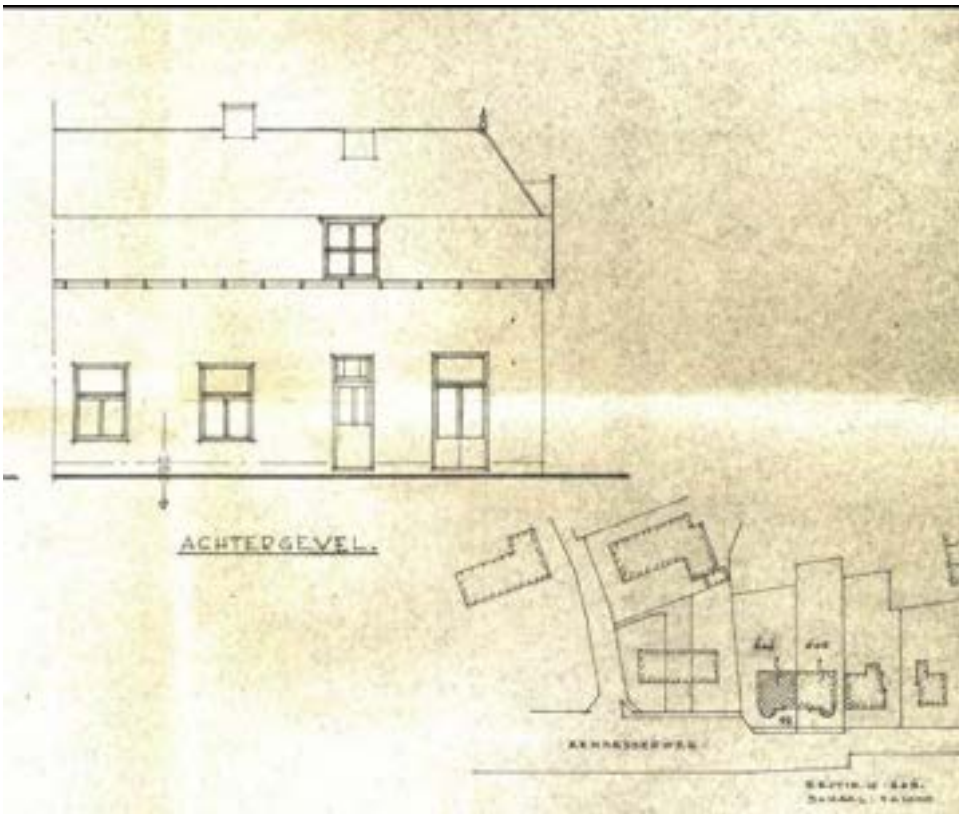
Ansichtkaart tussen 1903 en 1905, net vóór de bouw van de serres (Collectie Historische Kring Laren).

Tekening voor de aanbouw van een serre, vergund op 15 oktober 1905 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 36).

Voor de serres werd vergunning verleend die was aangevraagd door de weduwe L. van Dijk van houthandel Firma L. van Dijk in 1905. Een andere woning aan de Eemnesserweg wordt nu bewoond door P. van Dijk. Houthandel van Dijk is een voor Laren heel belangrijk bedrijf dat nog steeds bestaat aan de Zijtak, niet ver van de Eemnesserweg. Vlak achter (juist ten zuidoosten van) de huizen aan de Eemnesserweg had de houthandel rond 1880 een rij arbeidershuisjes gebouwd (St. Janstraat 11-13-15-17) die tegenwoordig via een pad met de Eemnesserweg zijn verbonden. Het is niet ondenkbaar dat ook de grond waarop Eemnesserweg 10-12 staat, in bezit was van de Firma Van Dijk.

De bouwvergunning voor de serre maakt slechts melding van één serre, maar er zijn er twee gebouwd. Ze zijn volkomen identiek aan elkaar en vrijwel identiek aan de bouwtekening. Een uitzondering betreft het dakje dat nu plat is en de ontlastingsboog van het voormalige venster in de voorgevel volledig in het zicht laat. Of het dakje direct als plat is uitgevoerd of later is gewijzigd is niet uit de bouwdossiers op te maken. Zeker is wel dat het gehele pand aan de buitenzijde sinds omstreeks 1900 vrijwel ongewijzigd is gebleven. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het erf niet is bezocht en dat de achtergevel dus niet volledig is bekeken. Oude bouwtekeningen en de luchtfoto van Google Earth laten echter geen uit- of aanbouwen zien.

Bestaande achtergevel nr. 12 in 1974 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 9264)

Van Eemnesserweg 10-12 is een aantal namen van voormalige bewoners bekend, naast de al genoemde P. van Dijk. Omstreeks 1926 woonden op nr. 10 caféhouder A. van Rassel en op nr. 12 T. Gorter pensionhouder, A. Gorter coiffeuse en D. Gorter verpleegster. Ook de zadelmaker en mandenvlechter P. de Boer heeft op nr. 12 gewoond. De opsomming van beroepen laat zien dat het hier burger- of middenstandwoningen betrof en geen arbeiderswoningen.

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Het pand behoort tot de jongere bebouwing die vanaf 1880-1900 (toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd) tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in werden gebouwd, vaak ook aan de uitvalswegen. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte. De Eemnesserweg maakte in het verleden deel uit van de Rijksweg Amsterdam-Amersfoort. De nieuwe Rijksweg, nu de A1, werd in de jaren 30 van de 20e eeuw aangelegd. Het pand Eemnesserweg 10-12 ligt binnen de oude structuur vlak bij het dorpscentrum bij de T-splitsing met de St. Janstraat ter hoogte van de voormalige smederij St. Janstraat 2-4. Het pand ligt met de nok evenwijdig aan de straat en wordt daarvan alleen gescheiden door een ondiepe voortuin. Het vormt een onderdeel van de verdichting in de bebouwing richting het centrum van Laren die de T-splitsing met de Sint Janstraat markeert.

Architectonische omschrijving

Het rijk gedetailleerde dubbele woonhuis uit 1903 met serres uit 1905 heeft een rechthoekige plattegrond. Het pand is anderhalve bouwlaag hoog en opgetrokken in baksteen, gemetseld in kruisverband. De voorgevel is uitgevoerd in schoon metselwerk met donkere plint en lichte banden en lijsten. De zijgevels en achtergevel zijn geheel gepleisterd. De zijgevel van nr. 12 is uitgevoerd in blokmotief, de zijgevel van nr. 10 met banden. De overgang van de zijgevels naar de voorgevel bestaat uit een gepleisterde tandlijst. De mansardekap is gedekt met gesmoorde kruispannen en op beide hoeken voorzien van een zinken piron. Karakteristiek zijn de kleine driehoekige dakkapellen in de kopse gevels, die als een klein fronton werken. het zolderlicht in de vorm van een honingraat geeft een extra accent aan de topgevel. Het dak kraagt iets over en is aan de voor- en achterzijde voorzien van een geprofileerde bakgoot. De goot wordt gedragen door geprofileerde klossen aan de achtergevel en kleine schoortjes aan de voorgevel, die door sierpleisterwerk worden omgeven. Ook de dakkapellen in de topgevels wordt door kleine geprofileerde schoren gedragen.

De indeling van de voorgevel (noordgevel) van beide woningen is gelijk en gespiegeld ten opzichte van elkaar. Elke woning heeft een centrale hoofdentree. Deze bevindt zich een risaliet met dakhuis dat is voorzien van een steekkap met zadeldak. Op de begane grond is een geheel origineel inpandig portiek waarin zich de voordeur bevindt. Aan de ene zijde van het portiek bevindt zich een T-schuifvenster met stores (louvre luiken) en aan de buitenzijde de serre uit 1905 die is voorzien van paneeldeuren en geel glas-in-lood. De luiken in de voorgevel zijn voorzien van een geschubde onderzijde. Op de verdieping in het dakhuis is een klein houten balkon met balkondeur aanwezig. Ter hoogte van de verdiepingsvloeren bevinden zich gestileerde muurankers. Alle vensters en deuren in de voorgevel en de vensters op de begane grond in de zijgevels, zijn voorzien van een korfboog met aanzet- en sluitsteen en een vulling van gekleurde baksteen of pleisterwerk. Het venster op de begane grond van nr. 10 had in oorsprong ook luiken. Onder de vensters in de voorgevel zijn gepleisterde cassetten gemaakt en er zijn bakstenen jaartalstenen met aanduiding 1903. Het portiek met de voordeur heeft een stoep met decoratietegels en betegelde wanden met facet geslepen tegels en een bewerkte rand. De voordeur is een glasdeur met bovenlicht, voorzien van geometrisch smeedwerk en een brievenbus. In zowel de voor- als achtergevel bevinden zich enkele nieuwe

dakvensters en dakkapellen. Voor het overige dateert het exterieur van het pand vrijwel volledig uit 1903-1905.

Waardering

De dubbele burgerwoning Eemnesserweg 10-12 te Laren uit 1903 met serres uit 1905 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische historische waarden

- vanwege het zeer gaaf bewaarde bouwtype dubbele burgerwoning uit de periode rond 1900;

- vanwege de rijke en zeer zorgvuldig uitgevoerde decoratie in een eclectische stijl met neorenaissance elementen en invloeden van Art Nouveau;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van een ontwikkeling in Laren vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en er steeds meer woonhuizen en villa's in de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast;

- als onderdeel van het westelijke deel van de Eemnesserweg als belangrijke uitvalsweg en voormalige rijksweg Amersfoort-Amsterdam, die door de verdichting van de bebouwing de T-splitsing met de Sint Janstraat en het centrum van Laren markeert;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een burgerwoonhuis waar getuige de beroepen van de voormalige bewoners geen arbeiders of zeer welvarende mensen woonden, maar de 'middenstand'.

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is uitzonderlijk gaaf bewaard en zeer herkenbaar als dubbel woonhuis voor de burgerij of middenstand dat naar de moderne smaak van die tijd is gebouwd.

zeldzaamheid

Vanaf 1880-1900 kwam er een einde aan de besloten agrarische samenleving die Laren daarvoor was. Het dorp groeide vooral substantieel vanaf ongeveer 1900. Uit de overgangsperiode net daarvoor is een wat kleinere bouwvoorraad aanwezig. De tijd tot de instelling in 1912 in Laren van de eerste welstandbepaling van ons land laat een mix van bouwstijlen zien die destijds populair waren, met vooral kenmerken van neorenaissance en Art Nouveau. Ook werden er wat soberder huizen van het type kunstenaarshut en atelier gebouwd. Het pand Eemnesserweg 10-12 past qua bouwstijl in bovengenoemd beeld en is daarom karakteristiek te noemen en als bouwtype dubbele burgerwoning zijn ze relatief zeldzaam.

Foto's 2012

Boven: de achtergevel (zuidgevel) voor zover zichtbaar vanaf een openbaar voetpad, bezoek op het erf was niet mogelijk. Zowel oude verbouwingstekeningen als de luchtfoto laten echter geen aan- of uitbouwen zien.

Hieronder volgt een aantal foto's van nr. 12 (de linker van de dubbele woning).

1903

Hieronder volgt een aantal foto's van nr. 10 (de rechter van de dubbele woning).

10

1903

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 36, 7048,3849, 7753, 9264

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, p.415, *Daarnaast zijn er de nodige notabelen woningen met neorenaissance- en chaletstijl elementen.*

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- collectie ansichtkaarten Historische Kring Laren

4.2
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Eemnesserweg 17**
Kadastrale aanduiding	:	**F 470**
Naam	:	**De Binckhorst-Sint Jan**
Huidige bestemming	:	**R.K. basisschool**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Aloisius school**
Architect	:	**Rigter en Van Bronkhorst**
Opdrachtgever	:	**Broeders van de congregatie van Oudenbosch**
Bouwjaar	:	**1913**
Bouwtype	:	**schoolgebouw**
Bouwstijl	:	**traditioneel**
Datum opname	:	**9 december 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	In 1947 wordt er een vergunning afgegeven voor de verbouw van de zolder tot een handenarbeidlokaal door architect G.H. Hofstee. In 1955 wordt door H.F. Smit een gymlokaal toegevoegd en in 1972 wordt de kleuterafdeling vergroot door A.P. van den Brink. De bescherming omvat de beschreven bouwdelen zoals tevens aangegeven op bijgevoegde plattegrond.

Inleiding:

In 1913 kregen de architecten Rigter en Van Bronkhorst van het College van B&W toestemming om aan de bouw van de Broederschool voor jongens te beginnen. Deze school was door hen ontworpen in opdracht van de Broeders van de congregatie van Oudenbosch. Deze broeders bepaalden in die tijd het katholieke lager onderwijs in Laren. Het voormalige broederklooster is naast de school gelegen. Op dit gedeelte van de Eemnesserweg liggen naast deze gebouwen meerdere katholieke bouwwerken, waardoor dit gedeelte van Laren ook wel Klein Vaticaan werd genoemd. De school is tegenwoordig basisschool de Binckhorst- Sint Jan.

Omschrijving:
Het vrij en evenwijdig aan de Eemnesserweg gelegen pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en bestaat uit twee bouwlagen en een kap. De kap wordt gevormd door een samengesteld dak met een grote overstek en is gedekt met zwarte Hollandse pannen.

Aan de voorzijde van het gebouw wordt het dak in het midden bekroond door een acht hoekige dakruiter met een koperen koepel. Rond het gehele gebouw is ter hoogte van de onderdorpel van de vensters een natuurstenen band aangebracht. Alle vensters hebben een kleine roedenverdeling.
De voorgevel (zuid) is geheel symmetrisch. Links en rechts bevindt zich een hoekrisaliet en in het midden, met de hoofdentree, is een middenrisaliet aangebracht. Elk hoekrisaliet heeft op de eerste en tweede bouwlaag een venster, waarbij links en rechts één enkel smal venster staat met daartussen één groot venster verdeeld in drie delen. Het middenrisaliet heeft links op de begane grond een deur. Rechts van deze deur zijn twee vensters met kruiskozijnen aangebracht. Direct boven de vensters en de deur zijn twee natuurstenen banden aangebracht over het middenrisaliet, met tussen deze twee banden een wit gestuukt vlak met de naam 'De Brinckhorst- St. Jan'. Op de tweede bouwlaag van dit middenrisaliet zijn twee vensters met kruiskozijnen aangebracht met daartussen een nis, waarin het beeld van de heilige Aloysius uit 2005 is opgenomen. De ruimte tussen de hoekrisalieten en het middenrisaliet wordt opgevuld door twee boven elkaar geplaatste vensters. In het dakvlak zijn in een rechte lijn boven de twee vensters twee getoogde dakkapellen met zijlichten geplaatst.
Tegen de achtergevel (noord) is op de begane grond een aanbouw geplaatst. De aanbouw wordt niet tot het beschermde geheel gerekend. Ter hoogte van de eerste verdieping zijn in het midden twee grote vensters geplaatst. Deze vensters zijn verdeeld in zes smalle ramen. Links en rechts van deze vensters is een kleiner staand venster aangebracht. Geheel links en rechts van dit geheel is een rond venster aangebracht met natuurstenen sluitstenen. In het dakvlak bevinden zich recht boven de kleinere staande vensters twee getoogde dakkapelen met zijlichten. Tussen deze twee dakkapellen zijn drie dakvensters aangebracht.
De linker zijgevel (west) heeft links in de gevel twee boven elkaar geplaatste vensters, waarbij links en rechts één enkel smal venster staat met daartussen één groot venster verdeeld in drie delen. Midden in het dakvlak is een getoogde dakkapel met zijlichten aangebracht.
De rechter zijgevel (oost) heeft rechts in de gevel twee boven elkaar geplaatste vensters, waarbij links en rechts één enkel smal venster staat met daartussen één groot venster verdeeld in drie delen.

Redengevende omschrijving:

De school is van cultuurhistorische waarde

- vanwege haar plaats binnen de katholieke geschiedenis van Laren
- als vroeg voorbeeld voor Laren van een lagere school voor bijzonder onderwijs

De school is van architectuurhistorische waarde:

- vanwege het herkenbare bouwtype als schoolgebouw uit het begin van de 20ste eeuw
- als voorbeeld van een schoolgebouw gebouwd binnen het vroeg traditionalisme

Tevens is dit gebouw van situationele en ensemblewaarde

- door de ligging aan de Eemnesserweg, naast het voormalige broederhuis, alsmede vanwege de samenhang tussen dit gebouw en de overige katholieke bouwwerken aan de Eemnesserweg en de Brink, het zogenaamde 'Klein Vaticaan'

3.5
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**:**	**Eemnesserweg 19**
Kadastrale aanduiding	**:**	
Naam	**:**	**Gemeentehuis**
Huidige bestemming	**:**	**Gemeentehuis Laren**
Oorspronkelijke bestemming	**:**	**Rooms-katholiek broederhuis (klooster)**
Architect	**:**	**Rigter & van Bronckhorst**
Opdrachtgever	**:**	**Broeders van Sint Louis**
Bouwjaar	**:**	**1913**
Bouwtype	**:**	**Klooster**
Bouwstijl	**:**	**Traditioneel**
Datum opname	**:**	**juni 2005**
Naam inventarisator	**:**	5.1.2e
Opmerkingen	**:**	**De aanbouwen uit 1967 en 1986 vallen buiten de bescherming.**

Inleiding:

In 1913 werd door het Bussumse architectenduo Rigter & Van Bronckhorst een ontwerp gemaakt voor een nieuw klooster. Behalve een klooster voor zusters werd aan de Eemnesserweg een klooster voor broeders bevestigd. De orde van Sint Louis ging het gebouw betrekken.
Het pand kreeg een rechthoekige hoofdvorm, aan de rechterzijde kwam een uitbouw. Op die plek was op de begane grond de refter en op de eerste verdieping de kapel ontworpen. De begane grond bevatte voorts een keuken en bijkeuken en twee spreekkamers. Op de eerste verdieping kwam een studiezaal en een drietal kamers. Op zolder werden de slaapvertrekken ondergebracht. De broeders kregen daar zes cellen tot hun beschikking.
In 1947 werd het broederhuis verbouwd naar ontwerp van architect G.H. Hofstee. Deze wijziging betrof slechts een nieuwe stookkelder.
In 1966 vertrokken de broeders uit Laren. De gemeente Laren, die al vanaf 1959 bezig was met het ontwerpen van een nieuw gemeentehuis, besloot het gebouw te betrekken. Hiertoe moesten enkele aanpassingen worden geplaagd. Dit gebeurde eveneens naar ontwerp van G.H. Hofstee. Een nieuwe entree aan de achterzijde ging het gebouw ontsluiten. Ook werd een nieuw trappenhuis ontworpen. Het oude trappenhuis moest daarvoor wijken. Op 28 maart 1968 werd het pand betrokken door de ambtenaren. In de jaren ’80 was het gemeentehuis te

klein en bestond de wens om gemeentelijke afdelingen samen te voegen. Een deel van het personeel was gevestigd aan de Klaaskampen. De nieuwbouw uit 1986 werd op L-vormige plattegrond ontworpen en telt twee bouwlagen. Deze is tegen de aanbouw uit 1967 gezet. Hierdoor kwam de functie van de eerste entree te vervallen.
Voor het gemeentehuis ligt een bestrate halfronde oprijlaan met grasperk. Het perceel wordt door een hulsthaag gescheiden van de weg.

Omschrijving:

Aan de Eemnesserweg gelegen voormalig kloostergebouw, thans gemeentehuis van Laren. Het oorspronkelijke bouwdeel is opgetrokken op een in beginsel rechthoekige plattegrond. Aan de rechterzijgevel bevindt zich een vijfzijdige uitbouw over beide verdiepingen.
Het pand telt twee verdiepingen onder een overkragend schilddak, gedekt met gesmoorde Tuile-du Nordpannen. De goten rusten op geprofileerde klossen.
De voorgevel aan de Eemnesserweg is symmetrisch van opzet. De gevel is geleed door hoeklisenen en halfsteens terugliggende gevelvelden. De middenrisaliet bevat de hoofdentree bestaande uit een dubbele houten deur met koperen kijkvensters. Erboven is een halfrond venster aangebracht. De gevel is aan weerszijde van de entree versierd met drie bakstenen pilasters met hardstenen basementen en natuur- of kunststenen kapitelen, waarboven een dito architraaf. In de gevel bevinden zich voorts ruitvormige gemetselde patronen. Op de eerste verdieping is een samengesteld drielichtsvenster geplaatst met bovenlichten en roeden.
De gevelvelden ter weerszijden van de middenrisaliet bevatten in beide bouwlagen drie schuifvensters met roedenverdeling met hardstenen dorpels.
Het dakvlak bevat een dakkapel met vier roedenvensters, ter hoogte van de middelste twee is de dakkapel halfrond verhoogd; het houten geveldeel is met een blind half roosvenstermotief versierd.
De rechter zijgevel is blind, met uitzondering van de vijfzijdige uitbouw. Hiervan zijn de schuine zijden voorzien van schuifvensters. De rechte afsluitende zijde heeft in beide bouwlagen een blindvenster.
De achtergevel is voorzien van identieke schuifvensters als in de voorgevel aanwezig. Tegen de achtergevel is de aanbouw gezet uit 1967, die buiten de bescherming valt. Boven deze aanbouw steekt een deel van het muurwerk door het dak; erachter is het trappenhuis naar zolder gesitueerd. Dit geveldeel bevat drie gekoppelde vensters. Erachter is in het dakvlak een dakkapel met gekoppelde roedenvensters gezet.
De linkerzijgevel is nagenoeg blind, met uitzondering van een entree voor de huidige politiepost. Tegen dit geveldeel is een hoog opgaande schoorsteen gezet.
Op de begane grond is thans in de voormalige refter de trouwzaal ondergebracht. Aan de voorzijde is de commissiekamer gevestigd en de huidige politiepost. Op de verdieping bevindt zich in de voormalige kapel de raadzaal, die door een doorbraak is vergroot met een publieke tribune. Voorts is hier de kamer van de gemeentesecretaris en de burgemeester ondergebracht.
Boven de drie doorgangen naar de publieke tribune, de kamer van de burgemeester en de gemeentesecretaris bevinden zich drie glaspanelen, vervaardigd door….(5.1.2e raadplegen) De voorstellingen zijn engelen met attributen als eens schildersezel, hoorn des overvloeds, schrijfveder, spinnewiel en engelen staand rond een vruchtboom. De ramen symboliseren de welvaart van het dorp Laren.

Redengevende omschrijving

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische waarde voor Laren

- vanwege de zeldzaamheid van het bouwtype kloostergebouw
- vanwege het ontwerp in zakelijk-traditionele stijl van het Bussumse architectenduo Rigter en Van Bronckhorst.

Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde

- als uiting van de Rooms-katholieke historie van Laren, waarvan dit gebouw een tastbare herinnering vormt als voormalig kloostergebouw
- vanwege de huidige functie als representatief gedeelte van het Larense gemeentebestuur.

Van situationele waarde

- door de ligging binnen een samenstelsel van gebouwen, waaronder de kerk, broederhuis, voormalige werkliedenvereniging enzovoorts, samen vormend het ‘klein Vaticaan’.

Van ensemblewaarde

- in relatie tot de ernaast gelegen basisschool De Binckhorst-Sint Jan.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 509 (oorspronkelijke bouwtekening), 2641 (verb.) e.v.

Voorgevel

Detail entree

Rechterzij- en achtergevel

Achteregevel

Linkerzijgevel

Detail dakkapel

Interieur: glasraam midden (kamer gemeentesecretaris)

Interieur: glasraam burgemeesterskamer

Interieur: glasraam publieke tribune

5.3
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Eemnesserweg 20**
Kadastrale aanduiding	**: G 3839/ 4422**
Naam	**: Shirley Heights**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: Th. Rueter**
Opdrachtgever	**: Mej. J. Brandt**
Bouwjaar	**: 1905**
Bouwtype	**: klein landhuis**
Bouwstijl	**: -**
Datum opname	**: 31 maart 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: In 1930 heeft architect G. H. Hofstee een ontwerp gemaakt voor een extra deur in de zijgevel. In 1998 is de achtergevel verbouwd.

Inleiding:
In 1905 kreeg de Blaricumse architect Th. Rueter (1876-1963) de opdracht om dit kleine landhuis te ontwerpen voor mej. J. Brandt. Het ontwerp heeft duidelijke invloeden van architect K. P. C. de Bazel die veel bouwde in Bussum en omgeving. Opvallend binnen het oeuvre van de architect is de keuze voor een met pannen gedekte kap, terwijl zijn voorkeur bij vele andere woningen uitgegaan is naar met riet gedekte kappen.
In 1930 heeft de Larense architect G. H. Hofstee een ontwerp gemaakt voor de wijziging van een venster tot een deur in de zijgevel. In 1998 is de achtergevel verbouwd en deze valt buiten de bescherming. In 2000 is boven de deuropening in de linker zijgevel een afdak en een bovenlicht aangebracht. Tevens is in dat jaar de veranda aan de rechter zijgevel dichtgezet en verbouwd tot een serre.

Omschrijving:
Het woonhuis is vrij en evenwijdig gelegen aan de Eemnesserweg. Het pand is opgetrokken in baksteen op een rechthoekige plattegrond, met één bouwlaag en een schilddak. De topgevels in de voor- en achtergevel hebben elk een zadeldak dat in het schilddak steekt. Het gehele dak is gedekt met rode opnieuw verbeterde Hollandse pannen en heeft een ruim overstek. De houten bakgoten rusten op

gootklampen. Het huis heeft een hoogopgaande rode bakstenen plint in Vlaams verband. De overige muurdelen zijn gestuukt en witgeschilderd. Alle vensters hebben luiken die opgehangen zijn aan duimgehengen. Alle ramen hebben een kleine roedenverdeling.
De voorgevel (noord) is geheel symmetrisch. In het midden van de gevel is een topgevel geplaatst. In het midden van deze topgevel is deuropening met zijlichten en een bovenlicht aangebracht. De zijlichten hebben ieder één luik opgehangen met duimgehengen. Voor de deur is een kleine stoep gelegen, met links en rechts van deze stoep een lage bakstenen muur. Recht boven de deuropening bevindt zich een staand venster met een stolpraam. Links en rechts van de deuropening is op de begane grond een nagenoeg vierkant venster geplaatst.
De achtergevel (zuid) is in 1998 geheel verbouwd en uitgebreid en valt daardoor buiten de bescherming.
De linker zijgevel (oost) heeft links in de gevel een staand venster. Dit venster is verdeeld in een onder- en een bovenraam, waarbij het onderraam voorzien is van luiken. Rechts van dit venster is een klein vierkant venster geplaatst. Rechts van dit venster bevindt zich een deuropening met een bovenlicht (aangebracht in 2000). Tussen de deur en het bovenlicht is een afdak opgehangen met twee ophangstangen (aangebracht in 2000). In het midden van het dakvlak is een dakkapel geplaatst. Deze dakkapel is verbreed van één raam naar een drie ramen breed venster (vermoedelijk in de jaren '80). Rechts van het dak is in het dakvlak van het zadeldak een nieuw dakvenster aangebracht.
De rechter zijgevel (west) heeft links in de gevel een deuropening met een glasdeur en een bovenlicht. Rechts van deze deuropening is een oude houten veranda gelegen. Deze veranda is in 2000 volledig ingevuld. In de achterliggende muur is de oude deuropening behouden gebleven. Midden in het dakvlak is een nieuwe dakkapel geplaatst (vermoedelijk in de jaren '80). Recht boven deze dakkapel bevindt zich net onder de nok een schoorsteen. Links van het dak in het dakvlak van het zadeldak is een nieuw dakvenster aangebracht.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- Als relatief vroeg voorbeeld van een landhuisje van de Blarciumse architect Th. Rueter (1876-1963)
- Vanwege haar positie binnen het oeuvre van architect Th. Rueter, als woning met een met pannen gedekte kap en geïnspireerd op de architectuur van architect K. P. C. de Bazel.
- Vanwege de symmetrische opzet van het landhuisje, de zorgvuldige invulling en de detaillering van de gevels
- Vanwege de herkenbaarheid van het ontwerp.

De villa heeft ensemblewaarde:
- Vanwege de ligging aan de Eemnesserweg temidden van het andere vrijstaande villa's uit dezelfde periode, in een groene omgeving.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, G. van der, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, p.152

Pol, G. van der, 'Architectuur in Laren', *Tussen Vecht en Eem*, 12 (1994)2, 109-114
W. Beunke-Meekes, *Th. W. Rueter (1876-1963)*, BONAS Rotterdam 2003, pagina 52

De voorgevel (noord)

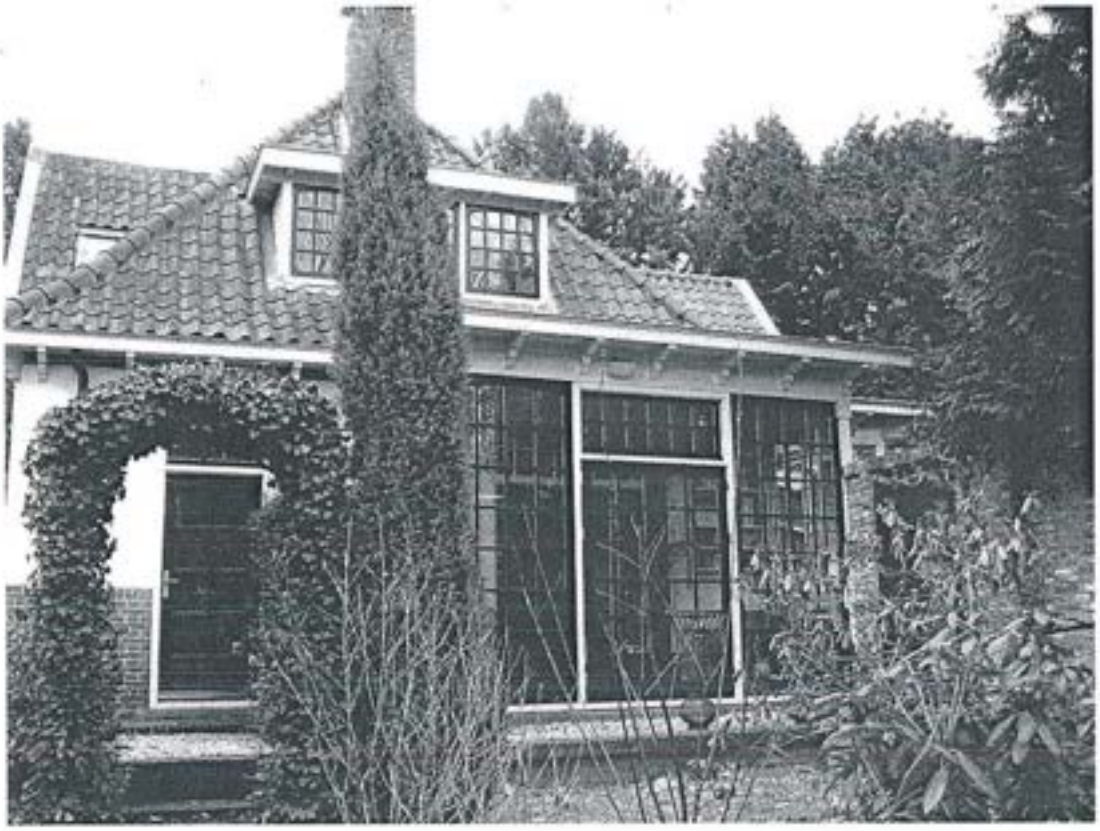

De achtergevel (zuid)

De linker zijgevel (oost)

De rechter zijgevel (west)

6.2
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Eemnesserweg 23**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: Einde Gooi**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: De Hoog (aannemer)**
Opdrachtgever	**: -**
Bouwjaar	**: 1900**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**: Gooise landhuisstijl**
Datum opname	**: 11 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
Deze villa is gebouwd in 1900. In 1928 heeft architect A. C. van Dort een ontwerp gemaakt voor een later gesloopte plantenkas in opdracht van kunstschilder Bernard Pothast (1882-1966). Pothast studeerde aan de Rijksacademie van Amsterdam en l'Ecole des Beaux-Arts in Parijs. Zijn werk is beïnvloed door het Franse en Haagse impressionisme. Hij schilderde vooral het leven van de Gooise boerengezinnen in om hun boerderij. Pothast liet rond de jaren '50 een klein atelier bouwen, tegen het bestaande atelier, als werkruimte voor zijn dochter.
De naam 'Einde Gooi' verwijst naar de vroegere ligging van de villa ten opzichte van het dorp Laren, waarbij de villa op de grens lag van het bebouwde gedeelte en tevens op de grens van de Gooistreek.
In het exterieur is een opvallend onderscheid zichtbaar ten opzichte van de gestuukte villa met het atelier dat bekleed is met houten delen.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Eemnesserweg, op de hoek met het Schoolpad. Het gebouw bestaat uit een woonhuis en een atelier. Het pand heeft een samengestelde plattegrond, gevormd door een rechthoekige plan van het woonhuis en een rechthoekig plattegrond van de ateliers, tegen de oostelijke zijde van het woonhuis. Op de westelijke zijde ligt een serre met een vierkante plattegrond. Tegen de noordelijke zijde is een uitbouw gelegen met een rechthoekig plan. Het woonhuis is

opgetrokken in witgepleisterd baksteen en is twee bouwlagen hoog met een rietgedekt schilddak, het atelier heeft één bouwlaag met een rietgedekt wolfdak en is opgetrokken in steen en bekleed met witgeschilderde horizontaal geplaatste houten rabatdelen. Het tweede kleinere atelier is bekleed met witgeschilderde horizontaal geplaatste houten delen en heeft een met platen gedekt zadeldak. Tegen de noordelijke gevel van beide het woonhuis en het atelier is een uitbouw van één bouwlaag hoog geplaatst. Deze uitbouw heeft links een plat dak en rechts een schilddak. Tegen de westelijke zijde van het woonhuis is een serre aangebouwd. Het gehele woonhuis is uitgevoerd met rode bakstenen togen boven de venster- en deuropeningen in de gevels.
De voorgevel (zuid) wordt gekenmerkt door de kleine topgevel van het woonhuis met het uitgelichte metselteken. De teruggelegen gevel van het atelier wordt gekarakteriseerd door de driedeling van de gevel door de deuren en het venster.
De achtergevel (noord) van het pand wordt gedomineerd door kenmerkende ateliervenster.
De linkerzijgevel (west) wordt onder meer gekenmerkt door de serre, mede dankzij de detaillering in het houtsnijwerk, en door de topgevel met de naam 'Einde Gooi'.
Tegen de rechterzijgevel (oost) is de kleinere atelierruimte uit de jaren '50 geplaatst.
In het interieur van het atelier is een houten balkon gebouwd, dat dit atelier onderscheidt van de andere ateliers in Laren.

Redengevende omschrijving:

De atelierwoning is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als uitdrukking van de culturele ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- Als voormalige atelier van Bernard Pothast (1882-1966)

De atelierwoning is van architectuurhistorische waarde:
- Als goed voorbeeld van een atelierwoning uit het begin van de 20ste eeuw.
- Vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van onder andere de serre en de vensters.
- Vanwege de kenmerkende materialen als het riet, het pleisterwerk en de houten delen.

De villa is van ensemble en situationele waarde:
- Door haar ligging aan de Eemnesserweg en op de hoek van het Schoolpad, op de voormalige grens van de Gooistreek te midden van het groen.

De villa is van waarde door de behouden gaafheid van het ontwerp.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, Gé van der, Laren rijk aan monumenten, Laren (N.H.) 1982, p. 90

De voorgevel (zuid) van het woonhuis

De voorgevel (zuid) van het atelier

De achtergevel (noord) van het atelier, met links de nieuwe uitbouw met atelier/garage

De achtergevel (noord) van het woonhuis met de uitbouw op de noordelijke zijde

De linkerzijgevel (west)

De linkerzijgevel van de uitbouw op de noordelijke zijde

Interieur: het balkon in het atelier

6.1
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Eemnesserweg 96**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: De Snip**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: H. A. Pothoven (1911, 1933), W. Hamdorff (1955)**
Opdrachtgever	**: F. A. Langeveld**
Bouwjaar	**: 1911**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**:Gooise landhuisstijl met Engelse invloeden**
Datum opname	**: 11 mei 2006**
Naam inventarisator	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: Door de dichte begroeiing rondom de villa, zijn ter illustratie de bouwtekeningen gebruikt, daar waar deze identiek zijn met de huidige situatie.

Inleiding:
Deze villa is in 1911 ontworpen door de Amersfoortse architect H. A. Pothoven in opdracht van de kunstschilder Franciscus Arnoldus (Frans) Langeveld (1877-1939). Langeveld bezocht Laren vanaf 1904 regelmatig. Hij schilderde het leven en de natuur in Laren en haar omgeving op een impressionistische manier die veel weg had van de Haagse School.
Het ontwerp van architect H. A. Pothoven heeft veel weg van de Engelse contemporaine landhuizen. De erker aan de westelijke zijde en de toepassing van een zeer dominante schoorsteen naast de topgevel met de hoofdentree getuigen hiervan. Op de plattegrond die Pothoven tekende is de hal bovendien aangeduid als 'Hall'. Deze hal is centraal in het huis gelegen met een dominante haardpartij. Pothoven noemde de eetkamer de 'eethall', een verbastering van het engelse 'dining hall'. Opvallend bij dit ontwerp is dat het atelier ter zijde van het woonhuis is gelegen en daarmee verbonden is door middel van een gang.
In 1933 ontwierp Pothoven een serre bij het woonhuis en in 1955 maakte de Larense architect W. Hamdorff een ontwerp voor een garage westelijk van de villa en een nieuw toegangshek tot het perceel.

Omschrijving:
De villa is vrij en evenwijdig gelegen aan de Eemnesserweg te midden van een grote tuin. De villa is opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond, bestaande uit een rechthoekige plattegrond voor het woonhuis met een serre op de zuidwestelijke hoek en een halfronde erker tegen de westelijke zijde, een rechthoekige plattegrond voor het atelier en een smallere verbindende gang tussen de twee bouwdelen. Het pand is één bouwlaag hoog met een in rode leien gedekte kap. Oorspronkelijk was het dak gedekt met riet. De kap bestaat uit een wolfdak boven het atelier en het woonhuis en een zadeldak boven de verbindende gang. De voorgevel (noord) bestaat uit drie delen, (v.l.n.r.) de gevel van het atelier, de gevel van de verbindende gang en de gevel van het woonhuis. Het atelier wordt gekenmerkt door het grote ateliervenster. De verbindende gang wordt gekarakteriseerd door de lisenen tegen de gevel. Het woonhuis wordt gedomineerd door de schoorsteen en de topgevel die zich over twee bouwlagen strekt.
De achtergevel (zuid) bestaat uit drie delen, (v.l.n.r.) het woonhuis, de verbindende gang en het atelier. De gevel van het woonhuis wordt bepaald door de links gelegen en naar voren geplaatste serre (1933) en de midden in de gevel gelegen schoorsteen. De vensters en dakkapellen zijn in latere jaren (vermoedelijk na 1955) aangepast. De gevel van de verbindende gang wordt gekenmerkt door het horizontale venster. Het atelier is aan deze zijde deels verbouwd. Hierbij is de uitbouw voor de gevel van ondergeschikt belang. Tevens zijn de dakvensters modern. De schoorsteen aan deze zijde bepaalt het originele ontwerp.
De linker zijgevel (oost) van het atelier wordt gekarakteriseerd door het ovale venster onder het wolfeind en de bakstenen lijst van muizentanden. De linker zijgevel van het woonhuis wordt gekenmerkt door de loggia met de houten zuilen op de begane grond en het horizontale venster onder het wolfeind.
De rechter zijgevel (west) wordt bepaald door de halfronde erker die zich over twee bouwlagen strekt en door de serre (1933) rechts tegen de gevel gelegen.

Het hekwerk (1955) aan de straatzijde bestaat uit twee grote bakstenen kolommen met daar tussen een houten hek bestaande uit drie houten vierkante vlakken met daarin een vlechtwerk.

Redengevende omschrijving:

De villa is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als uitdrukking van de culturele ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- Als voormalige woning van de kunstschilder Frans Langeveld

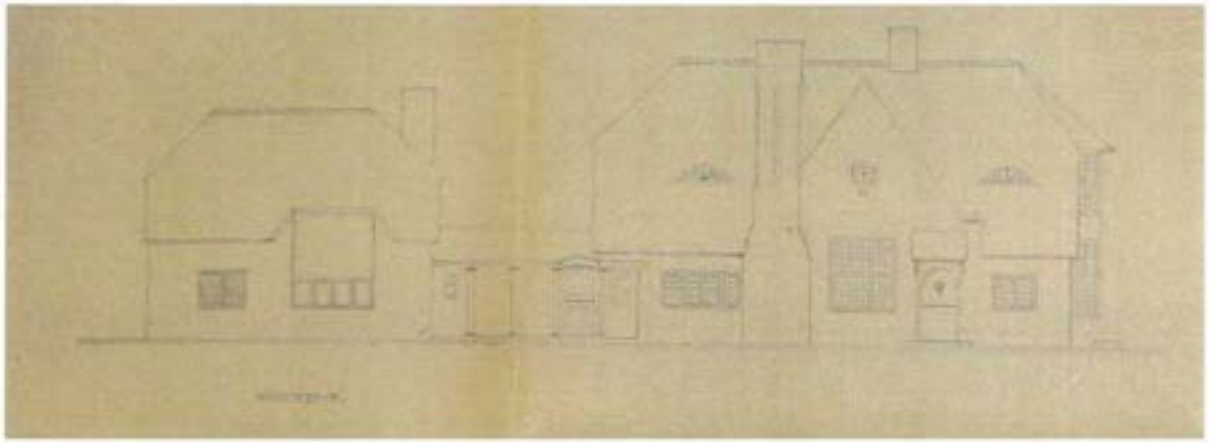
De villa is van architectuurhistorische waarde:
- Als voorbeeld van een atelierwoning in Laren uit het begin van de 20ste eeuw, met Engelse stijlinvloeden
- Vanwege de positie van de villa binnen het oeuvre van architect H. A. Pothoven
- Vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp, zoals de hoofdvorm, bestaande uit een hoofdgebouw en atelier met verbindingsgang alsmede kenmerkende elementen als de schoorsteen
- Vanwege de bijzondere detaillering in het exterieur met onder meer de bakstenen sierlijst, de lisenen en de zuilen.

De villa is van ensemblewaarde/ situationele waarde:

- Vanwege haar vrije ligging aan de Eemnesserweg te midden van de omringende tuin.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Leliman, J. H. W. en K. Sluyterman, *Het moderne landhuis in Nederland*, 1917 (2de druk), pp. 157-158

De voorgevel (noord). Boven, geheel aanzicht, tekening uit 1911. Onder: Aanzicht voorgevel woonhuis.

De voorgevel (noord) van het atelier met de verbindende gang

De achtergevel (zuid) van het woonhuis, met links de serre

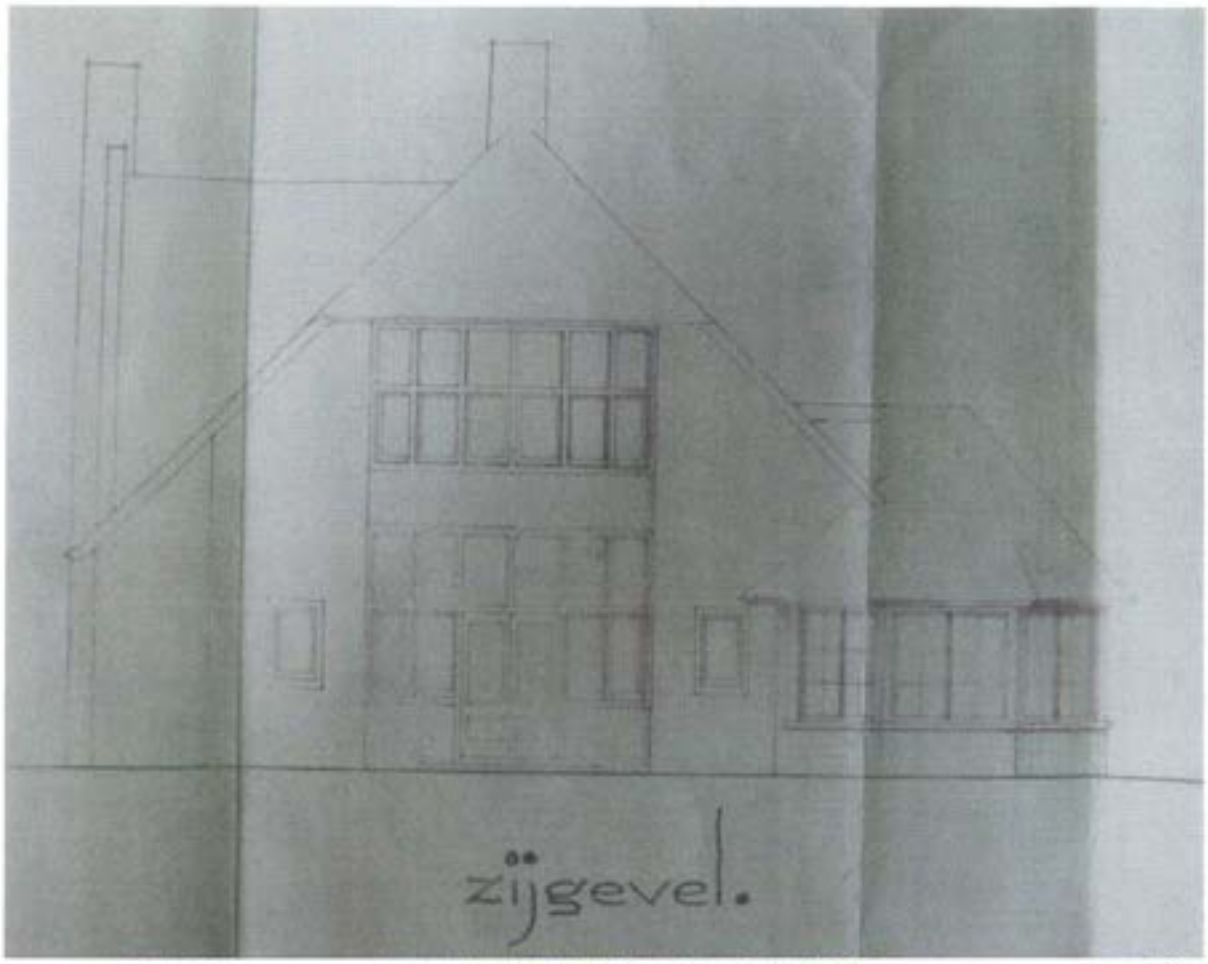

De achtergevel (zuid) van de verbindende gang en het atelier

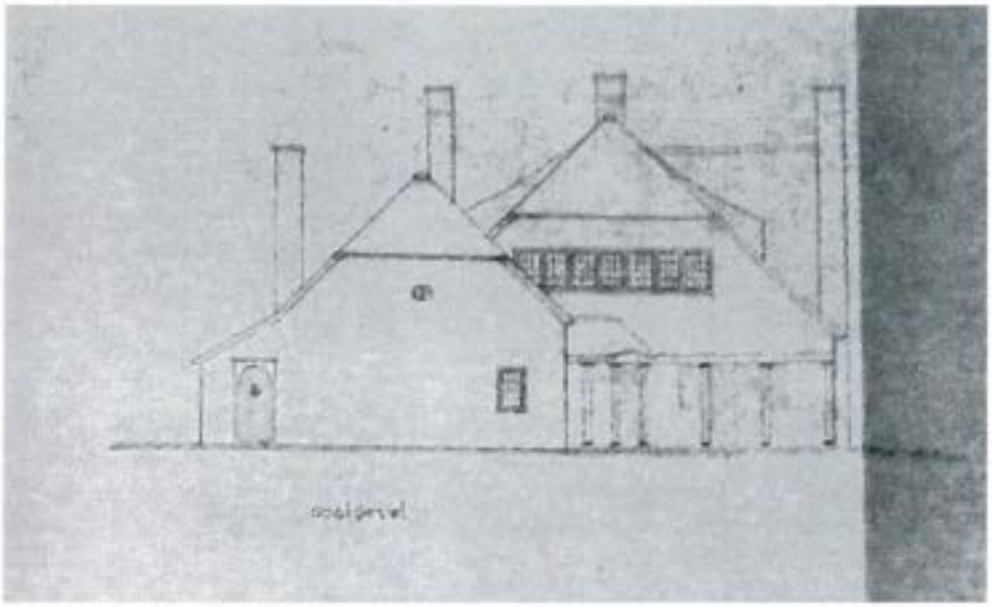
De nieuwe achtergevel (zuid) van het atelier.

De rechter zijgevel (west). Boven de gehele zijgevel op een tekening uit 1933.
Onder links: de halfronde erker; Onder rechts: de serre.

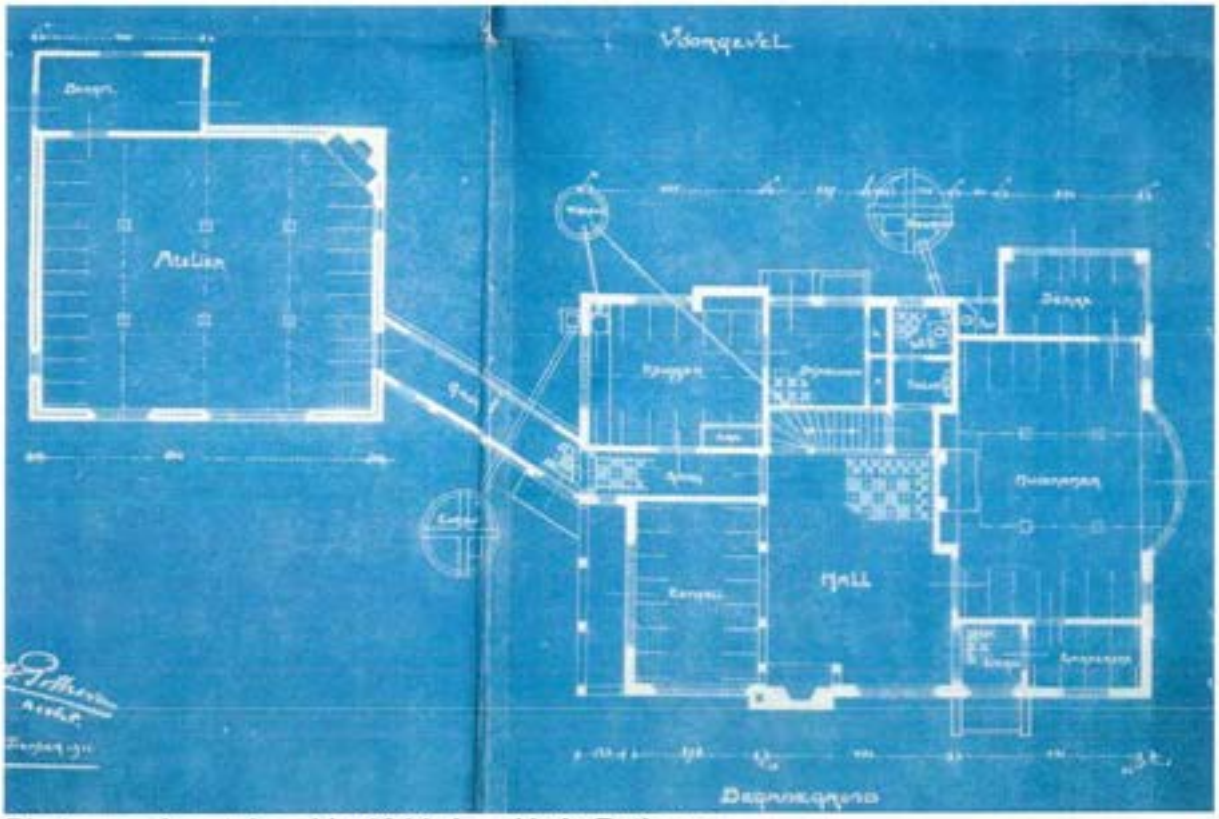

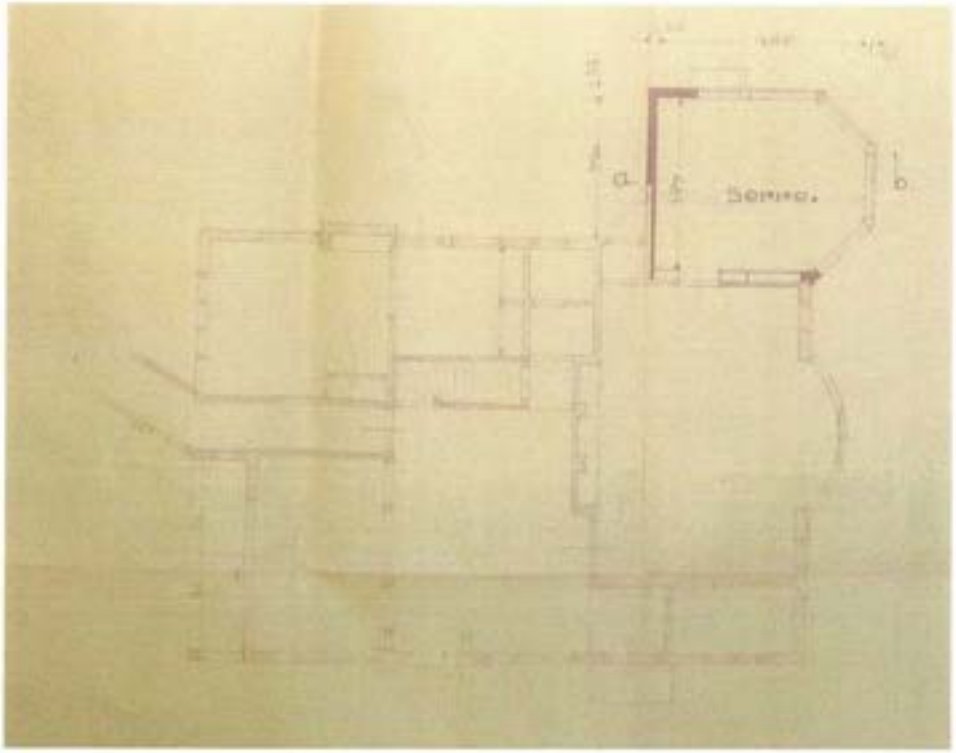
De linker zijgevel (oost). Boven tekening uit 1950; Onder de linker zijgevel van het atelier.

De linker zijgevel (oost) van het woonhuis

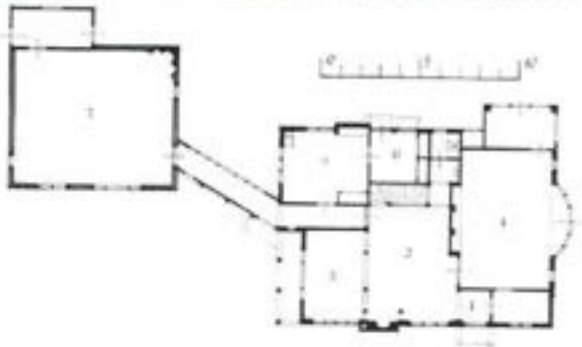
Plattegrond, getekend in 1911 door H. A. Pothoven

Plattegrond va het woonhuis met de serre uit 1933, getekend door H. A. Pothoven.

Leliman, J. H. W. en K. Sluyterman, *Het moderne landhuis in Nederland*, 1917 (2de druk).

BEGANE GROND

1. Ingang 2. Hal. 3. Eetkr. 4. Huiskamer. 5. Keuken 6. Bijkeuken 7. Atelier

LANDHUIS MET ATELIER TE LAREN (N.-H.) ARCHITECT W. A. DUIKER

LANDHUIS MET ATELIER TE LAREN (N.-H.) ARCHITECT W. A. DUIKER

5.04 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Engweg 21**
Kadastrale aanduiding	:	**D 615**
Naam	:	**De Heydael**
Huidige bestemming	:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**woonhuis**
Architect	:	**H. P. Berlage (1905)**
Opdrachtgever	:	**Henry Polak**
Bouwjaar	:	**1905, 1919**
Bouwtype	:	**landhuis**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School**
Datum opname	:	**24 februari 2006**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	In 1905 ontwierp H. P. Berlage deze villa, waarna hij in 1914 enkele ontwerpen maakte voor verbouwingen in dat jaar. In 1919 ontwierp architect J. G. van Caspel een nieuwe vleugel met werkkamer. In 1954 verbouwde P. C. van Uchelen de villa.

Inleiding:
In 1905 ontwierp H. P. Berlage deze villa voor Henri Polak (1868-1943). De joodse diamantbewerker Henri Polak was rond 1900 één van de leidende figuren rond de strijd die door de vakbonden in die jaren werd gevoerd. Polak speelde een belangrijke rol in het organiseren en centraliseren van de vakbonden voor diamantbewerkers. In 1894 werd de Algemeene Nederlandsche Diamantbewerkersbond (ANDB) opgericht waarbij Polak tot voorzitter was verkozen. Door zijn drie jaar durende reis in Engeland was hij in contact gekomen met de theorieën van William Morris en had hij de werkwijze van de Britse vakbonden leren kennen. Deze ideeën is hij gaan verspreiden door Nederland. In de periode van 1901 tot 1905 was Polak de voorzitter van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP). Vanaf 1902 was hij voor deze partij ook gemeenteraadslid in Amsterdam.
In 1905 verhuisde Polak naar Laren. In Laren was hij een voorstander van het behoud van het oude dorp Laren. Hij schreef het boekje *Laren in het Gooi. De schoonheid van het oude dorp en hetgeen gedaan werd om deze te behouden en te hernieuwen.* Het was Polak die ervoor zorgde dat Laren in de gemeentelijke bouwverordening een welstandbepaling opnam, ten behoud van de schoonheid van het dorp. Dit was de eerste welstandsbepaling in Nederland en de gemeente richtte een schoonheidscommissie op om deze welstandsbepaling uit te voeren.

Henri Polak liet Berlage het ontwerp voor zijn huis maken, nadat Berlage het vakbondsgebouw voor de ANDB had ontworpen. 'De Heydael' behoorde samen de villa 'De Heidreef' van Richard en Henriëtte Roland Holst te Laren tot de enige huizen van Berlage met rietgedekte daken. Ze moesten er 'zo eenvoudig en boers mogelijk uitzien', aldus Roland Holst, en dus passen bij de landelijke omgeving. Daarmee was in feite het idee van de Gooise landhuisstijl ontstaan. De villa aan de Engweg is als zodanig een vroeg voorbeeld. Kort na de bouw in 1905 werd de villa in 1914 verbouwd, wederom naar een ontwerp van H. P. Berlage. Bij deze verbouwing werd onder meer het huis vergroot, de voordeur verplaatst en de indeling aangepast. In 1919 ontwierp architect J. G. van Caspel een nieuwe vleugel aan de villa, waarin de werkkamer van Henri Polak werd ondergebracht. Deze vleugel werd ontworpen met consultatie van H. P. Berlage. In 1954 werd voor dhr. S. Staal door architect P. C. van Uchelen enkele aanpassingen ontworpen, waarbij de serre werd verwijderd en enkele gevels een andere indeling kregen. Bij deze verbouwing werd ook het rietgedekte dak vervangen door een dak gedekt met leien.

Omschrijving:

De villa is vrij en evenwijdig gelegen aan de Engweg. Het pand is opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond, bestaande uit een nagenoeg vierkante plattegrond voor het oorspronkelijke woonhuis, een vierkante plattegrond voor de werkkamer en een rechthoekige plattegrond voor het verbindende element. Het woonhuis is twee bouwlagen hoog met een wolfkap, waarbij het zuidelijke dakvlak doorgetrokken is over de eerste verdieping. Op de uiteinden van de nok zijn schoorstenen geplaatst. De werkkamer en het verbindende element zijn beiden één bouwlaag hoog en hebben een gedeeld L-vormige schilddak dat in het wolfdak van het woonhuis steekt. Alle daken zijn gedekt met rode leien en hebben een overstek.

De voorgevel (west) van de villa bestaat uit drie bouwdelen. Links is de gevel van de werkkamer, in het midden de gevel van het verbindende bouwdeel en rechts de gevel van het woonhuis. De gevel van het woonhuis heeft links op de begane grond twee naast elkaar geplaatste kleine vierkante vensters met glas-in-lood. Recht boven deze twee vensters zijn op de eerste verdieping twee smalle staande vensters geplaatst. Op de begane grond is naast de twee vierkante vensters een staand venster geplaatst met een kleine roedenverdeling. Recht boven dit venster is op de tweede bouwlaag een nagenoeg even breed venster geplaatst met drie ramen.

De gevel van de werkkamer is naar voren gelegen ten opzichten van de gevel van het verbindende bouwdeel. In het midden van de gevel van de werkkamer is een erker geplaatst. Deze erker heeft één groot liggend venster met vier staande ramen met glas-in-lood. Ter plaatste van de erker is het dakvlak licht verhoogd. Midden in de gevel van het verbindende bouwdeel is de hoofdentree aangebracht. Voor deze hoofdentree is een overdekte stoep gelegen. De stoep wordt afgebakend door twee bakstenen muurtjes. Het platte afdak boven de stoep wordt gedragen door vier houten vierkante pijlers, twee per bakstenen muur. De achterliggende deuropening heeft zijlichten, ieder met een houten luik opgehangen met gehengen. Rechts van de stoep is in de gevel een brievenbus aangebracht.

De achtergevel (oost) is geheel wit geschilderd en alle vensters in deze gevel hebben ramen met een kleine roedenverdeling. Deze gevel is te verdelen in drie delen met links het woonhuis en onder het lage dak het verbindende bouwdeel en geheel rechts de werkkamer. De gevel van het woonhuis heeft links op de begane grond een staand venster met twee ramen. Dit venster is in 1955 geplaatst ter invulling van een voormalige loggia. Rechts van dit venster is een liggend venster met drie staande ramen geplaatst, gevolgd door een nagenoeg vierkant venster met twee ramen. Op de eerste verdieping is in het midden van de gevel een groot balkon geplaatst. Achter dit balkon is een deuropening met openslaande deuren met

even grote zijlichten. De gevel van het verbindende bouwdeel is naar voren verplaatst. In deze gevel is links een staand venster met twee ramen geplaatst, met rechts van dit venster een deuropening. Naast de deur is de gevel blind. Recht boven de deur is een in het dakvlak een halfronde dakkapel geplaatst. De gevel van de werkkamer is teruggelegen ten opzichten van de gevel van het verbindende bouwdeel. In deze gevel is een deuropening geplaatst met openslaande deuren met even grote zijlichten. Het dakvlak is door de verbouwing van het verbindende bouwdeel verder doorgetrokken over het terras.
De linker zijgevel (noord) van de werkkamer heeft in het midden een klein risaliet dat ter plaatste hoger is opgetrokken. In dit risaliet is een staand venster aangebracht met vier ramen met bovenlichten. De linker zijgevel van het woonhuis is naast de voordeur gelegen. In deze zijgevel is links een staand venster geplaatst met twee ramen en bovenlichten. Rechts van dit venster is een vierkant venster aangebracht.
De rechter zijgevel (zuid) heeft op de begane grond een groot liggend venster. Rechts van dit venster is een moderne serre aangebouwd. Deze serre is niet van bijzondere waarde. Midden op het dakvlak ter hoogte van de eerste verdieping is een dakkapel met wangen geplaatst. Rechts boven deze dakkapel is nieuwe dakkapel geplaatst.

Redengevende omschrijving:

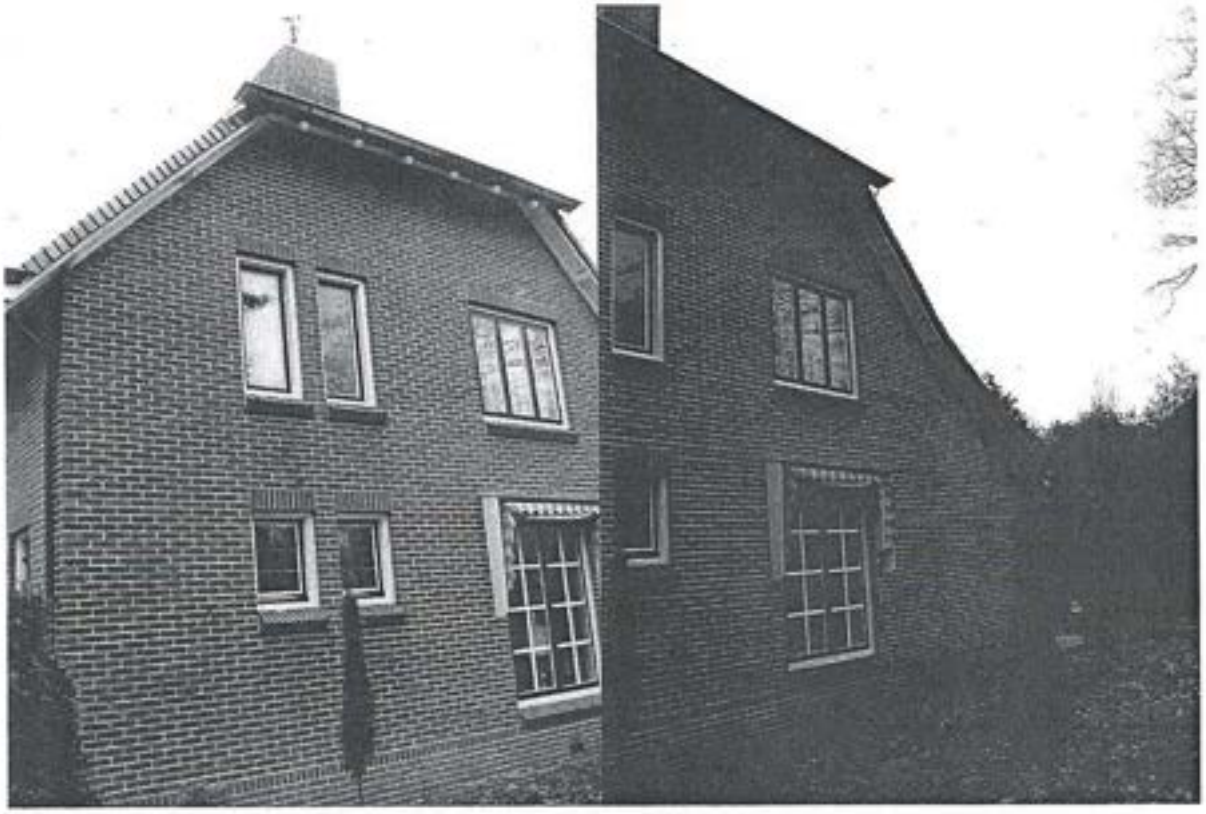
De villa is van cultuurhistorische waarde:
- als voormalig woonhuis van Henri Polak, die van grote betekenis is geweest voor Laren en vanwege onder meer de landelijke 'strijd om schoonheid'.
- vanwege de relatie opdrachtgever-architect en de samensmelting van ideeën.
- vanwege de de betekenis van de ontwerpfilosofie voor de ontwikkeling van de latere 'Gooise landhuisstijl'

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als herkenbaar ontwerp van een villa van H.P. Berlage, een landelijke villa oorspronkelijk met rieten kap
- vanwege de zorgvuldige uitbreidingen uit latere perioden door stijlverwante architecten

De villa heeft ensemblewaarde:
- vanwege de ligging aan de Engweg te midden van andere vrijstaande villa's

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Polano, Sergio, *Hendrik Petrus Berlage. Het complete werk*, Alphen a/d Rijn 1987, p 179
Sprenger, Bianca, 'De Heidreef: uitdrukking van een deugdzame levensstijl. Het woonhuis van Richard en Henriëtte Roland Holst ontworpen door Hendrik Berlage', *Kunstlicht* 17 (1996) 3/4, pp 47-51
Polak, Henri, Laren in het Gooi. De schoonheid van het oude dorp en hetgeen gedaan werd om deze te behouden te hernieuwen, Laren 1925

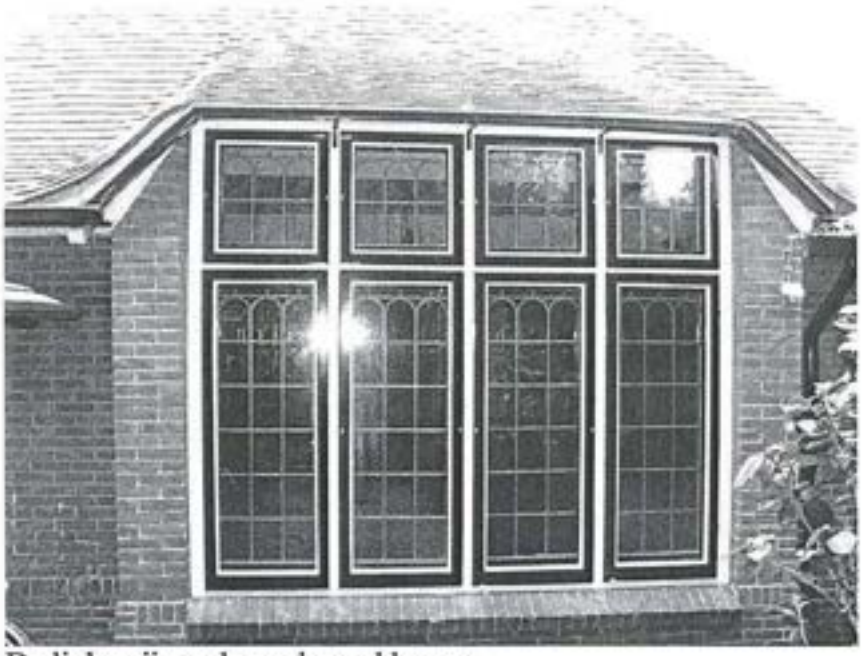

De voorgevel (met de klok mee) De werkkamer, het verbindende bouwdeel met de entree, het woonhuis

De achtergevel; boven: het woonhuis; onder: het verbindende bouwdeel en de werkkamer

De linkerzijgevel van de werkkamer

De linker zijgevel van het woonhuis

De rechter zijgevel van het woonhuis

Adres	:	Engweg 22, 1251 LL LAREN N.H.
Deelgebied	:	D442 archiefnr. 862-7589
Kad. aand.	:	
Naam	:	
Huidige bestem.	:	woonhuis
Oorspr. bestem.	:	woonhuis
Architect	:	Van Laren, J.
Opdrachtgever	:	A.Th. Raven
Bouwjaar	:	1921
Bouwtype	:	villa
Bouwstijl	:	Amsterdamse school
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	14-7-1992
Naam invent.	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

De villa is in 1921 gebouwd naar ontwerp van architect van Laren.
Het pand is landelijk gelegen aan de Engweg in Laren en wordt door een grote tuin omgeven, die oorspronkelijk grensde aan het open landschap van de Eng.
De villa is in Amsterdamse Schoolstijl gebouwd.
Een houten hek tussen stenen pijlers, waarop de naam Corvus links en rechts 22 in Amsterdamse School letters is aangebracht, geeft toegang tot het perceel. Zowel hek als pijlers hebben Amsterdamse School detaillering.
De villa is op een nagenoeg vierkant grondplan, boven een vormplint met halfsteens rollaag, opgetrokken uit grauwe vormbaksteen gemetseld in halfsteensverband met een verdiepte voeg. Het bouwvolume bevat twee woonlagen onder een samengestelde rieten kap. De topgevel aan de voorgevel is gepotdekseld.
Uitgezonderd de ramen van de vensters op de begane grond in de linkerzijde van de oostgevel en van de vensters in de rechterzijde van de zuidgevel en van de erker in de zuidgevel, hebben alle ramen alleen een horizontale roedeverdeling. Vensters en deuren van de begane grond hebben aan onder- en bovenzijde een rollaag. De vensters van de verdieping hebben een lamberkijn ornament. De kozijnen en daklijsten zijn wit geschilderd (oorspronkelijk oker); raamhout, deuren en de gepotdekselde delen zijn van een paars-blauwe kleur.

Op de begane grond geeft in de oostgevel (voorgevel) de voordeur in een inpandig portiek toegang tot de villa. Het portiek is aan de bovenzijde paraboolvormig gesloten en afgezet met gemetselde rollagen. De voordeur is excentrisch in het portiek geplaatst. Aan de rechterzijde van het portiek is tegen de muur een houten bankje bevestigd. Aan de gevel boven het portiek hangt een fraai gedetailleerde smeedijzeren buitenlamp.
In het midden van de gevel springt een risaliet naar voren die zich naar boven toe verjongt. Het metselwerk hiervan is in klezoorverband uitgevoerd.
Links in de voorgevel zijn drie gekoppelde vensters geplaatst die zonder muurdam tot de hoek doorlopen. Op de verdieping sluiten rechts van de risaliet drie kleine gekoppelde vensters onder tegen de gepotdekselde delen van de topgevel aan. Aan de linkerzijde is een venster onder de gepotdekselde delen tegen de buitenzijde van de gevel geplaatst.
Midden in de topgevel eindigt het risaliet in twee schuin tegen elkaar geplaatste vensters, omgeven door een fraai geornamenteerd kozijn waarvan de zijstijlen onder het venster doorlopen langs het risaliet.
Het dakoverstek langs de schuine zijden van de topgevel steunt op de gordinguiteinden van de kap.

Aan de rechterzijde sluiten in de zuidgevel op de begane grond drie gekoppelde vensters aan op de tot de hoek doorlopende vensters van de voorgevel, waarmee ze een geheel vormen. De linkerhelft van de zuidgevel springt naar voren en bevat rechts een driezijdige erker met een smal middendeel en bredere zijdelen en links een dubbel venster dat weer tot de hoek doorloopt. Op de verdieping vormt het venster rechts een geheel met het venster in de hoek van de oostgevel. Links daarnaast bevindt zich een venster. In het naar voren springende deel van de zuidgevel is tegen de dakrand aan een reeks van vijf gekoppelde vensters aangebracht. Ook de twee rechter vensters sluiten tegen de dakrand aan. Het dakschild is aan deze zijde ononderbroken. Langs het laag doorlopende dakschild aan de linkerzijde van de gevel is een vlakke lijst geplaatst.

De westgevel heeft onder het laag doorlopende dakschild slechts één woonlaag. Aan de rechterzijde vormen de openslaande tuindeuren, met aan weerszijden daarmee gekoppelde vensters weer een geheel met de vensters aan de linkerzijde van de zuidgevel. Links in de westgevel geven brede schuifdeuren toegang tot een inpandige loggia. Het dak van de loggia steunt op een rijk geornamenteerde balk gedragen door twee maal twee houten pilaren op een hardstenen basement, die op een gemetseld kniehoog muurtje staan. De zijkanten van de loggia links zijn met ramen dichtgezet.

In de noordgevel sluit op deze loggia een aanbouw van één bouwlaag aan, afgedekt met een vlak horizontaal dak. In deze aanbouw bevindt zich een toegangsdeur met bovenlicht tot de bijkeuken. Hiermee gekoppeld zijn rechts van de deur drie vensters en links één. Deze bijkeuken-aanbouw sluit in het linkerdeel van de gevel aan bij de uit de gevel naar voren geschoven keuken. Deze keuken-uitbouw bevat één bouwlaag onder een rieten zadeldak, aan deze zijde eindigend in een topgeveltje. Op de verdieping bevinden zich onder het wolfseind twee drielichten van opmerkelijke vorm. Het kozijn is aan de buitenzijden vanaf ongeveer een vierde van bovenaf afgeschuind tot de onderzijde van het smallere middenvenster. Ter hoogte van het begin van de afschuining loopt een rollaag over de gevel die de vorm van het kozijn langs de onderzijde volgt.

In het dakschild is aan de linkerkant naast het zadeldak van de keuken-uitbouw een trapeziumvormige dakkapel geplaatst.

Het interieur van de villa is nog bijna volledig in de oorspronkelijke staat.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorisch belang voor Laren.

- Als sterk en gaaf voorbeeld van een villa in Amsterdamse School stijl in Laren;
- vanwege de kwaliteit van de gevelcomposities;
- vanwege de grote gaafheid van het in- en exterieur.

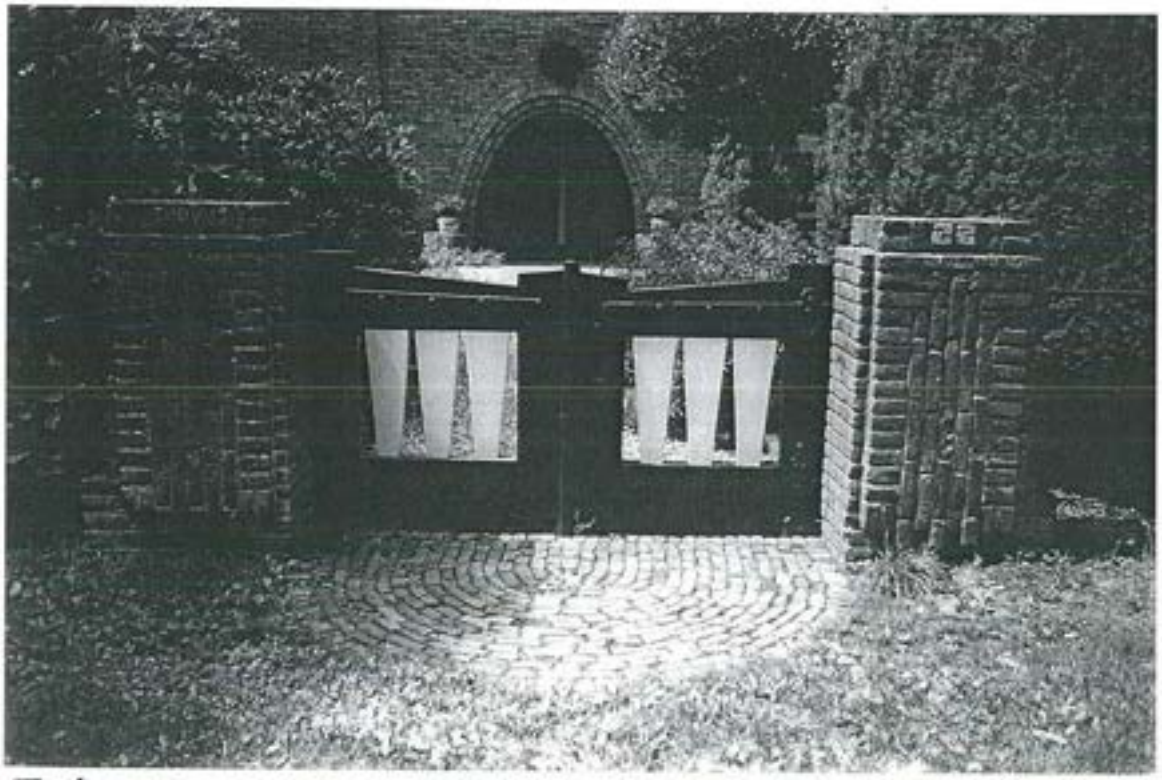
De villa heeft een beeldbepalende waarde door de wijze waarop hij door materiaalkeuze en vrije gevelbehandeling past in de landelijke omgeving van de Engweg ter plaatse.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren 1982, 43.

B\monum9.st\B

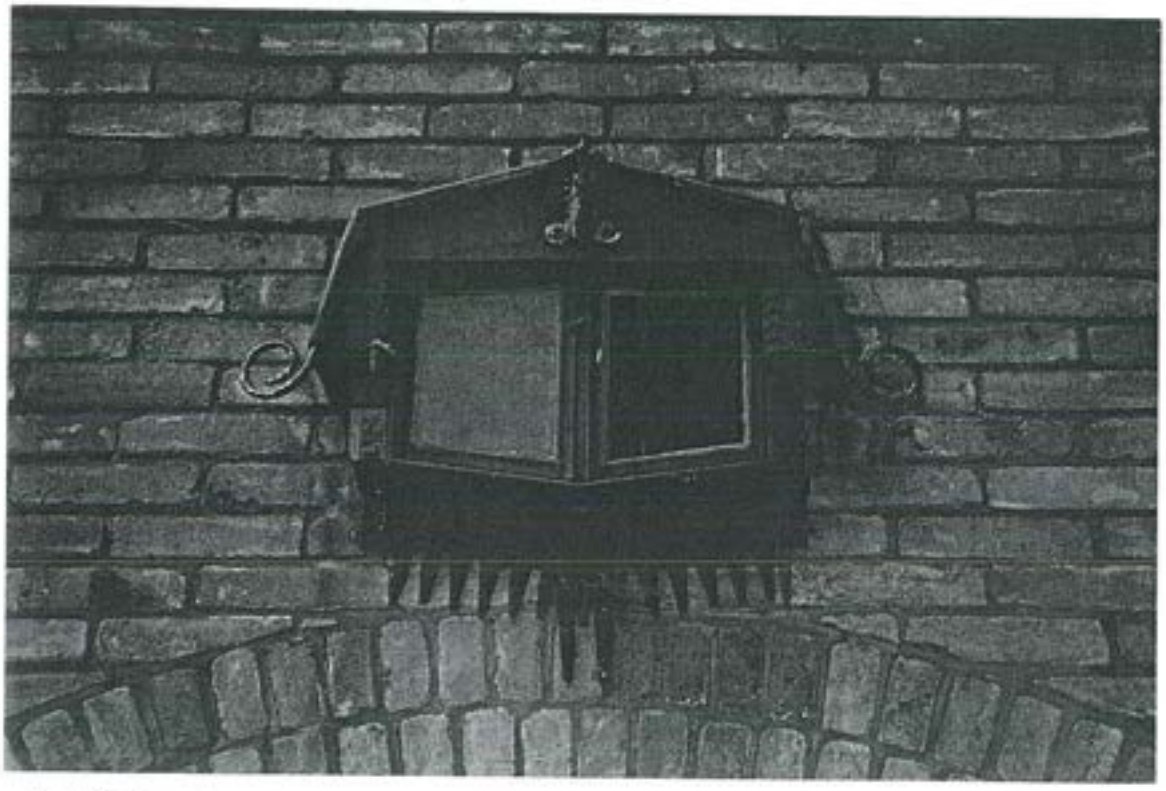
OOST-GEVEL

TUINHEK

TOPGEVEL OOSTZIJDE

BUITENLANTAARN OOSTGEVEL

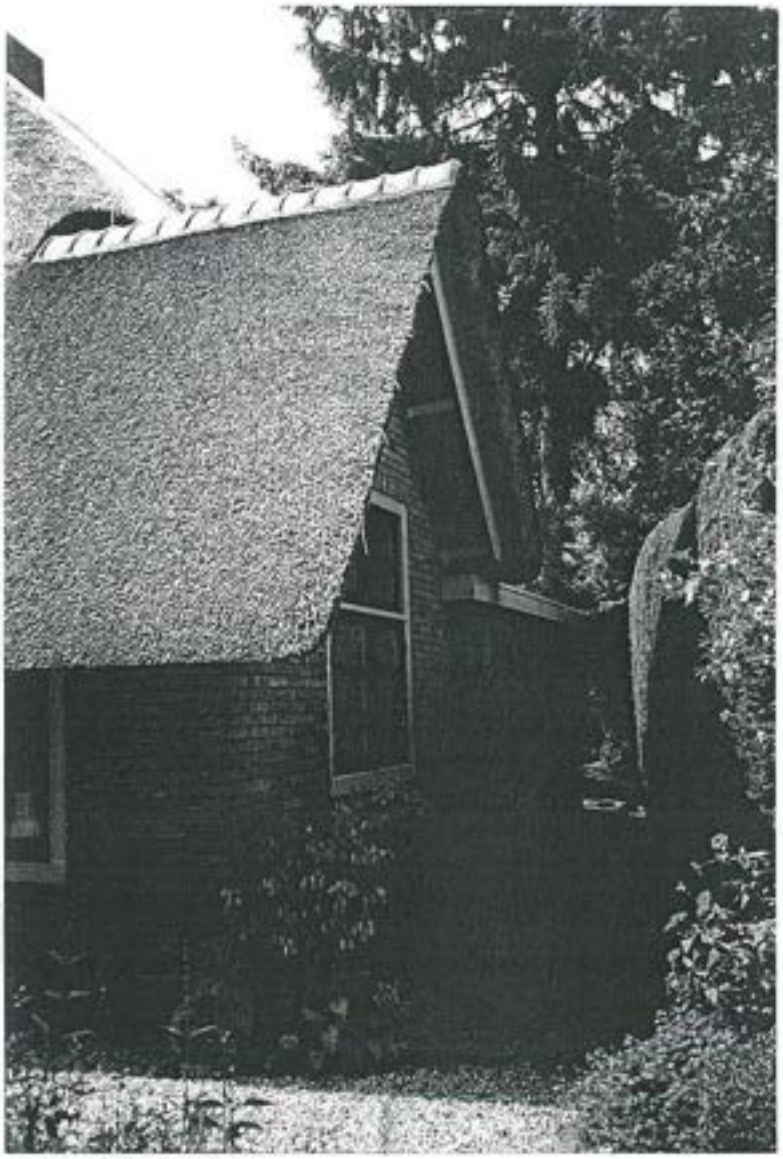
ENGWEG 22

ZUIDGEVEL

WESTGEVEL

NOORDGEVEL

VERDIEPINGSVENSTER NOORDGEVEL

WAARDESTELLING EN PREADVIES ERFGOOIERSWONINGEN COMPLEX 1

Aanleiding

De Erfgooierswoningen complex 1 aan de Kloosterweg-Erfgooiersweg en omgeving te Laren staat op de onderzoekslijst d.d. 5 oktober 2011 die voor de gemeente Laren werd opgesteld door bureau Monumentenadvies.nl. Het betreft circa vijftig objecten en complexen, geselecteerd uit een lijst van honderd. Er diende nader te worden onderzocht of de objecten wel of niet konden worden toegevoegd aan de gemeentelijke monumentenlijst van Laren. Op 21 december 2011 is door de raad van de gemeente Laren besloten om het monumentenonderzoek te laten uitvoeren, met als randvoorwaarde dat interieurs worden uitgesloten.

Monumentenonderzoek 2012

Het monumentenonderzoek is in de zomer en het najaar van 2012 verricht door Giesen-Geurts Monumentenadvies. Er is veldwerk en literatuur- en archiefonderzoek gedaan, aangevuld met informatie van bewoners en plaatselijke deskundigen. Ook is er een vergelijking met de reeds bestaande rijks- en gemeentelijke monumenten van Laren gemaakt.

Waarderingscriteria

Volgens de Monumentenverordening Laren 2012 artikel 1 lid 1g is een monument ‘een zaak die van algemeen belang is wegens haar schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde’. Om een gemeentelijk monument te kunnen aanwijzen in het algemeen belang moet duidelijk zijn dat het object voldoende monumentale waarden heeft en wel op gemeentelijk niveau. Dit gebeurt aan de hand van waarderingscriteria. In lijn met de reeds vastgestelde redengevingen voor de gemeentelijke monumentenlijst van Laren is voor het monumentenonderzoek 2012 gebruik gemaakt van de algemene waarderingscriteria van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De architectuur- en kunsthistorische waarden (schoonheid en wetenschap) zijn leidend; de cultuurhistorische, situationele en ensemblewaarden waarden zijn aanvullend, evenals de gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid.

Waardestelling en preadvies

Het monumentenonderzoek leidt per object tot een waardestelling met preadvies aan de welstands- en monumentencommissie. Het preadvies kan positief of negatief zijn en in een enkel geval expliciet als bespreekgeval aan de commissie worden voorgelegd. Ook kan een aanbeveling worden opgenomen om aan een pand niet de status van beschermd monument te geven of te behouden maar van beeldbepalend. De waardestellingen voor de positief beoordeelde panden zijn direct bruikbaar als redengevende omschrijving voor het gemeentelijke monumentenregister.

Advies welstands- en monumentencommissie

De welstands- en monumentencommissie zal aan burgemeester en wethouders van Laren adviseren of het aanwijzingstraject wel of niet in gang kan worden gezet. Pas daarna treden de procedures uit de Monumentenverordening Laren 2012 in werking.

GEMEENTELIJKE MONUMENTENLIJST LAREN, WAARDESTELLING EN PREADVIES ERFGOOIERSWONINGEN COMPLEX 1

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Erfgooiersweg 1-3, 2-4, 6-8, 10-12, 14-16 / Erfgooiersdwarsweg 2-4 en 6-8 / De Mees 2-4 / Kloosterweg 66-68, 70-72, 74-76, 78-80, 45-47, 49-51 en 53-55 / IJsbaanweg 2-4 en 6-8 / Smeekweg 39-41, 43-46, 47-49 en 53-55

postcode + plaats : 1251 VS LAREN NH / 1251 VL LAREN NH / 1251 VV LAREN NH / 1251 WD LAREN NH / 1251 WG LAREN NH / 1251 VH LAREN NH / 1251 VK LAREN NH

naam object : woningbouwcomplex Erfgooiersweg

complex : ja

oorspr.functie : wonen

huidige functie : wonen

bouwjaar : 1921

verbouwingen : uitbreiding van een groot aantal woningen in de jaren 30 en 40 naar ontwerp van A.P. van den Brink en G.H. Hofstee; diverse naoorlogse uitbouwen en wijzigingen van detaillering van de meeste woningen

architect : H.F. Smit

opdrachtgever : Woningbouwvereniging van Erfgooiers

bouwstijl : traditioneel, geïnspireerd op de Gooise hallenhuisboerderij

bouwtype : complex 1 omvat 42 woningen met schuren in 21 dubbele woonhuizen

kadastrale aanduiding : Laren G 1531 / Laren G 1534 / Laren G 1531 / Laren G 11530 / Laren G 1530 / Laren G 1534

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 17-09-2012

datum beschrijving : 08-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot de volgende objecten: complex 1 met 21 dubbele woonhuizen van architect H.F. Smit met 42 adressen aan de Erfgooiersdwarsweg 2-8, Erfgooiersweg 1-3 en 2-16, De Mees 2-4, Kloosterweg 66-80 en 45-55, IJsbaanweg 2-8 en Smeekweg 39-55 (uitgezonderd nr. 51 dat niet tot het complex behoort), mèt de daar oorspronkelijk bijbehorende houten schuren. Andere bouwwerken op de percelen behoren niet tot het monument. Uitbouwen aan de woning die niet tot de oorspronkelijke bouwmassa of tot aanbouwen naar ontwerp van A.P. van den Brink of G.H. Hofstee behoren, hebben geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Waardestelling en preadvies

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

De Woningbouwvereniging Van Erfgooiers heeft een bijzondere geschiedenis. Aanleiding vormde feitelijk de Woningwet van 1901, die bij K.B. van 1 augustus 1902 in werking trad. Deze wet legde een aantal minimale eisen vast voor de woningbouw, zodat het wonen in krotten en 'kelderwoningen' tot het verleden zou behoren. Betere huisvesting bracht ook een betere volksgezondheid met zich mee. Uit Engeland overgekomen was het idee dat arbeiders het beste gehuisvest konden worden in tuinsteden of tuindorpen met voldoende ruimte voor een eigen moestuin. Er werd dan niet alleen gezonder gegeten, maar een bijkomend voordeel voor de

werkgevers was dat de lonen lager konden worden gehouden omdat er minder geld nodig was voor de aanschaf van voedsel. Vooral in de jaren 20 van de 20e eeuw zijn er overal in Nederland arbeiderswijken gebouwd, soms behorend tot een fabriek, soms als project van een woningbouwvereniging. Buiten de grote steden of aan de randen van grote steden werden deze vaak als tuindorp gebouwd met een tuin bij elke woning. De grote woningbouwproductie was mede een gevolg van de Eerste Wereldoorlog, waarin er gebrek was aan primaire levensmiddelen en van de enorme woningnood. In Laren was de heer Goossen de Wit een groot voorvechter van betere huisvesting voor wevers, dagloners en arbeiders. Hij zocht steun bij reeds eerder opgerichte woningbouwverenigingen in de regio. Op 18 september 1917 vond de oprichtingsvergadering van de Woningbouwvereniging van Erfgooiers van Laren plaats in het Patronaatsgebouw. Bij de oprichtingsvergadering waren ook de Erfgooierswoningbouwvereniging van Hilversum en de Vereniging Stad en Lande van Gooiland aanwezig. De vereniging Stad en Lande kwam voort uit een 16e eeuwse vergadering van families die recht hadden op het gebruik van de gemeenschappelijke gronden, de zogeheten 'Erfgooiers'. De eeuwenlange regels en gewoonten kwamen aan het einde van de 19e eeuw in ernstig conflict met het landsbelang of algemeen belang , dat destijds nog geen algemeen erkend begrip was. Een treffen tussen militairen en Erfgooiers, waarbij een (Larense) dode viel, leidde in 1912 tot de Erfgooierswet. Daarin werd vastgelegd wie een Erfgooier was en welke rechten en plichten hij aan deze status kon ontlenen. De praktische uitvoering van de wet was in handen van de Vereniging Stad en Lande van Gooiland. Pas in 1971 werd deze vereniging opgeheven, waarbij een vergoeding werd uitgekeerd aan een groot deel van de circa 5000 geregistreerde Erfgooiers. De ledenlijst werd vanaf dat moment bevroren. Vervolgens werd de Stichting Stad en Lande van Gooiland in het leven geroepen , die de eeuwenoude archieven (en goederen zoals meubels, landkaarten, schilderijen en archeologisch bezit) beheert, restaureert en de kennis over de Erfgooiers uitdraagt.

De aanwezigheid van de Vereniging Stad en Lande gaf de oprichtingsvergadering van de Woningbouwverenging van Erfgooiers in Laren niet alleen het nodige gewicht, maar het was ook een cruciale partij om grond te verwerven voor de bouw van woningen. Ter vergadering kon worden medegedeeld dat de vereniging bereid was gronden te ruilen. Vervolgens werd op 15 november 1917 het huishoudelijk reglement van de woningbouwvereniging vastgesteld. Leden moesten woonachtig zijn in Laren en Erfgooier zijn of daarmee gelijk kunnen worden gesteld. Op 10 december 1918 volgde het Koninklijk Besluit waarbij de Woningbouwvereniging van Erfgooiers te Laren werd toegelaten 'als vereeniging, uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam'. Het bestuur bestaande uit de heren Goosen de Wit (voorzitter), B.G. van den Brink (secretaris), J. Smit (penningmeester) en O. Dekker en C. Zwanikken (leden), kon eindelijk aan de slag. Het verkrijgen van de nodige bouwgrond was de eerste opdracht. De ruil van gronden met Stad en Lande was al bevestigd, maar met de gemeente moesten nog de nodige afspraken worden gemaakt. Dit resulteerde op 15 juni 1920 in het besluit van burgemeester en wethouders van Laren dat er grond in erfpacht werd afgestaan. Daarop werden er aandelen uitgegeven om de bouw te kunnen bekostigen. In 1921 kon het eerste complex worden opgeleverd naar ontwerp van H.F. Smit. De huizen waren geïnspireerd op de Gooise boerderijstijl. Alle huizen hebben zeer grote tuinen, bedoeld voor moestuin en het houden van kleinvee. Het eerste huizenblok, aan de Kloosterweg, werd door aannemer C. Langendijk & Co. uit Noord-Scharwoude gebouwd en in januari 1921 opgeleverd. De eerste bewoners waren de families Corn. Zwanikken, G. de Groot en B. Majoor, die hun huis op 30 mei 1921 betrokken. Op 8 augustus 1921 verhuisden de bewoners naar de laatste twee woningen

van het eerste complex. Omdat de woningen voor sommige van de grote gezinnen wat klein bleken te zijn, is er niet lang na de bouw bij een aantal woningen een uitbouw aan de achterzijde gemaakt. Uit 1923 dateert een tweede complex van 12 woningen naar ontwerp van A.P. van den Brink. Bij de geschiedenis van de Woningbouwvereniging mag het Café Heidezicht aan de Ericaweg niet ongenoemd blijven, dat in 1925 werd gebouwd. Aanvankelijk was het een buurtcafé waar ook de bestuurs- en ledenvergaderingen werden gehouden. Inmiddels is het pand verbouwd tot kantoor- en woonruimte met vergaderzaal, waar nog steeds de vergaderingen van de vereniging plaats vinden.

Na de Tweede Wereldoorlog werd nog een aantal woningcomplexen gebouwd onder beheer van de Woningbouwvereniging van Erfgooiers. Het meest recent uit circa 2005-2010 zijn het huur- en koopwoningenproject in plan Postiljon, de bouw van huurwoningen voor jongeren en het Sherpaproject voor kringloop en milieu op de BosHoeve (gemeentelijk monument Smeekweg 102). Doelstelling van de vereniging is en blijft de behuizing voor lagere en middeninkomens. De vereniging wordt sinds de oprichting door en voor bewoners bestuurd en beheerd.

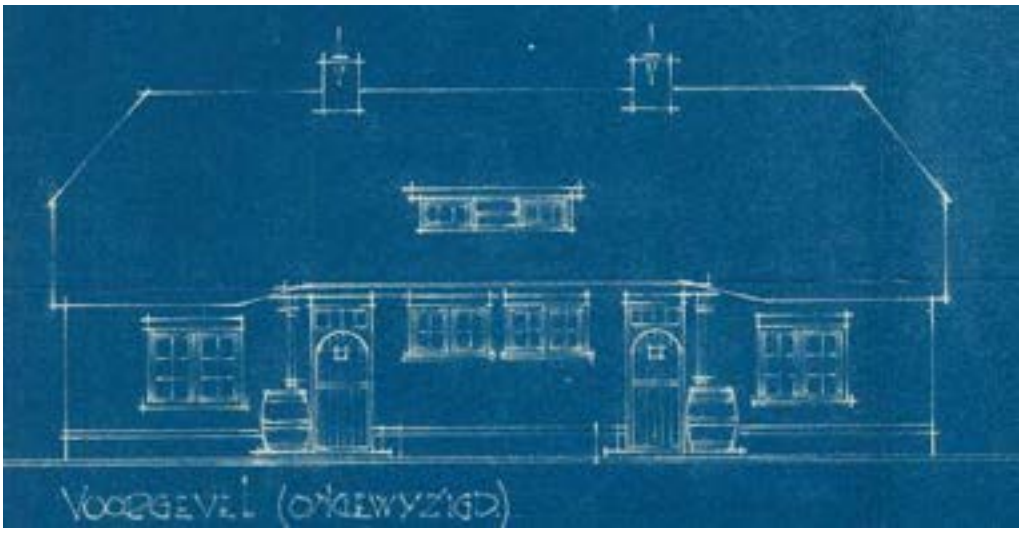

Foto van de Erfgooierswoningen aan de Kloosterweg 45-55 vlak na de oplevering in de zomer van 1921 (Collectie Historische Kring Laren).

Het woningbouwcomplex 1 naar ontwerp van H.F. Smit uit 1921 bestaat uit 21 dubbele woningen die onder te verdelen zijn in twee sterk op elkaar lijkende woningtypen. Ze zijn geïnspireerd op Gooise hallenhuisboerderijen en de schuren doen denken aan boerenschuren of schaapskooien. Ze verschillen in een aantal details en deels in materialisering en gevelindeling. In hoofdvorm zijn alle woningen nog steeds gaaf en herkenbaar aanwezig. Volgens de bouwdossiers van de gemeente Laren is in 1928 de woning aan De Mees 4 naar ontwerp van A.P. van den Brink, die ook complex 2 van de Erfgooierswoningen ontwierp, aan de achterzijde uitgebreid over twee verdiepingen. Daarbij is de bestaande kap deels gesloopt en alles verder gewijzigd in dezelfde stijl als bestaand. Waarschijnlijk en conform de literatuur zijn destijds niet alleen De Mees 4 maar ook andere woningen uitgebreid. In het gemeentearchief bevindt zich tevens een verbouwingstekening uit 1941

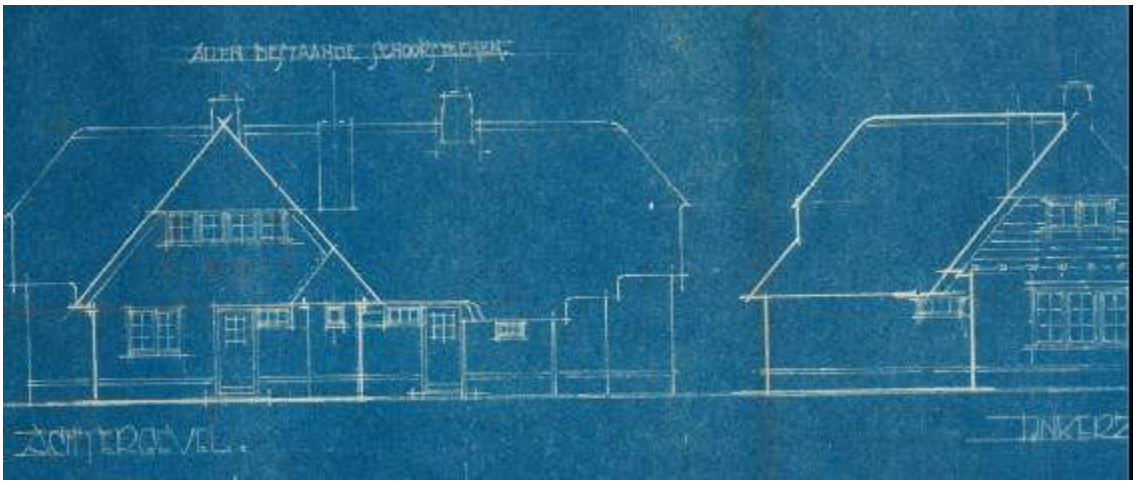
voor de wijziging van vijf woningen met rieten dak aan de Erfgooiersdwarsweg naar ontwerp van G.H. Hofstee. Dit ontwerp komt sterk overeen met het ontwerp van Van den Brink. Er staan echter ook aan de andere straten in het complex woningen die dergelijke uitbouwen aan de achterzijde hebben. Verwacht mag worden dat deze ook uit 1928 of 1941 dateren. Al deze uitbouwen behoren bij het monument, maar overige uit- en aanbouwen van evident jonger ontwerp hebben geen monumentale waarden en worden niet beschermingswaardig geacht. De houten schuren uit de periode circa 1921-1935, eveneens voorzien van rieten of pannen dak en met al dan niet gepotdekselde houten wanden zijn beschermd. Maar ook hier geldt dat jongere aan- en uitbouwen aan deze schuren geen monumentale waarden hebben en niet beschermingswaardig worden geacht.

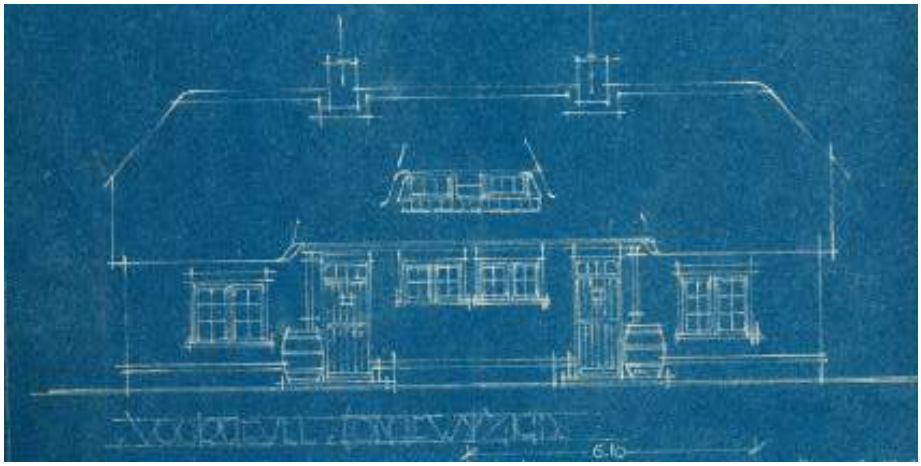
H.F. Smit (1888-1969) is een voor de gemeente Laren belangrijk architect geweest, van wie verschillende bouwwerken als gemeentelijk monument zijn beschermd. Hij was een geboren Larense boerenzoon en stond zelf als Erfgooier geregistreerd. Van 1912 tot 1922 was hij gemeentearchitect, een functie die in het leven werd geroepen nadat in Laren de eerste schoonheids- of welstandcommissie van Nederland tot stand was gekomen. Vanaf 1922 had hij een eigen bureau, waarmee hij zowel woningbouw als utiliteitsbouw ontwierp.

De Mees 4 gemeentearchief Laren, dossier 1725, bouwvergunning d.d. 28-03-1933

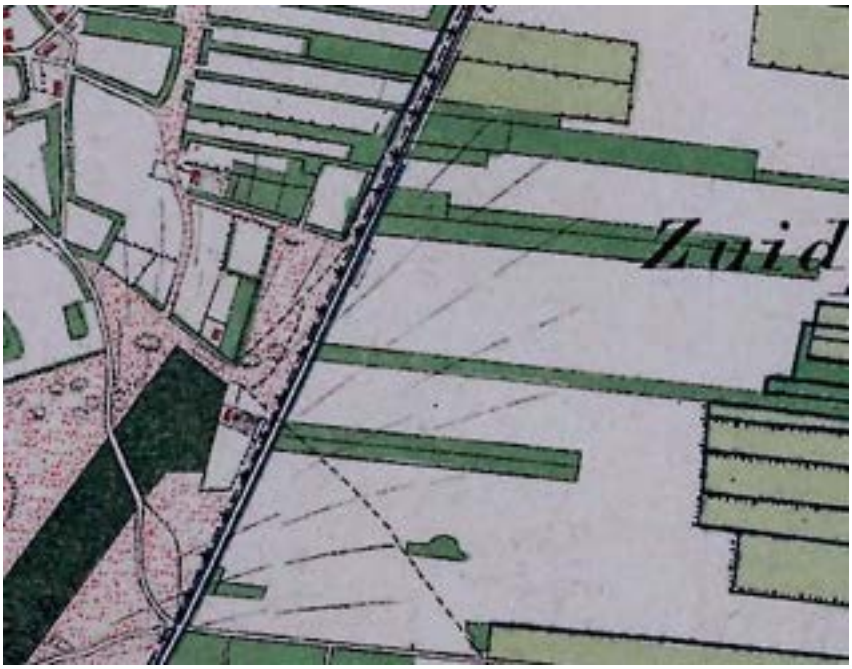

Erfgooiersdwarsweg 2 betreft de uitbouw naar ontwerp van G.H. Hofstee uit 1941, ten behoeve van vijf woningen aan de Erfgooiersweg. (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2427, vergunning d.d. 06-05-1941).

Stedenbouwkundige omschrijving

Het complex woningen is gelegen in het zuidoosten van Laren, niet ver van de grens met de polders van Eemnes (Gooiergracht) en de heide tussen Laren en Hilversum. Vóór de bouw in 1921 was dit gemene grond in bezit van de Vereniging Stad en Lande van Gooiland, die de rechten van de Erfgooiers uit de regio bewaakte en de wetgeving daaromtrent uitvoerde. De Woningbouwvereniging van Erfgooiers kon op deze plek gaan bouwen door de ruil van grond en het in erfpacht afstaan van grond door de gemeente Laren. Er zijn sinds de oprichting in 1917 tot zeker in 2007 een aantal bouwprojecten tot stand gekomen. Het hier beschreven complex is het eerste en oudste. Het wordt ook door de Woningbouwvereniging ‘complex 1’ genoemd. De woningen staan aan de Kloosterweg (7 blokken van 2 woningen), IJsbaanweg (2 x 2), Erfgooiersweg (5 x 2), De Mees (1 x 2), de Erfgooiersdwarsweg (2 x 2) en de Smeekweg (4 x 2). Opvallend is de aanwezigheid van de kleine daglonerswoning Smeekweg 51, die reeds uit 1848 dateert en bij de bouw van het complex behouden is gebleven. De Smeekweg en Kloosterweg zijn de oudere wegen of paden binnen het complex en onderdeel van het karakteristieke patroon van uitwaaierende wegen en driften vanaf de brinken en engen in en rond Laren. De andere wegen zijn voor zover te zien aangelegd bij de bouw van het Erfgooierscomplex 1. Mogelijk waren het (deels) oude zandpaden of veedriften.

Bonneblad van de topografische militaire kaart uit 1904, waarop alleen de panden Smeekweg 51 en Smeekweg 102 herkenbaar zijn. De huidige straten zijn niet echt te herkennen of zijn deels mogelijk alleen als zandpaden of veedriften aanwezig geweest (bron: www.watwaswaar.nl)

Bonneblad van dezelfde situatie in 1943, waarop alle Erfgooierswoningen van complex 1 (en 2) aangegeven staan, evenals de nieuwe wegen die in de tussentijd zijn aangelegd. Ook de naam IJsbaanweg is duidelijk verklaard! (bron: www.watwaswaar.nl).

De dubbele woningen van complex 1 staan op drie grote, min of meer rechthoekige percelen. De huizen liggen iets van de straat af met de voorgevels en de nok van het dak evenwijdig daaraan. Sommige panden liggen iets terug in de rooilijn en de afstanden tussen de huizen is regelmatig maar niet overal gelijk. De ligging speelt op eenvoudige wijze in op het stratenpatroon: de huizen staan in de rij, zijn bewust aan het eind van een zichtas geplaatst , spelen door een iets schuine ligging in op een straathoek enzovoort. De huizen zijn nagenoeg hetzelfde van opzet, met vooral verschillen in de

detaillering en materialisering. Een deel is van oudsher wit geschilderd en een deel is in schoon metselwerk uitgevoerd. De daken zijn gedekt met riet en rode pannen. Op de percelen behoort van oudsher bij elke woning een enkele of gekoppelde houten schuur met een rood pannen of rieten schilddak. De schuren staan meestal haaks of juist met de nok schuin ten opzichte van de huizen. In het verleden werd er wat kleinvee in deze schuren gehouden. Bij elk huis behoort een grote tuin, van oudsher bedoeld als moestuin maar niet altijd meer als zodanig in gebruik. De woningen zijn ontworpen in de stijl van een oude Gooise boerderij met opgetild dak ter plaatse van de zijbaander. Het complex ademt een landelijke uitstraling en lijkt op een eigenstandig boerendorpje. Het refereert aan het agrarische verleden van Laren met zijn karakteristiek uitwaaierend stratenpatroon en de schijnbaar willekeurig, verstrooid geplaatste boerderijen en woningen.

Aan de voorzijde staat voor de meeste panden een ligusterhaag als erfafscheiding. Deze verving de houten hekken die in het allereerste begin rond de tuinen stonden. Voor de voortuinen loopt een stoep, uitgezonderd aan de westzijde van De Mees. Naast de stoep is aan de Kloosterweg, IJsbaanweg en Smeekweg laanbeplanting aanwezig bestaande uit een grasstrook met bomen. De straten zijn belegd met klinkers in keperverband. Het beschreven straatprofiel en de materialisering en beplanting daarvan dateert niet uit de bouwtijd van de panden, maar is deel ouder en deels jonger. Op de kruising van de Kloosterweg met de Erfgooiersweg is een klein wigvormig plantsoentje aanwezig, dat reeds is ontstaan bij de aanleg van het stratenplan in 1921. Tot slot wordt opgemerkt dat de grote tuinen en open binnenterreinen van groot belang zijn voor de waarde van het complex en het aanzicht sterk mee bepalen, ook al zijn delen daarvan bebouwd geraakt met schuurtjes en aan- en uitbouwen.

Foto's bij stedenbouwkundige aspecten

Kloosterweg richting noorden

Kloosterweg westzijde ter hoogte van nr. 64-66

Kloosterweg richting noorden

Kloosterweg westzijde

Kloosterweg vanuit Erfgooiersweg richting westen

Kloosterweg richting noorden met zicht op afslag naar Erfgooiersweg

Smeekweg, oostzijde richting westen bij nr. 47-49

Smeekweg, oostzijde richting westen bij nr. 51

Erfgooiersdwarsweg richting zuiden

Binnenterreinen Erfgooiersdwarsweg richting westen; de huizen aan de Kloosterweg zijn op de achtergrond zichtbaar

Binnenterreinen Erfgooiersdwarsweg richting westen

Hoek Erfgooiersweg - Erfgooiersdwarsweg

Hoek Erfgooiersdwarsweg – IJsbaanweg richting westen

Erfgooiersweg binnenterrein richting zuiden

Noordzijde De Mees richting zuiden

Hoek De Mees – Erfgooiersweg

Architectonische omschrijving

Het complex 1 van Woningbouwvereniging van Erfgooiers te Laren, naar ontwerp van (gemeente)-architect H.F. Smit uit 1921 met uitbouwen van A.P. van den Brink en G.H. Hofstee tussen 1928 en 1941, bestaande uit 21 dubbele woningen met schuren. De woningen hebben in de basis een rechthoekige plattegrond, een aantal woningen is aan de achterzijde voorzien van een rechthoekige uitbouw uit de periode 1928-1941. De huizen zijn één bouwlaag hoog en opgetrokken in baksteen in halfsteens verband. Een deel van de huizen is uitgevoerd in schoon metselwerk, een ander deel is wit geschilderd en voorzien van een contrasterende plint in donkerrode klinkers. De witte kleur behoort bij de oorspronkelijke situatie. Er is geen strak patroon in het verschil tussen de witte huizen en de in schoon metselwerk opgetrokken huizen, waardoor een effect ontstaat alsof de huizen verstrooid en willekeurig geplaatst zijn, zoals de karakteristieke opbouw van het oude agrarische Laren. De ligging binnen het stratenpatroon en het patroon van tuinen met schuren, evenals de keuze voor traditionele materialen en details en de verwijzing naar de Gooise hallenhuisboerderij, versterkt dit effect.

De huizen zijn voorzien van een zadeldak met wolfseind. Een aantal daken is gedekt met rode Oudhollandse pannen, een aantal met riet. De daken zijn ter plaatse van de entree van de woningen iets opgetild, wat een verwijzing is naar de Gooise hallenboerderij met een opgetild dak ter plaatse van de zijbaander. In het midden van het voorschild zijn alle woningen voorzien van een dubbele dakkapel, bij de rieten daken zijn deze ingedekt in het riet, bij de pannen daken zijn zij van een plat dak voorzien. Op de nok staan per huis twee schoorstenen, één voor elk van de woningen. Een deel

van de huizen is in de kopse gevels voorzien van een iets uitkragende topgevelbetimmering op kleine klossen, de overige huizen zijn voorzien van kopse gevels in schoon metselwerk. De met pannen gedekte huizen hebben aan de kopse zijden een eenvoudige windveer op geprofileerde dakklossen. De hoofdentrees aan de voorzijde worden niet alleen geaccentueerd door het reeds genoemde opgetilde dak. Dit gebeurt ook door de goot op ver uitstekende en kloek geprofileerde klossen boven de middenpartij, die bij een deel van de huizen nog is voorzien van de oorspronkelijke en bijzonder vormgegeven taps toelopende houten hemelwaterafvoeren (regenpijpen). De hwa's eindigen in een regenton naast elke voordeur. Aan de andere zijde van de voordeur is een stenen gemetselde poer aanwezig. Zowel de entreepartij als de rest van de gevelindeling aan de voor- en zijgevels is bij alle huizen nog oorspronkelijk. De indeling van de voorgevels is ten opzichte van elkaar gespiegeld: tussen de voordeuren zijn er twee kleineren vensters (van elke woning één) en ook aan de buitenzijde heeft elke woning één groot venster. In de zijgevels is eveneens een groot venster op de begane grond aangebracht en in de topgevel een twee- of drielichtvenster. De kozijnen van de voordeuren zijn grotendeels behouden en deels nog voorzien van oorspronkelijke bovenlichten met roeden, deels van deuren met een rondboog. Een enkele gesloten houten deur met driehoekig kijkgaatje is nog behouden. Ook zijn er enkele huizen waar in de vensters zich nog de oorspronkelijke roedenramen bevinden. Bij het merendeel van de huizen zijn deze detailleringen echter verdwenen. Op oude foto's is te zien dat bij een deel van woningen klapvensters waren aangebracht. Bij de huizen waar een uitbouw is gerealiseerd door de architecten Van den Brink of Hofstee, valt op dat deze op een bijzondere manier tegen de huizen is geplakt: zowel bij de huizen met pannen als die met riet bedekking, is er een soort 'knobbel' op het dak tussen de schoorstenen te zien, midden boven de dakkapel. Hieraan is wel goed zichtbaar welke huizen een dergelijke aanbouw hebben gekregen.

De houten schuren, die bij een groot deel van de huizen nog aanwezig zijn, staan op diverse plaatsen op de percelen, en zijn als het ware verstrooid over het complex. Net als bij de huizen is er zowel dakbedekking van rode pannen of riet te zien en zijn er verschillende deurvormen te onderscheiden., Voor zover zichtbaar vanaf de openbare weg zijn niet alle schuren nog voorzien van het oorspronkelijke potdekselwerk of roedenraampjes. In sommige gevallen zijn rabatdelen gebruikt of aanbouwen gepleegd.

Waardering

Het complex van 21 dubbele woningen met houten schuren aan de Erfgooiersweg en omgeving te Laren, naar ontwerp van H.F. Smit uit 1921 en uitbouwen van A.P. van den Brink en G.H. Hofstee uit de jaren 30 en 40 van de 20^{e} eeuw is als complex 1 gebouwd door de Woningbouwvereniging van Erfgooiers. Het complex is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een arbeiderswijk uit 1921 met als bijzonder kenmerk de bewuste verwijzing naar de streekeigen Gooise hallenhuisboerderij in het ontwerp van de woningen en de landelijke uitstraling als een eigenstandig boerendorpje;

- vanwege de eenvoudige maar zeer zorgvuldig ontworpen gevelindeling, detaillering en materialisering met de bewuste toepassing van landelijk ogende materialen zoals gepotdekseld hout,

de afwisseling van rieten en rood pannen daken, de roedenvensters en getoogde deuren, waardoor een romantische boerderijstijl wordt gecreëerd;

- als belangrijk werk in het oeuvre van de Larense architect, boerenzoon en zelf als Erfgooier geregistreerde H.F. Smit (1888-1969); het Erfgooierscomplex 1 ontwierp hij in zijn functie als gemeentearchitect, welke hij tot van 1912 tot 1922 bekleedde;

situationele en ensemblewaarden

- vanwege de ligging op voormalige Erfgooiersgronden die speciaal ten behoeve van de oprichting van de Woningbouwvereniging van Erfgooiers werd geruild;

- als voorbeeld van een tuindorp naar een in oorsprong Engels voorbeeld waar arbeiders niet alleen goede huisvesting maar ook grond beschikbaar kregen om gezonde en goedkope voeding te kunnen verbouwen en kleinvee te houden;

- vanwege de referentie aan het agrarische verleden van Laren met zijn karakteristiek uitwaaierende stratenpatroon en de schijnbaar willekeurig, verstrooid geplaatste boerderijen en woningen;

- vanwege de relatie met de omliggende woningbouwcomplexen uit de periode van 1923 tot circa 2007, die vrijwel allemaal van oorsprong tot de Woningbouwvereniging van Erfgooiers behoren en behoorden;

cultuurhistorische waarden

- als eerste project van de Woningbouwvereniging van Erfgooiers in Laren, die zich naar landelijk en regionaal voorbeeld ten doel stelde om de regels van de Woningwet in de praktijk te brengen en betaalbare woningen voor de lagere inkomens beschikbaar te stellen;

- vanwege de relatie met de Erfgooierstraditie, aangaande eeuwenoude en overerfbare rechten en plichten met betrekking tot het gebruik van de gemene gronden door een (inmiddels vaststaand) aantal boerenfamilies die van oudsher in ’t Gooi woonden: het was alleen mogelijk om lid te worden van de woningbouwvereniging als men woonachtig was in Laren en tevens Erfgooier was of daarmee gelijk kon worden gesteld;

- vanwege het feit dat de Woningvereniging van Erfgooiers vanaf de oprichting voor en door de leden zelf wordt bestuurd en beheerd;

- als voorbeeld van een tuindorp.

gaafheid en herkenbaarheid

Zowel het complex als geheel, als de individuele panden en schuren zijn in hoofdvorm nog zeer gaaf te noemen. Het complex is zeer herkenbaar als wijk met arbeiderswoningen gebouwd vanuit de tuinstad/tuindorp-gedachte met de grote open binnen terreinen en (moes)tuinen. Hoewel er aan- en uitbouwen zijn gepleegd, is de hoofdvorm en het aanzicht van de panden nog gaaf, vooral in de detaillering van de objecten (vensters, deuren, hemelwaterafvoeren en dergelijke) temeer omdat de gevelindeling bij de meeste panden bewaard is gebleven. Ook het aantal herkenbare en in detail gaaf of vrijwel gaaf bewaarde dan wel gerestaureerde schuren is nog opvallend groot. Ook het stratenpatroon is sinds 1921 ongewijzigd gebleven.

zeldzaamheid

In de periode van het ontstaan van het complex werd de bouwvoorraad in Laren vooral beheerst door villa- en landhuisbouw die een gevolg was van het opkomend forensisme, die volgde op de bloei van Laren als kunstenaars- en toeristendorp. Aan arbeiderswoningen was wel behoefte en het complex 1 aan de Erfgooiersweg was het eerste grote project dat in deze behoefte voorzag en daarom zeldzaam voor Laren is te noemen tegen het licht van de ontwikkelingen in de bouwperiode en het daaruit behouden woningbestand van Laren.

Preadvies

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat het uit 1921 daterende woningbouwcomplex Erfgooiersweg voldoende monumentale waarden heeft om aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het preadvies aan de commissie welstand en monumenten is positief.

Aanvullend daarop wordt opgemerkt dat het voor het daadwerkelijke behoud van de karakteristiek van het complex van belang is om goede afspraken te maken met de woningbouwvereniging en met de bewoners. Niet alleen de individuele objecten zouden in de bescherming moeten worden betrokken, maar tevens de karakteristieke open binnenterreinen, het stratenpatroon, de groenvoorzieningen en dergelijke. Het zou voor dit gebied bijvoorbeeld van nut kunnen zijn om een beeldkwaliteitplan op te stellen en / of specifieke bestemmingsplanregels op te stellen. Mogelijk kunnen er ook afspraken gemaakt wordt over behoud en herstel van detaillering van woningen en schuren. Ter inspiratie kan kennis worden genomen van vergelijkbare projecten elders in het land, bijvoorbeeld het ENKA-tuindorp Oud Ede Zuid in Ede (Gld.)

Foto's 2012

Kloosterweg 53-55

Kloosterweg 49-51

Kloosterweg 45-47

Kloosterweg / hoek IJsbaanweg

Kloosterweg 66-68

Kloosterweg 66-68

Kloosterweg 70-72

Kloosterweg 70-72

Kloosterweg 74-76

Kloosterweg 76

Kloosterweg 78-80

Kloosterweg 78-80

Kloosterweg 80, hoek Smeekweg

Smeekweg 39-41

Smeekweg 41

Smeekweg 39

Smeekweg 43-45

Smeekweg 47-49

Smeekweg 53-55

De Mees 2-4

Erfgooiersweg 14-16

Erfgooiersweg 10-12

Erfgooiersweg 6-8

Erfgooiersweg 2-4

Erfgooiersweg 1-3

Erfgooiersdwarsweg 4-6

Erfgooiersdwarsweg 4-6

Erfgooiersdwarsweg 2-4

IJsbaanweg 4-6

IJsbaanweg 4-6

IJsbaanweg 6-8, hoek Kloosterweg

IJsbaanweg 6-8, hoek Kloosterweg

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers nrs B3307, 2032,7098, 11679, 7944, 5384, 7242, 8435, 2428, 4922, 1394, 3570, 5008, 5656, 5003, 4329, 411549, 7263, 6502, 940312, 10628, 7318, 5854, 6684, 9147, 7943, 9226, 6163, 5055, 6848, 1725

- www.vanerfgooiers.nl, website van de Woningbouwvereniging van Erfgooiers te Laren

- G. van der Pol, W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, p. 92, 93 NB, hier wordt alleen melding gemaakt van de panden van complex 1

- Ronald Stenvert e.a. *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, p. 415, 416: '*In de dorpskern zijn nog diverse tot woningen verbouwde boerderijen bewaard gebleven van het zogeheten 'Gooise hallenhuistype'. Deze langgerekte driebeukige hallenhuisboerderijen hebben een flauwhellend dak en een dwarsdeel met zijbaander en opgelichte kap'. 'In 1915 ontwierp H.F. Smit enkele op de boerderijbouw gebaseerde blokjes arbeiderswoningen Melkweg 24 en Berkenlaantje 3-5'.*

- B. (G.L.) de Boer *Woningbouwvereniging van Erfgooiers te Laren, 1917-1992, Beknopt overzicht van 75 jaar bouwen en besturen*

- Gerda Meulenkamp in samenwerking met Bep de Boer, *Woningbouwvereniging van Erfgooiers jubileert, Kwartaalbericht van de Historische Kring Laren*, 2007 (3) p. 9-16

- A.H.F. de Boer, *Tijdsbeeld; Laren toen en nu 1850-1920*, uitgave Historische Kring , Laren 2000

- G.L. de Boer Sr., *Laren, een eeuw in foto's*, 1998, p. 24,25

- G.L. de Boer Sr. *Laren door de jaren heen*, Laren 1996, p. 54 e.v.

- Meta Loeff-Duurland, De Firma Gebroeders Duurland 1923-1964, in: *Kwartaalbericht van de Historische Kring Laren* april 1996, p. 26, (p. 24 H.F. Smit)

- Dr. A.J.C. de Vranckrijker, *De geschiedenis van Gooiland,* Amsterdam / Bussum, 1939-1940

- *Laren in vervlogen tijden,* Een erfgooiersfamilie, p. 54-57

- Historische kring Laren, *Waken over Welstand. Een rondgang langs geprezen en bekritiseerde bouwwerken in Laren*, Route OMD Laren 2004

- *Ach lieve tijd, Duizend jaar het Gooi en de Gooiers, deel 11 Duizend jaar het Gooi en de Gooiers en hun huizen*, Zwolle 197?

- *Het land van Erfgooiers. Het Gooi in beeld vanaf 1700,* catalogus bij de tentoonstelling in het Huizer museum het Schoutenhuis door de Stichting Stad en Lande, 1997

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- collectie ansichtkaarten Historische Kring Laren

5.5
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Grintbank 9**
Kadastrale aanduiding	**: C 519**
Naam	**:**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: C. W. Royaards**
Opdrachtgever	**: R. van Oldenborgh**
Bouwjaar	**: 1936**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: Engelse cottagestijl**
Datum opname	**: 3 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** [redacted]
Opmerkingen	: 1. het is niet mogelijk geweest om dit pand te bezoeken. De beschrijving is gebaseerd op de bouwtekening en observatie vanaf de openbare weg. 2. De aanbouw uit 1991 valt buiten de bescherming.

Inleiding:
In 1936 ontwierp architect C. W. Royaards deze villa voor R. van Oldenborgh. Royaards is voornamelijk bekend als restauratiearchitect van ondermeer Paleis het Loo in Apeldoorn, het Johan de Witt huis te Amersfoort en als hoofdarchitect van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. In 1938 is het ontwerp bekroond bij een bouwkunstbeoordeling naar aanleiding van het 25-jarig jubileum van de Larense schoonheidscommissie in dat jaar. De gemeenteraad had in 1933 besloten dat na een periode van vijf jaar een beoordeling zou worden gehouden van de in die periode gebouwde bouwwerken. In 1938 werd een commissie samengesteld die het gemeentebestuur moest adviseren. De leden waren prof. H. J. Wolter, architect A. P. Smits en architect F. A. Eschauzier. Er waren twee normen gesteld: 1) dat het gebouw op zichzelf architectonisch zo gaaf mogelijk is; 2) dat het zich harmonisch voegt in de omgeving. Er waren vier categorieën vastgesteld: landhuizen en villa's, middenstandswoningen, arbeiderswoningen en utiliteitsgebouwen. Het ontwerp van Royaards werd bekroond binnen de eerste categorie.

Het pand is ontworpen naar voorbeeld van de Engelse cottage. Vooral het gebruik van het rieten dak, de grof aangezette korbelen en de boerderijachtige uitstraling vormen hiervan de kenmerken.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen op de Grintbank. Het pand is opgetrokken op een L-vormige plattegrond en is één bouwlaag hoog met een rietgedekte kap. De kap wordt gevormd door hoog schilddak op het hoofdgebouw van de villa met drie lagere wolfeinden. Één op de zuidelijke, westelijke en oostelijke zijde van het huis. Op de nokpunten van het hoge kapgedeelte zijn twee schoorstenen geplaatst. Boven het langgerekte bijgebouw is een schilddak geplaatst, dat overgaat in het de kap van het hoofdgebouw. De nokken zijn gedekt met een rietvorst. De muren zijn opgetrokken in baksteen. Alle vensters hebben blank gelakte houten kozijnen en zijn voorzien van opgeklampte houten luiken in duimgehengen.
De voorgevel (noord) is verdeeld in de kopgevel van het bijgebouw en rechts de gevel van het hoofdgebouw. De kopgevel van het bijgebouw heeft een grote deuropening met een houten stolpdeur. Geheel teruggelegen ligt rechts de gevel van het hoofdgebouw. Links is een deuropening met zijlichten geplaatst. Voor de deuropening ligt een kleine stoep. De deur bestaat uit een onder- en bovendeur en de zijlichten hebben ieder twee ramen. Rechts van de deuropening bevindt zich een liggend venster met twee ramen. Rechts onder dit venster is een smalle opening gelegen met twee luiken. In het dakvlak is boven de deuropening een dakkapel aangebracht.
De achtergevel (zuid) betreft de achtergevel van het hoofdgebouw. Het linker deel van deze gevel heeft een wolfeind. Op de begane grond is links, midden onder het wolfeind, een venster opening gelegen. Rechts van dit venster is een deuropening met daarvoor een kleine trap. Rechts van deze deuropening is een liggend venster geplaatst. Ter hoogte van de eerste verdieping is midden onder het wolfeind een liggend venster aangebracht.
De linker zijgevel (oost) beslaat de zijgevel van het hoofdgebouw met rechts de zijgevel van het bijgebouw. Het hoofdgebouw heeft een wolfeind. Op de begane grond is een staand venster aangebracht, midden onder het wolfeind. In het metselwerk boven dit venster, is een baksteen breed overstek aangebracht met een rondboog boven het venster. Recht boven dit venster is een liggend venster geplaatst. De kap van het bijgebouw heeft een ruim overstek en wordt gedragen door grof aangezette houten korbeelstellen. In de gevel van het bijgebouw bevindt zich links een deuropening. Voor deze deuropening ligt een kleine stoep. Rechts van de deuropening is tegen de gevel een nieuwe aanbouw (1991) gebouwd. Deze aanbouw valt buiten de bescherming. In het dak van het bijgebouw bevindt zich recht boven de deuropening een dakkapel.
De rechter zijgevel (west) bestaat uit de westelijke zijgevel van het teruggelegen bijgebouw met links daarvan de zijgevel van het hoofdgebouw. In de zijgevel van het bijgebouw is rechts van het midden één vierkant venster aangebracht. Rechts van dit venster, iets lager in de gevel, is een natuurstenen gedenkplaat geplaatst ter herinnering aan de bekroning van het ontwerp door de schoonheidscommissie van Laren, ter ere van hun 25-jarig jubileum in 1938. In het dakvlak van het bijgebouw zijn twee dakkapellen geplaatst. Rechts van deze gevel is de zijgevel van het hoofdgebouw. Deze gevel is naar voren gelegen ten opzichte van het bijgebouw. Het linkergedeelte van deze zijgevel is gelegen onder een wolfeind. Onder in de gevel, midden onder het wolfeind is een rondbogige opening gelegen. Recht boven deze

opening is een venster geplaatst. Dit venster heeft onderin twee ramen en boven deze twee ramen een rij van drie ramen, waarbij het linker raam links van de onderste twee ramen is geplaatst. Rechts boven dit venster is een vierkant venster aangebracht, midden onder het wolfeind. Het gevelgedeelte dat niet onder het wolfeind valt is blind.

Redengevende omschrijving:
De villa is van architectuurhistorische waarde voor Laren:

- als voorbeeld van een zuiver ontworpen villa uit het interbellum in Engelse cottagestijl
- vanwege de detailleringen, zoals de opgeklampte luiken en de overstekende kap

De villa is van cultuurhistorische waarde:

- vanwege de bekroning door de Larense schoonheidscommissie in 1938 ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van deze commissie.

De villa is van situationele waarde:

- vanwege haar ligging aan de Grintbank te midden van het groen

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Royaards, C.W., 'Onderscheidingen in de bouwkunstbeoordeling 1938 te Laren', *Bouwkundig Weekblad* 59 (1938) 27, pp. 228-229

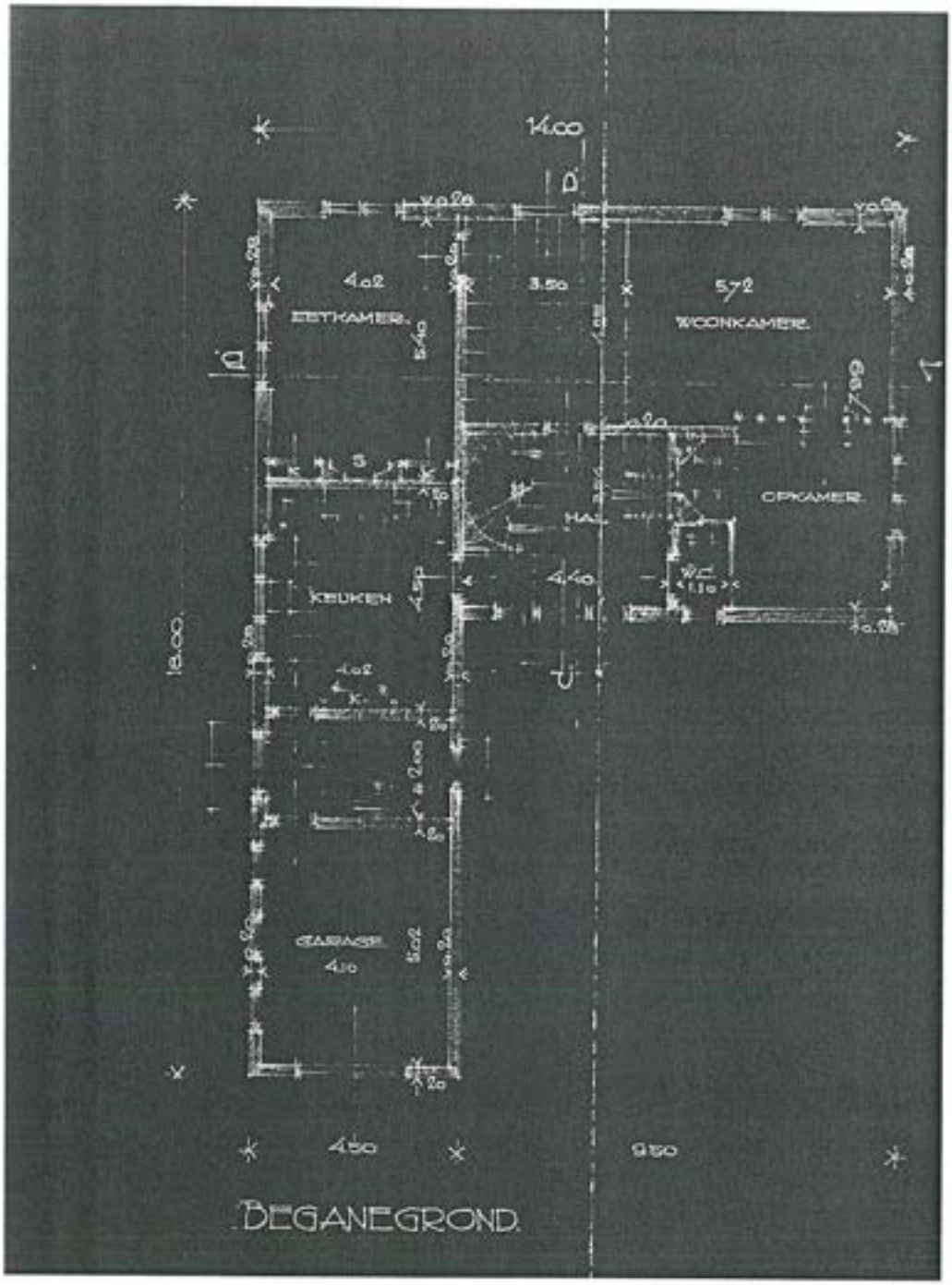
Voorgevel (noord)

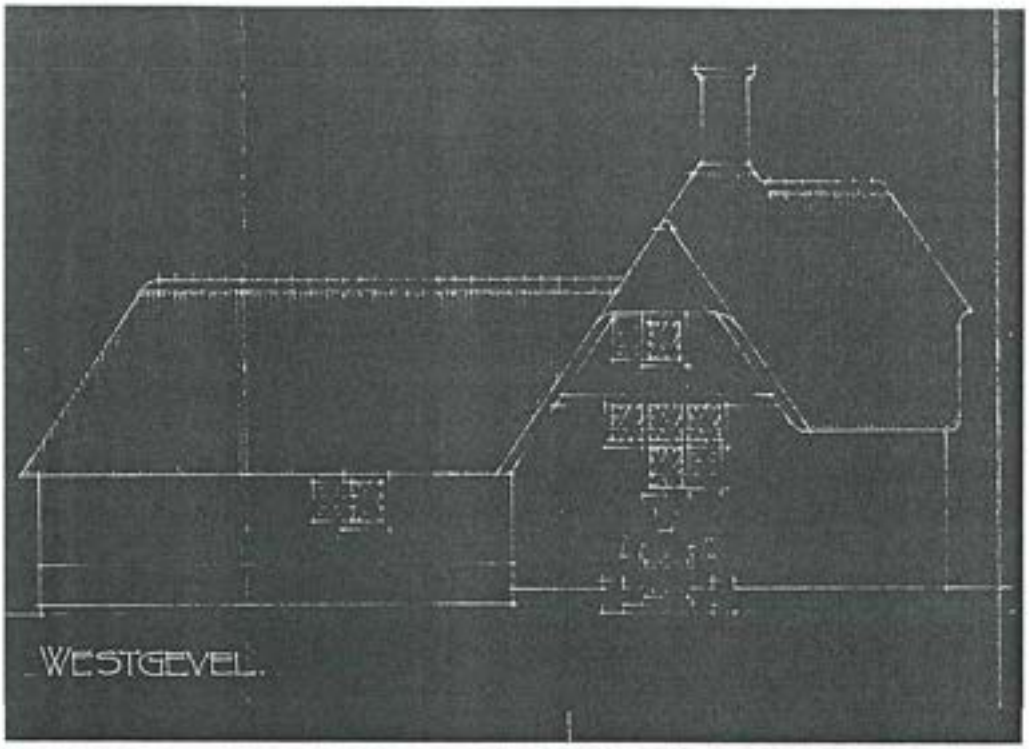
Voorgevel (noord)

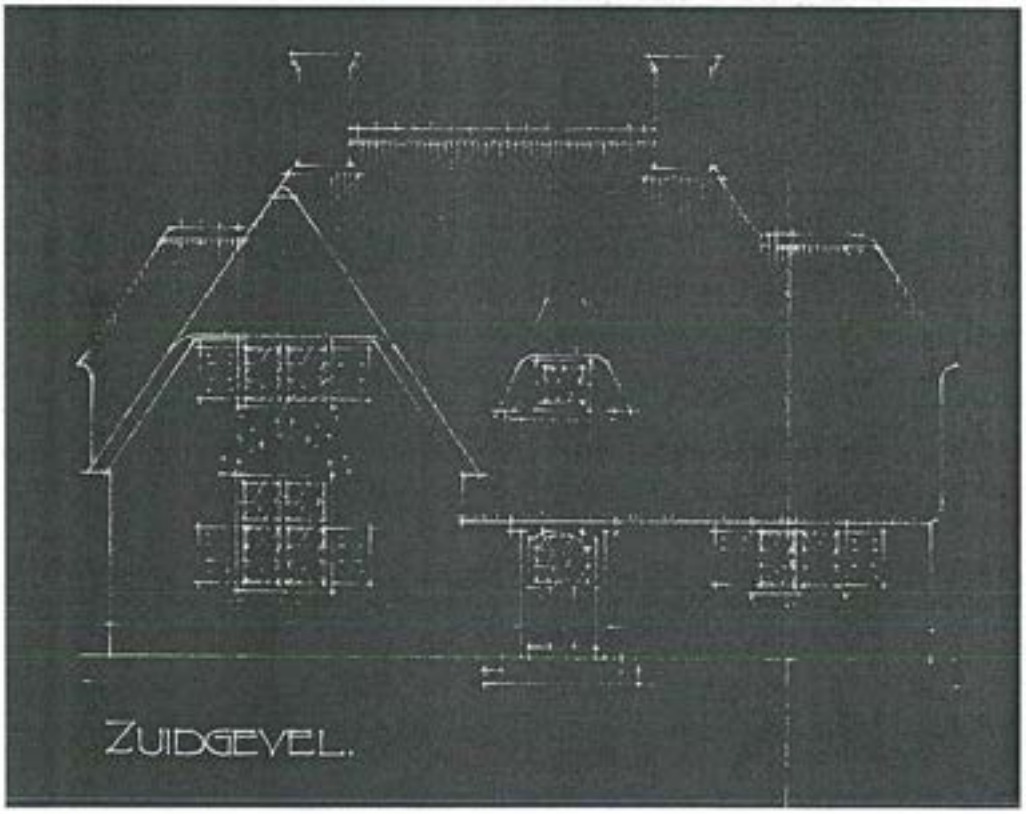

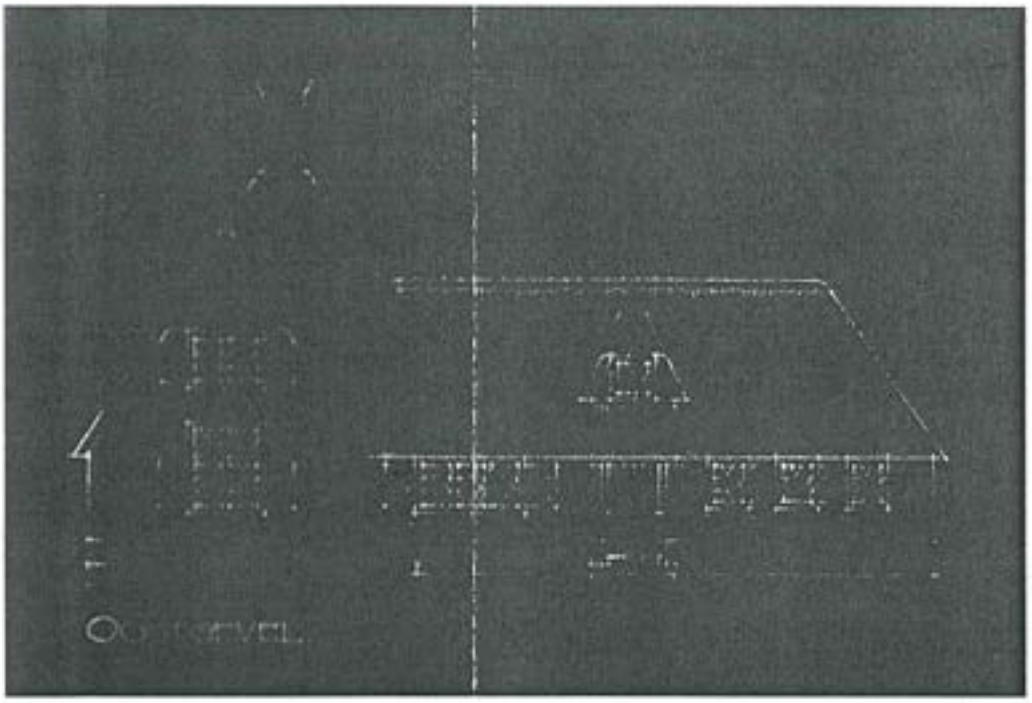
De noordelijke gevel van het nieuw aangebouwde oostelijke bijgebouw (1991)

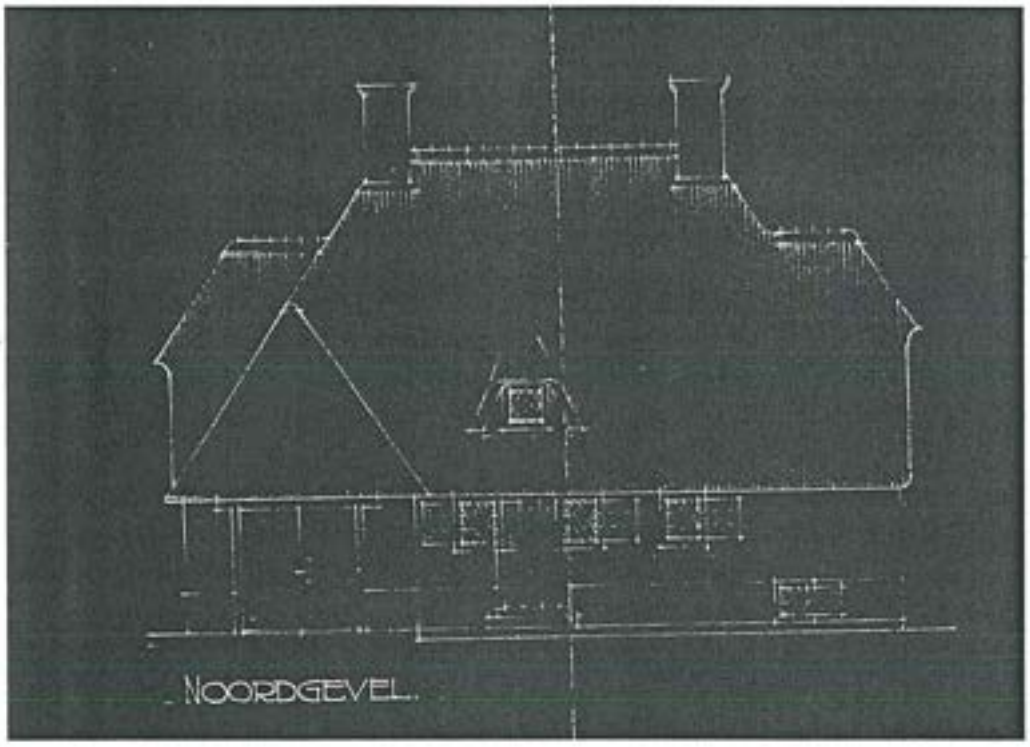

14.00
4.02
3.50
5.72
BEDKAMER
WOONKAMER
OPKAMER
HAL
KEUKEN
4.40
W.C.
1.10
18.00
GARAGE
4.10
5.02
4.50
9.50
BEGANEGROND

Verwijderd: ¶

NOORDGEVEL

3.3
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Brink / hoek Klaaskampen ongenummerd**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Hamdorff-monument**
Huidige bestemming	:	**gedenkteken**
Oorspronkelijke bestemming	:	**idem**
Architect	:	**W. Hamdorff**
		Kunstenaar: A. Remiëns
Opdrachtgever	:	**Vrienden W. Hamdorff**
Bouwjaar	:	**1932**
Bouwtype	:	**gedenkteken**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**januari 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

Het monument voor de Laarder Jan Hamdorff (1880-1931) werd op 12 augustus 1932 onthuld door een kleindochter van Jan Hamdorff, Martha Ruizendaal. Het ontwerp werd geleverd door Wouter Hamdorff, de neef van de hotelier. Het oorspronkelijke ontwerp ging uit van een pergola-achtige constructie. Beeldhouwer A. Remiëns verzorgde het beeldhouwwerk. Deze kunstenaar maakte ook een bronzen plaquette van Jan Hamdorff, die zich in de collectie van de gemeente Laren bevindt.
De herbergier Hamdorff was een leidende figuur in de ontwikkeling van Laren van boerendorp naar kunstenaars- en forenzendorp. Hij was hotelier, kunstliefhebber, ondernemer, ontwikkelaar, raadslid en wethouder. In de roman 'de ondergang van het dorp' worden zijn veelbesproken handelingen gepersifleerd. Op 11 juli 1930 voeren zijn vrienden een revue op, geschreven door I. Langeveld en J. Bartels. Hamdorff overlijdt op 9 augustus 1931.

Omschrijving:

Het gedenkteken is gelegen in een met bomen beplantte groenstrook op de hoek van de Brink, Burgemeester van Nispenstraat en de Klaaskampen. Het monument heeft een kruisvomige plattegrond bestaande uit een laag muurtje in baksteen, met haaks daarop een muur in baksteen en een gebeeldhouwde hardstenen gedenksteen. De gedenksteen bevat aan de voorzijde het portret en profil van Jan Hamdorff en rechts daarvan het opschrift: Jan Hamdorff 11-7-1860 9-8-1931. De achterzijde toont het wapen van Laren en de tekst 'van dorpsgenooten en vrienden zijn burgerdeugd gedenkend'. Ter weerszijden van deze staan staat aan het haakse muurtje een houten zitbank. De voorzijde van het monument is omgeven door een met baksteen en witte kiezels ingelegde bestrating, de achterzijde wordt omgeven door laag struikgewas.

Redengevende omschrijving

Het Hamdorff-monument is van kunsthistorische waarde voor Laren

- Vanwege het ontwerp van de reliëfs van kunstenaar A. Remiëns

Van architectuurhistorische waarde voor Laren

- Vanwege het ontwerp van architect Wouter Hamdorff

Van cultuurhistorische waarde voor Laren

- Vanwege de verbintenis van Jan Hamdorff met de historie van Laren en zijn ontwikkeling van boeren naar kunstenaarsdorp.

Van situationele en ensemblewaarde

-in relatie tot de Brink, de Klaaskampen en de Burgemeester van Nispenstraat.

Bronnen en literatuur:

G.L. de Boer, E. de Groot, K. Loeff, Beelden van Laren. Fietsroute langs kunst in de openbare ruimte, Laren 2002
Jan Hamdorff-revue, 11 juli 1930, Laren 1930
Archief W. Hamdorff, Nederlands Architectuur instituut, Rotterdam

Aanzicht vanaf de Klaaskamepn / Van Nispenstraat

Achterzijde

Aanzicht richting brink / kruispunt

LAREN, HEIDEVELDWEG 53 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Heideveldweg 53

postcode + plaats : 1251 XL LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1932

verbouwingen : geen (uitgezonderd wijziging van twee deurkozijnen); nieuwe schuur in 2009

architect : G.H. Hofstee

opdrachtgever : de heer J. Bouwman

bouwstijl : traditioneel landelijk, verwant aan Delftse School

bouwtype : middenstandswoning

kadastrale aanduiding : Laren G 69

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 10-09-2012

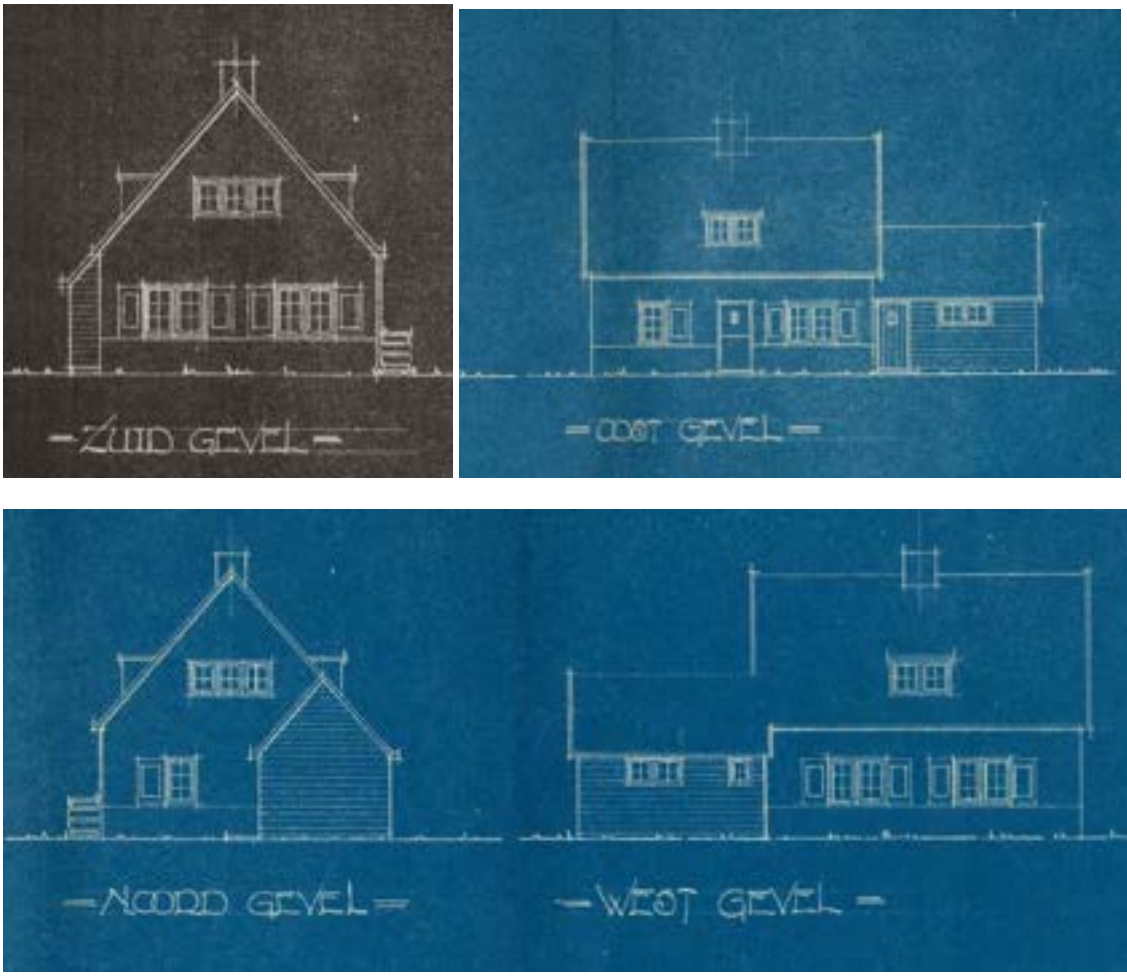
datum beschrijving : 18-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object: de woning Heideveldweg 53 met aangebouwde houten gepotdekselde schuur, beiden uit 1932. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouw tegen de schuur uit 1932, aan de noordwestzijde heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

In 1932 wordt door de Larense architect G.H. Hofstee een aanvraag gedaan voor het oprichten van een woning met schuur aan een nog niet aangelegde weg (waarvoor ontheffing nodig is van het uitbreidingsplan) voor Jan Bouwman Lz. Deze woont in Laren aan de Elleboogweg 'sedert zijn geboorte' en is bij Duurland werkzaam als tuinman. Hij is dan 36 jaar oud, getrouwd met Johanna Geertruida Luif en heeft vier kinderen, een jongen van 8 jaar en drie meisjes van 6, 3 en 1 jaar oud. Anno 2012 wonen twee dochters van de familie Bouwman nog steeds in het ouderlijk huis; hun broer die in 1932 in het huis is geboren, komt nog altijd de moestuin doen. Zij hebben het huis prachtig onderhouden en het is nog vrijwel identiek aan de bouwtijd, uitgezonderd de wijziging van een deur in een venster en omgekeerd, toen de keuken aan de eisen van de tijd werd aangepast. Verder ontbreken sporen van luiken die volgens de bouwtekening bij het huis zouden behoren.

Bouwtekening uit 1932 van G.H. Hofstee (Gemeentearchief Laren bouwdossier 1643)

Het huis werd bekroond met een prijs in verband met 25 jaar welstandbepaling gemeente Laren, waarvan de plaquette met het gemeentewapen op de voorgevel getuigt. Het sobere maar zorgvuldig vorm gegeven burgerwoonhuis met schuur in een traditionele, landelijke bouwtrant diende als voorbeeld voor andere huizen. De eerste welstandbepaling van Nederland was in 1912 immers in het

leven geroepen om het fraaie dorpse karakter van Laren te behouden en Heideveldweg 53 toonde aan dat ‘schoonheid’ ook haalbaar was met een smallere beurs.

Gedenksteen in de voorgevel, aangebracht ter ere van 25-jaar welstandsbepaling Laren. Het opschrift luidt: Bekroond door het gemeentebestuur van Laren. Onder het gemeentewapen de datering: 18 mei 1938 en onderaan de tekst G.H. Hofstee arch.

De welstandsbepaling was tot stand gekomen door toedoen van vakbondsvoorman en voorzitter van de SDAP, Henri Polak, die sinds 1905 in Laren woonde. Alle plannen moesten voortaan worden voorgelegd aan een schoonheidscommissie. ‘Wie in Laren wil bouwen weet bij voorbaat dat een minderwaardig ontwerp geen kans heeft om toegelaten te worden’, aldus Polak.

Henri Polak geschilderd door J.G. van Caspel in 1912 (bron Wikipedia)

Stedenbouwkundige omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Vanaf 1880-1900 (toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd) werden nieuwe woonhuizen en villa's tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in gebouwd. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte. De Heideveldweg maakt deel uit van één van de eerste uitbreidingsplannen van Laren, de voorloper van het huidige bestemmingsplan. De bouwaanvraag voor Heideveldweg 53 uit 1932 laat zien dat de aanvraag werd gedaan voordat het uitbreidingsplan was vastgesteld en daarvoor moest ontheffing worden verleend. Het rechthoekige stratenpatroon van de Heideveldweg en omgeving wijkt duidelijk af van de typerende wigvormige perceelstructuren die in Laren eeuwenlang gebruikelijk was en is daardoor herkenbaar als uitbreidingswijk. Het pand staat vrijstaand op het perceel met de nok haaks op de weg. Aan de voorzijde en is een kleine siertuin, aan de achterzijde een moestuin.

Architectonische omschrijving

Heideveldweg 53 is een burgerwoning met schuur uit 1932. Het pand heeft een rechthoekige plattegrond, is één bouwlaag hoog en opgetrokken in een felrode machinale baksteen, gemetseld in halfsteens verband en voorzien van een trasraam van klinkers. Het pand heeft een zadeldak gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. Het dak kraagt iets over en is aan de kopse gevels voorzien van een windveer op klossen met rabatdelen aan de binnenzijde. De langsgevels zijn voorzien van bakgoten met een onderzijde van rabatdelen. De voorgevel (zuidgevel) is symmetrisch ingedeeld met twee stolpvensters met roedenramen op de begane grond en een drielichtvenster met roedenramen in de topgevel. Rechts is de gedenksteen uit 1938 aangebracht. De hoofdentree bevindt zich in de rechter zijgevel (oostgevel) en bestaat uit een paneeldeur uit de bouwperiode. Rechts daarvan is een kelderlicht en een stolpvenster met roedenverdeling (keukenraam). Boven de voordeur bevindt zich een dakkapel uit de bouwtijd, met twee ramen met roedenverdeling, wangen van rabatbetimmering en een plat, iets overkragend dak. In het linker dakschild (westgevel) bevindt zich eenzelfde dakkapel die ook uit de bouwperiode dateert. In het verleden bevonden zich in de westgevel twee stolpvensters met roeden. Daarvan is er één recent vervangen door een dubbele tuindeur. In de achtergevel is een deur vervangen door een venster (op de bouwtekening uit 1932 was hier een klein venster beoogd). In de top van de achtergevel bevindt zich een identiek drielichtvenster als in de voorgevel. Tegen de achtergevel is aan de noordwestzijde een schuur gebouwd, opgetrokken in gepotdekselde donkerbruine delen op een rode bakstenen plint en een zadeldak gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. De schuur heeft mastgoten op kleine houten schoren. In de achtergevel van de schuur is een opgeklampte deur aanwezig, in de westgevel een klein roedenraampje en in de oostgevel een tweelichtvenster met roeden en een deur. De schuur is vanuit het huis door middel van een deur in de achtergevel bereikbaar. De uitbouw aan de westzijde van de schuur heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Waardering

Het pand Heideveldweg 53 te Laren dateert uit 1932 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- vanwege de sobere en typerende architectuur van het gaaf bewaarde woonhuis met gepotdekselde houten schuur, in een traditionele, landelijke trant die passend werd geacht voor Laren en daarom bekroond door het gemeentebestuur zodat er een voorbeeldfunctie van uit kon gaan;

- als onderdeel van het oeuvre van de Larense architect G.H. Hofstee die veel heeft gebouwd in Laren en omgeving;

situationele en ensemblewaarden

- vanwege de ligging in één van de eerste uitbreidingswijken van Laren waarin een rechthoekig stratenpatroon werd gevolgd dat afweek van het eeuwenoude vanuit de Brink uitwaaierende patroon van wegen en paden;

cultuurhistorische waarden

- als bekroond ontwerp van architect G.H. Hofstee ter gelegenheid van 25 jaar welstandstoezicht in de gemeente Laren; waarmee het pand een voorbeeldfunctie kreeg als sober maar zorgvuldig vorm gegeven woning die paste in datgene wat de schoonheidscommissie voor ogen had met het aanzicht van Laren, zoals voor het eerst geformuleerd door Henri Polak;

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is volledig gaaf bewaard uit de bouwtijd met uitzondering van een venster en een deur in de zij- en achtergevel. Het is een zeer typerend en herkenbaar voorbeeld van een burger- of middenstandswoning uit de jaren 30 van de 20^{e} eeuw.

zeldzaamheid

Het pand is een typerend en zeer gaaf bewaard voorbeeld van een sobere maar zorgvuldig vormgegeven woning uit de jaren 30 van de 20^{e} eeuw en daardoor wellicht niet zeldzaam. Heel bijzonder is echter dat juist dit aspect werd bekroond door het gemeentebestuur van Laren ter ere van 25 jaar schoonheidscommissie waarmee er een voorbeeldfunctie van het pand kon uitgaan. In dat opzicht is het pand uniek voor Laren te noemen.

Foto's 2012

Rechter zijgevel (oostgevel) met hoofdentree.

Voorgevel (zuidgevel) met gedenksteen.

Linker zijgevel (westgevel).

Achtergevel (noordgevel) met de tot het ontwerp behorende schuur uit 1932.

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 1643 en B09-342

- Henri Polak*, Laren in het Gooi. De schoonheid van het oude dorp en hetgeen gedaan werd om deze te behouden en te hernieuwen. Uitgegeven door het gemeentebestuur van Laren (NH) ter herdenking van het 12 ½ jarig bestaan der eerste welstandsbepaling van ons land,* Laren 1925

- Lien Heyting, *De Wereld in een dorp. Schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920*, Amsterdam 1994, p.72, 95, 96 en 101 over H. Polak

- Historische Kring Laren, *Waken over welstand. Route langs geprezen en bekritiseerde bouwwerken in Laren*, Monumentenroute OMD Laren 2004

- Meta Loeff-Duurland, De Firma Gebroeders Duurland 1923-1964, in: *Kwartaalbericht van de Historische Kring Laren* april 1996, p. 26, (p. 25 G.H. Hofstee)

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- collectie ansichtkaarten Historische Kring Laren

Adres	:	H. Valkenburglaantje 4
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 377
Naam	:	
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	boerderij
Architect	:	J. Banis
Opdrachtgever	:	P. v.d. Brink
Bouwjaar	:	1906
Bouwtype	:	20e eeuwse halle-boerderij met varianten t.o.v. de oude Larense boerderij
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e 5.1.2e .
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
De letters a,b,c met nummer	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 15/B 16/B 17
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

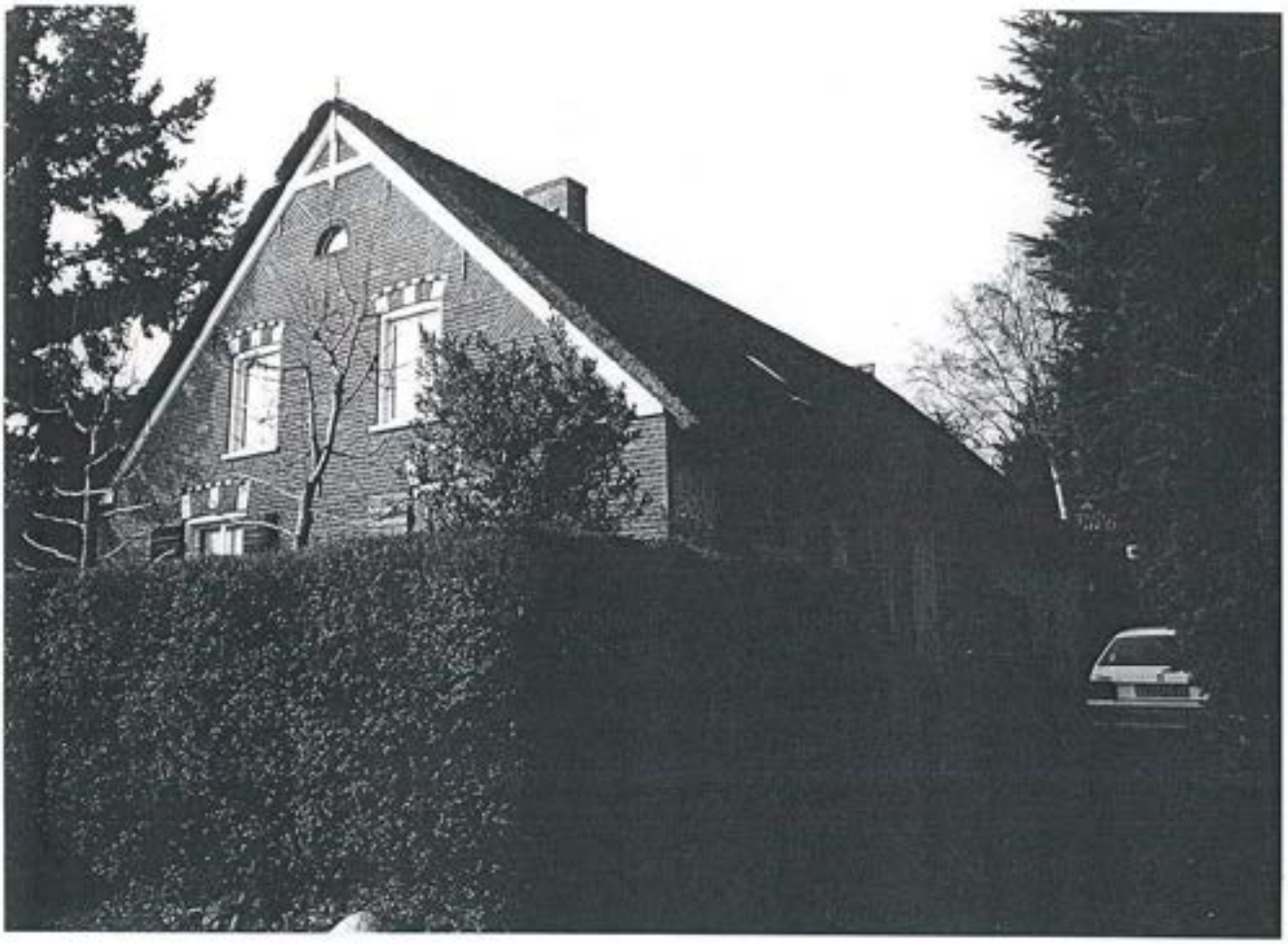
Beschrijving:

Volgens het kadastrale plan van Laren van 1832 kwam op deze plaats reeds een boerderij voor.
De gebezigde baksteensoort bezit echter het Waalformaat, voorkomend aan het einde van de 19e eeuw tot heden. De schuiframen bezitten alle 6 ruiten, en zijn voorzien van gehele luiken. Dit raamtype kwam ook pas laat voor. In de eindgevel met driehoekige topgevel komt - niet zoals bij de oudere boerderijen - een voordeur in het midden voor geflankeerd aan beide zijden door 1 of 2 ramen, maar slechts een tweetal ramen op de benedenverdieping (schuiframen met roedeverdeling), en een tweetal ramen op de bovenverdieping; eveneens ongebruikelijk bij de oudere boerderijen.
Boven de ramen komen toogjes voor, bestaande uit rollagen in hanekamvorm met rode en witte stenen. Dit is een reminiscentie aan de oudste -niet meer in Laren voorkomende- renaissance boerderijen. Makelaar aanwezig.
De zijgevels zijn hoger opgetrokken dan bij de andere boerderijen het geval was; daardoor is het ook mogelijk geworden daarin grotere ramen en ook zijbaanderdeuren aan te brengen, zonder dat het nodig was de rieten kap, die zich over de volle lengte uitstrekt op te lichten. Het pand is als een kleine, geheel nieuwe boerderij gebouwd in 1906. Architect was J. Banis.
Het is een gaaf pand, waarvan de bouwmassa en detaillering ongeschonden zijn.
De topgevel is afgewerkt met de traditionele bakstenen vlechtingen, en de uiteinden van de rieten kap zijn voorzien van wit geschilderde houten windveren.

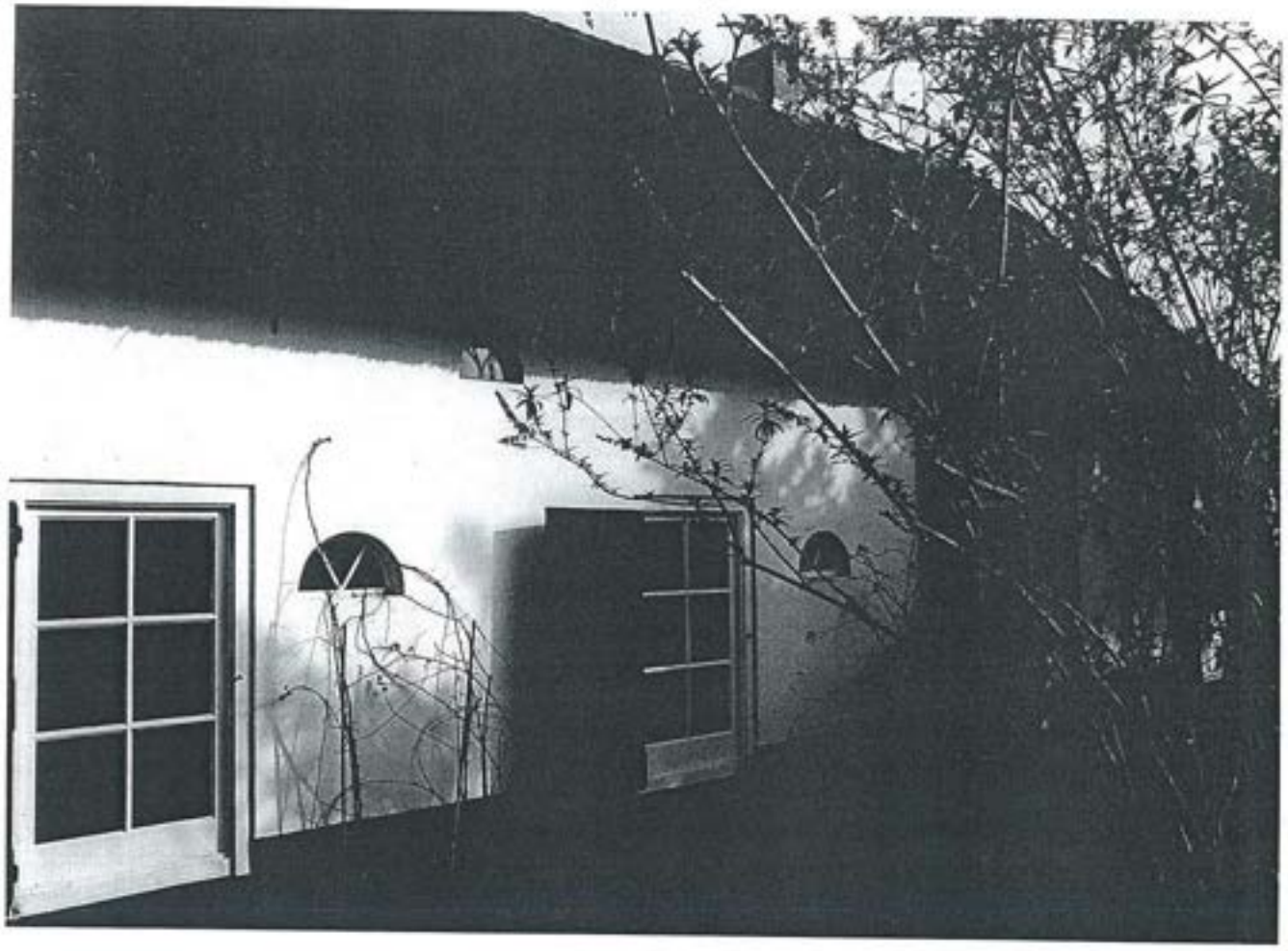
Conclusie:
In zijn geheel is sprake van een gaaf voorbeeld van boerderijbouw in Laren aan het begin van de eeuw.

B\monum13.st\B

H. Valkenburglaantje 4

H. Valkenburglaantje 4

Adres	:	Herdersweg 19, 1251 EP LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	C126 (oud C 4471) archiefnr. 1216-1258-3891
Naam	:	
Huidige bestem.	:	woonhuis
Oorspr. bestem.	:	woonhuis
Architect	:	W. Hamdorff
Opdrachtgever	:	W. Ouweleen
Bouwjaar	:	1926
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	romantisch-expressionistische bouwstijl
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	14-7-1992
Naam invent.	:	[redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Het landhuis is in 1926 gebouwd naar ontwerp van architect Wouter Hamdorff voor W. Ouweleen te Amsterdam.
Het pand is gelegen aan de Herdersweg in de directe nabijheid van de heide en maakt deel uit van een reeks landhuizen aan de Herdersweg.
Het pand wordt omgeven door een tuin en is van de straatzijde goed zichtbaar.
Het landhuis is door Wouter Hamdorff ontworpen in romantisch-expressionistische stijl.

Het pand is op een vrije plattegrond boven een plint met halfsteens rollaag opgetrokken uit rode handvormsteen, in Vlaams verband gemetseld met een verdiepte voeg en bestaat uit twee woonlagen, waarvan de bovenste gedeeltelijk in de kap valt. Een rieten samengestelde kap dekt het pand af.
Deuren en vensters zijn aan de boven- en onderzijde voorzien van een halfsteens rollaag. De oorspronkelijke ramen hebben alle een roedeverdeling, waarbij typerend voor Hamdorff de horizontale roeden groter zijn dan de verticale. Alleen de vensters aan de straatzijde hebben nog luiken, die opgeklampt zijn. Kozijnen (waarschijnlijk licht oker geweest) en raamhout zijn wit geschilderd; deuren en luiken groen. Dit zijn vermoedelijk niet de oorspronkelijke kleuren.
De gevels hebben een asymmetrische indeling.

In de voorgevel, de noordgevel, is aan de straatzijde de toegang gesitueerd.
In het midden geeft op de begane grond een aan de bovenzijde halfrond gesloten deur toegang tot het pand. Langs de bovenzijde van de deur zijn drie halfsteens rollagen halfrond gemetseld. De deur is opgeklampt en heeft nog de oorspronkelijke gehengen.
Rechts van de deur bevinden zich de twee smalle, in hoogte verspringende trapvensters voorzien van glas-in-lood, dat direct in het metselwerk is gezet.
Aan de rechterzijde van de gevel springt een halfronde erker naar voren, rondom dichtgezet met zes gekoppelde vensters. De erker wordt afgedekt door een hoge, conisch toelopende rieten kap waarvan de rechter schuine zijde overloopt in het aan deze zijde laag aflopende steile dakschild.
Op de verdieping is een klein venster uit het midden geplaatst. De topgevel die langs de schuine zijden vlechtingen heeft eindigt in een schoorsteen, die een weinig uit het midden geplaatst is. Hierdoor lijken de dakschilden van ongelijke grootte.

De noordoostgevel wordt doorbroken door drie gekoppelde vensters met bovenlichten. Hiernaast bevindt zich de deur van de keuken. Het dakschild loopt door tot de vensters en wordt doorbroken door een grote rechte dakkapel met openslaande ramen. Een brede schoorsteen vormt aan deze zijde de dakbeëindiging.

In de zuidoostgevel bevindt zich een dubbel venster aan de rechterzijde. Het dakschild loopt laag door tot aan het venster. Tegen de linkerzijde van de gevel is later een verbinding gebouwd tussen de garage en de later aangebouwde speelkamer. Het dakschild hierboven bevat een kleine rechte dakkapel.

Links van het huis is aan de zuidoostzijde van het huis in 1926 een losstaande garage gebouwd met een woonlaag erboven. In de oostgevel van de garage bevindt zich in het gepotdekselde bovendeel van de gevel een venster met openslaande ramen.
Aan de zuidoostkant van de garage is aan de tuinzijde in 1960 door architect F. de Vries een kamer aangebouwd. De architect heeft hier op eigentijdse wijze een ruimte ontworpen die goed aansluit bij de bestaande bebouwing zodat aan het oorspronkelijke landhuis geen afbreuk wordt gedaan.

De zuidgevel aan de tuinzijde maakt een knik.
Op de begane grond is de roedeverdeling verdwenen van de openslaande deuren en van de flankerende vensters in het rechter geveldeel. Het linker geveldeel bevat drie gekoppelde vensters met bovenlichten, door een buiten het kozijn uitstekende latei van elkaar gescheiden.
De verdieping heeft rechts een hoog venster met openslaande ramen. Op de hoek knikt een dubbel venster met de gevel mee.
Het linker deel van de gevel bevat een dubbel venster. In het dakschild, dat meeknikt en waarvan de nok naar de linkerzijde hoog oploopt, is links een legraam geplaatst.
De westgevel is gesloten onder het steile dakschild dat aan deze zijde doorloopt tot de hoogte van de erkervensters.

Redengevende omschrijving:

Het landhuis is van architectuurhistorische betekenis voor Laren
- vanwege de unieke door Wouter Hamdorff toegepaste romantisch-expressionistische bouwstijl.
- vanwege de bijzondere gave gevelindeling aan de noordzijde.
- vanwege de bijzondere plaats die dit landhuis in het werk van Wouter Hamdorff inneemt.
- Het landhuis vormt een beeldbepalend element in de beeldstructuur van de Herdersweg, waaraan meerdere landhuizen van Wouter Hamdorff in de onmiddellijke nabijheid zijn gesitueerd.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren 1982, 44.
M.E.Th. Estourgie-Beijer, Wouter Hamdorff architecht 1890-1965, Laren (N-H) 1989, 25 en 29 afb. 18-19.

B\monum3.st\B

NOORDGEVEL

NOORD-OOST GEVEL

HERDERSWEG

AANBOUW TUINZIJDE 196

ZUIDGEVEL

3.11
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**:**	**Stationsweg ong.**
Kadastrale aanduiding	**:**	
Naam	**:**	**-**
Huidige bestemming	**:**	**hertenverblijf**
Oorspronkelijke bestemming	**:**	**hertenverblijf**
Architect	**:**	**onbekend (H.F. Smit?)**
Opdrachtgever	**:**	**Gemeente Laren**
Bouwjaar	**:**	**onbekend, 1930-1935**
Bouwtype	**:**	**dierenverblijf**
Bouwstijl	**:**	**rustiek / minankabouw-invloeden?**
Datum opname	**:**	**juli 2005**
Naam inventarisator	**:**	5.1.2e
Opmerkingen	**:**	

Inleiding:

Het perceel grond waarop thans de Larense hertenkamp ligt was vanouds in gebruik als akkerland. Het behoorde deels bij de boerderij van de familie Smit (thans De Lindenhoeve). In 1909 werd op het terrein de Oudt Gooische Markt gehouden, een manifestatie/tentoonstelling ter ere van het vijfde lustrum van de vereniging ‘Larens Bloei’. De façades van Gooise huizen, zoals het Raadhuis van Naarden, dienden als decor.
Het terrein werd vervolgens in gebruik genomen als vuilnisbelt. Pas in de dertiger jaren werd, vermoedelijk als werkverschaffingsproject, de huidige hertenkamp aangelegd. Tegelijkertijd werd een dierenverblijf gebouwd in rustieke stijl. De kap was oorspronkelijk bij de nokeinden een klein beetje opgelicht, wat refereert aan de door architect Rueter toegepaste zogenaamde minankabauw daken. Vermoedelijk is dit verblijf een ontwerp van gemeentearchitect H.F. Smit.

Omschrijving:

Aan de Stationsweg gelegen hertenverblijf, opgetrokken in hout op een rechthoekige plattegrond. Op gemetselde houten poeren zijn twaalf ongeschaafde bomen geplaatst met een standvinkconstructie. De lange zijden tellen vijf, de korte zijde drie staanders. Deze vrijstaande balkconstructie draagt een rietgedekt schilddak, een beide zeiden voorzien van een

uilebord. De nok is gedekt met rode nokvorsten. De gevels zijn teruggeplaatste ten opzichte van de constructie. Deze gevels zijn gepotdekseld en vertonen aan de lange zijde een flauwe knik naar binnen. De bovenste delen zijn open en afgezet met gaas.
Aan de zijde van de Hilversumseweg bevindt zich een opening voor de grotere dieren. Aan een zijde is een hok voor kippen en duiven. Aan de zijde van de Hilversumseweg zijn daartoe openingen aangebracht.

Redengevende omschrijving

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische waarde voor Laren

- vanwege het bouwtype hertenverblijf
- vanwege de rustieke bouwstijl

Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde

- vanwege de relatie met de hertenkamp, een typisch fenomeen voor de chiquere wijken en dorpen in Nederland.

Van situationele en ensemblewaarde

- door de ligging evenwijdig aan de Stationsweg in relatie tot de hertenkamp.

Bronnen en literatuur:

A.H.F. de Boer, Laren door de straten heen, Laren 2000, 33

Aanzicht vanaf stationsweg

Idem richting nummer 3

Detail zijgevel

Detail toegang kippenhok

Gevel Hilversumseweg

Aanzicht vanaf de Hilversumseweg

LAREN, HILVERSUMSEWEG 6 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Hilversumseweg 6

postcode + plaats : 1251 EX LAREN NH

naam object : Sonneburgh

complex : nee

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1920

verbouwingen : 1959, verbouwing loggia

architect : J.G. (Johan Georg) van Caspel

opdrachtgever : A. (Age) Burg

bouwstijl : Engelse landhuisstijl, invloeden Hanrath en De Bazel

bouwtype : landhuis

kadastrale aanduiding : Laren C 265

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 06-09-2012

datum beschrijving : 22-11-2012 en 01-07-2013

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object het landhuis *Sonneburgh* Hilversumseweg 6: Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Het huis *Sonneburgh* werd gebouwd in 1920 naar ontwerp van architect-beeldend kunstenaar J.G. van Caspel in opdracht van de heer Age Burg. De naam van het huis, *Sonneburgh*, is hiervan afgeleid. De eerste steen, rechts van de hoofdentree, werd gelegd door Nanne Age Burg op 22 maart 1920. Waarschijnlijk betreft dit, naar traditioneel gebruik, een kind van de opdrachtgever. De steen is bijzonder fraai bekapt in een voor de periode karakteristieke typografie.

De steen in het midden van gevel aan de Hilversumseweg laat een kasteel (burcht) zien en een zon met goudgele stralen, als evidente verwijzing naar de familienaam Burg. De naam van het huis staat op in het midden van het gestileerd weergegeven kasteel met torens en kantelen. Op het kasteel staan in onder elkaar geplaatste kloeke blauwe letters de woorden SONNE en BURGH die de kracht van het bouwwerk onderstrepen. De steen is ontworpen door Johan Briedé. Deze heeft ook een ex libris ontworpen voor de familie Burg.

Johan Briedé (1885-1980) was een bekende grafisch vormgever en docent aan verschillende academies. Hij woonde van 1916 tot 1959 in Laren. Hij is bekend om zijn boekbanden en boekillustraties, onder andere voor uitgeverijen Nijgh en Van Ditmar, Sijthoff en de Wereldbibliotheek in Amsterdam. Ook werkte hij een aantal jaren voor het tijdschrift van de Van Houten Chocoladefabriek in Weesp. Ook Van Caspel, de architect van Hilversumseweg 6, was werkzaam voor Van Houten.

J.G. (Johann Georg) van Caspel (1870-1928) was een bekende kunstenaar en architect. Hij had zijn opleiding genoten aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam en ging vervolgens in de leer bij Maurits van der Valk. Hij legde zich toe op grafisch ontwerp. Hij wordt gerekend tot de belangrijkste affichekunstenaars van ons land.

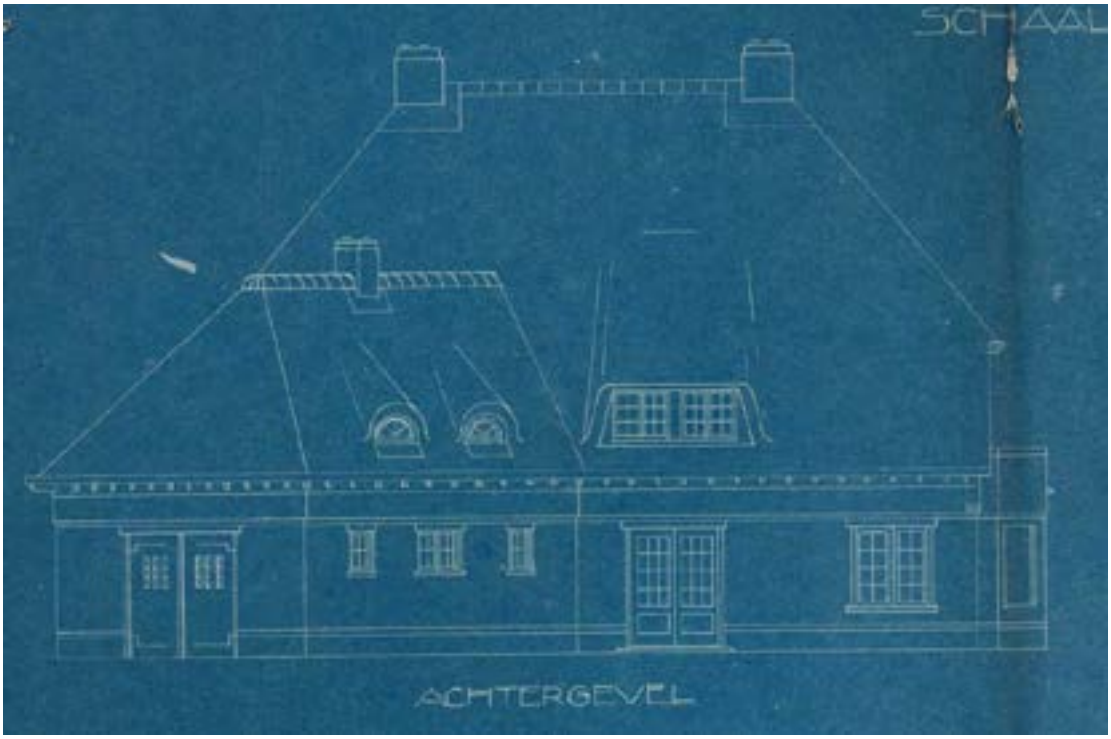

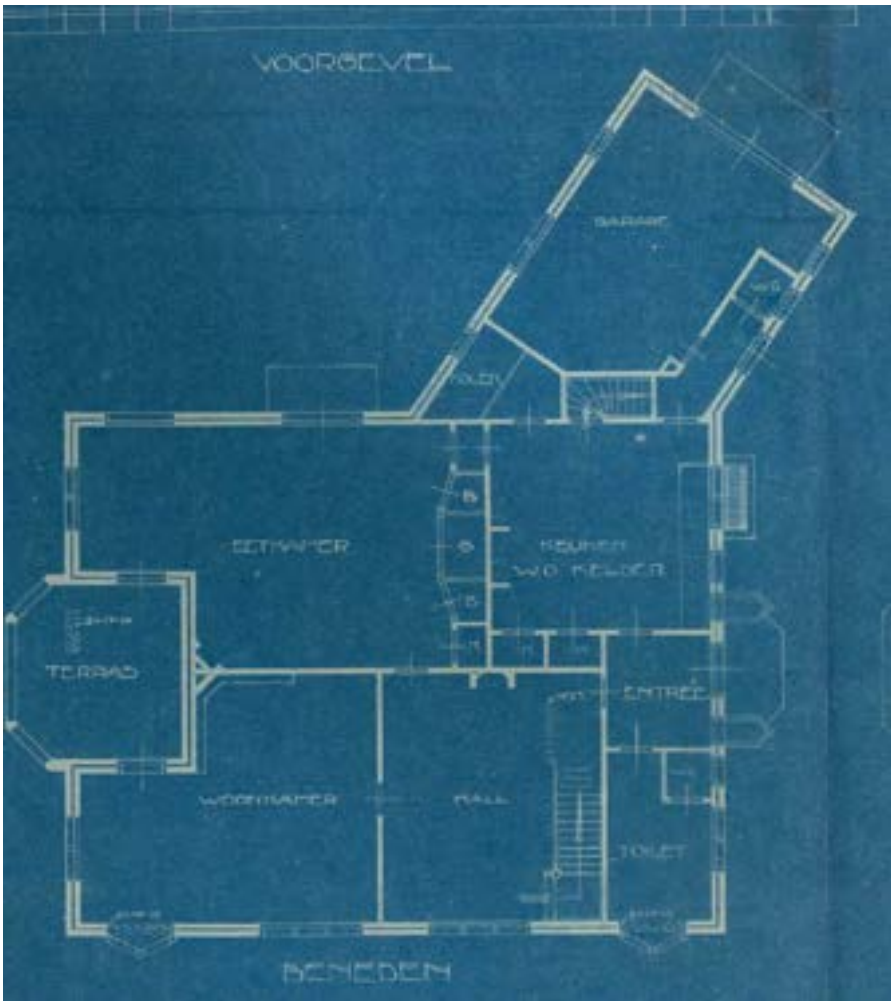
Enkele ontwerpen van affiches van Van Caspel (Bron: Wikipedia en website Stedelijk Museum Amsterdam).

Van Caspel verhuisde in 1903 naar Laren en ging wonen in een door hemzelf ontworpen huis, Neuhuysweg 6, de latere Larense kunsthandel. Zijn naam als architect was snel gevestigd en er kwamen meer dan dertig villa's en landhuizen van zijn hand tot stand in het Gooi. Het waren meestal in Engelse landhuisstijl ontworpen huizen, geïnspireerd op het werk van bekende contemporaine architecten bv J.W. Hanrath en met name K.P.C. De Bazel, die ook in Laren zijn sporen heeft achter gelaten. Zo ook het landhuis Hilversumseweg 6 *Sonneburgh*. Op de plattegrond uit 1920 valt de voor een Engels landhuis typerende positie van de 'hall' op als middelpunt van het huis met daaromheen gegroepeerd de verschillende woonruimten. Bijzonder in dit geval is wel dat de 'hall' aan de zijkant van het huis geplaatst is. Het exterieur geeft de plattegrond van dit huis niet zomaar prijs, wat mede veroordzaakt wordt door de geïntegreerde garage. Ook dit gegeven past bij het Engelse landhuis. Het Het windscherm met overdekt terras aan de noordwestzijde is mogelijk gemaakt bij het dichtzetten van de loggia in 1959. Mogelijk zijn er ook kleine vensterwijzigingen doorgevoerd in keuken en garage. Aannemer bij zowel de bouw in 1920 als de verbouwing in 1959 waren de bekende Larense aannmers Gebr. Duurland

VOORGEVEL

ZYGEVEL

Bouwtekening 1920 (Gemeentearchief Laren bouwdossiernr. 788)

Op de bouwtekening van 1920 is nog te zien dat het huis aan de zuidzijde een terras / loggia had, die in open verbinding met de tuin stond. Deze is in 1959 dicht gezet naar ontwerp van Wouter Hamdorff (1890-1965), een jaar voor hij in 1960 met pensioen ging en zijn zoon het bureau overnam. Het betreft een zeer eenvoudig ontwerp, dat past in de ontwikkeling van Hamdorff's werk, dat zich van sobere eenvoudige op regionale architectuur geïnspireerde beginwerken ontwikkelt tot zeer romantisch expressionistische landhuizen naar modernistischer werken en tenslotte weer de eenvoud van de beginjaren. Hamdorff was één van de architecten die een groot stempel drukte op het Laren zoals wij dat nu kennen. Veel van zijn ontwerpen zijn beschermd als rijks- of gemeentelijk monument, waarbij vooral zijn grote landhuizen in zogeheten 'Gooise landhuisstijl' bekend zijn.

Stedenbouwkundige en geschiedenis omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Vanaf 1880-1900 werd Laren een toeristen – en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp. Aanvankelijk waren er geen uitbreidingswijken. De villa's werden tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in gebouwd, binnen het oude stratenpatroon of aan de uitvalswegen. Zo kwam ook het landhuis *Sonneburgh* tot stand. Het staat aan de Hilversumseweg, één van de oudste en belangrijke uitvalswegen, waar de tram langs kwam en die leidde naar het eeuwenoude Janskerkhof. Het huis staat midden op het wigvormige perceel, dat aan drie zijden door een straat wordt begrensd. Het is overhoeks geplaatst, waardoor het huis duidelijk inspeelt op de vorm van het perceel, het stratenpatroon en de hiërarchie van de straten. De langsgevel (oostgevel) met de opvallende gevelsteen van de *Sonneburgh* is gericht op de hoofdstraat, de Hilversumseweg. De hoofdentree ligt in noord(oost)gevel en is gericht op de noordoostelijke punt van het perceel en de bocht van de Hilversumseweg. Zonder de huidige hoge haag, zou de hoofdentree komende vanuit het dorp vol in het zicht liggen. In oorsprong was hier ook een entree met poortje aanwezig. De garage is gericht op het Hoefloo, die ook tot de oudere wegenstructuur van Laren behoort. De zij- en achtergevel liggen aan de meer ondergeschikte Van Wulfenlaan. De overhoekse plaatsing op het perceel, waardoor als het ware een schuine entree ontstaat, heeft zijn invloed gehad op de plattegrond van het huis.

Architectonische omschrijving

Het landhuis Hilversumseweg 6 uit 1920 is rechthoekig van opzet, met aan de noordoostzijde de schuin geplaatste garage. Het pand is anderhalve bouwlaag hoog en gemetseld in een genuanceerde donkerrode baksteen in kruisverband. Het trasraam en de verdiepinghoogte worden door middel van een gemetselde bloklijst geaccentueerd, op de hoeken van het huis zijn uitgemetselde oortjes aanwezig. Het dak bestaat uit twee gekoppelde afgewolfde rietgedekte zadeldaken en is voorzien van in het riet gedekte dakkapellen, die allemaal uit 1920 dateren en twee schoorstenen op beide hoeken van de hoofdkap. De halfronde dakkapellen op het voorschild van het huis en het achterschild van de garage zijn voorzien van waaiervormig glas-in-lood, de halfronde dakkapel op het voorschild van de garage is voorzien van een stolpraam en de rechthoekige dakkapel op het zijschild aan de achterzijde van het huis heeft twee stolpramen met blank glas-in-lood. Het dak kraagt ver over en wordt omgeven door een houten gevellijst (knelplank) en een lijst onder het dak die wordt gedragen door klossen.

Het pand heeft nog vrijwel alle vensters en deuren uit de bouwtijd, waarbij die in de loggia in 1959 zijn aangepast aan de bestaande situatie. De vensters hebben kozijnen waarvan de boven- en onderdorpels iets uitkragen en zijn vrijwel allemaal voorzien van ramen met blank glas-in-lood. De robuuste kozijnen zijn in balans met het houtwerk en klossen onder de kap. Opvallend zijn de twee driehoekige erkerramen aan beide zijden van de (oost)gevel aan de Hilversumseweg.

De hoofdentree bevindt zich in de noordgevel, die schuin naar de straat is gekeerd. De deur bestaat uit rechthoekige houten panelen van verschillende grootte met een bakstenen stoep die geflankeerd wordt door twee gemetselde puntvormige plantenbakken. Ook is de deur voorzien van een houten luifel die door middel van twee smeedijzeren gehengen met de gevel is verbonden. Rechts van de deur bevindt zich de eerste steen uit 1920 (zie inleiding voor tekst en foto). De gevel is symmetrisch ingedeeld, maar de grootte van de vensters verschilt. Rechts vindt zich een enkelvoudige keukendeur met bakstenen stoep en twee kleine raampjes. De oostgevel aan de zijde van de Hilversumseweg is de meeste representatieve gevel en werkt als 'voorgevel'. Deze is geheel symmetrisch ingedeeld en heeft in het midden van de gevelsteen met de naam *Sonneburgh* (beschreven in de inleiding). De linker zijgevel (zuidgevel) is eveneens symmetrisch ingedeeld en is op de begane grond in het midden voorzien van een erker met balkon (de voormalige loggia). Opvallend zijn de twee hardstenen waterspuwers in de borstwering. De achtergevel (westgevel) is voorzien van een terrasdeur en venster waarin zich geen glas-in-lood bevindt. Het linkerbouwdeel is de achterzijde (noordwestzijde) van de garage, die is voorzien van enkele raampjes en deels is wit geschilderd. Er is hier een overdekt terras gemaakt (vermoedelijk in 1959) dat van een windscherm is voorzien. In de kopse noordgevel van de garage bevindt zich een houten garagedeur uit 1920.

Waardering

Het landhuis *Sonneburgh* Hilversumseweg 6 te Laren dateert uit 1920 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een zeer gaaf bewaard en karakteristiek en zorgvuldige vormgegeven landhuis geïnspireerd op de Engelse landhuisstijl en voorzien van een bijzondere gevelsteen naar ontwerp van Johan Briedé;

- als deel van het oeuvre van de bekende kunstenaar en architect J.G. van Caspel die ruim dertig landhuizen in het Gooi ontwierp in een voor hem kenmerkende bouwstijl die verwant is aan o.a . het werk van K.P.C. de Bazel ;

- vanwege het eenvoudig ontwerpje voor een erker van de hand van Wouter Hamdorff, een jaar voor hij zijn werk definitief neerlegde en dat juist in zijn eenvoud kenmerkend is voor de late fase van diens werk;

situationele en ensemblewaarden

- vanwege de ligging op een voor Laren karakteristiek wigvormig perceel aan de Hilversumweg , één van de oudste uitvalswegen van Laren die leidt naar het Sint Janskerkhof;

- vanwege de plattegrond en vorm van het huis dat met functies en gevelindeling duidelijk inspeelt op de ligging;

cultuurhistorische waarden

- als onderdeel van de ontwikkeling in de jaren 20 en 30 van Laren tot villa- en forenzendorp , die volgde op de hoogtijdagen als kunstenaars- en toeristendorp;

- vanwege aanwezigheid van een garage in het ontwerp, wat voor Laren al wel tamelijk gewoon was, maar in landelijk perspectief voor de Tweede Wereldoorlog ongebruikelijk en alleen aan de elite voorbehouden;

gaafheid en herkenbaarheid

Het huis is sinds 1920 volledig gaaf bewaard gebleven, inclusief de rietgedekte dakkapellen en zeer herkenbaar als landhuis met garage. De loggia in de zuidgevel is in 1959 dicht gezet maar heeft de oorspronkelijke vorm behouden. Het bouwtype en de stijlkenmerken zijn met hun romantisch landelijke uitstraling geïnspireerd op de Engelse landhuisbouw en de bouwwerken van onder andere de landelijk bekende architecten De Bazel, die ook in Laren zijn sporen heeft nagelaten.

zeldzaamheid

Het huis *Sonneburgh* hoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Van belang is de combinatie met de uitzonderlijk gave staat waarin het ontwerp van de voor Laren belangrijke architect Van Caspel (landelijk bekend om zijn grafische werk) nog verkeert.

Foto's 2012

Oostgevel aan de Hilversumseweg.

Oostgevel aan de Hilversumseweg.

Noordgevel met hoofdentree en rechts de garage.

Noordgevel met hoofdentree en rechts de garage.

Hoofdentree met bakstenen plantenbakken , stoep en luifel.

Linker zijgevel (zuidgevel), hoek oostgevel).

Linker zijgevel (zuidgevel).

Linker zijgevel (zuidgevel) op hoek achtergevel (westgevel) en waterspuwer in borstwering balkon.

Achtergevel van de garage en links de achtergevel (westgevel) van het huis.

Achtergevel (westgevel van het huis).

Terras tegen de garage aan de noordwestzijde.

Terras tegen de garage aan de noordwestzijde.

Noordgevel van de garage aan de zijde van het Hoefloo.

Literatuur / bronnen:

- Gemeentearchief laren, bouwdossiernrs. 788, 3645

- Ronald Stenvert e.a. *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 416 *Veel villa's werden gebouwd door meer lokaal bekende architecten. Zo ontwierp G. van Caspel de villa's De Hoeve (Torenlaan 59, 1914), Vogelweide (Veldweg 27;1915, De Vijf (Noolseweg 2; 1916) en Vredelaan 26028 (circa 1920).*

- Meta Loeff-Duurland, De Firma Gebroeders Duurland 1923-1964*, in: Kwartaalbericht van de Historische Kring Laren* april 1996, p. 21-26

- Historische Kring Laren, *'Aan de heerlijke heide'; Monumentenroute langs de villa's van Wouter Hamdorff,* Monumentenroute OMD Laren 2000

- Margriet van Seumeren, *Een mooi land. Wandelen door het kunstenaarsverleden van Laren en Blaricum*, Laren 1997 (uitgave van het Singer Museum)

- informatie van de eigenaar

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- Wikipedia, J.G. van Caspel en Johan Briedé

3.6
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Hilversumseweg 16a en b**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**Kantoor**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Verlofslokaliteit (kiosk/café)**
Architect	:	**J. London**
Opdrachtgever	:	**W. Conijn**
Bouwjaar	:	**1926**
Bouwtype	:	**Kiosk/café**
Bouwstijl	:	**Tudor- en cottagestijl-invloeden (Engels)**
Datum opname	:	**mei 2005**
Naam inventarisator		
Opmerkingen	:	**De aanbouwen aan de achterzijde vallen buiten de bescherming.**

Inleiding:

Op de plek van het huidige pand aan de Hilversumseweg werd in 1920 een houten uitspanning gebouwd met rieten dak. Deze kiosk werd ontworpen door architect Wouter Hamdorff. Na een brand die het gebouwtje vernielde ontwierp de Hilversumse architect J. London in 1925 een stenen gebouw, waarin de kiosk en een woning werden ondergebracht. Dit werd in 1926 geopend. De 'principaal' ofwel opdrachtgever was W. Conijn uit 's Graveland. De indeling van het pand bestond uit een gelag- en buffetruimte, een keuken en drie woonvertrekken op de begane grond.
Architect Jac. London werd in 1872 geboren als zoon van een aannemer. Hij was architect, schilder, grondbezitter en ontwikkelaar. London bouwde in uiteenlopende stijlen. Eén van zijn meest bijzondere ontwerpen is zijn eigen huis, huis Middlesex aan de Soestdijkerstraatweg 110-112 in Hilversum. Het pand aan de Hilversumseweg kenmerkt zich door invloeden van de Engelse Tudor-stijl, tot uitdrukking komend in de toepassing van materialen (leien, natuursteen) en vormen (Tudorbogen, daken, schoorstenen). Opvallens is voorts de combinatie van deze elementen met moderne materialen zoals de stalen vensters.
In 1938 werd het etablissement aan de Hilversumseweg omgebouwd tot expositiegebouw, waarbij architect P.C. van Uchelen enkele aanpassingen pleegde. Het pand werd aan de

linkerzijde naar achter toe uitgebreid. In 1952 werd deze uitbreiding doorgetrokken over de gehele achterzijde. De nieuwe ruimte diende als 'tekenkamer voor muzieklithografie'.
Hierna werd het pand verder aangepast; achter deze aanbouw werd nieuwbouw gepleegd. Het hoofdvolume bleef echter steeds uitwendig in tact. Thans is het pand in gebruik als kantoorgebouw. Deze uitbreidingen onder plat dak aan de achterzijde van het hoofdvolume vallen buiten de bescherming.

Omschrijving:

Evenwijdig aan de Hilversumseweg gelegen voormalige kiosk, opgetrokken in baksteen. Het pand telt één bouwlaag op een rechthoekige plattegrond onder een in rijndekking aangebracht leien schilddak. Op de uiteinden bevinden zich twee geprononceerde schoorstenen met uitkragende bovenzijden.
De voorgevel aan de Hilversumseweg heeft een symmetrische opzet met links en rechts van het midden een licht risalerend entreeportaal onder Vlaams dak. De entrees zijn uitgevoerd met hardstenen omlijstingen en banden. De deuren zijn van hout en voorzien van snijwerk en hebben een keperboogvormige beëindiging. Ernaast bevindt zich aan elke zijde ene klein tralievenster. In de topgeveltjes bevindt zich een klein venster met sobere guirlandeomlijsting. Het midden van de gevel wordt doorbroken door een reeks gekoppelde stalen zesruitsvensters met strookvormige bovenlichten. Deze liggen iets terug in de gevel en hebben een bakstenen waterlijst. De uiterste hoeken van de gevel zijn voorzien van ronde vensters met bakstenen strekken en kruistralies.
De rechter zijgevel bevat twee sets gekoppelde zesruitsvensters.
De linkerzijgevel is identiek aan de rechterzijgevel.
Aan de achterzijde is een aanbouw gerealiseerd, deels onder plat dak, deels met doorlopende kap (aan de linkerzijde van het pand). Deze gehele aanbouw valt buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische waarde voor Laren

- Als zeldzaam voorbeeld van een gebouw ontworpen door de Hilversumse architect J. London.
- vanwege het bouwtype kiosk/café en de bijzondere bouwstijl, nl. Engelse Tudorstijl-invloeden
- vanwege de bijzondere detaillering en materiaaltoepassingen.

Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde

- vanwege de voormalige oorspronkelijke functie van kiosk/café.

Van situationele waarde

- vanwege de prominente ligging aan de Hilversumseweg.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 787, 3075 (Hamdorff), 1179 (oorspr. bouw), 1367, 2260 e.v.

A. Koenders, Hilversum, Architectuur en stedenbouw 1850-1940, Zwolle/Hilversum 2001, 126, 131

Voorgevel en linkerzijgevel

Voorgevel, detail van één van de entrees

Detail tralievenster en natuursteen

Detail topgevel

Entree

Rechterzijgevel en achtergevel

Detail schoorsteen

Situering

Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**:**	**Hilversumseweg 37**
Naam	**:**	**De Rietvink**
Huidige bestemming	**:**	**Kantoor**
Oorspronkelijke bestemming	**:**	**Woonhuis**
Architect	**:**	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	**:**	**Dhr. Leopold Polak**
Bouwjaar	**:**	**1926-1927**
Bouwtype	**:**	**Villa**
Bouwstijl	**:**	**Gooise landhuisstijl**
Datum opname	**:**	**januari 2011/juli 2011 (toevoeging)**
Naam inventarisator	**:**	5.1.2e

Inleiding:

In 1926 ontwierp de Larense gemeentearchitect H.F. Smit in opdracht van Leopold (Leo) Polak en Julliet Groen de villa 'De Rietvink'. De benodigde grond was in hetzelfde jaar aangeschaft van de verkoopmaatschap 'Zuiderengh'. Een van de vier participanten van de maatschap was de firma gebroeders Van Dijk, een ander firmant was H.F. Smit zelf.

Dit verklaart waarom de villa door hem is ontworpen. H.F. Smit (geboren 1888, overleden 1969) koos in 1922 voor ontslag uit gemeentedienst en was sinds die tijd werkzaam als zelfstandig architect. Van zijn hand is ook het pand dat nu bekend staat als Motel 'De Witte Bergen'. Smit heeft ontwierp daarnaast volkswoningbouw, maar ook bijvoorbeeld de tapijtfabriek van de gebroeders Willard.

Het door de schoonheidscommissie goedgekeurde ontwerp werd nog voor de bouw gewijzigd: de garage werd in plaats van haaks op de voorgevel in een hoek van 45 graden gepositioneerd. Mede hierdoor kreeg de villa een natuurlijker, meer Goois, karakter.

De gevelsteen in het pand is van Jacobus (Kobus) de Graaff, Larens meubelmaker, beeldhouwer en architect. Het is een van de vijf bekende gevelstenen die hij vervaardigde.

In een artikel in de Laarder Courant De Bel uit 1963 wordt naast de verdwenen villa 'De Lange Wijnen' door de dan 75-jarige architect ook 'De Rietvink' genoemd.
In 1927 wordt de villa opgeleverd, getuige de melding in dezelfde Courant van telefoonaansluiting nummer 504.
Latere bewoner was in de dertiger jaren de heer A.F. Stroink (1936-1939). In de tweede Wereldoorlog werd het pand tijdelijk bewoond door de familie Muller, die daarvoor het door de Duitse bezetter gevorderde Dennenoord moest verlaten.

De villa werd verkocht aan Rijkswaterstaat, die er in 1973 een districtskantoor vestigde. Vervolgens zaten in het gebouw de firma gebroeders Hogenbirk, later Dura-Vermeer. Sinds enkele jaren is het pand in gebruik bij notariskantoor LeCoultre.

De rijksweg Amsterdam-Amersfoort liep aanvankelijk door het centrum van Laren. In 1929 werd het nieuwe baanvak Crailo-Baarn geopend. In de jaren '50 werd de snelweg verbreed. Nog later kwam de ongelijkvloerse kruising tot stand. Sindsdien ligt de villa in de oksel van de oprit van de A1 richting Amsterdam. Voor de verbreding van de snelweg zijn begin 21^{e} eeuw verschillende varianten ontwikkeld. Een kleine verbreding van de weg, die reeds gerealiseerd is, maakt de aanleg van spitsstroken mogelijk.

Op 13 juli werd brand gesticht in de villa. Onbekenden verschaften zich toegang tot het terrein, wrikten de brievenbus open en gooiden brandbare vloeistof naar binnen. Ook bij een raam rechts van de entree werd brand gesticht. De brand kon dankzij de beveiliging en snel ingrijpen direct worden bestreden. Er is geen onherstelbare schade opgetreden aan het pand. Een houten kozijn is beschadigd, evenals hout- en (niet monumentaal) stucwerk in de hal.

Omschrijving:

De villa is opgetrokken in baksteen en heeft een onregelmatige plattegrond en telt twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een geknikt doorlopend rietgedekt schilddak.
De baksteen is in een staand verband gemetseld, deels in vrij verband. De rode baksteen is gemengd met diverse kwaliteiten steen, waardoor een levendig gevelbeeld ontstaat. Alle kozijnen zijn van hout en voorzien van een roedenverdeling; het raam boven de entree is voorzien van glas-in-lood. De dakkapellen zijn aangebracht in het riet en gedekt met riet.

De voorgevel is gelegen aan de zuidwestzijde en heeft in het midden de entree in een rondboogvormig portiek in een hoger in baksteen opgetrokken geveldeel. De voordeur heeft een paraboolvormige bovenzijde en is gevat in een melkmeid-kozijn. De stoep is oorspronkelijk en gemetseld in keperverband en bestaat uit verschillende kleuren baksteen. Ter hoogte van de verdieping is een driezijdige ‘bay-window’ aangebracht. Links steekt door het dakvlak een gemetselde verjongende schoorsteen, die het asymmetrische beeld versterkt.
Ter linkerzijde kragen gevel en kap uit met een driezijdig kozijn op een rondlopend trasraam. Het rechte geveldeel wordt gemarkeerd door een gemetselde steunbeer. Daarnaast bevindt zich een gekoppeld venster alsmede een groter samengesteld kozijn met bovenlichten en een opgeklampt luik. Ter hoogte van dit kozijn is de dakrand iets opgelicht.
De rechterzijde van de gevel ligt iets terug, hier bevindt zich in de oksel een plantenbak met balk op gekruiste balkkoppen, die als sierelement zijn vormgegeven. In de gevel is een gevelsteen in een zachte natuursteensoort gemetseld, met de naam van de villa: ‘De Rietvink” alsmede een voorstelling van een vink op een rietstengel. De steen is gesigneerd JdG, wat staat voor Jacobus de Graaff.
Rechts hiervan is een omlopend kozijn met 8 ramen, waarvan de middelste drie paren zijn. Allen zijn onder een hoek van 45 graden ten opzichte van elkaar aangebracht. De ramen zijn voorzien van bovenlichten met glas-in-lood.
In het dakvlak zijn twee oorspronkelijke dakkapellen aangebracht in het riet.

De rechterzijgevel aan de zuidoostzijde wordt links gekenmerkt door de omlopende vensterpartij. Rechts zijn openslaande deuren met luiken aangebracht. Een gebintconstructie met korbelen draagt het ter plaatse overkragende dak, dat boven de deuren een inpandig balkon heeft, waarvan de afscheiding is vervaardigd uit houten delen. In de terug liggende gevel zijn eveneens openslaande deuren aangebracht. De kap heeft een dakkapel op zolderniveau. Voor het geveldeel alsmede aan de rechterzijde van de achtergevel is een bakstenen terrasmuur gebouwd, dit is een oorspronkelijk onderdeel van het ontwerp.

De achtergevel aan de noordoostzijde heeft een oorspronkelijke overkapte aanbouw links van het midden. Deze aanbouw is ontworpen als overdekt terras en later dichtgezet met glas. Deze vormt thans de doorloop naar een bijgebouw uit de jaren ’80 van de 20ste eeuw, dat buiten de bescherming valt. Ook het plat afgedekte tussenlid valt buiten de bescherming.
Links van de overkapte aanbouw bevindt zich een venster met luik.
Rechts van de aanbouw is een uitgebouwd deel met vensters op de begane grond, waarboven een met houten rabatdelen omkleed balkon. Op verdiepingniveau zijn

hier openslaande deuren met ter weerszijden een venster aan te treffen. De gevel bevat rechts voorts een tweelichts kozijn met luiken en bovenlichten, het dak is ter plaatse licht opgelicht. Het dakvlak bevat dakkapellen, waaronder een breed venster met vier ramen boven het deel met het balkon. Het rechter geveldeel aan de achterzijde is gewijzigd ten opzichte van het oorspronkelijke ontwerp, hier is een stenen uitbouw gerealiseerd tot op het niveau van de bestaande gevel, in bijpassend metselverband doch in een andere steensoort. Op verdiepingniveau geeft dit ruimte voor een balkon aan de noordwestzijde.

De linkerzijgevel aan de noordwestzijde bestaat uit een deels gewijzigd muurdeel, waarbij twee vensters zijn toegevoegd in de reeks van drie bestaande. De achterdeur heeft een paraboolvorm-beëindiging en ter plaatse is het dak opgelicht. Een grote gemetselde schoorsteen bevindt zich op het snijvlak van het balkon op de eerste verdieping en het dakvlak. Het balkon is uitgesneden in het rieten dak, de gevel bestaat uit houten kozijnen en deuren. In de nok bevindt zich een dakkapel.

Tussen de linkerzijgevel en de voorgevel steekt een bouwdeel onder een hoek van 45 graden naar voren, de oorspronkelijke garage. Deze heeft zijwanden in deels met hout beklede rabatdelen waarin gekoppelde vensters zijn aangebracht. De kap heeft ter plaatse van de oorspronkelijke garagedeuren een ruim overstek, rustend op houten balken met korbelen. Ter plaatse van de deuren bevindt zich thans een bijpassende vensterpartij. Het dakschild aan de kopse kant welft op sierlijke wijze naar voren.

In het interieur bevinden zich nog diverse originele kenmerken. De plattegrondindeling is nagenoeg oorspronkelijk, wat betekent dat alle kamers in hoofdopzet in tact zijn. Veel vertrekken hebben de oorspronkelijke paneeldeuren.
De hal bestaat uit een entree met tussendeur en vensters in glas-in-lood onder een overloop, die leidt naar de eerste verdieping. De hal wordt gekenmerkt door de trapopgang met bewerkte en gedraaide houten leuningen en spijlen.
De voormalige woonkamer is uitgerust met een oorspronkelijke genagelde parketvloer en een houten schouw met neorenaissancekenmerken. De wand van de schouw is voorzien van een haardplaat en gekleurde en blauw-witte Hollandse tegels. Ter weerszijde is een hout-omlijstte siernis aangebracht. Het balkenplafond is ter plaatse van de erker samengesteld uit elkaar niet haaks kruisende moer- en kinderbalken, hetgeen het plafond een bijzonder patroon geeft.

Redengevende omschrijving

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde voor Laren:

- als villa-ontwerp van de (voormalige gemeente-) architect H.F. Smit uit Laren
- vanwege het ontwerp in Gooise landhuisstijl met Amsterdamse Schoolstijl-invloeden
- vanwege de gaafheid van het ontwerp, tot uiting komend in hoofdvorm, plattegrondindeling en materiaalgebruik
- vanwege de interieurkenmerken, met name in de hal en de voormalige woonkamer

Van gemeentelijk belang vanwege de gaafheid:

- vanwege de gave hoofdvorm, het toegepaste materiaalgebruik en de aanwezige bijzondere detaillering van zowel exterieur als interieur
- vanwege de hoge mate van herkenbaarheid en de gaafheid, behoudens enkele ondergeschikte wijzigingen aan de achterzijde en de voormalige garage.

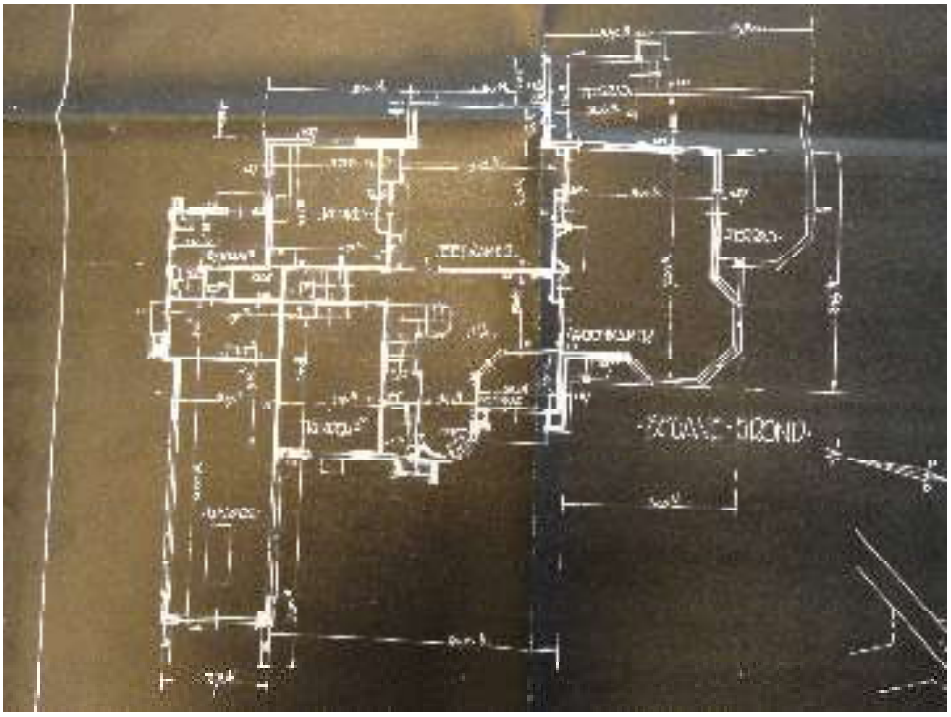
Van gemeentelijk belang vanwege de zeldzaamheid:

- als een van de weinige bewaarde villa-ontwerpen van de Larense architect H.F. Smit.

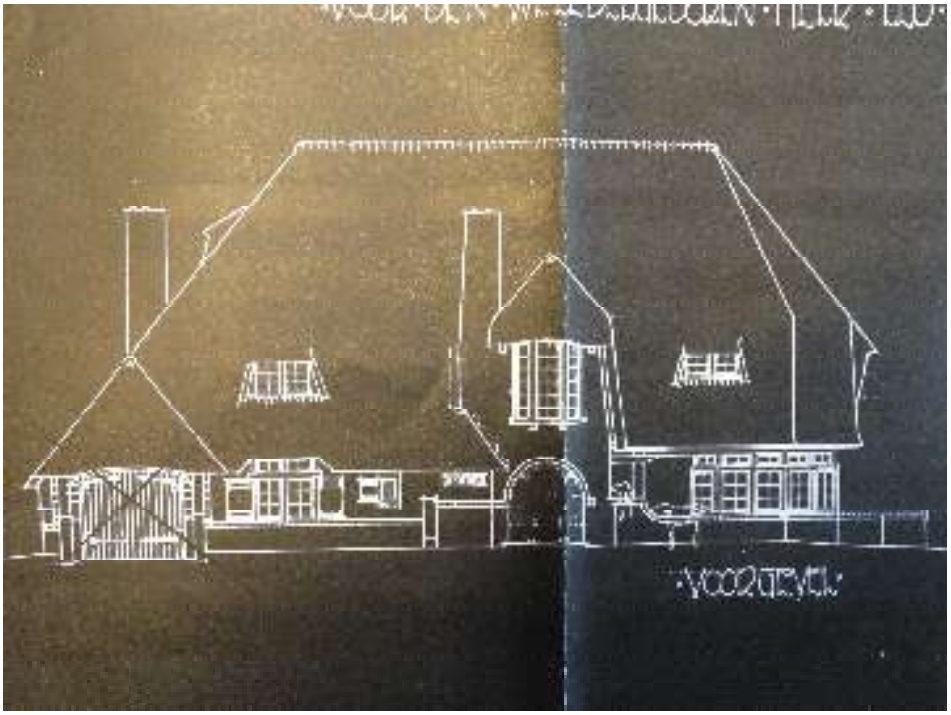
De jongste aanbouw aan de achterzijde, bereikbaar door een glazen tussenlid, valt buiten de bescherming.

Bronnen en literatuur:

- Archief gemeente Laren
- Archief notariskantoor LeCoultre
- Archief Historische Kring Laren
- A.H.F. de Boer, Tijdsbeeld Toen & Nu, 150 jaar Laren
- Collectie Ernst Wortel

Ontwerptekening 1926 met garage haaks op de voorgevel

De bouwtekening met de haaks geplande garage

Voorgevel

Portiek met voordeur en veelkleurige stoep

Gevelsteen door Jacobus de Graaff

Signatuur JdG

Linker geveldeel naast het portiek, voorgevel

Detail rechts van portiek, voorgevel

Bay-window voorgevel en schoorsteen.

Rechter zijgevel met gemetselde terrasmuur; rechts de oorspronkelijke aanbouw onder rieten kap, doorlopend naar de niet beschermde aanbouw.

Achetrgevel

Rechterzijgevel met rechts de garage

detail metselwerk (links oorspronkelijk)

De garage met kozijnen op de plaats van de deuren

De niet beschermenswaardige aanbouw

Interieur: trap

Interieur: entreeportaal en overloop

Interieur: voorkamer met schouw en siernissen

Interieur: erker en balkenplafond

Interieur: parketvloer

Interieur: een van de paneeldeuren

Foto uit de jaren eind 1920, begin 1930, met de rijksweg en de villa

Aangetast kozijn sinds dd. 13 juli 2011

Roet- en rookschade entree sinds dd. 13 juli 2011

3.7
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Hilversumseweg 51**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Tolhuis / Geologisch Museum Hofland**
Huidige bestemming	:	**Museum**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Tolhuis**
Architect	:	**Onbekend**
Opdrachtgever	:	**Onbekend**
Bouwjaar	:	**1851; vernieuwd omstreeks 1885.**
Bouwtype	:	**Tolhuis**
Bouwstijl	:	**N.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

In de negentiende eeuw werd op de verharde doorgaande wegen in Nederland tol geheven. Dit gebeurde door een stelsel van tolhuizen neer te zetten, bewoond door de tolwachter. Een slagboom verhinderde de vrije doorrit. Na betaling van de tol kon men verder lopen of rijden. In het Gooi zijn een aantal tolhuizen bewaard gebleven, zoals in Huizen en Blaricum. Deze zijn gebouwd op een vierkante plattegrond en hebben een riet of pannen gedekt tentdak. Het Larense tolhuis aan de Hilversumseweg werd gebouwd in 1851, toen Hilversum en Laren besloten een verharde zogenaamde Macadamweg aan te leggen tussen de beide gemeenten. Om de weg te financieren werden er obligaties uitgegeven van 100 gulden tegen 2,5 % rente. Van de inkomsten van het tolhuis werden de aanlegkosten en het onderhoud van de weg betaald. De eerste tolwachters waren Andries en Nelletje Splint. De woning voor de tolwachter bevond zich aan de voorzijde van het pand. Van daar uit was er vrij uitzicht op de weg. Nog steeds is de zichtas vanuit de richting Hilversum herkenbaar. Door de verbreding van de weg is de verkeersroute verder naast het tolhuis komen te liggen. De heffing van behoorde in juni 1928 definitief tot het verleden. De invoering van de wegenbelasting maakte aan het systeem van de tolhuizen mede een eind. Wilhemina Splint, de dochter van de eerste tolgaarder, bleef het café drijven dat bij het tolhuis was ontstaan. In 1966 werd achter het tolhuis een aanbouw gezet, die overigens buiten de bescherming valt. Het pand werd in gebruik genomen als werkplaats voor auto's en opzij van het gebouw werd een benzinepomp

geplaatst. In 1987 werd het pand geschikt gemaakt voor de huidige functie als museum. Het Geologisch Museum Hofland, opgericht in 1972, vond er onderdak. In 2005 werd een uitbreiding ontworpen die schuin naast het museum is gezet. Deze valt buiten de bescherming. Naar verluid werd het tolhuis voor 1900 beschadigd door een brand. Gezien de stijl en materialen zal dit omstreeks 1885 zijn geweest. Nadere gegevens hierover echter ontbreken.

Omschrijving:

Het met de voorgevel in de zichtas van de Hilversumseweg gelegen voormalige tolhuis is in baksteen opgetrokken op een rechthoekige plattegrond. Het pand telt één bouwlaag onder een met gesmoorde pannen gedekt zadeldak. De kopse gevels zijn voorzien van bewerkte gootlijsten. Het muurwerk is voorzien van rollagen en vlechtingen en voorzien van muurankers.
De voorgevel is symmetrisch ingedeeld met in het midden een deur met bovenlicht, aan de bovenzijde omgeven door een bewerkte houten architraaf met consoles. Ter weerszijden bevindt zich een zesruits schuifvenster met luiken. In de top bevindt zich een klein venster met halfronde bovenzijde.
De linkerzijgevel bevat een oorspronkelijk zesruits schuifvenster met luiken alsmede drie lagere, later aangebrachte zesruits vensters. Het dakvlak wordt doorbroken door een schoorsteen.
De rechter zijgevel heeft links een vierruits venster en de voormalige deur naar het woonhuis, voorzien van een afdak en bovenlicht, alsmede een klein venster rechts daarvan. Rechts twee later aangebrachte gekoppelde drielichtsvensters ter plaatse van eerder aangebrachte werkplaatsdeuren. In het dakvlak is een dakkapel aangebracht.
Tegen de achtergevel is in 1966 een aanbouw geplaatst onder lager zadeldak. Deze valt net als de aanbouw uit 2005 buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische waarde voor Laren

- vanwege de zeldzaamheid van het bouwtype (tolhuis).

Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een tolhuis uit de 19de eeuw langs een van de (voormalige) hoofdwegen.

Van situationele waarde

- door de ligging aan de Hilversumseweg met de voorgevel in de zichtas van de oude weg van Hilversum naar Laren.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 4445 (benzinepomp), 8156 (museum)
A.H.F. de Boer, Tijdsbeeld toen & Nu, 150 jaar Laren, Laren 200, 5

Voorgevel

Detail entree

Detail topgevel

Rechterzijgevel

Linkerzijgevel

Linkerzijgevel: aanbouw 1966

Achtergevel

Monumenten Inventarisatie en Selectie Project in de Provincie Noord-Holland

Gebruiker: [redacted] Datum: 14-04-1997

MIP-inventarisator...: [redacted] Datum: 24-01-1991
Record ingevoerd door: [redacted] Datum: 01-08-1991

Type (object/complex): Object Aantal objecten: 1

Objectcode.: NH-LARN-055 Naam:

Object ligt BINNEN de bebouwde kom

Monumentstatus (/G/P/R): Monumentnummer.:
MSP-object (J/N).....: N Voorstel status:

MIP-regio.: 't Gooi en de Vechtstreek
Gemeente..: Laren
Plaats....: Laren
Buurt/wijk:

POSTCODE	STRAATNAAM	NUMMER	TOEVOEGING	SITUERING
1251 EA	Hoefloo	3		

CATEGORIE	BOUWTYPE
K / Woningen, woningbouwcomplex	Villa

BOUWSTIJL	OPMERKING
Gooise landhuisstijl	

VANAF	EXACT/GLOBAAL	FUNCTIE
1926	Exact	Woonhuis

BOUW-PERIODE	EXACT/GLOBAAL	OPMERKING	ARCHITECT
1926-1926	Exact		Hamdorff, W.

BESCHRIJVING Auteur: [redacted] Datum: 22-03-1996

Inleiding
VILLA, gebouwd in 1926 naar ontwerp van architect W. Hamdorff in opdracht van de heer K. Smit uit Amsterdam. Het pand, opgetrokken in de Gooise landhuisstijl, is gelegen aan de zuidzijde van de weg (Hoefloo) en is teruggelegen ten opzichte van de weg. Het pand wordt aan de west-, zuid- en oostzijde omgeven door een tuin, langs de noordgevel loopt een pad.

Omschrijving

Vrijstaand pand, gebouwd op samengestelde, geknikte plattegrond onder een samengestelde rieten kap. De deels klimmende, deels glooiende noklijnen zijn afgewerkt met rode nokvorsten. De noklijnen komen samen in het midden, waarop een rechthoekige bakstenen schoorsteen is geplaatst. De plattegrond bestaat uit drie in elkaar geschoven rechthoeken. De bouwhoogte bestaat uit twee woonlagen, waarvan de tweede is ondergebracht in de kap. Het pand is opgetrokken uit rode handvormsteen gemetseld in Vlaamsverband en afgewerkt met een platte voeg, boven een trasraam in grauwe handvormsteen, afgezet met een rollaag. Tenzij anders vermeld, bevatten de vensterassen rechthoekige houten vensters met meerruits-roedenverdeling. De oorspronkelijke kleurstelling van het schilderwerk was okerkleurig voor de kozijnen, wit voor het raamhout en blauwachtig groen voor de luiken. Sommige vensters zijn voorzien van opgeklampte luiken met smeedijzeren gehengen; de deuren zijn eveneens opgeklampt met smeedijzeren gehengen.
De westgevel heeft een getrapt grondplan en bevat links (teruggerooid) de entree en rechts, rechthoekig uitspringend, de gevel van de voorkamer. Geheel links bevindt zich een klein hooggeplaatst W.C.-raam. De entree is gelegen in een terugliggende hoek en bevat een tweedelige voordeur voorzien van klein kijkvenster met siersmeedijzeren traliewerk. Boven de entree is onder de dakrand een houten bakgoot op klossen aangebracht. De westgevel van de uitbouw rechts bevat een gekoppeld venster met twee zesruits-draairamen, voorzien van luiken. De gevel wordt afgesloten door een schildeind met oost-westgerichte glooiende noklijn.
De zuidgevel heeft een totale breedte van zes vensterassen, ondergebracht in de volgende geveldelen: geheel links de zuidgevel van de voorkamer; in het midden de gevel van de woonkamer die links onder stompe hoek naar voren springt (zuidwest), rechts onder stompe hoek terugbuigend (zuidoost) en geheel rechts de zuidgevel van een slaapkamer. De voorkamergevel bevat een zesruits-venster voorzien van luik. De woonkamer-gevel bevat links een liggend venster, rechts een dubbel venster met twee zesruits-draairamen. Boven het linkervenster bevindt zich een topgevel onder ingestoken steekkap met een gekoppeld venster met twee zesruits-draairamen, de gevel voorzien van horizontaal beschot. Het terugbuigende geveldeel heeft een breedte van twee vensterassen en een hoogte van twee bouwlagen onder afgerond dakschild. Op de begane grond bevindt zich links een venster met drie zesruits-ramen voorzien van bovenlichten en luiken, rechts bevindt zich een rondboogvormige loggia met terras. Op de verdieping bevinden zich links een zesruits-venster, rechts een gekoppeld venster met twee zesruits-ramen. De slaapkamergevel rechts bevat een dubbel venster met twee zesruits-schuifvensters en luiken. Langs de oprijzende dakranden zijn vlechtwerk en een rollaag aangebracht.
De oostgevel bevat een onder opgetild dakschild geplaatst slaapkamervenster, bestaande uit een zesruits-schuifvenster, voorzien van luik. Voorts is deze gevel blind.
De noordgevel bevat links een geveldeel ter breedte van drie vensterassen, rechts twee trapsgewijs terugspringende geveldelen van respectievelijk entree en voorkamer. In het linkergeveldeel bevinden zich van links naar rechts: een gekoppeld venster met twee zesruits-schuiframen en luiken, een tweedelige deur met vierruitsvenster in het bovendeel, rechts een keukenvenster met drie gekoppelde zesruits-ramen voorzien van bovenlichten en luiken. Het dakschild is ter plaatse van het keukenvenster opgetild. In het dakschild boven dit venster is eveneens een dakkapel met glooiende

killen en vierruits-venster aangebracht. In de noordgevel van de entree bevindt zich een meerruitsvenster. De noordgevel van de voorkamer (geheel rechts) is blind.

Waardering
De villa is van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard voorbeeld van een villa uit de jaren '20 van de 20ste eeuw, opgetrokken in de Gooise landhuisstijl. Daarnaast is het pand van belang als karakteristiek onderdeel uit het oeuvre van architect W. Hamdorff.

Hoefloo 5

Sectie: C 294

Bouwjaar: 1934

Architect: Wouter Hamdorff (Laren)

Inleiding

In 1934 naar ontwerp van Wouter Hamdorff voor J.J. Ruizendaal in expressionistische stijl - opgetrokken landhuisje. In het ontwerp zijn invloeden verwerkt van de Amsterdamse Schoolstijl (baksteen en pannen) en de Nieuwe Zakelijkheid (stalen vensters). De garage werd in 1949 naar ontwerp van Hamdorff vergroot. Deze uitbreiding is van ondergeschikt belang. In 1974 werd een dakvenster toegevoegd.

De aan de achterzijde over de breedte van het huis aangebrachte gemetselde muren en trappen, onderdeel uitmakend van de border, zijn van waarde doch vallen buiten de bescherming.
Onder de bescherming valt het landhuisje, met de garage alsmede de poort en tussenmuur.
De bescherming omvat alleen het exterieur.

Omschrijving

Het aan de Hoefloo gelegen LANDHUISJE is opgetrokken op een vrije plattegrond en telt twee woonlagen onder een samengesteld, met rode Romaanse pannen gedekt, deels afgeplat dak. Het pand is opgetrokken uit gele gesinterde bakstenen boven een donkerder trasraam. De kozijnen hebben stalen vensters met een roedenverdeling. Met name in de achtergevel is bij de kozijnen beton verwerkt.

De VOORGEVEL bestaat uit twee in elkaar grijpende delen. Het rechter geveldeel springt naar voren en heeft een laag doorlopend dak, waarin het linker geveldeel deels doorheen steekt. Het linker geveldeel is opgetrokken over twee bouwlagen.
De voorsprong rechts is ter plaatste uitgevoerd met een vijftal kleine vensters en een groter venster. In het midden van de voorgevel bevindt zich in een kleine uitbouw onder plat dak de entree met daarnaast een venster. Op de linker hoek is in de eerste bouwlaag een venster met luik gezet, dat zich spiegelt in de linker zijgevel. In de tweede bouwlaag bevat de gevel een rond venster en links twee draairamen.

De LINKERZIJGEVEL heeft links een voorsprong onder lager doorlopend dakschild. Ter plaatse is een groot venster met luiken en door het dakschild stekend smaller bovenlicht gezet. Rechts bevat de gevel een enkel venster met luik. In de gevelknik is een schoorsteen gezet. Aan weerzijden zijn dakkapellen geplaatst. De linker dakkapel is niet oorspronkelijk.

De RECHTERZIJGEVEL heeft links een voorsprong onder lager doorlopend dakschild. Ter plaatse is een deur en een drielichtskozijn gezet. Het dakvlak wordt doorbroken door een dakkapel. Het rechter geveldeel bevat een tweelichtsvenster. In de tweede bouwlaag is een tweelichtsvenster gezet dat door het dakschild steekt. Uit het dakvlak steekt voorts een schoorsteen. Op zolderniveau is een niet oorspronkelijke dakkapel met drielichtsvenster aange-

bracht.

De ACHTERGEVEL heeft links een risalerend geveldeel met een groot venster met luiken en smal bovenlicht onder een latei. Daarboven is een halfrond balkon gezet, toegankelijk door halfronde openslaande deuren. De topgevel is afgeplat en voorzien van een rand pannen.
Rechts springt de gevel terug ten gunste van een terras, dat links wordt afgescheiden door een gemetselde plantenbak met houten pergola. De gevel bevat links een deur en rechts daarnaast een driezijdige erker. In de tweede bouwlaag is een drielichtsvenster gezet.

De GARAGE is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een pannen gedekt zadeldak. De gevel aan de straatzijde heeft openslaande houten deuren. Tussen de rechterzijgevel en de garage is een muur gezet met een lage houten deur met gebogen bovenzijde. Aan de achterzijde is in 1949 een aanbouw gezet die van ondergeschikt belang is.

Waardering

Van architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een landhuisje van Wouter Hamdorff in expressionistische stijl. Tevens vanwege het materiaalgebruik en de detailleringen.
Van situationele waarde vanwege de ligging aan de Hoefloo, naast en tegenover eveneens door Hamdorff ontworpen huizen.

LAREN NH Hoefloo 5

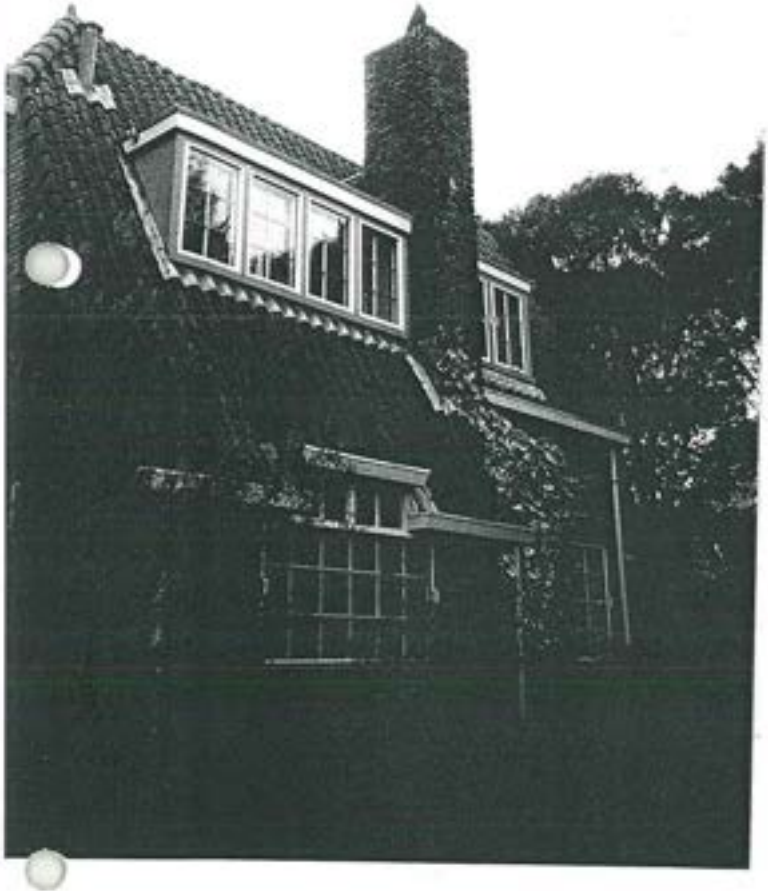
voorgevel

idem, detail rechter geveldeel

LAREN NH

Hoefloo 5

linkerzijgevel

idem

LAREN NH

Hoefloo 5

rechterzijgevel

idem

LAREN NH Hoefloo 5

achtergevel

detail erker

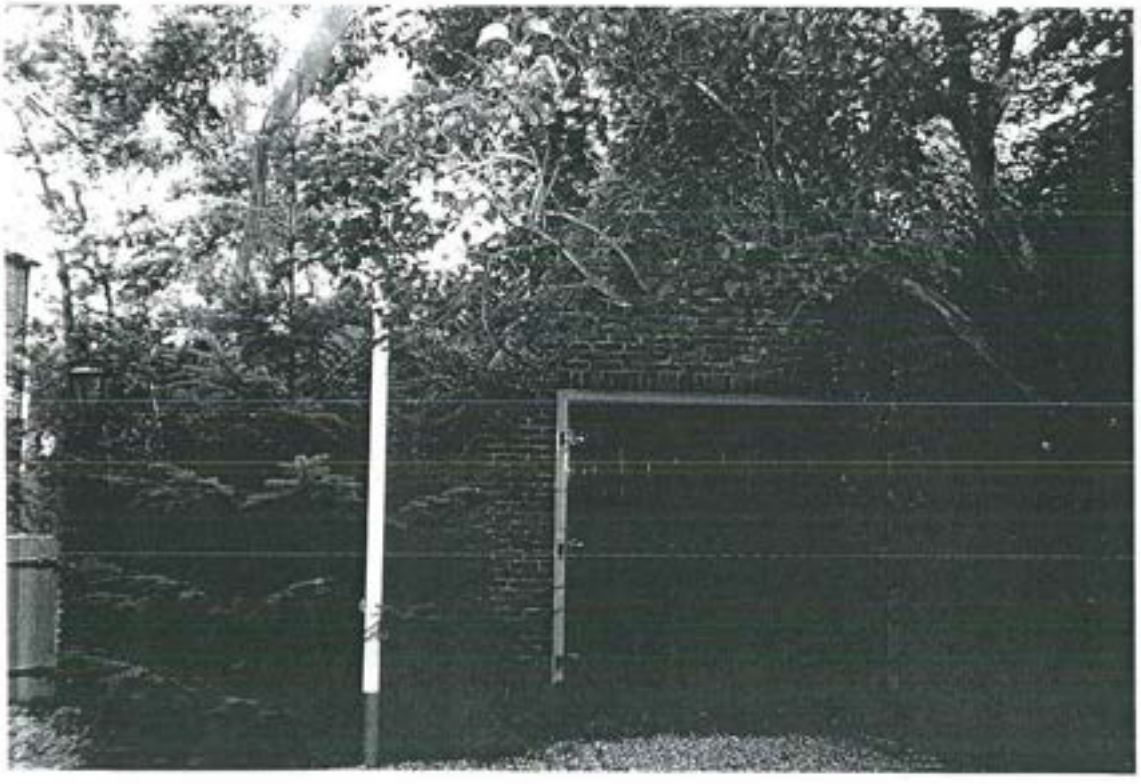
LAREN NH

Hoefloo 5

garage, voorzijde

garage, linkerzijgevel

Adres	:	Hoefloo 6-8-10, Van Wulfenlaan 23, 1251 EB LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	resp. C494-C695-C696-C495, archiefnr. 1827
Naam	:	Van Wulfenlaan 23, De Hoge Dennen
Huidige bestem.	:	woonhuizen
Oorspr. bestem.	:	woonhuizen
Architect	:	W. Hamdorff
Opdrachtgever	:	Ruisendaal
Bouwjaar	:	1934
Bouwtype	:	twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid
Bouwstijl	:	overgang van romantisch-expressionistische bouwstijl naar het Modernisme, met nog een duidelijke relatie met de Amsterdamse School
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	juni 1992
Naam invent.	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	De schoonheidscommissie deed bij goedkeuring het verzoek een maquette te maken van het ontwerp om de gevelvlakken beter te kunnen beoordelen

Beschrijving:

Blok van twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid in 1934 gebouwd naar ontwerp van architect Wouter Hamdorff.
De blokken zijn gesitueerd op de hoek van het Hoefloo en de Van Wulfenlaan en worden omgeven door een tuin.
Wouter Hamdorff neemt bij deze ontwerpen afstand van zijn vroegere romantisch-expressionistische ontwerpen en keert zich naar een soberder bouwwijze. Wel blijft in de ten opzichte van elkaar verspringende bouwvolumes, de afgeknotte zadeldaken afgewisseld met recht gesloten daken en in het oorspronkelijk gepotdekselde balkonnetje een relatie met de Amsterdamse School aan te wijzen.
Behoudens een rand van ballonvorsten boven een rand staande van romaanse keramische pannen als gevelafwerking, past Hamdorff geen ornamentale details toe.
De landhuizen zijn alle op een rechthoekige, onderling verschillende, plattegrond opgetrokken uit paars gesinterde vormbaksteen in kruisverband gemetseld met terugliggende voegen.

De twee buitenste landhuizen zijn groter van afmeting.
De panden zijn opgebouwd uit ten opzichte van elkaar verschuivende bouwvolumes. De terugliggende buitenste volumes zijn afgedekt met afgeknotte zadeldaken met rode rechtsdekkende Romaanse pannen, de naar voren geschoven volumes zijn recht gesloten en voorzien van een rand ballonvorsten boven een rand recht opstaande Romaanse keramische pannen.
De tussenliggende garages hebben een zadeldak.
Het bouwvolume bestaat uit twee woonlagen; de panden aan de buitenzijden hebben deels drie woonlagen.
De kozijnen en ramen zijn van staal, aan de bovenzijde voorzien van een betonnen latei, aan de onderzijde van een halfsteens rollaag.
Van het pand Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen vervangen door houten.

De toegang van het landhuis Hoefloo 10 bevindt zich in de zijgevel, de westgevel, op de begane grond. De deur is niet meer oorspronkelijk en ook de plaatsing in de gevel is gewijzigd. Oorspronkelijk was de voordeur gesitueerd in een portiek.
Dit portiek is door het naar voren plaatsen van de voordeur bij het huis getrokken. Links van de voordeur bevindt zich een klein venster en rechts de tuindeur van de eetkamer en een venster van de woonkamer.
Op de verdieping zien we links in een door het dakschild lopend rechthoekig bouwvolume een dubbel venster en aan de uiterste rechterzijde de deur die toegang geeft tot het deels inpandige balkon.
De oorspronkelijk gepotdekselde borstwering van het balkon is vervangen door een smeedijzeren hek met spijlen. Tegen de bovenrand van het dakschild bevindt zich een, niet oorspronkelijke, dakkapel.

De gevels aan de Hoefloozijde, de zuidgevels laten een reeks twee- en drielichten zien, alle van gelijke hoogte. Op de verdieping wordt dit patroon van vensters van gelijke hoogte herhaald. Deze vensters zijn smaller dan de begane grondvensters en zo in de gevel geplaatst dat ze steeds aan een zijde lijnen met de vensters van de begane grond.
De naar voren geschoven bouwvolumes eindigen recht, de terugliggende aan de linkerzijde met een afgeknot zadeldak en aan de rechterzijde met een aan de zijkant afgeschuind dakschild.
De gevel van het linker naar voren geschoven bouwvolume wordt aan de rechterzijde beëindigd door een steil, bijna tot aan de grond doorlopend, dakschild met rode pannen afgedekt.
De toegang tot de twee middelste panden bevindt zich in de twee korte tegenover elkaar liggende zijgevels aan weerszijden van de tussenliggende garages.
De voordeur van Hoefloo nr. 8 bevindt zich in een overdekte gang die tot de tuin doorloopt.

De oostgevel aan de Van Wulfenlaan bevat de toegang tot het meest rechtse van de landhuizen, het pand Van Wulfenlaan 23, dat een kwart slag gedraaid is ten opzichte van de andere.
Op de begane grond bevindt zich links in de gevel een venster, in het midden de voordeur, niet meer oorspronkelijk, in een inpandig portiek. Rechts van het portiek is een venster met openslaande ramen.
Op de verdieping wordt aan de linkerzijde het dakschild doorbroken door een dakkapel met openslaande ramen en een inpandig balkon tussen de dakkapel en de zijmuur van een rechthoekig, door het dakschild heen lopend, recht gesloten bouwvolume. Hierin is op de verdieping een venster met openslaande ramen aangebracht.

De zuidgevels, de achtergevels, laten eenzelfde ritmische afwisseling van vensters van verschillende grootte zien. De twee buitenste panden hebben aan de achterzijde gedeeltelijk een derde woonlaag. In het flauwhellende dak van de garages tussen de middelste huizen zijn dakkapellen aangebracht.
Ook in de achterzijde van Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen door houten vervangen en is op de begane grond de gevelindeling gewijzigd.
Aan de buitenzijden van de twee buitenste huizen staat een losstaande garage met een muurtje met deur met het huis verbonden. De garages hebben een rechthoekige plattegrond en zijn opgetrokken uit hetzelfde materiaal als de woonhuizen. Het steile zakdeldak is gedekt met rode pannen.

De tuinen worden omsloten door een laag, in hoogte verspringend, tuinmuurtje van gesinterde baksteen. Dit muurtje is tegelijk met het huis door Hamdorff ontworpen.

Redengevende omschrijving:

Het complex van twee dubbele landhuizen aan het Hoefloo en de Van Wulfenlaan is van architectuurhistorische betekenis voor Laren
- vanwege de goed afgewogen toepassing van ten opzichte van elkaar verschoven geometrische bouwvolumes waardoor een levendige gevelbehandeling is ontstaan en de panden elk een eigen verschijningsvorm hebben, waarbij de eenheid van het complex toch duidelijk gehandhaafd is.
- vanwege het materiaalgebruik en de fraaie kleurcontrasten van de materialen.
- vanwege de unieke plaats die het complex inneemt in het oeuvre van architect Wouter Hamdorff, waarbij hij overgaat van zijn romantisch-expressionisme naar een meer zakelijke stijl.
- De in de loop der tijd aangebrachte mutaties harmoniëren niet met het oorspronkelijke geheel, maar zijn met geringe middelen weer in de oorspronkelijke toestand terug te brengen.

Het complex heeft door zijn situering op een hoek een beeldbepalende betekenis voor dit deel van het Hoefloo en de van Wulfenlaan.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren 1982, 96.
M.E.Th. Estourgie-Beijer, Wouter Hamdorff architect 1890-1965, Laren (N-H) 1989, 29 afb. 23 en 26.
H. Buys, Aesthetische Normen en architectonische Evolutie. In Bouwkundig Weekblad Architectura nr. 47, 23 november 1935, afb. VII en VIII.

Hoofd. 6-8-60

ZUID GEVELS HOEFLOO10

ZUID GEVELS HOEFLOO 6 - OOSTGEVEL VAN WUFENLAAN 23

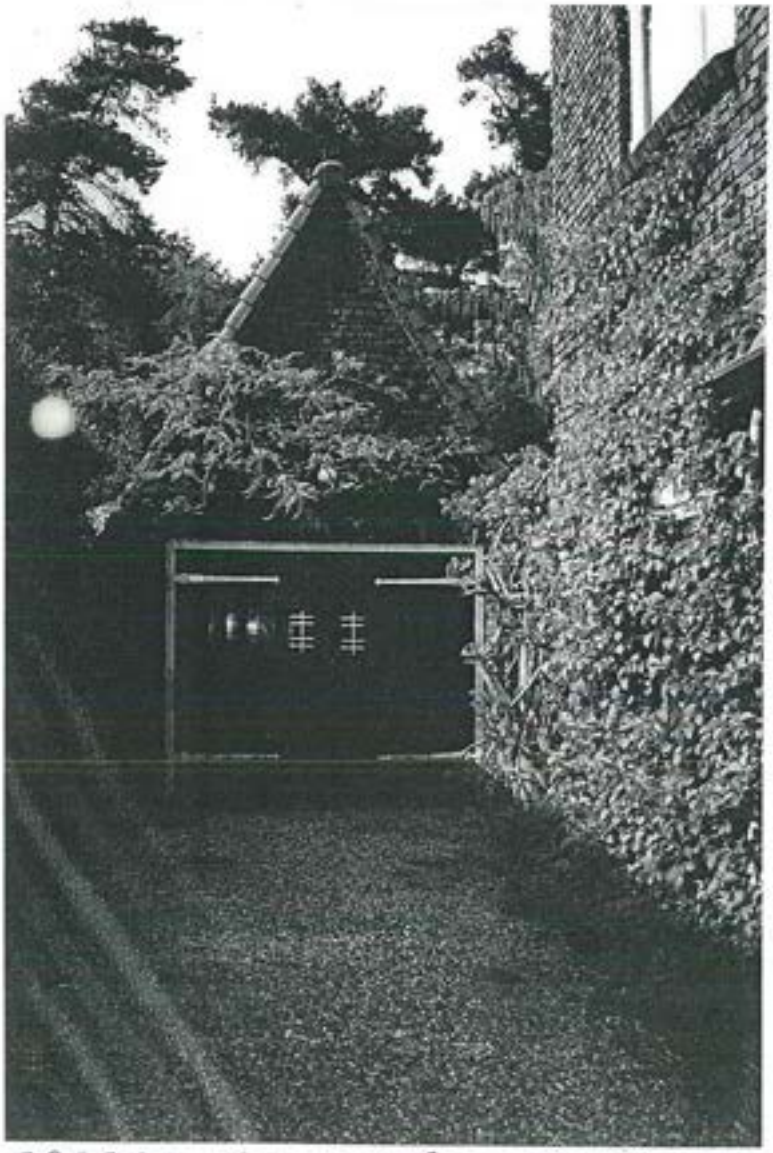
ZUIDGEVELS HOEFLOO 6-8

ZUIDGEVEL EN GARAGE HOEFLOO 8

ZUIDGEVELS

GARAGE HOEFLOOI 8

WESTGEVEL HOEFLOO 10

Adres	:	Hoefloo 6-8-10, Van Wulfenlaan 23, 1251 EB LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	resp. C494-C695-C696-C495, archiefnr. 1827
Naam	:	Van Wulfenlaan 23, De Hoge Dennen
Huidige bestem.	:	woonhuizen
Oorspr. bestem.	:	woonhuizen
Architect	:	W. Hamdorff
Opdrachtgever	:	Ruisendaal
Bouwjaar	:	1934
Bouwtype	:	twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid
Bouwstijl	:	overgang van romantisch-expressionistische bouwstijl naar het Modernisme, met nog een duidelijke relatie met de Amsterdamse School
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	juni 1992
Naam invent.	:	[redacted]
Opmerkingen	:	De schoonheidscommissie deed bij goedkeuring het verzoek een maquette te maken van het ontwerp om de gevelvlakken beter te kunnen beoordelen

Beschrijving:

Blok van twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid in 1934 gebouwd naar ontwerp van architect Wouter Hamdorff.
De blokken zijn gesitueerd op de hoek van het Hoefloo en de Van Wulfenlaan en worden omgeven door een tuin.
Wouter Hamdorff neemt bij deze ontwerpen afstand van zijn vroegere romantisch-expressionistische ontwerpen en keert zich naar een soberder bouwwijze. Wel blijft in de ten opzichte van elkaar verspringende bouwvolumes, de afgeknotte zadeldaken afgewisseld met recht gesloten daken en in het oorspronkelijk gepotdekselde balkonnetje een relatie met de Amsterdamse School aan te wijzen.
Behoudens een rand van ballonvorsten boven een rand staande van romaanse keramische pannen als gevelafwerking, past Hamdorff geen ornamentale details toe.
De landhuizen zijn alle op een rechthoekige, onderling verschillende, plattegrond opgetrokken uit paars gesinterde vormbaksteen in kruisverband gemetseld met terugliggende voegen.

De twee buitenste landhuizen zijn groter van afmeting.
De panden zijn opgebouwd uit ten opzichte van elkaar verschuivende bouwvolumes. De terugliggende buitenste volumes zijn afgedekt met afgeknotte zadeldaken met rode rechtsdekkende Romaanse pannen, de naar voren geschoven volumes zijn recht gesloten en voorzien van een rand ballonvorsten boven een rand recht opstaande Romaanse keramische pannen.
De tussenliggende garages hebben een zadeldak.
Het bouwvolume bestaat uit twee woonlagen; de panden aan de buitenzijden hebben deels drie woonlagen.
De kozijnen en ramen zijn van staal, aan de bovenzijde voorzien van een betonnen latei, aan de onderzijde van een halfsteens rollaag.
Van het pand Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen vervangen door houten.

De toegang van het landhuis Hoefloo 10 bevindt zich in de zijgevel, de westgevel, op de begane grond. De deur is niet meer oorspronkelijk en ook de plaatsing in de gevel is gewijzigd. Oorspronkelijk was de voordeur gesitueerd in een portiek.
Dit portiek is door het naar voren plaatsen van de voordeur bij het huis getrokken. Links van de voordeur bevindt zich een klein venster en rechts de tuindeur van de eetkamer en een venster van de woonkamer.
Op de verdieping zien we links in een door het dakschild lopend rechthoekig bouwvolume een dubbel venster en aan de uiterste rechterzijde de deur die toegang geeft tot het deels inpandige balkon.
De oorspronkelijk gepotdekselde borstwering van het balkon is vervangen door een smeedijzeren hek met spijlen. Tegen de bovenrand van het dakschild bevindt zich een, niet oorspronkelijke, dakkapel.

De gevels aan de Hoefloozijde, de zuidgevels laten een reeks twee- en drielichten zien, alle van gelijke hoogte. Op de verdieping wordt dit patroon van vensters van gelijke hoogte herhaald. Deze vensters zijn smaller dan de begane grondvensters en zo in de gevel geplaatst dat ze steeds aan een zijde lijnen met de vensters van de begane grond.
De naar voren geschoven bouwvolumes eindigen recht, de terugliggende aan de linkerzijde met een afgeknot zadeldak en aan de rechterzijde met een aan de zijkant afgeschuind dakschild.
De gevel van het linker naar voren geschoven bouwvolume wordt aan de rechterzijde beëindigd door een steil, bijna tot aan de grond doorlopend, dakschild met rode pannen afgedekt.
De toegang tot de twee middelste panden bevindt zich in de twee korte tegenover elkaar liggende zijgevels aan weerszijden van de tussenliggende garages.
De voordeur van Hoefloo nr. 8 bevindt zich in een overdekte gang die tot de tuin doorloopt.

De oostgevel aan de Van Wulfenlaan bevat de toegang tot het meest rechtse van de landhuizen, het pand Van Wulfenlaan 23, dat een kwart slag gedraaid is ten opzichte van de andere.
Op de begane grond bevindt zich links in de gevel een venster, in het midden de voordeur, niet meer oorspronkelijk, in een inpandig portiek. Rechts van het portiek is een venster met openslaande ramen.
Op de verdieping wordt aan de linkerzijde het dakschild doorbroken door een dakkapel met openslaande ramen en een inpandig balkon tussen de dakkapel en de zijmuur van een rechthoekig, door het dakschild heen lopend, recht gesloten bouwvolume. Hierin is op de verdieping een venster met openslaande ramen aangebracht.

De zuidgevels, de achtergevels, laten eenzelfde ritmische afwisseling van vensters van verschillende grootte zien. De twee buitenste panden hebben aan de achterzijde gedeeltelijk een derde woonlaag. In het flauwhellende dak van de garages tussen de middelste huizen zijn dakkapellen aangebracht.
Ook in de achterzijde van Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen door houten vervangen en is op de begane grond de gevelindeling gewijzigd.
Aan de buitenzijden van de twee buitenste huizen staat een losstaande garage met een muurtje met deur met het huis verbonden. De garages hebben een rechthoekige plattegrond en zijn opgetrokken uit hetzelfde materiaal als de woonhuizen. Het steile zakdeldak is gedekt met rode pannen.

De tuinen worden omsloten door een laag, in hoogte verspringend, tuinmuurtje van gesinterde baksteen. Dit muurtje is tegelijk met het huis door Hamdorff ontworpen.

Redengevende omschrijving:

Het complex van twee dubbele landhuizen aan het Hoefloo en de Van Wulfenlaan is van architectuurhistorische betekenis voor Laren
- vanwege de goed afgewogen toepassing van ten opzichte van elkaar verschoven geometrische bouwvolumes waardoor een levendige gevelbehandeling is ontstaan en de panden elk een eigen verschijningsvorm hebben, waarbij de eenheid van het complex toch duidelijk gehandhaafd is.
- vanwege het materiaalgebruik en de fraaie kleurcontrasten van de materialen.
- vanwege de unieke plaats die het complex inneemt in het oeuvre van architect Wouter Hamdorff, waarbij hij overgaat van zijn romantisch-expressionisme naar een meer zakelijke stijl.
- De in de loop der tijd aangebrachte mutaties harmoniëren niet met het oorspronkelijke geheel, maar zijn met geringe middelen weer in de oorspronkelijke toestand terug te brengen.

Het complex heeft door zijn situering op een hoek een beeldbepalende betekenis voor dit deel van het Hoefloo en de van Wulfenlaan.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren 1982, 96.
M.E.Th. Estourgie-Beijer, Wouter Hamdorff architect 1890-1965, Laren (N-H) 1989, 29 afb. 23 en 26.
H. Buys, Aesthetische Normen en architectonische Evolutie. In Bouwkundig Weekblad Architectura nr. 47, 23 november 1935, afb. VII en VIII.

Hoofd. 6-8-60

ZUID GEVELS HOEFLOO10

ZUID GEVELS HOEFLOO 6 - OOSTGEVEL VAN WUFENLAAN 23

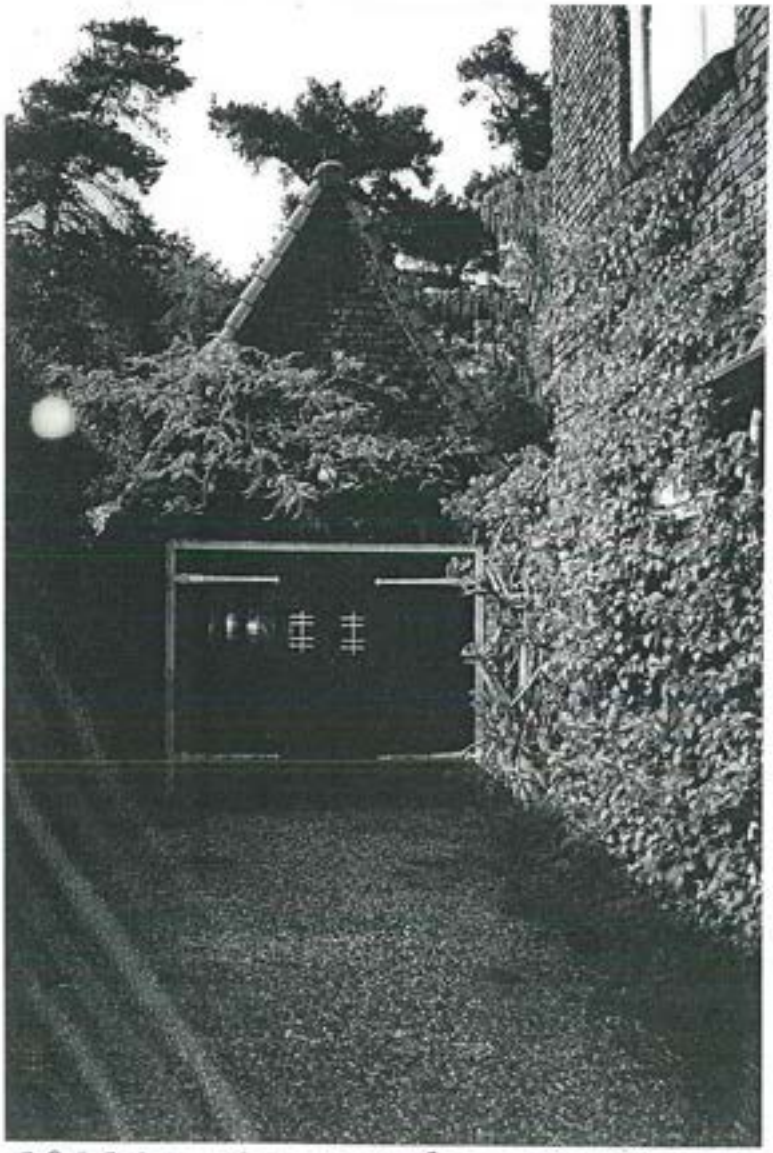
ZUIDGEVELS HOEFLOO 6-8

ZUIDGEVEL EN GARAGE HOEFLOO 8

ZUIDGEVELS

GARAGE HOEFLOOI 8

WESTGEVEL HOEFLOO 10

Adres	:	Hoefloo 6-8-10, Van Wulfenlaan 23, 1251 EB LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	resp. C494-C695-C696-C495, archiefnr. 1827
Naam	:	Van Wulfenlaan 23, De Hoge Dennen
Huidige bestem.	:	woonhuizen
Oorspr. bestem.	:	woonhuizen
Architect	:	W. Hamdorff
Opdrachtgever	:	Ruisendaal
Bouwjaar	:	1934
Bouwtype	:	twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid
Bouwstijl	:	overgang van romantisch-expressionistische bouwstijl naar het Modernisme, met nog een duidelijke relatie met de Amsterdamse School
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	juni 1992
Naam invent.	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	De schoonheidscommissie deed bij goedkeuring het verzoek een maquette te maken van het ontwerp om de gevelvlakken beter te kunnen beoordelen

Beschrijving:

Blok van twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid in 1934 gebouwd naar ontwerp van architect Wouter Hamdorff.
De blokken zijn gesitueerd op de hoek van het Hoefloo en de Van Wulfenlaan en worden omgeven door een tuin.
Wouter Hamdorff neemt bij deze ontwerpen afstand van zijn vroegere romantisch-expressionistische ontwerpen en keert zich naar een soberder bouwwijze. Wel blijft in de ten opzichte van elkaar verspringende bouwvolumes, de afgeknotte zadeldaken afgewisseld met recht gesloten daken en in het oorspronkelijk gepotdekselde balkonnetje een relatie met de Amsterdamse School aan te wijzen.
Behoudens een rand van ballonvorsten boven een rand staande van romaanse keramische pannen als gevelafwerking, past Hamdorff geen ornamentale details toe.
De landhuizen zijn alle op een rechthoekige, onderling verschillende, plattegrond opgetrokken uit paars gesinterde vormbaksteen in kruisverband gemetseld met terugliggende voegen.

De twee buitenste landhuizen zijn groter van afmeting.
De panden zijn opgebouwd uit ten opzichte van elkaar verschuivende bouwvolumes. De terugliggende buitenste volumes zijn afgedekt met afgeknotte zadeldaken met rode rechtsdekkende Romaanse pannen, de naar voren geschoven volumes zijn recht gesloten en voorzien van een rand ballonvorsten boven een rand recht opstaande Romaanse keramische pannen.
De tussenliggende garages hebben een zadeldak.
Het bouwvolume bestaat uit twee woonlagen; de panden aan de buitenzijden hebben deels drie woonlagen.
De kozijnen en ramen zijn van staal, aan de bovenzijde voorzien van een betonnen latei, aan de onderzijde van een halfsteens rollaag.
Van het pand Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen vervangen door houten.

De toegang van het landhuis Hoefloo 10 bevindt zich in de zijgevel, de westgevel, op de begane grond. De deur is niet meer oorspronkelijk en ook de plaatsing in de gevel is gewijzigd. Oorspronkelijk was de voordeur gesitueerd in een portiek.
Dit portiek is door het naar voren plaatsen van de voordeur bij het huis getrokken. Links van de voordeur bevindt zich een klein venster en rechts de tuindeur van de eetkamer en een venster van de woonkamer.
Op de verdieping zien we links in een door het dakschild lopend rechthoekig bouwvolume een dubbel venster en aan de uiterste rechterzijde de deur die toegang geeft tot het deels inpandige balkon.
De oorspronkelijk gepotdekselde borstwering van het balkon is vervangen door een smeedijzeren hek met spijlen. Tegen de bovenrand van het dakschild bevindt zich een, niet oorspronkelijke, dakkapel.

De gevels aan de Hoefloozijde, de zuidgevels laten een reeks twee- en drielichten zien, alle van gelijke hoogte. Op de verdieping wordt dit patroon van vensters van gelijke hoogte herhaald. Deze vensters zijn smaller dan de begane grondvensters en zo in de gevel geplaatst dat ze steeds aan een zijde lijnen met de vensters van de begane grond.
De naar voren geschoven bouwvolumes eindigen recht, de terugliggende aan de linkerzijde met een afgeknot zadeldak en aan de rechterzijde met een aan de zijkant afgeschuind dakschild.
De gevel van het linker naar voren geschoven bouwvolume wordt aan de rechterzijde beëindigd door een steil, bijna tot aan de grond doorlopend, dakschild met rode pannen afgedekt.
De toegang tot de twee middelste panden bevindt zich in de twee korte tegenover elkaar liggende zijgevels aan weerszijden van de tussenliggende garages.
De voordeur van Hoefloo nr. 8 bevindt zich in een overdekte gang die tot de tuin doorloopt.

De oostgevel aan de Van Wulfenlaan bevat de toegang tot het meest rechtse van de landhuizen, het pand Van Wulfenlaan 23, dat een kwart slag gedraaid is ten opzichte van de andere.
Op de begane grond bevindt zich links in de gevel een venster, in het midden de voordeur, niet meer oorspronkelijk, in een inpandig portiek. Rechts van het portiek is een venster met openslaande ramen.
Op de verdieping wordt aan de linkerzijde het dakschild doorbroken door een dakkapel met openslaande ramen en een inpandig balkon tussen de dakkapel en de zijmuur van een rechthoekig, door het dakschild heen lopend, recht gesloten bouwvolume. Hierin is op de verdieping een venster met openslaande ramen aangebracht.

De zuidgevels, de achtergevels, laten eenzelfde ritmische afwisseling van vensters van verschillende grootte zien. De twee buitenste panden hebben aan de achterzijde gedeeltelijk een derde woonlaag. In het flauwhellende dak van de garages tussen de middelste huizen zijn dakkapellen aangebracht.
Ook in de achterzijde van Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen door houten vervangen en is op de begane grond de gevelindeling gewijzigd.
Aan de buitenzijden van de twee buitenste huizen staat een losstaande garage met een muurtje met deur met het huis verbonden. De garages hebben een rechthoekige plattegrond en zijn opgetrokken uit hetzelfde materiaal als de woonhuizen. Het steile zakdeldak is gedekt met rode pannen.

De tuinen worden omsloten door een laag, in hoogte verspringend, tuinmuurtje van gesinterde baksteen. Dit muurtje is tegelijk met het huis door Hamdorff ontworpen.

Redengevende omschrijving:

Het complex van twee dubbele landhuizen aan het Hoefloo en de Van Wulfenlaan is van architectuurhistorische betekenis voor Laren
- vanwege de goed afgewogen toepassing van ten opzichte van elkaar verschoven geometrische bouwvolumes waardoor een levendige gevelbehandeling is ontstaan en de panden elk een eigen verschijningsvorm hebben, waarbij de eenheid van het complex toch duidelijk gehandhaafd is.
- vanwege het materiaalgebruik en de fraaie kleurcontrasten van de materialen.
- vanwege de unieke plaats die het complex inneemt in het oeuvre van architect Wouter Hamdorff, waarbij hij overgaat van zijn romantisch-expressionisme naar een meer zakelijke stijl.
- De in de loop der tijd aangebrachte mutaties harmoniëren niet met het oorspronkelijke geheel, maar zijn met geringe middelen weer in de oorspronkelijke toestand terug te brengen.

Het complex heeft door zijn situering op een hoek een beeldbepalende betekenis voor dit deel van het Hoefloo en de van Wulfenlaan.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren 1982, 96.
M.E.Th. Estourgie-Beijer, Wouter Hamdorff architect 1890-1965, Laren (N-H) 1989, 29 afb. 23 en 26.
H. Buys, Aesthetische Normen en architectonische Evolutie. In Bouwkundig Weekblad Architectura nr. 47, 23 november 1935, afb. VII en VIII.

Hoofd. 6-8-60

ZUID GEVELS HOEFLOO10

ZUID GEVELS HOEFLOO 6 - OOSTGEVEL VAN WUFENLAAN 23

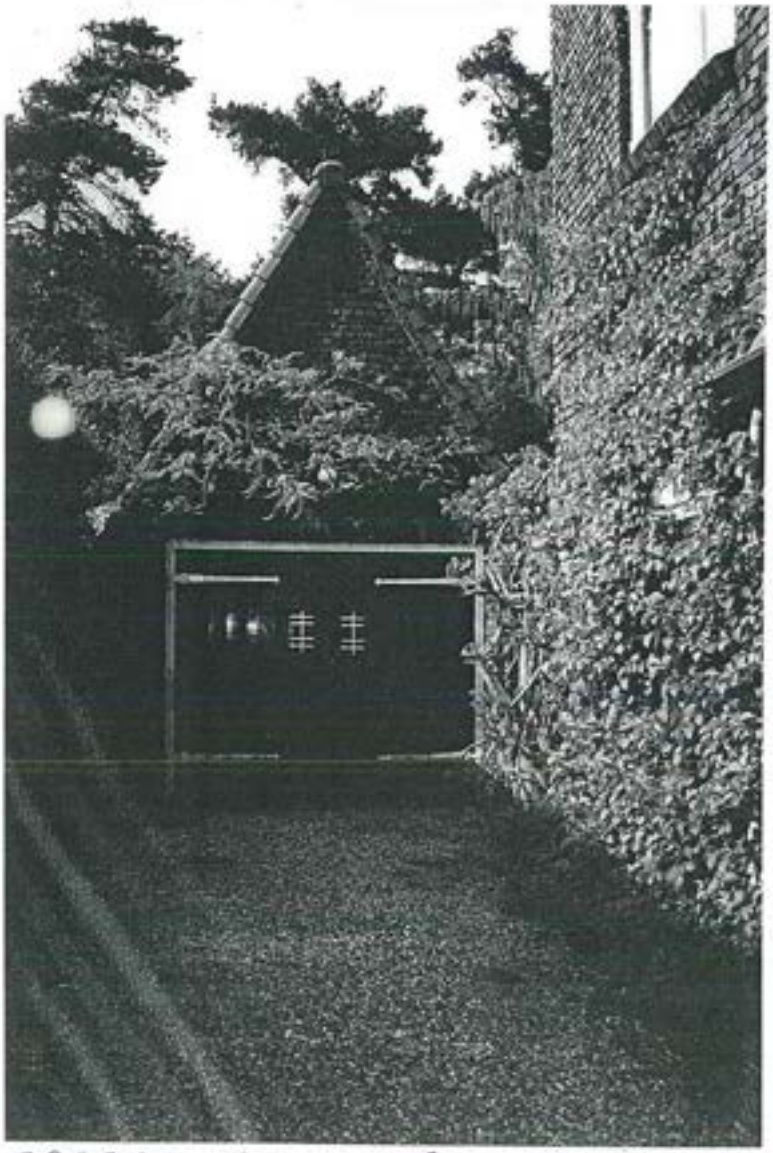
ZUIDGEVELS HOEFLOO 6-8

ZUIDGEVEL EN GARAGE HOEFLOO 8

ZUIDGEVELS

GARAGE HOEFLOOI 8

WESTGEVEL HOEFLOO 10

Hoefloo 11

Architect:	W. Hamdorff (Laren)
Bouwperiode:	1921: bouw pand 1926: garage 1929: verbouwing 1989: verbouwing
Naam:	Kriebeltje, Klein Hoefloo

Inleiding

Landhuis 'Klein Hoefloo', in 1921 ontworpen door Wouter Hamdorff voor F. Fransen. Het pand werd in 1926 voorzien van een garage. Het huis werd van 1945 tot 1968 bewoond door Willem van der Kulk (1891-1970), alias Willem van Iependaal, schrijver van een veertigtal boeken waaronder andere 'Polletje Piekhaar'. Van der Kulk was een belangrijk verzetsstrijder. Het huis werd vernoemd naar 'Kriebeltje', een verwijzing naar zijn boek 'Kriebeltjes Hoogtepunt', dat in 1937 verscheen.

Onder de bescherming valt alleen het exterieur van het pand. De aanbouw, bestaande uit de garage, valt buiten de bescherming.

Omschrijving

Het aan de Hoefloo gelegen LANDHUIS 'KLEIN-HOEFLOO' is opgetrokken op een vrije plattegrond en telt twee bouwlagen onder een samengestelde, rietgedekte kap. Het pand is boven een bakstenen plint witgeschilderd. De tweede bouwlaag aan de voorzijde rust op klossen en is gepotdekseld. Enkele vensters zijn voorzien van luiken.

De VOORGEVEL bestaat uit twee delen. Het linker deel is hoger opgetrokken en wordt gedekt door een flauw hellend schilddak. In beide bouwlagen is een venster gezet. Het rechter bouwdeel telt één bouwlaag onder een rieten kap. Beide geveldelen worden gescheiden door een grote, taps toelopende schoorsteen.

De LINKERZIJGEVEL telt twee bouwlagen en bevat een aantal vensters. Links is tegen deze gevel een lagere rietgedekte aanbouw gezet, die tot de garage onder de bescherming valt. In een schuine zijde tussen de linkerzijgevel en de aanbouw bevindt zich de hoofdingang, die is geflankeerd door zijlichten.

De RECHTERZIJGEVEL loopt doordat deze afgeschuind is in een hoek van 45 graden, door in de ACHTERGEVEL. Het gedeelte haaks op de voorgevel is blind en heeft een laag doorlopend dakschild. De schuine zijde bevat twee openslaande deuren. Ter plaatse is de gevel hoger opgetrokken onder opgelicht dakschild. Het tweelichtskozijn wordt omgeven door potdekselwerk. Rechts bevat de achtergevel nog een stel openslaande deuren en een hoger opgetrokken geveldeel onder opgelicht dakschild. Het drielichtsvenster wordt omgeven door potdekselwerk.

De aanbouw aan rechts tegen deze gevel valt buiten de bescherming.

Waardering

Het pand is van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een woonhuis van architect Wouter Hamdorff. Het is van cultuurhistorische waarde vanwege de bewoningsgeschiedenis alsmede van ensemblewaarde vanwege de ligging aan de Hoefloo, in de nabijheid van een aantal Hamdorff-huizen.

Literatuur:

W. G. M. Cerutti, G. van der Pol, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 97
M. Estourgie-Beijer, Wouter Hamdorff, architect 1890-1965, Laren 1989
G. L. de Boer Sr., Laren door de jaren heen, Zaltbommel 1996, 24-30

LAREN NH HOEFLOO 11

straatzijde, voorgevel

idem

LAREN NH Hoefloo 11

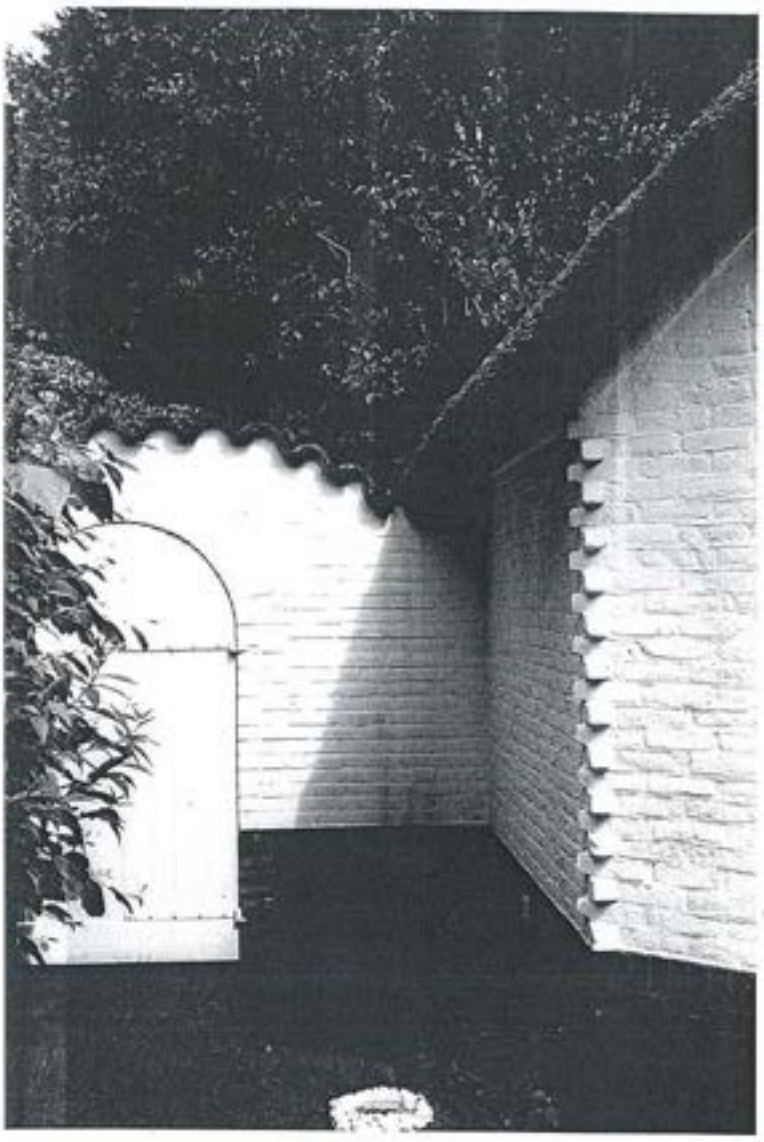

voorgevel

achtergevel

LAREN NH HOEFLOO 11

detail poort en rechterzijgevel

detail dakkapel achtergevel

LAREN NH HOEFLOO 11

achterzijde, aanbouw

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Hoefloo 18
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	C 921
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	G.H. Rietveld 1888-1964 (Utrecht) tuinontwerp: Mien Ruys
Opdrachtgever	:	mevr. D. van Ravenstijn-Hintzen
Bouwjaar	:	1953
Bouwtype	:	bungalow
Bouwstijl	:	"Internationale Stijl"
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	03.03.1993
Naam inventarisator	:	[redacted]
Opmerkingen	:	De opdrachtgeefster had reeds in 1935 aan Rietveld opdracht verleend tot het ontwerpen van een zomerhuis te Breukelen. Een nieuw element, voor het eerst toegepast in deze bungalow, vormden de bovenlichten boven de luifels, die vooral 's winters bij lage zon extra licht in de kamer brachten. Tuinarchitecte Mien Ruys werkte bij de bouw van deze villa voor de eerste keer samen met Rietveld. Aan dit ontwerp van Rietveld werd meegewerkt door J.B. van Grunsven.

Beschrijving:

Aan de Hoefloo gelegen bungalow naar ontwerp van de Utrechtse architect G.H. Rietveld (1888-1964). Rietveld's eerdere ontwerp in Laren (huis Buys aan het Koloniepad) werd door de toenmalige schoonheidscommissie geweigerd. Het ontwerp voor de Rietveldwoning aan de Hoefloo werd bijna zonder wijzigingen goedgekeurd, op voorwaarde dat de bebouwing door een dichte beplanting aan het oog zou worden onttrokken. Het huis is voorts niet in de rooilijn, maar ver naar achteren gelegen, zodat er ruimte was voor een dichte beplanting van o.a.grassoorten, heesters (brem) en naald- en loofbomen.
Een opvallend detail is dat Rietveld in zijn correspontientie met de Gemeente Laren ondertekent met: Rietveld arch. B.N.A. en

C.I.A.M.; lid der schoonheidscomm. te Utrecht. Kennelijk een extra argument van Rietveld om dit ontwerp wél geaccepteerd te krijgen?
In de villa zijn de Stijlkenmerken niet meer nadrukkelijk aanwezig, maar wel is het een typisch Rietveldhuis: grote glasoppervlakken, een grote mate van horizontaliteit en een sober materiaalgebruik zijn enkele van deze kenmerken. Het interieur is, op de keuken na, nog in oorspronkelijke staat. Ook het exterieur heeft nauwelijks wijzigingen ondergaan.
Er is een notitie bewaard gebleven van Rietveld waarin overwegingen zijn opgeschreven die tot het uiteindelijke ontwerp hebben geleid.
Als materialen en kleuren zijn gebruikt: de gevels in gele vormbaksteen (in de notie staat vermeld: witte steen uit Duitse klei), de garage, plinten en een deel van de keukenmuur in rode vormbaksteen, kolommen en balken in staal (wit), de kozijnen van hout met daarin stalen ramen, en stalen deuren (deze zijn witgeschilderd met blauwe accenten).
De muren zijn gemetseld in halfsteensverband.

De bungalow telt één bouwlaag en is opgetrokken op een vrije plattegrond, boven een plint bestaande uit een rollaag van rode baksteen. Het samengestelde platte dak telt drie niveaus, en is gedekt met rubberoid, dat wordt omgeven door witgeschilderde houten goten. Het laagste niveau van het dak dekt de garage, het portiek en een tussenvertrekje. Het hoogste niveau van het dak dekt de woonkamer, de keuken en de hal. Het daaronder gelegen deel dekt het terras en de slaapkamers. De beide laatstgenoemde daken steunen rondom op zwartgeschilderde stalen H-balken. Deze dakdelen kragen over ten opzichte van de gevels. De open haard vormt een centrale plek in het huis en wordt bekroond door een rechthoekige schoorsteen waarin aan de lange zijden drie openingen zijn uitgespaard.

De <u>zuidgevel</u> bestaat uit drie grote houten vensters met kozijnen die reiken tot op de plint. De vensters bieden vanuit de woonkamer uitzicht op een grasveldje, waarachter de dichte beplanting van de tuin als een coulisse fungeert. Het middelste venster is als schuifpui uitgerust en is geheel witgeschilderd, het rechter- en linkervenster zijn vast; een extra plank die tussen de witte onderdorpel en de plint is aangezet draagt een blauwe kleur. De vensters zijn iets teruggesprongen ten opzichte van de draagconstructie. Deze bestaat aan de linkerzijde uit de muur van de westgevel, en voor het overige uit drie stalen kolommen met een H-profiel. Deze zijn, ter ondersteuning èn geleding van de gevel, geplaatst tussen de vensters. Zij reiken tot dakniveau. Tussen de vensters en het dak bevindt zich, boven een houten lijst (die doorloopt in het dak van het terras en de slaapvertrekken), een drietal bovenlichten, die zijn dichtgezet met witgeschilderde golfplaat. In tegenstelling tot de lijst steunt het eigenlijke dak wel op een zwartgeschilderde stalen H-balk. Ook de onderste rand van de kozijnen en kolommen van deze gevel zijn hier zwartgeschilderd. Een originele zonwering met gestreept doek is onder de daklijst bevestigd.

De oostgevel springt ter linkerzijde in ter hoogte van de woonkamer. Hierdoor ontstaat ruimte voor een overkapt terras, toegankelijk vanuit de woon- en slaapkamer. In het midden is de oostgevel geknikt en wijkt deze ter de rechterzijde terug.
Het terras bestaat uit een betegeling van 12 tegelvelden met tegeltjes (± 10 x 10 cm) in granito-dessin, waartussen banden van gele tegeltjes zijn gelegd. De plint van het terras is eveneens met deze gele tegel afgezet.
Het dak van dit terras, dat lager gelegen is dan dat van het woongedeelte, steunt aan de tuin- en gevelzijde op stalen H-kolommen.
De teruggelegen gevelwand van de woonkamer is geleed in drieën: van links naar rechts bestaat dit geveldeel uit twee kozijnen met elk een grote glasruit en rechts een muur opgetrokken in gele steen. Ook hier liggen de vensters iets terug ten opzichte van de dragende stalen H-kolommen en het muurvlak. Het rechter venster fungeert als schuifpui. Het linker kozijn bevat onder de onderdorpel een blauwgeschilderde plank. De onderzijde van de kozijnen en de kolommen is net als bij de zuidgevel zwart geschilderd. Boven het lagere dakvlak zijn ook hier drie bovenlichten te vinden die dichtgezet zijn met golfplaat.Deze worden afgedekt door de zwarte stalen balk, waarop het hoogste dakvlak rust.
De muur evenwijdig aan de zuidgevel bevat links een venster met een houten kozijn, waarin aan de bovenzijde een stalen klepraam is geplaatst (de klepramen zijn origineel). Rechts daarvan bevindt zich een stalen deur met een evengrote glasruit als het ernaast gelegen venster. Het gedeelte aan de onderzijde van deze deur is blauw geschilderd.
De oostgevel bevat voorts een kruiskozijn over de volle hoogte van de gevel. De tussendorpel is op ongeveer 1/3 van de hoogte geplaatst. Het onderste deel bevat matglas, het bovenste gedeelte normaal glas. Rechts boven in dit venster is een klepraam aangebracht.
Direkt rechts naast dit venster knikt de gevel naar achter toe en bevat voorts drie terugliggende vensters van gelijke grootte ter hoogte van de badkamer. De vensters worden gescheiden door twee verticale stijlen in rode baksteen.
Uiterst rechts bevat de oostgevel een groot vast venster.

De noordgevel bevat links een stalen deur waarin zich glas en een bovenlicht in de vorm van een klepraam bevindt. (het oorspronkelijke ontwerp toont hier overigens niet een deur, maar een vast venster).
Aan de rechterzijde springt de wand in, terwijl het dakoverschot gelijk blijft. Ter rechterzijde van deze inham bevat de bungalow een uitbouw, waarin zich een slaapkamer bevindt. Rechts daarvan, tussen deze slaapkamer en de achtergevel van de garage, is een extra ruimte gecreëerd door het aanbrengen van glaspuien tussen het portiek en de achtergevel (deze ruimte diende oorspronkelijk als fietsenberging).
Ter plaatse van het terugspringen van de gevel bestaat de wand uit een glaspui met een venster over de volledige hoogte links, en een glazen deur in een stalen kozijn met bovenlicht (klepraam) rechts. Het venster links bevat een tussendorpel op

éénderde van de hoogte van het kozijn.
De uitbouw bevat aan de oostzijde van links naar rechts een vast venster, een stalen deur met glasraam en een bovenlicht (klepraam). Rechts hiervan bevindt zich een tweelichtskozijn met links een vast raam en rechts een naar buiten draaiend raam, waarboven een klepraam.
De noordgevel van de aanbouw is blind.
Het deel van de gevel tussen slaapkamer en garage bestaat uit een kruisraam met een stalen draairaam (naar buiten draaiend) ter linkerzijde. De overige ramen zijn vast. De garage bevat achterdeuren die identiek zijn aan de deuren aan de voorzijde.

De westgevel van de garage is blind.
De zuidgevel van de garage bevat twee stolpende blauwgeschilderde houten garagedeuren. Rechts naast deze deuren ligt het portiek, overdekt door het doorlopende lage dak van de garage. Het portiek bevat een vloer van gele tegeltjes. Het inspringende deel van de zuidwand in het portiek bestaat uit een glaspui met een middenstijl, die aan de rechterzijde geen onderdorpel bevat.

De westgevel van het woongedeelte bevat in het portiek een blauwgeschilderde stalen toegangsdeur, die aan weerszijden is voorzien van vensters over de volle hoogte van het portiek.De vensters bevatten tussendorpels. Het deel van het venster dat zich rechts van de deur aan de onderzijde bevindt is dichtgetimmerd.
De gevel rechts van de hoofdentree bestaat ter hoogte van de keuken uit een rood bakstenen trasraam tot onder de vensters, op de hoek van de keuken doorlopend tot het niveau van de bovendorpels van de vensters. Voor het overige deel is deze gevel opgetrokken uit gele steen.
Naast het portiek is een klein kastje uitgebouwd in rode steen voorzien van een blauw deurtje, en gedekt met een natuurstenen afdekplaat.
Op ooghoogte is een gevelsteen ingemetseld met de tekst: "eerste steen gelegd door MICHIEL VAN RAVESTEYN 7 october 1953".
Rechts in dit deel van de gevel bevindt zich een tweelichtskozijn met een groot vast raam rechts, en een door een tussendorpel horizontaal gedeeld raam links. Deze ramen zijn van staal en draaibaar naar buiten.
Het keukenvenster aan de zuidzijde (waar de westgevel inspringt) is vast. Aan de linkerzijde van de westgevel van de woonkamer (waar deze teruggesprongen is ten opzichte van de keuken) bevindt zich eveneens een groot vast venster. Voor het overige deel is deze gevel blind.

Het interieur bevat in de gang een oorspronkelijk systeemplafond met ruitverdeling van doorschijnend materiaal, waarachter verlichting is gemonteerd. De kelder is vanuit de hal te bereiken. De trapleuningen zijn gemaakt uit ronde stalen buizen. In de slaapkamers zijn de kasten origineel. De stalen deuren zijn eveneens bewaard gebleven, waarbij de ronde hoeken van de kozijnen opvallen. In de woonkamer is de haard en belangrijk element.

Redengevende omschrijving:

het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- als vroeg voorbeeld van een modern bouwtype "bungalow" ontworpen door de bekende architect en vormgever Gerrit Rietveld;
- vanwege de afgewogen vorm, het materiaal- en kleurgebruik;
- vanwege de kenmerkende vormgeving van het pand: het is een typisch "Rietveldhuis";
- vanwege de samenwerking tussen Rietveld en de tuinarchitecte Mien Ruys.

Het pand is van cultuurhistorische betekenis voor Laren:
- vanwege de discussie die destijds gaande was in de schoonheidscommissie omtrent het werk van G.H. Rietveld: Rietveld, die zijn naam definitief vestigde door de bouw van het Rietveld-Schröderhuis te Utrecht in 1924, kreeg in Laren pas in 1953 de kans om - onzichtbaar vanaf de weg - een woonhuis neer te zetten.

Gezien de eenheid van huis en tuin verdienen beiden te worden beschermd.

Literatuur:

G.H. Rodijk, *De huizen van Rietveld*, Zwolle 1991, 105-107.
G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 156
Gemeente Laren, archief Bouw- en woningtoezicht: notities en bouwtekening.

ligging vanaf de weg

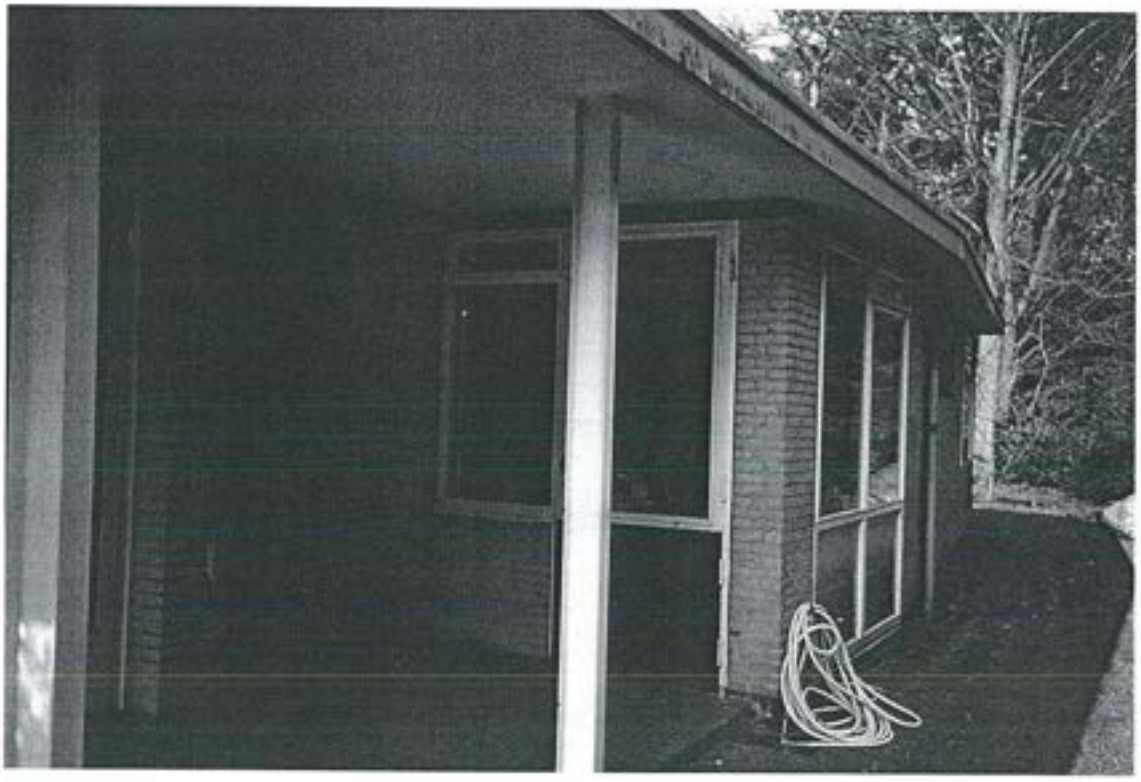

zuidgevel garage en woonkamer(rechts)

zuidgevel

terras met deur vanuit de slaapkamer, alsmede de oostgevel

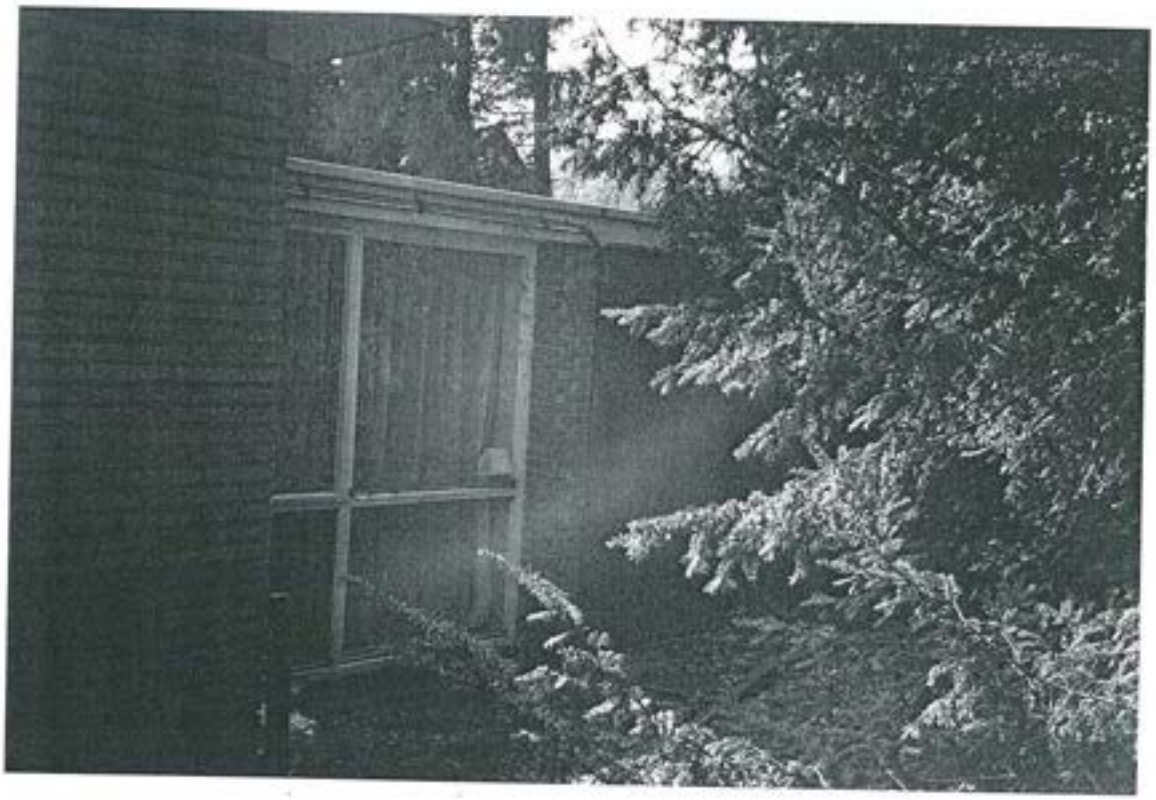
de oostgevel naar het zuiden toe bezien

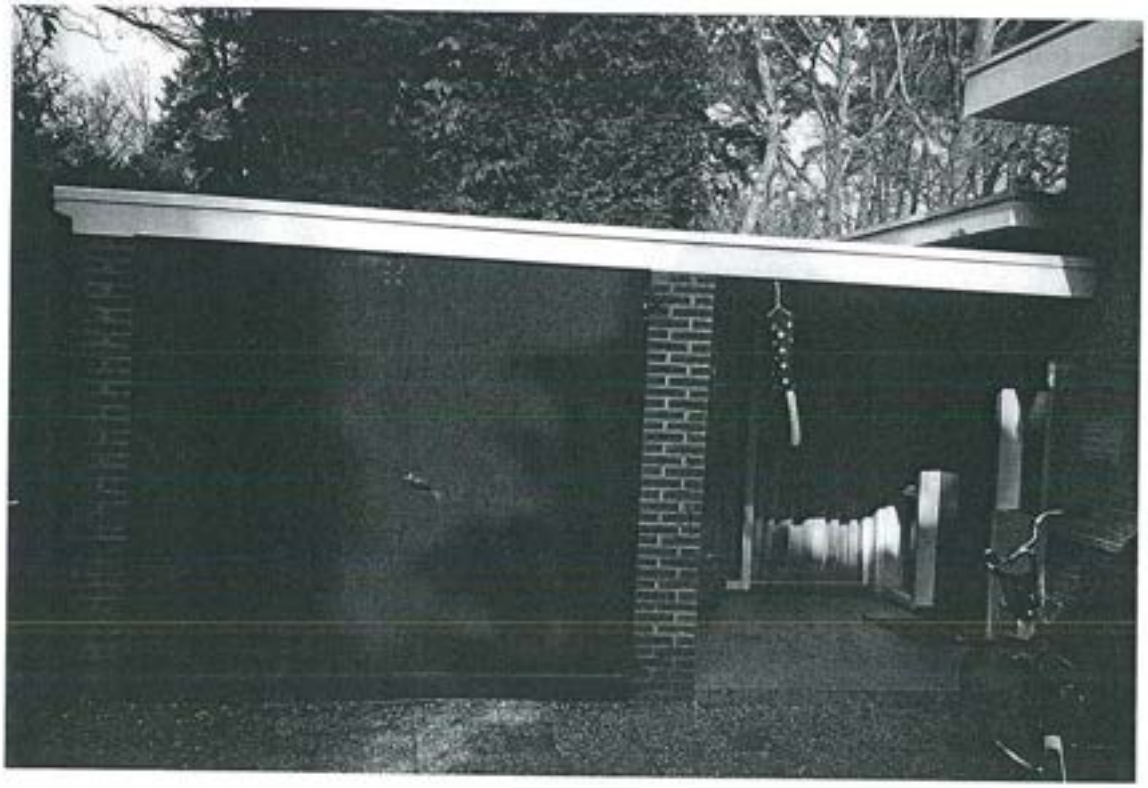

de noordgevel (rechts de slaapkamer-uitbouw)

de noordgevel - fietsenberging en garage

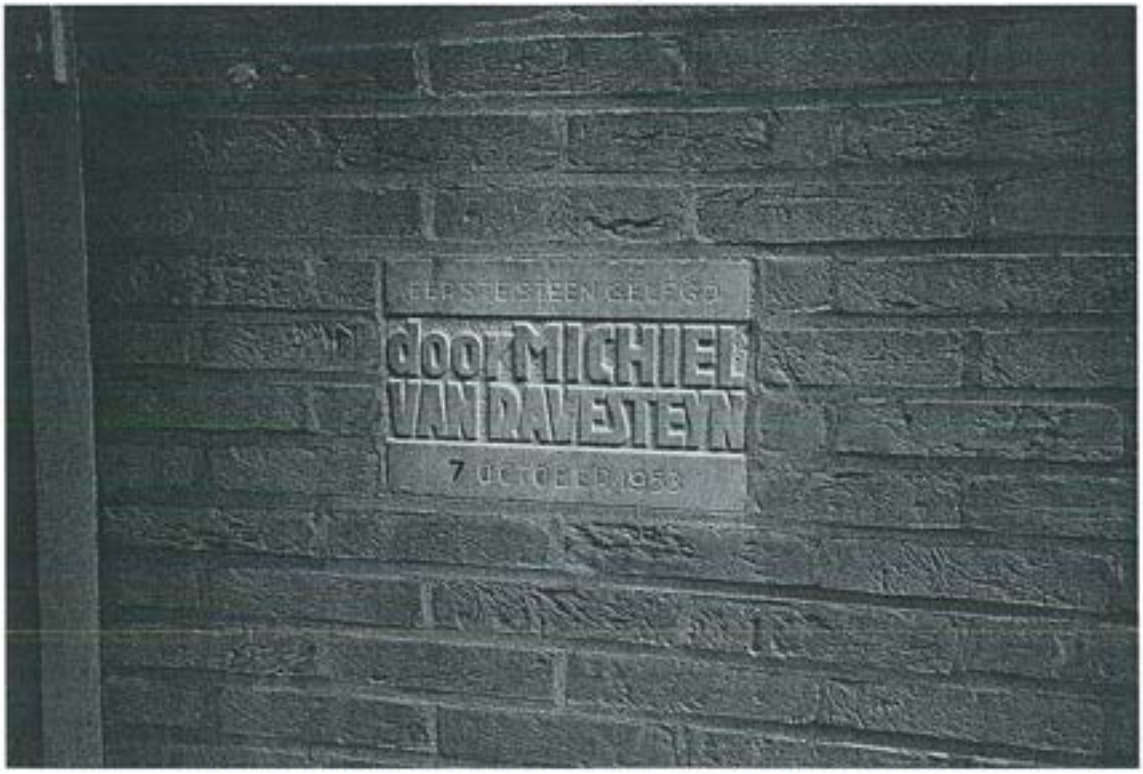

De garage (zuidzijde) en portiek

Portiek - westgevel keuken

gevelsteen

de keuken (westgevel)

detailaanzicht zuidgevel: terras, daken en bovenlichten

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Hoog Hoefloo 46
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	C 490
Naam	:	"De Wijdte" , thans "Larenduin"
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	Wouter Hamdorff (Laren)
Opdrachtgever	:	mevr. Beels-Schimmelpenninck
Bouwjaar	:	1934
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	
Negatief nrs.	:	22a-36a
Datum opname	:	maart 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	Het huis is tussen 1939 en 1945 bewoond geweest door de kunstschilder (en meestervervalser) Han van Meegeren, die in de garage zijn atelier had.

Beschrijving:

Aan het eind van de Hoog Hoefloo, met uitzicht op de Westerheide gelegen landhuis, ontworpen in 1934 door de Larense architect Wouter Hamdorff. Het huis is vanwege de zonnestand gedraaid gelegen ten opzichte van de Westerheide en het Hoog Hoefloo.
Het pand vormt een keerpunt in het oeuvre van de architect Wouter Hamdorff. Het is het eerste ontwerp waar Hamdorff afstand doet van de tot dan toe bij hem gebruikelijke Amsterdamse-school elementen. Bovendien past hij hier voor de eerste keer het lessenaarsdak toe.
De door Hamdorff gebruikte kleuren van de kozijnen (omber), de pannen (groen/rood/blauw) en de gevels (oorspronkelijk grijze cement) sluiten aan bij de kleuren van de heide.

Het landhuis op samengestelde plattegrond is opgetrokken in grauwe vormbaksteen met deels paarsgesinterde koppen, strekken

en misbaksels, in vlaams verband gemetseld met terugliggende voegen. Boven een plint die is afgewerkt met een rollaag is de gevel gepleisterd met portlandcementspecie, dat wit gesausd is.
Het huis kent twee bouwvolumes: enerzijds een naar de zuidzijde georiënteerd volume dat de woon-, slaap-, en praktijkkamer bevat, anderzijds een aan de noordzijde gesitueerd bouwvolume dat de keuken en de garage bevat.
Het zuidelijk bouwvolume wordt gedekt door een zadeldak met ongelijke dakschilden.
Het noordelijke wordt gedekt door een zadeldak met verspringende nokhoogte en ongelijke dakschilden.Beide bouwvolumes staan haaks op elkaar.
Het dak is gedekt met blauwe keramische geglazuurde romaanse pannen, waarvan verschillende pannen groene en rode kleuraccenten hebben.
De daken zijn voorzien van omber geschilderde houten goten met witgeschilderde onderzijde, steunend op ombergeschilderde houten klossen.
Het landhuis bevat twee woonlagen, de woonlaag op de verdieping is deels in de kap gesitueerd.
De kozijnen en ramen waren oorspronkelijk van omber/bruingeschilderd staal, doch deze zijn op een enkele uitzondering na vervangen door recente bruine aluminium kozijnen en ramen. Aan de onderzijde zijn is het metselwerk onder de kozijnen voorzien van een halfsteens rollaag met een terugliggende platte laag, aan de bovenzijde zijn de kozijnen voorzien van een halfsteens rollaag. De luiken (schroten) zijn groengeschilderd.

De <u>zuidgevel</u> is ter rechterzijde tot de balklaag van de verdieping niet gepleisterd. Dit deel van de gevel springt iets naar voren ten opzichte van het linker deel van de gevel.
Op de begane grond bevinden zich van rechts naar links een in driehoeksvorm uitstekende erker met een lange en een korte zijde. De erker bevat aan beide zijden een vast venster. Links hiervan is een venster gesitueerd dat is voorzien van luiken. Daarnaast bevindt zich een groengeschilderde houten deur met halfronde bovenzijde. Oorspronkelijk bevond zich op deze plaats een trap naar het balkon op de verdieping. Op de verdieping, die wel gepleisterd is, is in de zuidgevel een driestrooksvenster gelegen, dat nog wel de originele kozijnen bevat. Het rechter- en linkerraam kunnen naar binnen toe geopend worden. Links hiervan springt de gevel in, om ruimte te bieden aan het balkon. De rechterzijgevel van het balkon bevat een vast venster met stalen kozijn; in de terugliggende gevel is rechts een balkondeur met glas en halfronde bovenzijde gelegen, links bevat de gevel een hoog en smal vast venster (hierachter bevindt zich het trapportaal).
Het dak kent aan de zuidzijde een groot overstek, en is op die plaats een lessenaarsdak in plaats van een zadeldak. Het rust rechts op drie tegen de gevel bevestigde houten sleutelstukken en korbelen. De houten balken, dwarsbalken en latten blijven aan de onderzijde van het dak zichtbaar. Deze houtconstructie was oorspronkelijk omber/bruin geschilderd.Het dak is aan de zuidzijde afgewerkt met een rij rechtopstaande romaanse pannen

en voorzien van een rand ballonvorsten.
Het linker deel van de zuidgevel (onder zadeldak) kent geen overstek maar een bijna verticaal dakschild van zeven rijen pannen hoog, gedekt met een rand ballonvorsten. De gevel is boven de plint geheel gepleisterd, en bevat rechts een groot vast venster (overigens voorheen met een andere roedenverdeling en een zonwering). Van het venster is de onderste helft van het raam voorzien van luiken.
Links bevat de gevel een venster met halfronde sluiting aan de bovenzijde. Oorspronkelijk was de erachter gelegen ruimte aan de westzijde voorzien als open inpandig terras, doch dit is reeds zeer snel na de bouw dichtgemaakt.

De westgevel onder een ongelijkzijdig zadeldak bevat aan de rechterzijde een schuin aflopend muurtje zonder verder functie. De gevel bevat rechts een deur met links daarvan een groot vast venster ter hoogte van het voormalige inpandige terras. Links daarvan bevindt zich een vast venster dat aan de rechterzijde is voorzien van een luik. Op de verdieping bevindt zich rechts een tweelichtskozijn en links een klein venster. De er achter gelegen vetrekken waren bestemd als dienstbodenkamer en badkamer.
De noordwestgevel van dit bouwvolume bevat rechts een vast venster met aan de linkerzijde een luik. Dit venster vormt visueel een eenheid met het venster dat links in de westgevel gesitueerd is (zie hiervoor). In het dakschild bevindt zich een brede dakkapel die links doorloopt in het zadeldak dat de keuken dekt. De dakkapel heeft een plat dak, is omber geschilderd en bevat zes vensters, waarvan de tweede van rechts geopend kan worden.
Links in de noordwestgevel bevindt zich op begane grond niveau een vast venster, één geheel vormend met het venster aan de westgevel van het bouwvolume dat de keuken en de garage bevat. Links van dit keukenvenster, dat oorsponkelijk een andere indeling kende, bevindt zich een keukendeur. Voor het overige is de westgevel blind. Links van de keuken springt de gevel naar voren. Hierachter bevindt zich de garage. Ter hoogte van de garage eindigt het dakschild lager.
In het dakschild is hier een bruingeschilderde houten dakkapel aangebracht onder een plat dak. De dakkapel bevat een tweelichtskozijn.

De noordgevel van de garage bevat op de begane grond een tweelichtskozijn met een luik aan de rechterzijde. Op de verdieping bevindt zich een groter tweelichtskozijn. Links hiervan is een hoge schoorsteen aangebouwd. Oospronkelijk bevond zich hier een venster waarvan de bovenzijde in spitsboogvorm geloten was. Links ervan bevond zich toen ook nog een venster met traliewerk en ramen van flessenbodems. De garage deed in de jaren 1939-1945 dienst als schildersatelier van Han van Meegeren: het spitsboogvenster verschafte het constante licht vanuit het noorden. In het interieur is alleen nog een fonteintje bewaard gebleven dat is bevestigd tegen een wand die bekleed is met 17e/18e eeuwse diertegels.
Het terras en de muur aan de noordzijde van de garage zijn niet

oorspronkelijk; eronder bevindt zich een tweede garage.

De oostgevel bevat rechts twee naar buiten opengaande stolpende garagedeuren. Links daarvan bevinden zich twee vensters, naar het midden toe elk voorzien van een luik. Oorspronkelijk bevatte dit deel van het huis een open gaanderij, die later is dichtgezet.
Aan deze zijde van het pand is duidelijk zichtbaar dat het linkerdeel van het zadeldak een hogere nokhoogte kent. De noordzijde van het dakdeel met hogere nokhoogte is voorzien van een schoorsteen.

De noordwestgevel bevat rechts een origineel stalen venster van een bijzondere vorm: het onderste deel stulpt uit ten opzichte van de gevel en het bovenste deel van het venster.
Links van dit geveldeel bevat de noordoostgevel een inpandig portiek met rechts de voordeur, bestaande uit een boven- en onderdeur en voorzien van een spreekluikje. Rechts hiervan bevindt zich een stenen brievenbus en een bronzen bel. De vloer van het portiek is voorzien van met rode en grijze tegels. De zuidwand van het portiek bevat een smal stalen venster met een valraampje. Aan de noordzijde is het portiek aan de bovenzijde afgewerkt met groengeschilderde gepotdekselde delen. Het dak bevat een dakkapel met plat dak, met daarin acht vensters. Het tweede en het zevende venster, alsmede de twee middelste vensters kunnen worden geopend. De dakkapel eindigt rechts tegen de schoorsteen van het bouwdeel dat de keuken bevat. Rechts is de dakkapel afgewerkt met bruine gepotdekselde delen.

De oostgevel van het bouwdeel onder het lessenaarsdak is ter linkerzijde pas gepleisterd ter hoogte van de verdieping. Op de begane grond bevat de gevel rechts een opening die dichtgezet is met twee groengeschilderde luiken met halfronde bovenzijde. Links hiervan bevindt zich een venster met aan de linkerzijde een luik. Op de verdieping bevat de gevel rechts een tweelichtskozijn en links een venster met een ingebouwd bovenlicht.

De indeling van het interieur is oorspronkelijk. Opvallend is de bijzonder ruime en hoge woonkamer, die een maximale lichtinval kent door het grote venster aan de zuidzijde.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren
- vanwege de afgewogen toepassing van de bouwvolumes en de bijzondere kapvorm, met groot overstek, dat met name de zuidgevel bijzonder maakt, en het pand een eigen verschijningsvorm geeft;
- vanwege het bijzondere materiaalgebruik (baksteen, pannen) en het kleurgebruik: de kleuren van het pand zijn in overeenstemming met de heide.
- vanwege de plaats die het bouwwerk inneemt in het oeuvre van Wouter Hamdorff, als omslag van een landelijk-expressionistische

naar een zakelijker stijl.

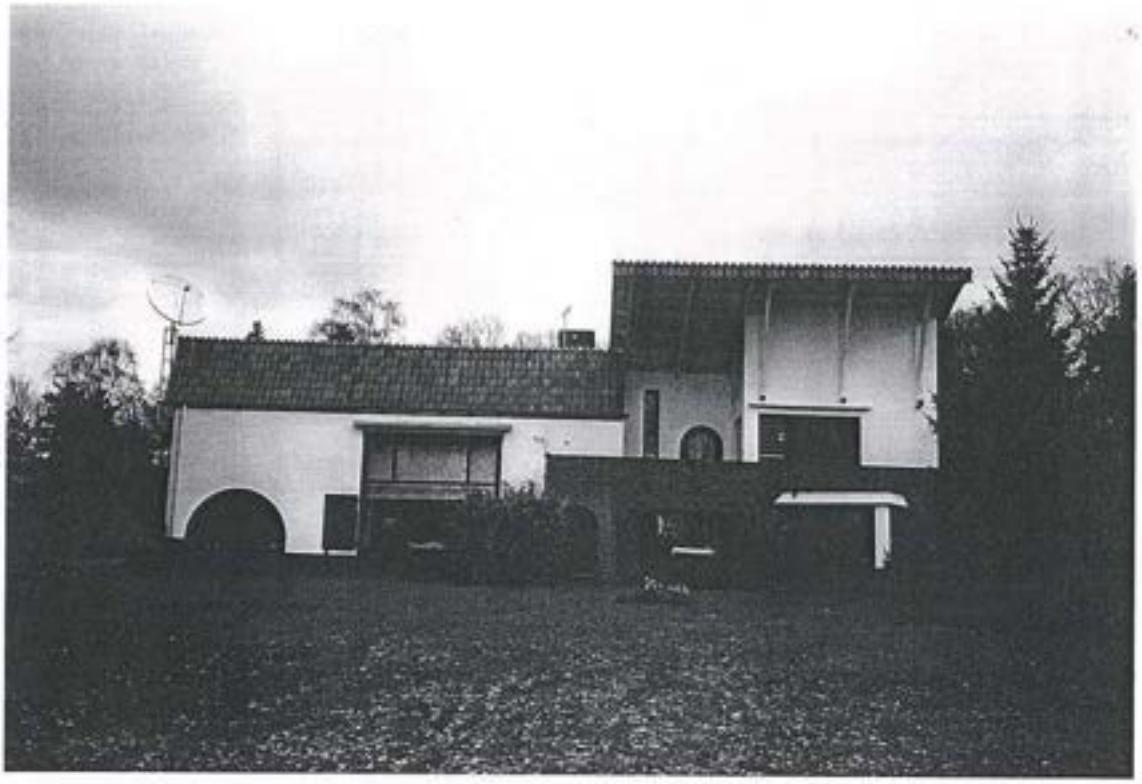
Het landhuis heeft door zijn situering aan het eind van de Hoog Hoefloo, aan de rand van de Westerheide en in de buurt van andere panden van Hamdorff een beeldbepalende betekenis.

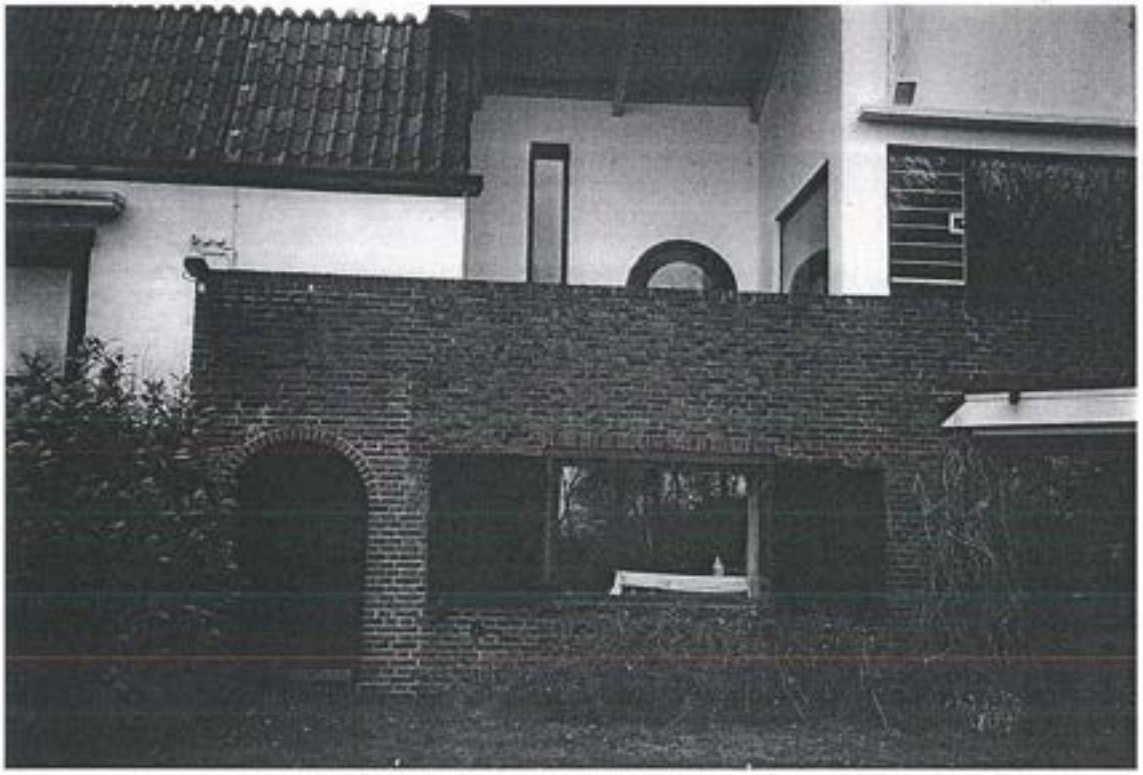
Literatuur:

M.E.Th.Estourgie-Beijer, *Wouter Hamdorff architect 1890-1965*, Laren 1989, 29-32,63; afb. 24.
G.P.Hoefnagels, *Han van Meegeren*, Zeist 1985
Gemeente Laren, Archief bouw en woningtoezicht, bouwtekening

NB: de eigenaar van het pand bezit een vrijwel identieke bouwtekening, eveneens gedateerd oct. 1934, doch deze vermeldt als opdrachtgever Dr. E. J. v.d. Berg.

zuidgevel

detail zuidgevel

zijaanzicht zuidgevel

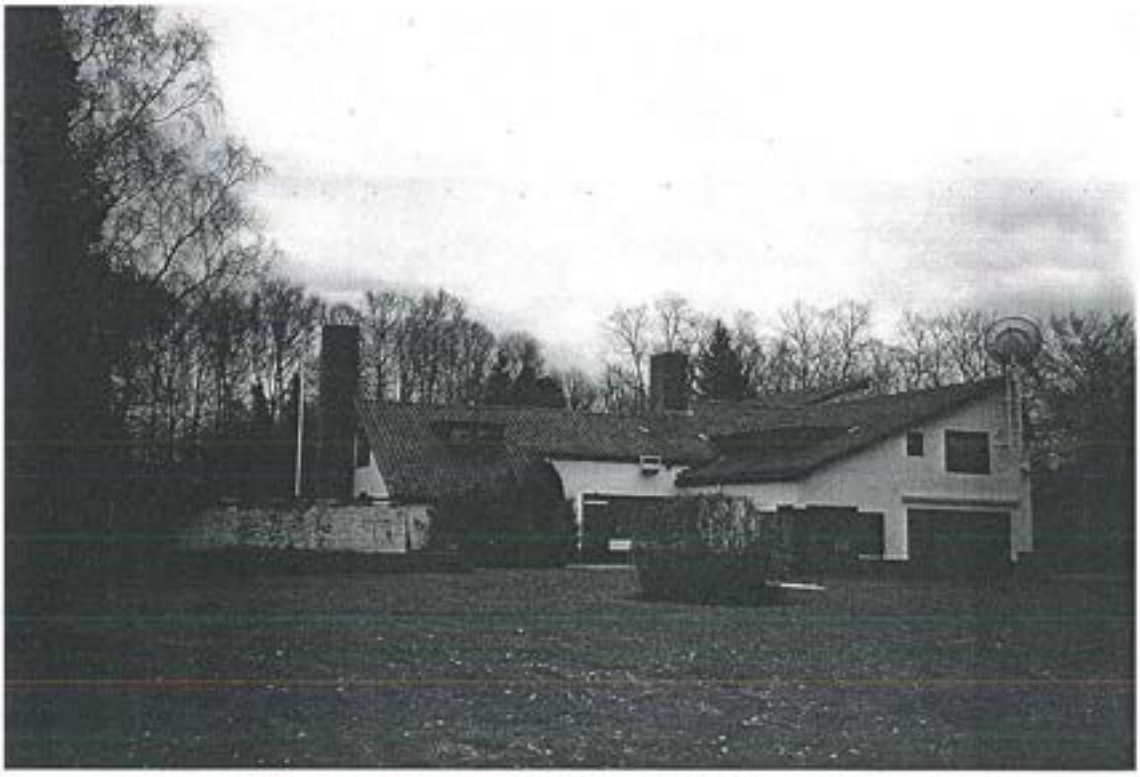

westgevel

westgevel (noordwest)

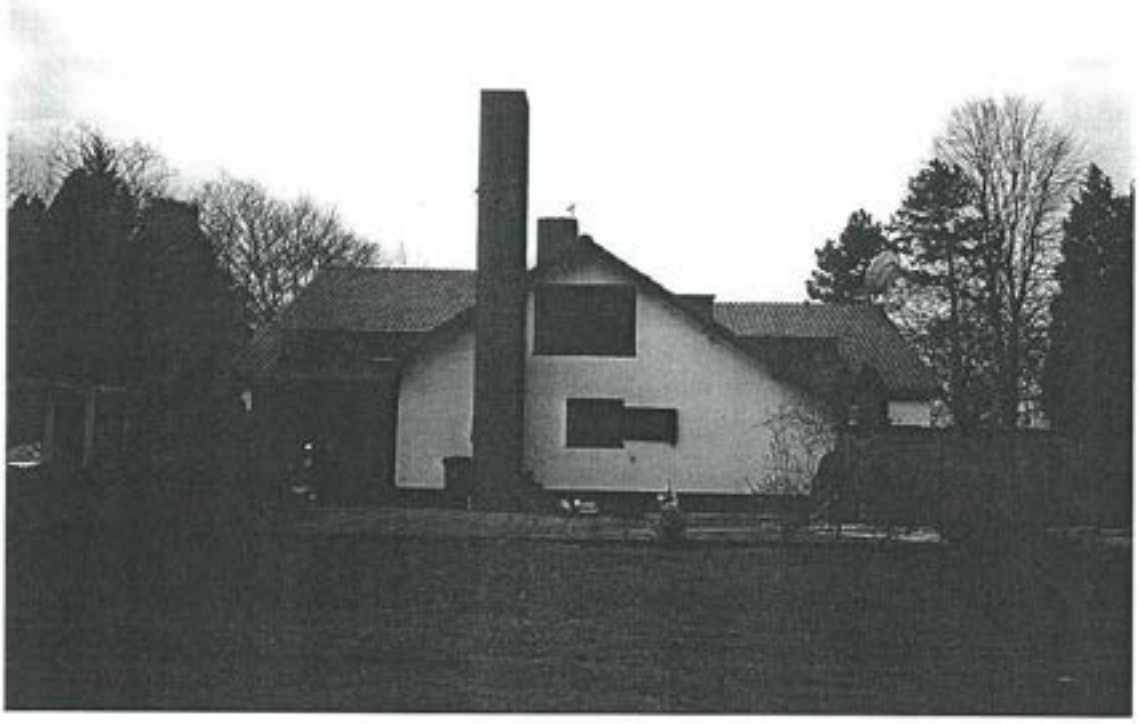

westgevel

Noordgevel

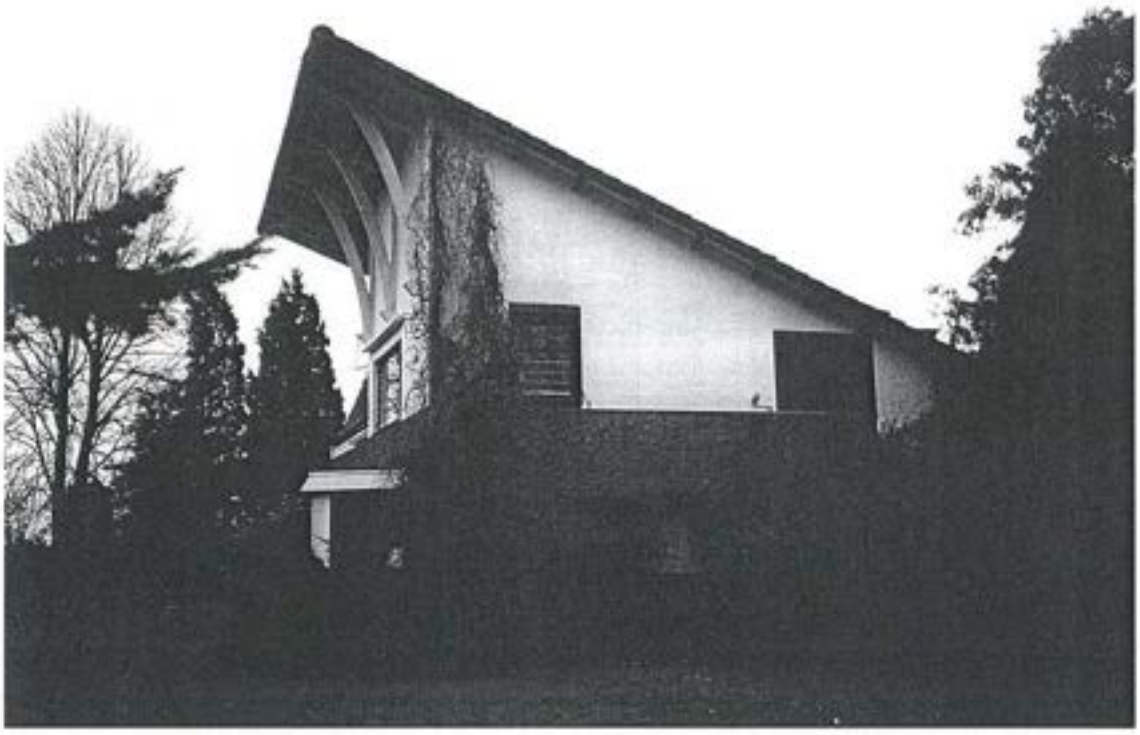
Hoog Hoefloo 46

garage en entree

oostgevel

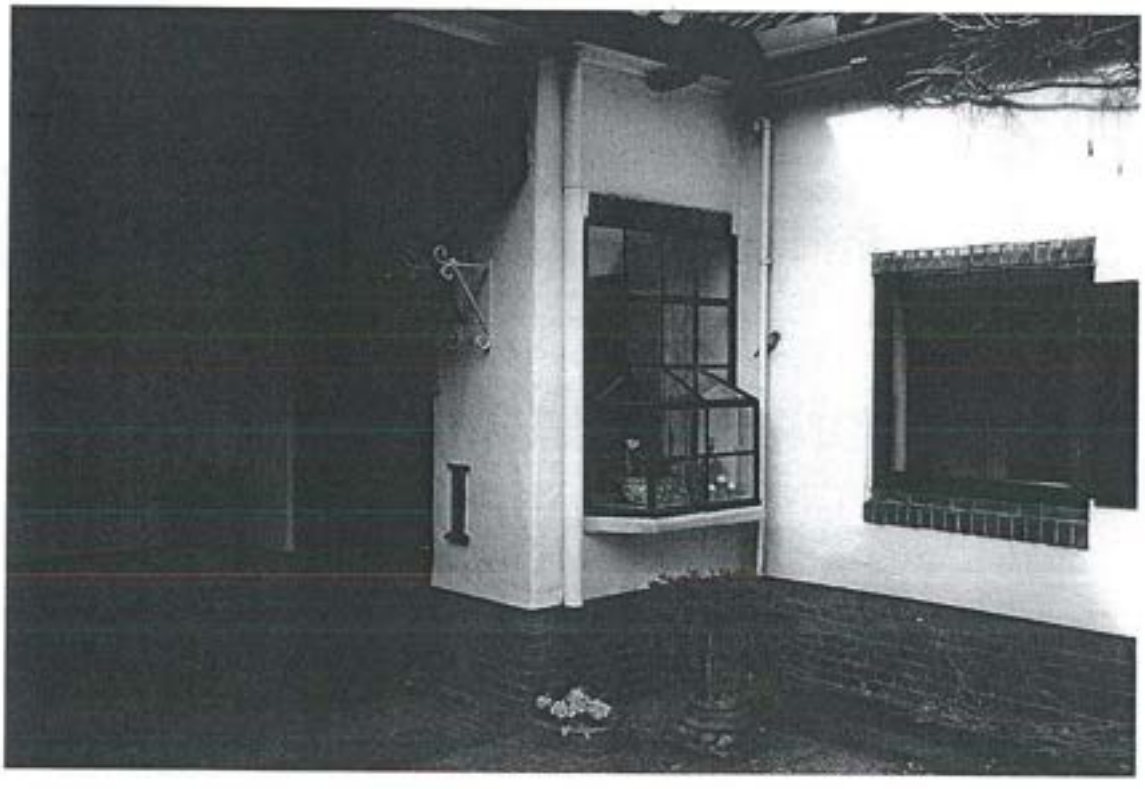

detail muurwerk

noordoostgevel: entree

detail venster naast entree

5.15 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Houtweg 2 & Houtweg 2A**
Kadastrale aanduiding	**: C 723**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: P. C. van Uchelen**
Opdrachtgever	**: A. P. Dumé**
Bouwjaar	**: 1939/1940**
Bouwtype	**: dubbel villa**
Bouwstijl	**: "Gooise landhuisstijl"**
Datum opname	**: 2 maart 2006**
Naam inventarisator	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: De dubbelvilla is gelijktijdig ontworpen met de villa Larendal aan de Stationsweg 8. Beide villa's zijn ontworpen in opdracht van A. P. Dumé. Deze villa is als twee onder één kapvilla uitgevoerd en met een tussenlid met elkaar verbonden. Het geheel is opgetrokken naar ontwerp van P.C. van Uchelen.

Inleiding:
In 1939 werd het ontwerp voor deze villa door de Larense architect P. C. van Uchelen gemaakt tezamen met het ontwerp voor de naastgelegen villa Larendal. Van Uchelen maakte voor deze villa niet alleen een ontwerp voor de villa, maar ook voor de aan weerszijden gelegen garages en de hekwerken aan de straatzijde.
Van Uchelen heeft in dit ontwerp Engelse invloeden toegepast zoals de rode leien op de daken en de erkervensters op de eerste verdieping. Daarnaast heeft hij ook typische elementen uit de Gooise bouwkunst gehaald, zoals de brede liggende vensters met bovenlichten en de gepotdekselde delen bij de topgevels die veel bij Gooise boerderijen werden toegepast. Van Uchelen werd, als leerling van Wouter Hamdorff, gezien als een exponent van de bouwers in Gooise Landhuisstijl en dit complex komt ook als zodanig voor in de vakliteratuur.

Omschrijving:
Het complex bestaat uit een dubbelvilla met twee garages en twee hekwerken. De oostelijke villa is door middel van een overkapte doorgang verbonden met de villa Larendal, Stationsweg 8. De dubbelvilla is nagenoeg vrij gelegen aan de Houtweg en opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond. De plattegrond wordt gevormd door een

rechthoekige plattegrond met een kleine verspringing in de voorgevel. Daarbij zijn op de begane grond twee kleine uitbouwen op de hoeken van de noordelijke zijde geplaatst. Tegen de westelijke en de oostelijke gevels zijn op de noordelijke hoeken uitbouwen gezet. De dubbelvilla is twee bouwlagen hoog met een zadeldak. De nok van het zadeldak is Oost-West georiënteerd, waarbij de verspringing in de voorgevel een eigen lager zadeldak heeft met een zuidelijke nokrichting. Op de oostelijke en westelijke nokpunt van het zadeldak is een schoorsteen geplaatst. De uitbouwen zijn allen één bouwlaag hoog en de uitbouwen aan de westelijke en de oostelijke zijden hebben een zadeldak. De uitbouwen aan de noordelijke zijde hebben een plat dak. De zadeldaken zijn gedekt met rode leien. De muren zijn witgeschilderd met uitzondering van een lage plint.
De zuidelijke gevel is evenwijdig aan de Houtweg gelegen. Deze gevel bestaat uit een vooruitspringende topgevel aan de linkerzijde en een teruggelegen gevel aan de rechterzijde. De topgevel heeft op de begane grond een liggend venster met drie ramen en een bovenlicht met glas-in-lood. De twee buitenste ramen zijn smal en hebben een kleine roedenverdeling en een luik, dat is opgehangen met gehengen. Op de eerste verdieping is een liggend venster geplaatst met vijf ramen met een kleine roedenverdeling. Het gevelgedeelte boven dit venster is gepotdekseld. Bij de teruggelegen gevelzijde is het dak ter plaatste doorgetrokken over de eerste verdieping. Deze gevel heeft op de begane grond een liggend venster met drie ramen. De buitenste twee ramen zijn smal en hebben een kleine roedenverdeling en een luik, opgehangen met gehengen. Naast dit venster is de gevel teruggelegen, waardoor er een kleine overkapping ontstaat. Dit smalle teruggelegen gevelgedeelte is geheel blind. De boven gelegen verdieping wordt in deze hoek gedragen door een houten hoekconstructie bestaande uit twee haaks op elkaar geplaatste trekbalken, ondersteund door één korbeel. Ter hoogte van de eerste verdieping is een dakkapel aangebracht met drie ramen, waarbij de buitenste twee een kleine roedenverdeling hebben.
De noordelijke gevel vormt de achtergevel van het hoofdgebouw en is geheel symmetrisch. Op de begane grond zijn twee, naast elkaar geplaatste en identieke deuropeningen met openslaande deuren geplaatst met even grote zijlichten en een bovenlicht. Op de hoeken van de achtergevel is een kleine uitbouw. In de gevel van deze uitbouwen is een liggend venster aangebracht met drie staande ramen met bovenlichten. Op de eerste verdieping zijn in het midden van de gevel twee liggende vensters naast elkaar geplaatst met vier ramen. Boven de uitbouwen op de hoeken is een balkon aangebracht met in de gevel achter dit balkon een deuropening met één zijlicht. Dit zijlicht is bij het linker balkon links en bij het rechter balkon rechts geplaatst van de deuropening. In het dakvlak bevinden zich drie nieuw geplaatste dakvensters, die niet van bijzondere waarde zijn.
Aan weerszijde van de noordelijke gevel is een noordelijke gevel zichtbaar van de uitbouwen tegen de oostelijke en de westelijke gevels. De gevel van de oostelijke uitbouw heeft aan deze zijde één smal staan venster. Links van dit venster is een brede doorgang. Het dak van deze aanbouw is aangesloten aan het dak van het tuinhuisje van de naastgelegen villa Larendal. De gevel van de westelijke uitbouw heeft één liggend venster. Rechts van dit venster is een doorgang. Het dak van deze aanbouw sluit aan op het dak van de naast gelegen garage.
De westelijke zijgevel wordt gevormd door een topgevel. In het midden van deze gevel is een halfronde deuropening gelegen, waarbij de rondboog geaccentueerd wordt door een onbeschilderde bakstenen omlijsting. Rechts van de deur is een nagenoeg vierkant venster gelegen. Dit venster sluit direct aan op een, rechts van het venster gelegen, deuropening. Op de tweede bouwlaag is in het midden een erkervormig venster geplaatst met een kleine roedenverdeling. Links en rechts van dit venster is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Het gedeelte van de gevel boven deze vensters is gepotdekseld. In het midden van de derde bouwlaag is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling.

De oostelijke zijgevel wordt gevormd door een topgevel. In het midden van deze gevel is een halfronde deuropening gelegen, waarbij de rondboog geaccentueerd wordt door een onbeschilderde bakstenen omlijsting. Links van de deur is een staand venster geplaatst met één raam met een kleine roedenverdeling. Links van dit venster springt de gevel gedeelte naar achter. In de teruggelegen gevel is een deuropening aangebracht. De boven gelegen verdieping wordt in deze hoek gedragen door een houten hoekconstructie bestaande uit twee haaks op elkaar geplaatste trekbalken, ondersteund door één korbeel. Dit is dezelfde hoekconstructie als besproken bij de zuidelijke gevel. Geheel rechts van de halfronde deuropening is een smal staand venster geplaatst. Rechts tegen dit venster is een aanbouw geplaatst, die schuin tegen het huis is gelegen. In de zuidwestelijke muur van deze aanbouw is één liggend venster aangebracht met twee ramen met een kleine roedenverdeling en luiken met gehengen. In de westelijke gevelzijde van deze aanbouw is links een klein staand venster aangebracht met rechts een deuropening met een boven- en onderdeur. Op de tweede bouwlaag van het woonhuis is in het midden een erkervormig venster geplaatst met een kleine roedenverdeling. Links en rechts van dit venster is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Het gedeelte van de gevel boven deze vensters is gepotdekseld. In het midden van de derde bouwlaag is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling.

De garage van het huis Houtweg 2A is in baksteen opgetrokken op een rechthoekige plattegrond. Het gebouw is één bouwlaag hoog met een schilddak dat overgaat in het zadeldak van de westelijke uitbouw van de dubbelvilla. Het dak is gedekt met rode leien. De zuidelijke gevel van de garage heeft in het midden een grote deuropening met twee deurvleugels, opgehangen met gehengen. In de noordelijke gevel van de garage is in het midden een liggend venster geplaatst met twee ramen. De oostelijke gevel van de garage heeft in het midden een deuropening, die uitkomt op de doorgang tussen de westelijke uitbouw en de garage. De westelijke gevelzijde is blind.

De garage van het huis Houtweg 2 is een vrijstaand gebouw. Het pand is opgetrokken in baksteen op een rechthoekige plattegrond. De garage is één bouwlaag hoog met een schilddak. Het dak is gedekt met rode leien. In de zuidelijke gevel van de garage is een grote deuropening aangebracht met twee deurvleugels, opgehangen met gehengen. De westelijke gevelzijde heeft twee naast elkaar geplaatste liggende vensters met twee ramen. De noordelijke en de oostelijke gevel zijn blind.

De toegangshekwerken aan de straatzijde naar beide huizen van de dubbelvilla zijn identiek aan elkaar en gelijk aan het hekwerk van villa Larendal, Stationsweg 8. Het hekwerk bestaat uit drie lage bakstenen kolommen, waarbij de linker twee dicht bij elkaar zijn gezet. Tegen de meest linker kolom is een muurtje geplaatst in de vorm van kwart cirkel.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:

- Als voorbeeld van een laatvooroorlogse villa met invloeden uit de Engelse en de Gooise landhuisstijl
- Als voorbeeld van een grote dubbelvilla in het oeuvre van de Larense architect P. C. van Uchelen.
- Vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp
- Vanwege de architectonische eenheid tussen de dubbelvilla, de beide garages en de beide hekwerken aan de straatzijde, alsmede met de Villa Larendal, Stationsweg 8

De villa is van waarde vanwege:

- De architectonische gaafheid van het exterieur

De villa is van situationele en ensemblewaarde:

- Vanwege haar prominente ligging als complex op de hoek van de Stationsweg met de Houtweg, alsmede vanwege haar relatie tot het hertenkamp en de omliggende villabebouwing van vlak voor de Tweede Wereldoorlog

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Nederlands Architectuur instituut, Archief Van Uchelen.

Zuidelijke gevelzijde; Boven: Zuidelijke gevel (Houtweg 2a) met de oostelijke gevelzijde.
Onder: Westelijke gevelzijde met zuidelijke gevel (Houtweg 2)

Zuidelijke gevel Houtweg 2A

Oostelijke gevel

Oostelijke gevel

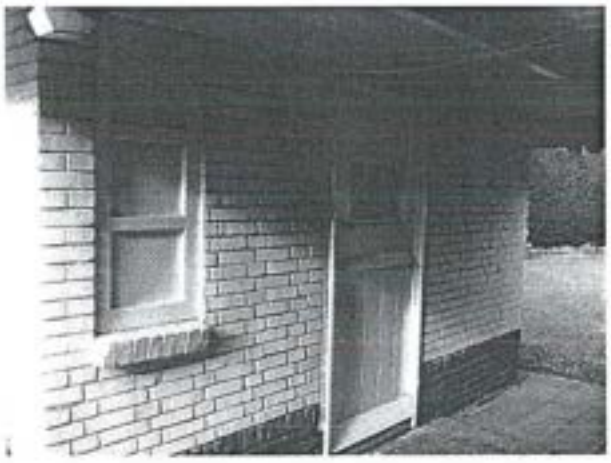
Noordelijke gevel

Zuidelijke gevelzijde van de oostelijke uitbouw met de verbindende kapconstructie met Villa Larendal, Stationsweg 8

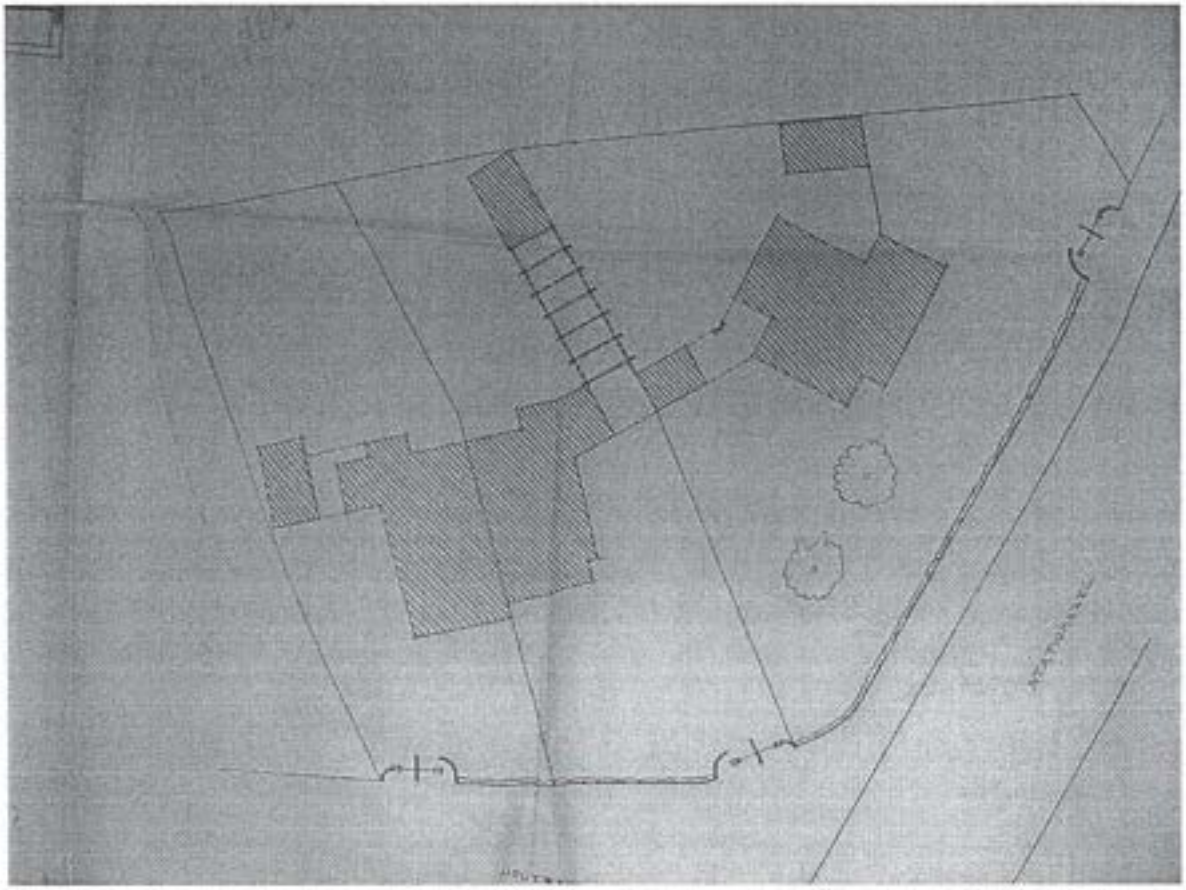
Noordelijke gevelzijde van de oostelijke uitbouw.

Oostelijke gevel van de oostelijke uitbouw, onder de onderdoorgang naar de garage.

Oorspronkelijke toestand met links de dubbelvilla Houtweg 2/2A en rechts villa Larendal, Stationsweg 8

Plattegrond met links de dubbelvilla Houtweg 2/2A en rechts villa Larendal Stationsweg 8

5.15 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Houtweg 2 & Houtweg 2A**
Kadastrale aanduiding	**: C 723**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: P. C. van Uchelen**
Opdrachtgever	**: A. P. Dumé**
Bouwjaar	**: 1939/1940**
Bouwtype	**: dubbel villa**
Bouwstijl	**: "Gooise landhuisstijl"**
Datum opname	**: 2 maart 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: De dubbelvilla is gelijktijdig ontworpen met de villa Larendal aan de Stationsweg 8. Beide villa's zijn ontworpen in opdracht van A. P. Dumé. Deze villa is als twee onder één kapvilla uitgevoerd en met een tussenlid met elkaar verbonden. Het geheel is opgetrokken naar ontwerp van P.C. van Uchelen.

Inleiding:
In 1939 werd het ontwerp voor deze villa door de Larense architect P. C. van Uchelen gemaakt tezamen met het ontwerp voor de naastgelegen villa Larendal. Van Uchelen maakte voor deze villa niet alleen een ontwerp voor de villa, maar ook voor de aan weerszijden gelegen garages en de hekwerken aan de straatzijde.
Van Uchelen heeft in dit ontwerp Engelse invloeden toegepast zoals de rode leien op de daken en de erkervensters op de eerste verdieping. Daarnaast heeft hij ook typische elementen uit de Gooise bouwkunst gehaald, zoals de brede liggende vensters met bovenlichten en de gepotdekselde delen bij de topgevels die veel bij Gooise boerderijen werden toegepast. Van Uchelen werd, als leerling van Wouter Hamdorff, gezien als een exponent van de bouwers in Gooise Landhuisstijl en dit complex komt ook als zodanig voor in de vakliteratuur.

Omschrijving:
Het complex bestaat uit een dubbelvilla met twee garages en twee hekwerken. De oostelijke villa is door middel van een overkapte doorgang verbonden met de villa Larendal, Stationsweg 8. De dubbelvilla is nagenoeg vrij gelegen aan de Houtweg en opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond. De plattegrond wordt gevormd door een

rechthoekige plattegrond met een kleine verspringing in de voorgevel. Daarbij zijn op de begane grond twee kleine uitbouwen op de hoeken van de noordelijke zijde geplaatst. Tegen de westelijke en de oostelijke gevels zijn op de noordelijke hoeken uitbouwen gezet. De dubbelvilla is twee bouwlagen hoog met een zadeldak. De nok van het zadeldak is Oost-West georiënteerd, waarbij de verspringing in de voorgevel een eigen lager zadeldak heeft met een zuidelijke nokrichting. Op de oostelijke en westelijke nokpunt van het zadeldak is een schoorsteen geplaatst. De uitbouwen zijn allen één bouwlaag hoog en de uitbouwen aan de westelijke en de oostelijke zijden hebben een zadeldak. De uitbouwen aan de noordelijke zijde hebben een plat dak. De zadeldaken zijn gedekt met rode leien. De muren zijn witgeschilderd met uitzondering van een lage plint.
De zuidelijke gevel is evenwijdig aan de Houtweg gelegen. Deze gevel bestaat uit een vooruitspringende topgevel aan de linkerzijde en een teruggelegen gevel aan de rechterzijde. De topgevel heeft op de begane grond een liggend venster met drie ramen en een bovenlicht met glas-in-lood. De twee buitenste ramen zijn smal en hebben een kleine roedenverdeling en een luik, dat is opgehangen met gehengen. Op de eerste verdieping is een liggend venster geplaatst met vijf ramen met een kleine roedenverdeling. Het gevelgedeelte boven dit venster is gepotdekseld. Bij de teruggelegen gevelzijde is het dak ter plaatste doorgetrokken over de eerste verdieping. Deze gevel heeft op de begane grond een liggend venster met drie ramen. De buitenste twee ramen zijn smal en hebben een kleine roedenverdeling en een luik, opgehangen met gehengen. Naast dit venster is de gevel teruggelegen, waardoor er een kleine overkapping ontstaat. Dit smalle teruggelegen gevelgedeelte is geheel blind. De boven gelegen verdieping wordt in deze hoek gedragen door een houten hoekconstructie bestaande uit twee haaks op elkaar geplaatste trekbalken, ondersteund door één korbeel. Ter hoogte van de eerste verdieping is een dakkapel aangebracht met drie ramen, waarbij de buitenste twee een kleine roedenverdeling hebben.
De noordelijke gevel vormt de achtergevel van het hoofdgebouw en is geheel symmetrisch. Op de begane grond zijn twee, naast elkaar geplaatste en identieke deuropeningen met openslaande deuren geplaatst met even grote zijlichten en een bovenlicht. Op de hoeken van de achtergevel is een kleine uitbouw. In de gevel van deze uitbouwen is een liggend venster aangebracht met drie staande ramen met bovenlichten. Op de eerste verdieping zijn in het midden van de gevel twee liggende vensters naast elkaar geplaatst met vier ramen. Boven de uitbouwen op de hoeken is een balkon aangebracht met in de gevel achter dit balkon een deuropening met één zijlicht. Dit zijlicht is bij het linker balkon links en bij het rechter balkon rechts geplaatst van de deuropening. In het dakvlak bevinden zich drie nieuw geplaatste dakvensters, die niet van bijzondere waarde zijn.
Aan weerszijde van de noordelijke gevel is een noordelijke gevel zichtbaar van de uitbouwen tegen de oostelijke en de westelijke gevels. De gevel van de oostelijke uitbouw heeft aan deze zijde één smal staan venster. Links van dit venster is een brede doorgang. Het dak van deze aanbouw is aangesloten aan het dak van het tuinhuisje van de naastgelegen villa Larendal. De gevel van de westelijke uitbouw heeft één liggend venster. Rechts van dit venster is een doorgang. Het dak van deze aanbouw sluit aan op het dak van de naast gelegen garage.
De westelijke zijgevel wordt gevormd door een topgevel. In het midden van deze gevel is een halfronde deuropening gelegen, waarbij de rondboog geaccentueerd wordt door een onbeschilderde bakstenen omlijsting. Rechts van de deur is een nagenoeg vierkant venster gelegen. Dit venster sluit direct aan op een, rechts van het venster gelegen, deuropening. Op de tweede bouwlaag is in het midden een erkervormig venster geplaatst met een kleine roedenverdeling. Links en rechts van dit venster is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Het gedeelte van de gevel boven deze vensters is gepotdekseld. In het midden van de derde bouwlaag is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling.

De oostelijke zijgevel wordt gevormd door een topgevel. In het midden van deze gevel is een halfronde deuropening gelegen, waarbij de rondboog geaccentueerd wordt door een onbeschilderde bakstenen omlijsting. Links van de deur is een staand venster geplaatst met één raam met een kleine roedenverdeling. Links van dit venster springt de gevel gedeelte naar achter. In de teruggelegen gevel is een deuropening aangebracht. De boven gelegen verdieping wordt in deze hoek gedragen door een houten hoekconstructie bestaande uit twee haaks op elkaar geplaatste trekbalken, ondersteund door één korbeel. Dit is dezelfde hoekconstructie als besproken bij de zuidelijke gevel. Geheel rechts van de halfronde deuropening is een smal staand venster geplaatst. Rechts tegen dit venster is een aanbouw geplaatst, die schuin tegen het huis is gelegen. In de zuidwestelijke muur van deze aanbouw is één liggend venster aangebracht met twee ramen met een kleine roedenverdeling en luiken met gehengen. In de westelijke gevelzijde van deze aanbouw is links een klein staand venster aangebracht met rechts een deuropening met een boven- en onderdeur. Op de tweede bouwlaag van het woonhuis is in het midden een erkervormig venster geplaatst met een kleine roedenverdeling. Links en rechts van dit venster is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Het gedeelte van de gevel boven deze vensters is gepotdekseld. In het midden van de derde bouwlaag is een venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling.

De garage van het huis Houtweg 2A is in baksteen opgetrokken op een rechthoekige plattegrond. Het gebouw is één bouwlaag hoog met een schilddak dat overgaat in het zadeldak van de westelijke uitbouw van de dubbelvilla. Het dak is gedekt met rode leien. De zuidelijke gevel van de garage heeft in het midden een grote deuropening met twee deurvleugels, opgehangen met gehengen. In de noordelijke gevel van de garage is in het midden een liggend venster geplaatst met twee ramen. De oostelijke gevel van de garage heeft in het midden een deuropening, die uitkomt op de doorgang tussen de westelijke uitbouw en de garage. De westelijke gevelzijde is blind.

De garage van het huis Houtweg 2 is een vrijstaand gebouw. Het pand is opgetrokken in baksteen op een rechthoekige plattegrond. De garage is één bouwlaag hoog met een schilddak. Het dak is gedekt met rode leien. In de zuidelijke gevel van de garage is een grote deuropening aangebracht met twee deurvleugels, opgehangen met gehengen. De westelijke gevelzijde heeft twee naast elkaar geplaatste liggende vensters met twee ramen. De noordelijke en de oostelijke gevel zijn blind.

De toegangshekwerken aan de straatzijde naar beide huizen van de dubbelvilla zijn identiek aan elkaar en gelijk aan het hekwerk van villa Larendal, Stationsweg 8. Het hekwerk bestaat uit drie lage bakstenen kolommen, waarbij de linker twee dicht bij elkaar zijn gezet. Tegen de meest linker kolom is een muurtje geplaatst in de vorm van kwart cirkel.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:

- Als voorbeeld van een laatvooroorlogse villa met invloeden uit de Engelse en de Gooise landhuisstijl
- Als voorbeeld van een grote dubbelvilla in het oeuvre van de Larense architect P. C. van Uchelen.
- Vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp
- Vanwege de architectonische eenheid tussen de dubbelvilla, de beide garages en de beide hekwerken aan de straatzijde, alsmede met de Villa Larendal, Stationsweg 8

De villa is van waarde vanwege:

- De architectonische gaafheid van het exterieur

De villa is van situationele en ensemblewaarde:

- Vanwege haar prominente ligging als complex op de hoek van de Stationsweg met de Houtweg, alsmede vanwege haar relatie tot het hertenkamp en de omliggende villabebouwing van vlak voor de Tweede Wereldoorlog

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Nederlands Architectuur instituut, Archief Van Uchelen.

Zuidelijke gevelzijde; Boven: Zuidelijke gevel (Houtweg 2a) met de oostelijke gevelzijde.
Onder: Westelijke gevelzijde met zuidelijke gevel (Houtweg 2)

Zuidelijke gevel Houtweg 2A

Oostelijke gevel

Oostelijke gevel

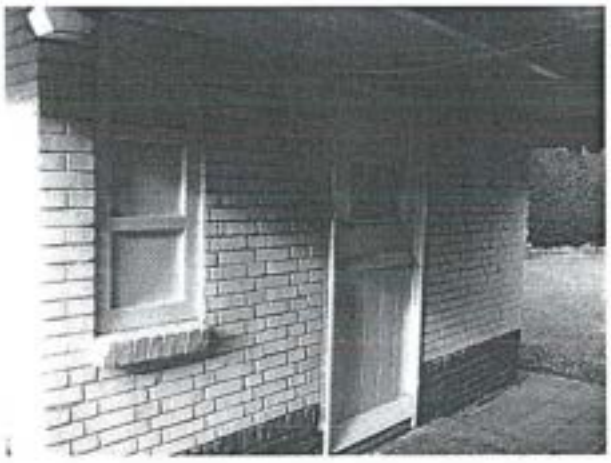
Noordelijke gevel

Zuidelijke gevelzijde van de oostelijke uitbouw met de verbindende kapconstructie met Villa Larendal, Stationsweg 8

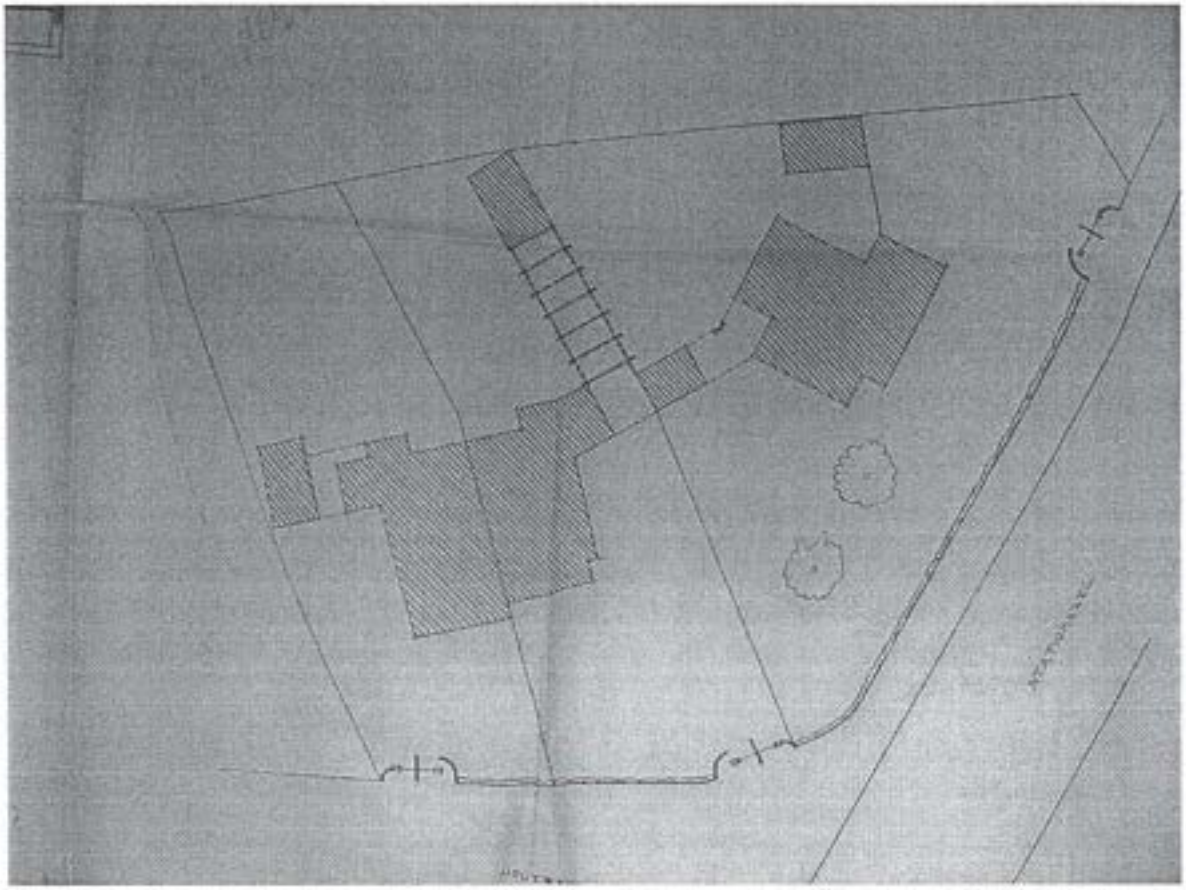
Noordelijke gevelzijde van de oostelijke uitbouw.

Oostelijke gevel van de oostelijke uitbouw, onder de onderdoorgang naar de garage.

Oorspronkelijke toestand met links de dubbelvilla Houtweg 2/2A en rechts villa Larendal, Stationsweg 8

Plattegrond met links de dubbelvilla Houtweg 2/2A en rechts villa Larendal Stationsweg 8

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Houtweg 23
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	C 1093
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	woonhuis met atelier
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	Th. Rueter (Blaricum)
Opdrachtgever	:	de heer J.J.L. ten Kate
Bouwjaar	:	1914
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	Gooise boerderijstijl-invloeden Engelse landhuisstijl-invloeden Invloed van K.P.C. de Bazel
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	1992
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Landhuis, gelegen aan de Houtweg, in 1913 ontworpen voor de heer ten Kate jr. door de Blaricumse architect Th. Rueter. Een deel van de grond was voor de bouw van het landhuis in het bezit van Jan Hamdorff; een notitie over het afstaan van een grondstrook bevindt zich in het archief van Bouw- en Woningtoezicht.
Het ontwerp kent invloeden van de landhuisstijl van K.P.C. de Bazel en de Gooise boerderijstijl, en wordt in grote mate beheerst door symmetrie.
Het landhuis vertoont overeenkomsten met het pand Oude Kerkweg 10-12, eveneens door Rueter ontworpen, in het jaar 1906.
Het landhuis is iets hoger gelegen dan de tuin, waardoor de voorzijde van het huis bereikt wordt door een stenen trapje van 5 treden. Ter weerszijden van deze trap staan twee coniferen. De tuin bestaat voorts uit gazon, een grindpad en een beplanting van coniferen en heesters.

Het landhuis, op U-vormige plattegrond, is boven een plint die is afgewerkt met een dubbele rollaag opgetrokken uit rode vormbaksteen, gemetseld in halfsteensverband met terugliggende voeg. Op verschillende plaatsen zijn de hoeken van deze dubbele

rollaag afgewerkt met natuursteen. De gevels zijn aan de bovenzijde, onder de dakgoot, tussen een iets vooruitspringende strekkenlaag aan de onderzijde en een rollaag aan de bovenzijde voorzien van een baksteen sierrand. Deze rand bestaat uit paren liggende en staande strekken gemetseld in een dambordpatroon. De vensters in de noordgevel zijn aan de onderzijde voorzien van een schuin uitstekende rollaag.
Het pand telt twee woonlagen; de woonlaag op de verdieping bevindt zich in de kap.
Een rieten samengestelde kap dekt het pand af. De nokken zijn afgewerkt met gesmoorde gemetselde nokvorsten. Op het midden van de nokken van de dakdelen staan schoorstenen. Het dak is voorzien van een wit geschilderde houten goot op klossen.
De vensters zijn wit geschilderd, het raamhout groen, de stopverfkanten en de roeden wit. De groene paneelluiken bevatten velden met een zandlopermotief (rood op een wit veld).

De voorgevel of oostgevel is symmetrisch wat betreft opzet en indeling en bestaat uit een terugliggende middengevel en bouwdelen ter weerszijden daarvan.
De bouwdelen ter weerszijden van de ingang bevatten elk een erker met in het midden een venster met naar buiten stolpende ramen en een twee gekoppelde bovenlichten. De schuine zijden van de erker bevatten eveneens een raam en een bovenlicht. De ramen zijn voorzien van een roedenverdeling van 2x4 (bxh), de bovenlichten van kruisroeden. Ter weerszijden zijn de erkers, ter plaatse van het muurvlak, voorzien van luiken. De erkers worden gedekt door het rieten dak, dat ter plaatse, evenals de goot, naar voren springt.
De rechtergevel bevat daarbij nog een uitspringende schoorsteen.
De zijgevels van deze bouwdelen bevatten elk een venster met 2x4 roedenverdeling en een luik, bevestigd aan de straatzijde van het kozijn. In het dakschild springt een rietgedekte dakkapel naar voren, deze bevat een venster met een raam, voorzien van kruisroeden.
Het terugliggende middendeel van de gevel bevat de hoofdentree. De groene houten deur is gevat in een witgeschilderd rechthoekig kozijn dat aan de bovenzijde in geschulpte keperboogvorm gesloten is. De deur is deelbaar: de bovendeur is voorzien van een koperen spreekluikje. Ter weerszijden van de deur zijn smalle zijlichten aangebracht met driepasboogvormige sluiting. Boven de entree is een witgeschilderd houten plat afdak bevestigd op houten klossen. Hierboven bevindt zich een bovenlicht met glas-in-lood. De deurpartij is voorzien van een grijsgeschilderde plint en een stenen stoep, aan weerszijden voorzien van een tot kniehoogte reikende plantenbak.
Ter weerszijden van de ingang bevinden zich twee vensters met luiken en evengrote bovenlichten. Zowel de vensters als de luiken zijn voorzien van glas-in-lood.
Op de verdieping is dit deel van de gevel hoger opgetrokken en voorzien van een steekkap, die is afgewolfd. De topgevel is voorzien van verticale groengeschilderde rabatdelen en afgewerkt met witgeschilderde knijpdelen. In de topgevel is een vierlichtvenster aangebracht met een vooruitspringende onderdorpel met oren en een geprofileerde bovendorpel. Het

venster bevat vier ramen met kruisroeden.
Het dakschild is aan weerszijden van de steekkap doorbroken door twee boven elkaar geplaatste vleermuisvormige rietgedekte dakkapellen. De dakkapellen bevatten dito vensters met valramen waarin drie staande roeden.

De noordgevel is asymmetrisch van opzet en indeling en bevat links een ateliervenster, bestaande uit een drielichtvenster met luiken en met roedenverdeling (2x4), bovenlichten met kruisroeden. Boven de bovenlichten is een groengeschilderde beplanking in rabatdelen aangebracht, waarboven een rollaag. Ter plaatse van deze beplanking zijn de sierrand en de dakgoot onderbroken en is een topgeveltje met vlechtingen, muurankertjes en een steekkap aangebracht.
Rechts van het ateliervenster bevindt zich in de gevel een venster met een raam met roedenverdeling 2x3, een luik ter rechterzijde en een bovenlicht. De bovenzijde is afgewerkt met een rollaag. Rechts daarvan een tweelichtkozijn met ramen voorzien van kruisroeden en houten voorzetramen, eveneens aan de bovenzijde voorzien van een rollaag. Uiterst rechts in de gevel een tweelichtkozijn met roedenverdeling (2x4) en luiken. Ter plaatse van dit venster wordt het dakschild doorbroken door een rietgedekte dakkapel waarin zich een tweelichtkozijn bevindt met naar buiten draaiende ramen voorzien van kruisroeden.

De achtergevel of westgevel is nagenoeg symmetrisch en bevat van links naar rechts een erker, een deur, twee tweelichtkozijnen, een venster en weer een erker.
De erkers zijn identiek aan die aan de voorzijde van het pand wat betreft vensterindeling en dakbedekking.
De achterdeur is eveneens gelijk aan de voordeur, dat wil zeggen een witgeschilderd rechthoekig houten kozijn met geschulpte keperboogvormige bovenzijde en een bovenlicht met glas-in-lood.
Rechts naast de achterdeur verbindt een muur met een doorgang voorzien van een halfronde bovenzijde het huis met een recente garage onder een rieten zadeldak. Hiernaast bevinden zich twee tweelichtkozijnen met ramen met roedenverdeling (2x4), luiken en bovenlichten met kruisroeden. Rechts van deze vensters bevindt zich een badkamervenster, tenslotte bevindt zich rechts de andere erker.
Op de verdieping ter hoogte van de tweelichtkozijnen is de gevel hoger opgetrokken en, net als bij de voorgevel, voorzien van een afgewolfde steekkap. De topgevel is voorzien van verticale groengeschilderde houten rabatdelen, waarin een vierlichtvenster met ramen met kruisroeden.
Ter weerszijden van de steekkap is het dakschild (boven de achterdeur en het badkamervenster) doorbroken door een rietgedekte dakkapel met naar buiten stolpende ramen met een roedenverdeling van 2x4.

De zuidgevel is symmetrisch ingedeeld en bevat drie paar naar buiten stolpende deuren met een roedenverdeling van 2x6 en bovenlichten met een kruisroedenverdeling. De buitenste twee paar deuren zijn voorzien van luiken.
Het dakschild wordt doorbroken door een rietgedekte dakkapel met

een vierlichtvenster met naar buiten draaiende ramen voorzien van kruisroeden.
De zuidgevel grenst aan het terras, dat hoger ligt dan het gazon en hiermee door middel van twee bakstenen treden is verbonden.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege de goed afgewogen verhoudingen en bouwvolumes;
- vanwege de invloeden van diverse bouwstijlen die aan het pand zijn af te lezen, zoals die van tijdgenoot K.P.C. de Bazel, de Gooise boerderijstijl en de Engelse landhuisstijl;
- als typisch voorbeeld van een bouwwerk van de Blaricumse architect Theo Rueter.

Het pand is van beeldbeplende waarde voor het gedeelte van de Houtweg, dat bestaat uit landhuis- en villabebouwing in een bosrijke en landelijke omgeving.

Literatuur:

G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 157
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouwtekening

voorgevel links

voorgevel rechts

Noordgevel

westgevel / achtergevel

Zuidgevel

detail sierrand

GEMEENTE LAREN

Burgemeester en wethouders van Laren;

overwegende, dat het gewenst is de onroerende zaak Houtweg 23 (woonhuis), alhier, kadastraal bekend gemeente Laren, sectie C, nr. 1093, aan te wijzen als beschermd gemeentelijk monument;

dat de eigenaar van de onroerende zaak van het voornemen tot aanwijzing als beschermd gemeentelijk monument schriftelijk op de hoogte is gebracht;

dat het voornemen tot aanwijzing als beschermd gemeentelijk monument, overeenkomstig het bepaalde in Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, met ingang 18 april 1997 gedurende vier weken ter inzage heeft gelegen en dat gelegenheid is geboden aan belanghebbenden om hun zienswijze tegen het voornemen schriftelijk of mondeling kenbaar te maken;

dat van die gelegenheid geen gebruik is gemaakt;

gezien het advies d.d. 1 september 1997 van de Monumentencommissie van de gemeente Laren;

gelet op de Monumentenwet, de Monumentenverordening Laren en de Algemene wet bestuursrecht;

b e s l u i t e n :

I. de onroerende zaak Houtweg 23, alhier, kadastraal bekend gemeente Laren sectie C, nr. 1093, aan te wijzen als beschermd gemeentelijk monument.

II. het beschermde gemeentelijk monument te registreren op de gemeentelijke monumentenlijst.

III. afschrift van dit besluit te zenden aan:
   a. De heer [redacted]
      Houtweg 23, 1251 CS LAREN,
      ter kennisneming;
   b. Crediet Lyonnais Bank Nederland N.V. te AMSTERDAM,
      ter kennisneming;
   c. de Monumentencommissie van de gemeente Laren,
      ter kennisneming.

Laren N.-H., 23 september 1997.

Burgemeester en wethou[redacted]

5.1.2e [redacted]

5.1.2e [redacted]

secretaris

burgemeester

1.02
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Jagerspad 1a**
Kadastrale aanduiding	:	**F ... (NAZOEKEN)** 249
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**Woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Woonhuis**
Architect	:	**A.P. van den Brink**
Opdrachtgever	:	**Gebr. Van den Brink (verm.)**
Bouwjaar	:	**1927**
Bouwtype	:	**Middenstandswoning**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	In 1961 / 1964 wordt vergunning verleend voor de bouw van een garage.

Inleiding:

In maart 1926 dient de Larense architect A.P. van den Brink bij de gemeente een ontwerp in voor de bouw van 24 'middenstandswoningen' op drie percelen grond, gelegen tussen de Jagersweg en de Kerklaan (kadastrale nummers 881, 882, 4117). Van den Brink ontwerpt veelal voor diens broers die aannemer zijn en door aankoop van percelen bouwgrond villa's ontwikkelen voor de vrije verkoop.

Voor de ontsluiting van de nieuw te bouwen woningen projecteert de architect een weg met een gemiddelde breedte van ongeveer zeven meter. In het midden is een pleinvormige ruimte gepland met een grotere breedte, om de verspringing tussen de percelen op te vangen en daardoor een betere bebouwingsmogelijkheid te creëren. Omdat de percelen grond tot de bouw gebruikt werden voor de verbouw van onder meer rogge wordt de straat Akkerweg genoemd. Eén van de percelen in de nieuwe straat blijft onbebouwd. Daar komt de toegang tot het na de Tweede Wereldoorlog gebouwde complex aanleunwoningen Het Akkerhofje.

In 1927 verleent het College van Burgemeester en Wethouders vergunning voor het bouwen van een 'enkel huis'aan het Jagerspad.

Een jaar eerder wordt een deels soortgelijke, qua opzet van dit pand gespiegelde woning gebouwd aan de andere kant van de Akkerweg op de hoek met het Schoolpad. De plattegrond bestaat uit een haal met toilet, keuken, kamer met apart zitgedeelte en een spreekkamer.

Omschrijving:

Het op de hoek van het Jagerspad en de Akkerweg gelegen pand is opgetrokken op vrije plattegrond. Het pand telt twee bouwlagen. De beide gevels aan de straatzijden ontmoeten elkaar door middel van en afgeronde, erkerachtige hoekoplossing met een samengesteld kozijn met vier vensters. Ter plaatse is de laag doorlopende kap op de eerste verdieping voorzien van een dakkapel met drielichtsvenster. De klimmende nok van de rietgedekte kap is voorzien van nokvorsten. Links van de ronding maakt een verjongende schoorsteen deel uit van de compositie.
Tegen de zuidelijke achtergevel (zuid) bevindt zich een tweede, lagere schoorsteen.
De gevel aan de zijde van het Jagerspad is rechts hoger opgetrokken. Ter hoogte van de tweede bouwlaag is de gevel gepotdekseld.
Dit geld eveneens voor de oostelijke achtergevel, die de in het midden entree van de woning bevat. Links bevindt zich, iets teruggelegen, de deur van de voormalige spreekkamer.

Redengevende omschrijving

Het woonhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren

- als relatief gaaf bewaard woonhuis van de Larense architect A.P. van den Brink
- vanwege de hoofdopzet met bijzondere, gewelfde kapvorm
- vanwege het materiaalgebruik en de detailleringen, ontleend aan de stijl van de Amsterdamse School.

Het pand is van situationele waarde

- door de ligging op de hoek van het Jagerspad en de Akkerweg, met de gebogen gevel en het gewelfde dak gericht op de kruising van de beide straten.

Het pand vertegenwoordigt cultuurhistorische waarde voor Laren

- als goed voorbeeld van een woonhuis ontworpen door een bekend Larens architect.

Bronnen en literatuur:

Gerard Koekkoek, Laren door de straten heen, Laren 1984, 19
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 158
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 1323 (bouwtekening), 3972 en 4264 (1961 en 1964, garage)

Jagerspad 1a

Voorgevel aan de straatzijde, hoek Jagerspad / Akkerweg

Detail rechterzijgevel

Ingangsgevel. (achter, zijde Jagerspad)

Zij/achtergevel Akkerweg

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Kerklaan 11-13-15
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 497-498-499
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	drie woonhuizen
Oorspr. bestemming	:	arbeiderswoningen
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	1868
Bouwtype	:	arbeiderswoning (blok)
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Het panden Kerklaan 11,13 en 15 vormen één geheel.

Beschrijving:

Blok van drie woningen, gelegen in de rooilijn van de Kerklaan. De woningen liggen ± 4 meter van de weg af.
Het woningblok op een langgerekte rechthoekige plattegrond is boven een grijsgepleisterde plint opgetrokken uit rode vormbaksteen (Vechtformaat), in halfsteensverband gemetseld. De onderzijden van de kozijnen in de voorgevel zijn afgewerkt met een halfsteens rollaag.
De kopgevels van het blok zijn geheel witgepleisterd.
Kerklaan 11 betreft de linkerwoning, Kerklaan 13 de middenwoning, Kerklaan 15 de rechterwoning.
Het blok kent twee woonlagen; de bovenste woonlaag is in de kap gesitueerd.
Het gehele pand wordt gedekt door een langgerekt zadeldak met de nok evenwijdig aan de Kerklaan. Op de nok staan twee stenen schoorstenen. Het dakvlak aan de straatzijde wordt slechts doorbroken door 5 gietijzeren dakvensters. De dakbedekking bestaat uit rechtsdekkende Hollandse handvormpannen. De pannen aan de straatzijde zijn rood; aan de achterzijde afwisselend rood/gesmoord (zonder patroon).

Oorspronkelijk was het gehele pand voorzien van een houten dakgoot op klossen; bij nummer 11 is deze verdwenen, hoewel de knijpplank nog wel aanwezig is.
De kopgevel van nummer 11 bevat geschulpte windveren en een makelaar; nummer 15 kent eenvoudiger windveren en geen makelaar.
Oorspronkelijk kende het gehele blok ramen met roedenverdeling; bij nummer 11 zijn deze verdwenen. De vensters op de begane grond zijn allen voorzien van paneelluiken.
Het schilderwerk is crème kleurig voor wat de dakgoten, windveren en kozijnen betreft. Het raamhout, de deuren en de makelaar zijn groengeschilderd. De roeden en de stopverfkanten zijn wit geschilderd. De luiken zijn groen geschilderd en bevatten een veld met zandlopermotief (rood op wit).

Kerklaan 11:

De voorgevel bevat in het midden de toegang. In een kozijn is de voordeur gevat. De onder- en bovendeur bevatten een paneel dat wit geschilderd is. De dagkant aan de bovenzijde van het paneel van de bovendeur is licht getoogd. Het paneel bevat een kijkvenstertje. Het kozijn bevat voorts een bovenlicht met een raam dat door drie verticale roeden wordt verdeeld.
Aan weerszijden van de toegang bevinden zich identieke vensters. De vensters bevatten naar binnen stolpende ramen en een bovenlicht. Er is geen roedenverdeling meer aanwezig. De vensters zijn voorzien van luiken.

De zijgevel bevat op de begane grond rechts een venster dat identiek is aan het venster dat hiervoor beschreven is; links bevat het een kozijn met een schuifvenster en een bovenlicht. Ook hier zijn de roeden verdwenen; het venster is voorzien van luiken.
Ter hoogte van de balklaag zijn vier sierankers aangebracht die samen het jaartal 1868 vormen (het bouwjaar van het pand).
Op de verdieping bevat de topgevel een venster met een raam dat verdeeld wordt door twee verticale en drie horizontale roeden.
De topgevel is voorzien van de al eerder genoemde windveren en makelaar.

De achtergevel is niet meer oorspronkelijk: in 1941 is door architect B. Resing een renovatie uitgevoerd, waarbij de achtergevel is gesloopt en van beton een aanbouwtje onder een plat dak is gebouwd waarin de originele achterdeur met kozijn is verwerkt.
Op het terrein is toen eveneens een betonnen schuur geplaatst.
De uitgebouwde achtergevel is witgepleisterd. Van rechts naar links bevat deze gevel:
- een driestrooksvenster met vaste ramen;
- een liggend venster;
- een kozijn met een raampje, verdeeld door een horizontale roede (wc-raampje);
- de oorspronkelijke achterdeur, bestaande uit een kozijn met een deelbare deur met kijkvenstertje en een bovenlicht met 3 verticale roeden;

- een staand venster;
- een kozijn met naar binnen stolpende deuren (in 1955 aangebracht).

Het dakschild aan de achterzijde bevat een recente houten dakkapel met rabatdelen en zeven ramen met kruisroeden.

Kerklaan 13:

De voorgevel van Kerklaan 13 bevat van links naar rechts:
- een kozijn met naar binnen stolpende ramen, voorzien van twee verticale en drie horizontale roeden en een bovenlicht met roedenverdeling; het venster is voorzien van luiken.
- een kozijn dat de toegangsdeur bevat; deze bestaat uit een boven- en een onderdeur; het kozijn bevat voorts een bovenlicht met twee verticale roeden.
- een kozijn dat een schuifraam bevat; het bewegende deel bevat 3x2 roeden (bxh); het vaste deel 3x1 roeden; ook dit venster is voorzien van luiken.

Het dak van nummer 13 bevat aan de straatzijde drie gietijzeren dakvenstertjes. Op de grens met nummer 11 en nummer 15 bevindt zich op de nok een schoorsteen.

De achtergevel is in 1936, 1979 en 1982 geheel gewijzigd. De oude geveldelen zijn recent vervangen door stenen aanbouwsels. Alleen ter linkerzijde is een klein deel van de originele gevel intakt. Deze bevat twee kleine venstertjes. In het dakschild aan de achterzijde is een recente houten dakkapel aangebracht met rabatdelen en zeven vensters met ramen voorzien van kruisroeden.

Kerklaan 15:

De voorgevel van Kerklaan 15 bevat links een kozijn met naar binnen stolpende ramen voorzien van kruisroeden (2 horizontaal, 3 verticaal) en twee bovenlichten (klepraampjes). Het venster is voorzien van luiken.
Rechts van dit venster is de toegang gesitueerd. Een kozijn bevat de onder- en bovendeur en het bovenlicht, dat verdeeld wordt door drie verticale roeden.
Rechts van deze deur bevindt zich een kozijn met een schuifraam. Het bewegende deel is verdeeld door 3x2 roeden, het vaste deel door 3x1 roede. Ook dit venster is voorzien van luiken.
Het dakschild aan de straatzijde bevat links twee gietijzeren dakvenstertjes en rechts enkele gesmoorde pannen.

De witgepleisterde zijgevel bevat op de begane grond een kozijn met naar binnen stolpende ramen met 1x2 roeden en luiken. Rechts hiervan bevindt zich nog een venster met roedenverdeling 1x2 en een luik aan de rechterzijde. In de topgevel bevindt zich een venster met naar binnen stolpende ramen met een roedenverdeling van 1x2. Ter hoogte van de balklaag bevat de gevel eenvoudige muurankers.

De achtergevel is alleen wat het linkerdeel betreft nog

origineel. Het bevat een kozijn met naar buiten stolpend venster met 1x3 roeden en een de oorspronkelijke houten dakgoot. Dit deel van de gevel is eveneens witgepleisterd.
Een aanbouw uit 1956 onder een flauw hellend lessenaarsdak bevat thans een keuken en een schuur.

Op het terrein van nummer 15 is, op de grens met Ruiterweg 1, in 1923 door architect H.F. Smit een eenvoudige houten garage ontworpen. De garage is uit houten gepotdekselde delen opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een pannen gedekt zadeldak met de nok haaks op de weg. De rabatdelen zijn gecarbolineerd, de ramen en deuren grijsblauw geschilderd. Aan de kant van de weg is de garage later uitgebouwd.

In de voortuin van Kerklaan 15 bevindt zich nog één leilinde, welke restant van een groter aantal is?

Redengevende omschrijving:

Het blok woningen is van <u>architectuurhistorisch belang</u> voor Laren:
- vanwege de gave hoofdvorm van het bouwblok en de intact zijnde voor- en zijgevels.

Het blok is van <u>cultuurhistorische waarde</u> voor Laren:
- als overblijfsel van (mogelijk land-)arbeiderswoningen uit de tweede helft van de vorige eeuw.

Het blok is van <u>beeldbepalende waarde</u> voor Laren:
- in samenhang met de het blok Kerklaan 17-19-21-23-25 en de panden Ruiterweg 1 en 3.

Het blok dient als één geheel te worden beschermd. Hieronder wordt tevens het (houten) karakter van de garage begrepen.

literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren Rijk aan Monumenten*, Laren 1982,99
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht:
Kerklaan 11: 2426, 7304
Kerklaan 13: 2076, 6786, 7374
Kerklaan 15: 1031 (Garage), 3490

aanzicht bouwblok komende vanaf de Brink

Kerklaan 11

Voorgevel

Zijgevel

Kerklaan 11

Zijgevel

achtergevel

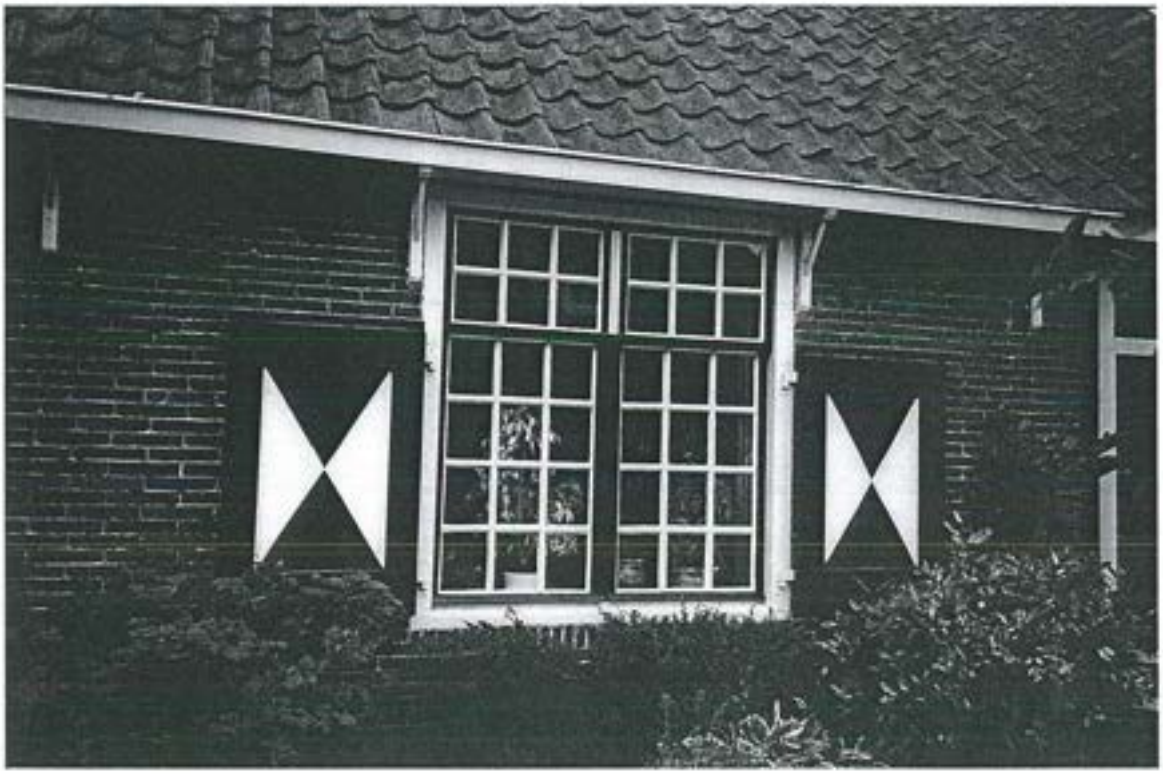
achtergevel

Kerklaan 13

Voorgevel

detail venster

achtergevel

achtergevel

achtergevel (linkerdeel)

achtergevel

voorgevel

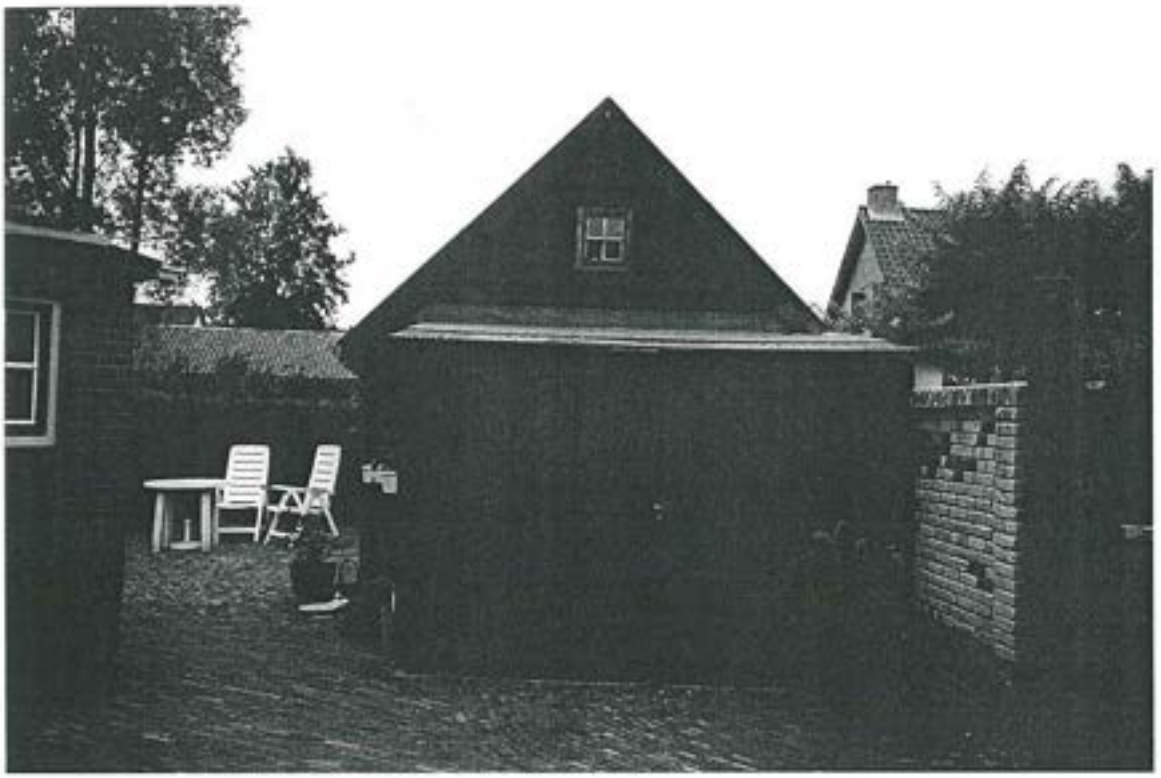
Kerklaan 15

zijgevel

Garage (1923) op erf Kerklaan 15

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Kerklaan 11-13-15
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 497-498-499
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	drie woonhuizen
Oorspr. bestemming	:	arbeiderswoningen
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	1868
Bouwtype	:	arbeiderswoning (blok)
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Het panden Kerklaan 11,13 en 15 vormen één geheel.

Beschrijving:

Blok van drie woningen, gelegen in de rooilijn van de Kerklaan. De woningen liggen ± 4 meter van de weg af.
Het woningblok op een langgerekte rechthoekige plattegrond is boven een grijsgepleisterde plint opgetrokken uit rode vormbaksteen (Vechtformaat), in halfsteensverband gemetseld. De onderzijden van de kozijnen in de voorgevel zijn afgewerkt met een halfsteens rollaag.
De kopgevels van het blok zijn geheel witgepleisterd.
Kerklaan 11 betreft de linkerwoning, Kerklaan 13 de middenwoning, Kerklaan 15 de rechterwoning.
Het blok kent twee woonlagen; de bovenste woonlaag is in de kap gesitueerd.
Het gehele pand wordt gedekt door een langgerekt zadeldak met de nok evenwijdig aan de Kerklaan. Op de nok staan twee stenen schoorstenen. Het dakvlak aan de straatzijde wordt slechts doorbroken door 5 gietijzeren dakvensters. De dakbedekking bestaat uit rechtsdekkende Hollandse handvormpannen. De pannen aan de straatzijde zijn rood; aan de achterzijde afwisselend rood/gesmoord (zonder patroon).

Oorspronkelijk was het gehele pand voorzien van een houten dakgoot op klossen; bij nummer 11 is deze verdwenen, hoewel de knijpplank nog wel aanwezig is.
De kopgevel van nummer 11 bevat geschulpte windveren en een makelaar; nummer 15 kent eenvoudiger windveren en geen makelaar.
Oorspronkelijk kende het gehele blok ramen met roedenverdeling; bij nummer 11 zijn deze verdwenen. De vensters op de begane grond zijn allen voorzien van paneelluiken.
Het schilderwerk is crème kleurig voor wat de dakgoten, windveren en kozijnen betreft. Het raamhout, de deuren en de makelaar zijn groengeschilderd. De roeden en de stopverfkanten zijn wit geschilderd. De luiken zijn groen geschilderd en bevatten een veld met zandlopermotief (rood op wit).

Kerklaan 11:

De voorgevel bevat in het midden de toegang. In een kozijn is de voordeur gevat. De onder- en bovendeur bevatten een paneel dat wit geschilderd is. De dagkant aan de bovenzijde van het paneel van de bovendeur is licht getoogd. Het paneel bevat een kijkvenstertje. Het kozijn bevat voorts een bovenlicht met een raam dat door drie verticale roeden wordt verdeeld.
Aan weerszijden van de toegang bevinden zich identieke vensters. De vensters bevatten naar binnen stolpende ramen en een bovenlicht. Er is geen roedenverdeling meer aanwezig. De vensters zijn voorzien van luiken.

De zijgevel bevat op de begane grond rechts een venster dat identiek is aan het venster dat hiervoor beschreven is; links bevat het een kozijn met een schuifvenster en een bovenlicht. Ook hier zijn de roeden verdwenen; het venster is voorzien van luiken.
Ter hoogte van de balklaag zijn vier sierankers aangebracht die samen het jaartal 1868 vormen (het bouwjaar van het pand).
Op de verdieping bevat de topgevel een venster met een raam dat verdeeld wordt door twee verticale en drie horizontale roeden.
De topgevel is voorzien van de al eerder genoemde windveren en makelaar.

De achtergevel is niet meer oorspronkelijk: in 1941 is door architect B. Resing een renovatie uitgevoerd, waarbij de achtergevel is gesloopt en van beton een aanbouwtje onder een plat dak is gebouwd waarin de originele achterdeur met kozijn is verwerkt.
Op het terrein is toen eveneens een betonnen schuur geplaatst.
De uitgebouwde achtergevel is witgepleisterd. Van rechts naar links bevat deze gevel:
- een driestrooksvenster met vaste ramen;
- een liggend venster;
- een kozijn met een raampje, verdeeld door een horizontale roede (wc-raampje);
- de oorspronkelijke achterdeur, bestaande uit een kozijn met een deelbare deur met kijkvenstertje en een bovenlicht met 3 verticale roeden;

- een staand venster;
- een kozijn met naar binnen stolpende deuren (in 1955 aangebracht).

Het dakschild aan de achterzijde bevat een recente houten dakkapel met rabatdelen en zeven ramen met kruisroeden.

Kerklaan 13:

De voorgevel van Kerklaan 13 bevat van links naar rechts:
- een kozijn met naar binnen stolpende ramen, voorzien van twee verticale en drie horizontale roeden en een bovenlicht met roedenverdeling; het venster is voorzien van luiken.
- een kozijn dat de toegangsdeur bevat; deze bestaat uit een boven- en een onderdeur; het kozijn bevat voorts een bovenlicht met twee verticale roeden.
- een kozijn dat een schuifraam bevat; het bewegende deel bevat 3x2 roeden (bxh); het vaste deel 3x1 roeden; ook dit venster is voorzien van luiken.

Het dak van nummer 13 bevat aan de straatzijde drie gietijzeren dakvenstertjes. Op de grens met nummer 11 en nummer 15 bevindt zich op de nok een schoorsteen.

De achtergevel is in 1936, 1979 en 1982 geheel gewijzigd. De oude geveldelen zijn recent vervangen door stenen aanbouwsels. Alleen ter linkerzijde is een klein deel van de originele gevel intakt. Deze bevat twee kleine venstertjes. In het dakschild aan de achterzijde is een recente houten dakkapel aangebracht met rabatdelen en zeven vensters met ramen voorzien van kruisroeden.

Kerklaan 15:

De voorgevel van Kerklaan 15 bevat links een kozijn met naar binnen stolpende ramen voorzien van kruisroeden (2 horizontaal, 3 verticaal) en twee bovenlichten (klepraampjes). Het venster is voorzien van luiken.
Rechts van dit venster is de toegang gesitueerd. Een kozijn bevat de onder- en bovendeur en het bovenlicht, dat verdeeld wordt door drie verticale roeden.
Rechts van deze deur bevindt zich een kozijn met een schuifraam. Het bewegende deel is verdeeld door 3x2 roeden, het vaste deel door 3x1 roede. Ook dit venster is voorzien van luiken.
Het dakschild aan de straatzijde bevat links twee gietijzeren dakvenstertjes en rechts enkele gesmoorde pannen.

De witgepleisterde zijgevel bevat op de begane grond een kozijn met naar binnen stolpende ramen met 1x2 roeden en luiken. Rechts hiervan bevindt zich nog een venster met roedenverdeling 1x2 en een luik aan de rechterzijde. In de topgevel bevindt zich een venster met naar binnen stolpende ramen met een roedenverdeling van 1x2. Ter hoogte van de balklaag bevat de gevel eenvoudige muurankers.

De achtergevel is alleen wat het linkerdeel betreft nog

origineel. Het bevat een kozijn met naar buiten stolpend venster met 1x3 roeden en een de oorspronkelijke houten dakgoot. Dit deel van de gevel is eveneens witgepleisterd.
Een aanbouw uit 1956 onder een flauw hellend lessenaarsdak bevat thans een keuken en een schuur.

Op het terrein van nummer 15 is, op de grens met Ruiterweg 1, in 1923 door architect H.F. Smit een eenvoudige houten garage ontworpen. De garage is uit houten gepotdekselde delen opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een pannen gedekt zadeldak met de nok haaks op de weg. De rabatdelen zijn gecarbolineerd, de ramen en deuren grijsblauw geschilderd. Aan de kant van de weg is de garage later uitgebouwd.

In de voortuin van Kerklaan 15 bevindt zich nog één leilinde, welke restant van een groter aantal is?

Redengevende omschrijving:

Het blok woningen is van <u>architectuurhistorisch belang</u> voor Laren:
- vanwege de gave hoofdvorm van het bouwblok en de intact zijnde voor- en zijgevels.

Het blok is van <u>cultuurhistorische waarde</u> voor Laren:
- als overblijfsel van (mogelijk land-)arbeiderswoningen uit de tweede helft van de vorige eeuw.

Het blok is van <u>beeldbepalende waarde</u> voor Laren:
- in samenhang met de het blok Kerklaan 17-19-21-23-25 en de panden Ruiterweg 1 en 3.

Het blok dient als één geheel te worden beschermd. Hieronder wordt tevens het (houten) karakter van de garage begrepen.

literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren Rijk aan Monumenten*, Laren 1982,99
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht:
Kerklaan 11: 2426, 7304
Kerklaan 13: 2076, 6786, 7374
Kerklaan 15: 1031 (Garage), 3490

aanzicht bouwblok komende vanaf de Brink

Kerklaan 11

Voorgevel

Zijgevel

Kerklaan 11

Zijgevel

achtergevel

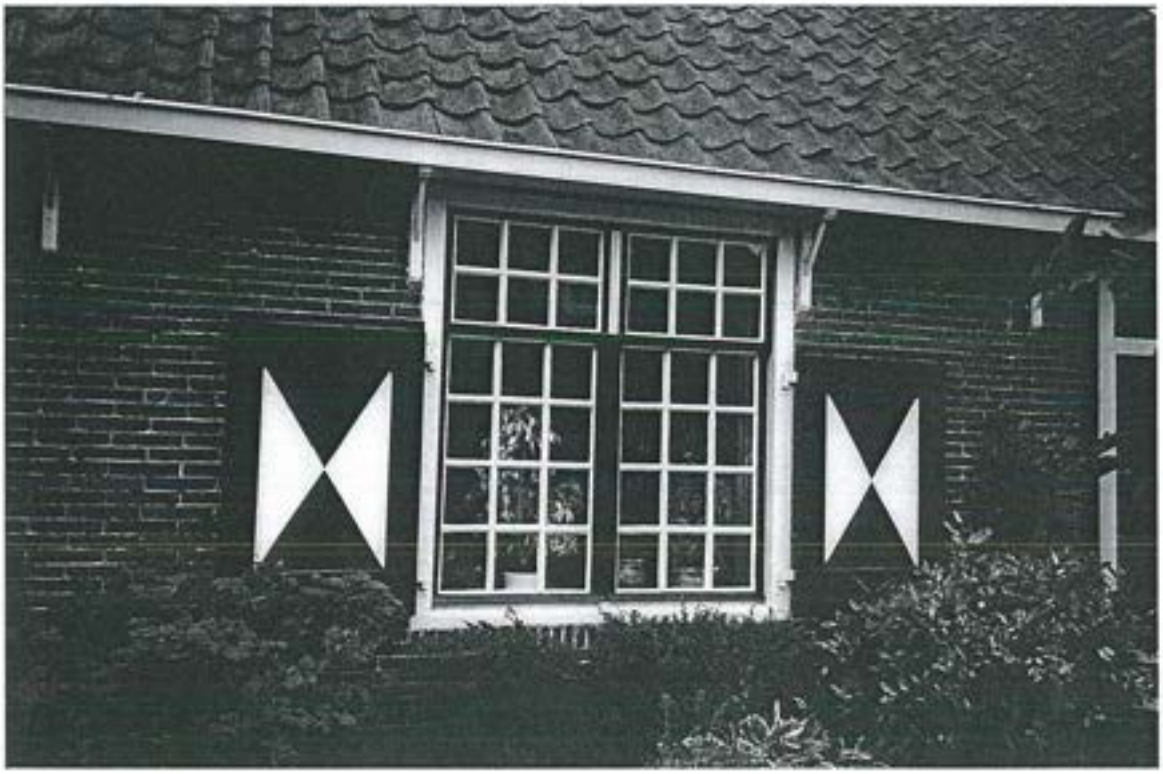
achtergevel

Kerklaan 13

Voorgevel

detail venster

achtergevel

achtergevel

achtergevel (linkerdeel)

achtergevel

voorgevel

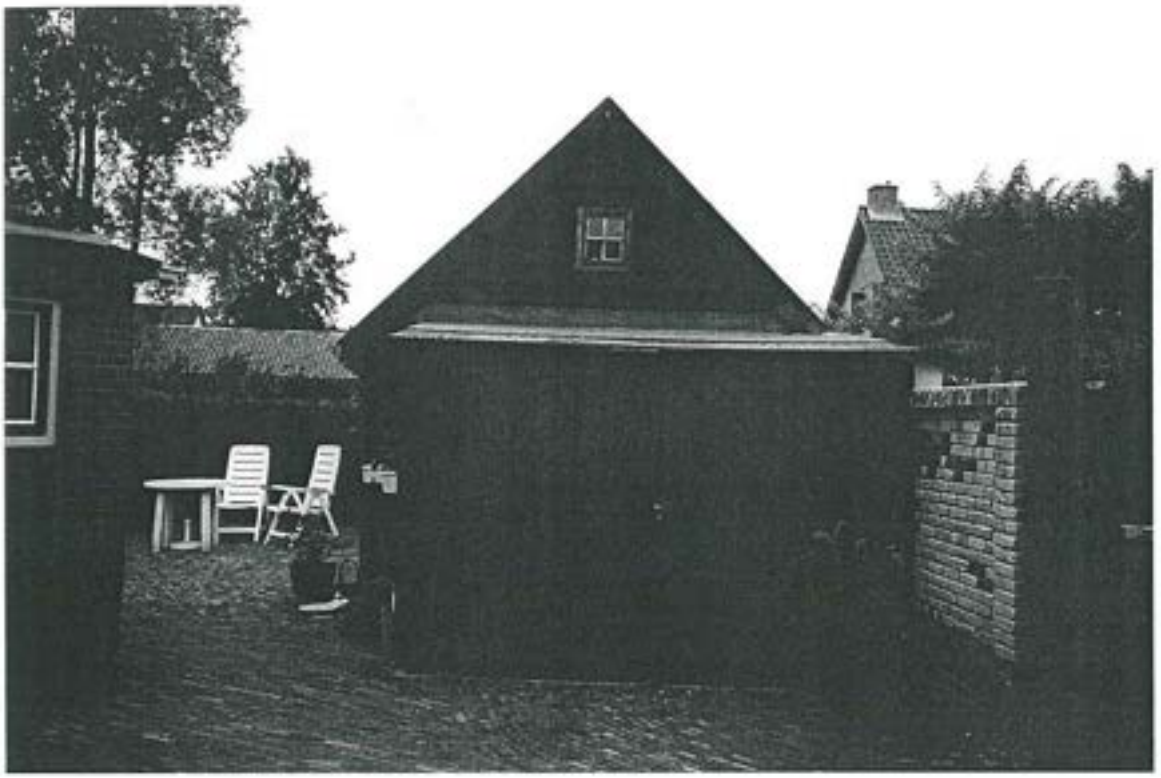
Kerklaan 15

zijgevel

Garage (1923) op erf Kerklaan 15

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Kerklaan 11-13-15
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 497-498-499
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	drie woonhuizen
Oorspr. bestemming	:	arbeiderswoningen
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	1868
Bouwtype	:	arbeiderswoning (blok)
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Het panden Kerklaan 11,13 en 15 vormen één geheel.

Beschrijving:

Blok van drie woningen, gelegen in de rooilijn van de Kerklaan. De woningen liggen ± 4 meter van de weg af.
Het woningblok op een langgerekte rechthoekige plattegrond is boven een grijsgepleisterde plint opgetrokken uit rode vormbaksteen (Vechtformaat), in halfsteensverband gemetseld. De onderzijden van de kozijnen in de voorgevel zijn afgewerkt met een halfsteens rollaag.
De kopgevels van het blok zijn geheel witgepleisterd.
Kerklaan 11 betreft de linkerwoning, Kerklaan 13 de middenwoning, Kerklaan 15 de rechterwoning.
Het blok kent twee woonlagen; de bovenste woonlaag is in de kap gesitueerd.
Het gehele pand wordt gedekt door een langgerekt zadeldak met de nok evenwijdig aan de Kerklaan. Op de nok staan twee stenen schoorstenen. Het dakvlak aan de straatzijde wordt slechts doorbroken door 5 gietijzeren dakvensters. De dakbedekking bestaat uit rechtsdekkende Hollandse handvormpannen. De pannen aan de straatzijde zijn rood; aan de achterzijde afwisselend rood/gesmoord (zonder patroon).

Oorspronkelijk was het gehele pand voorzien van een houten dakgoot op klossen; bij nummer 11 is deze verdwenen, hoewel de knijpplank nog wel aanwezig is.
De kopgevel van nummer 11 bevat geschulpte windveren en een makelaar; nummer 15 kent eenvoudiger windveren en geen makelaar.
Oorspronkelijk kende het gehele blok ramen met roedenverdeling; bij nummer 11 zijn deze verdwenen. De vensters op de begane grond zijn allen voorzien van paneelluiken.
Het schilderwerk is crème kleurig voor wat de dakgoten, windveren en kozijnen betreft. Het raamhout, de deuren en de makelaar zijn groengeschilderd. De roeden en de stopverfkanten zijn wit geschilderd. De luiken zijn groen geschilderd en bevatten een veld met zandlopermotief (rood op wit).

Kerklaan 11:

De voorgevel bevat in het midden de toegang. In een kozijn is de voordeur gevat. De onder- en bovendeur bevatten een paneel dat wit geschilderd is. De dagkant aan de bovenzijde van het paneel van de bovendeur is licht getoogd. Het paneel bevat een kijkvenstertje. Het kozijn bevat voorts een bovenlicht met een raam dat door drie verticale roeden wordt verdeeld.
Aan weerszijden van de toegang bevinden zich identieke vensters. De vensters bevatten naar binnen stolpende ramen en een bovenlicht. Er is geen roedenverdeling meer aanwezig. De vensters zijn voorzien van luiken.

De zijgevel bevat op de begane grond rechts een venster dat identiek is aan het venster dat hiervoor beschreven is; links bevat het een kozijn met een schuifvenster en een bovenlicht. Ook hier zijn de roeden verdwenen; het venster is voorzien van luiken.
Ter hoogte van de balklaag zijn vier sierankers aangebracht die samen het jaartal 1868 vormen (het bouwjaar van het pand).
Op de verdieping bevat de topgevel een venster met een raam dat verdeeld wordt door twee verticale en drie horizontale roeden.
De topgevel is voorzien van de al eerder genoemde windveren en makelaar.

De achtergevel is niet meer oorspronkelijk: in 1941 is door architect B. Resing een renovatie uitgevoerd, waarbij de achtergevel is gesloopt en van beton een aanbouwtje onder een plat dak is gebouwd waarin de originele achterdeur met kozijn is verwerkt.
Op het terrein is toen eveneens een betonnen schuur geplaatst.
De uitgebouwde achtergevel is witgepleisterd. Van rechts naar links bevat deze gevel:
- een driestrooksvenster met vaste ramen;
- een liggend venster;
- een kozijn met een raampje, verdeeld door een horizontale roede (wc-raampje);
- de oorspronkelijke achterdeur, bestaande uit een kozijn met een deelbare deur met kijkvenstertje en een bovenlicht met 3 verticale roeden;

- een staand venster;
- een kozijn met naar binnen stolpende deuren (in 1955 aangebracht).

Het dakschild aan de achterzijde bevat een recente houten dakkapel met rabatdelen en zeven ramen met kruisroeden.

Kerklaan 13:

De voorgevel van Kerklaan 13 bevat van links naar rechts:
- een kozijn met naar binnen stolpende ramen, voorzien van twee verticale en drie horizontale roeden en een bovenlicht met roedenverdeling; het venster is voorzien van luiken.
- een kozijn dat de toegangsdeur bevat; deze bestaat uit een boven- en een onderdeur; het kozijn bevat voorts een bovenlicht met twee verticale roeden.
- een kozijn dat een schuifraam bevat; het bewegende deel bevat 3x2 roeden (bxh); het vaste deel 3x1 roeden; ook dit venster is voorzien van luiken.

Het dak van nummer 13 bevat aan de straatzijde drie gietijzeren dakvenstertjes. Op de grens met nummer 11 en nummer 15 bevindt zich op de nok een schoorsteen.

De achtergevel is in 1936, 1979 en 1982 geheel gewijzigd. De oude geveldelen zijn recent vervangen door stenen aanbouwsels. Alleen ter linkerzijde is een klein deel van de originele gevel intakt. Deze bevat twee kleine venstertjes. In het dakschild aan de achterzijde is een recente houten dakkapel aangebracht met rabatdelen en zeven vensters met ramen voorzien van kruisroeden.

Kerklaan 15:

De voorgevel van Kerklaan 15 bevat links een kozijn met naar binnen stolpende ramen voorzien van kruisroeden (2 horizontaal, 3 verticaal) en twee bovenlichten (klepraampjes). Het venster is voorzien van luiken.
Rechts van dit venster is de toegang gesitueerd. Een kozijn bevat de onder- en bovendeur en het bovenlicht, dat verdeeld wordt door drie verticale roeden.
Rechts van deze deur bevindt zich een kozijn met een schuifraam. Het bewegende deel is verdeeld door 3x2 roeden, het vaste deel door 3x1 roede. Ook dit venster is voorzien van luiken.
Het dakschild aan de straatzijde bevat links twee gietijzeren dakvenstertjes en rechts enkele gesmoorde pannen.

De witgepleisterde zijgevel bevat op de begane grond een kozijn met naar binnen stolpende ramen met 1x2 roeden en luiken. Rechts hiervan bevindt zich nog een venster met roedenverdeling 1x2 en een luik aan de rechterzijde. In de topgevel bevindt zich een venster met naar binnen stolpende ramen met een roedenverdeling van 1x2. Ter hoogte van de balklaag bevat de gevel eenvoudige muurankers.

De achtergevel is alleen wat het linkerdeel betreft nog

origineel. Het bevat een kozijn met naar buiten stolpend venster met 1x3 roeden en een de oorspronkelijke houten dakgoot. Dit deel van de gevel is eveneens witgepleisterd.
Een aanbouw uit 1956 onder een flauw hellend lessenaarsdak bevat thans een keuken en een schuur.

Op het terrein van nummer 15 is, op de grens met Ruiterweg 1, in 1923 door architect H.F. Smit een eenvoudige houten garage ontworpen. De garage is uit houten gepotdekselde delen opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een pannen gedekt zadeldak met de nok haaks op de weg. De rabatdelen zijn gecarbolineerd, de ramen en deuren grijsblauw geschilderd. Aan de kant van de weg is de garage later uitgebouwd.

In de voortuin van Kerklaan 15 bevindt zich nog één leilinde, welke restant van een groter aantal is?

Redengevende omschrijving:

Het blok woningen is van <u>architectuurhistorisch belang</u> voor Laren:
- vanwege de gave hoofdvorm van het bouwblok en de intact zijnde voor- en zijgevels.

Het blok is van <u>cultuurhistorische waarde</u> voor Laren:
- als overblijfsel van (mogelijk land-)arbeiderswoningen uit de tweede helft van de vorige eeuw.

Het blok is van <u>beeldbepalende waarde</u> voor Laren:
- in samenhang met de het blok Kerklaan 17-19-21-23-25 en de panden Ruiterweg 1 en 3.

Het blok dient als één geheel te worden beschermd. Hieronder wordt tevens het (houten) karakter van de garage begrepen.

literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren Rijk aan Monumenten*, Laren 1982,99
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht:
Kerklaan 11: 2426, 7304
Kerklaan 13: 2076, 6786, 7374
Kerklaan 15: 1031 (Garage), 3490

aanzicht bouwblok komende vanaf de Brink

Kerklaan 11

Voorgevel

Zijgevel

Kerklaan 11

Zijgevel

achtergevel

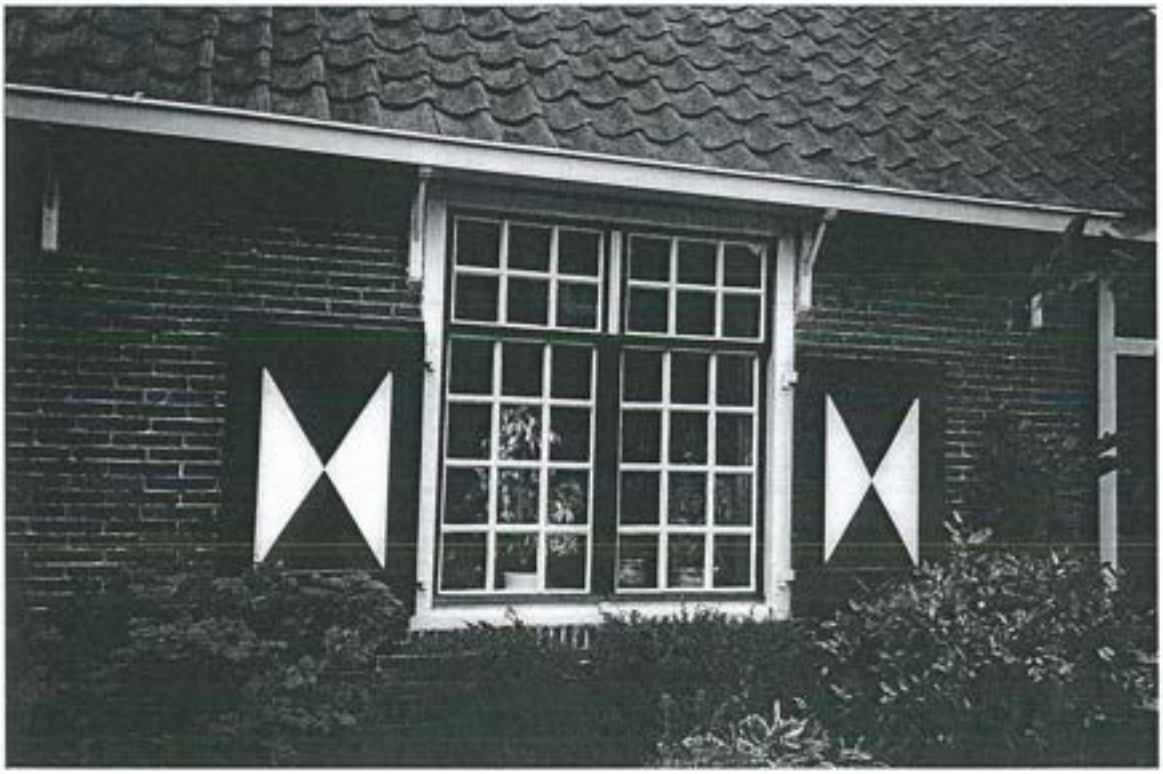
achtergevel

Kerklaan 13

Voorgevel

detail venster

achtergevel

achtergevel

achtergevel (linkerdeel)

achtergevel

voorgevel

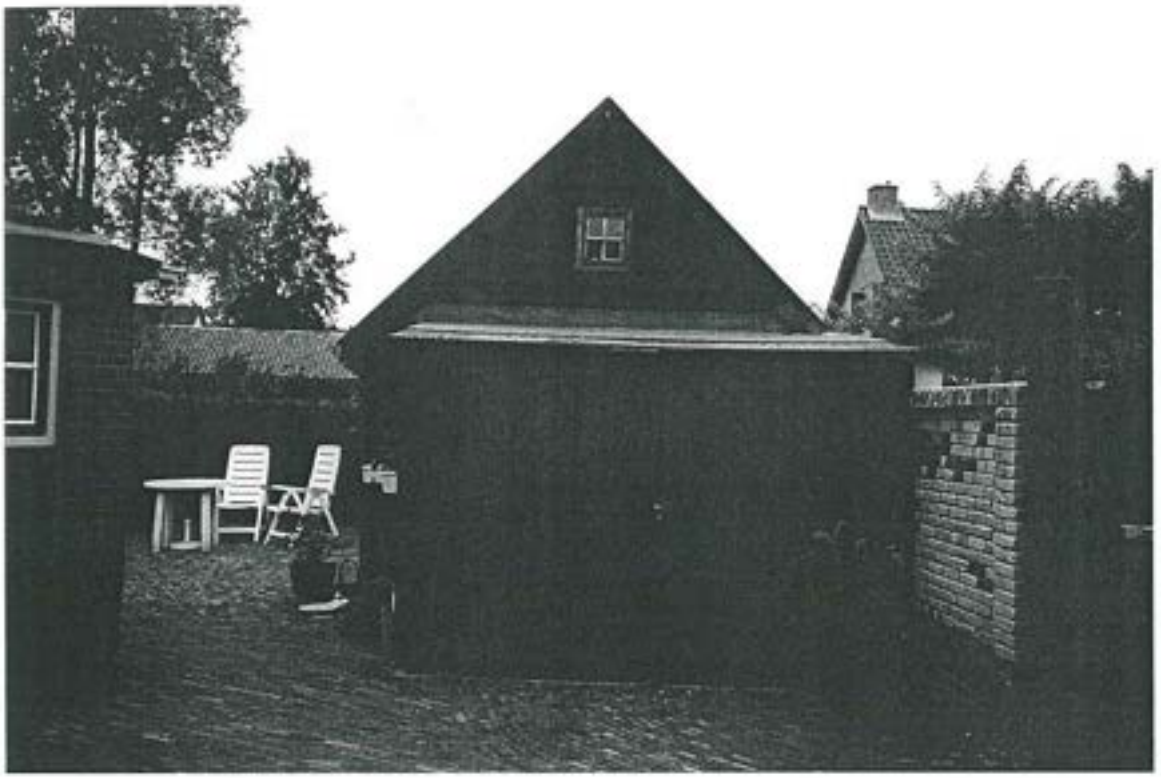
Kerklaan 15

zijgevel

Garage (1923) op erf Kerklaan 15

LAREN, SINT JANSTRAAT 16-18 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Sint Janstraat 16-18

postcode + plaats : 1251 LA LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning-winkel, sinds 1917 buitenhuis, sinds 1932 wijnhandel

huidige functie : woning-winkel en magazijn

bouwjaar : 1880-1890

verbouwingen : 1911: interne verbouwing van het woonhuis van P.C. van den Brink, getekend door P.C. van den Brink; 1913: aanvraag voor aanbouw van een serre en het plaatsen van een ijzeren hekwerk van vierhoekig vlechtwerk langs de weg door P. van Dijk voor P.C. van den Brink; 1917: vergunning voor aanbouw van een serre naar ontwerp van H.D. Tabak, opdrachtgever was J.W.H. van Huijstee; 1927: vergunning voor het plaatsen van een schuur die echter niet is uitgevoerd; 1932: vergunning voor het plaatsen van (de huidige) stenen schuur voor J.H.W. van Huijstee; 1948: plan voor het uitbreiden van het magazijn (stenen schuur) met een woning van een magazijnbediende naar ontwerp van Jan Juffer Sr. te Blaricum; 1959: afwijzing voor het plaatsen van een (te) grote schuur; 1971, het verbouwen van de serre aan de voorzijde rechts voor J.A.B.M. van Huijstee door architecten Snelder en vd Gugten; 1974 en 1984: betreft een reclameluifel;

architect : onbekend

opdrachtgever : P.C. van den Brink

bouwstijl : traditioneel met invloeden van neorenaissance

bouwtype : langhuis

kadastrale aanduiding : Laren G 479

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 11-09-2012

datum beschrijving : 23-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot de volgende objecten: het woonwinkelpand Sint Janstraat 16-18 met hekwerk aan de zuid- en oostzijde en de schuur met garage (inrijpoort) aan de noordwestzijde. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Het pand Sint Janstraat 16-18 dateert uit omstreeks 1880-1890 en werd als woonwinkelpand gebouwd in opdracht van P.C. Pieter (Pier) Cornelis van den Brink(1842-1914). Hij was ook opdrachtgever voor de verbouwingen van 1911 en 1913. De P.C. van den Brinkweg, juist ten noorden van Sint Janstraat 16-18, is naar hem vernoemd. Aan de westzijde van het pand ligt het Smidslaantje. Daar staat de weverij ('het fabriek') waarvan Van den Brink directeur-eigenaar was. De weverij, een

gemeentelijk monument en gebouwd rond 1890-1900 is in een vergelijkbare stijl gebouwd als Sint Janstraat 16-18. Volgens mondelinge overlevering moesten werknemers verplicht hun spullen in de winkel van Van den Brink kopen. Van den Brink was een belangrijk man in Laren. Naast eigenaar van de weverij was hij kerkmeester, raadslid en later ook wethouder van Laren (vanaf 1897). Van zijn elf kinderen zijn de meeste jong gestorven. Hij had geen opvolger voor zijn bedrijf.

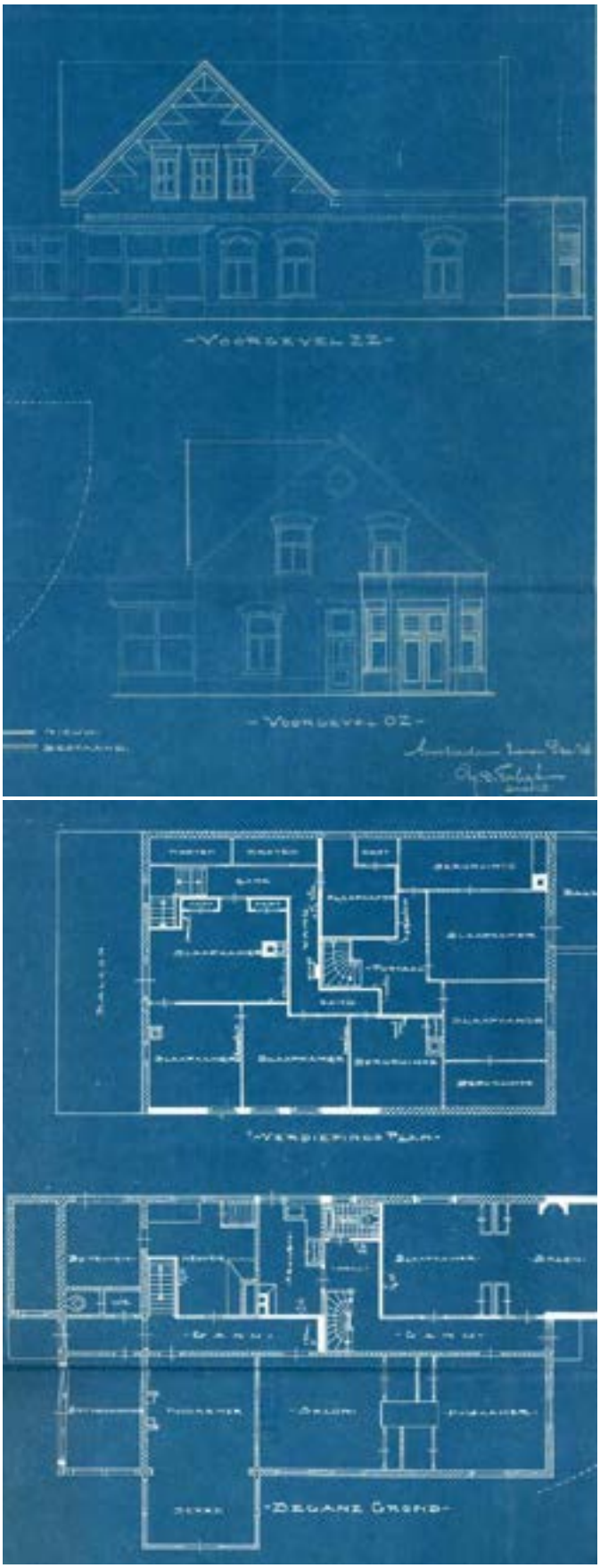

Aanvraag voor het bouwen van een serre en plaatsen van een hekwerk door P. van Dijk voor P.C. van den Brink. (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 479).

Na het overlijden van Van den Brink werd zijn pand gekocht door J.H.W. van Huijstee, aanvankelijk als buitenhuis. In 1917 vond een flinke verbouwing plaats naar ontwerp van de bekende Amsterdamse architect H.D. Tabak (1882-1952), die zeer veel opdrachten had in Laren. Veel van zijn werken zijn als rijksmonument of als gemeentelijk monument beschermd. Eén van zijn bekende werken in Laren is het voormalige stationshotel, nu Chinees restaurant aan de huidige Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat, destijds Stationsweg geheten, bij een voormalige halte van de stoomtram. Ook de uitbreiding van Hotel Blom aan de Naarderstraat uit 1909, waar eveneens een tramhalte lag, is van de hand van Tabak.

Statig portret van J.H. W van Huijstee, de grootvader van de huidige eigenaar (foto www.vanhuystee wijnen.nl, collectie eigenaar)

Verbouwing naar ontwerp van H.D. Tabak te Amsterdam uit 1917 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier. 646).

In 1917 ontwierp Tabak voor Sint Janstraat 16-18 een serre en werd aan de zuidzijde een verdieping met steekkap toegevoegd. Een vergelijking tussen de verbouwingstekeningen van 1913 en 1917 laat zien dat het pand in 1913 een geknikt dak had, waarschijnlijk een mansardedak, dat gewijzigd is in een zadeldak. Aan de vergunning van 1917 werd door de schoonheidscommissie de voorwaarde gesteld dat 'de vlechtingen in den topgevel moeten vervallen'. In de familie Van Huystee is bekend dat het pand destijds is gekocht als buitenhuis. Opvallend is het grote aantal slaapkamers, soms ook gecombineerd met een salon. Raadselachtig zijn de initialen I.H. in de voorgevel links onder het schuifraam naast de voordeur van het pand. Betreft dit Jan van Huijstee? De letters zien er niet uit of ze zijn mee gebakken met de steen, maar eerder behakt door een steenhouwer. Mogelijk wilde de opdrachtgever Van Huijstee bij de grote verbouwing in 1917 zijn sporen achter laten? Ian was een gebruikelijk schrijfwijze voor Jan en de I een gemakkelijker te behakken letter dan een J.

In 1932 vestigde J.W.H. van Huijstee zich permanent in Laren en stichtte er zijn wijnhandel. In dat jaar wordt ook vergunning verleend voor de bouw van de poort met schuur die nu nog steeds achter het pand staat.

De wijnen en Nederlands gedestilleerd werden overal in de omtrek bezorgd. Een oude foto toont de bestelauto’s, waarop ook de uit 1932 daterende schuur (magazijn) met garage (houten inrijpoort) te zien zijn.

(foto www.vanhuystee wijnen.nl, collectie eigenaar)

Een plan uit 1948 om aan de schuur een woning voor een magazijnbediende te bouwen is niet uitgevoerd. In 1951 werd de wijnhandel overgenomen door zoon Jan (J.A.B.M.) van Huijstee, die zelf zijn Bordeaux- wijnen en Nederlands gedestilleerd bottelde. Ook bekend waren de zelfgemaakte limonadesiropen. Het huis onderging in de loop der jaren enkele wijzigingen. Op enig moment is een dakkapel op de langskap geplaatst en er zijn enkele deuren en vensters vernieuwd, onder andere in de achtergevel. Ook de dakbedekking met gesmoorde opnieuw verbeterde Hollandse pannen is van recente datum. In 1971 werd de serre aan de voorzijde van de winkel verbouwd. In 1986 namen kleinzoon Ignace (I.J.W.M.) van Huijstee en zijn vrouw Astrid de winkel over die nog steeds een begrip is in Laren en omstreken. De naam van de winkel wordt overigens geschreven als Van Huystee met Y in plaats van IJ. De familienaam wordt met een IJ geschreven. Het ontstaan en de ontwikkeling van de wijnhandel past in de ontwikkeling van Laren tot forenzendorp en daarmee samenhangend tot luxe winkeldorp waarvan de kern van het winkelgebied aan de Brink en Sint Janstraat en omgeving is gelegen en waarvan veel winkels in voormalige woonhuizen en boerderijen zijn gevestigd.

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen ‘gestrooid’. Het pand Sint Janstraat 16-18 markeert duidelijk de overgang tussen de agrarische periode van Laren naar de periode vanaf 1880-1990 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd. Tussen de boerderijen en arbeiderswoningen werden woonhuizen en villa’s gebouwd. Het pand Sint Janstraat 16-18 houdt als woonwinkelhuis van de eigenaar P.V. van den Brink van de grote weverij aan het Smidslaantje rechtstreeks verband met de traditionele nering van Laren, namelijk de weverij. Het betrof echter niet de traditionele bijverdienste naast het karige boerenbestaan, maar productie op grotere en industriële schaal. De weverij werd in Laren niet voor niets ‘het fabriek’ genoemd.

Het pand Sint Janstraat 16-18 is vrijstaand gelegen in de bocht van de Sint Janstraat, waar deze vanaf de Brink afbuigt richting de Hilversumweg. De Sint Janstraat is één van de oudste wegen van Laren, die naar het eeuwenoude Sint Janskerkhof voert en waarlangs ook de Sint Jansprocessie trekt. Het perceel waarop Sint Janstraat 16-18 staat, ligt tussen het Smidslaantje en de latere P.C. van den Brinkweg, genoemd naar de eigenaar van het pand Sint Janstraat 16-18 en de daarachter gelegen weverij. Woonhuis en weverij vormen een historisch zeer belangrijk ensemble. Het pand was met zijn rijke voorgevel primair georiënteerd op het meer representatieve deel van de Sint Janstraat, die in het verlengde van de Brink lag en waaraan ook het raadhuis was gelegen. Bij de verbouwing van 1917 kreeg het een tweede topgevel met oriëntatie op het zuidwestelijke deel van de Sint Janstraat. Het is veranderd van een traditioneel gebouw dat paste binnen de agrarische structuur van Laren naar een ‘moderner’ pand dat aan de functionele eisen en smaak van de tijd werd aangepast met behoud van de waardevolle historische details. Het spijlenhekwerk langs de tuin lijkt uit de bouwperiode 1880-1890 te dateren. Het is niet helemaal duidelijk of het door P. van Dijk in 1913 aangevraagde ijzeren hekwerk met vierhoekig vlechtwerk nog aanwezig is. Dit zou dan het hek aan de zuidwestzijde van het perceel betreffen.

Architectonische omschrijving

woonwinkelpand

Het woonwinkelpand Sint Janstraat 16-18 uit 1880-1890 en in zijn huidige vorm uit 1917, heeft een rechthoekige plattegrond en is opgetrokken in baksteen in kruisverband. Het staat op een zwarte gepleisterde plint. Het pand is voorzien van een zadeldak gedekt met gesmoorde opnieuw verbeterde Hollandse pannen en heeft aan de zuidwestzijde (linker zijgevel) een steekkap voorzien van dezelfde pannen. Op zowel het noord- als het zuidschild staat een dakkapel uit waarschijnlijk laatste kwart van de 20e eeuw.

Het pand is opgetrokken in tenminste twee verschillende soorten baksteen. De oudste steen is een klein formaat handvorm baksteen waarmee de begane grond en borstwering van de verdieping zijn gemetseld en voorzien van een snijvoeg. Ter hoogte van de zoldervloer zijn de voorgevel (oostgevel) en langsgevels (zuid- en noordgevel) voorzien van kleine rozetankers en een tandlijst. De top van de voorgevel is ook in een kleine handvorm baksteen gemetseld in kruisverband met vlechtingen langs de dakrand, maar de voeg is breder en van een andere samenstelling dan de begane grond. Mogelijk is de geveltop een keer opnieuw gemetseld. De topgevel aan de zuidwestzijde (linker zijgevel) dateert uit 1917 en is op last van de toenmalige schoonheidscommissie niet voorzien van vlechtingen. Wel is deze topgevel in kruisverband gemetseld maar met een hardere, machinale steen. Om het pand heen liggen een keienbed (lekkeitjes) zoals bij boerderijen en arbeiderswoningen, waarbij de laag van keien en leem als drainage diende vanwege de rieten daken die zonder goot werden uitgevoerd. Voor zover op te maken uit oude tekeningen heeft Sint Janstraat 16-18 altijd een pannen dak en dakgoten gehad. Aan de oost- en zuidzijde staat een eenvoudig smeedijzeren spijlen-sierhekwerk en aan de zuidwestzijde een ijzeren toegangshek met ruitvormig rooster.

De voorgevel (oostgevel) is van oorsprong symmetrisch ingedeeld met centraal op de begane grond de hoofdentree. Deze bestaat uit een paneeldeur met glasramen en een getoogd bovenlicht omgeven door een rijk geprofileerde houten classicistische omlijsting met pilasters en hoofdgestel. Er leidt een stoep van zwart-witte tegels naar de deur. Links van de deur is een getoogd T-schuifvenster met luiken. Op de verdieping zijn een stolpvensters en een deur met een getoogd bovenlicht aanwezig en in de top een gietijzeren rozetvenster. De gevel wordt afgedekt door een gecementeerde of betonnen lijst en heeft op beide hoeken gecementeerde pilasters met dezelfde decoratie als de deuromlijsting. De vensters zijn voorzien van een strekkenlaag met in- en uitspringende bakstenen, waardoor er reliëf en schaduwwerking ontstaat. Rechts van de hoofdentree bevindt zich de serre, die in 1913 werd gebouwd en in 1971 vernieuwd. De rechter zijgevel (noordgevel) is blind. De linker zijgevel (zuidgevel) is voorzien van drie in oorsprong T-schuifvensters met luiken, waarvan de middelste is gewijzigd in een dubbele tuindeur. Ze hebben een identieke strekkenlaag als de voorgevel. Geheel links (zuidwestzijde) bevindt zich de houten serre uit 1913 die is voorzien van geel gekleurd glas-in-lood. Erboven, in de uit 1917 daterende topgevel zijn drie ladderramen aangebracht met in de topgevel een rond zolderlicht. De gevel eindigt in een geprofileerde houten lijst waarin zich de dakgoot bevindt. Deze lijst is herkenbaar op de verbouwingstekening uit 1913. De achtergevel (westgevel) is wit gepleisterd en voorzien van staafankers en heeft over de volle breedte een wit gepleisterde uitbouw waarvan de datering niet met zekerheid bekend is. Deze staat reeds op de verbouwingstekening van 1917. In 1917 waren dit

de bijkeuken en de ontvangkamer. De glas-in-lood ramen van de ontvangkamer zijn identiek aan die van de serre uit 1917 en de deur van de bijkeuken is qua kleur en uitvoering vergelijkbaar met andere panden van H.D. Tabak. Boven de uitbouw zijn drie vensters en deuren aangebracht die niet meer uit de bouwperiode dateren. in de top is een gietijzeren rozetvenster aanwezig.

Schuur met garage (inrijpoort)

Aan het pand gebouwd aan de zuidwestzijde staat een schuur uit 1932 die is opgetrokken in halfsteens verband en voorzien van een zadeldak gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen en een bakgoot op klossen, welke door middel van een uitbouw onder plat dak met grote inrijpoort (garage) aan de achterzijde met het huis verbonden is. De schuur is voorzien van vensters en deuren uit de bouwperiode.

Waardering

Het pand Sint Janstraat 16-18 te Laren uit 1880-1890 met hekwerk en uitbouwen uit 1913 en 1917 evenals een schuur (magazijn en garage) met poort uit 1932 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een karakteristiek woonwinkelpand met hekwerk uit omstreeks 1880 en verbouwingen in 1911 en 1913 met invloeden van de neorenaissance die vooral tot uiting komen in de rijk gedetailleerde voordeuromlijsting, hoekpilasters en dergelijke.

- als voorbeeld van een verbouwing uit 1917 naar ontwerp van de bekende Amsterdamse architect H.D. Tabak, die veel in Laren heeft gebouwd;

- vanwege de uit 1932 daterende schuur met garage (inrijpoort) die het begin inluidt van de functie als wijnhandel J.W.H. van Huystee;

situationele en ensemblewaarden

- als voorbeeld van een woonwinkelpand gebouwd op het snijvlak van de traditionele agrarische samenleving en de ontwikkelingen rond 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en dat op de voor Laren typerende wijze werd ingepast in het historische vanuit de Brink uitwaaierende stratenpatroon;

- vanwege de markante ligging in het dorpscentrum, in de bocht van de Sint Janstraat, die één van de oudste wegen in het gebied is en één van de belangrijke uitvalswegen vanaf de Brink, het hart van Laren;

- vanwege de ligging tegen het Smidslaantje, waar nog steeds de bij het woonwinkelhuis behorende weverij staat en de naar de opdrachtgever van het pand genoemde P.C. van den Brinkweg, waarmee het een voor Laren historisch zeer waardevol ensemble vormt;

- vanwege de ensemblewaarde met de omringende historische en deels beschermde bebouwing;

cultuurhistorische waarden

- als woonhuis van de voor Laren zeer belangrijke wethouder, kerkmeester en eigenaar van een weverij P.C. (Pieter Cornelis) van den Brink, naar wie een straatje ten noorden van het pand Sint Janstraat 16-18 is genoemd;

- als wijnhandel Van Huystee sinds 1932, een begrip in Laren en omstreken;

- als onderdeel van de ontwikkeling van Laren tot forenzendorp en daarmee samenhangend tot luxe winkeldorp waarvan de kern van het winkelgebied aan de Brink en Sint Janstraat en omgeving is gelegen en waarvan veel winkels in voormalige woonhuizen en boerderijen zijn gevestigd.

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand heeft een aantal functies gehad die hebben geleid tot verbouwingen die duidelijk afleesbaar zijn en mede de monumentale waarde van het pand vertegenwoordigen. Het is van een traditioneel woonwinkelpand met waarschijnlijk een mansardekap, passend in de traditionele agrarische structuur van Laren, veranderd in een pand dat in 1913, 1917 en 1971 aan de functionele eisen van de tijd werd aangepast met behoud van de waardevolle historische details uit de oorspronkelijke bouwperiode. De schuur met poort uit 1932 is nog volledig gaaf en herkenbaar als onderdeel van de wijnhandel Van Huystee, welke functie het nog steeds heeft.

zeldzaamheid

Vanaf 1880-1900 kwam er een einde aan de besloten agrarische samenleving die Laren daarvoor was. Het dorp groeide vooral vanaf ongeveer 1900 substantieel. Uit de overgangsperiode net daarvoor is een wat kleinere bouwvoorraad aanwezig. De periode tot de instelling van de eerste welstandbepaling in ons land in 1912, laat een mix van bouwstijlen zien die destijds populair waren, met kenmerken van neorenaissance en Art Nouveau. Daarnaast werden er soberder huizen van het type kunstenaarshut en atelier gebouwd. Sint Janstraat 16-18 behoort tot een vrij zeldzaam voorbeeld van een rijk uitgevoerd pand uit deze overgangsperiode, zeker in samenhang met zijn functionele en ontwikkelingsgeschiedenis van woonhuis en winkel bij de weverij naar wijnhandel in 1932.

Foto's 2012

Linker zijgevel en voorgevel (zuidgevel en oostgevel).

Hoofdentree met stoep in voorgevel (oostgevel) en hekwerk langs zuidgevel(linker zijgevel).

Achtergevel (westgevel) en deel van de zuidgevel (linker zijgevel) met serre en topgevel uit 1917

Deur in uitbouw in achtergevel (westgevel) en serre uit 1913 in linker zijgevel (zuidgevel).

Deur en venster in linker zijgevel (zuidgevel), rechts van de serre, aanvankelijk waren dit twee vensters zie tekening 1913.

Voorgevel (oostgevel).

Topgevel voorgevel (oostgevel).

Serre (winkel) uit 1971 met blinde rechter zijgevel (noordgevel).

Voorgevel (oostgevel).

Schuur uit 1932 aan achterzijde (noordwestzijde).

Schuur en poort uit 1932 aan achterzijde (noordwestzijde).

Hekwerk achterzijde (zuidwestzijde).

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 344,479,646,1299, 1655, 2740, 3775, 5227, 6297, 7680

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, p.418 *…., de met ijzeren rondboogvensters uitgevoerde voorm. weverij van P.C. van den Brink (Smidslaantje ongenummerd), dateren van omstreeks 1900…*

- Dr. A.J.C. de Vranckrijker, *De geschiedenis van Gooiland,* Amsterdam / Bussum, 1939-1940. Het boek vertelt onder meer dat spinnen en weven een stukje huisvlijt was, voor de 'slappe tijden' van de boeren. Er werden vooral dweilen en koedoeken geweven. Pas veel later kwam de tapijtweverij op gang.

- www.vanhuysteewijnen.nl en informatie van de eigenaar, 5.1.2e

- aantekeningen en e-mail correspondentie B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.historielaren.nl, website van de Historische Kring Laren

- website NAi / Bonas en Wikipedia, H.D. Tabak

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Sint Janstraat 22a
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	G 3399
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	bedrijfspand
Oorspr. bestemming	:	weverij
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	P.C. van den Brink
Bouwjaar	:	±1890-1910
Bouwtype	:	industriël van rond de eeuwwisseling
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juli 1993
Naam inventarisator		[redacted]
Opmerkingen	:	

De opdrachtgever, P.C. van den Brink, werd geboren in 1840. In 1891 werd hij raadslid, in 1897 wethouder. Hij woonde in het pand Sint Janstraat 20, en bezat een weverij, die in het beschreven pand no. 22a gevestigd was.

Beschrijving:

Aan de Sint Janstraat gelegen bedrijfspand (voormalige weverij, later schildersbedrijf), dat vastgebouwd is aan een boerderij-woonhuis (Sint Janstraat 22).
Het erf kent eveneens een toegang aan het Smidslaantje: vanaf deze zijde is het pand het best zichtbaar.

Het object op rechthoekige plattegrond is boven een grijze cementen plint opgetrokken uit rode vormbaksteen gemetseld in kruisverband met terugliggende voeg. Het pand telt twee bouwlagen; de bovenste bouwlaag bevindt zich in de kap.
Het object wordt afgedekt door een met (recente) gesmoorde Hollandse pannen gedekt zadeldak met de nok evenwijdig aan de Sint Janstraat.
Het pand bezat oorspronkelijk houten goten op klossen die tegen een knijpplank bevestigd waren. Aan de noordgevel en het rechterdeel van de zuidgevel zijn alleen de knijpplank en de klossen bewaard gebleven. De goot werd vervangen door een

exemplaar van modern materiaal.

Het pand kent verschillende details, die bij alle vier de gevels terugkomen. Rondom loopt een lijst bestaande uit een tandlijst van strekken, waarboven een muizetandlijst en een uitstekende platte laag. Onder deze lijst bevinden zich ter hoogte van de verdiepingbalklaag op regelmatige afstand van elkaar muurankers. De topgevels kennen ter hoogte van de zolderbalklaag nog drie muurankers, terwijl deze gevels eveneens voorzien zijn van vlechtingen. Om de halfronde bovenzijde van de vensters op de begane grond bevindt zich in het metselwerk een éénsteens rollaag.
De vensters op de begane grond zijn allen origineel en aan elkaar gelijk. Ze zijn geheel gemaakt van gietijzer en kennen een rechthoekig en een halfcirkelvormig deel. De roedenverdeling van het rechthoekige deel bestaat uit drie verticale en drie horizontale roeden. Het halfcirkelvormig vensterdeel, uitgevoerd als klepraam bevat eveneens een roedenverdeling. De weldorpels van de vensters zijn van geschilderd hardsteen. Het gietijzer is groen geschilderd.
De vensters op de verdieping zijn voorzien van een hanekamstrek. De kozijnen zijn groen geschilderd, de ramen wit.
Het ronde venster op zolderniveau wordt omlijst door een halfsteens rollaag en is groen geschilderd.
Voorts zijn de knijpplanken en klossen wit geschilderd, de windveren groen met uitzondering van de windveren van het steekkapje.

De <u>oostgevel</u> bevat op de begane grond drie vensters zoals hiervoor beschreven. Op de verdieping zijn twee houten kozijnen aan te treffen voorzien van schuifvensters met een verdeling door één verticale roede.
Op zolderniveau bevindt zich een ijzeren rozetvenster. Het dakschild kent een ruime overstek.

De <u>noordgevel</u> bevat op de begane grond zes identieke vensters; het tweede venster van rechts lijkt identiek maar is het niet. De onderste twee stroken van het eigenlijke venster maken deel uit van een toegangsdeur, die dezelfde breedte kent als het venster.
Ter hoogte van de verdieping wordt het dakschild in het midden doorbroken ten behoeve van een steekkap, waaronder een kozijn met twee deuren zijn aan te treffen. Deze bevatten boven vensters met een kruisroedenverdeling (origineel), en onder vensters zonder kruisroedenverdeling (oorspronkelijk panelen). Boven dit kozijn bevindt zich een ijzeren hijsbalk. De steekkap kent een overstek en geschulpte windveren.

De <u>westgevel</u> bevat op de begane grond vier identieke vensters.
Op verdiepinghoogte zijn tweehouten kozijnen aan te treffen met schuifvensters met een verdeling door één vericale roede.
Op zolderniveau bevat de gevel een gietijzeren rozetvenster.

De <u>zuidgevel</u> is vastgebouwd aan Sint Janstraat 22. Dit pand is haaks gebouwd op de weverij; het dak loopt deels door tot op het

dakschild van de weverij. Deze gevel steekt ter rechter zijde iets uit ten opzichte van no. 22 en bevat daar op begane grondniveau een gietijzeren venster soortgelijk aan overige vensters. Ook deze gevel bevat dezelfde details in het muurwerk.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van <u>architectuurhistorische waarde</u> voor Laren:
- vanwege het bouwtype weverij (object van industriële archeologie en techniek);
- vanwege de gave hoofdvorm en de details.

Het pand is van <u>cultuurhistorische waarde</u> voor Laren:
- als restant van de weverij-industrie in Laren: het betreft de voormalige weverij van P.C. van de Brink.

Het pand is van <u>beeldbepalende waarde</u>:
- in samenhang met Sint Janstraat 22 en Smidslaantje 2-4 en Smidslaantje 6-8-10-12.

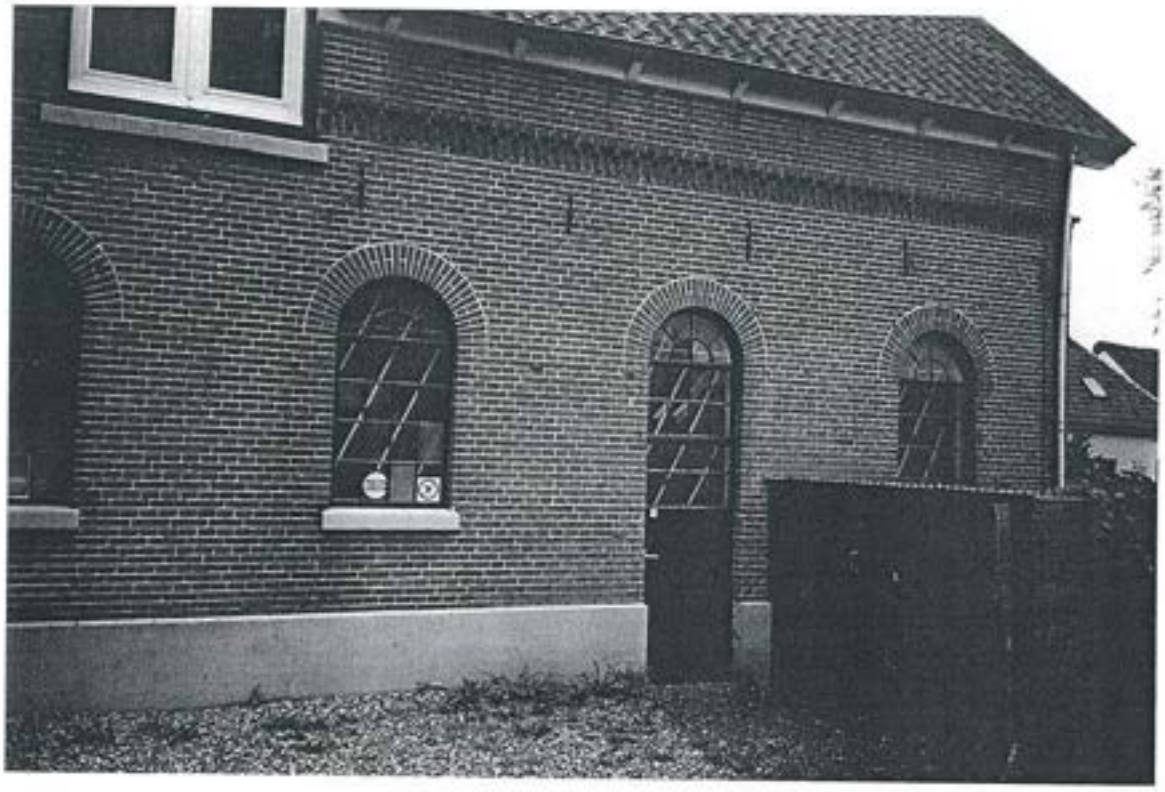

Westgevel

Noordgevel

Noordgevel: toegang

Noordgevel: detail v.m. hijsluik

aanzicht zuidgevel vanaf de Sint Janstraat

Adres	:	St. Janstraat 31/33/35
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 3536
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	boerderij
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	18e eeuw
Bouwtype	:	
Bouwstijl	:	Larense halle-boerderij met dwarsdeel
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en [redacted].
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer H 118	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer a.8	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 7/B 8
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	[redacted]
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Deze boerderij is gelegen aan een brinkje, dat de kern vormde van Klein Laren, één van de drie voormalige buurtschappen van Laren.
De gebezigde baksteen bezit het Vechtformaat. De ontmoeting van de achtergevel met de zijgevel aan de St. Janstraat is afgeschuind (reeds op kadastrale kaart van 1823).

De voorzijde is naar de Boekweitskorrel gekeerd. De voordeur bevindt zich zoals gebruikelijk in 't midden van de gevel, en is voorzien van een loketraampje in de deur, alsmede van een bovenlicht. Links en rechts van de voordeur bevinden zich aan beide zijden twee ramen, elk voorzien van 6 ruiten en gehele luiken. Tevens is in de voorgevel op de verdieping nog aanwezig een klein raam waarachter zich nog een bedstee bevindt.
Het is te betreuren dat later in deze gevel op de bovenverdieping een langgerekt horizontaal raam is aangebracht met in het midden een paneel van potdekselwerk: immers het metselwerk verraadt, dat er zich voorheen boven de voordeur een deur of luik voor stro-invoer heeft bevonden, zodat het langgerekte raam later is ingebracht.

In de zijgevel aan de zijde van de St. Janstraat zijn in het woonhuis twee ramen aanwezig; eveneens voorzien van 6 ruiten en gehele luiken. Daarnaast bevinden zich de grote baanderdeuren, voorzien van loketraampjes, en met origineel uitgevoerde deurstijlen.
Ter rechterzijde is nog een kleiner raam, en ter linkerzijde een kleinere deur met loketraam om toegang tot de deel te verschaffen zonder dat de grote baanderdeuren geopend behoeven te worden.
De kap is in de volle lengte met riet gedekt, en zoals gebruikelijk boven de baanderdeuren opgelicht. De boerderij is in de 2e helft van de 18e of in het begin van de 19e eeuw gebouwd.
De bouwmassa en de relatie met de omgeving zijn ongeschonden; de erfindeling is gewijzigd, en de erfbeplanting is niet waardevol.
Het grote bovenraam in de voorgevel, en de atelierramen in de achtergevel doen afbreuk aan het overigens zo fraaie, originele pand. Daarin bevindt zich nog een fraaie schouw, en voor het woonhuis twee leilinden.
De relatie met de omringende bebouwing rondom het brinkje en Klein Laren is medebepalend voor het beeld in de gehele omgeving.

De gevels die hierna worden omschreven zijn gemetseld in kruisverband met drieklezoren in de strekkenlagen.

De zijgevel (oostgevel) is van de weg afgekeerd en wijkt aan de linkerzijde ter zijde van de voorgevel terug: deze verbouwing
(met als doel het verkrijgen van meer licht en hoogte door hoger opgaand muurwerk) is eind 19e eeuw uitgevoerd.
Links bevindt zich een voormalige toegangsdeur die thans met een voorzet uitsluitend als venster fungeert. De roedenverdeling is zodanig dat het raam is verdeeld in kleine hoekraampjes en een groter middenraam. De voormalige deur is voorzien van een bovenlicht met glas-en-lood. Rechts naast de deur bevindt zich een T-venster (schuifvenster) met opgeklampte luiken. De klampen zijn, net als bij de voorgevel, naar buiten toe taps toelopend.
In het zijmuurtje, gemetseld in halfsteensverband, bevindt zich een restant van vlechtwerk, mogelijk afkomstig uit de voorgevel.

Het overige deel van de gevel is aanzienlijk lager en telt vervolgens van links naar rechts: een tweelichtvenster met luiken, een deur met daaraan gekoppeld rechts een venster met een luik.
Dit deel van deze gevel bevat een gepleisterde grijs geschilderde plint met tochtgaatjes; voor de plint bevindt zich een spatrand.

Ter plaatse van de deur is de rand bij wijze van stoep verbreed door een halve cirkel.
Naast dit deel van de gevel bevinden zich achtereenvolgens een twee-lichtvenster met naar binnen draaiende ramen met roedenverdeling (2x3) en luikgehengen, een deelbare deur met venster met roedenverdeling (3x3), een tweelichtvenster met 2x3 roedenverdeling (modern) en een bovenlicht dat doorloopt in het dak. Dit venster zou op de plaats van de koestaldeuren kunnen zitten. Ter linker-en rechterzijde van dit venster bevinden zich muurankers.
Rechts van het moderne venster treffen we een venster naar binnen stolpende ramen met 2x3 roeden (oorspronkelijk) en uiterst rechts een moderne deur in de originele deurpost met gehengen (voorheen een stal-deur).Een deel van deze gevel is voorzien geweest van een houten goot op klossen (de klossen zijn nog aanwezig). De hele gevel is onder het dak voorzien van een wit geschilderde knijpplank.

De achtergevel (noordgevel) bevat links een venster met kruisroeden, een luik en gedeeld bovenlicht, in het midden twee grote ateliersvensters (voor 1930) met roedenverdeling, en rechts een afgeschuinde zijde met venster met kruisroeden, een luik en een bovenlicht met twee roeden verticaal. Op de verdieping van de achtergevel zijn bouwsporen van een luik of raam aanwezig. De gevel is voorzien van vlechtwerk en muurankers en wordt bekroond door een tuit.
De achtergevel is naar de weg toe afgeschuind; dit in verband met de beperkte doorgangsruimte (op de kadastrale kaart van 1823 komt een - thans verdwenen - boerderij voor, die zeer dicht aan de achtergevel grensde, maar daar niet evenwijdig aan gebouwd was). Een soortgelijke situatie is aan te treffen bij de boerderij Naarderstraat 3.
Hoewel de linkerhoek koud tegen de achtergevel is aangezet, loopt het vlechtwerk door. Links in de afschuining bevond zich oorspronkelijk een deur met daarboven een venster. Deze zijn dichtgemetseld, waarna het huidige venster is aangebracht.

Conclusie:
Ondanks de storende mutaties is het pand dermate karakteristiek voor de boerderijbouw in de 18e eeuw dat de kwalificatie monument op zijn plaats is.
Dit geldt mede voor de in het pand aanwezige schouw en de leilinden.

St. Janstraat 31/33/35

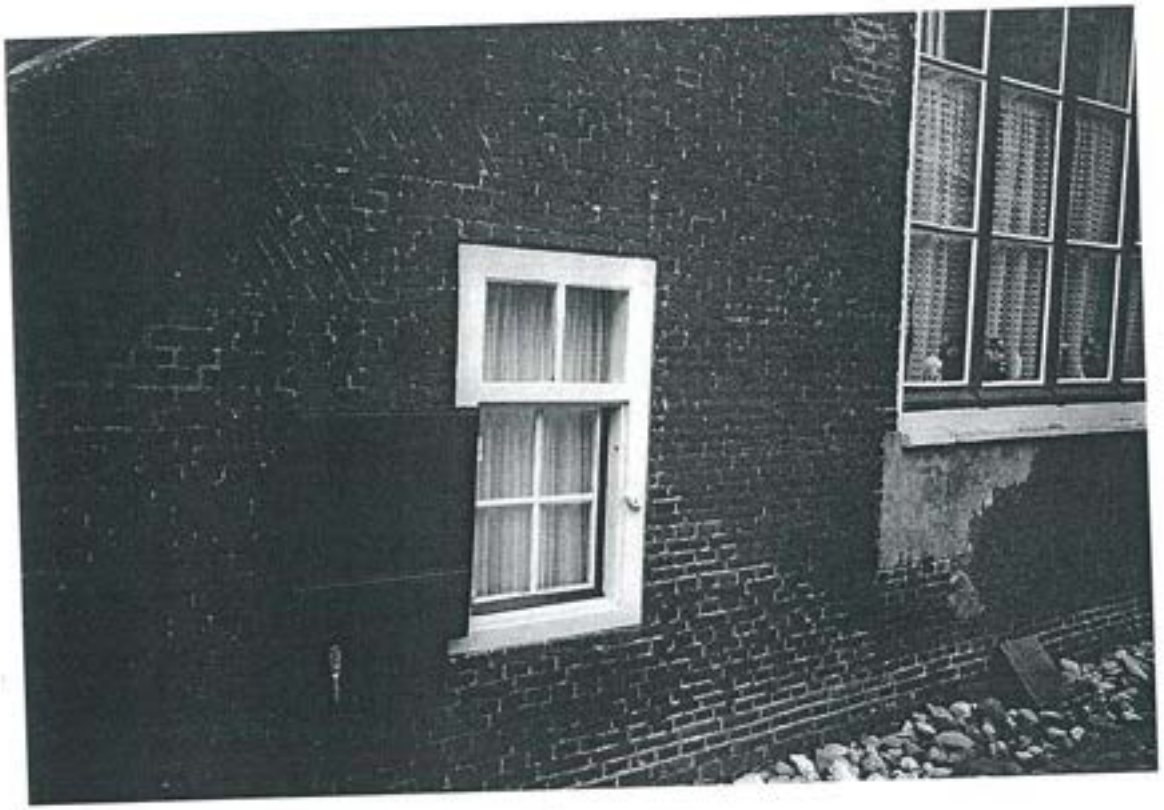
noordgevel (achtergevel)

aachtergevel (noord)

detail noordgevel

westgevel (St. Janstraat-zijde)

oostgevel links

oostgevel

oostgevel

oostgevel

St. Janstraat 31-33-35

voorgevel (zuid)

voor -en achzijgevel

St. Janstraat 31-33-35

overzicht oostgevel- rechterwoning

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Sint Janstraat 57
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	D 477
Naam	:	De Leeuwerik
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	K.P.C. de Bazel (1869-1923)
Opdrachtgever	:	de heer J. de Leeuw
Bouwjaar	:	1913
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	K.P.C. de Bazel-invloeden
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	1992
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	in 1919 stal/garage : arch. H.F. Smit

Beschrijving:

Van de weg afgelegen landhuis met tuin, ontworpen in 1913 door de architect K.P.C. de Bazel in opdracht van de heer J. de Leeuw te Laren.
Het landhuis is op L-vormige plattegrond opgetrokken in rode vormbaksteen in vlaams verband gemetseld met geknipte voeg, boven een trasraam van grauwe klinkers, dat is afgewerkt met een rollaag. Op de hoeken van de rollaag is natuursteen verwerkt. Het trasraam springt een klezoor vooruit ten opzichte van het overige muurwerk, en is bovendien afgerond.
De vensters zijn aan de onderzijde afgewerkt met een vooruitstekende platte laag waarboven een halfsteens rollaag; de bovenzijde is eveneens afgewerkt met een halfsteens rollaag. Enkele vensters zijn voorzien van een strekse horizontale boog met een baksteenmotief. Onder het dakoverstek kraagt het muurwerk uit, waartegen de knijpdelen zijn bevestigd.
Het afgewolfde schilddak is rietgedekt en afgewerkt met gesmoorde aangesmeerde nokvorsten. Op beide uiteinden van de nok bevindt zich een rechthoekige schoorsteen. De schoorsteen verjongt zich en is afgedekt met een een uitkraging van twee rijen.
De vensters zijn crème geschilderd, het raamhout en de roeden wit. De luiken zijn groen geschilderd met crème geschilderde

velden. De zuid- en oostgevel zijn symmetrisch van opzet, de overige gevels niet.
Het pand kent twee woonlagen en een zolder, de woonlaag op de verdieping bevindt zich deels in de kap.

Het pand kent twee bouwvolumes, die het duidelijkst tot uitdukking komen in de voorgevel c.q. noordgevel. De rechterzijde van deze gevel springt naar voren ten opzichte van het hoofdbouwdeel en bevat op de begane grond een tweelichtkozijn met vaste ramen van ongelijke grootte (indeling niet oorspronkelijk). Ter weerszijden bevinden zich luiken met drie crème geschilderde panelen. Het venster is aan de bovenzijde afgewerkt met een strek, waarboven een vooruitspringende platte laag met baksteenornamentiek aan de oren.
Op de verdieping bevinden zich twee vensters met schuiframen en glas-in-lood.
Dit bouwdeel wordt gedekt door een rietgedekte steekkap. Het rechter dakschild vormt één geheel met het wolfseind van de grote kap; het linker dakschild loopt lager door. De steekkap is eveneens afgewolfd.
In de knik van de voorgevel is de hoofdentree gesitueerd, die iets naar voren springt ten opzichte van het linker bouwdeel. De entree wordt beschut door een portiek dat uitsteekt ten opzichte van het rechter bouwdeel. Het trasraam van de gevels loopt door als muurtje van het portiek, waarop drie geprofileerde houten pilaren, die het platte houten afdak dragen. Op de gootrand is de naam "De Leeuwerik" geschilderd in zwarte letters.
De toegang, een gelakte houten deur met kijkvenstertje, bevindt zich links. Rechts hiervan bevinden zich twee vensters met ramen met roedenverdeling (hxb = 2x3). De vensters zijn voorzien van een luik.
Boven de ingangspartij bevindt zich een drielichtvenster met ramen met kruisroeden, dat licht biedt in de achter het tochtportaal en de WC gelegen vestibule.

Rechts van de noordgevel bevindt zich (aan de westgevel) een gangetje dat het huis verbindt met een schuurtje. Het gangetje is voorzien van een plat dak en bevat links een groengeschilderde houten boven- en onderdeur; rechts daarvan een venster met 3x3 roeden en een luik.
Het schuurtje is in dezelfde stijl als het huis opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een rieten schilddak; de nok loopt evenwijdig aan de westgevel.
De noordgevel bevat een venster met een naar binnen te openen raam voorzien van een luik; de westgevel bevat links een groen geschilderde deur met een venster waarin een kruisroedenverdeling, en rechts een gelijk paar stolpende deuren. De linker deur geeft toegang tot het schuurtje, de rechter tot het deel om de fietsen te stallen. De overige gevels zijn blind. De zuidgevel van het gangetje is crème geschilderd en bevat een drielichtkozijn met drie ramen (2x4 roeden). Het platte dak kent hier een groot overstek.

De westgevel van het woonhuis is op de begane grond links

voorzien van drie gekoppelde openslaande deuren met grote glasoppervlakken en bovenlichten. Rechts bevindt zich een erker voorzien van een tweelichtkozijn in het midden, en twee even grote vensters in de schuine zijden. De vensters in de erker zijn afgewerkt met een horizontale strekse boog en baksteenornamentiek. Oorspronkelijk waren de vensters voorzien van luiken; de duimen zijn nog aanwezig.
De erker fungeert op de verdieping als balkon. Het muurwerk van de erker loopt dan ook door op de verdieping. De balkonmuur bevat natuurstenen hemelwaterspuwers op de hoeken, en is aan de bovenzijde voorzien van een natuurstenen afdekplaat, waaronder zich vierkante uitsparingen in het muurwerk bevinden. Het balkon is bereikbaar door twee naar binnen openslaande stolpende deuren. Links van het balkon bevinden zich op de verdieping nog twee vensters: een venster voorzien van naar buiten draaiende stolpende ramen en boven het gangetje naar de schuur een schuifvenster met glas-in-lood.
Het dakschild van de westgevel wordt in het midden van het wolfseind doorbroken door een rietgedekte halfronde dakkapel; het bevat een tweelichtkozijn dat is voorzien van twee kwartronde ramen.

De zuidgevel biedt uitzicht op de tuin en bevat een terras met een stenen trapje naar de iets lager gelegen tuin. Deze aanleg is oorspronkelijk.
Het terras wordt overdekt door een houten veranda, die aan de korte zijden is dichtgezet met glas en een houten toegangsdeur dat een raam met 2x5 roedenverdeling bevat.
De gevel bevat in het midden vier gekoppelde kozijnen met openslaande tuindeuren (niet oorspronkelijk) voorzien van luiken (vier luikvelden) en bovenlichten. Deze zijn recentelijk voorzien van voorzetglas. Ter weerszijden hiervan bevinden zich drielichtvensters met luiken (drie luikvelden).
Op de verdieping wordt het dakschild aan de onderzijde doorbroken door drie dakkapellen, voorzien van rietgedekte steekkapjes met wolfseinden. De dakkapel in het midden bevat een drielichtvenster met naar binnen draaiende ramen. De dakkapellen aan weerszijden bevatten een venster met draairaam en zijlichten.
Op zolderniveau wordt het dakschild andermaal doorbroken door twee rietgedekte halfronde dakkapellen met valraampjes, voorzien van twee verticale roeden.

De oostgevel bevat op de begane grond twee erkers met in het midden naar buiten stolpende ramen, en in de schuine zijden vensters met vaste ramen. De erker is aan weerzijden voorzien van luiken (3 luikvelden)
Op de verdieping doen de erkers dienst als balkon, de afwerking is dezelfde als die van de erker in de westgevel. De balkons zijn te bereiken door naar binnen draaiende stolpende deuren. In het midden bevat de gevel op de verdieping een venster met naar binnen draaiende stolpende ramen.
Het wolfseind bevat in het midden een rietgedekte halfronde dakkapel met een tweelichtkozijn voorzien van kwartronde ramen.

Het interieur van het landhuis bevat nog de oorspronkelijke kasten- en schuifdeuren.

Rechts van het huis is in 1919 een stal met garage gebouwd naar ontwerp van de Larense architect H.F. Smit. De stal/garage is opgetrokken in rode baksteen, gemetseld in vlaams verband boven een trasraam en is afgewerkt met een halfsteens rollaag. De stal/garage wordt afgedekt door een rieten schilddak met gesmoorde gemetselde nokvorsten.De kleuren van het houtwerk zijn gelijk aan die van het huis. Aan de lange zijden van het object zijn steunberen aangebracht ter versiering; deze zijn oorspronkelijk.

De oostgevel bevat twee paar stolpende garagedeuren met driehoekige venstertjes.
De noordgevel bevat van links naar rechts een vierlichtkozijn, twee enkele vensters en een drielichtkozijn. Deze zijn alle voorzien van ramen met kruisroeden.
De westgevel is blind.
De zuidgevel bevat links een drielichtkozijn met ramen voorzien van kruisroeden, en rechts twee gekoppelde kruisvensters met ramen, eveneens voorzien van kruisroeden. Tussen de vensters zijn twee staldeuren te vinden, bestaande uit een onder- en bovendeur. De bovendeur bevat een driehoekig venstertje. Boven deze deuren is de gevel hoger opgetrokken en bevat de topgevel een venster met stolpende ramen die een roedenverdeing bevatten; oorspronkelijk waren op deze plaats stolpende deuren te vinden dienend voor de opslag van het hooi op zolder.
De topgevel is afgedekt met een rietgedekte steekkap, die aan de voorzijde is afgewolfd.

Het landhuis wordt omgeven door een grote symmetrisch aangelegde tuin die is aangelegd naar ontwerp van de Bazel. De tuin bestaat uit een groot gazon met borders en coulissen van diverse soorten bomen. De aanleg bevat diverse formele elementen, zoals perken en geschoren taxusstruiken- en heggen. Aan de westzijde van het huis zijn leilinden aan te treffen langs het gazon.

Redengevende omschrijving:

Het object is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege de goed afgewogen verhoudingen met betrekking tot de bouwvolumes en de gevelindelingen;
- vanwege het materiaalgebruik en de afwerking;
- vanwege de bewaard gebleven tuinaanleg, die dateert uit dezelfde periode als het huis en evenals als het huis door de Bazel is ontworpen;
- als gaaf bewaard en representatief voorbeeld van de latere periode van het oeuvre van K.P.C. de Bazel.

- vanwege de gaaf bewaarde stal/garage, een ontwerp van de Larense architect H.F. Smit.

Niet alleen het landhuis, maar ook de tuin èn de stal/garage verdienen als een eenheid te worden beschermd.

Literatuur:

Gemeente Laren, Archief bouw- en woningtoezicht:
bouwtekening landhuis 507
bouwtekening stal/garage 727
A.W. Reinink,*K.P.C. de Bazel*, Leiden 1965 (heruitgegeven 1993)
G. Fanelli, *Moderne architectuur in Nederland 1900-1940*, Den Haag 1978, 234
G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 49

De eigenaar van het pand bezit eveneens bouwtekeningen.

detail balkonmuur en spuwer

zuidgevel

Oostgevel

detail uitkraging

noord - voorgevel

detail horizontale strekse boog en baksteenornamentiek

westgevel

westgevel

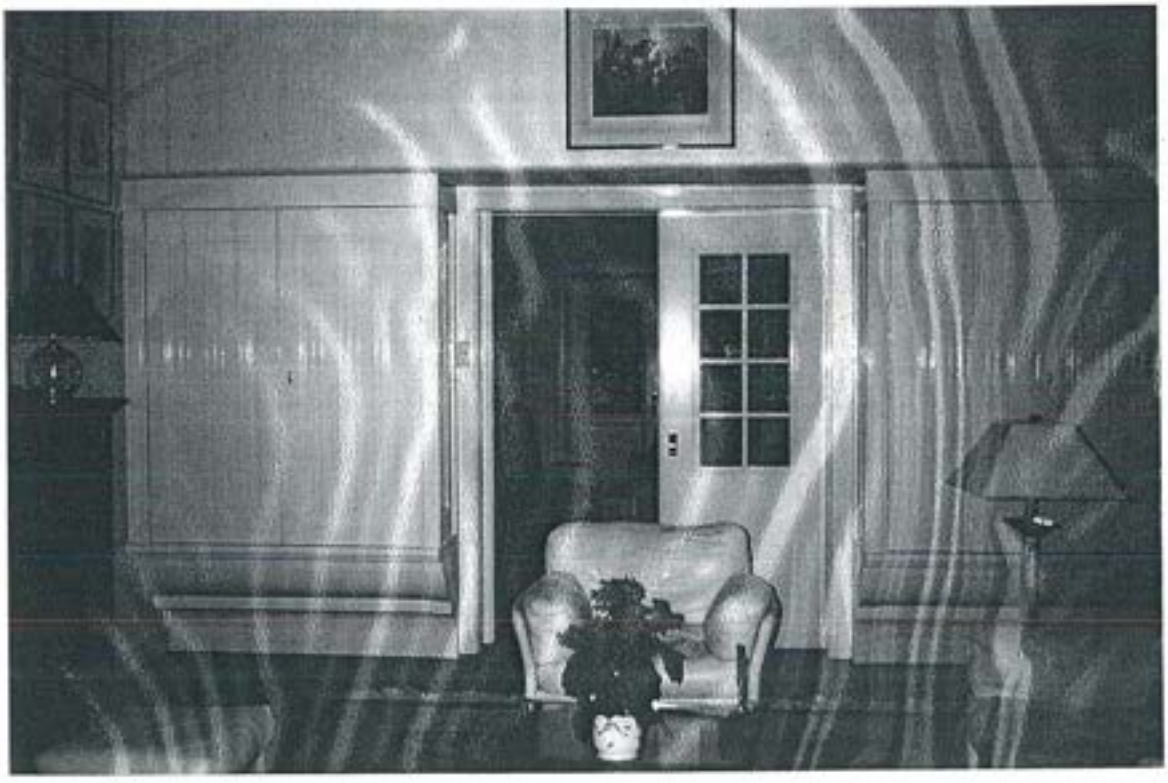
Tuinaanleg

Stal/garage (1919/H.F. Smit)

Interieur landhuis

2.4
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Sint Janstraat 61**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Martina Hoeve**
Huidige bestemming	:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderij**
Architect	:	**J. Banis**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**Vóór 1901 (omstreeks 1900 in huidige vorm)**
Bouwtype	:	**langhuisboerderij met dwarsdeel**
Bouwstijl	:	**N.v.t.**
Datum opname	:	**Oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

Evenwijdig aan de Sint Janstraat gebouwde langhuisboerderij, omstreeks 1900 in de huidige vormgeving gerealiseerd, vermoedelijk naar ontwerp van timmerman J. Banis uit Laren. De boerderij vertoont verwantschap met het pand Nieuwlarenweg 20. Mogelijk dateert muurwerk van de zij- en achtergevel uit het begin of de eerste helft van de 19de eeuw. De wijzigingen van omstreeks 1900 betreffen dan de voorgevel en het voorhuis, dat in twee fasen kan zijn gerealiseerd. Ook is het mogelijk dat met gebruikmaking van oudere stenen en materialen de boerderij in een keer is opgetrokken. In 1935 vond een verbouwing plaats waarbij de kap werd veranderd. Toen was het pand (volgens tekening) in eigendom bij de gebr. Van den Eide. In 1971 werden twee dakkapellen aangebracht.

Omschrijving:

De boerderij is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een met gesmoorde Oude Hollandse pannen gedekt zadeldak. De gevels zijn opgetrokken in handvorm stenen, met uitzondering van de voorgevel waar in de top rode machinale baksteen is toegepast. Deze steensoort verschilt van de bakstenen daaronder. Details als de zwartgeschilderde gecementeerde plint, muurankers, een tandlijst, vlechtingen en strekken boven de vensters completeren het gevelbeeld.

Sint Janstraat 61

Voorgevel

Linker zijgevel

Rechter zijgevel: stalgedeelte

Achtergevel

5.11 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres:	**Sint Janstraat 61A**
Kadastrale aanduiding:	**D 228**
Naam:	**De Perelaer**
Huidige bestemming:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming:	**woonhuis**
Architect:	**W. Hamdorff**
Opdrachtgever:	**W. B. K. Verster**
Bouwjaar:	**1948**
Bouwtype:	**landhuis**
Bouwstijl:	**traditionalistisch**
Datum opname:	**18 januari 2006**
Naam inventarisator:	5.1.2e
Opmerkingen:	Het architectenbureau Hamdorff-Rutgers heeft in 1964 een extra dakkapel aangebracht aan de zuidzijde van het huis. Recentelijk is een aanbouw gerealiseerd aan de achterzijde.

Inleiding:
Dit kleine landhuis is in 1948 ontworpen door de Larense architect Wouter Hamdorff. Op de bouwtekeningen heeft de architect aangegeven dat de verbindende loggia tussen het woonhuis en de garage op een later tijdstip zou worden gebouwd. Vermoedelijk is dit aangegeven om te voldoen aan het maximale aantal kubieke meters (500) dat tijdens de periode van de Wederopbouw mocht worden gebouwd. Deze normering was ingesteld vanwege materiaalschaarste. De loggia is uitgevoerd volgens het oorspronkelijke ontwerp.
Het landhuis is gelijktijdig gebouwd met een landhuisje in Huis ter Heide, waarbij een zelfde ontwerp stramien is toegepast, waarbij het woonhuis en de garage door middel van een overdekte buitenruimte met elkaar verbonden zijn. Dit is één van de eerste huizen, waarbij Hamdorff zadeldaken toepast, in plaats van zijn veel gebruikte lessenaardaken. Het was een volgende stap naar een meer traditionelere bouwstijl, na zijn overgang van rieten daken naar pannendaken. De villa werd na de oplevering door tijdgenoten al gezien als een bijzonder ontwerp en is opgenomen in vakliteratuur.
De naam Perelaer is oorspronkelijk en komt van de in de voornaam geplante perenboom.

Omschrijving:
Het landhuis is vrij en evenwijdig gelegen aan de Sint Janstraat. Het pand bestaat uit een woonhuis en een garage, die met elkaar verbonden zijn door middel van een loggia. Het

gebouw is opgetrokken op een samengestelde plattegrond en is één bouwlaag hoog met een kap. De muren zijn opgetrokken in straatklinkers van keiformaat in Vlaams verband met terug liggende voegen. De stenen zijn witgeschilderd met uitzondering van een lage plint. De vensters op de begane grond hebben stalen roeden.
De kap bestaat uit gekoppelde zadeldaken met op de oostelijke zijde een schilddak. Het dak is gedekt met mat zwarte verbeterde Hollandse pannen. Het dak heeft een klein overstek en geen goot.
De voorgevel (noord) wordt gekenmerkt door haar langgerektheid en beslaat de drie bouwonderdelen van deze villa. Geheel links is het woonhuis gelegen. In het midden bevindt zich de loggia met een lager gelegen zadeldak en geheel rechts is de garage gesitueerd. De gevel van het woonhuis heeft links een blind gedeelte gevolgd drie naast elkaar geplaatste vierkante vensters. Voor deze vensters is een traliewerk aangebracht. De dakgoot boven de blinde muur en de drie vensters is later aangebracht. Rechts van de vensters is een klein vierkant venster geplaatst. Rechts van dit kleine venster is de voordeur gelegen tot de woning. De deur bestaat uit een boven en onderdeur, waarbij de bovendeur een vierkant venster heeft met kleine roedeverdeling. Boven de deur en het kleine venster is een kleine houten dakgoot aangebracht. Rechts van de voordeur verspringt de gevel naar voren. In dit gedeelte is de gevel plaatselijk hoger opgetrokken en dit deel wordt gedekt door een lessenaardak. Onder dit lessenaardak is een nagenoeg vierkant venster aangebracht met een gekoppeld kozijn. Rechts van dit venster is de dakrand lager. Onder deze dakrand is één liggend venster geplaatst met houten luiken. Op de nok van het dak van het woonhuis zijn twee schoorstenen aangebracht. De eerste schoorsteen is gelegen ter hoogte van het verhoogde gevelgedeelte. De tweede schoorsteen is gelegen op de westelijke punt van het zadeldak. De gevel rechts van het liggende venster betreft de blinde achtergevel van de loggia. Geheel rechts in deze gevelwand bevindt zich een tuindeur. Deze deur komt boven de dakrand uit en heeft een klein lessenaardak, dat overgaat in het zadeldak. Door het dakvlak van de loggia steekt een nieuwe metalen schoorsteen, die niet beschermd is. Rechts van de tuindeur is de garage. Dit gedeelte heeft een topgevel. In deze gevel is een getoogde deuropening aangebracht met twee deurvleugels.
De achtergevel (zuid) bestaat uit de gevels van de garage links, de loggia in het midden en de achtergevel van het woonhuis geheel rechts. De achtergevel van de garage is een kopgevel met in het midden één vierkant venster. Rechts van deze gevel ligt de loggia. Deze is terug gelegen en wordt gevormd door een overdekt terras, waarbij het zadeldak gedragen wordt door twee bakstenen pijlers. Links in de achterwand bevindt zich de tuindeur die op de voorgevel uitkomt. Rechts voor de loggia is een terras gelegen dat een lage tuinmuur heeft, niet hoger dan de plint van het huis. Rechts van de loggia ligt de achtergevel van het woonhuis. Deze achtergevel ligt ver naar voren ten opzichte van de loggia. Op de begane grond is geheel links in de gevel van het woonhuis een groot liggend venster aangebracht. Rechts van dit venster is een nagenoeg vierkant venster aangebracht. Het gevelgedeelte rechts van dit venster is teruggelegen. In de hoek tussen deze twee delen is voor de gevel een kleine trap gelegen. In de gevel is een deuropening aangebracht met twee deurvleugels. Rechts van deze deuropening is een klein vierkant venster aangebracht. Rechts van dit venster is een recente aanbouw geplaatst, dat naar het zuiden is gericht. Deze aanbouw valt buiten de bescherming. Ten behoeve van deze aanbouw is het dak doorgetrokken, voor het inspringende gevelgedeelte. Dit gedeelte van het dak is niet oorspronkelijk en derhalve niet beschermd.
In het dakvlak van het woonhuis zijn drie dakkapellen aangebracht.
In het dakvlak van de linker zijgevel (oost) is recht onder de nok van de kap een dakkapel aangebracht. Deze dakkapel rust op de dakrand. Links van deze dakkapel is een nieuwe aanbouw gelegen, die buiten de bescherming valt. De oostelijke zijgevel van de garage heeft geheel links een deuropening. Rechts van deze deuropening is een vierkant venster

aangebracht met een klein luik. Rechts van dit venster is onder het dak van de loggia een deuropening aangebracht.
De rechter zijgevel (west) van de garage wordt gevormd door een blinde gevel. De westelijke zijgevel van het woonhuis is een kopgevel. Links in deze gevelzijde is een deuropening onder het dak van de loggia aangebracht. Ter hoogte van de eerste verdieping is in de topgevel links van het midden, een klein vierkant venster met een luik geplaatst.

Redengevende omschrijving:

Het landhuis is van architectonische waarde:
- als relatief gaaf voorbeeld van een klein na-oorlogs landhuis, vallend onder de 500 kubieke meter-regeling
- vanwege haar plaats in het oeuvre van architect W. Hamdorff
- vanwege de zuivere verhoudingen en het materiaalgebruik
- vanwege de opname in vakliteratuur, als voorbeeld voor architecten in de periode van de Wederopbouw.

Het gebouw is heeft een situationele waarde:
- vanwege de combinatie van een garage, een loggia en een woonhuis in één complex
- vanwege de evenwijdige ligging aan de Sint Janstraat.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Estourgie-Beijer, M.E. Th., Wouter Hamdorff. Architect 1890-1965, Laren 1989
Hamdorff, W., 'Landhuizen te Huis ter Heiden en te Laren (N.H.)', *Bouwkundig Weekblad* 72 (1954) 21-22, pp 196-198
Vriend, J. J., *Na-oorlogse kleine landhuizen in Nederland*, Amsterdam 1954, pp 65-66

De voorgevel met:

- voorgevel met tuin
- linker gedeelte voorgevel
- voordeur met middengedeelte
- rechter gevelzijde met tuindeur
- garage

onder: De achtergevel met garage en loggia en westelijke zijgevel woonhuis

Bovenste twee foto's: de achtergevel van het woonhuis, met geheel rechts de steigers van de nieuwe aanbouw
Onderste foto: de oostelijke zijgevel van het woonhuis, met links de nieuwe aanbouw

LAREN, SINT JANSTRAAT 64 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Sint Janstraat 64

postcode + plaats : 1251 LD LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning en voor zover bekend ook atelier

huidige functie : woning

bouwjaar : 1900-1915

verbouwingen : uitbouw achterzijde einde 20e eeuw

architect : onbekend

opdrachtgever : mogelijk Antonio Ortiz Echaguë

bouwstijl : traditioneel

bouwtype : woonhuis / kunstenaarshut

kadastrale aanduiding : Laren G 3804

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 10-09-2012

datum beschrijving : 18-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing tot gemeentelijk monument beperkt zich tot het volgende object: het woonhuis Sint Janstraat 64. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouw met erker en portaaltje aan de noordzijde (achtergevel) van het huis heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

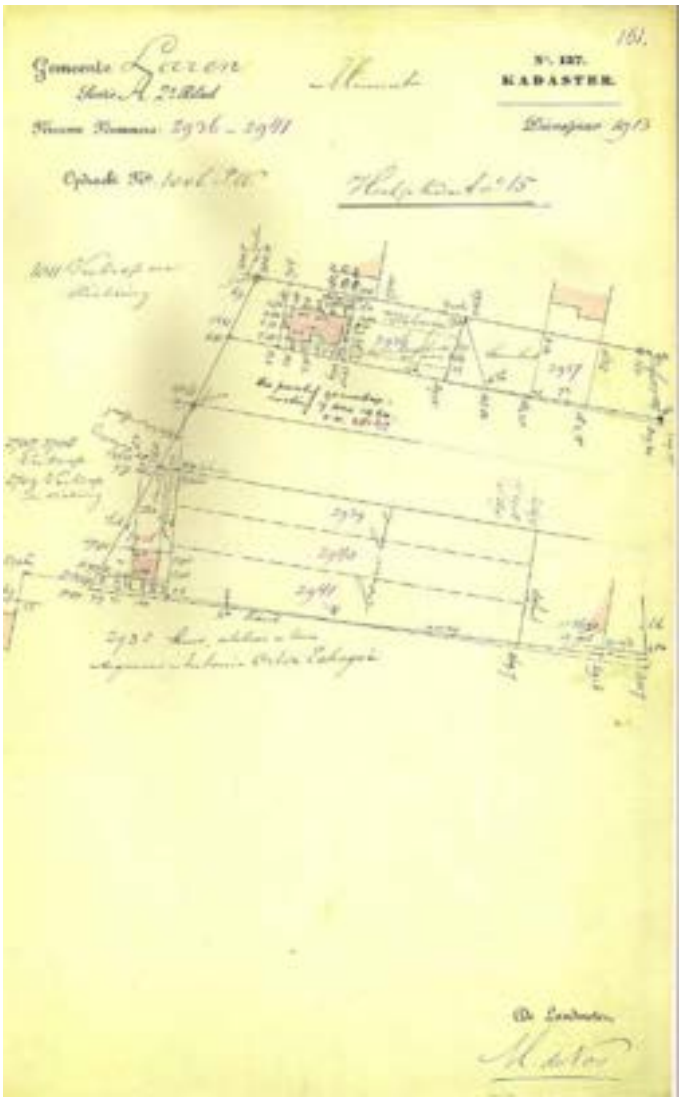
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

De datering van het woonhuis Sint Janstraat 64 is niet met zekerheid te duiden. Er zijn geen bouwdossiers gevonden in het gemeentearchief van Laren. Via de eigenaar is een hulpkaart van het kadaster verkregen uit 1913, vanwege de hernummering en inmeting van een aantal percelen in de omgeving van Sint Janstraat 64. Te zien is dat er veel bouwgrond is en dat op een aantal percelen sprake is van de stichting van een nieuw bouwwerk. De kaart geeft een heel duidelijk inkijkje in de wijze waarop nieuwbouw vooral vanaf circa 1900 in Laren binnen de eeuwenoude wegen- en perceelsstructuren tot stand kwam. Sint Janstraat 64 ligt op het perceel met het nieuwe kadastraal nummer Laren Sectie A 2938. Er is een rood vlak ingetekend wat betekent dat er bebouwing stond met de aantekening dat dit het huis, atelier en tuin in eigendom van de heer Antonio Ortiz Echaguë betreft. Het met rood aangeduide bouwwerk is echter kleiner van omvang dan het huidige huis Sint Janstraat 64. De inmetingen van het kadaster zijn altijd zeer precies. Soms werd een hulpkaart ook speciaal gemaakt ter voorbereiding van de nieuwbouw van een huis. Het is niet duidelijk of het huidige huis er al stond en later is vergroot of dat het rond 1913 in zijn geheel is vernieuwd. Zowel in het exterieur als interieur zijn geen duidelijke bouwsporen van een uitbreiding te zien en het lijkt in

één bouwfase tot stand te zijn gekomen. De ondiepe uitbouw met erker aan de achterzijde (noordzijde) is van vrij recente datum. Het is niet onmogelijk dat zich hier een ateliervenster (noordzijde) bevond maar ook daarvan zijn geen duidelijk zichtbare sporen aanwezig.

Bijzonder is de voor Laren vrij ongebruikelijk toepassing van hout voor een woonhuis uit deze periode. Vaak zien we dit alleen bij houten kunstenaarsateliers, die echter niet voor permanente bewoning waren bedoeld. Het huis Sint Janstraat 64 is echter niet helemaal van hout maar heeft stenen binnenmuren. Aan de buitenzijde is te zien dat het stenen binnenblad en de houten buitenbekleding met zware moeren en bouten aan elkaar verankerd zijn. Mogelijk is er hier een atelierwoning gebouwd met een ogenschijnlijke eenvoud maar toch van het nodige comfort voorzien. Dit zien we ook wel bij zogeheten kunstenaarshutten, waarvan er met name rond 1900 in de kolonie van Christen Anarchisten in Blaricum heel wat zijn gebouwd, voor een deel ook voorzien van het nodige comfort. Een bekende ontwerper van dergelijke hutten was architect Theo Rueter, die zelf tot de kolonie behoorde.

Hulpkaart no. 15 Dienstjaar 1913, Sectie A 2e blad, Nieuwe nummers: 2936-2941 Opdracht no. 1006 P.W. (collectie eigenaar).

Over de precieze bouwdatum en achtergronden van het pand aan de Sint Janstraat 64 bestaat dus geen zekerheid. Mede op grond van de bouwwijze, materialisering en detaillering is een datering tussen 1905 en 1915 aannemelijk.

De eigenaar in 1913 (en mogelijk opdrachtgever?) was de in 1883 in Spanje geboren schilder Antonio Ortiz Echaguë, die zijn opleiding genoot in Parijs en vervolgens enige tijd naar Rome ging. Daarna woonde hij samen met zijn vrouw Elisabeth Schmidt, een Hilversumse bankiersdochter, afwisselend in Spanje, Nederland, Marokko en Argentinië waar hij in 1942 stierf. Hij werkte in de stijl van het Costumbrismo, een schilderstijl die vooral in Spaanssprekende landen en zeker in Noord en Zuid Amerika in de late 19e eeuw populair was. Het betrof een combinatie van romantiek en realisme. Plaatselijke gebruiken, klederdrachten en kleuren speelden een rol in de onderwerpen, waarmee ook de aanwezigheid in Laren verklaard kan worden. Ortiz Echaguë werkte ook voor het Spaanse hof en kreeg na zijn dood in Santa Rosa in La Pampa Argentinië een eigen museum.

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen ‘gestrooid’. Het pand behoort tot de jongere bebouwing die vanaf ongeveer 1880-1900 (toen Laren een toeristen – en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd) tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in werden gebouwd. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte. Het pand Sint Janstraat 64 is heel markant gelegen binnen deze structuur. Op de kadasterkaart uit 1913 is de opsplitsing van de oude percelen voor bewoning goed zichtbaar. Het pand ligt markant in de punt van een voor Laren karakteristiek wigvormig perceel. De Sint Janstraat is één van de oudste wegen van Laren die naar het eeuwenoude Sint Janskerkhof voert en waarlangs ook de Sint Jansprocessie trekt. Ook de Engweg behoort tot de zeer oude wegenstructuur. De weg heet vroeger de Breeweg, die naar de Larense Eng voerde. Het toegangshekje aan de zijde van de Sint Janstraat dateert mogelijk uit de bouwperiode van het pand.

Architectonische omschrijving

Het pand Sint Janstraat 64 uit 1900-1915 ligt vrijstaand in de punt van een wigvormig perceel met de nok van het dak evenwijdig aan de Sint Janstraat. Het pand is één bouwlaag hoog en opgetrokken met een bakstenen binnenmuur met houten buitenmuren in rabatdelen. Het buiten- en binnenblad zijn aan elkaar verankerd door middel van moeren en bouten. Het pand heeft een afgewolfd zadeldak gedekt met rode oud-Hollandse pannen. De langsgevels (voor en achtergevel) zijn voorzien van een bakgoot op kleine geprofileerde klossen die zijn aangebracht op geprofileerde blokken. De kopse zijgevels zijn voorzien van een eenvoudige windveer. De hoofdentree bevindt zich in de voorgevel (zuidgevel). Deze is symmetrisch ingedeeld met een hoofdentree en aan weerszijden een stolpvenster met roeden en in het dak een dakkapel met plat dak en drie roedenramen tussen houten panelen. De hoofdentree bestaat uit een (nieuwe) deur onder een eenvoudige met mastiek gedekte luifel gedragen door geprofileerde schoren. Links van de deuren zijn twee langwerpige glas-in-lood raampjes aanwezig. Onder de luifel bevindt zich een klinkerstoepje. In de rechter zijgevel (oostgevel) bevindt zich een houten erker met daarop een balkon van verticale planken. De linker zijgevel (westgevel) is voorzien van een venster met roedenramen, een deur op de begane grond en een drielichtvenster met roeden in de kap. De achtergevel heeft aan de rechterzijde een origineel

venster (keukenvenster) met roedenraam en een dakkapel met vijf roedenramen tussen houten panelen voorzien van een plat dak. Van de dakkapel aan zowel de voor- als achtergevel is niet zeker of deze uit de bouwperiode van het pand dateert. De uitbouw met erker en portaaltje aan de noordzijde (achtergevel) heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Waardering

Het woonhuis Sint Janstraat 64 te Laren dateert uit omstreeks 1905-1915 met een uitbouw uit de late 20e eeuw en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een eenvoudig en gaaf bewaard woonhuis in de karakteristieke trant van een kunstenaarshut / atelier;

- vanwege de toepassing van het voor Laren ongebruikelijke materiaal hout voor de buitenbekleding van het woonhuis met stenen binnenblad; kennelijk wilde men de uitstraling van een atelier of kunstenaarshut nabootsen maar toch voldoende comfort hebben voor permanente bewoning ;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van een ontwikkeling in Laren vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en er steeds meer woonhuizen en villa's in de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast;

- vanwege markante ligging op het wigvormige perceel aan de Sint Janstraat op de hoek met de Engweg die beiden tot de eeuwenoude wegenstructuur van Laren behoren;

cultuurhistorische waarden

- vanwege het eigendom in 1913 van de Spaanse schilder Antonio Ortiz Echaguë, die bekend was om zijn Costumbrismo-stijl en afwisselend in Spanje, Nederland, Marokko en Argentinië woonde.

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering zeer gaaf bewaard gebleven, uitgezonderd de jongere uitbouw aan de achtergevel (noordgevel).

zeldzaamheid

Voor een woonhuis was in Laren de toepassing van hout als bouwmateriaal ongebruikelijk, dit werd voornamelijk toegepast voor vrijstaande kunstenaarsateliers. Opvallend is dan ook de toepassing van een stenen binnenblad waarmee meer wooncomfort werd verkregen; aan de buitenzijde wilde men mogelijk bewust de eenvoudige stijl van een atelier nabootsen en een soort kunstenaarshut creëren.

Foto's 2012

Voorgevel (zuidgevel).

Achtergevel (noordgevel).

Linker zijgevel (westgevel).

Rechter zijgevel (oostgevel).

Literatuur / bronnen:

- Er zijn geen bouwdossiers in het gemeentearchief van Laren gevonden.

- Wikipedia, Costumbrismo ; Antonio Ortiz Echaguë

- informatie van de eigenaar 5.1.2e

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- Lien Heyting, *De Wereld in een dorp. Schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920*, Amsterdam 1994

- Margriet van Seumeren, *Een mooi land. Wandelen door het kunstenaarsverleden van Laren en Blaricum*, Laren 1997 (uitgave van het Singer Museum)

1.8
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Smeekweg 1-3**
Kadastrale aanduiding	:	G3157, G3158
Naam	:	**'t Oude Nest**
Huidige bestemming	:	**twee woningen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderijtje**
Architect	:	**onbekend, n.v.t.**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**eind 18de/ begin 19de eeuw**
Bouwtype	:	**boerderij**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	**Het pand met twee woningen is één geheel en dient als zodanig te worden beschermd.**

Inleiding:

Dit boerderijtje staat al vermeld op de kadastrale kaart van 1832. Het pand stamt wellicht in hoofdvorm uit het einde van de 18de eeuw. De herkomst van de naam 't Oude Nest is onbekend. Voor het terugliggende geveldeel stonden in de 20ste eeuw kastanjebomen. Uit oude foto's blijkt dat de gevels voor de Tweede Wereldoorlog niet bepleisterd waren. Het pand is opgedeeld in twee woningen. Vanwege de grootte van het pand kan er ook sprake zijn van (land)arbeiderswoningen, waarbij dieren werden gehouden. Achter het pand liep oorspronkelijk een pad, ter hoogte van de huidige perceelsgrenzen.

Omschrijving:

Parallel aan de Smeekweg, ter hoogte van het Berkenlaantje gelegen boerderijtje op L-vormige plattegrond. Het pand bestaat uit twee bouwdelen die haaks op elkaar zijn gelegen. De gevels zijn boven een zwarte plint bepleisterd en witgeschilderd. Het rechter bouwdeel ligt met de nok haaks op de weg, het linker deel evenwijdig onder schilddak. De rietgedekte daken worden doorbroken door niet oorspronkelijke dakvensters en een schoorsteen.

De voorgevel aan de straatzijde heeft links ter hoogte van nummer 1 een zesruits schuifvenster, een deur en weer twee zesruits schuifvensters. Nummer drie heeft soortgelijke vensteropeningen met luiken, de detaillering is minder oorspronkelijk.

De linkerzijgevel (nummer 10) bevat een 9-ruits venster.

De kopgevel van nummer 3 is een tuitgevel en heeft een gekoppeld draairaam met luiken en een klein venster in de top.

In de rechterzijgevel bevindt zich een aantal vensters alsmede de entree van de woning Smeekweg 3.

Tegen de achtergevel van zowel nummer 1 als nummer 3 zijn aanbouwen gezet onder plat dak. Deze vallen buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

Het object is van cultuurhistorische waarde

- als representatief voorbeeld van een klein boerderijtje / landarbeiderswoningen uit de eerste helft van de 19de eeuw in dit deel van het dorp.

Tevens van architectuurhistorische waarde

- vanwege het bouwtype kleine boerderij / landarbeiderswoningen.

Van situationele waarde

- vanwege de ligging parallel aan de Smeekweg, bij een belangrijke V-splitsing

Van ensemblewaarde

- in relatie tot de overige agrarische relicten zoals de boerderij-schuilkerk aan de overzijde (Smeekweg 6), alsmede de achter het pand gelegen bebouwing Smeekweg 5-9, 9-11, Berkenlaantje 2.

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 125
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.

Smeekweg 1-3

Voorgevel totaal

Voorgevel nummer 1

Linkerzijgevel nummer 1

Voorgevel nummer 3

Kopgevel nummer 3

Rechterzijgevel nummer 3

Idem

1.8
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Smeekweg 1-3**
Kadastrale aanduiding	:	G3157, G3158
Naam	:	**'t Oude Nest**
Huidige bestemming	:	**twee woningen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderijtje**
Architect	:	**onbekend, n.v.t.**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**eind 18de/ begin 19de eeuw**
Bouwtype	:	**boerderij**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	**Het pand met twee woningen is één geheel en dient als zodanig te worden beschermd.**

Inleiding:

Dit boerderijtje staat al vermeld op de kadastrale kaart van 1832. Het pand stamt wellicht in hoofdvorm uit het einde van de 18de eeuw. De herkomst van de naam 't Oude Nest is onbekend. Voor het terugliggende geveldeel stonden in de 20ste eeuw kastanjebomen. Uit oude foto's blijkt dat de gevels voor de Tweede Wereldoorlog niet bepleisterd waren. Het pand is opgedeeld in twee woningen. Vanwege de grootte van het pand kan er ook sprake zijn van (land)arbeiderswoningen, waarbij dieren werden gehouden. Achter het pand liep oorspronkelijk een pad, ter hoogte van de huidige perceelsgrenzen.

Omschrijving:

Parallel aan de Smeekweg, ter hoogte van het Berkenlaantje gelegen boerderijtje op L-vormige plattegrond. Het pand bestaat uit twee bouwdelen die haaks op elkaar zijn gelegen. De gevels zijn boven een zwarte plint bepleisterd en witgeschilderd. Het rechter bouwdeel ligt met de nok haaks op de weg, het linker deel evenwijdig onder schilddak. De rietgedekte daken worden doorbroken door niet oorspronkelijke dakvensters en een schoorsteen.

De voorgevel aan de straatzijde heeft links ter hoogte van nummer 1 een zesruits schuifvenster, een deur en weer twee zesruits schuifvensters. Nummer drie heeft soortgelijke vensteropeningen met luiken, de detaillering is minder oorspronkelijk.

De linkerzijgevel (nummer 10) bevat een 9-ruits venster.

De kopgevel van nummer 3 is een tuitgevel en heeft een gekoppeld draairaam met luiken en een klein venster in de top.

In de rechterzijgevel bevindt zich een aantal vensters alsmede de entree van de woning Smeekweg 3.

Tegen de achtergevel van zowel nummer 1 als nummer 3 zijn aanbouwen gezet onder plat dak. Deze vallen buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

Het object is van cultuurhistorische waarde

- als representatief voorbeeld van een klein boerderijtje / landarbeiderswoningen uit de eerste helft van de 19de eeuw in dit deel van het dorp.

Tevens van architectuurhistorische waarde

- vanwege het bouwtype kleine boerderij / landarbeiderswoningen.

Van situationele waarde

- vanwege de ligging parallel aan de Smeekweg, bij een belangrijke V-splitsing

Van ensemblewaarde

- in relatie tot de overige agrarische relicten zoals de boerderij-schuilkerk aan de overzijde (Smeekweg 6), alsmede de achter het pand gelegen bebouwing Smeekweg 5-9, 9-11, Berkenlaantje 2.

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 125
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.

Smeekweg 1-3

Voorgevel totaal

Voorgevel nummer 1

Linkerzijgevel nummer 1

Voorgevel nummer 3

Kopgevel nummer 3

Rechterzijgevel nummer 3

Idem

Adres	:	Smeekweg 6
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 1699
Naam	:	Oude Pastorie
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	pastorie
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	R.K. parochie
Bouwjaar	:	1760
Bouwtype	:	pastorie
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	5.1.2e [redacted]
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer H 158	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer C 59	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 13
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e [redacted]
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

De oude Pastorie vormt een herinnering aan een fase in de ontwikkeling van de R.K. kerkhistorie in Laren.
Aanvankelijk stond de oude St. Janskerk nabij het St. Janskerkhof, in het toenmalige buurschap Laren, dat uit een achttal boerderijen bestond. Deze boerderijen werden tijdens oorlogshandelingen tegen het einde van de 15e eeuw verwoest, en nimmer meer herbouwd. Voor de dagelijkse erediensten werd in 1521 een R.K. kapel gebouwd aan de Naarderstraat te Laren. De oude moederkerk bleef echter in gebruik voor de sacramenten bij doop, huwelijk en begrafenis. Bij de reformatie in 1581 werd de kapel door de Protestanten in gebruik genomen, en deze is thans de Ned. Hervormde Kerk aan de Naarderstraat.
Hoewel de Katholieke erediensten verboden waren, werden zij voortgezet in de oude St. Janskerk, totdat deze in 1586 op last van de Staten van Holland werd afgebroken.
Sindsdien werden de clandestiene erediensten gehouden in een boerderij aan het Zevenend, die schuilkerk werd genoemd. Ter herinnering daaraan heeft men aan het pad dat loopt van het St. Janskerkhof naar het Zevenend, de naam Schuilkerkpad (vroeger: Doodweg) gegeven.
In de loop van de volgende eeuwen werd de houding van de Staten t.o.v. de Katholieken soepeler en werd het weer toegestaan noodkerken te bouwen. Deze mochten echter geen opvallende bouwwerken zijn. En zo werd - met vergunning - in 1760 aan de Smeekweg een onopvallende noodkerk gebouwd, in L-vorm, waarvan de ene poot, loodrecht staande op de Smeekweg het kerkgebouw vormde, dat inmiddels gesloopt is, en de andere poot de huidige oude pastorie.
Het geheel heeft om onopvallend te blijven min of meer het voorkomen van een boerderij maar niet alszodanig gebouwd en nooit als boerderij gefungeerd.
De zijgevel is veel hoger opgetrokken dan bij de Larense boerderijen het geval was. Ook ontbreken de karakteristieke deur- en raampartijen in de voorgevel, en in de zijgevel de zijbaander- en mestdeuren.
De kap is met riet gedekt, en het pand is opgetrokken uit baksteen van Rijnsteenformaat, dat in de late 18e en 19e eeuw gebezigd werd. De grote schuiframen zijn voorzien van 6 ruiten en van gehele luiken.
Voorheen gaf een trapje in de pastorie binnendoor toegang tot de kerk.
In de buitenmuur van de huidige keuken, vroeger tevens binnenmuur van de kerk, waren tot voor kort nog 3 hoge nissen, waarin Heilige Beelden gestaan zullen hebben.
Deze noodkerk heeft gefunctioneerd tot dat in 1845 op de Brink het zgn. Waterstaatskerkje gebouwd werd, die later vervangen is door de huidige St. Jansbasiliek.
De oude pastorie is gelegen aan de Smeekweg, het vroegere verzamelpunt van de Laarders, die te voet de bedevaarttocht naar Kevelaar ondernamen.

Conclusie:
Gezien met name de geschiedenis en het feit dat de oude pastorie een fase in de Larense culturele kerkhistorie vertegenwoordigt, geven het pand een geheel eigen plaats binnen Laren. Om die reden, en vanwege het uiterlijk verdient het pand om behouden te blijven.

B\monum16.st\B

Smeekweg 6

LAREN, SMEEKWEG 51 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Smeekweg 51

postcode + plaats : 1251 VK LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : niet van toepassing

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1848

verbouwingen : tweede helft 20e eeuw: diverse kleine aanpassingen aan vensters en deuren; uitbouw achterzijde

architect : onbekend

opdrachtgever : onbekend

bouwstijl : traditioneel

bouwtype : (land)arbeiderswoning

kadastrale aanduiding : Laren G 305

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 17-09-2012

datum beschrijving : 02-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing tot gemeentelijk monument beperkt zich tot het volgende object: de (land)arbeiderswoning. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouw aan de achterzijde (noordzijde) van de woning heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

De (land)arbeiderswoning Smeekweg 51 dateert uit 1848. De hoofdvorm, gevelindeling en materialisering zijn nog grotendeels intact, uitgezonderd een uitbouw aan de achterzijde. Door middel van een foto uit de collectie van de Historische Kring Laren en een tekening die al voor de Tweede Wereldoorlog in bezit was van de ouders van de huidige eigenaar, is een aantal wijzigingen in de detaillering vast te stellen. De in oorsprong opgeklampte deur is door een glasdeur vervangen, met ogenschijnlijk wel het behoud van de gehengen. Enkele in oorsprong houten vensters zijn door stalen ramen vervangen. De makelaar en het potdekselwerk van de noordgevel is op de historische foto en op tekening zichtbaar, evenals de voormalige schoorsteen, die wegens slechte bouwkundige staat moest worden vervangen. Het venster met luiken links in de voorgevel (westgevel) dateert voor zover bekend uit de bouwtijd van het pand evenals het zolderraampje in de zuidgevel.

Smeekweg 51 herinnert aan het agrarische verleden van Laren, van voor de komst van de stoomtram die toeristen, kunstenaars en forenzen naar het dorp bracht. De huidige eigenaar is de derde

generatie van zijn familie (families Pommer en Post) die het huisje bewoont. De uitbouw aan de achterzijde was noodzakelijk vanwege het aantal kinderen en het gebrek aan ruimte op het zoldertje.

Foto collectie Historische Kring Laren, datering onbekend

Foto's van een tekening van de woning, signatuur niet aanwezig of niet zichtbaar, dateert van voor de Tweede Wereldoorlog

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Smeekweg 51 ligt aan de uiterste oostrand van Laren, tegen de Gooiergracht. De naam Smeekweg moet letterlijk afkomstig zijn van 'smeekbeden' en samenhangen met de R.K. noodkerk die hier stond voordat in 1844-1845 de Waterstaatskerk aan de Brink werd gebouwd. Het (land)arbeidershuisje met de tegenover gelegen boerderij Smeekweg 102 (gemeentelijk monument) behoren tot de oudste panden in dit deel van Laren.

Smeekweg 51 is vrijstaand gelegen op een perceel met hoge bomen aan de zijde van de weg. Het ligt met de nok iets schuin ten opzichte van de weg. Opvallend is dat het als enige particuliere perceel is opgenomen in het complex 1 van de Erfgooierswoningen binnen de rechthoek Smeekweg, De Mees, Erfgooiersweg en Kloosterweg. Dat werd (met eveneens woningen aan de Erfgooiersdwarsweg en IJsbaanweg) vanaf 1921 als een tuindorp voor arbeiders gebouwd door de in 1917 opgerichte Woningbouwvereniging van Erfgooiers.

Architectonische omschrijving

Smeekweg 51 is een kleine (land)arbeiderswoning uit 1848. Het is één bouwlaag hoog en opgetrokken in baksteen, voorzien van wit geschilderd pleisterwerk op een zwarte plint. Het zadeldak is rietgedekt en loopt aan de oostzijde (achtergevel) lager door dan aan de westzijde (voorgevel). De kopse zuidgevel eindigt in een puntgevel, de noordgevel heeft een gepotdekselde houten top met windveer en makelaar. De voormalige hoofdentree bevindt zich in de westgevel. Het houten venster links (bolkozijn met roeden en luiken) dateert uit de bouwperiode van het pand. De glasdeur en de stalen ramen met luiken in zowel de west- als de zuidgevel zijn van jongere datum. In de top van de zuidgevel is een zolderraampje aanwezig dat getuige de toognagels in het kozijn uit de bouwperiode van het pand moet dateren. De gehengen van de voordeur lijken te zijn hergebruikt. De oostgevel of achtergevel is blind en voorzien van twee kleine steunberen. De uitbouw aan de noordgevel heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschemingswaardig geacht.

Waardering

De uit 1848 daterende arbeiderswoning Smeekweg 51 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als zeldzaam voorbeeld van het bouwtype vrijstaande (land)arbeiderswoning;

- vanwege de gaaf bewaarde eenvoudige hoofdvorm met rieten dak en de karakteristieke gevelindeling- en detaillering;

situationele en ensemblewaarden

- vanwege de landschappelijk fraaie ligging ten opzichte van de Smeekweg;

- als enige particuliere woning die is opgenomen binnen het complex 1 van de Erfgooierswoningen uit 1921;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een arbeiders- of daglonerswoning die herinnert aan het agrarische verleden van Laren, van voor de komst van de stoomtram die toeristen, kunstenaars en forenzen naar het dorp bracht.

gaafheid en herkenbaarheid

De ouderdom en het bouwtype (land)arbeiderswoning in aanmerking genomen, is het pand qua hoofdvorm, gevelindeling en materialisering uitzonderlijk gaaf bewaard. Ondanks de wijzigingen in de detaillering en de uitbouw aan de achterzijde is het huisje onmiddellijk in hoofdvorm en qua bouwtype als arbeiders-/daglonerswoning herkenbaar.

zeldzaamheid

Het pand behoort tot een groep van karakteristieke (land)arbeiderswoningen en boerderijen die getuigen van het agrarische verleden van Laren en tevens vertellen van de romantiek waarvoor de vele kunstenaars aan het einde van de 19e en begin 20e eeuw naar Laren kwamen. Het is een karakteristieke maar ook kwetsbare groep objecten. Een deel van deze panden is beschermd. Voor Laren is een geschakelde variant van twee of drie achter elkaar gelegen arbeidershuisjes onder één dak gebruikelijk. Kleine vrijstaande arbeiders- of daglonerswoningen van het type zoals Smeekweg 51, die bovendien in vrijwel gave staat verkeren, zijn zeer zeldzaam. Niet alleen in de gemeente Laren maar ook daarbuiten komt het zelden voor dat een woning van dit type nog zo gaaf en herkenbaar aanwezig is.

Foto's 2012

westgevel

zuidgevel

oostgevel

noordgevel

uitbouw noordzijde

topgevel noordgevel

westgevel met links uitbouw noordgevel

Literatuur / bronnen:

- geen dossiers in gemeentearchief Laren

- G. van der Pol, W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, p. 198

- Ronald Stenvert e.a. *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, p. 416: '*Tussen de boerderijen stonden van oudsher (land)arbeiderswoningen. Oude voorbeelden hiervan zijn Oosterend 11 (18e eeuw) en Ambachtstraat 16 (19e eeuw). Gepleisterd zijn de landarbeidershuisjes Smeekweg 51 (1848) en Melkweg 68 (1650). Wevers- en daglonershuisjes werden dikwijls samengevoegd tot lange diepe afdakwoningen'*.

- mondelinge mededelingen 5.1.2e, eigenaar

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

Adres	:	Smeekweg (78) 102
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 309
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	woning met enige boerderijfunctie
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	2e helft 19e eeuw
Bouwtype	:	keuterboerderijtje niet in de traditionele Larense boerderijstijl (halle-boerderij)
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e 5.1.2e
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer	:	gebouwd rond 1850
De letters a,b,c met nummer	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 12
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Eigenlijk hoort dit boerderijtje niet in de rij van Larense boerderijen thuis. Het heeft veel weg van een keuterboerderijtje; maar tengevolge van het Erfgooiersinstituut, waardoor een boer alleen gerechtigd was zijn koeien te weiden op de Meent, en zijn schapen op de heide, indien hij in het bezit was van een gehele hoeve, kwamen er geen keuters in Laren voor.
De kap is met riet gedekt; doordat de muren bepleisterd zijn is niet vastgesteld welke oudste steensoort gebezigd werd. De voorgevel bezit twee schuiframen met gehele luiken, doch bevatten niet de gebruikelijke 6 ruiten, doch 4 ruiten in het onderraam, en kleine ruitjes in het bovengedeelte van het raam. In de voorgevel is geen voordeur aanwezig, zoals dat bij de Larense boerderijen gebruikelijk is.
Er is een groot erf omheen, en voor de voorgevel staan een drietal leilinden. Het erf is bepland met eiken, beuken en vlierstruiken.
Dit boerderijtje zou door de familie gesticht zijn t.b.v. een alleenstaand vrouwelijk familielid, die op deze wijze in haar dagelijks onderhoud kon voorzien.
Binnen zijn er nog bedsteden, een schouw, en een originele wasstokerij en uiteraard een deel.
Vermoedelijk dateert het pand uit de 2e helft van de 19e eeuw. De boerderij was buiten de kern van het dorp gelegen.

Conclusie:
Met name vanwege de aparte en ruime ligging, de gave architectonische staat waarin het verkeert, de voor Laren a-karakteristieke totstandkoming en toch landelijke bouwvorm, de omgeving en de op het erf voorkomende waardevolle bomen, verdient het pand de kwalificatie monument.

B\monum20.st\B

Smeekweg 78

5.13
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Stationsweg 3**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: burgemeesterswoning**
Oorspronkelijke bestemming	**: idem**
Architect	**: Bureau Gemeente Werken**
Opdrachtgever	**: Gemeente Laren**
Bouwjaar	**: 1934**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: Traditionalistisch**
Datum opname	**: 1 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e

Opmerkingen:

Inleiding:
De villa is in 1934 ontworpen door het Bureau Gemeente Werken als ambtswoning voor de toenmalige burgemeester van Laren, dhr. van Nispen van Sevenaer. De woning is gelegen langs de route van de tram die Laren verbond met het treinstation in Hilversum. De villa is om deze reden met haar representatieve zijde gericht naar het voormalige tramstation en richting het dorpscentrum van Laren. Opvallend is dat in het exterieur rekening is gehouden met de representatieve functie van de villa. In de villa zijn in het oostelijke gedeelte van het huis de personeelsruimten gelegen zoals de keukens en de opslagruimten. Deze afdeling heeft ook haar eigen plaats, die vanuit de tuin of het voorplein niet zichtbaar is. Daarnaast zijn de ruimten waarin de dienstvertrekken zich bevinden, aan de buitenzijde gepotdekseld. De burgemeestersfamilie en het bezoek hadden op deze zijden van het huis geen uitzicht. De privé en representatieve vertrekken zijn aan de voor en achterzijde gelegen en hebben een bakstenen gevel. De architecten volgden hiermee de ideeën van de traditionalistische architecten dat het interieur het exterieur bepaald en houden vast aan de traditionele scheiding van familie en personeel.

Omschrijving:
De villa is vrij en evenwijdig gelegen aan de Stationsweg, en grenst aan twee zijden aan het hertenkamp tussen de Stationsweg en de Burg. van Nispenstraat. Een ruime oprit met dubbele toegang markeert de voorzijde, een tuin met vijver is gelegen aan

de achterzijde van het pand. Het gebouw is opgetrokken in rode baksteen in Vlaams verband. De plattegrond wordt gevormd door een rechthoekig hoofdgebouw met een kleine uitbouw op de noordoostelijke en de noordwestelijke hoek en een L-vormige uitbouw op de zuidoostelijke hoek van het huis. Het pand is twee bouwlagen hoog met een kap en de verschillende uitbouwen zijn één bouwlaag hoog met een kap. De kap wordt gevormd door een zadeldak over het hoofdgebouw en een schilddak op de uitbouwen op de oostelijke zijde. De uitbouw aan de westelijke zijde heeft een lessenaardak dat overgaat in het zadeldak van het hoofdgebouw. Alle daken zijn gedekt met rode opnieuw verbeterde Hollandse pannen. Het gehele huis heeft een donkere bakstenen plint. Bij alle vensters zijn de kozijnen witgeschilderd en steken de boven- en onderdorpel in het metselwerk. De aanwezige luiken zijn opgehangen met duimgehengen.
De voorgevel (noord) wordt gevormd door een grote topgevel met links de zijgevel van de aanbouw op de noordoostelijke hoek. In de topgevel is op de begane grond een liggend venster aangebracht. Dit venster heeft twee ramen met een kleine roedenverdeling en twee luiken. Rechts van dit venster bevinden zich twee smalle staande vensters naast elkaar, ieder met drie ruiten. Rechts van deze vensters is een halfronde opening tot een portiek gelegen. De rondboog van deze opening is extra aangezet door een rondgaande bakstenen lijst in het metselwerk. Voor de opening is een kleine trap van twee treden gelegen met links en rechts van deze trap een lage bakstenen muur. Het achtergelegen rechthoekige portiek heeft in de achterwand een liggend venster met drie ramen. In de linker wand van het portiek is een rechthoekige deuropening aangebracht. De rechter wand van het portiek heeft in het midden een natuurstenen reliëf met een voorstelling van sterrenkijker. De voorstelling is blijkens de huizen op de achtergrond van gesitueerd in het voormalig Nederlands Indië. De betekenis is onbekend. Rechts van de halfronde opening is in de topgevel een liggend venster geplaatst met drie ramen en twee luiken. De twee buitenste ramen hebben een kleine roedenverdeling. Boven dit venster is een smaller bovenlicht aangebracht met vier ramen met glas-in-lood. Tussen de begane grond en de eerste verdieping zijn in de gevel vier muurankers op gelijke afstand van elkaar aangebracht. Op de eerste verdieping zijn twee liggende vensters geplaatst. Elk venster heeft drie ramen met een kleine roedenverdeling. Net boven deze vensters, in het midden van de gevel is een rozetanker aangebracht. Ter hoogte van de tweede verdieping bevindt zich in het midden van de gevel één staand venster met twee ramen met een kleine roedenverdeling. In de gevel van de aanbouw zijn twee smalle staande vensters geplaatst met drie ruiten.
De achtergevel (zuid) wordt gevormd door een topgevel en de zuidelijke naar voor gelegen gevelzijde van de L-vormige uitbouw. In de topgevel is links op de begane grond één liggend venster gelegen met rechts een nagenoeg vierkant venster. Voor het gevelgedeelte rechts van dit tweede venster is een loggia gelegen. Deze loggia behoort tot de L-vormige uitbouw op de zuidoostelijke hoek. De loggia is gedekt door een lessenaardak gedekt met rode opnieuw verbeterde Hollandse pannen. De loggia is opgebouwd uit grote eikenhouten balken. In de gevel achter de loggia bevindt zich links een deuropening met een stolpdeur. In de deurvleugels zijn ramen geplaatst met een kleine roedenverdeling. Rechts van de deur is een staand venster aangebracht met een raam met kleine roedenverdeling. Rechts van dit venster bevindt zich een smal staand venster met een raam met kleine roedenverdeling. Ter hoogte van de eerste verdieping is links in de topgevel een rechthoekige opening naar een loggia. In de gevel achter deze loggia is een deuropening gelegen met een stolpdeur. De deurvleugels hebben ramen met een kleine roedenverdeling. Rechts

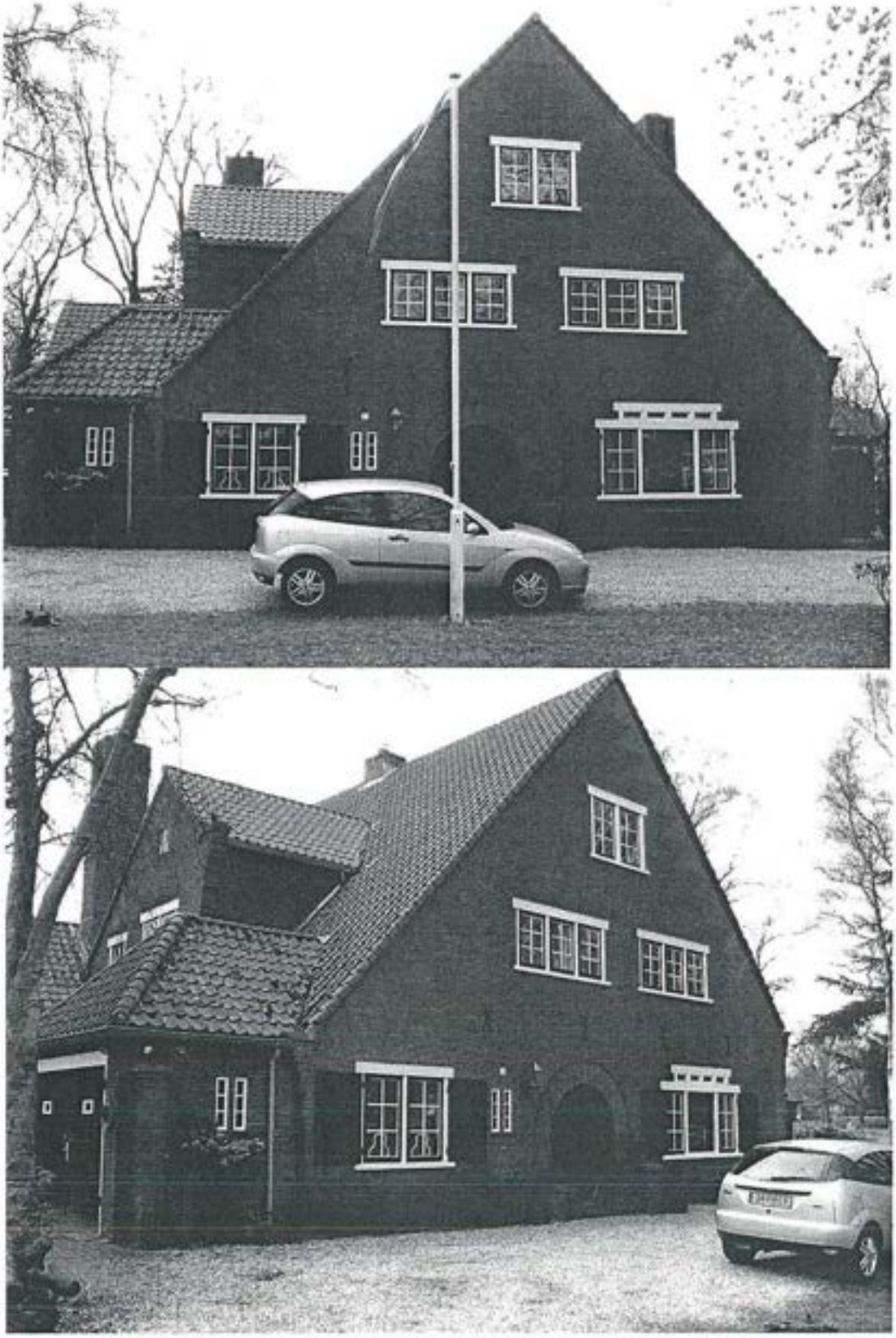
van de opening van de loggia is in de topgevel een staand venster geplaatst met een raam met kleine roedenverdeling. Rechts van dit venster bevindt zich het lessenaardak van de loggia. Het bovengelegen gevelgedeelte in de topgevel is gepotdekseld. In het midden van dit gedeelte is een staand venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Rechts van dit venster is tegen de dakrand van het lessenaardak van de loggia een liggend venster aangebracht met twee ramen. Op de begane grond is rechts van de loggia de zuidelijke gevel van de L-vormige uitbouw gelegen. Deze gevel is naar voren gelegen ten opzichte van de topgevel en is geheel gepotdekseld, met uitzondering van de donkere bakstenen plint. Links in dit gevelgedeelte is een liggend venster aangebracht met twee ramen. Rechts van dit venster bevindt zich een deuropening met een onder- en een bovendeur. Voor deze deur ligt een kleine stoep. Rechts van de deuropening is een liggend venster geplaatst met twee ramen.
De linker zijgevel (oost) bestaat uit de zuidoostelijke gevel van de L-vormige uitbouw, de zijgevel van het hoofdgebouw en de oostelijke gevel van de noordoostelijke uitbouw. De L-vormige uitbouw is aan deze zijde geheel gepotdekseld en het lessenaardak is doorgetrokken tot over de eerste verdieping. Op de begane grond is de gevel in twee delen gedeeld, waarbij het linker gevelgedeelte naar voren is gelegen ten opzichte van het rechter gevelgedeelte. In het midden van het linkergedeelte is een liggend venster geplaatst met twee ramen. In het rechtergedeelte is een staand venster geplaatst met twee ramen. Ter hoogte van de eerste verdieping is er een verspringing in het dakvlak in de vorm van een vergroot uilenbord. In deze verspringing is een liggend venster geplaatst met twee ramen. De L-vormige uitbouw heeft een noordelijke gevelzijde. Deze gevel heeft links een staand venster en geheel rechts een deuropening met een onder- en bovendeur. Rechts van deze deuropening is een zijlicht met een kleine roedenverdeling.
De gevel van het hoofdgebouw is teruggelegen ten opzichte van de L-vormige uitbouw. Deze gevel wordt gevormd door een topgevel, waarbij het linker dakvlak verder doorloopt dan het rechter dakvlak. Op de begane grond is links een liggend venster gelegen. Rechts van dit venster is een kleine uitbouw geplaatst met een plat dak. In de gevel van deze uitbouw is een klein nagenoeg vierkant venster geplaatst met een kleine roedenverdeling. Op de eerste verdieping is links een staand venster gelegen met een kleine roedenverdeling. Rechts van dit venster bevindt zich een groot staand venster, midden onder de top van de topgevel. Dit venster heeft vier ramen. Recht boven dit venster is een klein vierkant venster geplaatst met een kleine roedenverdeling. Geheel rechts van deze gevelzijde is de oostelijke gevel van de noordoostelijke uitbouw. Deze uitbouw bevat een deuropening met een stolpdeur opgehangen met duimgehengen.
De rechter zijgevel (west) wordt gevormd door een linker gevelgedeelte met een laag dak en een rechter teruggelegen gevelgedeelte met een topgevel. Het linker gevelgedeelte heeft op de hoek een venster met een kleine roedenverdeling. In de korte zuidelijk georiënteerde gevelzijde tussen het linker en rechter gevelgedeelte is een staand venster met een kleine roedenverdeling aangebracht. Rechts van dit venster bevindt zich in de hoek tussen beide gevelgedeelten een schoorsteen. De rechter gevelzijde, de topgevel, heeft in het midden een liggend venster met een bovenlicht met drie ramen. Het venster heeft luiken opgehangen met duimgehengen. Recht boven dit venster is op de eerste verdieping een liggend venster gelegen met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Recht boven dit venster is de top van de topgevel gepotdekseld met in het midden een smal staand venster. In het dakvlak rechts van de topgevel is een modern dakvenster aangebracht.

Redengevende omschrijving:
De villa is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege de functie van burgemeesterswoning

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als zuiver voorbeeld van traditionalistische villa in Laren in de peridoe van het Interbellum
- vanwege het materiaalgebruik en de detaillering
- vanwege de gaafheid en de samenhang tussen het exterieur en het interieur.

De villa is van situationele waarde:
- vanwege haar prominente ligging aan de rand van het hertenkamp, nabij het voormalige tramstation, in relatie tot de tuin met oprit.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

De voorgevel (noord)

Het portiek, met rechts het natuurstenen reliëf

De achtergevel (zuid), de topgevel.

De achtergevel (zuid) met de loggia

De achtergevel (zuid) met de gepotdekselde gevel van de L-vormige uitbouw

De linker zijgevel (oost)

De rechter zijgevel (west)

5.14 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Stationsweg 6**
Kadastrale aanduiding	**: C 1001 (C 577)**
Naam	**:**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: H.D. Tabak**
Opdrachtgever	**: Dr. J.P. v.d. Eijden**
Bouwjaar	**: 1918**
Bouwtype	**: villa/landhuis**
Bouwstijl	**: "Gooise landhuisstijl"**
Datum opname	**:27 december 2005**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: De erker is in 1958 verbouwd naar ontwerp van architect Scheelbeek. Een in de basis vrijwel identieke villa staat aan de Hilversumseweg tussend e Stationsweg en de Hoefloo. Deze villa is echter sterk uitgebreid waarbij de symmetrische opzet verloren is gegaan.

Inleiding:
In 1905 heeft architect H.D. Tabak bij de gemeente een vergunning aangevraagd voor de sloop van huis welke op dit bouwterrein gelegen was. In 1918 is de huidige villa gebouwd naar ontwerp van H.D. Tabak.

Omschrijving:
Het vrij gelegen pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond met een uitbouw aan de achterzijde, een erker tegen de zuidoostelijke zijgevel en een stoep aan de voorzijde. Het gebouw is opgetrokken in baksteen en is één bouwlaag hoog met een kap. De kap van het middengedeelte van de villa bestaat uit een schilddak, waarin de daken van de verschillende uitbouwen insteken. De gehele kap is gedekt met riet en heeft een ruim overstek. Op de twee hoeken van het schilddak is een bakstenen schoorsteen geplaatst. De vensters op de begane grond hebben houten kruiskozijnen, waarbij de bovenste ramen ingevuld zijn met glas-in-lood en de onderste ramen zijn voorzien van luiken. De ramen op de eerste verdieping hebben een fijnmazige roedenverdeling.

De voorgevel (Noordoost) is geheel symmetrisch in haar opzet. Geheel in het midden is een middenrisaliet geplaatst. Midden in dit risaliet is een deuropening aangebracht. Voor deze deur is een ommuurde stoep gelegen, voor de gehele breedte van het risaliet. Boven de deur is afdak opgehangen aan drie ophangstangen. Het afdak strekt zich uit boven de gehele stoep. Links en rechts van het middenrisaliet is op de begane grond een venster geplaatst. Boven het afdak is midden boven de deuropening een bovenlicht aangebracht. Links en rechts van dit bovenlicht is een klein venster geplaatst. Recht boven het bovenlicht bevindt zich een rechthoekig venster. Het gehele middenrisaliet is gedekt met een wolfdak. Links en rechts van het wolfdak is in het dakvlak van het schilddak een halfronddakkapel aangebracht. Deze dakkapellen bevinden zich recht boven de vensters op de begane grond.
De achtergevel (Zuidwest) is geheel symmetrisch in haar opzet. In het midden bevindt zich een uitbouw. In het midden van deze uitbouw is op de begane grond één venster geplaatst. In de gevelwanden links en rechts van de uitbouw, is een venster aangebracht. Recht boven het venster in de uitbouw is een dakkapel aangebracht. De kap van deze uitbouw bestaat uit een schilddak. Links en rechts van dit schilddak is in het dakvlak van het achterliggende schilddak een halfrond dakkapel aangebracht. Deze dakkapellen bevinden zich recht boven de vensters op de begane grond.
De linkerzijgevel (Zuidoost) van de uitbouw aan de achterzijde heeft een half kruisvenster, met dubbele luiken. De linkerzijgevel van het hoofdgedeelte is symmetrisch in haar opzet. In het midden is een erker geplaatst. Het raam in deze erker valt buiten de bescherming door aanpassingen in 1958. Boven de erker is een balkon aangebracht, ter hoogte van de daklijst. Achter dit balkon is een deuropening met twee deurvleugels geplaatst. Boven deze deuren is een wolfdak aangebracht.
De rechterzijgevel (Noordwest) van de erker aan de achterzijde (ZW) heeft een half kruisvenster, met dubbele luiken. De rechterzijgevel van het hoofdgedeelte is verbouwd in 1998 en valt daardoor buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als voorbeeld van een zuiver ontworpen villa in landelijke bouwstijl
- als relatief gaaf voorbeeld van twee vrijwel identieke villa's in Laren, waarbij in dit geval de symmetrisch opzet herkenbaar is gebleven
- als voorbeeld van een villa ontworpen door architect H.D. Tabak.

Het pand is van situationele en ensemblewaarde
- door haar ruimtelijke relatie met de groene omgeving (hertenkamp), de hierdoor ruime zichtrelatie tot aan de Van Nispenstraat en Hilversumseweg, de laanbeplanting en de naastgelegen vrijliggende, villa-achtige bebouwing.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

Voorgevel (Noordoost)

Zijgevel straatzijde (Zuidoost)

Achtergevel (Zuidwest)

Oe aangepast

5.15 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Stationsweg 8**
Kadastrale aanduiding	**: C724**
Naam	**: Landhuis Larendal**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: P.C. van Uchelen**
Opdrachtgever	**: A.P. Dumé**
Bouwjaar	**: 1939/1940**
Bouwtype	**: villa/landhuis**
Bouwstijl	**: landhuisstijl**
Datum opname	**: 27 december 2005**
Naam inventarisator	: 5.1.2e
Opmerkingen	: In het archief bevinden zich ontwerpen van R.D. Tabak uit 1904 en 1911 met enkele verbouwingen aan een huis op dit adres, maar deze zijn niet terug te vinden in het huidige gebouw. Het huidige gebouw is gelijktijdig ontworpen met de dubbelvilla aan de Houtweg. Beide villa's zijn ontworpen in opdracht van A. P. Dumé en zijn door middel van een tussenlid met elkaar verbonden. Het geheel is opgetrokken naar ontwerp van P.C. van Uchelen.

Inleiding:
In 1939 werd het ontwerp voor deze villa door P. C. van Uchelen gemaakt tezamen met het ontwerp voor de naastgelegen dubbelvilla. Van Uchelen maakte voor deze villa niet alleen een ontwerp voor de villa, maar ook voor de naastgelegen garage met de verbindende tuinmuur, een tuinhuisje met een verbindende loggia met de villa en het hekwerk aan de straatzijde.
Van Uchelen heeft in dit ontwerp Engelse invloeden toegepast zoals de rode leien op de daken en de erkervensters op de eerste verdieping. Daarnaast heeft hij ook typische elementen uit de Gooise bouwkunst gehaald, zoals de brede liggende vensters met bovenlichten en de gepotdekselde delen bij de topgevels die veel bij Gooise boerderijen werden toegepast.
Van Uchelen werd, als leerling van Wouter Hamdorff, gezien als een exponent van de bouwers in Gooise Landhuisstijl en dit complex komt ook als zodanig voor in de vakliteratuur.

Omschrijving:
Het complex bestaat uit een woonhuis, een garage, een verbindende tuinmuur, een tuinhuisje en een hekwerk aan de straatzijde.
De villa is nagenoeg vrij en evenwijdig gelegen aan de Stationsweg. Het gebouw is opgetrokken op een T-vormige plattegrond en heeft een kleine uitbouw op de noordoostelijke hoek en een uitbouw op de zuidwestelijke hoek. Doormiddel van uitbouw op de zuidwestelijke hoek is de villa verbonden met de naastgelegen dubbelvilla Houtweg 2/2A. Het pand is twee bouwlagen hoog met een kap. De muren zijn opgetrokken in baksteen en witgeschilderd, met uitzondering van de plint. De vensters hebben een kleine roedenverdeling.
De kap wordt gevormd door twee haaks op elkaar staande zadeldaken met wolfseinden. Daarnaast heeft de uitbouw op de zuidwestelijke hoek een zadeldak en de uitbouw op de noordoostelijke hoek heeft een lessenaardak dat overgaat in het haaks op de weg gelegen dak. De daken zijn gedekt met roodpaarse leien. Op de nok zijn twee schoorstenen geplaatst, waarbij één op de zuidoostelijke kop van het dak staat en de tweede schoorsteen staat midden op het punt waar de nokken van beide daken samenkomen.
De voorgevel (zuidoost) bestaat uit meerdere onderdelen. Geheel rechts is een topgevel, met links een teruggelegen zijgevel. Links van deze zijgevel is de gevelzijde van de uitbouw op de zuidwestelijke hoek. De topgevel heeft links op de begane grond een liggend venster met aan weerszijde een klein luik. Rechts van dit venster is een halfronde deuropening aangebracht. Rechts van deze deuropening is een nagenoeg vierkant venster aangebracht met twee luiken. Op de eerste verdieping is boven de deur een erkervormig venster aangebracht. Links en rechts van dit venster is een rond venster geplaatst. Links van de topgevel is de teruggelegen gevelzijde van de parallel gelegen bouwdeel zichtbaar. In deze gevel is een deuropening aangebracht. Geheel links is de teruggelegen gevel van de uitbouw op de zuidwestelijke hoek zichtbaar. Deze blinde gevel heeft enkele aanpassingen ondergaan.
De achtergevel (noordwest) bestaat uit een afgeknotte topgevel, met links de gevel van de uitbouw op de noordoostelijke hoek en rechts de gevel van de uitbouw op de zuidwestelijke hoek. De afgeknotte topgevel heeft op de begane grond in het midden van de gevel één groot liggend venster met aan weerszijde een klein luik. Dit venster is in drie delen verdeeld, waarbij het middelste raam geen roedenverdeling heeft. Recht boven dit venster is een smal bovenlicht aangebracht. Op de eerste verdieping is een lang liggend venster geplaatst, recht boven het venster op de begane grond. Op de tweede etage is een liggend venster aangebracht. Midden in de tuit is een muuranker geplaatst. Rechts van de topgevel bevinden zich op de begane grond een deur en een venster, die later zijn aangebracht voor een open loggia. Boven de deur en het venster is een houten balkon geplaatst. Dit balkon heeft een groot overstek. In het dakvlak achter het balkon bevindt zich een dakkapel. Rechts van de achtergevel is de gevel te zien van de uitbouw op de zuidwestelijke hoek. Dit vormt de gevelzijde van een tuinhuisje. In deze gevel is één vierkant venster aangebracht. Links van de afgeknotte topgevel is de zijgevel te zien van de uitbouw op de noordoostelijke hoek van de villa. In deze zijgevel is een deuropening aangebracht.
Tegen de linkerzijgevel (zuidwest) grenst geheel links het dak van de uitbouw op de zuidwestelijke hoek van de villa. Op de begane grond is rechts van deze uitbouw een lang liggend venster aangebracht met aan weerszijde een luik. Dit venster is in drie delen verdeeld, waarbij het middelste raam geen roedenverdeling heeft. Recht boven dit venster is een smal bovenlicht aangebracht. De gevelwand boven dit venster heeft een potdekselwerk. Op de eerste verdieping is in het midden een liggend venster geplaatst.
Voor de rechterzijgevel (noordoost) is links een uitbouw geplaatst. In de gevel van deze uitbouw is een venster geplaatst met aan weerszijde een klein venster. In het lessenaardak van deze uitbouw is een dakkapel geplaatst onder een opgelicht leien dak. In de zijgevel van het

hoofdgebouw zijn op de begane grond twee vensters naast elkaar geplaatst. Op de eerste verdieping bevindt zich in deze gevel een venster. In het dakvlak boven dit venster is een dakkapel geplaatst onder een opgelicht leien dak.

Tussen de rechterhoek van de uitbouw aan de noordoostelijke zijde van de villa en de garage is een witgeschilderde bakstenen scheidingsmuur geplaatst. De muur is gedekt met roodpaarse leien en voorzien van een getoogde houten poort.

De garage is in baksteen opgetrokken op een rechthoekige plattegrond van één bouwlaag hoog onder een zadeldak. De muren zijn witgeschilderd met uitzondering van de plint. In de oostelijke topgevel is een getoogde garagedeur met twee deurvleugels geplaatst. In de zuidelijke zijgevel is een venster aangebracht. De oostelijke topgevel en de noordelijke zijgevel zijn beiden blind.

Het hekwerk aan de straatzijde bestaat uit twee lage bakstenen kolommen op een autobrede afstand van elkaar gelegen, waarbij de linker de dubbele breedte heeft van de rechter kolom. Om de linker kolom is een muurtje geplaatst in de vorm van kwart cirkel, waardoor er een kleine voetgangersdoorgang ontstaat. Tegen de rechter kolom is een muurtje gebouwd in de vorm van een kwart cirkel.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- Als voorbeeld van een laatvooroorlogse villa met invloeden uit de Engelse en de Gooise landhuisstijl
- Als voorbeeld van een grote villa in het oeuvre van de Larense architect P. C. van Uchelen
- Vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp
- Vanwege de architectonische eenheid tussen de villa en de garage, het tuinhuisje, de tuinmuur en het hekwerk aan de straatzijde, alsmede met de dubbelvilla aan de Houtweg 2/2A.

De villa is van waarde vanwege:
- De architectonische gaafheid van het exterieur

Het pand is van situationele en ensemblewaarde:
- Vanwege haar prominente ligging van het complex op de hoek van de Stationsweg met de Houtweg, alsmede vanwege haar relatie tot het hertenkamp en de omliggende villabebouwing van vlak voor de Tweede Wereldoorlog.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
NAi/UCHE t8-9 (bestektekeningen en plattegronden), ph14-15 (foto's op karton)

De zijgevel (zuidwest)

De voorgevel (zuidoost) met de zijgevel (zuidwest)

De zijgevel (noordoost)

De voorgevel (zuidoost) met links de voordeur, rechts de kopse gevel van het langhuis

De achtergevel (noordwest) met rechts de zijgevel van de uitbouw.

De begane grond van de achtergevel met rechts de uitbouw (het tuinhuisje) op de zuidwestelijke hoek

De tuinmuur

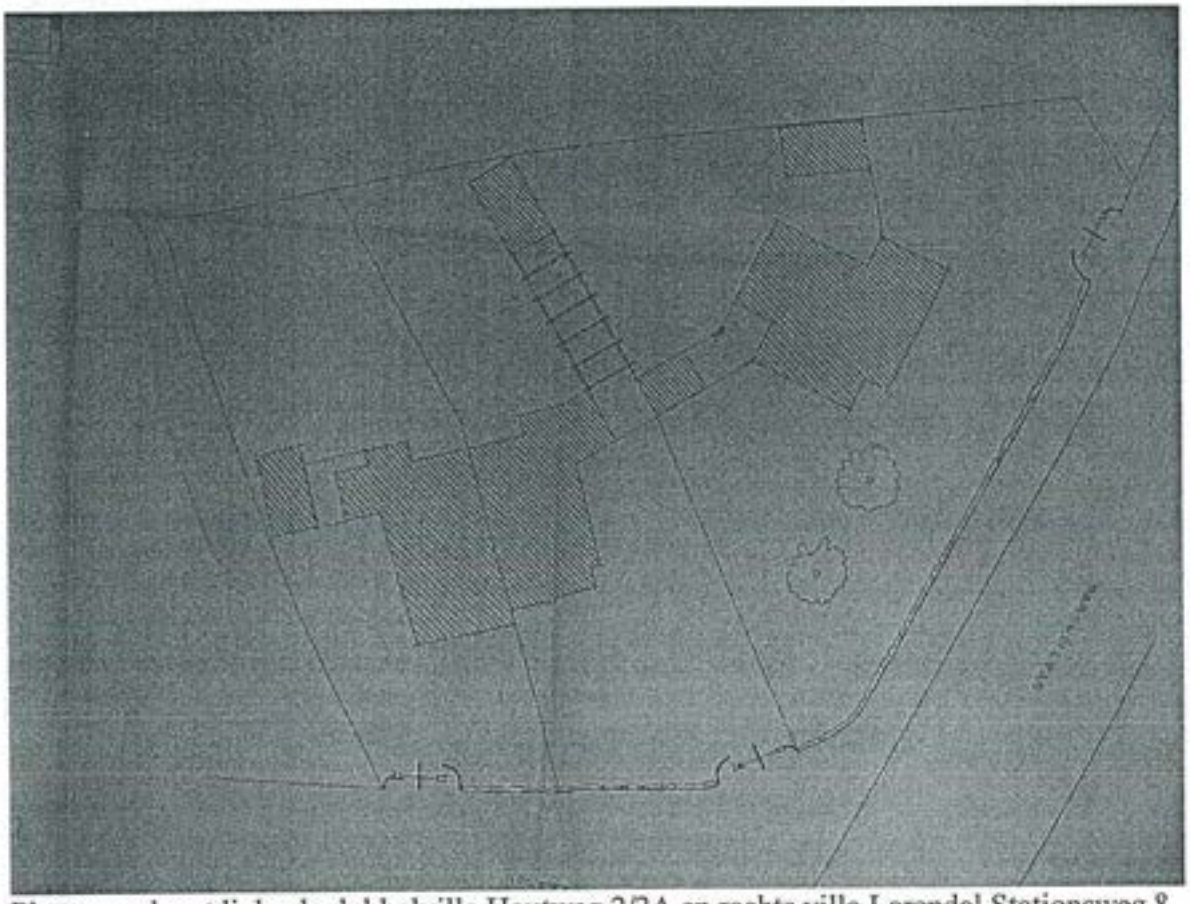
de garage

Het hekwerk aan de straatzijde

Oorspronkelijke toestand met links de dubbelvilla Houtweg 2/2A en rechts villa Larendal, Stationsweg 8

Plattegrond met links de dubbelvilla Houtweg 2/2A en rechts villa Larendal Stationsweg 8

6.9
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: 't Paadje 18**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: Gebr. Van den Brink (aannemers)**
Opdrachtgever	**: -**
Bouwjaar	**: 1927**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**: Gooise landhuisstijl**
Datum opname	**: 11 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:** - De gevels zijn mogelijk later wit geschilderd. - In 1997 is de schuur naast het huis verbouwd tot een onderdeel van de woning.

Inleiding:
Voordat de gebroeders Van den Brink de atelierwoning ontwierpen stond op dit stuk grond een kleine schuur, die zij hebben omgebouwd tot een atelierwoning.
Portretschilder Anne Marinus Broeckman (1874-1946) heeft een periode in dit huis gewoond. Hij schilderde landschappen en portretten in een impressionistische stijl en was opgenomen tussen de Gooische schilders als lid van de kunstenaarsvereniging 'De Tien'.

Omschrijving:
De atelierwoning is vrij gelegen op de hoek van 't Paadje met de Lantentijmen. Het pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond met een even brede aanbouw tegen de westelijke gevel. Het gebouw heeft één bouwlaag met een met rietgedekt schilddak en een met pannen gedekt lessenaardak boven de aanbouw.
De voorgevel (noord) wordt gekarakteriseerd door een ateliervenster met aan weerszijden een deuropening. (Rechts van deze voorgevel is de schuur gelegen die in 1997 is geconverteerd tot onderdeel van het woonhuis.)
De achtergevel (zuid) heeft een modern groot venster midden in de gevel, dat van ondergeschikte waarde is. De deuropening met stolpdeuren en de twee liggende vensters vormen nog de kenmerken van de atelierwoning.

De linker zijgevel (oost) wordt gekenmerkt door de twee eenvoudige vensters.
De rechter zijgevel (west) is in zijn geheel aangepast en van ondergeschikte waarde.

Redengevende omschrijving:

De atelierwoning is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als uitdrukking van de culturele ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- Als voormalige woning van de kunstschilder Anne Marinus Broeckman, één van de leden van 'De Tien'.

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- Als voorbeeld van een atelierwoning in Laren uit het begin van de 20ste eeuw.
- Vanwege de detaillering in de vensters met luiken in de voorgevel, oostelijke zijgevel en de stolpdeuren in de zuidelijke gevel.

De villa is van ensemblewaarde/ situationele waarde:
- Vanwege de beeldbepalende ligging op de hoek van 't Paadje met de Lantentijmen.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, Gé van der, *Laren rijk aan monumenten*, Laren (N.H.) 1982, p. 189

De voorgevel (noord)

De achtergevel (zuid)

De linker zijgevel (oost)

2.8
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 62 / 't Paadje 31**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**twee woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderij**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1870-1890**
Bouwtype	:	**langhuisboerderij, achterbaander**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:
Vanwege het ontbreken van bouwtekeningen is de boerderij gebouwd voor 1900. Op basis van architectonische kenmerken is deze boerderij te dateren in de periode 1870-1890. Het stalgedeelte is in de 1972 herbestemd tot woonhuis naar ontwerp van architect Jan Juffer. De toenmalige toestand (gevels, indeling) is bij deze gelegenheid op tekening gezet.
Voor en opzij van het oorspronkelijke woonhuisdeel staan leilinden.

Omschrijving:
De met de langsgevel enigzins gerend van het Zevenend gelegen boerderij is opgetrokken op rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak. De zijgevels zijn bepleisterd en boven een zwarte plint witgeschilderd. Het dakvlak wordt doorbroken door niet oorspronkelijke dakkapellen.

De kopse voorgevel is uitgevoerd met strekkenlagen boven de vensters, vlechtingen, muurankers en een tuit. De gevel heeft een quasi-symmetrische indeling met vier vensteropeningen op de begane grond, waarvan de tweede van links is uitgevoerd als deur. De deur is deelbaar en bevat een venster en bovenlicht. De vensters zijn zesruits schuifvesters met luiken. In de top bevindt zich een tweelichts kozijn met luiken en getoogd vierruits bovenlicht.

De rechter zijgevel bevat drie zesruits schuifvensters met luiken. Daarnaast bevindt zich een kleine loopdeur. Het voormalige stalgedeelte bevat een deur met bovenlicht waarin een levensboom (niet oorspronkelijk). Daarnaast bevinden zich vensteropeningen op de plaats van toenmalige betonnen stalramen.

De linker zijgevel bevat ter hoogte van het woonhuisdeel en links entree en twee vensters met luiken. Het voormalige stalgedeelte bevat nieuwe kozijnen op de plaats van de voormalige (betonnen stal-)vensters. Tegend e gevel is een niet beschermenswaardige erker gezet. Daarnaast bevinden zich stolpdeuren.

De achtergevel is grotendeels gepotdekseld en bevat glazen deuren met roedenverdeling ter plaatse van de staldeuren. Links bevindt zich een glasdeur met luik, in de topgevel bevindt zich een venster ter plaatse van het voormalige hooiluik. De gevel wordt gesierd door een eenvoudige makelaar.

Redengevende omschrijving
De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als herkenbaar voorbeeld van een eind 19de eeuwse langhuisboerderij, herbestemd tot twee woonhuizen. Van belang vanwege de hoofdvorm, het materiaalgebruik en de relatieve gaafheid.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als herkenbaar relict van het agrarische Laren in de Zevenend-buurt.

Van situationele waarde

-vanwege de opvallende en karakteristieke ligging, iets gerend ten opzichte van de weg, aan het Zevenend op de hoek van 't Paadje.

Bronnen en literatuur:
Boerderijen-inventarisatie T. van Tol, 1984
G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, 'Laren, rijk aan Monumenten', Laren 1982, 220
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, div. nrs. (4035, 5324)

Zevenend 62 / 't Paadje 31

Voorgevel 't Paadje

Idem

Voorgevel, detail topgevel

Rechterzijgevel (Zevenend)

Linker zijgevel, voorhuis

Idem, gezien vanaf de voorgevel

Achtergevel

Zijgevel deelgedeelte

5.16
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Tafelbergweg 32**
Kadastrale aanduiding	**: E275**
Naam	**: Zonnehoek**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: kinderpension**
Architect	**: J. Pauw**
Opdrachtgever	**: Dames Kieft**
Bouwjaar	**: 1917**
Bouwtype	**: pension**
Bouwstijl	**: 'Gooise landhuisstijl'**
Datum opname	**: 26 januari 2006**
Naam inventarisator	**:** [redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	: In 1944 heeft architect A.P. van den Brink het huis uitgebreid.

Inleiding:
In 1917 ontwierp architect Jan Pauw deze villa voor de dames Kieft. De villa had als doel om te fungeren als kinderpension. In 1944 breidde architect A.P. van den Brink de villa uit op de noordwestelijke hoek. De villa is opgetrokken in een zakelijk-traditionele stijl met opvallende hoofdvorm, details in het metselwerk en kozijnen en de toepassing van een rieten kap. Hierdoor refereert de villa enigszins aan traditionele boederijbouw.
Ter zijde is een opvallende lindenlaan gelegen, daarnaast, dichter bij de weg, een pand uit dezelfde periode.

Omschrijving:
De villa is schuin ten opzichte van de Tafelbergweg vrij gelegen en opgetrokken op een kruisvormige plattegrond met een kleine aanbouw in de noordwestelijke hoek en een loggia in de noordoostelijke hoek van het kruis. Het gebouw is twee bouwlagen hoog met een kap. De muren zijn opgetrokken in baksteen in halfsteens verband. Alle vensters hebben een kleine roedeverdeling.
De kap wordt gevormd door drie in elkaar stekende zadeldaken, waarbij de noord-zuid gerichte nok van het langhuis net iets hoger ligt dan de nokken die oost-west gericht zijn. De daken zijn met riet gedekt en hebben een ruim overstek. De

lessenaardaken boven de lage uitbouw in de noordoostelijke hoek, boven de loggia in de noordwestelijke hoek en boven het terras in de zuidwestelijke hoek zijn gedekt met rode Hollandse pannen.
De voorgevel (west) bestaat uit drie delen. Het eerste deel is de zijgevel van het langhuis, het tweede deel is de topgevel van het dwarshuis en de derde gevel is de gevel van de aanbouw in de noordwestelijke hoek van de villa. Geheel links in de voorgevel bevindt zich de gevel van de aanbouw. In deze gevel is een liggend venster aangebracht. De achterliggende gevel van het langhuis heeft op de hoek een schoorsteen. Rechts van de schoorsteen is in dit gevelvlak een vierkant venster geplaatst. Rechts van dit geheel is de topgevel van het dwarshuis. Op de begane grond bevindt zich links een nieuw groot venster zonder roedeverdeling. Rechts is een portiek met een getoogde opening. In dit portiek ligt de voordeur met zijlichten. Op de eerste verdieping zijn drie staande vensters naast elkaar geplaatst. In de top van deze gevel is een rond venster aangebracht. Rechts van de topgevel is de gevelwand van het langhuis gelegen, iets terug gelegen ten opzichte van het dwarshuis. Op de begane grond is voor deze gevel een overdekt terras gelegen. In de gevel achter dit terras is links een grote deuropening aangebracht met drie deuren. Geheel rechts van deze gevel is een klein rond venster geplaatst. Op de eerste verdieping is links een nagenoeg vierkant venster geplaatst. In het dakvlak is rechts een dakkapel aangebracht en ter plaatst steekt het dak verder over.
De achtergevel (oost) bestaat uit verschillende geveldelen. Ten eerste is er de topgevel van het dwarshuis, dat aan weerszijde wordt geflankeerd door de teruggelegen zijgevel van het langhuis. In de linkerzijgevel van het langhuis is links op de begane grond een klein rond venster geplaatst, gevolgd door twee staande vensters rechts in het gevelvlak. Op de eerste verdieping bevindt zich een liggend venster met vier kozijnen. Links van dit venster is het dakvlak verder doorgetrokken. Rechts van het venster is een staand venster aangebracht. In het dakvlak is recht boven het liggend venster een schoorsteen geplaatst. In de topgevel van het dwarshuis is op de begane grond een groot liggend venster geplaatst met vijf ramen. Op de eerste verdieping zijn drie staande vensters naast elkaar geplaatst. In de top van de gevel is in het midden een nagenoeg vierkant venster aangebracht. Rechts van deze topgevel is de zijgevel van het langhuis. Op de begane grond is voor deze gevel een loggia gelegen. De loggia heeft twee getoogde openingen. Achter de linker opening in de loggia is een deuropening met een boven- en een onderdeur. Achter de rechter opening van de loggia is een klein houten bankje tegen de muur bevestigd. Op de eerste verdieping van het langhuis bevindt zich een staand venster.
De linkerzijgevel (noord) wordt gevormd door de kopse gevel van het langhuis met links de zijgevel van de loggia en rechts de zijgevel van de aanbouw. In de gevel van de loggia is een getoogde opening aangebracht. De kopse gevel van het langhuis is symmetrisch ingedeeld. Op de begane grond is in het midden een klein liggend venster aangebracht. Links en rechts van dit venster is een staand venster geplaatst. Recht boven het liggende venster, is tussen de begane grond en de eerste verdieping een groot staand venster aangebracht. Boven dit venster hangt een houten bord met de naam Zonnehoek. Links en rechts van het grote staande venster is ter hoogte van de eerste verdieping een nagenoeg vierkant venster geplaatst met schuiframen. Ter hoogte van de zolder is in het midden van de gevel een liggend raam aangebracht. In de zijgevel van de aanbouw is een staand venster aangebracht.
De rechterzijgevel (zuid) bestaat uit de kopse gevel van het langhuis met links en rechts de zijgevel van het dwarshuis. De linkerzijgevel van het dwarshuis heeft op de begane grond een getoogde opening naar het portiek. Op de begane grond van de

kopse gevel van het langhuis bevinden zich drie grote deuropeningen met ieder twee deurvleugels. Rechts van deze deurvleugels is een kleine aanbouw geplaatst dat niet wordt beschermd. Rechts voor de eerste verdieping is een houten balkon gelegen, dat rust op drie houten pijlers. In de gevel achter dit balkon is in het midden een deuropening aangebracht met links en rechts een staand venster met schuiframen. In de top van de gevel is een staand venster aangebracht met een kruiskozijn, waarbij de onderste ramen zijn dichtgezet met een houten luik. Geheel rechts tegen de gevel is een schoorsteen geplaatst, die boven het dak met schoorsteenankers aan het zadeldak is bevestigd. De rechterzijgevel van het dwarshuis is geheel blind.

Redengevende omschrijving:

De villa is van cultuurhistorische waarde:
- als relatief zeldzaam voorbeeld van een kinderpension in Laren.

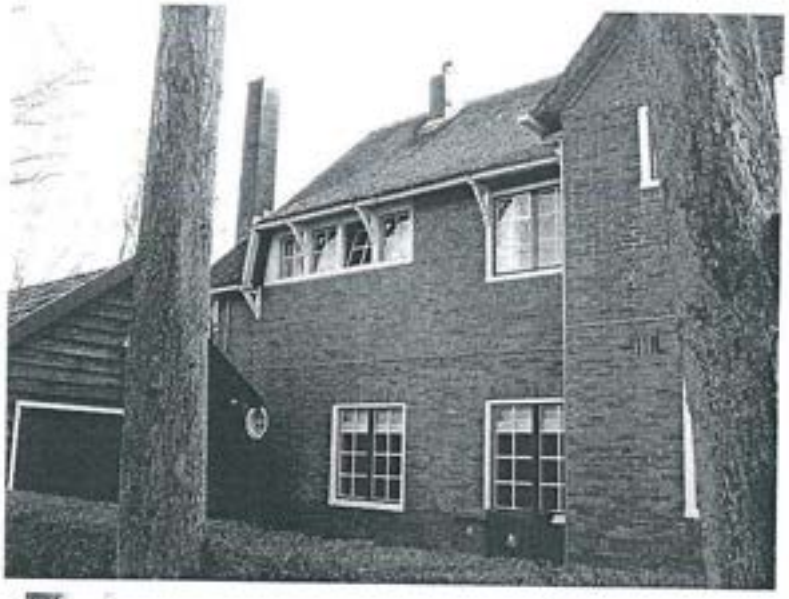
De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als herkenbaar voorbeeld van een villa in zakelijk-traditionele stijl uit het eerste kwart van de 20ste eeuw
- vanwege de gaaf behouden hoofdvorm van het gebouw, het materiaalgebruik en de detailleringen.

De villa is van situationele en ensemblewaarde:
- vanwege de ligging aan de Tafelbergweg in relatie met de naast gelegen villa en de tussen gelegen lindenlaan.

Bronnen en Literatuur:
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht

De voorgevel (west)

De achtergevel (oost)

De linkerzijgevel (noord)

De rechterzijgevel (zuid)

1.09
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Torenlaan 4-8**
Kadastrale aanduiding	:	**F 595**
Naam	:	
Huidige bestemming	:	**Woonhuis en galerie**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Woonhuis, woonhuis en winkel**
Architect	:	**Onbekend**
Opdrachtgever	:	**Onbekend**
Bouwjaar	:	**Onbekend, 18de eeuw**
Bouwtype	:	**Arbeiderswoningen**
Bouwstijl	:	**N.v.t.**
Datum opname	:	**Mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	**Het pand dient als één geheel te worden beschermd (winkel en woonhuis).**

Inleiding:

Het karakteristiek gelegen pand dateert vermoedelijk uit het einde van de 18de eeuw. Op de kadastrale kaart van 1832 staat het gebouw vermeld; tegen de linkerzijgevel zou een aanbouw hebben gestaan. Deze is thans niet meer aanwezig. Het pand is van het type arbeiderswoning. Vermoedelijk bevatte het pand vroeger drie woningen. In 1921 is de voorzijde naar ontwerp van G.H. Hofstee verbouwd tot winkel. Daarbij zijn de voor- en zijgevels voorzien van etalagevensters. Hier decennia lang de juwelierszaak van de familie Van der Schaal gevestigd. Thans is er een galerie in gevestigd.

Omschrijving:

Het met de kopgevel richting de Kei gelegen pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een met rode pannen gedekt zadeldak met de nok evenwijdig aan twee wegen, namelijk de Torenlaan en De Rijt.
De kap wordt doorbroken door op regelmatige afstand van elkaar geplaatste dakkapellen met een reeks ramen.
Het muurwerk vertoont rondom een aantal bouwsporen en is deels voorzien van kalkvoegen. Een deel van de plint is gecementeerd.

De voorgevel of kopgevel richting Kei is een tuitgevel met vlechtingen en muurankers. De symmetrische indeling bestaat uit een eenvoudige winkelpui met in het midden een deur met bovenlicht en ter weerszijden een etalageruit met bovenlichten. Dezelfde vensters bevinden zich ook respectievelijk rechts en links in beide zijgevels. De bovenlichten hebben een ruitvormige roedenverdeling. In de top van de voorgevel bevindt zich een klein gekoppeld venster met luiken.

De rechterzijgevel bevat een kozijn met luiken, een klein venster, een zesruits-schuifraam met luiken, een houten deur met bovenlicht en een dito schuifraam met luiken.

De linker zijgevel bevat een voormalig kruiskozijn waarvan het bovendeel is behouden. Ook hier zijn luiken aangebracht. Daarnaast bevindt zich een deur, een klein venster, een 20-ruits schuifraam, een deur en een dito kozijn met raam.

De achtergevel (woongedeelte) heeft twee zesruits schuiframen, de linker met luiken, en een klein venster in de top. De tuitgevel heeft muurankers en vlechtingen.

Redengevende omschrijving

Het pand is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een voormalige arbeiderswoningen uit de 18de eeuw in het gebied rond de Kei, omgebouwd tot (dorps)winkel.
- als representant van het agrarische verleden van het dorp.

Het object is van architectuurhistorische waarde

- vanwege het bouwtype: een rijtje langgerekte voormalige arbeiderswoningen
- vanwege de relatieve gaafheid van het geheel: hoofdvorm, muurwerk, indeling gevels, met name van het woonhuisdeel.

Tevens van situationele waarde

- vanwege de voor Laren kenmerkende ligging, schuin gerend op de Torenlaan en parallel aan De Rijt.

Van ensemblewaarde

- in relatie tot de boerderijen rond de Kei, vanwege de visuele geleiding richting Brink en de relatie met de winkels aan de Rijt 8-12.

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, onder andere 889 (verbouwing winkel, 1921), 2136 (dakkapel, 1937)

Torenlaan 4-8

Voorgevel (winkelzijde)

Rechterzijgevel

Rechterzijgevel richting Brink

Linkerzijgevel

Linkerzijgevel, middendeel

Linkerzijgevel, links

Achtergevel

1.09
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Torenlaan 4-8**
Kadastrale aanduiding	:	**F 595**
Naam	:	
Huidige bestemming	:	**Woonhuis en galerie**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Woonhuis, woonhuis en winkel**
Architect	:	**Onbekend**
Opdrachtgever	:	**Onbekend**
Bouwjaar	:	**Onbekend, 18de eeuw**
Bouwtype	:	**Arbeiderswoningen**
Bouwstijl	:	**N.v.t.**
Datum opname	:	**Mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	**Het pand dient als één geheel te worden beschermd (winkel en woonhuis).**

Inleiding:

Het karakteristiek gelegen pand dateert vermoedelijk uit het einde van de 18de eeuw. Op de kadastrale kaart van 1832 staat het gebouw vermeld; tegen de linkerzijgevel zou een aanbouw hebben gestaan. Deze is thans niet meer aanwezig. Het pand is van het type arbeiderswoning. Vermoedelijk bevatte het pand vroeger drie woningen. In 1921 is de voorzijde naar ontwerp van G.H. Hofstee verbouwd tot winkel. Daarbij zijn de voor- en zijgevels voorzien van etalagevensters. Hier decennia lang de juwelierszaak van de familie Van der Schaal gevestigd. Thans is er een galerie in gevestigd.

Omschrijving:

Het met de kopgevel richting de Kei gelegen pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een met rode pannen gedekt zadeldak met de nok evenwijdig aan twee wegen, namelijk de Torenlaan en De Rijt.
De kap wordt doorbroken door op regelmatige afstand van elkaar geplaatste dakkapellen met een reeks ramen.
Het muurwerk vertoont rondom een aantal bouwsporen en is deels voorzien van kalkvoegen. Een deel van de plint is gecementeerd.

De voorgevel of kopgevel richting Kei is een tuitgevel met vlechtingen en muurankers. De symmetrische indeling bestaat uit een eenvoudige winkelpui met in het midden een deur met bovenlicht en ter weerszijden een etalageruit met bovenlichten. Dezelfde vensters bevinden zich ook respectievelijk rechts en links in beide zijgevels. De bovenlichten hebben een ruitvormige roedenverdeling. In de top van de voorgevel bevindt zich een klein gekoppeld venster met luiken.

De rechterzijgevel bevat een kozijn met luiken, een klein venster, een zesruits-schuifraam met luiken, een houten deur met bovenlicht en een dito schuifraam met luiken.

De linker zijgevel bevat een voormalig kruiskozijn waarvan het bovendeel is behouden. Ook hier zijn luiken aangebracht. Daarnaast bevindt zich een deur, een klein venster, een 20-ruits schuifraam, een deur en een dito kozijn met raam.

De achtergevel (woongedeelte) heeft twee zesruits schuiframen, de linker met luiken, en een klein venster in de top. De tuitgevel heeft muurankers en vlechtingen.

Redengevende omschrijving

Het pand is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een voormalige arbeiderswoningen uit de 18de eeuw in het gebied rond de Kei, omgebouwd tot (dorps)winkel.
- als representant van het agrarische verleden van het dorp.

Het object is van architectuurhistorische waarde

- vanwege het bouwtype: een rijtje langgerekte voormalige arbeiderswoningen
- vanwege de relatieve gaafheid van het geheel: hoofdvorm, muurwerk, indeling gevels, met name van het woonhuisdeel.

Tevens van situationele waarde

- vanwege de voor Laren kenmerkende ligging, schuin gerend op de Torenlaan en parallel aan De Rijt.

Van ensemblewaarde

- in relatie tot de boerderijen rond de Kei, vanwege de visuele geleiding richting Brink en de relatie met de winkels aan de Rijt 8-12.

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, onder andere 889 (verbouwing winkel, 1921), 2136 (dakkapel, 1937)

Torenlaan 4-8

Voorgevel (winkelzijde)

Rechterzijgevel

Rechterzijgevel richting Brink

Linkerzijgevel

Linkerzijgevel, middendeel

Linkerzijgevel, links

Achtergevel

LAREN, TORENLAAN 21-21A REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Torenlaan21-21a

postcode + plaats : 1251 HE LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning en winkel

bouwjaar : 1906

verbouwingen : 1909: het wijzigen van een muurtje en verplaatsen van een trap; 1910: bouw van een houten zomerhuis; 1916: het plaatsen van een dakvenster; 1933: het vergroten en 2 meter vooruit plaatsen van de voorkant van de serre; 1939 (ontwerp H.F. Smit): het wijzigen van de achterzijde het huis met aanbouw WC en plaatsen van een tweede trap in interieur; 1947: het vernieuwen en veranderen van de dakbedekking (nieuwe pannen); 1949: een nieuw te bouwen schuurtje; 1951: het wijzigen van een erkerkozijn in een winkel, waarbij links in de rechter zijgevel een deur wordt geplaatst

architect : H.D. Tabak te Amsterdam

opdrachtgever : J.A.H. Thuijs te Blaricum

bouwstijl : mengstijl met invloeden van neorenaissance, Chaletstijl en Art Nouveau

bouwtype : villa

kadastrale aanduiding : Laren G 1811 en F 1812

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 17-09-2012

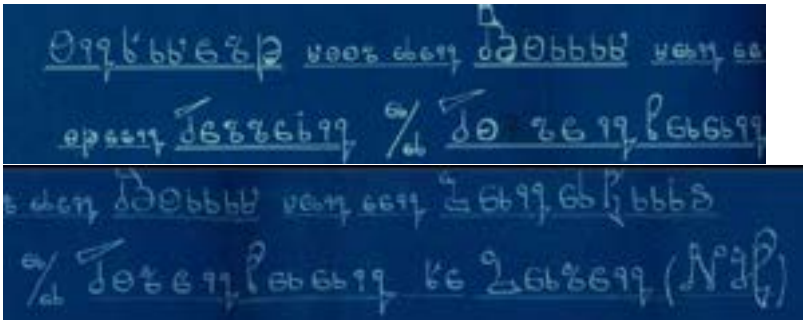
datum beschrijving : 22-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot het volgende object: de villa Torenlaan 21-21a. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouw aan de achterzijde van het pand met adres Torenlaan 21b heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

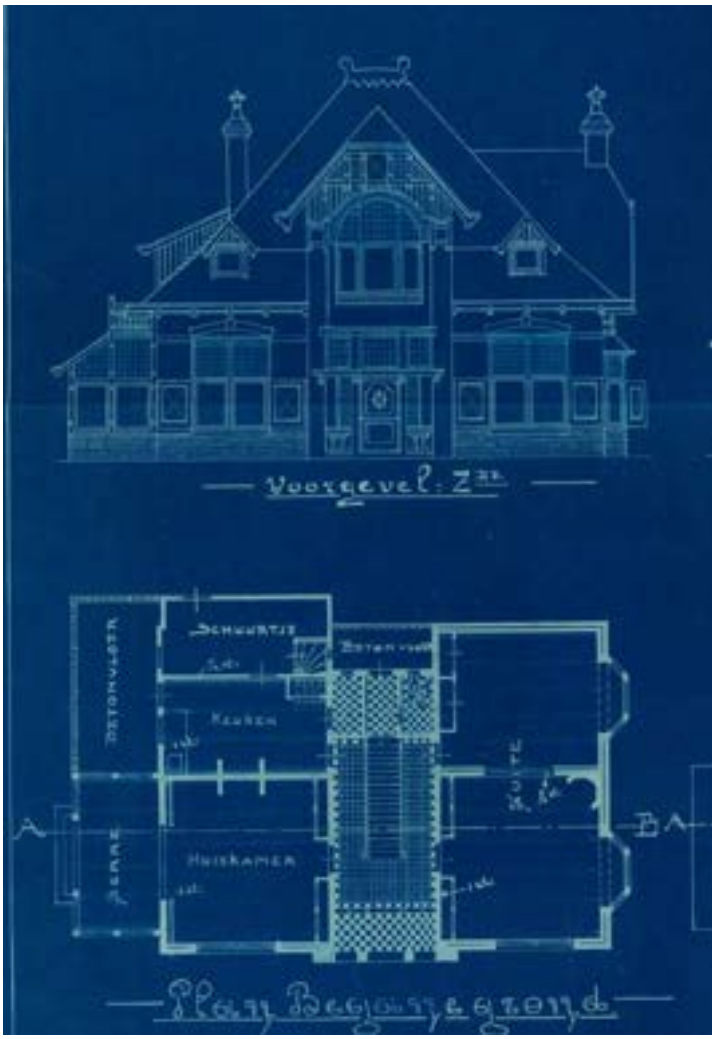
Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Op 25 september 2006 wordt vergunning verleend voor de bouw van een landhuis aan de Torenlaan te Laren. Bijzonder is de typografie van de letters op de bouwtekening, in een eigen handschrift van de architect. Het was een meer gezien gebruik onder architecten. Zij beschouwden zichzelf als beeldend kunstenaars en grafisch ontwerp maakte deel uit van hun opleiding.

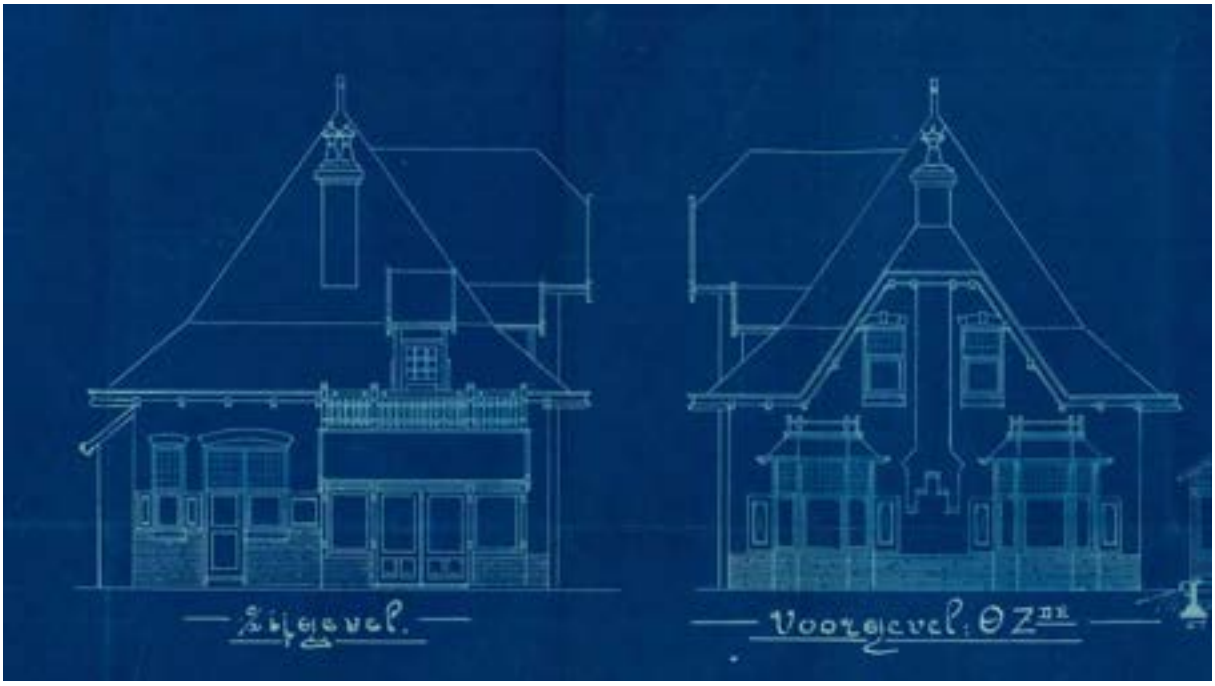

Ontwerp voor den Bouw van een Landhuis op een terrein a/d Torenlaan te Laren (NH)

De architect van het pand was H.D. Tabak (1882-1952), een bekende Amsterdamse architect, die in deze periode ook zeer veel opdrachten had in Laren. Veel van zijn werken zijn als rijksmonument of als gemeentelijk monument beschermd. Eén van zijn bekende werken in Laren is het voormalige stationshotel, nu Chinees restaurant aan de huidige Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat, destijds Stationsweg, ter hoogte van de voormalige halte van de stoomtram. Ook de uitbreiding van Hotel Blom aan de Naarderstraat uit 1909, waar eveneens een halte van de stoomtram was, is van de hand van Tabak. Het huis aan de Torenlaan is ontworpen in een voor die tijd gebruikelijke mengstijl met invloeden van neorenaissance, Chaletstijl en Art Nouveau.

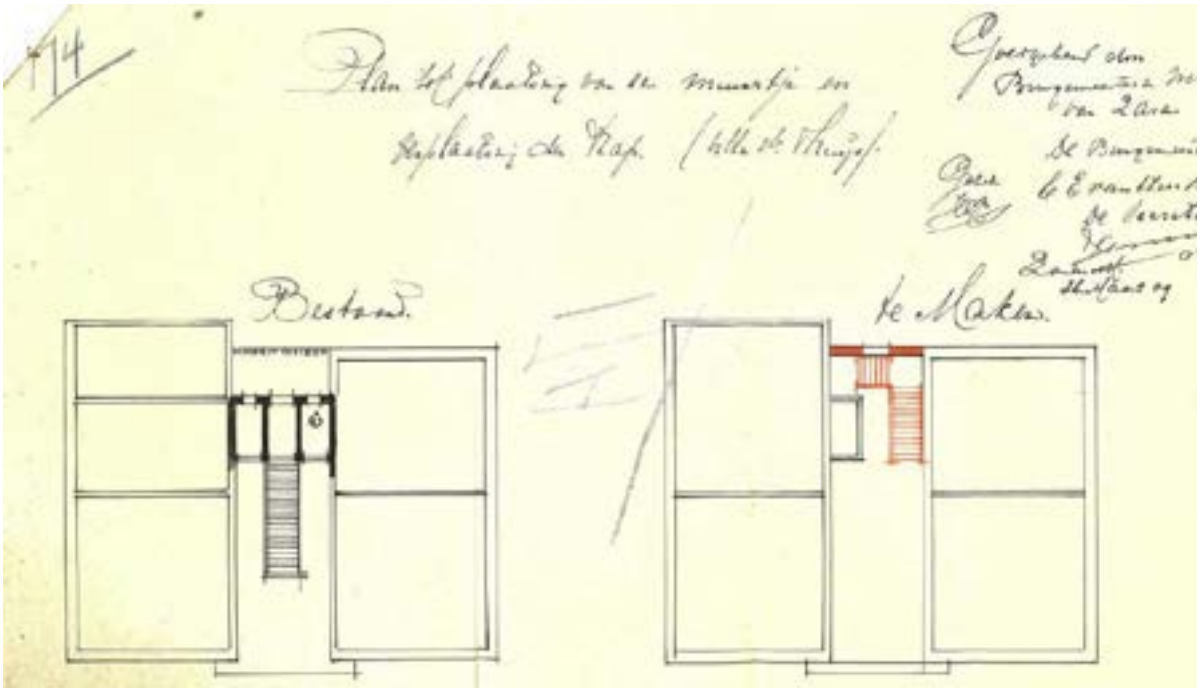

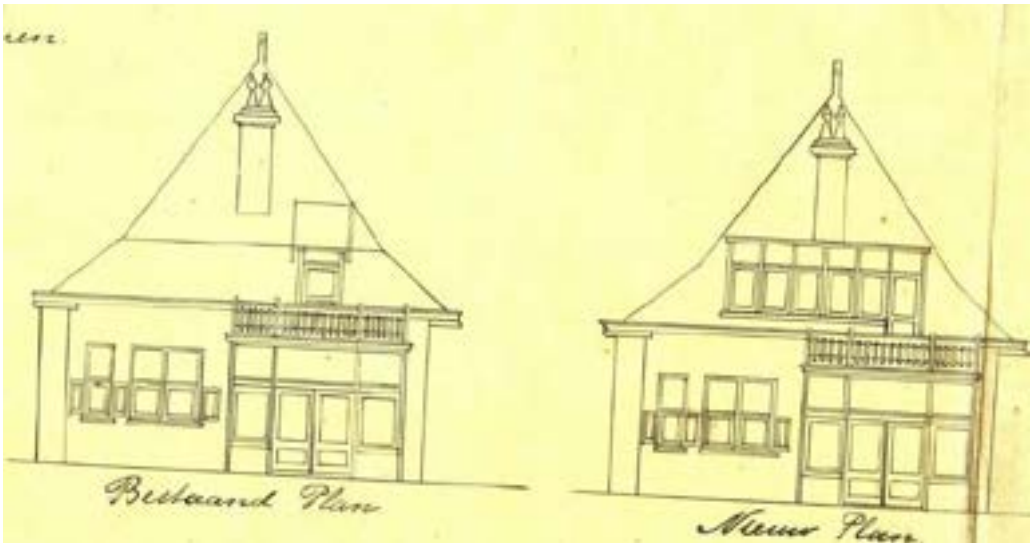

Bouwtekening uit 1906 van architect H.D. Tabak te Amsterdam voor de heer J.A.H. Thuijs te Blaricum (gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 73)

De opdrachtgever voor het landhuis was de heer Thuijs uit Blaricum. Thuijs was verffabrikant en het huis werd op enig moment ook tot verfwinkel verbouwd, ter plaatse van de voormalige suite. De huidige schilderswinkel en verkopers van kunstschilderartikelen 'Brink en Thuys' aan de Torenlaan stamt hier nog vanaf en is in de voormalige verffabriek Firma Van den Brink gevestigd.

Interne verbouwing in 1909 door Van Schaik & van Dort, timmerman en aannemer (gemeentearchief Laren bouwdossier nr. 174)

Het plaatsen van een dakvenster door Chr. Vermolen timmerman voor den weledelen heer Thuis (in plaats van Thuijs!) in 1916 (gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 622).

Het pand is zeer gaaf bewaard. Na een aantal zeer vroege verbouwingen is er bijzonder weinig aan het pand gewijzigd. De grote dakkapel aan de westzijde dateert reeds uit 1916 en de uitbreiding van de serre uit 1933. In 1947 is de dakbedekking gewijzigd en vernieuwd en zijn er pannen op het dak gelegd. Welk type en kleur bedekking er aanvankelijk was, is niet bekend. Van het in 1910 gebouwde houten zomerhuis aan de noordoostzijde van het perceel is niet duidelijk of daarvan wellicht een restant is opgenomen in het huidige pand Torenlaan 21b, dat niet tot de oorspronkelijk bouwmassa behoort en wegens het ontbreken van monumentale waarden niet tot de bescherming wordt gerekend.

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Het pand behoort tot de jongere bebouwing die vanaf 1880-1900 (toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd) tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in werd geplaatst. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte. Het pand Torenlaan 21-21a staat aan één van de oudste en belangrijke oude uitvalswegen van Laren, tussen de HN kerk van Laren en de NH kerk van Blaricum. De stoomtram liep in het verleden voor het pand langs. Iets naar het zuiden ligt het kleine brinkje op Torenlaan / Krommepad, bij de kei, dat samen met de grote Brink in het centrum en het brinkje halverwege de Sint Janstraat, dat 'Klein Laren' wordt genoemd, de drie Larense brinken vormt. Het pand Torenlaan 21-21a is vrijstaand op het perceel gelegen en heeft een ondiepe voortuin en speelt qua architectuur in op de ligging op een perceel in de knik van de straat. De zuidgevel ligt evenwijdig aan de straat en de hoofdentree is prominent naar de straat gekeerd, de oostgevel, op de bouwtekening ook voorgevel genoemd, is rijk versierd met twee erkers en een fraaie schoorsteenpartij die een opvallend verticaal accent aan de gevel geeft.

Architectonische omschrijving

Het pand Torenlaan 21-21a uit 1906 is een van oorsprong symmetrisch opgebouwd woonhuis met rechthoekige plattegrond, bestaande uit een naar de straat gekeerde risalerende middenpartij waarin zich de hoofdentree en het trappenhuis bevindt, met aan weerszijden een woonvleugel. De oorspronkelijke symmetrie is iets gewijzigd door de uitbouw van de serre aan de zuidwestzijde in 1916 en de jongere uitbouwen onder plat dak aan de achterzijde (noordzijde). Het pand is anderhalve bouwlaag hoog en opgetrokken in baksteen. De plint is uitgevoerd in schoon metselwerk in kruisverband en daarboven is het pand wit gepleisterd, uitgezonderd de in schoon metselwerk uitgevoerde ontlastingsbogen, banden en lijsten, deels in een combinatie van gele en rode verblendsteen. Het ingezwenkte schilddak is voorzien van steekkappen en de overkragende daklijst rust op houten klossen. Het dak is gedekt met verbeterde Hollandse pannen en voorzien van verschillende dakkapellen uit zowel de bouwperiode als later, waaronder de grote dakkapel uit 1916 op het zuidwestelijke schild boven de serre. Het middenrisaliet met hoofdentree is rijkelijk voorzien van decoraties en eindigt in een houten kap in Chaletstijl. De hoofdentree bevindt zich in een inpandig portiek met luifel, stoep van gekleurde tegels en zijbanken. De paneeldeur (boven-onderdeur) in een combinatie van groen geschilderd en blank hout met een raam en siersmeedwerk, heeft een gebogen bovenzijde en een bovenlicht- en zijlichten van geel gekleurd glas-in-lood. Het portiek wordt gevormd door een opening in de gevel met aan weerszijden een opengewerkt muurtje van gemetselde penanten die met hardsteen zijn afgedekt. Boven de luifel zijn er drie glas-in-lood ramen van het voordeurkozijn. Links van de voordeur bevindt zich een hardstenen brievenbus. Op de verdieping boven het portiek is een samengesteld venster met groot halfrond glas-in-lood bovenlicht en een ontlastingsboog van gele en rode verblendsteen te zien. In de geveltop is een luik met zijlichten aanwezig, omgeven door houten betimmering in Chalettrant, met een zadeldak met gewolfde steekkap die, als ware het een luifel, ver overkraagt. Op de nok van de steekkap staat een windvaan. Ter weerszijden van het middenrisaliet zijn twee kruisvensters met onderluiken aanwezig, met glas-in-lood bovenlichten en een ontlastingsboog van gele en rode verblendsteen. In het dak boven deze vensters bevinden zich kleine dakkapellen met bewerkte houten zijwangen die uit de

bouwperiode dateren. In de linker zijgevel is de in 1933 uitgebouwde serre aanwezig met daarop een bewerkt balkonhek en de dakkapellen uit 1916. Links ervan is het keukenraam uit de bouwperiode, waarnaast zich in oorsprong de keukendeur bevond. De achtergevel is voorzien van een luifel en enkele vensters die nog uit de bouwperiode dateren. Enkele andere vensters en deuren zijn vernieuwd. Ook is er een aanbouw tegen de achtergevel die geen monumentale waarde heeft en niet in het bijzonder beschermingswaardig wordt geacht. De noordoostgevel (rechter zijgevel) van het pand is nog geheel oorspronkelijk uit 1906 en zeer rijk gedecoreerd waarbij duidelijk rekening is gehouden met de ligging in de bocht van de weg. Oorspronkelijk bevond zich hier de kamer en-suite, waarvan de twee erkers met glas-in-lood, luiken en uitkragend plat dak op klossen resteren en de zeer fraai bewerkte schoorsteenpartij met decoraties in hardsteen, gewone baksteen en gele en rode verblendsteen. Ter weerzijden van de schoorsteen bevinden zich op de verdieping twee vensters met glas-in-lood bovenlicht en eveneens een ontlastingsboog van gele en rode verblendsteen. De gewolfde kap kraagt ver uit en wordt gedragen door bewerkte klossen. De suite is op enig moment gewijzigd in een winkel, welke functie dit deel van het pand nog steeds heeft. Daartoe is er een deur gemaakt in de linker erker. Voor een deel loopt rondom het pand nog het oorspronkelijke keienbed (lekkeitjes) met leem ertussen, zoals bij oude boerderijen en arbeiderswoningen gebruikelijk was met als functie de drainage voor het water dat van de rieten daken kwam. Getuige de bouwtekeningen heeft dit pand echter altijd dakgoten gehad.

Waardering

De villa Torenlaan 21-21a te Laren uit 1906 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als zeer gaaf bewaarde villa met rijke details in een voor de bouwperiode karakteristieke mengstijl van neorenaissance, Chaletstijl en Art Nouveau;

- als deel van het oeuvre van de bekende Amsterdamse architect H.D. Tabak, die veel in Laren heeft gebouwd, waaronder het stationshotel en de uitbreiding van hotel Blom;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van een ontwikkeling in Laren vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en er steeds meer woonhuizen en villa's in de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast en in dit geval aan één van de oudste en belangrijkste uitvalswegen vanuit Laren; het pand ligt deels tussen oude boerderijen en nabij één van de drie brinken;

- vanwege de markante en beeldbepalende ligging juist buiten het centrum van het dorp in een knik van de Torenlaan, de oude uitvalsweg naar Blaricum, op de kruising met de Lingenskamp en het Mauvezand;

- vanwege de architectuur die prominent inspeelt op de ligging in de knik van de Torenlaan en de zichtbaarheid vanaf beide delen van de straat;

- vanwege de ensemblewaarden met de omringende historische en deels beschermde bebouwing;

cultuurhistorische waarden

- als voormalig woonhuis en winkel van verffabrikant Thuys en waaraan de huidige verfwinkel Van den Brink en Thuys in het voormalige fabriekspand van de familie Van den Brink, eveneens aan de Torenlaan, nog herinnert.

gaafheid en herkenbaarheid

Torenlaan 21-21a is zowel in hoofdvorm, gevelindeling als detaillering bijzonder gaaf bewaard gebleven en nog vrijwel identiek aan het huis zoals op de bouwtekening van 1906. Na enkele vroege verbouwingen in 1909 en 1916 is het pand niet meer gewijzigd met uitzondering van de uitbouw aan de achterzijde en toevoeging van een deur in een serre ten behoeve van de winkelfunctie.

zeldzaamheid

Vanaf 1880-1900 kwam er een einde aan de besloten agrarische samenleving die Laren daarvoor was. Het dorp groeide substantieel vanaf ongeveer 1900. De tijd tot de instelling in Laren van de eerste welstandbepaling van ons land in 1912, laat naast de sobere ateliers en kunstenaarshutten een mix van bouwstijlen zien die destijds populair waren, met vooral kenmerken van neorenaissance en Art Nouveau. Torenlaan 21-21a past binnen deze ontwikkeling en behoort tot de karakteristieke oudere villa’s van dit type waarvan er een beperkte bouwvoorraad is.

Foto's 2012

Voorgevel (zuidgevel)

Voorgevel en rechter zijgevel (zuidgevel en oostgevel) in de knik van de 5.1.2e .

Hoofdentree in de zuidgevel.

Hardstenen brievenbus in portiek hoofdentree zuidgevel.

Oostgevel

Details oostgevel, met één van de erkers van de voormalige suite.

Westgevel met uitgebouwde serre uit 1933

Westgevel met uitgebouwde serre uit 1933 en dakkapel uit 1916.

Westgevel

Westgevel

Noordgevel (achtergevel)

Uitbouw noordgevel (behoort niet tot het beschermde bouwdeel).

Oostgevel met uitbouw noordzijde (behoort niet tot het beschermde bouwdeel).

Zicht op de westgevel uit de richting van de dorpskern Laren.

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 73, 275,622, 174, 1708, 2336, 2558, 2624, 2767, 2999

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, p.415, *Daarnaast zijn er de nodige notabelen woningen met neorenaissance- en chaletstijl elementen* p. 418*… winkels…H.F. Smit ontwierp Torenlaan 21 (circa 1918) als een wit gepleisterd woonwinkelpand met sierdetails in schoon metselwerk* (NB: het bouwarchief wijst uit dat het pand als woonhuis is gebouwd en daarna woonwinkelpand werd)

- H.Joh. Smid, *Gids langs de Gooische Stoomtramlijn,* Hilversum 1882

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.historielaren.nl, website van de Historische Kring Laren

- website NAi / Bonas en Wikipedia, H.D. Tabak

- www.brinkenthuys.net: website van verfh*a*ndel en kunstschilderspeciaalzaak Van den Brink en Thuys aan de Torenlaan, die is gevestigd in de oude verffabriek van de Familie Van den Brink uit Laren.

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Torenlaan 31
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 109
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	woonhuis/ winkelpand
Oorspr. bestemming	:	woonhuis/ winkelpand
Architect	:	H.F. Smit
Opdrachtgever	:	fa. Joh. de Leeuw
Bouwjaar	:	1918 , aanbouw 1943
Bouwtype	:	Woonhuis / winkelpand
Bouwstijl	:	Amsterdamse School-invloed
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	januari 1993
Naam inventarisator	:	[redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	:	Het symmetrische karakter van de achtergevel is teniet gedaan door een aanbouw, daterend uit 1943 (architect A.P. van den Brink).

Beschrijving:

Het object is gelegen op de hoek Torenlaan - Oosterend, en is opgetrokken op een V-vormige plattegrond, aan de Oosterendzijde verder doorlopend dan aan de Torenlaan-zijde. De zijgevels van het pand lopen evenwijdig aan deze twee straten. De voorgevel loopt parallel aan de achtergevel van de boerderij Torenlaan 33, waardoor aan deze zijde van de twee panden een opvallend harmonisch beeld ontstaat. Dit beeld wordt nog versterkt door het bijna evenwijdig lopen van de rieten kappen.
Het pand telt twee woonlagen; de woonlaag op de verdieping bevindt zich in de kap. Het pand wordt afgedekt door een samengestelde kap; deze is met riet gedekt en afgewolfd boven de topgevels. Op het hoogste punt van de nok staat een 8-hoekige gemetselde schoorsteen, afgewerkt met een strekkenlaag en is in de aanzet voorzien van lood. Alleen de aanbouw aan de Oosterend-zijde is voorzien van rode nokvorsten.

De gevels zijn opgetrokken uit een vormbaksteen, gemetseld in vlaams verband en kennen een trasraam met een éénsteens rollaag vlak onder de kozijnen van de vensters.Deze rollaag springt vlak onder de kozijnen uit naar voren. De hoeken van de voorgevel waren oorspronkelijk scharend gemetseld; deze stenen zijn bijgeslepen. Ook boven de kozijnen bevindt zich een rollaag. Vlak boven deze rollaag is een tweede rollaag aanwezig tot vlak onder de dakrand. De topgevels aan de voor- en achterzijde van het pand zijn gemetseld in een verticaal staand verband. Ook hier zijn de kozijnen onder en boven voorzien van een rollaag, aan de onderzijde eveneens naar voren springend.
Alle vensters op de begane grond zijn voorzien van bovenlichten. In het woongedeelte bevatten deze staande roeden, in het winkeldeel ruitvormige roeden met aanzetstukjes. De kozijnen zijn crème geschilderd, het raamhout groen met witte stopverfkanten. De roeden zijn eveneens witgeschilderd.
Het winkeldeel vormt de voorzijde van het pand, het woon- en opslagdeel de achterzijde.

De voorgevel is symmetrisch wat betreft de indeling: in het midden bevindt zich de winkeldeur met een bovenlicht met een roedenverdeling met twee ruitmotieven. Ter weerszijden van de ingang bevinden zich twee moderne vaste vensters met dito bovenlichten waarin één ruitmotief. Het linkerbovenlicht functioneert als (binenwaarts) valraam. Op de verdieping boven de ingang bevinden zich twee gekoppelde draaivensters met roedenverdeling (2 x 6).

De gevel evenwijdig aan de Torenlaan telt rechts een groot vast venster (winkel) met in het bovenlicht vier ruitmotieven. Het woondeel links telt eveneens een vast groot venster met twee gekoppelde driestrooks bovenlichten.

De gevel evenwijdig aan het Oosterend is als volgt ingedeeld: links een dichtgetimmerd venster (voorheen een groot vast venster met bovenlicht voorzien van ruitvormige roeden); vervolgens een deur met bovenlicht; rechts hiernaast een groot vast venster met drie gekoppelde bovenlichten, elk met 2 roeden. Helemaal rechts bevindt zich een (niet originele) dubbele deur met bovenlichten. Rechts van deze gevel bevindt zich een niet originele aanbouw, uitspringend ten opzichte van de gevel. Deze aanbouw herbergt tegenwoordig de koelcel.
In het dakschild springt een rietgedekte dakkapel naar voren met daarin twee gekoppelde draaivensters met 2x3 roedenverdeling. Onder dit venster is een rij rode dakpannen in het riet gevoegd.

De achtergevel aan de Torenlaan was oorspronkelijk symmetrisch van opzet: twee vleugels met in het midden een terugspringende ingangspartij. In 1943 werd aan de Oosterendzijde een aanbouw geplaatst, waardoor dit gedeelte van het pand verder doorloopt dan het deel aan de Torenlaan. De achtergevel aan de Oosterendzijde is blind, op twee gekoppelde draaivensters met roedenverdeling (2x6) op de verdieping na. Het dak is hier voorzien van een wolfseind.

De zijgevel van de "1943-aanbouw" die naar de Torenlaan gekeerd is, bevat een drielichtvenster met elk een driestrooks bovenlicht. Boven dit venster is het dak opgelicht en is de muur voorzien van horizontale beplanking (rabatdelen). Hierin bevinden zich tweelichtskozijnen met naar binnen draaiende ramen waarin een 2x3 roedenverdeling. Tegen deze gevel is later een houten hok gebouwd.
De achtergevel aan de Torenlaanzijde kent dezelfde metselverbanden als de voorgevel. Het rechterdeel bevat op de begane grond een groot vast venster met een gekoppeld driestrooks bovenlicht; op de verdeping bevinden zich twee gekoppelde draaivensters met 2x3 roedenverdeling. Dit deel van de achtergevel is voorzien van een overkragend wolfseind met opzij naar onder toe afgeschuinde dakschilden.
Het linkerdeel van deze achtergevel (oorspronkelijk het midden van de achtergevel) is enigszins teruggelegen ten opzichte van het rechterdeel. Hierin bevindt zich de oorspronkelijke toegangsdeur tot de woning, onder een niet origineel afdak.

Redengevende omschrijving:

- Het winkelwoonhuis is van <u>architectuurhistorische</u> waarde voor Laren:
- vanwege de plaats in het oeuvre van architect H.F. Smit;
- vanwege de hoofdvorm en de gevelindeling.

- Het winkelwoonhuis is van <u>beeldbepalende</u> betekenis voor Laren vanwege de opvallende situering aan de invalsweg vanuit Blaricum, mede in samenhang met Torenlaan no.33.

- Het winkelwoonhuis is van <u>cultuurhistorische</u> betekenis door de nog immer oorspronkelijke functie van buurtzuivelwinkel.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M, *Laren rijk aan monumenten* Laren 1980, 204
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouwtekening.

detail voorgevel

Zij- en achtergevel Torenlaanzijde

aanzicht vanaf de Torenlaan vanuit de richting Blaricum

Hoek Torenlaan-Oosterend

Torenlaan 31

zicht vanaf het Oosterend richting Torenlaan (achtergevel)

6.10
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Torenlaan 55**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: Sonnewijck**
Huidige bestemming	**: woning**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: A. R. Wittop Koning**
Opdrachtgever	**: Co Breman (1865-1938)**
Bouwjaar	**: 1914**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**: Gooise Landhuisstijl**
Datum opname	**: 11 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	: Het is niet mogelijk geweest om het pand in zijn geheel te bezoeken en te fotograferen.

Inleiding:
In 1914 ontwierp architect A. R. Wittop Koning deze villa voor Co Breman. Wittop Koning was chef de bureau bij architect K. P. C. de Bazel en in dit ontwerp zijn invloeden van deze architect terug te vinden in het ontwerp.
Co Breman was kunstschilder en kwam rond 1897 naar 't Gooi, samen met Derk Meeles en Douwe Komter. Hij schilderde in een zonnige stijl met heldere kleuren. Zijn onderwerpen betroffen vooral interieurs, mensen, boerderijen en landschappen. In zijn latere werk schilderde hij in een pointillistische stijl. Breman is 12 jaar voorzitter geweest van de in 1921 opgerichte schildersvereniging Laren-Blaricum en was vanaf 1925 lid van de Larense schoonheidscommissie.
Villa "Sonnewijck" is een typisch voorbeeld van en Larense woning waarbij een atelier ruimte werd ontworpen. In verband met de lichtval werd het atelier bij voorkeur naar het noorden gericht met een groot venster. Opvallend bij deze woning is dat er twee ateliers aanwezig zijn die samen in een aparte vleugel waren ondergebracht waardoor wonen en werk gescheiden waren. Het achterste atelier is in de jaren 1930 afgebrand.
De eerder genoemde invloeden van architect De Bazel zijn terug te vinden in de lage opzet van de villa met de rieten kap en de dakkapel uit 1930. Maar ook in de detaillering, waarbij vooral de geometrische omlijsting van de dakrand door middel

van een bakstenen lijst opvalt, is Wittop-Koning trouw gebleven aan zijn leermeester K. P. C. de Bazel.

Omschrijving:
De villa is vrij en evenwijdig gelegen aan de Torenlaan. Het pand is gelegen op een rechthoekige plattegrond met een vierkantige uitbouw tegen de oostelijke gevel. Het gebouw is opgetrokken in baksteen en heeft één bouwlaag met een met rietgedekte schilddak. Het dak boven de vierkantige uitbouw op de oostelijke zijde is met de vorm van de gevel meegevormd.
De voorgevel (oost) wordt gekenmerkt door een driedeling in de gevel. Geheel links is het woonhuis gelegen, geheel rechts is het atelier gelegen en in het midden bevindt zich een lager gedeelte van het huis als een verbindend element. Het woonhuis wordt gekarakteriseerd door de symmetrische indeling met een verhoogd middengedeelte met een wolfeind. Het atelier heeft een vierkantige uitbouw met in de drie zijden een venster. Het middengedeelte is lager dan de andere twee delen en heeft net onder de dakrand een bovenlicht.
De achtergevel (west) heeft drie delen. Links is het atelier gelegen (het is onbekend of deze zijde na de brand in de jaren 1930 verbouwd is). Rechts van het atelier is het lagere verbindingsgedeelte gelegen en bevat één venster. Geheel rechts bevindt zich het woonhuis dat een verhoogd middengedeelte heeft met een wolfeind. Onder dit dakgedeelte zijn op de begane grond openslaande deuren aangebracht en op de eerste verdieping een groot venster.
De linker zijgevel (zuid) wordt gekarakteriseerd door het wolfeinde met op de begane grond een erker. Boven deze erker is een balkon gelegen met daarachter een brede deuropening met glasdeuren.
De rechter zijgevel (noord) bevat de zijgevel van het atelier. Deze gevelzijde wordt gekenmerkt door een groot ateliervenster dat boven de dakrand doorgaat met een omgaande daklijst.

In het interieur is in het overgebleven atelier een huiskapel gebouwd.

Redengevende omschrijving:

De atelierwoning is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als uitdrukking van de culturele ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- als voormalige woning van de kunstschilder Co Breman

De atelierwoning is van architectuurhistorische waarde:
- als voorbeeld van een atelierwoning uit het begin van de 20ste eeuw.
- als voorbeeld van een villa met een huiskapel.
- vanwege de plaats die de villa heeft binnen het oeuvre van architect A. R. Wittop Koning
- vanwege de relatieve gaafheid van het ontwerp en de bijzondere detaillering.

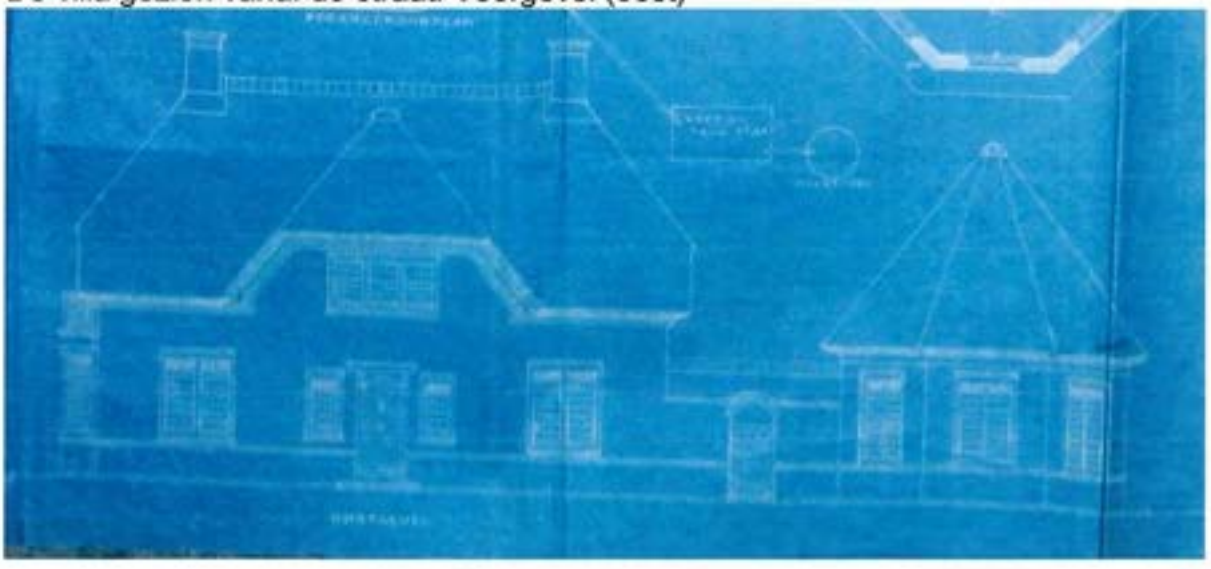
De villa is van ensemblewaarde/ situationele waarde:
- vanwege haar ligging aan de Torenlaan te midden van het groen naast de villa's Torenlaan 57 en Torenlaan 59.

Bronnen en literatuur:

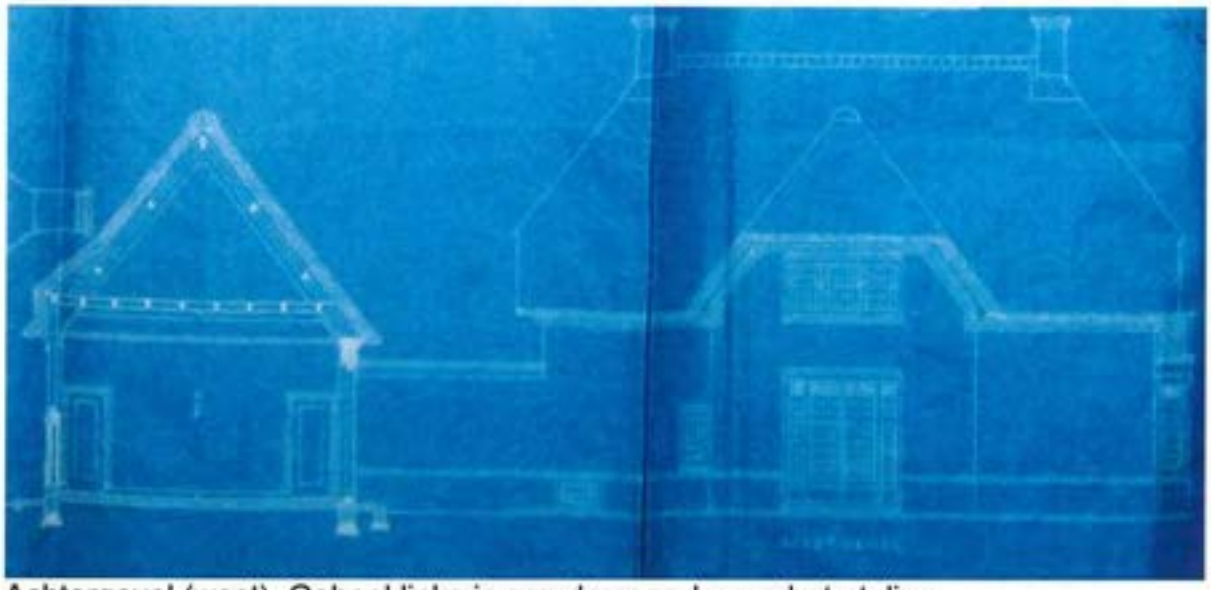
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, Gé van der, Laren rijk aan monumenten, Laren (N.H.) 1982, p 206

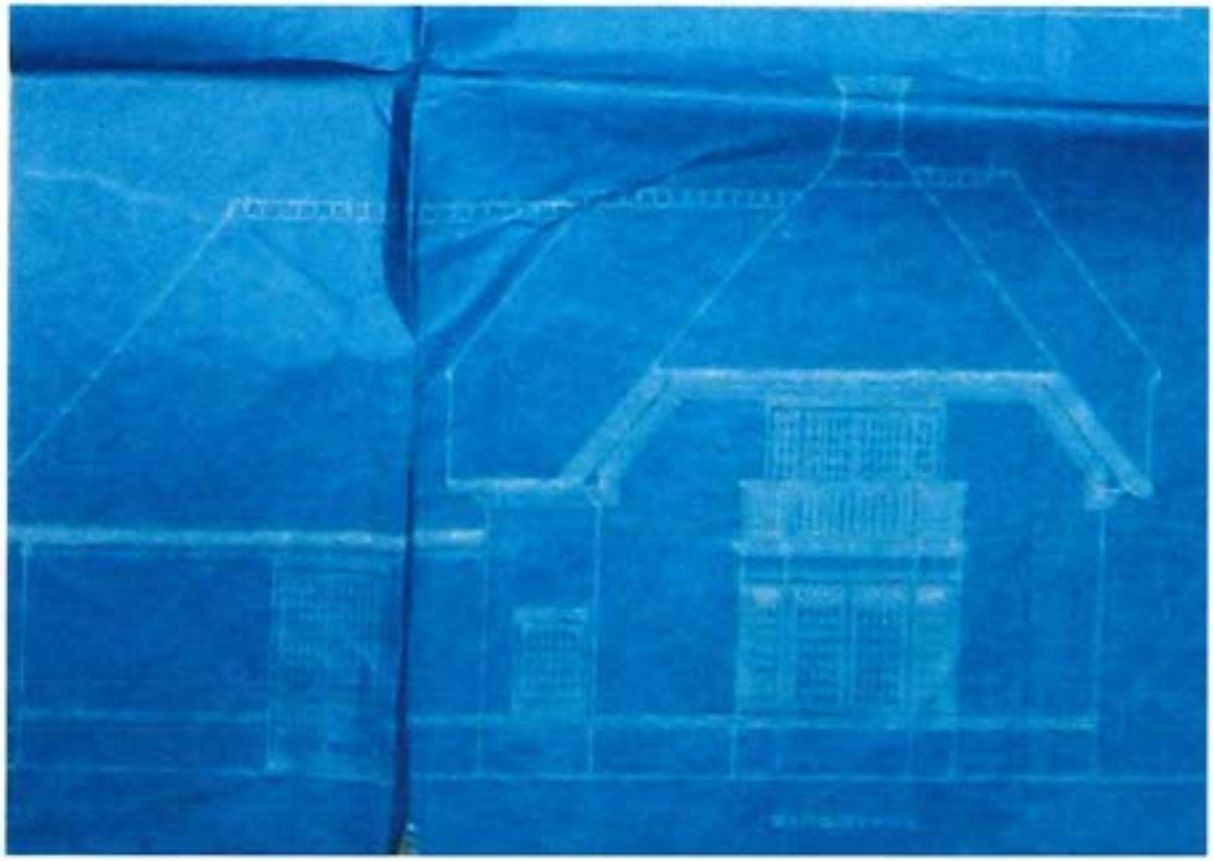
De villa gezien vanaf de straat. Voorgevel (oost)

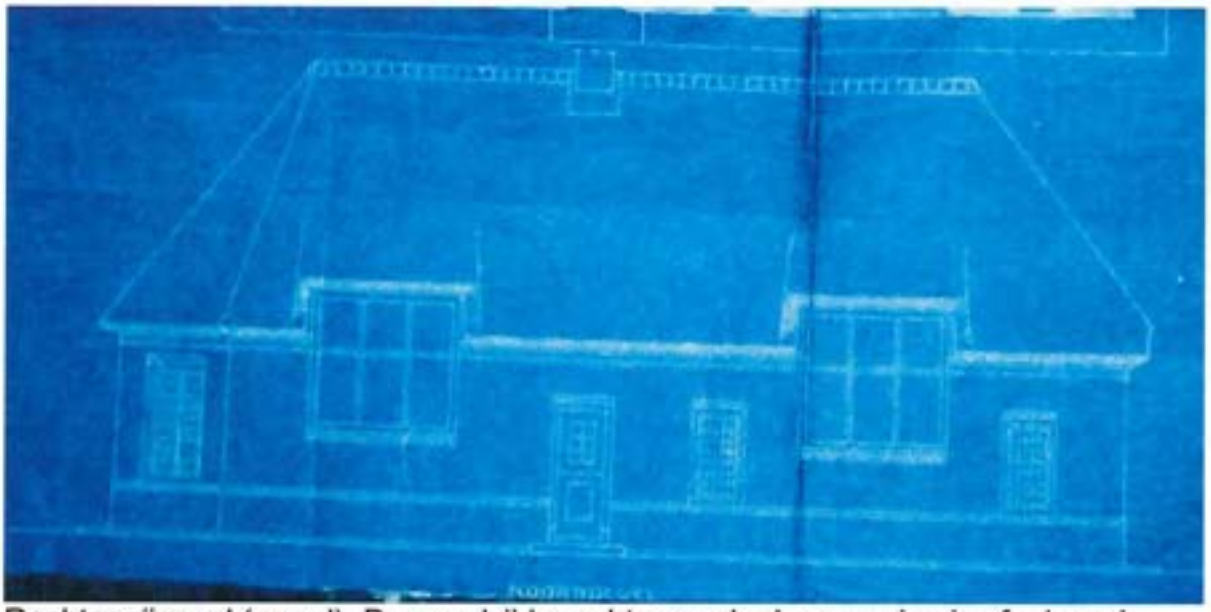
Voorgevel (oost), vanaf bouwtekening. Huidige gevel is identiek

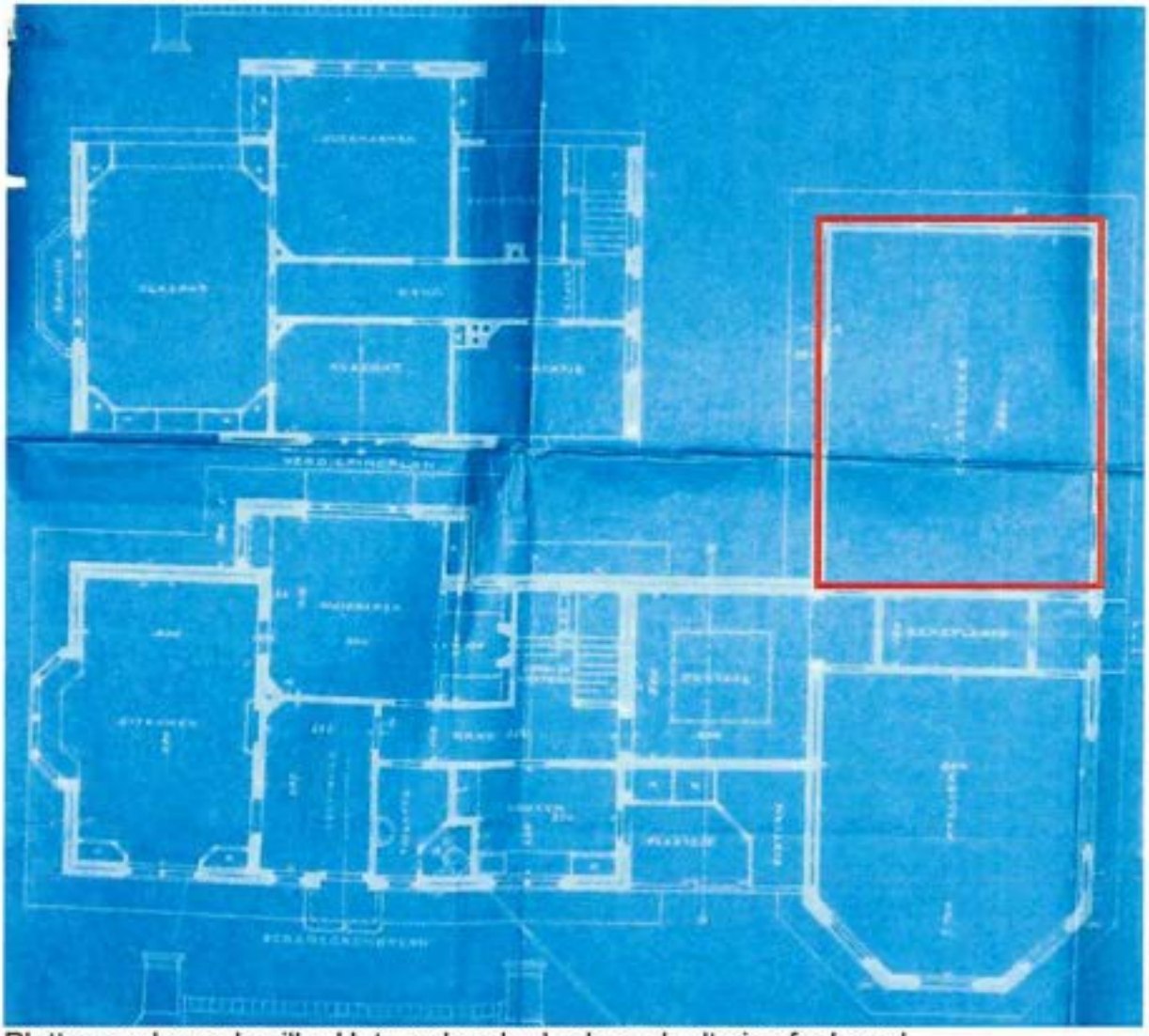
Achtergevel (west). Geheel links is een doorsnede van het atelier.

Linker zijgevel (zuid). Het linker gedeelte met openslaande deuren is niet meer aanwezig

Rechter zijgevel (noord). De gevelzijde rechts van de deuropening is afgebrand.

Plattegrond van de villa. Het rood omkaderde gedeelte is afgebrand.

6.11
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Torenlaan 57**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: Beukenroode**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: H. C. Elzinga**
Opdrachtgever	**: David Schulman (1881-1966)**
Bouwjaar	**: 1913**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**: Gooise landhuisstijl**
Datum opname	**: 11 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
In 1913 ontwierp architect H. C. Elzinga deze atelierwoning voor de kunstschilder David Schulman (1881-1966). Schulman was geboren in Hilversum als zoon van Lion Schulman. Deze was schilder, kunsthandelaar en handelde in verfmaterialen. David Schulman leerde schilderen door zelfstudie en verhuisde met zijn vader in 1904 naar Laren. Schulman schilderde vooral landschappen, met een voorkeur voor besneeuwde landschappen en stillevens en portretten. Hij was onder meer lid van Arti et Amicitiae en de Gooische schildersvereniging, naast de Rijksadviescommissie Schilderkunst en de Gooische Commissie voor Sociale kunstopdrachten in de periode 1955 tot 1961.
Villa 'Beukenroode' valt op binnen het oeuvre van architect H. C. Elzinga door het pannendak. Elzinga staat vooral bekend voor zijn lage villa's met rieten daken. In 1928 werd het huis door Schulman uitgebreid met een uitbouw aan de zuidwestelijke zijde, eveneens naar ontwerp van Elzinga. Omdat de villa evenwijdig aan de straat is gelegen en niet op een noord-zuid as is geplaatst, is ervoor gekozen om de vensters in het atelier in de noordoostelijke gevel aan te brengen, zodat direct zonlicht wordt vermeden.

Omschrijving:
De villa is vrij en evenwijdig gelegen aan de Torenlaan. Het pand is opgetrokken in baksteen op een vierkante plattegrond met een atelier tegen noordwestelijke zijde en

een uitbouw tegen de zuidwestelijke zijde. Het gebouw heeft één bouwlaag en een met rode pannen gedekt kap. De kap wordt gevormd door één groot zadeldak met een schildeinde op de noordwestelijke zijde. In de zuidwestelijke en noordoostelijke dakvlakken steken lagere zadeldaken. Boven het atelier is een schilddak geplaatst, dat in grotere dak insteekt. Midden op het grote zadeldak en op de nok van het noordoostelijke lagere zadeldak is een schoorsteen geplaatst.
De voorgevel (zuidoost) wordt gekenmerkt door de grote topgevel en de symmetrische indeling van de gevel. Opvallend is de in het midden gelegen erker met daarboven een balkon, waarachter de gevel terugspringt. Geheel in de top van de gevel is een rond venster met ornamenten rondom.
De achtergevel (noordwest) wordt bepaald door de naar voren gelegen blinde gevelwand van het atelier. De gevel van het woonhuis wordt gekenmerkt door het venster met de bijzondere raamindeling.
De linker zijgevel (zuidwest) wordt door de topgevel met de erker en het daarboven gelegen balkon gekenmerkt. Door het venster links in de zijgevel van het atelier en de deur rechts in een teruggelegen gevel van het woonhuis, blijft er een lichte vorm van symmetrie bestaan.
De rechter zijgevel (noordoost) wordt gekarakteriseerd door de topgevel en het rechts gelegen ateliervenster. Het ateliervenster heeft een bijzondere raamverdeling van drie smalle staande ramen, met daaronder drie vierkant ramen met glas-in-lood.

In het interieur zijn op de begane grond vrijwel alle muren betimmerd met een houten lambrisering. In het atelier is de oude schouw aanwezig met figuratieve Delftsblauwe wandtegels. In de noordelijke hoek van het atelier is een kastje voor schildersbenodigdheden aanwezig.

Redengevende omschrijving:
De atelierwoning is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als uitdrukking van de culturele ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- als voormalige woning van de kunstschilder David Schulman

De atelierwoning is van architectuurhistorische waarde:
- als voorbeeld van een atelierwoning uit het begin van de 20ste eeuw.
- vanwege de plaats die de villa heeft binnen het oeuvre van architect H. C. Elzinga.
- vanwege de bijzondere detaillering in het interieur en exterieur, onder meer in het atelier en de vensters.
- vanwege de bijzondere samenhang tussen het interieur en het exterieur, voornamelijk bij het atelier.

De villa is van ensemble en situationele waarde:
- vanwege haar ligging aan de Torenlaan tussen de villa's Torenlaan 55 en Torenlaan 59, in een groene omgeving.

De villa is van waarde vanwege de gaafheid van het ontwerp in zowel het interieur als het exterieur.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, Gé van der, *Laren rijk aan monumenten*, Laren (N.H.) 1982, p. 207

Voorgevel (zuidoost)

Achtergevel (noordwest)

De linker zijgevel (zuidwest) met links de zijgevel van het atelier

De rechter zijgevel (noordoost)

De rechter zijgevel (noordoost) met het ateliervenster.

Interieur atelier:
Links: het schilderskastje
Rechts: de schouw

Adres	:	Torenlaan 59, 1251 HH LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	F37 (oud B3173), archiefnr. 556
Naam	:	De Hoeve
Huidige bestem.	:	woonhuis
Oorspr. bestem.	:	woonhuis
Architect	:	G. van Caspel
Opdrachtgever	:	H. Matthes
Bouwjaar	:	1914
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	invloed Engelse landhuisbouw
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	10-1-1992
Naam invent.	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Landhuis in 1914 gebouwd naar ontwerp van G. van Caspel voor H. Matthes te Hilversum.
Het landhuis is gesitueerd aan de Torenlaan in Laren en maakt deel uit van een reeks landhuizen aan deze zijde van de Torenlaan.
Het pand is goed zichtbaar van de straatzijde. Het is omgeven door een tuin.
In het landhuis zijn invloeden aan te wijzen van de Engelse landhuisbouw kenbaar onder andere in de gevelindeling, de plaatsing van de schoorstenen en de symmetrische opbouw. Mogelijk heeft van Caspel hierbij de invloed ondergaan van architect K.P.C. de Bazel, die verscheidene landhuizen verwant aan de Engelse landhuisbouw in Laren en omgeving heeft ontworpen.
Een smeedijzeren hek met de initialen van de opdrachtgever geeft aan de Torenlaan toegang tot het perceel.
Het pand is op een rechthoekige plattegrond boven een plint met halfsteens rollaag opgetrokken uit rode vormbaksteen gemetseld in halfsteens verband met een geknipte voeg.
Het bouwvolume bestaat uit twee woonlagen, waarvan de bovenste gedeeltelijk in de kap is gelegen. Een rieten zadeldak met wolfseinden vormt de afdekking. Op de nok van het dak staat aan de twee uiteinden een schoorsteen.

Het dakoverstek steunt aan de lange zijden op een gemetselde uitkragende lijst, waarboven een geprofileerde houten lijst. De schuine zijden en de korte zijden van de wolfseinden hebben vlakke lijsten.
Langs de schuine zijden van de gevel zijn vlechtingen in het metselwerk aangebracht.
De vensters en deuren zijn aan de bovenzijde afgewerkt met een geprofileerde houten lijst. Daarboven en aan de onderzijde van de vensters loopt een halfsteens rollaag. De deuren en vensters zijn voorzien van een roedeverdeling; die van de begane grond aan de N.O. en Z.O. gevel en van de verdieping van de N.O. gevel van opgeklampte luiken.
De kozijnen en roeden zijn wit geschilderd; deuren, raamhout en luiken groen.
Alle gevels zijn symmetrisch ingedeeld.

In het midden van de voorgevel, de zuid-oostgevel, is de ingang ontworpen. Voor de voordeur bevindt zich een portiek. Op een kniehoog gemetseld muurtje staan vier geprofileerde houten pilaren die een vlak horizontaal dak dragen. Het portiek is aan alle zijden dichtgezet met vensters en een deur in het midden, die vermoedelijk later is toegevoegd. Twwe houten bankjes tegen de korte zijden van het portiek flankeren de voordeur en de daarmee aan weerszijden gekoppelde vensters, alle voorzien van hoge bovenlichten. Rechts en links van de ingang bevinden zich in de gevel drie gekoppelde vensters.
Op de verdieping is boven de ingang het middendeel van de gevel hoger opgetrokken, eindigend in een topgevel en afgedekt met een rieten steekkap. Dit deel bevat drie vensters, door smalle muurdammen gescheiden, waarvan het middelste openslaande ramen heeft. In de topgevel is een klein ruitvormig venster aangebracht. Ter weerszijden van dit hogere middendeel wordt het dakschild doorbroken door een kleine halfronde dakkapel.

In de zuid-westgevel flankeren twee vensters met openslaande ramen een driezijdige erker met openslaande deuren. De smallere schuine zijden van de erker zijn voorzien van vensters.
Op de verdieping bevindt zich boven de erker een deels inpandig balkon met een gemetselde borstwering, waaruit twee natuurstenen waterspuwers naar voren steken. Openslaande deuren met bovenlichten geven toegang tot het balkon. Aan weerszijden van het balkon is in de gevel een venster met openslaande ramen aangebracht.

De achtergevel, de noord-westgevel, bevat in het midden op de begane grond een deur onder een houten afdak. Rechts van deze deur zijn drie kleine vensters aangebracht, door smalle muurdammen gescheiden. De overige muurvlakken van de begane grond zijn blind.
Van de verdieping is, evenals aan de voorzijde, het middendeel hoger opgetrokken, hier echter recht gesloten.
Dit deel bevat drie gekoppelde vensters. In het dakschild daarboven bevindt zich een halfronde dakkapel.
Langs de rechterzijde van het verhoogde middendeel loopt een smalle schoorsteen die hoog boven het dak uitsteekt.

De noord-oostgevel bevat op de begane grond aan de rechterzijde een venster met openslaande ramen en hoge bovenlichten en aan de linkerzijde openslaande deuren eveneens met hoge bovenlichten. Op de verdieping zijn twee vensters met openslaande ramen in de gevel geplaatst.

Aan de noord-oostzijde van het huis staat een losstaande garage, gebouwd in dezelfde stijl als het huis met dezelfde materialen, alleen eenvoudiger in zijn detaillering.

Redengevende omschrijving.

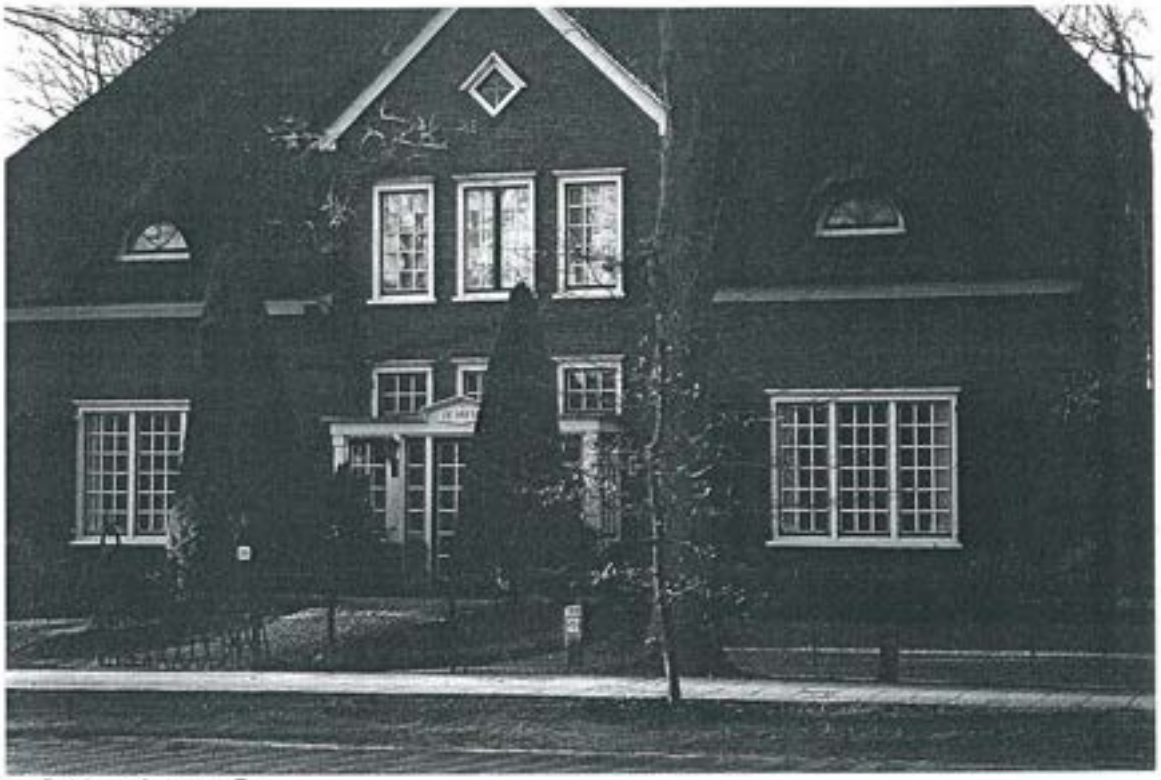
Het landhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren
- als goed voorbeeld van het oeuvre van architect Van Caspel;
- vanwege de gaafheid van hoofdvorm en gevelindeling en detaillering.

Het landhuis is van beeldondersteunende betekenis voor de beeldstructuur van de Torenlaan. Het maakt deel uit van een reeks landhuizen dat het beeld van de Torenlaan bepaalt.

N.B. Ook het interieur is grotendeels in zijn oorspronkelijke staat bewaard.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren 1982, 208.
W.G.M. Cerutti, Jongere architectuur en monumenten in het Gooi- een verkenning. In T.V.E. jrg. 11, afl. 1 februari 1981, afb. 29.

B\monum7.st\B

ZUID-OOST GEVEL

ZUID-WEST GEVEL

NOORD-WEST GEVEL

NOORD-OOST GEVEL

TOREN LAAN 9

LAREN, VAN BEEVERLAAN 7 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Van Beeverlaan 7

postcode + plaats : 1251 ES LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : onderdeel ensemble Van Beeverlaan

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1935

verbouwingen : 1994: dakkapel op rechter dakschild boven garage en toegangspoort, 2008: interne verbouwing en uitbouw achterzijde

architect : Jan Frederik van Erven Dorens

opdrachtgever : mevr. de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag (Ancona, Zwitserland)

bouwstijl : romantisch expressionisme

bouwtype : Engels landhuis met kenmerken van Zwitsers chalet

kadastrale aanduiding : Laren C 978

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 17-12-2012

datum beschrijving : 31-12-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot het landhuis Van Beeverlaan 7 met muurtjes voorzien van dakpanbedekking behorend tot de aanleg uit 1935. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

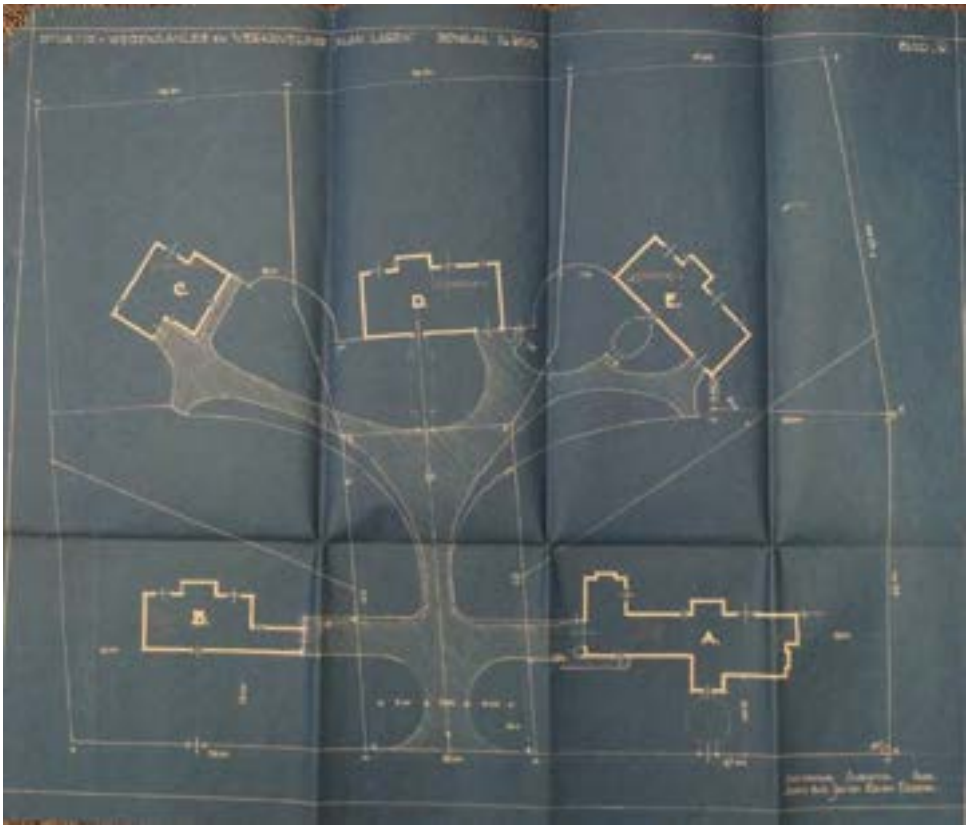
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Algemeen Van Beeverlaan ensemble van Erven Dorens

In 1933 tekende architect Jan Frederik van Erven Dorens, die bureau hield aan de P.C.Hooftstraat 24 in Amsterdam, een ensemble van 'vijf geheel verschillende, afzonderlijke landhuizen' voor mevrouw de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag wonende te Monte Verita, Ascona, Zwitserland. De bouwvergunningen voor de huizen werden verleend op 6 september 1935. Volgens mondelinge bron was mevrouw Pappenheim jong weduwe geworden na een ski-ongeval van haar man. Hij had een voorzienige blik en had haar financiële toekomst veilig gesteld door de aankoop van een stuk grond tegen de Westerheide te Laren, toen dit nog vrij goedkoop was. Het dorp aan de andere zijde van de Rijksstraatweg was aanvankelijk populairder. Pas eind jaren 20 en 30 kwam de villawijk tegen de heide tot stand (zie stedenbouwkundige omschrijving). Na het overlijden van haar man liet de weduwe Pappenheim, die niet alleen in Zwitserland woonde maar ook in een hotel in Cannes aan de Côte d'Azur, het grondstuk in Laren bebouwen met vijf landhuizen, die zij vervolgens verhuurde, wat ook in de bouwaanvragen expliciet wordt genoemd. Architect Jan van Erven Dorens ging zelf op Van

Beeverlaan 15 wonen, het grootste van de vijf huizen en voorzien van een windvaan met het jaartal 1935. Hij was getrouwd met Marguérite Scherhag, dochter van de directeur van de Deutsche Bank, die hij eind jaren 20 had ontmoet. Naar alle waarschijnlijkheid is zij een familielid van de weduwe Pappenheim-Scherhag, opdrachtgeefster voor het ensemble, maar dit is in het monumentenonderzoek 2012 niet verder uitgezocht.

Situatieschets voor de bouw van de vijf landhuizen 'plan Laren' getekend door Jan van Erven Dorens, bevindt zich in het dossier uit 1935 van nr. 15 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2016)

De vijf landhuizen liggen aan een straatje dat de huizen met elkaar verbindt en aanvankelijk ook de inpandige garages ontsloot. De aanwezigheid van een garage was in Laren al vrij gewoon maar voor de Tweede Wereldoorlog landelijk nog vrij ongebruikelijk en alleen voorbehouden aan de elite. Van architect Van Erven Dorens is bekend dat hij een groot autoliefhebber was. In 1938 kocht hij een Lagonda LG6 Drop Head Coupé, de meest luxueuze auto van die tijd. Tijdens de oorlog, toen hij zelf ondergedoken zat, wist hij de auto met succes uit handen van de Duitsers te houden. Dit terwijl zijn huis aan de Van Beeverlaan 15 door de Duitsers in beslag was genomen. Direct na de bevrijding werd de auto echter geconfisqueerd door de staf van Prins Bernhard en tot grote verbazing van Van Erven Dorens ingezet bij de intocht van veldmaarschalk Montgomery in Amsterdam, waarvan Polygoon Journaal-beelden bewaard zijn. Kleinzoon Robin won de scenarioprijs met zijn documentaire over de auto en zijn bijzondere geschiedenis op het IDFA festival in 2002.

De familie Van Erven Dorens keerde terug naar het huis Van Beeverlaan 15 en het architectenbureau verhuisde naar Laren. In 1954 werd een tekenlokaal gebouwd, eveneens voorzien van een inpandige garage. De landhuizen uit 1935 hadden toen nog geen enkele verandering ondergaan. Opvallend is de romantische bouwstijl waarbij duidelijk Zwitserse Chalets zijn nagebootst, met de combinatie van

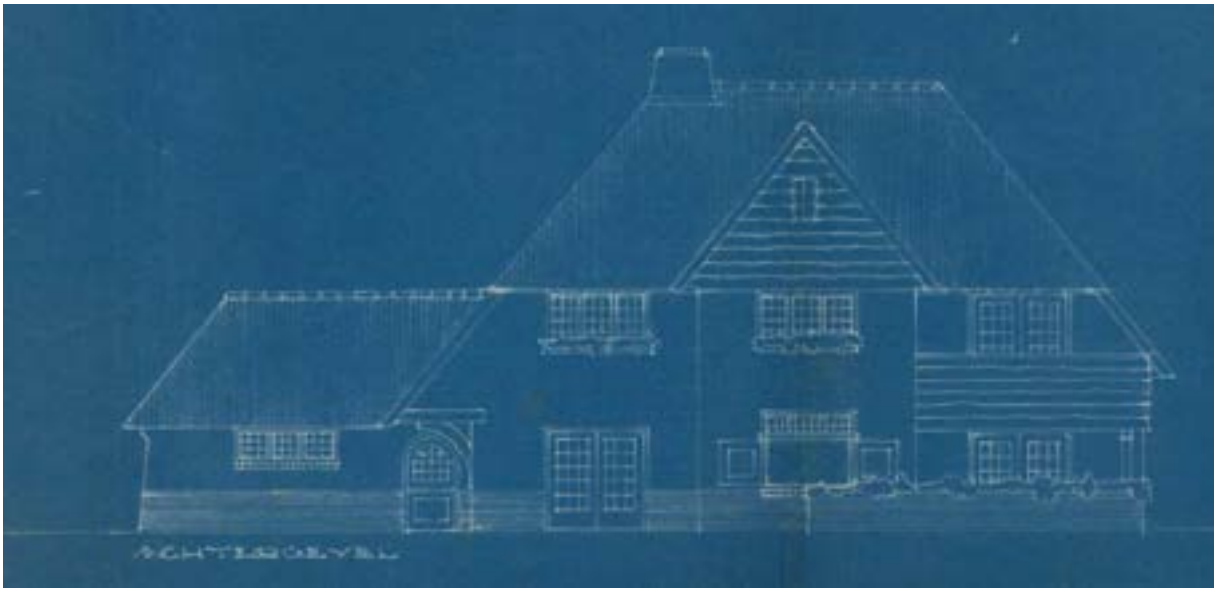
pleisterwerk en houten vakwerk, balkons, bloembakken en hoge steile daken. De plattegronden laten duidelijk de invloed van de Engelse landhuizen zien met woonruimten gegroepeerd rondom de centrale hall. Twee van de huizen hebben de voor de Engelse landhuizen kenmerkende rieten daken, de andere zijn voorzien van rode leipannen. Engelse landhuizen waren vanaf circa 1910 zeer populair; het eerste Engelse landhuis in 't Gooi werd in 1909 door K.P.C. de Bazel gebouwd aan het Rozenlaantje 8 in Laren. Er verrezen veel landhuizen en cottages in Engelse stijl, die zich ontwikkelde tot een zeer uitbundige, romantisch expressionistische vormgeving die ook wel Gooise landhuisstijl wordt genoemd. Deze kende zijn hoogtepunt in de jaren 20 met architecten als Wouter Hamdorff en Hendrik Elzinga. De Gooise landhuisstijl werd in de loop der jaren wat minder uitbundig maar laat zich in Laren en omgeving nog lange tijd herkennen. De landhuizen aan de Van Beeverlaan met de mix van Engelse en Zwitserse kenmerken laten zich goed in deze traditie plaatsen. Ze zijn ook representatief voor het werk van architect Van Erven Dorens (1904-1994) die juist bekend was om zijn grote romantische landhuizen, die door het hele land door hem werden ontworpen voor welgestelde opdrachtgevers. De aannemer van de huizen aan de Van Beeverlaan was E.Rigter uit Blaricum.

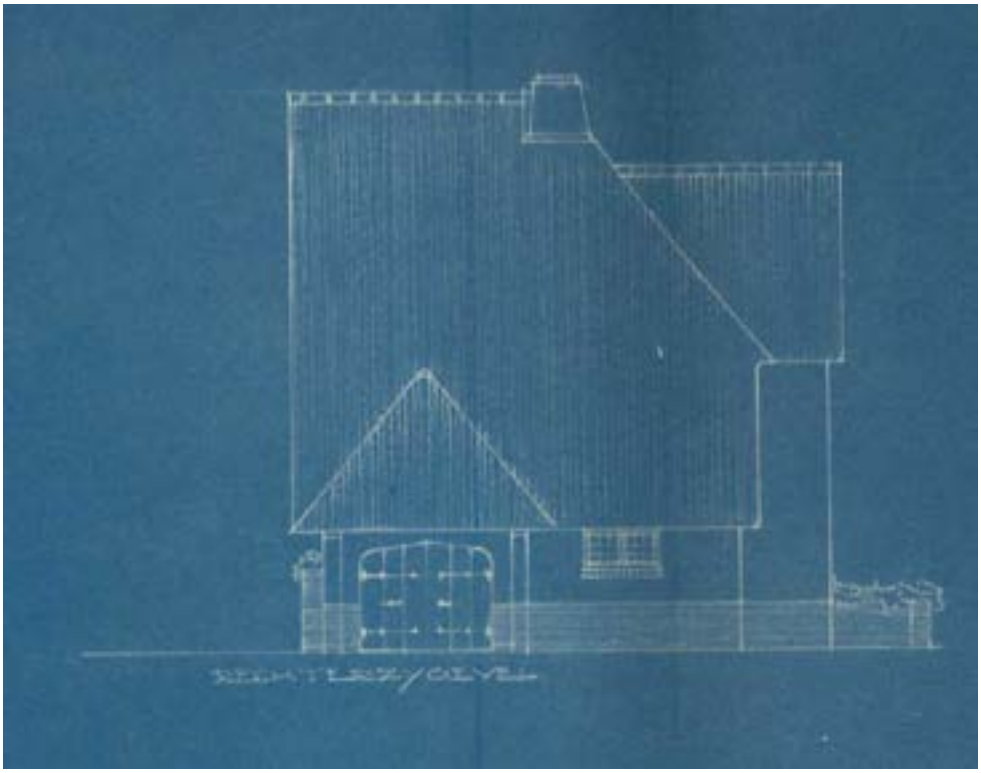
De landhuizen aan de Van Beeverlaan (voor zover uit de bronnen op te maken in ieder geval de nrs. 7, 9, 11 en 13; van nr. 15 is dit niet geheel duidelijk) werden tot in de jaren 70 door de weduwe Pappenheim verhuurd en pas toen door haar verkocht. Er is ook sindsdien relatief weinig aan de huizen gewijzigd waardoor er sprake is van een gaaf tot zeer gaaf bewaard ensemble. Kenmerkend zijn de ligging aan een gemeenschappelijk straatje met zijtakken dat er op plattegrond uitziet als een hand of een boom, en de restanten van de met pannen bedekte lage muurtjes langs het straatje en de (voormalige) opritten naar de garages.

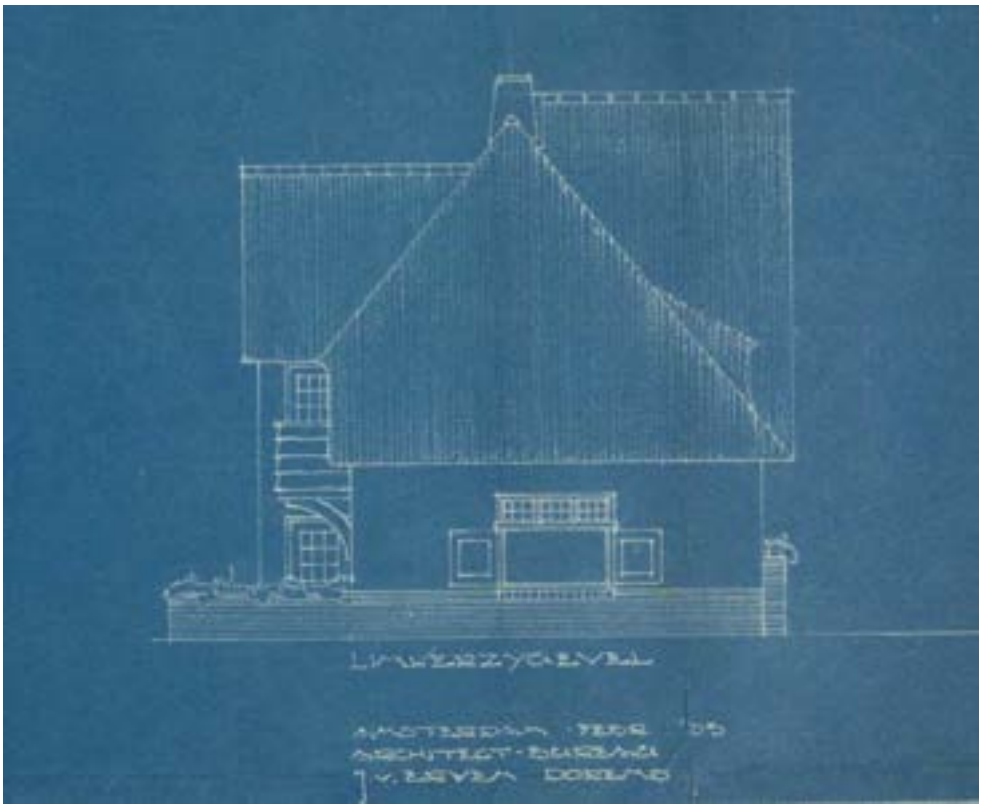
Van Beeverlaan 7

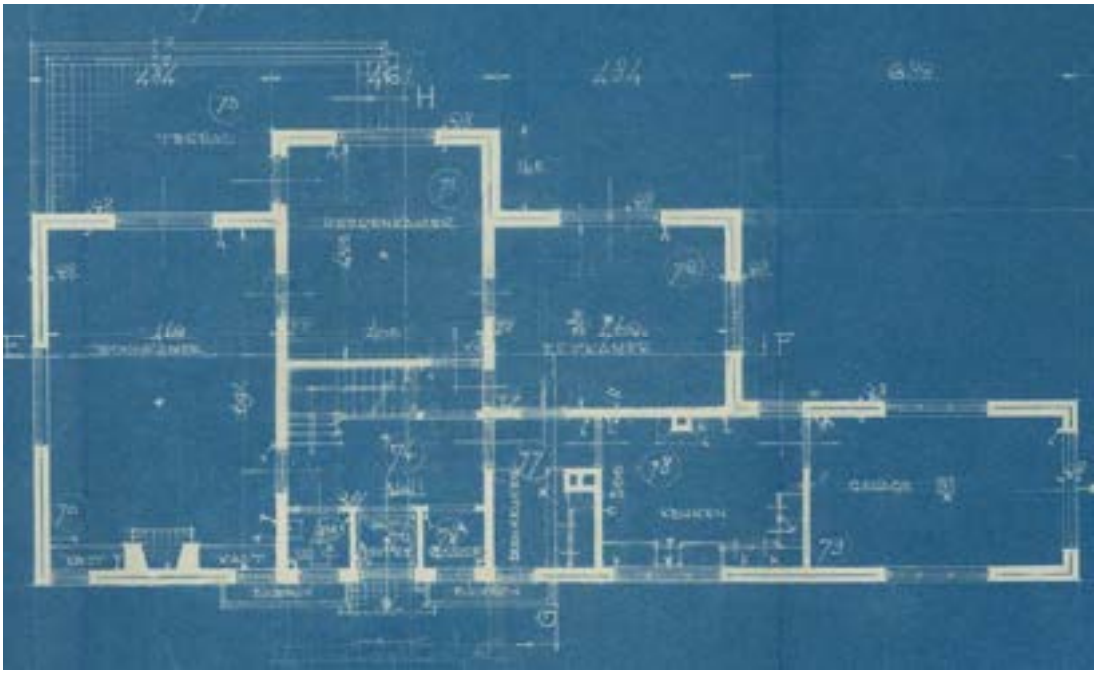
De bouwvergunning voor het huis Van Beeverlaan 7 werd verleend op 6 september 1935. Het landhuis ligt aan de noordoostzijde van het ensemble, links van het straatje dat toegang geeft tot de drie huizen aan de zuidzijde en tegenover nr. 15. Nr. 7 en nr. 15 fungeren als een soort poortgebouwen ter weerszijden van de kleine zichtas op nr. 11. Op de oorspronkelijke plattegrond van het ensemble en in de vergunningaanvraag wordt het landhuis B genoemd. Het huis is op enkele details na conform de aanvraag gebouwd en onder andere voorzien van een rieten dak. In tegenstelling tot de huizen C, D, en E zien we bij huis B (nr. 7) en huis A (nr. 15) geen houten roeden in de ramen maar glas-in-lood. Uit de bouwaanvraag blijkt dat hier van meet af aan in was voorzien. De gevels werden volgens de aanvraag 'uit de hand afgepleisterd met witte cement waardoor een weinig oker'. Als kleuren van het houtwerk wordt in de bouwaanvraag voorzien in bruine beits en voor het grenen raamwerk gebroken wit.

Bouwtekening bij de aanvraag voor huis B. d.d. 06-09-1935 van Jan F. van Erven Dorens voor mevr. de wed. C.M. Pappenheim-Scherhag te Monte Verita Ascona, Zwitserland (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2017).

Het huis heeft sinds de bouwperiode enkele wijzigingen van het exterieur ondergaan, die in de stijl van het pand zijn uitgevoerd. Boven de garage is in 1994 een dakkapel aangebracht en in 2008 vond een renovatie plaats waarbij de garage bij de woning is getrokken waardoor de gesloten deuren zijn vervangen door deuren met glas. De achtergevel is in 2008 'recht getrokken' waardoor de hoek aan de zuidwestzijde naast de garage bij de woning is gevoegd. Het pleisterwerk is gerestaureerd en van een wittere kleur voorzien. De bloembakken voor geraniums onder de vensters op de verdieping zijn verdwenen. Op de bouwtekeningen uit 1935 en 2008 staat een aantal vensterluiken die niet (meer) aanwezig zijn. Het houtwerk van het balkon lijkt een keer te zijn vervangen. Op de bouwtekening staat een terras met gemetselde plantenbak aan de zuidoostzijde, dat niet (meer) aanwezig is. Wel is er een kleinere plantenbak.

Langs de oprit en achterzijde zijn restanten van de muurtjes met dakpanbedekking aanwezig, die tot de oorspronkelijke aanleg van het ensemble behoren. Deze worden in de bouwaanvraag voor nr. 9 expliciet genoemd als: 'muurtjes uit oude steen, afgedekt met pannen - lage muurtjes met hagen en draad tusschen de begroeiing'. Bij nr. 7 staat dat er als terreinafscheiding langs de Van Beeverlaan eiken schaaldelen worden toegepast, net zoals bij nr. 15 de bedoeling was. Opvallend is het muurtje met ijzeren poortje links van het straatje. De functie is onbekend, mogelijk betreft het een toegang tot een (ijs- of kolen)kelder maar ook waarschijnlijk is de relatie met de brandslangen of vorstvrije kraan, die vanwege de dispensatie voor het rieten dak in de vergunning verplicht werd gesteld voor de huizen A en B (nrs. 7 en 15).

In 1994 werd in de rechter zijgevel boven de garage een dakkapel aangebracht (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 9248).

Bestaande situatie voor de verbouwing van 2008.

Verbouwing 2008 met uitbouw naast de garage aan de zuidoostzijde (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. B08-733/VG00531).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Het ensemble van vijf landhuizen nrs. 7, 9, 11, 13 en 15 ligt aan de Van Beeverlaan die is vernoemd naar de schilder Emanuel Samson van Beever (1876-1912). Hij was lange tijd in Laren werkzaam en overleed daar op 36-jarige leeftijd. Zijn werk hangt o.a. in het Singermuseum en het Gemeentemuseum Den Haag.

De Van Beeverlaan maakt deel uit van de villawijk die tussen Laren en Hilversum tot stand kwam in de jaren 30 van de 20e eeuw tussen de westerheide en de uit 1931 daterende Rijksweg A1 aan zowel de noord- als zuidzijde van de Hilversumseweg. Volgens kadastrale kaarten uit zowel 1811-1832 als 1905 lagen hier akkers (kampen /Larense eng) en enkele zeer oude wegen, waarvan de belangrijkste de doodweg (de Davidweg) naar het Sint Janskerkhof was. Het Janskerkhof was het hoogste punt in de buurt, waar Gooiers sinds eeuwen hun doden begraven. Ook over de heide zien we een doodweg lopen. De westelijke grens van de villawijk wordt ook gevormd door een eeuwenoud pad, nu nog steeds een zandpad. Verder zijn er enkele oude veedriften aanwezig en zien we het voor Laren zo kenmerkende patroon van uitwaaierende wegen die de gemeenschappelijke heidegronden, engen, dorpen en brinken met elkaar verbinden. Het oude patroon is nog steeds aanwezig op kaarten uit 1924, maar niet lang daarna komen de eerste villa's in het gebied tot stand. Heel bekend is het aan de rand van de westerheide gelegen landhuis Herdersweg 22 (rijksmonument) naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1929 voor L. Roland Holst.

In Laren was het lange tijd de gewoonte om tussen de oude bebouwing aan de bestaande wegen in te bouwen. Vanaf ongeveer 1912, toen de eerste welstandsbepaling van Nederland in Laren werd vastgesteld, kwamen er planmatige nieuwe wijken tot stand, door middel van uitbreidingsplannen, de voorloper van het bestemmingplan. Op kaarten is te zien dat er in 1932 een verkaveling in de wijk ten noorden van de Hilversumseweg aanwezig is, die in grote lijnen de huidige situatie laat zien. In tegenstelling tot het oude wegenpatroon dat waaiervormig is met wegen die steeds schuin naar bepaalde centrale punten toelopen (in dit geval het Sint Janskerkhof) staan hier de meeste wegen haaks op elkaar, wat de perceelsindeling vereenvoudigt.

Het ensemble Van Beeverlaan 7, 9, 11, 13 en 15 ligt vlak bij de rand van de westerheide. Toen het in 1935 werd gebouwd was de heide nog maar juist onderdeel geworden van het Goois natuurreservaat. Dat was in 1933 ontstaan uit zorg van een aantal notabelen over de ongebreidelde groei van de Gooise dorpen, die zeer in trek waren bij forenzen. De totstandkoming van het natuurreservaat was mogelijk gemaakt door aankoop van een deel van de gemene gronden van de Erfgooiers.

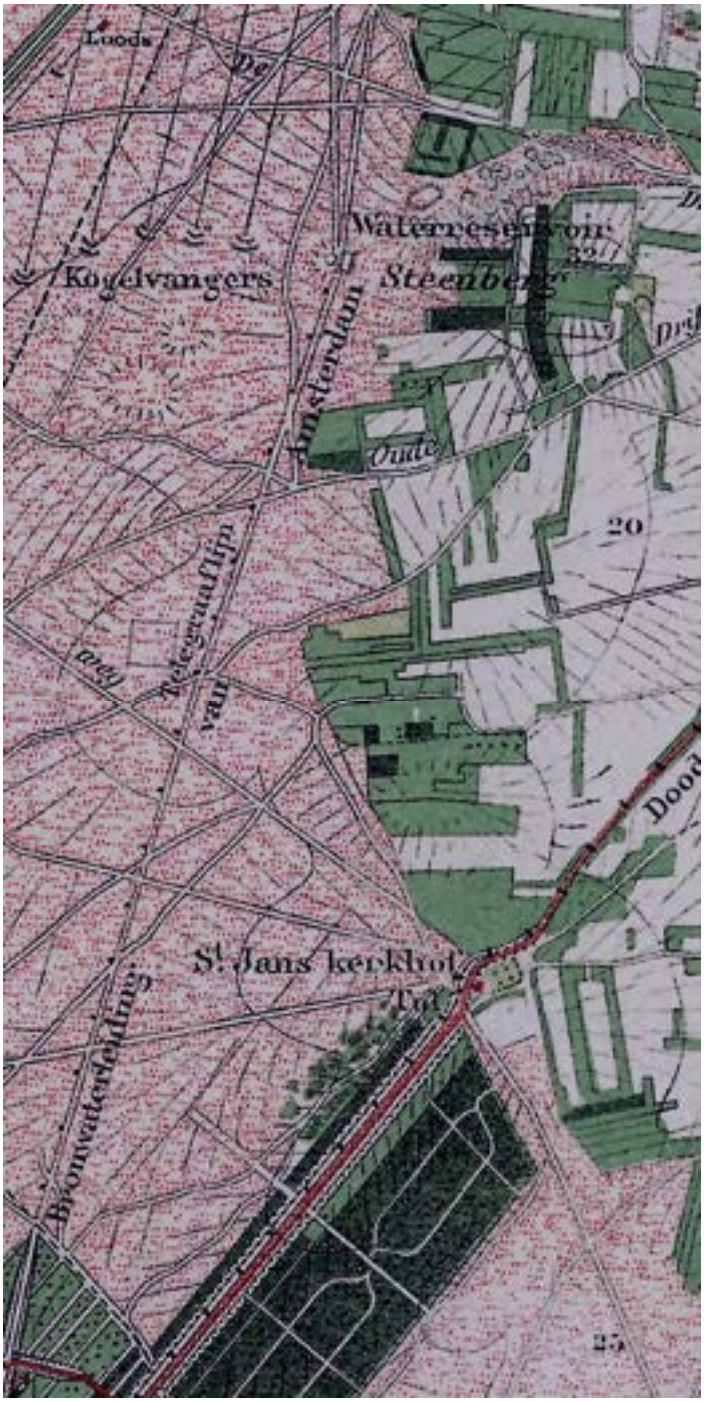
Het ensemble Van Beeverlaan heeft een zeer kenmerkende plattegrond van een haaks op de Van Beeverlaan staand straatje (voorheen gemene grond) met aan de noordzijde aan weerszijden van het straatje de huizen nr. 7 en nr. 15, die als een soort 'poortgebouwen' fungeren. Aan het einde van het straatje dat als een kleine zichtas werkt, staat nr. 11 geflankeerd door de iets schuin geplaatste huizen nr. 9 (oostzijde) en nr. 13 (westzijde). De oorspronkelijke opzet van het straatje lijkt op een hand met vingers of een boom met takken. Langs het straatje en de zijtakken staan restanten van de oorspronkelijke afscheidingen in de vorm van lage gemetselde muurtjes met dakpanbedekking. Ter hoogte van nr. 7, links bij de ingang van het straatje, staat een eveneens gemetseld met pannen afgedekt poortje met ijzeren deurtje, waarvan de functie onbekend is. Mogelijk was dit de ingang van een (ijs)kelder of kolenhok of een ruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan zoals verplicht gesteld in de vergunning voor het rieten dak van de nrs. 7 en 15 uit 1935.

Situatie 1952 (Topografische kaart van het kadaster, Baarn Hilversum Laren Soest 32A; Bron www.watwaswaar.nl).

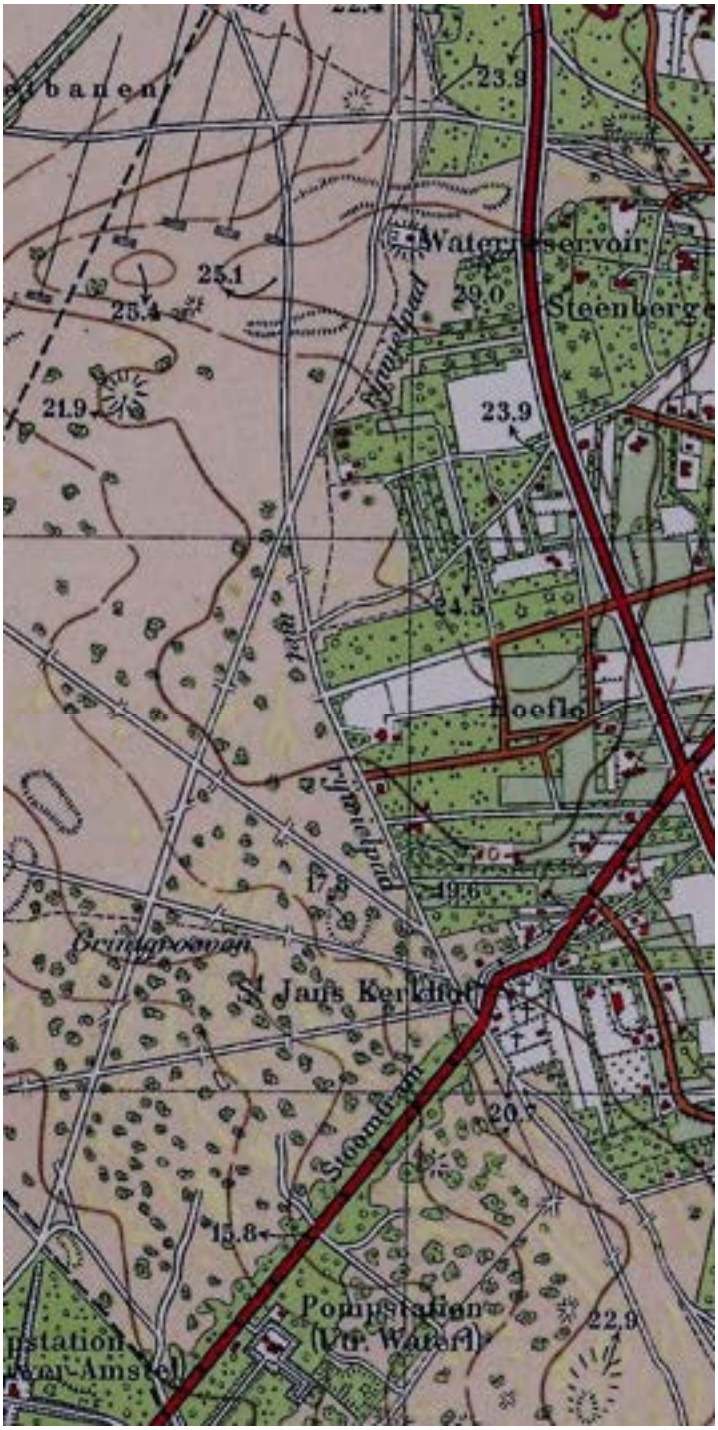
Kadastrale veldminuut (verzamelplan) 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)

Bonneblad uit 1904 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1924 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1932 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

(Restanten van) oorspronkelijke aanleg, foto's 2012.

Aanleg tussen nr. 11 en nr. 13, het middenperk staat niet op de oorspronkelijke tekening.

Aanleg richting nr. 13.

Muurtje bij nr. 7.

Muurtje bij nr. 7.

Muur met poortje bij nr. 7, links van het straatje (functie onbekend, mogelijk (ijs)kelder, kolenhok of bergruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan vanwege het rietendak zoals vermeld in de vergunning voor huis A en B (nrs. 7 en 15) in 1935).

Muurtje tussen nr. 7 en nr. 9.

Muurtjes bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts), ter hoogte van oprit nrs. 11 en 13.

Muurtje bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts) en het straatje richting noorden.

Muurtje bij nr. 7.

Architectonische omschrijving

Het landhuis Van Beeverlaan 7 uit 1935 heeft in de basis een rechthoekige plattegrond, met aan de rechterzijde (westzijde) de garage die in 2008 is uitgebouwd en bij de woning getrokken. Het huis is twee bouwlagen hoog onder een ver overkragende samengestelde rieten kap met gesmoorde vorstpannen en opgetrokken in baksteen in halfsteens verband, waarvan de plint in schoon metselwerk is uitgevoerd. De opgaande gevels zijn gepleisterd. Dit pleisterwerk vormt onderdeel van het ontwerp van architect Jan van Erven Dorens, dat uit vijf landhuizen in een mengvorm tussen een Zwitsers Chalet en een Engels landhuis bestaat. Bij nr. 7 bestaan de Chaletkenmerken vooral uit de hoofdvorm, het pleisterwerk en de gepotdekselde schaaldelen van topgevels en balkon en voorheen in de bloembakken onder de vensters van de verdieping, die bedoeld waren voor geraniums. Het huis is zodanig ontworpen dat het dak aan de voorzijde een groter accent krijgt en daardoor ook de vorm van een Zwitsers Chalet sterker benadert. Het dak bestaat uit een schilddak met aan de voorzijde boven de hoofdentree een grote steekkap die aansluit op de nok van het huis. Rechts (aan de westzijde) bevindt zich de uitgebouwde garage, onder een schilddak dat iets lager is dan de hoofdkap. In de kap aan de oostzijde is een dakkapel uit de bouwperiode aanwezig, de dakkapel in het westelijke schild dateert uit 1994. De achtergevel (zuidgevel) is eveneens voorzien van een steekkap die aankapt aan de nok van het dak, maar kleiner dan de voorgevel. Deze bekroont de iets uit de gevel springende middenpartij die in de topgevel van houten potdekselwerk is voorzien. Links is de uitbouwde garage, rechts is een inpandig terras waarop een balkon, voorzien van houten borstwering en gedragen door een gebogen schoor. De gebogen schoor had voor de uitbouw van de garage een pendant aan de westzijde naast de middenpartij. Onder de overkragende kap in de oostgevel is een geprofileerde houten balk aanwezig. De gevelindeling van het landhuis is nagenoeg

ongewijzigd sinds de bouwperiode. Alle vensters zijn voorzien van blank glas-in-lood dat voor zover bekend grotendeels uit de bouwperiode dateert. De hoofdentree bevindt zich in de voorgevel (noordgevel) en is iets uit het midden naar links geplaatst. De entree is samengesteld uit een opgeklampte houten deur met ronde bovenzijde, omgeven door een rollaag van leipannen zoals die op de daken van Van Beeverlaan 9, 11 en 13 zijn / waren aangebracht. Ter weerszijden van de hoofdentree zijn twee maal twee kleine vierkante raampjes boven twee hoge gemetselde plantenbakken aanwezig. In de eerste verdieping en zolder is eveneens een vierkant raampje aangebracht waardoor er een verticale lijn tot in de nok aanwezig is. De topgevel is van houten potdekselwerk voorzien. Rechts van de hoofdentree is één en in de verdieping zijn twee verticale samengestelde vensters aanwezig en in de voormalige garage links een liggend drieruits venster. Helemaal links in de gevel is een klein raampje aanwezig. De linker zijgevel (oostgevel) is voorzien van een samengesteld venster met kleine bovenlichten uit de bouwperiode, in de rechter zijgevel (westgevel) is de oude garagedeur met tudorboog deels van glas voorzien. De indeling zoals we die ook nog zien bij de deur van nr. 9, 11 en 13, met een enkelvoudige en dubbele deur, is nog herkenbaar. Links bevindt zich een schuin muurdeel als een steunbeer. De vensters rechts zijn nieuw. De achtergevel (zuidgevel) is voorzien van een venster met bovenlichten in de uitspringende middenpartij, geflankeerd door terrasdeuren met bovenlichten in de terug liggende delen. Op de verdieping bevinden zich samengestelde verticale vensters en balkondeuren, voor zover bekend conform de situatie uit de bouwperiode, uitgezonderd de venster- / deurpartij in de uitbouw aan de garage links. Ook in de kopse gevels van de middenpartij zijn vensters of deuren aanwezig. In de zolder van het risaliet is een vierkant raampje zoals in de voorgevel. Midden op het dak bevindt zich een schoorsteen uit de bouwperiode. Rechts (aan de oostzijde) is een gemetselde plantenbak met windscherm aanwezig.

Waardering

Het in romantisch expressionistische stijl opgetrokken landhuis met muurtjes en ijzeren poortje Van Beeverlaan 7 te Laren dateert uit 1935 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een huis dat gekenmerkt wordt door de mix van Engels landhuis en Zwitsers Chalet met onder andere de rieten kap, het pleisterwerk, de houten topgevel- en balkonbekleding en de plantenbakken, en dat qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering vrij gaaf is bewaard;

- als deel van het oeuvre van Jan Frederik van Erven Dorens (1904-1994), die een architectenbureau had in Amsterdam en later in Laren aan de Van Beeverlaan 15 (één van de huizen van het ensemble waar hij zelf ging wonen) en die bekend stond om zijn grote romantische landhuizen voor welgestelde opdrachtgevers in heel Nederland;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de villawijk die eind jaren 20 in dit deel van Laren tussen de rijksweg en de westerheide tot stand kwam en uiting is van de groei van Laren tot forenzendorp die volgde op de ontwikkeling van agrarische nederzetting naar kunstenaars- en toeristendorp;

- als onderdeel van het unieke ensemble van vijf Engelse landhuizen met Chaletkenmerken dat in één ontwerp en één bouwfase tot stand kwam en de daarbij behorende restanten van de aanleg uit 1935 bestaande uit een straatje met zijtakken en muurtjes en een poortje met dakpanbedekking;

- als een van de twee 'poortgebouwen' (nr. 7 en nr.15) van het ensemble bij de ingang van het straatje waaraan de vijf huizen gelegen zijn;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een huis behorend bij een ensemble van vijf landhuizen die voor de verhuur waren gebouwd en dat de kenmerken van het zo geliefde Engelse landhuis combineert met de Chaletkenmerken die verwijzen naar de in Zwitserland wonende opdrachtgeefster en eigenares mevr. Pappenheim-Scherhag die de huizen nog tot in de jaren 70 verhuurde;

- vanwege de inpandige garage die voor Laren al vrij gewoon was maar landelijk gezien in de periode voor de Tweede Wereldoorlog nog alleen aan de elite was voorbehouden.

gaafheid en herkenbaarheid

Het landhuis is qua hoofdvorm vrijwel gaaf bewaard, uitgezonderd de uitbouw aan de garage, die bij de woning is getrokken. De gevelindeling is geheel behouden met uitzondering van de situatie ter plaatse van nieuwe uitbouw en een dakkapel uit de jaren 90. De detaillering is in grote lijnen identiek aan de situatie uit de bouwperiode, al zijn enkele vensters en deuren qua invulling gewijzigd zoals de garagedeuren en zijn de luiken verdwenen. Ook is het pleisterwerk gerestaureerd en lichter van kleur geworden. Het landhuis is echter als geheel nog zeer herkenbaar en voor een groot deelidentiek aan de bouwtekening van 1935, in zijn bouwtype, uitvoering en aanzicht en als onderdeel van het bijzondere ensemble.

zeldzaamheid

Het landhuis Van Beeverlaan 7 behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Wel zeldzaam en zelfs uniek voor Laren is het ensemble van de vijf bij elkaar behorende landhuizen uit één ontwerp en bouwperiode naar ontwerp van Van Erven Dorens in opdracht van mevr. Pappenheim en bedoeld voor de verhuur. Ook de toepassing van verschillende kenmerken van Zwitserse Chalets, in meer of mindere mate in elk van de huizen toegepast, is vrij bijzonder. Uit de vergunning blijkt ook dat de huizen bewust als vrijstaande en afzonderlijke huizen zijn ontworpen. Tot slot is het vrij zeldzaam dat de oorspronkelijke opzet qua straatje met zijtakken en erfafscheidingen in de vorm van muurtjes met dakpanbedekking nog voor een groot deel bewaard is gebleven.

Foto's 2012

Voorgevel (noordgevel).

Voorgevel (noordgevel), rechts de hoofdentree met boog van leipannen.

Voorgevel (noordgevel) en rechter zijgevel (westgevel).

Voorgevel (noordgevel) en linker zijgevel (oostgevel).

Achtergevel (zuidgevel).

Hoek achtergevel en linker zijgevel (zuidgevel en oostgevel) en voorgevel vanuit oostzijde (noordgevel).

Literatuur / bronnen:

- Gemeentearchief Laren, bouwdossiers 2017, 9248, 11495, B 080733, VG 00531

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 415-418; het ensemble Van Beeverlaan wordt genoemd op p. 417 met foutieve naam van de architect

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- mondelinge informatie van enkele bewoners van het ensemble

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.watwaswaar.nl

- www.gnr.nl (website Goois natuurreservaat)

- website Nai / Bonas, Jan van Erven Dorens

- youtube filmpje over de bekroonde documentaire van (kleinzoon) Robin van Erven Dorens over de Lagonda van grootvader Jan van Erven Dorens

- diverse websites over familie Van Erven Dorens

5.1.2e

LAREN, VAN BEEVERLAAN 9 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Van Beeverlaan 9

postcode + plaats : 1251 ES LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : onderdeel ensemble Van Beeverlaan

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1935

verbouwingen : geen, uitgezonderd vervanging ramen (en dakbedekking?)

architect : Jan Frederik van Erven Dorens

opdrachtgever : mevr. de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag (Ancona, Zwitserland)

bouwstijl : romantisch expressionisme

bouwtype : Engels landhuis met kenmerken van Zwitsers chalet

kadastrale aanduiding : Laren C 977

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 17-12-2012

datum beschrijving : 29-12-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk beperkt zich tot het landhuis Van Beeverlaan 9 met muurtjes voorzien van dakpanbedekking behorend tot de aanleg uit 1935. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

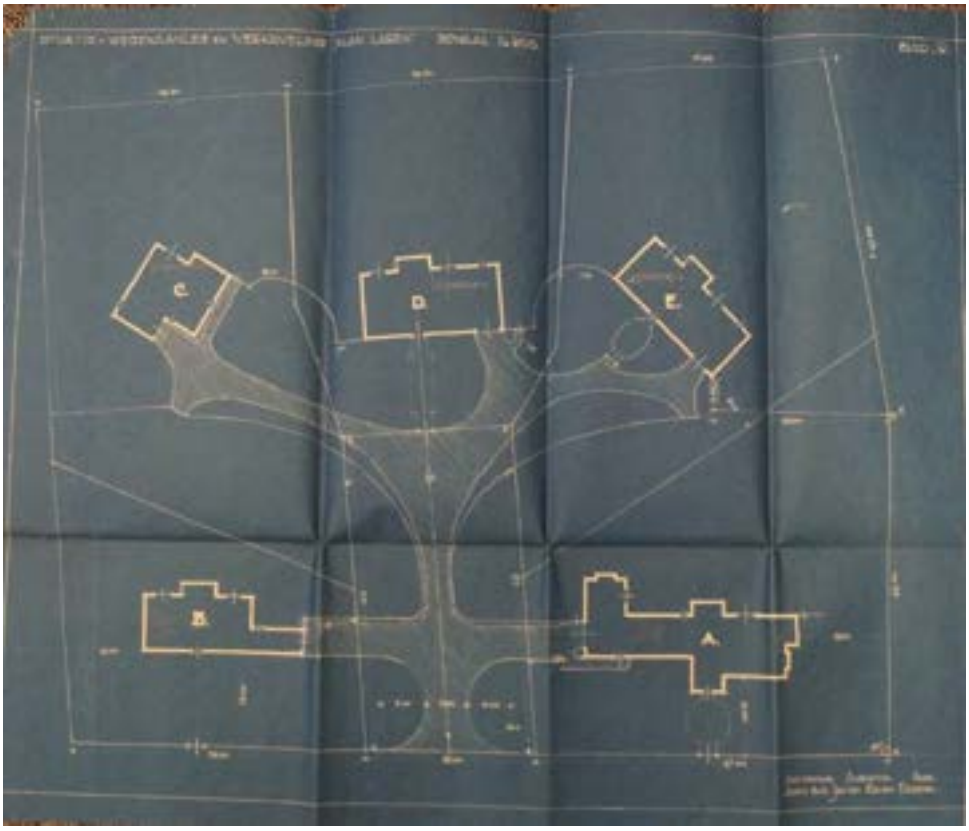
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Algemeen Van Beeverlaan ensemble van Erven Dorens

In 1933 tekende architect Jan Frederik van Erven Dorens, die bureau hield aan de P.C.Hooftstraat 24 in Amsterdam, een ensemble van 'vijf geheel verschillende, afzonderlijke landhuizen' voor mevrouw de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag wonende te Monte Verita, Ascona, Zwitserland. De bouwvergunningen voor de huizen werden verleend op 6 september 1935. Volgens mondelinge bron was mevrouw Pappenheim jong weduwe geworden na een ski-ongeval van haar man. Hij had een voorzienige blik en had haar financiële toekomst veilig gesteld door de aankoop van een stuk grond tegen de Westerheide te Laren, toen dit nog vrij goedkoop was. Het dorp aan de andere zijde van de Rijksstraatweg was aanvankelijk populairder. Pas eind jaren 20 en 30 kwam de villawijk tegen de heide tot stand (zie stedenbouwkundige omschrijving). Na het overlijden van haar man liet de weduwe Pappenheim, die niet alleen in Zwitserland woonde maar ook in een hotel in Cannes aan de Côte d'Azur, het grondstuk in Laren bebouwen met vijf landhuizen, die zij vervolgens verhuurde, wat ook in de bouwaanvragen expliciet wordt genoemd. Architect Jan van Erven Dorens ging zelf op Van Beeverlaan 15 wonen, het grootste van de vijf huizen en voorzien van een windvaan met het jaartal

1935. Hij was getrouwd met Marguérite Scherhag, dochter van de directeur van de Deutsche Bank, die hij eind jaren 20 had ontmoet. Naar alle waarschijnlijkheid is zij een familielid van de weduwe Pappenheim-Scherhag, opdrachtgeefster voor het ensemble, maar dit is in het monumentenonderzoek 2012 niet verder uitgezocht.

Situatieschets voor de bouw van de vijf landhuizen 'plan Laren' getekend door Jan van Erven Dorens bevindt zich in het dossier uit 1935 van nr. 15 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2016)

De vijf landhuizen liggen aan een straatje dat de huizen met elkaar verbindt en aanvankelijk ook de inpandige garages ontsloot. De aanwezigheid van een garage was in Laren al vrij gewoon maar voor de Tweede Wereldoorlog landelijk nog vrij ongebruikelijk en alleen voorbehouden aan de elite. Van architect Van Erven Dorens is bekend dat hij een groot autoliefhebber was. In 1938 kocht hij een Lagonda LG6 Drop Head Coupé, de meest luxueuze auto van die tijd. Tijdens de oorlog, toen hij zelf ondergedoken zat, wist hij de auto met succes uit handen van de Duitsers te houden. Dit terwijl zijn huis aan de Van Beeverlaan 15 door de Duitsers in beslag was genomen. Direct na de bevrijding werd de auto echter geconfisqueerd door de staf van Prins Bernhard en tot grote verbazing van Van Erven Dorens ingezet bij de intocht van veldmaarschalk Montgomery in Amsterdam, waarvan Polygoon Journaal-beelden bewaard zijn. Kleinzoon Robin won de scenarioprijs met zijn documentaire over de auto en zijn bijzondere geschiedenis op het IDFA festival in 2002.

De familie Van Erven Dorens keerde terug naar het huis Van Beeverlaan 15 en het architectenbureau verhuisde naar Laren. In 1954 werd een tekenlokaal gebouwd, eveneens voorzien van een inpandige garage. De landhuizen uit 1935 hadden toen nog geen enkele verandering ondergaan. Opvallend is de romantische bouwstijl waarbij duidelijk Zwitserse Chalets zijn nagebootst, met de combinatie van pleisterwerk en houten vakwerk, balkons, bloembakken en hoge steile daken. De plattegronden

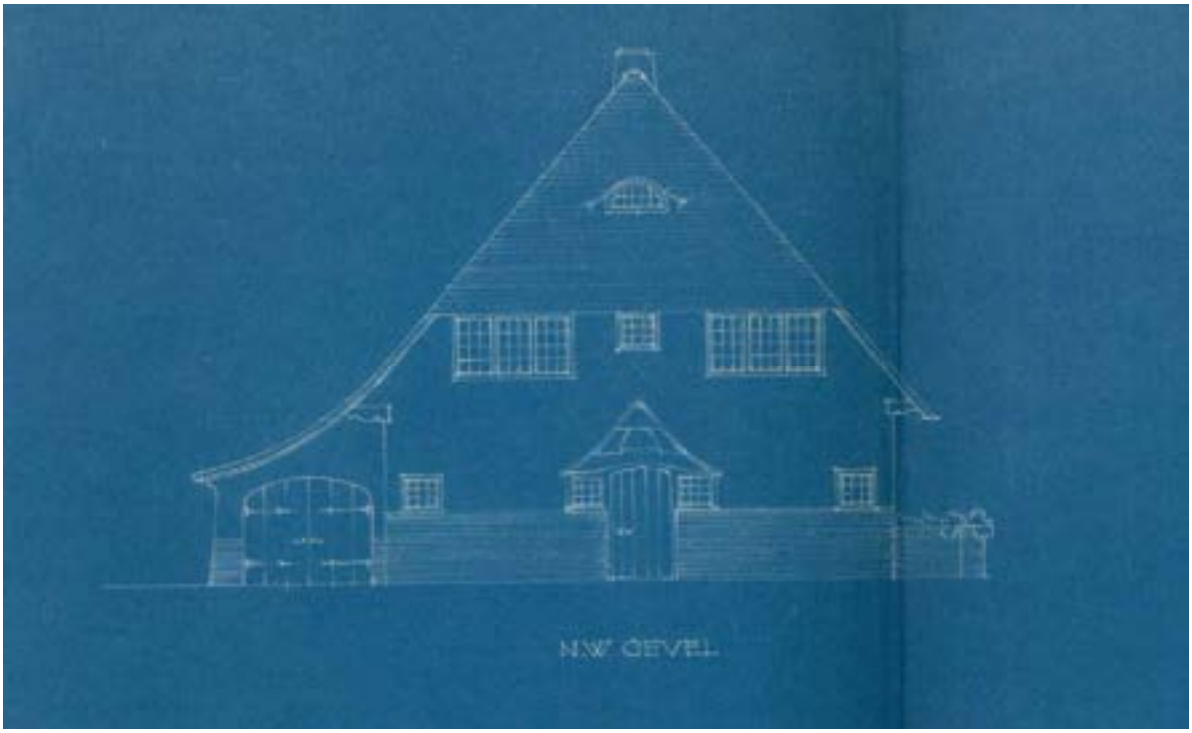
laten duidelijk de invloed van de Engelse landhuizen zien met woonruimten gegroepeerd rondom de centrale hall. Twee van de huizen hebben de voor de Engelse landhuizen kenmerkende rieten daken, de andere zijn voorzien van rode leipannen. Engelse landhuizen waren vanaf circa 1910 zeer populair; het eerste Engelse landhuis in 't Gooi werd in 1909 door K.P.C. de Bazel gebouwd aan het Rozenlaantje 8 in Laren. Er verrezen veel landhuizen en cottages in Engelse stijl, die zich ontwikkelde tot een zeer uitbundige, romantisch expressionistische vormgeving die ook wel Gooise landhuisstijl wordt genoemd. Deze kende zijn hoogtepunt in de jaren 20 met architecten als Wouter Hamdorff en Hendrik Elzinga. De Gooise landhuisstijl werd in de loop der jaren wat minder uitbundig maar laat zich in Laren en omgeving nog lange tijd herkennen. De landhuizen aan de Van Beeverlaan met de mix van Engelse en Zwitserse kenmerken laten zich goed in deze traditie plaatsen. Ze zijn ook representatief voor het werk van architect Van Erven Dorens (1904-1994) die juist bekend was om zijn grote romantische landhuizen, die door het hele land door hem werden ontworpen voor welgestelde opdrachtgevers. De aannemer van de huizen aan de Van Beeverlaan was E.Rigter uit Blaricum.

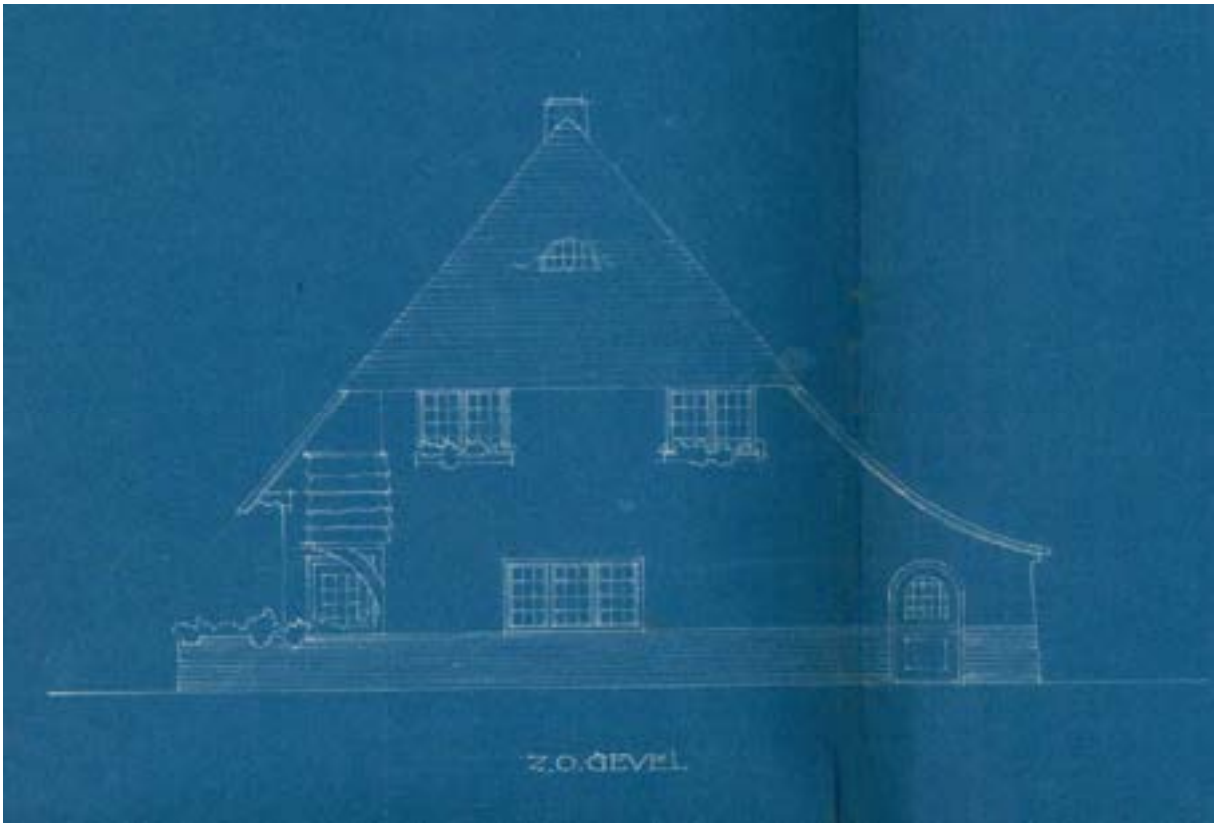
De landhuizen aan de Van Beeverlaan (voor zover uit de bronnen op te maken in ieder geval de nrs. 7, 9, 11 en 13; van nr. 15 is dit niet geheel duidelijk) werden tot in de jaren 70 door de weduwe Pappenheim verhuurd en pas toen door haar verkocht. Er is ook sindsdien relatief weinig aan de huizen gewijzigd waardoor er sprake is van een gaaf tot zeer gaaf bewaard ensemble. Kenmerkend zijn de ligging aan een gemeenschappelijk straatje met zijtakken dat er op plattegrond uitziet als een hand of een boom, en de restanten van de met pannen bedekte lage muurtjes langs het straatje en de (voormalige) opritten naar de garages.

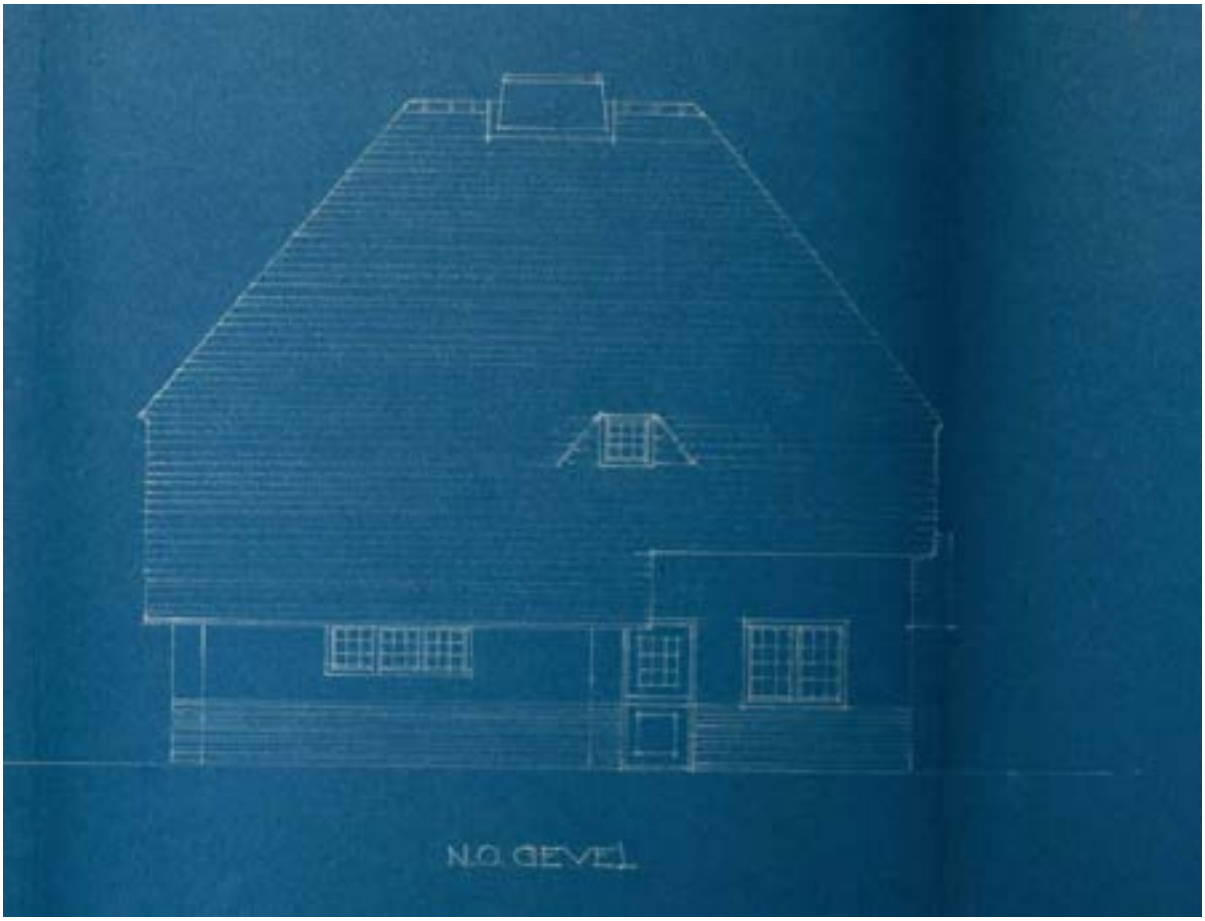
Van Beeverlaan 9

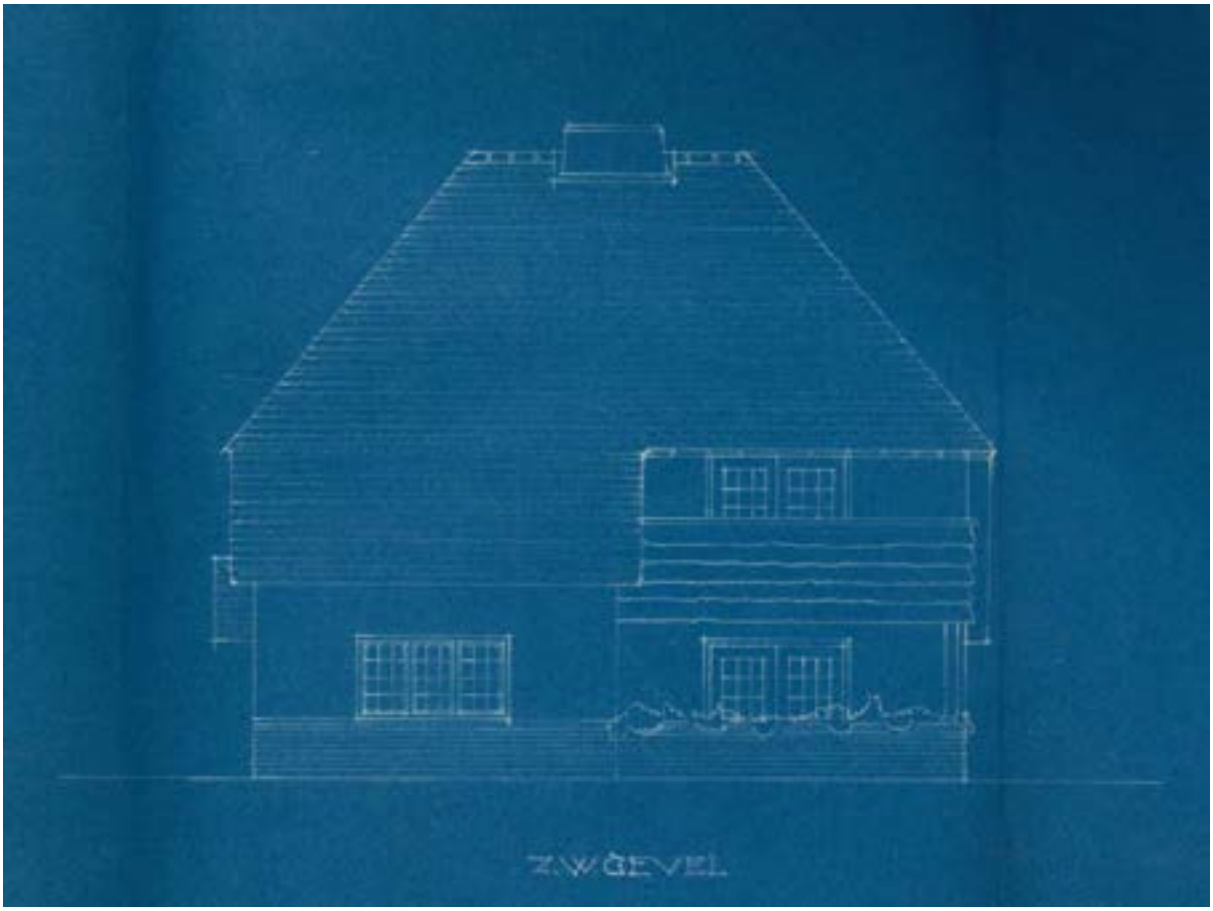
De vergunning voor het huis Van Beeverlaan 9 werd verleend op 6 september 1935. Het is het kleinste van de vijf landhuizen van het ensemble en gelegen in de zuidoosthoek van het ensemble. Op de situatieschets en in de vergunningaanvraag wordt het landhuis C genoemd. Het huis is conform de aanvraag gebouwd. Het meest opvallend is de hoofdentree met het driehoekige luifeltje, door het ingezwenkte zadeldak en klokvormige houtwerk zeer herkenbaar uit de Alpenlanden en daar bedoeld om de sneeuw op te vangen en snel af te voeren. Het huis is slechts zeer beperkt gewijzigd sinds de bouwperiode. De roedenramen zijn in stijl vervangen (wel voorzien van isolatieglas) en een enkele deur of venster is vernieuwd. Ook het pleisterwerk is gerestaureerd, waarbij de kleur iets lichter is geworden dan oorspronkelijk. Het terras met gemetselde plantenbakken zoals zichtbaar op de bouwtekening is niet (meer) aanwezig. Opvallend is de opmerking in de bouwaanvraag dat het dak uit genuanceerde leipannen bestaat, bruin-rood van kleur, maar *naderhand groen* (door natuurlijke verkleuring en/of mosbedekking). De gevels werden volgens de aanvraag 'uit de hand gepleisterd met witte cement waardoor eenige oker'. Als kleuren van het houtwerk wordt aangegeven dat dit bruin gebeitst is en het grenen raamwerk gebroken wit. Expliciet wordt aangegeven dat de ramen houten roeden kregen.

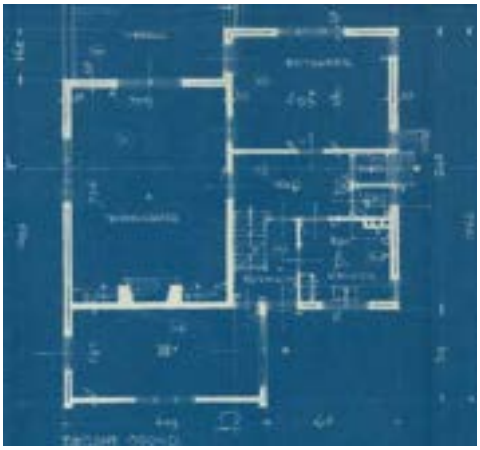
Langs de oprit zijn restanten van de muurtjes met dakpanbedekking aanwezig, die tot de oorspronkelijke aanleg van het ensemble behoren. Deze worden in de bouwaanvraag voor nr. 9 expliciet genoemd als: 'muurtjes uit oude steen, afgedekt met pannen - lage muurtjes met hagen en draad tusschen de begroeiing'.

N.W. GEVEL

Z.O. GEVEL

N.O. GEVEL

Z.W GEVEL

Bouwtekening bij vergunning voor huis C d.d. 06-09-1935 naar ontwerp van Jan F. van Erven Dorens voor mevr. de wed. C.M. Pappenheim-Scherhag Monte Verita Ascona Zwitserland (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2018).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Het ensemble van vijf landhuizen nrs. 7, 9, 11, 13 en 15 ligt aan de Van Beeverlaan die is vernoemd naar de schilder Emanuel Samson van Beever (1876-1912). Hij was lange tijd in Laren werkzaam en overleed daar op 36-jarige leeftijd. Zijn werk hangt o.a. in het Singermuseum en het Gemeentemuseum Den Haag.

De Van Beeverlaan maakt deel uit van de villawijk die tussen Laren en Hilversum tot stand kwam in de jaren 30 van de 20e eeuw tussen de westerheide en de uit 1931 daterende Rijksweg A1 aan zowel de noord- als zuidzijde van de Hilversumseweg. Volgens kadastrale kaarten uit zowel 1811-1832 als 1905 lagen hier akkers (kampen /Larense eng) en enkele zeer oude wegen, waarvan de belangrijkste de doodweg (de Davidweg) naar het Sint Janskerkhof was. Het Janskerkhof was het hoogste punt in de buurt, waar Gooiers sinds eeuwen hun doden begraven. Ook over de heide zien we een doodweg lopen. De westelijke grens van de villawijk wordt ook gevormd door een eeuwenoud pad, nu nog steeds een zandpad. Verder zijn er enkele oude veedriften aanwezig en zien we het voor Laren zo kenmerkende patroon van uitwaaierende wegen die de gemeenschappelijke heidegronden, engen, dorpen en brinken met elkaar verbinden. Het oude patroon is nog steeds aanwezig op kaarten uit 1924, maar niet lang daarna komen de eerste villa's in het gebied tot stand. Heel bekend is het aan de rand van de westerheide gelegen landhuis Herdersweg 22 (rijksmonument) naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1929 voor L. Roland Holst.

In Laren was het lange tijde gewoonte om tussen de oude bebouwing aan de bestaande wegen in te bouwen. Vanaf ongeveer 1912, toen de eerste welstandsbepaling van Nederland in Laren werd vastgesteld, kwamen er planmatige nieuwe wijken tot stand, door middel van uitbreidingsplannen, de voorloper van het bestemmingplan. Op kaarten is te zien dat er in 1932 een verkaveling in de wijk ten noorden van de Hilversumseweg aanwezig is, die in grote lijnen de huidige situatie laat zien. In tegenstelling tot het oude wegenpatroon dat waaiervormig is met wegen die steeds schuin naar bepaalde centrale punten toelopen (in dit geval het Sint Janskerkhof) staan hier de meeste wegen haaks op elkaar, wat de perceelsindeling vereenvoudigt.

Het ensemble Van Beeverlaan 7, 9, 11, 13 en 15 ligt vlak bij de rand van de westerheide. Toen het in 1935 werd gebouwd was de heide nog maar juist onderdeel geworden van het Goois natuurreservaat. Dat was in 1933 ontstaan uit zorg van een aantal notabelen over de ongebreidelde groei van de Gooise dorpen, die zeer in trek waren bij forenzen. De totstandkoming van het natuurreservaat was mogelijk gemaakt door aankoop van een deel van de gemene gronden van Erfgooiers.

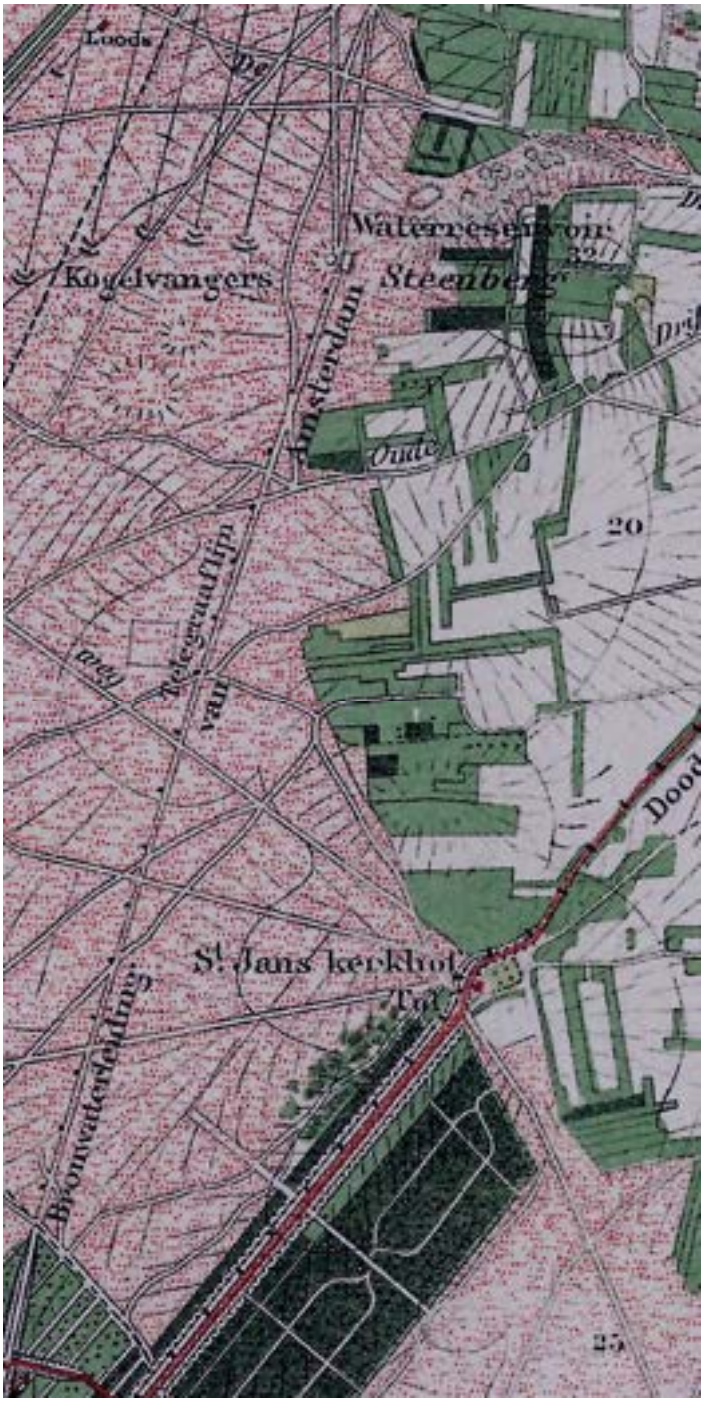
Het ensemble Van Beeverlaan heeft een zeer kenmerkende plattegrond van een haaks op de Van Beeverlaan staand straatje (voorheen gemene grond) met aan de noordzijde aan weerszijden van het straatje de huizen nr. 7 en nr. 15, die als een soort 'poortgebouwen' fungeren. Aan het einde van het straatje dat als een kleine zichtas werkt, staat nr. 11 geflankeerd door de iets schuin geplaatste huizen nr. 9 (oostzijde) en nr. 13 (westzijde). De oorspronkelijke opzet van het straatje lijkt op een hand met vingers of een boom met takken. Langs het straatje en de zijtakken staan restanten van de oorspronkelijke afscheidingen in de vorm van lage gemetselde muurtjes met dakpanbedekking. Ter hoogte van nr. 7, links bij de ingang van het straatje, staat een eveneens gemetseld met pannen afgedekt poortje met ijzeren deurtje, waarvan de functie onbekend is. Mogelijk was dit de ingang van een (ijs)kelder of kolenhok of een ruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan zoals verplicht gesteld in de vergunning voor het rieten dak van de nrs. 7 en 15 uit 1935.

Situatie 1952 (Topografische kaart van het kadaster, Baarn Hilversum Laren Soest 32A; Bron www.watwaswaar.nl).

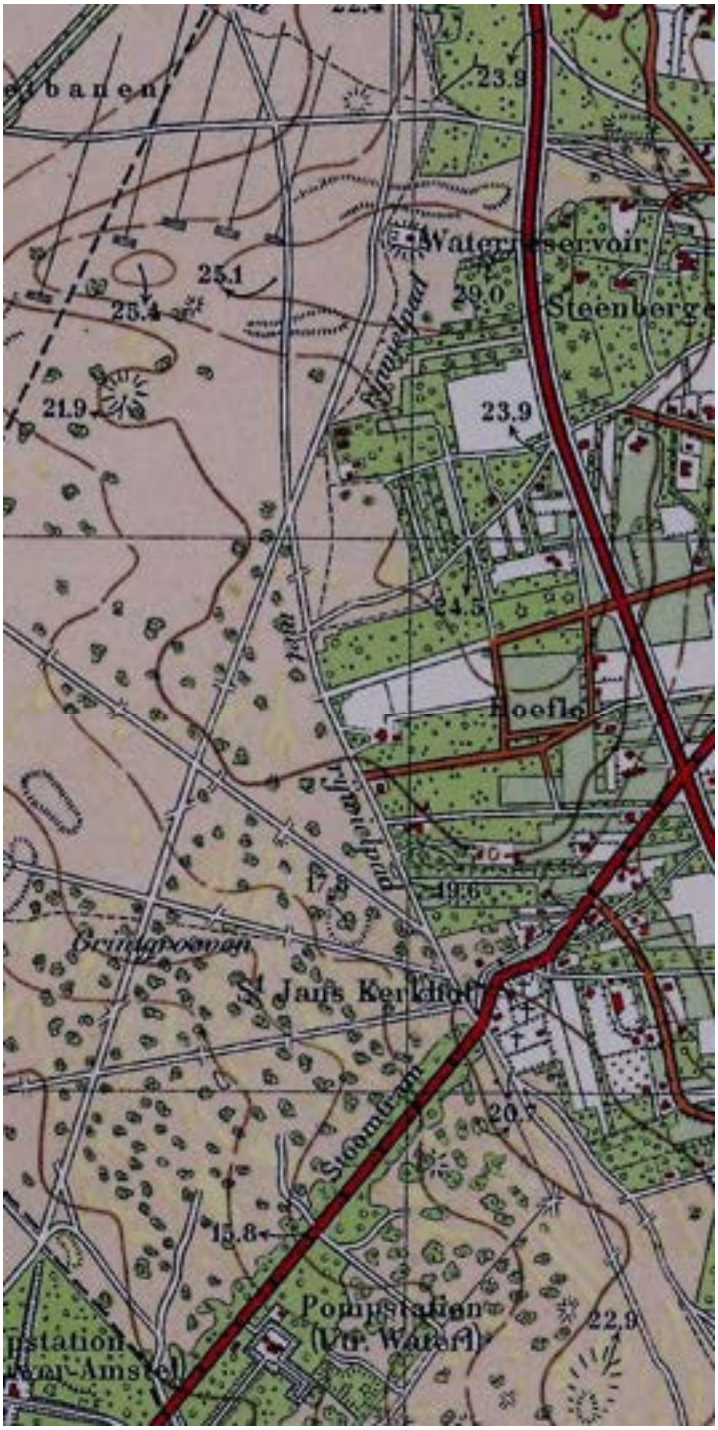
Kadastrale veldminuut (verzamelplan) 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)

Bonneblad uit 1904 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1924 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1932 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

(Restanten van) oorspronkelijke aanleg, foto's 2012.

Aanleg tussen nr. 11 en nr. 13, het middenperk staat niet op de oorspronkelijke tekening.

Aanleg richting nr. 13.

Muurtje bij nr. 7.

Muurtje bij nr. 7.

Muur met poortje bij nr. 7, links van het straatje (functie onbekend, mogelijk (ijs)kelder, kolenhok of bergruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan vanwege het rietendak zoals vermeld in vergunning voor huis A en B (nrs. 7 en 15) in 1935).

Muurtje tussen nr. 7 en nr. 9.

Muurtjes bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts), ter hoogte van oprit nrs. 11 en 13.

Muurtje bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts) en het straatje richting noorden.

Muurtje bij nr. 7.

Architectonische omschrijving

Eigenaar heeft geen toestemming gegeven voor openbaarmaking van foto's anders dan die van de voorgevel, dus zeker niet ter inzage leggen!

Het landhuis Van Beeverlaan 9 uit 1935 heeft in de basis een vierkante plattegrond, met aan de noord- en zuidzijde een iets uitgebouwd deel. Het huis is twee bouwlagen hoog onder een laag doorlopend en van leipannen voorzien schilddak dat iets inzwenkt aan de noordzijde en de garage onder één kap brengt met het huis. Het is opgetrokken in baksteen in halfsteens verband, waarvan de plint in schoon metselwerk is uitgevoerd. De opgaande gevels zijn gepleisterd en liggen bij nr. 9 dicht bij de oorspronkelijke okerkleur. Dit pleisterwerk vormt een onderdeel van het ontwerp van architect Jan van Erven Dorens, dat uit vijf landhuizen in een mengvorm tussen een Zwitsers Chalet en een Engels landhuis bestaat. De Chaletkenmerken bij nr. 9 zijn het meest herkenbaar in de hoofdvorm, de hoofdentree met luifel, het pleisterwerk, de gepotdekselde schaaldelen van dakkapellen en balkon en de bloembakken (voor geraniums) onder de vensters. Alle vensters zijn voorzien van nieuwe roedenramen maar conform het aanzicht en de indeling uit de bouwperiode. De hoofdentree bevindt zich in de voorgevel (westgevel) en bestaat uit een opgeklampte deur met zijlichten onder een luifel bestaande uit een ingezwenkt met leipannen gedekt zadeldakje dat is voorzien van een gepotdekseld schaaldelen front met klokvormige uitsnede. De rest van de voorgevel is links en rechts en in de geveltop voorzien van een klein vierkant raampje en op de verdieping zijn twee staande drielichtvensters aangebracht. Midden in het dakschild bevindt zich een kleine halfronde dakkapel uit de bouwperiode van het pand. De linker zijgevel (noordgevel) is voorzien van een dubbel venster en een enkelvoudige glasdeur. Daarnaast is de garage uitgebouwd. In de kopse (west)gevel is deze voorzien van een garagedeur met korfboog en zware gehengen en

een driedeling waardoor deze als enkelvoudige en als dubbele deur te openen is. De (noordelijke) langsgevel van de garage heeft een liggend drielichtvenster. Aan beide zijden kraagt de gevel iets uit als een steunbeer. In het dak is een dakappel uit de bouwperiode aanwezig. In de rechter zijgevel (zuidgevel) is een staand gekoppeld drielichtvenster aanwezig en rechts een inpandig terras met erboven een balkon. Het balkon heeft een borstwering van houten schaaldelen en rust aan de rechterzijde op een getoogde schoor. Er zijn twee terrasdeuren in de zuidgevel en balkondeuren. De achtergevel (oostgevel) is op de begane grond voorzien van rechthoekige terrasdeur en een enkelvoudige glasdeur met zware gehengen en halfronde bovenzijde. Op de verdieping bevinden zich twee staande drielichtvensters voorzien van bloembakken en in het dak een kleine halfronde dakkapel uit de bouwperiode.

Waardering

Het in romantisch expressionistische stijl opgetrokken landhuis met muurtjes en ijzeren poortje Van Beeverlaan 9 te Laren dateert uit 1935 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een huis dat gekenmerkt wordt door de mix van Engels landhuis en Zwitsers Chalet met onder andere de kap met leipannen, het pleisterwerk (met okerkleur dicht bij het origineel), de hoofdentree met luifel, de houten balkonbekleding en de plantenbakken, en dat qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering gaaf is bewaard;

- als deel van het oeuvre van Jan Frederik van Erven Dorens (1904-1994), die een architectenbureau had in Amsterdam en later in Laren aan de Van Beeverlaan 15 (één van de huizen van het ensemble waar hij zelf ging wonen) en die bekend stond om zijn grote romantische landhuizen voor welgestelde opdrachtgevers in heel Nederland;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de villawijk die eind jaren 20 in dit deel van Laren tussen de rijksweg en de westerheide tot stand kwam en uiting is van de groei van Laren tot forenzendorp die volgde op de ontwikkeling van agrarische nederzetting naar kunstenaars- en toeristendorp;

- als onderdeel van het unieke ensemble van vijf Engelse landhuizen met Chaletkenmerken dat in één ontwerp en één bouwfase tot stand kwam en de daarbij behorende restanten van de aanleg uit 1935 bestaande uit een straatje met zijtakken en muurtjes en een poortje met dakpanbedekking;

- als oostelijke afsluiting van één van de zijtakken van het bij de aanleg behorende straatje;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een huis behorend bij een ensemble van vijf landhuizen die voor de verhuur waren gebouwd en dat de kenmerken van het zo geliefde Engelse landhuis combineert met de Chaletkenmerken die verwijzen naar de in Zwitserland wonende opdrachtgeefster en eigenares mevr. Pappenheim-Scherhag die de huizen nog tot in de jaren 70 verhuurde;

- vanwege de inpandige garage die voor Laren al vrij gewoon was maar landelijk gezien in de periode voor de Tweede Wereldoorlog nog alleen aan de elite was voorbehouden.

gaafheid en herkenbaarheid

Het landhuis is qua hoofdvorm en gevelindeling vrijwel gaaf bewaard, qua detaillering zijn alleen de roedenramen vernieuwd. Ook is het pleisterwerk gerestaureerd en lichter van kleur geworden. Het landhuis is echter als geheel nog zeer herkenbaar en vrijwel identiek aan de bouwtekening van 1935, in zijn bouwtype, uitvoering en aanzicht en als onderdeel van het bijzondere ensemble.

zeldzaamheid

Het landhuis Van Beeverlaan 9 behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Wel zeldzaam en zelfs uniek voor Laren is het ensemble van de vijf bij elkaar behorende landhuizen uit één ontwerp en bouwperiode naar ontwerp van Van Erven Dorens in opdracht van mevr. Pappenheim en bedoeld voor de verhuur. Ook de toepassing van verschillende kenmerken van Zwitserse Chalets, in meer of mindere mate in elk van de huizen toegepast, is vrij bijzonder. Bij nr. 9 valt vooral de hoofdentree met luifeltje in 'Alpenstijl' op. Uit de vergunning blijkt ook dat de huizen bewust als vrijstaande en afzonderlijke huizen zijn ontworpen. Tot slot is het vrij zeldzaam dat de oorspronkelijke opzet qua straatje met zijtakken en erfafscheidingen in de vorm van muurtjes met dakpanbedekking nog voor een groot deel bewaard is gebleven.

Foto's 2012

Voorgevel (westgevel).

Hoofdentree voorgevel (westgevel).

Hoek linker zijgevel (noordgevel) en achtergevel (oostgevel).

Linker zijgevel (noordgevel).

Achtergevel en rechter zijgevel (oostgevel en zuidgevel).

Rechter zijgevel (zuidgevel).

Literatuur / bronnen:

- Gemeentearchief Laren, bouwdossier 2018

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 415-418; het ensemble Van Beeverlaan wordt genoemd op p. 417 met foutieve naam van de architect

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- mondelinge informatie van enkele bewoners van het ensemble

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.watwaswaar.nl

- www.gnr.nl (website Goois natuurreservaat)

- website Nai / Bonas, Jan van Erven Dorens

- youtube filmpje over de bekroonde documentaire van (kleinzoon) Robin van Erven Dorens over de Lagonda van grootvader Jan van Erven Dorens

- diverse websites over familie Van Erven Dorens

LAREN, VAN BEEVERLAAN 11 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Van Beeverlaan 11

postcode + plaats : 1251 ES LAREN NH

naam object : Sint Jorishoeve

complex : maakt deel uit van ensemble Van Beeverlaan

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1935

verbouwingen : 2010: het vergroten en veranderen van de woning, 2011 asbestverwijderd, 2012 hekwerk, 2006 bijgebouw (behoort niet tot het monument)

architect : Jan Frederik van Erven Dorens

opdrachtgever : mevr. de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag (Ancona, Zwitserland)

bouwstijl : romantisch expressionisme

bouwtype : Engels landhuis met kenmerken van Zwitsers chalet

kadastrale aanduiding : Laren C 976

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 06-09-2012

datum beschrijving : 31-12-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot het landhuis Van Beeverlaan 11. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

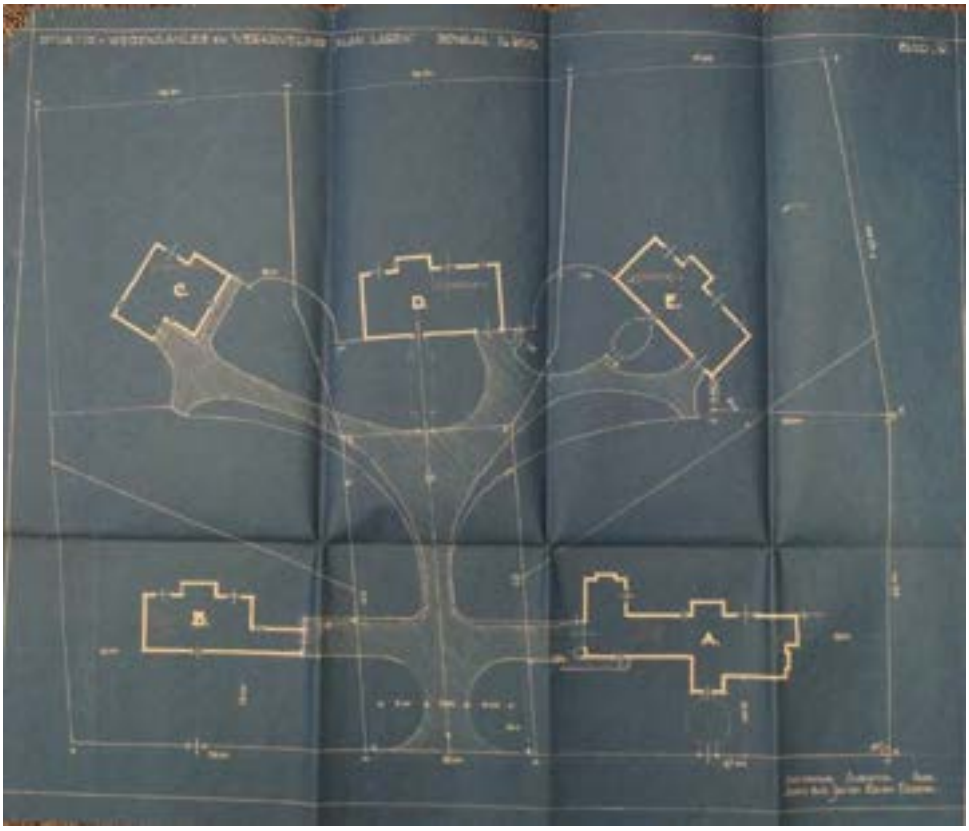
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Algemeen Van Beeverlaan ensemble van Erven Dorens

In 1933 tekende architect Jan Frederik van Erven Dorens, die bureau hield aan de P.C.Hooftstraat 24 in Amsterdam, een ensemble van 'vijf geheel verschillende, afzonderlijke landhuizen' voor mevrouw de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag wonende te Monte Verita, Ascona, Zwitserland. De bouwvergunningen voor de huizen werden verleend op 6 september 1935. Volgens mondelinge bron was mevrouw Pappenheim jong weduwe geworden na een ski-ongeval van haar man. Hij had een voorzienige blik en had haar financiële toekomst veilig gesteld door de aankoop van een stuk grond tegen de Westerheide te Laren, toen dit nog vrij goedkoop was. Het dorp aan de andere zijde van de Rijksstraatweg was aanvankelijk populairder. Pas eind jaren 20 en 30 kwam de villawijk tegen de heide tot stand (zie stedenbouwkundige omschrijving). Na het overlijden van haar man liet de weduwe Pappenheim, die niet alleen in Zwitserland woonde maar ook in een hotel in Cannes aan de Côte d'Azur, het grondstuk in Laren bebouwen met vijf landhuizen, die zij vervolgens verhuurde, wat ook in de bouwaanvragen expliciet wordt genoemd. Architect Jan van Erven Dorens ging zelf op Van Beeverlaan 15 wonen, het grootste van de vijf huizen en voorzien van een windvaan met het jaartal

1935. Hij was getrouwd met Marguérite Scherhag, dochter van de directeur van de Deutsche Bank, die hij eind jaren 20 had ontmoet. Naar alle waarschijnlijkheid is zij een familielid van de weduwe Pappenheim-Scherhag, opdrachtgeefster voor het ensemble, maar dit is in het monumentenonderzoek 2012 niet verder uitgezocht.

Situatieschets voor de bouw van de vijf landhuizen 'plan Laren' getekend door Jan van Erven Dorens bevindt zich in het dossier uit 1935 van nr. 15 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2016)

De vijf landhuizen liggen aan een straatje dat de huizen met elkaar verbindt en aanvankelijk ook de inpandige garages ontsloot. De aanwezigheid van een garage was in Laren al vrij gewoon maar voor de Tweede Wereldoorlog landelijk nog vrij ongebruikelijk en alleen voorbehouden aan de elite. Van architect Van Erven Dorens is bekend dat hij een groot autoliefhebber was. In 1938 kocht hij een Lagonda LG6 Drop Head Coupé, de meest luxueuze auto van die tijd. Tijdens de oorlog, toen hij zelf ondergedoken zat, wist hij de auto met succes uit handen van de Duitsers te houden. Dit terwijl zijn huis aan de Van Beeverlaan 15 door de Duitsers in beslag was genomen. Direct na de bevrijding werd de auto echter geconfisqueerd door de staf van Prins Bernhard en tot grote verbazing van Van Erven Dorens ingezet bij de intocht van veldmaarschalk Montgomery in Amsterdam, waarvan Polygoon Journaal-beelden bewaard zijn. Kleinzoon Robin won de scenarioprijs met zijn documentaire over de auto en zijn bijzondere geschiedenis op het IDFA festival in 2002.

De familie Van Erven Dorens keerde terug naar het huis Van Beeverlaan 15 en het architectenbureau verhuisde naar Laren. In 1954 werd een tekenlokaal gebouwd, eveneens voorzien van een inpandige garage. De landhuizen uit 1935 hadden toen nog geen enkele verandering ondergaan. Opvallend is de romantische bouwstijl waarbij duidelijk Zwitserse Chalets zijn nagebootst, met de combinatie van pleisterwerk en houten vakwerk, balkons, bloembakken en hoge steile daken. De plattegronden

laten duidelijk de invloed van de Engelse landhuizen zien met woonruimten gegroepeerd rondom de centrale hall. Twee van de huizen hebben de voor de Engelse landhuizen kenmerkende rieten daken, de andere zijn voorzien van rode leipannen. Engelse landhuizen waren vanaf circa 1910 zeer populair; het eerste Engelse landhuis in ’t Gooi werd in 1909 door K.P.C. de Bazel gebouwd aan het Rozenlaantje 8 in Laren. Er verrezen veel landhuizen en cottages in Engelse stijl, die zich ontwikkelde tot een zeer uitbundige, romantisch expressionistische vormgeving die ook wel Gooise landhuisstijl wordt genoemd. Deze kende zijn hoogtepunt in de jaren 20 met architecten als Wouter Hamdorff en Hendrik Elzinga. De Gooise landhuisstijl werd in de loop der jaren wat minder uitbundig maar laat zich in Laren en omgeving nog lange tijd herkennen. De landhuizen aan de Van Beeverlaan met de mix van Engelse en Zwitserse kenmerken laten zich goed in deze traditie plaatsen. Ze zijn ook representatief voor het werk van architect Van Erven Dorens (1904-1994) die juist bekend was om zijn grote romantische landhuizen, die door het hele land door hem werden ontworpen voor welgestelde opdrachtgevers. De aannemer van de huizen aan de Van Beeverlaan was E.Rigter uit Blaricum.

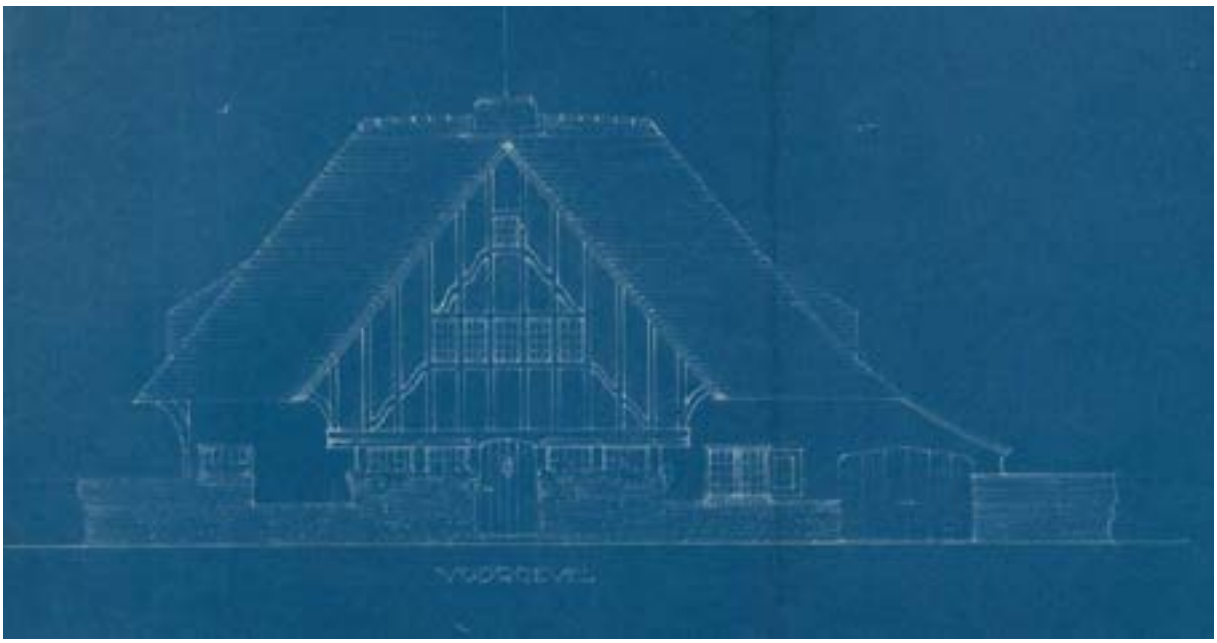
De landhuizen aan de Van Beeverlaan (voor zover uit de bronnen op te maken in ieder geval de nrs. 7, 9, 11 en 13; van nr. 15 is dit niet geheel duidelijk) werden tot in de jaren 70 door de weduwe Pappenheim verhuurd en pas toen door haar verkocht. Er is ook sindsdien relatief weinig aan de huizen gewijzigd waardoor er sprake is van een gaaf tot zeer gaaf bewaard ensemble. Kenmerkend zijn de ligging aan een gemeenschappelijk straatje met zijtakken, dat er op plattegrond uitziet als een hand of een boom en de restanten van de met pannen bedekte lage muurtjes langs het straatje en de (voormalige) opritten naar de garages.

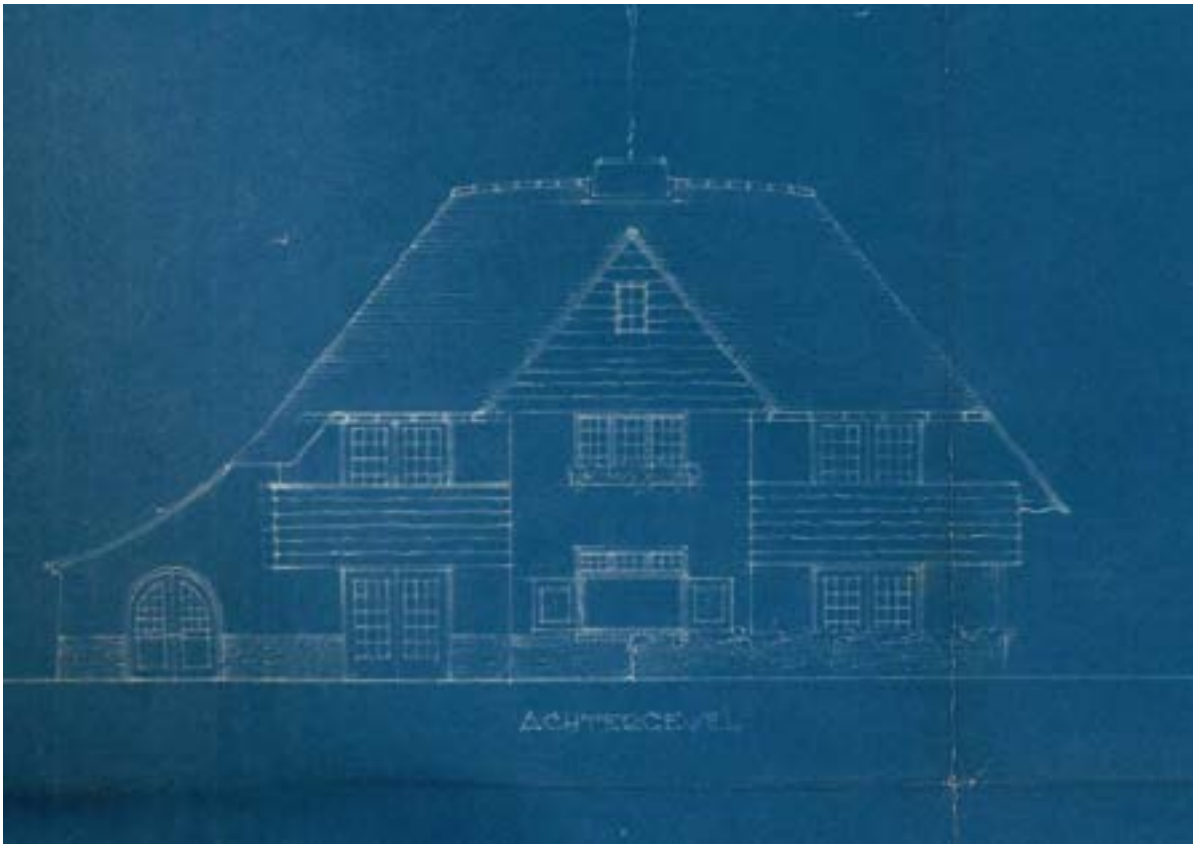
Van Beeverlaan 11

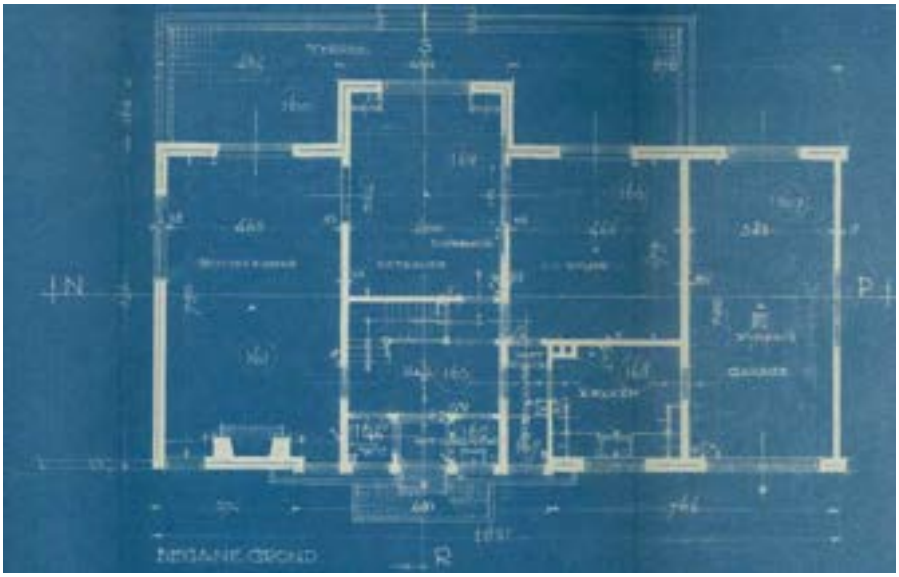
De vergunning voor het huis Van Beeverlaan 11 werd verleend op 6 september 1935. Het heeft een opvallende ligging aan het einde van de kleine zichtas vanaf de Van Beeverlaan, het straatje dat de vijf landhuizen van het ensemble met elkaar verbindt. Op de plattegrond en in de vergunningaanvraag wordt het landhuis D genoemd. Het huis wordt ook wel de Sint Jorishoeve genoemd, naar de oude gevelsteen in de plantenbak bij de voordeur met een afbeelding van St. Joris die de draak verslaat. Wanneer de steen is geplaatst en door wie is niet precies bekend. Het huis is net zoals de andere huizen van het ensemble tot in de jaren 70 verhuurd geweest. Een bekende bewoner was de internationaal vermaarde musicus Gustav Leonhardt. Ook heeft één van de directeuren van het Singer Museum in het pand gewoond.

Het huis is conform de bouwaanvraag gebouwd. Opvallend is de rijke vakwerkdecoratie in de topgevel, die inspeelt op de duidelijke zichtfunctie die het pand binnen het ensemble heeft. Voor het pleisterwerk van de gevels was voorzien in een ‘oneffen bepleistering in witte cement, even geel getint’, voor het buitenverfwerk beits en het raamhout gebroken wit. Expliciet wordt aangegeven dat de ramen houten roeden krijgen. Voor het dak werden genuanceerde rood-bruine leipannen gekozen, identiek aan nr. 9, waarbij echter bij de aanvraag voor nr. 9 speciaal werd gesteld dat deze later groen zouden kleuren (door natuurlijke verkleuring en/of mosbedekking). De leipannen zijn bij de renovatie van 2010 vervangen door een ander type.

Bouwtekening bij vergunning voor huis D d.d. 06-09-1935 van Jan F. van Erven Dorens voor mevr. de wed. C.M. Pappenheim-Scherhag te Monte Verita, Ascona in Zwitserland (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2019).

Het landhuis bleef lange tijd ongewijzigd; op enig moment werd aan de achterzijde een serre gebouwd die later is gesloopt. Op de bouwtekening staat aan de achterzijde een ommuurd terras met plantenbakken dat niet (meer) aanwezig is. In 2006 werd een nieuw bijgebouw aan de zuidwestzijde van het perceel opgericht. In 2010 volgde een grote renovatie van het huis waarbij

onder andere de garage bij de woning werd getrokken en de achterzijde aan twee kanten uitgebouwd, waardoor de gevel is recht getrokken ten opzichte van de oorspronkelijk uitspringende middenpartij. Bij de renovatie is ook het pleisterwerk gerestaureerd en zijn verschillende nieuwe vensters, deuren en dergelijke aangebracht en een ander type leipannen. De hoofdvorm en gevelindeling is grotendeels behouden, uitgezonderd de indeling van de achtergevel.

Het vergroten en veranderen van de woning in 2010, achtergevel bestaande toestand (boven) en nieuwe toestand (beneden) (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 10-057 / VG00688).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Het ensemble van vijf landhuizen nrs. 7, 9, 11, 13 en 15 ligt aan de Van Beeverlaan die is vernoemd naar de schilder Emanuel Samson van Beever (1876-1912). Hij was lange tijd in Laren werkzaam en overleed daar op 36-jarige leeftijd. Zijn werk hangt o.a. in het Singermuseum en het Gemeentemuseum Den Haag.

De Van Beeverlaan maakt deel uit van de villawijk die tussen Laren en Hilversum tot stand kwam in de jaren 30 van de 20e eeuw tussen de westerheide en de uit 1931 daterende Rijksweg A1 aan zowel de noord- als zuidzijde van de Hilversumseweg. Volgens kadastrale kaarten uit zowel 1811-1832 als 1905 lagen hier akkers (kampen /Larense eng) en enkele zeer oude wegen, waarvan de belangrijkste de doodweg (de Davidweg) naar het Sint Janskerkhof was. Het Janskerkhof was het hoogste punt in de buurt, waar Gooiers sinds eeuwen hun doden begraven. Ook over de heide zien we een doodweg lopen. De westelijke grens van de villawijk wordt ook gevormd door een eeuwenoud pad, nu nog steeds een zandpad. Verder zijn er enkele oude veedriften aanwezig en zien we het voor Laren zo kenmerkende patroon van uitwaaierende wegen die de gemeenschappelijke heidegronden, engen, dorpen en brinken met elkaar verbinden. Het oude patroon is nog steeds aanwezig op kaarten uit 1924, maar niet lang daarna komen de eerste villa's in het gebied tot stand. Heel bekend is het aan de rand van de westerheide gelegen landhuis Herdersweg 22 (rijksmonument) naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1929 voor L. Roland Holst.

In Laren was het lange tijd de gewoonte om tussen de oude bebouwing aan de bestaande wegen in te bouwen. Vanaf ongeveer 1912, toen de eerste welstandsbepaling van Nederland in Laren werd vastgesteld, kwamen er planmatige nieuwe wijken tot stand, door middel van uitbreidingsplannen, de voorloper van het bestemmingplan. Op kaarten is te zien dat er in 1932 een verkaveling in de wijk ten noorden van de Hilversumseweg aanwezig is, die in grote lijnen de huidige situatie laat zien. In tegenstelling tot het oude wegenpatroon dat waaiervormige is en met wegen die steeds schuin naar bepaalde centrale punten toelopen (in dit geval het Sint Janskerkhof) staan hier de meeste wegen haaks op elkaar, wat de perceelsindeling vereenvoudigt.

Het ensemble Van Beeverlaan 7, 9, 11, 13 en 15 ligt vlak bij de rand van de westerheide. Toen het in 1935 werd gebouwd was de heide nog maar juist onderdeel geworden van het Goois natuurreservaat. Dat was in 1933 ontstaan uit zorg van een aantal notabelen over de ongebreidelde groei van de Gooise dorpen, die zeer in trek waren bij forenzen. De totstandkoming van het natuurreservaat was mogelijk gemaakt door aankoop van een deel van de gemene gronden van Erfgooiers.

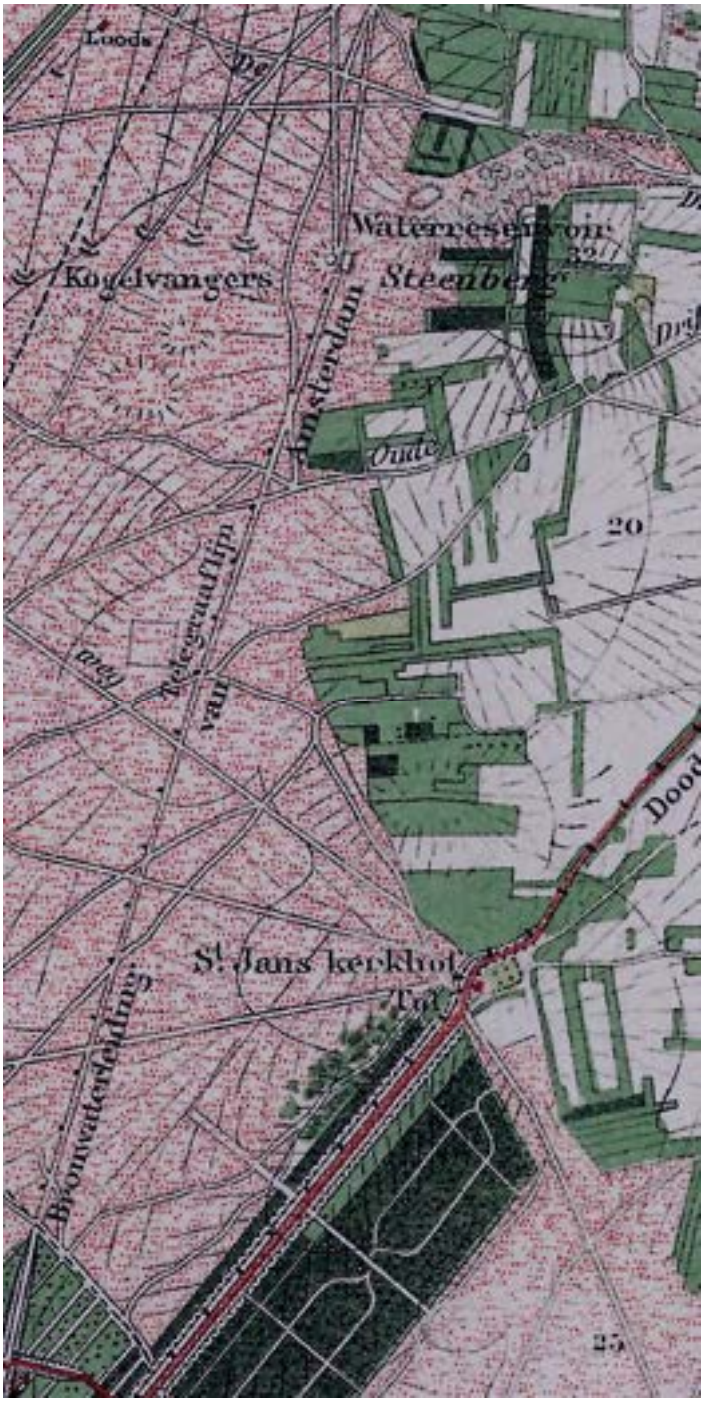
Het ensemble Van Beeverlaan heeft een zeer kenmerkende plattegrond van een haaks op de Van Beeverlaan staand straatje (voorheen gemene grond) met aan de noordzijde aan weerszijden van het straatje de huizen nr. 7 en nr. 15, die als een soort 'poortgebouwen' fungeren. Aan het einde van het straatje dat als een kleine zichtas werkt, staat nr. 11 geflankeerd door de iets schuin geplaatste huizen nr. 9 (oostzijde) en nr. 13 (westzijde). De oorspronkelijke opzet van het straatje lijkt op een hand met vingers of een boom met takken. Langs het straatje en de zijtakken staan restanten van de oorspronkelijke afscheidingen in de vorm van lage gemetselde muurtjes met dakpanbedekking. Ter hoogte van nr. 7, links bij de ingang van het straatje, staat een eveneens gemetseld met pannen afgedekt poortje met ijzeren deurtje, waarvan de functie onbekend is. Mogelijk was dit de ingang van een (ijs)kelder of kolenhok of een ruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan zoals verplicht gesteld in de vergunning voor het rieten dak van de nrs. 7 en 15 uit 1935.

Situatie 1952 (Topografische kaart van het kadaster, Baarn Hilversum Laren Soest 32A; Bron www.watwaswaar.nl).

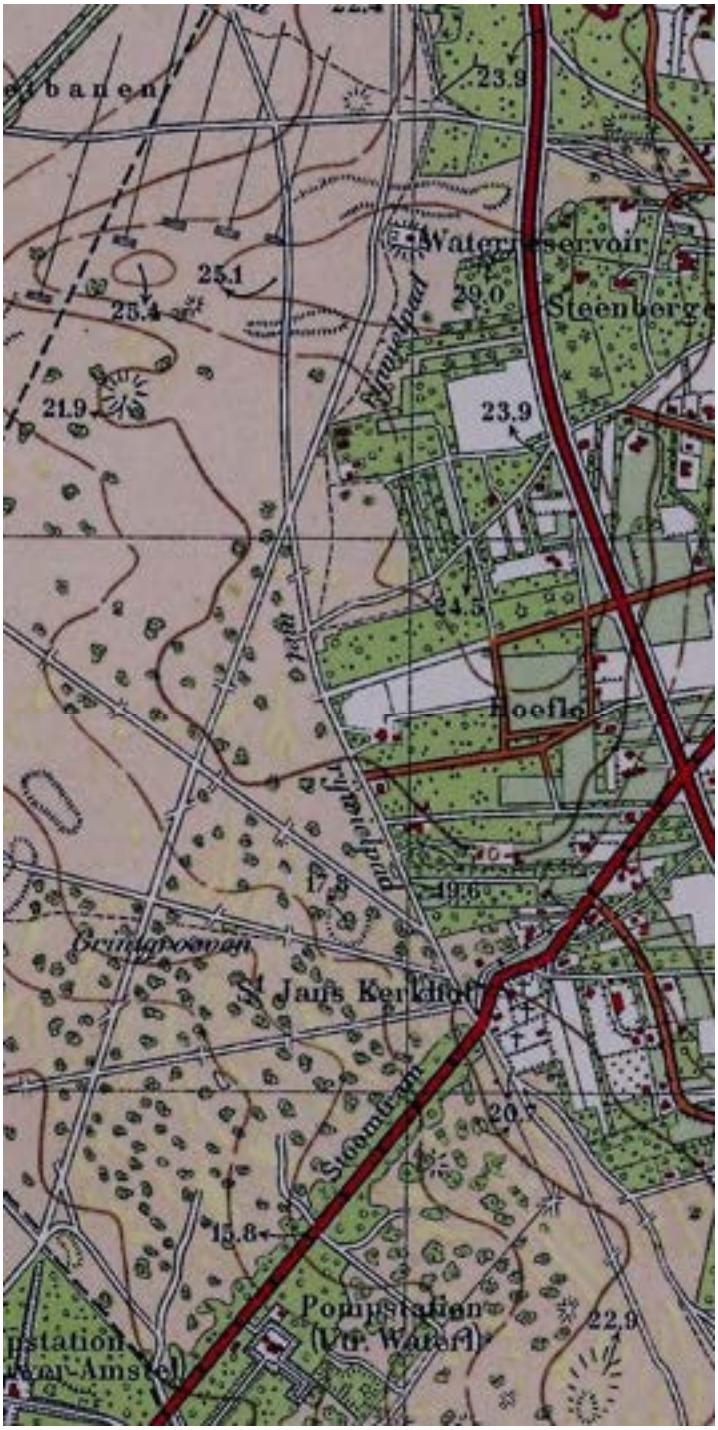
Kadastrale veldminuut (verzamelplan) 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)

Bonneblad uit 1904 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1924 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1932 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

(Restanten van) oorspronkelijke aanleg, foto's 2012.

Aanleg tussen nr. 11 en nr. 13, het middenperk staat niet op de oorspronkelijke tekening.

Aanleg richting nr. 13.

Muurtje bij nr. 7.

Muurtje bij nr. 7.

Muur met poortje bij nr. 7, links van het straatje (functie onbekend, mogelijk (ijs)kelder, kolenhok of bergruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan vanwege het rietendak zoals vermeld in de vergunning voor huis A en B (nrs. 7 en 15) in 1935).

Muurtje tussen nr. 7 en nr. 9.

Muurtjes bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts), ter hoogte van oprit nrs. 11 en 13.

Muurtje bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts) en het straatje richting noorden.

Muurtje bij nr. 7.

Architectonische omschrijving

Het landhuis Van Beeverlaan 11 uit 1935 heeft in de basis een rechthoekige plattegrond, met aan de rechterzijde (westzijde) de garage die in 2010 bij de woning is getrokken. Het huis is twee bouwlagen hoog onder een ver overkragende samengestelde en met (nieuwe) leipannen gedekte kap en opgetrokken in baksteen in halfsteens verband, waarvan de plint in schoon metselwerk is uitgevoerd. De opgaande gevels zijn gepleisterd en aan de voorzijde van fraai vakwerk voorzien. Dit pleisterwerk vormt een onderdeel van het ontwerp van architect Jan van Erven Dorens, dat uit vijf landhuizen in een mengvorm tussen een Zwitsers Chalet en een Engels landhuis bestaat. Bij nr. 11 bestaan de Chaletkenmerken uit de hoofdvorm, het pleisterwerk met vakwerk en de gepotdekselde schaaldelen van topgevels, dakkapellen en balkons. Het huis is zodanig ontworpen dat het dak aan de voorzijde een groter accent krijgt en daardoor ook de vorm van een Zwitsers Chalet sterker benadert. Het dak bestaat uit een schilddak met aan de voorzijde boven de hoofdentree een grote steekkap die iets onder de nok uitkomt. Precies boven de punt van de steekkap bevindt zich de schoorsteen die het midden van het huis accentueert. Rechts (aan de westzijde) bevindt zich de voormalige garage, onder een aangekapt lessenaarsdak en aan weerzijden iets uitgebouwd met kleine steunberen. In beide zijschilden is een dakkapel uit de bouwperiode aanwezig, evenals in de oostzijde van het achterschild. De achtergevel (zuidgevel) is eveneens voorzien van een steekkap die is aangekapt aan de nok van het dak, maar kleiner dan aan de voorgevel. Deze bekroont de middenpartij,die in oorspong iets uit de gevel naar voren stak en in de topgevel van houten potdekselwerk is voorzien. Het gedeelte met inpandig balkon aan de linkerzijde is in 2010 iets uitgebouwd en recht getrokken met de middenpartij, het inpandige terras met balkon aan de rechterzijde is behouden. De gevelindeling van het landhuis is grotendeels behouden, de detaillering is deels gewijzigd met name

door de nieuwe glasdeuren in de achtergevel. Wel zijn de roedenramen behouden (of in stijl vernieuwd). De hoofdentree bevindt zich in de voorgevel (noordgevel) en is iets uit het midden naar links geplaatst. De entree is samengesteld uit een in één zwaar kozijn gevatte glasdeur met getoogd bovenkalf en aan weerszijden twee vierkante raampjes, waaronder twee hoge gemetselde plantenbakken die in 2010 door een hardstenen plaat zijn afgedekt. In de rechter plantenbak is de in de inleiding genoemde gevelsteen van St. Joris geplaatst. Rechts van de ingangspartij bevindt zich een tweelichtvenster en daarnaast de garagedeur met tudorboog. De oude deuren met gehengen en de mogelijkheid deze als enkele of dubbele deuren te openen, zijn behouden, in het kozijn is in 2010 nieuw glas geplaatst. Boven de hoofdentree steekt de topgevel iets over en deze is voorzien van fraai vakwerk met rechte verticale en golvende diagonale balken. Centraal in de verdieping bevindt zich een samengesteld vensters van vijf lichten waaronder een plantenbak en in de nok is een rechthoekig zolderraampje aanwezig. Helemaal links in de voorgevel bevindt zich een klein raampje. De linker zijgevel (oostgevel) is voorzien van een dubbele deur met kleine bovenlichten, in de rechter zijgevel (westgevel) zijn twee samengestelde vensters van drie vierkante raampjes aangebracht. Ze dateren uit 2010 maar zijn conform de oorspronkelijke garageramen gemaakt. De achtergevel bestaat uit de reeds genoemde uitgebouwde middenpartij met links een terras en rechts de uitbouw uit 2010. De twee inpandige balkons zijn altijd aanwezig geweest, waardoor de hoofdvorm in basis behouden is. De vensters en deuren in de gevel bevinden zich op de oorspronkelijke positie en zijn deels oorspronkelijk, deels vernieuwd. Het drielichtvenster met bloembak en het zolderlicht in de topgevel dateren in ieder geval nog uit de bouwperiode.

Waardering

Het in romantisch expressionistische stijl opgetrokken landhuis met muurtjes en ijzeren poortje Van Beeverlaan 11 te Laren dateert uit 1935 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een huis dat gekenmerkt wordt door de mix van Engels landhuis en Zwitsers Chalet met onder andere de kap met leipannen, het pleisterwerk met rijk vakwerk aan de voorzijde, de houten topgevel- en balkonbekleding, de plantenbakken en gevelsteen, en dat qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering gaaf is bewaard;

- als deel van het oeuvre van Jan Frederik van Erven Dorens (1904-1994), die een architectenbureau had in Amsterdam en later in Laren aan de Van Beeverlaan 15 (één van de huizen van het ensemble waar hij zelf ging wonen) en die bekend stond om zijn grote romantische landhuizen voor welgestelde opdrachtgevers in heel Nederland;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de villawijk die eind jaren 20 in dit deel van Laren tussen de rijksweg en de westerheide tot stand kwam en uiting is van de groei van Laren tot forenzendorp die volgde op de ontwikkeling van agrarische nederzetting naar kunstenaars- en toeristendorp;

- als onderdeel van het unieke ensemble van vijf Engelse landhuizen met Chaletkenmerken dat in één ontwerp en één bouwfase tot stand kwam en de daarbij behorende restanten van de aanleg uit 1935 bestaande uit een straatje met zijtakken en muurtjes en een poortje met dakpanbedekking;

- als afsluiting van het straatje dat als een kleine zichtas vanaf de Van Beeverlaan richting nr. 11 functioneert, gezien vanaf de twee 'poortgebouwen' nr. 7 en 15 en waarvan het ontwerp met rijke vakwerkdecoratie duidelijk op deze zichtfunctie inspeelt;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een huis behorend bij een ensemble van vijf landhuizen die voor de verhuur waren gebouwd en dat de kenmerken van het zo geliefde Engelse landhuis combineert met de Chaletkenmerken die verwijzen naar de in Zwitserland wonende opdrachtgeefster en eigenares mevr. Pappenheim-Scherhag die de huizen nog tot in de jaren 70 verhuurde;

- vanwege de in inpandige garage die voor Laren al vrij gewoon was maar landelijk gezien in de periode voor de Tweede Wereldoorlog nog alleen aan de elite was voorbehouden;

- vanwege de bewoning door de zeer bekende musicus Gustav Leonhardt;

gaafheid en herkenbaarheid

Het landhuis is qua hoofdvorm vrijwel gaaf bewaard, uitgezonderd de uitbouw aan de garage die bij de woning is getrokken. De gevelindeling is geheel behouden met uitzondering van de situatie ter plaatse van de nieuwe uitbouw en een dakkapel uit de jaren 90. De detaillering is in grote lijnen identiek aan de situatie uit de bouwperiode, al is een aantal vensters en deuren qua invulling gewijzigd zoals de garagedeuren en de terras- en balkondeuren aan de achterzijde en zijn de luiken verdwenen. Ook is het pleisterwerk gerestaureerd en lichter van kleur geworden. Het landhuis is echter als geheel nog zeer herkenbaar en nog grotendeels identiek aan de bouwtekening uit 1935, in zijn bouwtype, uitvoering en aanzicht en als onderdeel van het bijzondere ensemble.

zeldzaamheid

Het landhuis Van Beeverlaan 11 behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Wel zeldzaam en zelfs uniek voor Laren is het ensemble van de vijf bij elkaar behorende landhuizen uit één ontwerp en bouwperiode naar ontwerp van Van Erven Dorens in opdracht van mevr. Pappenheim en bedoeld voor de verhuur. Ook de toepassing van verschillende kenmerken van Zwitserse Chalets, in meer of mindere mate in elk van de huizen toegepast, is vrij bijzonder. Voor nr. 11 is vooral de rijke vakwerkdecoratie van de voorgevel opvallend en het zicht daarop vanaf de Van Beeverlaan. Uit de vergunning blijkt ook dat de huizen bewust als vrijstaande en afzonderlijke huizen zijn ontworpen. Tot slot is het vrij zeldzaam dat de oorspronkelijke opzet qua straatje met zijtakken en erfafscheidingen in de vorm van muurtjes met dakpanbedekking nog voor een groot deel bewaard is gebleven.

Foto's 2012

Voorgevel (noordgevel).

Voorgevel (noordgevel) en rechter zijgevel (westgevel).

Voorgevel (noordgevel).

Rechter zijgevel en achtergevel (westgevel en zuidgevel).

Achtergevel (zuidgevel).

Achtergevel (zuidgevel).

Hoek linker zijgevel en achtergevel (oostgevel en zuidgevel).

Literatuur / bronnen:

- Gemeentearchief Laren bouwdossiers 2019, 08-118 / VG00489 9-5-2006, 10-689 / VG01062 3-1-2011, 12-496 / VG01450 10-9-2012 en 10-057 / VG00688 15-3-2010

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 415-418; het ensemble Van Beeverlaan wordt genoemd op p. 417 met foutieve naam van de architect

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- mondelinge informatie van enkele bewoners van het ensemble

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.watwaswaar.nl

- www.gnr.nl (website Goois natuurreservaat)

- website Nai / Bonas, Jan van Erven Dorens

- youtube filmpje over de bekroonde documentaire van (kleinzoon) Robin van Erven Dorens over de Lagonda van grootvader Jan van Erven Dorens

- diverse websites over familie Van Erven Dorens

LAREN, VAN BEEVERLAAN 12 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Van Beeverlaan 12

postcode + plaats : 1251 ES LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1935

verbouwingen : geen

architect : Wouter Hamdorff

opdrachtgever : E. van Laer te Hilversum

bouwstijl : mengstijl van modernisme en Engelse landhuisstijl

bouwtype : landhuis

kadastrale aanduiding : Laren C 398

naam beschrijver : mw drs. B.H.H.M. Giesen-Geurts

datum foto's : 26-02-2013

datum beschrijving : 26-11-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object: het landhuis Van Beeverlaan 12. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

Redengevende omschrijving

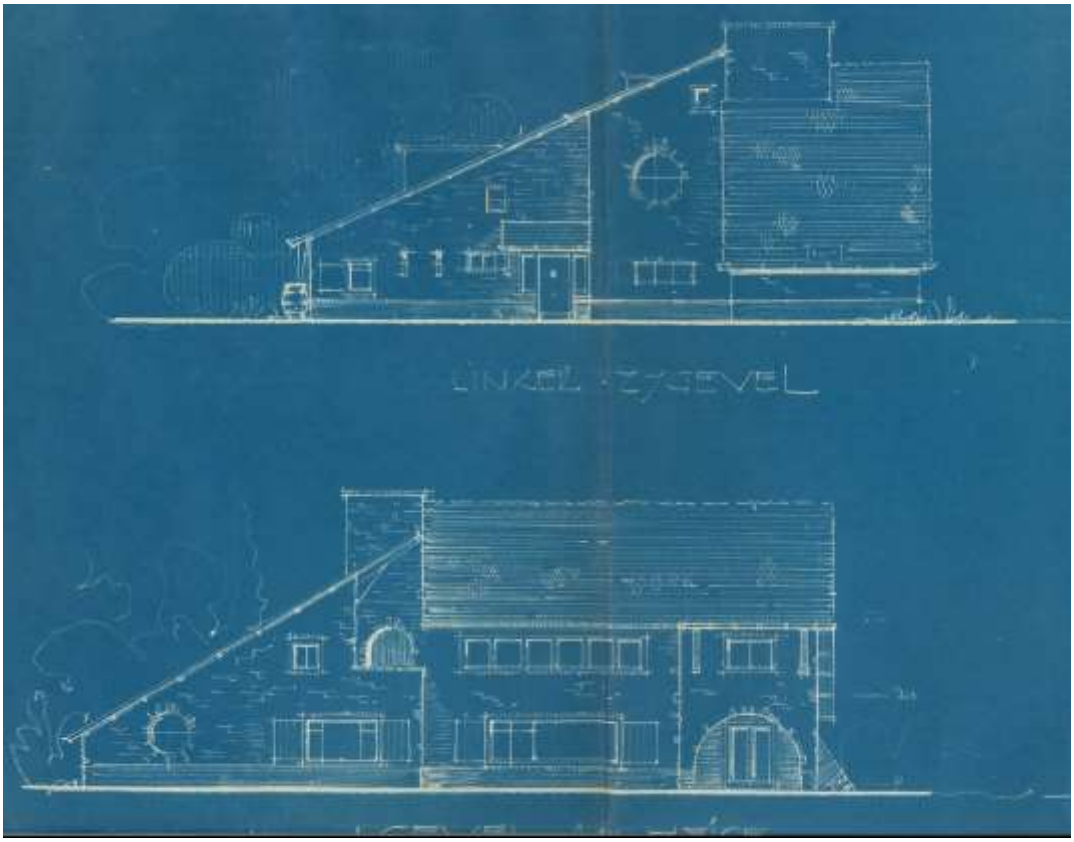
Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Op 25 april 1935 werd vergunning verleend voor de bouw van een landhuis aan de Van Beeverlaan hoek Westerheide door architect Wouter Hamdorff in opdracht van de heer E. van Laer uit Hilversum, gebouwd door aannemer L. Jacobs uit Bussum. Hamdorff was destijds een zeer bekend en geliefd architect, die met enkele tijdgenoten een groot stempel op het aanzicht van Laren heeft gedrukt. Veel van zijn huizen zijn inmiddels beschermd als rijks- of gemeentelijk monument. Het huis Van Beeverlaan 12 is één van de voorbeelden van een bijzonder type met hoog lessenaarsdak, dat Hamdorff voor het eerst toepaste bij huis *De Wijdte* (nu *Larenheide*), Hoog Hoefloo 46, eveneens in Laren. *De Wijdte* ligt iets noordelijker dan de Van Beeverlaan en dateert uit 1934. De keuze voor het lessenaarsdak is waarschijnlijk niet alleen het gevolg van Hamdorffs zoektocht naar een nieuwe en krachtiger vormentaal, maar ook naar een optimale lichtinval. Net zoals bij *De Wijdte* is het huis aan de Van Beeverlaan georiënteerd op de in 1933 tot natuurreservaat verheven westerheide. Het huis is sinds de bouw in 1935 ongewijzigd. De relatief sobere vorm met de hoge lessenaarsdaken is bijzonder en betekende een grote verandering in de tot dan toe zeer expressionistische vormentaal van Hamdorffs werk. De plattegrond is nog steeds die van het populaire Engelse landhuis: de centrale hall (en een enorme haardpartij) waar omheen in een relatief vrije plattegrond de kamers zijn gegroepeerd. Vermeldenswaard is de inpandige garage, een modern 'koetshuis'. Hoewel in Laren al

vrij gewoon, was het bezit van een auto (en garage) vóór de Tweede Wereldoorlog landelijk gezien nog ongebruikelijk en voorbehouden aan de elite. Volgens de vergunning werd het huis crème geschilderd boven een trasraam van klinkers en de typerende Hamdorff-kleurstelling: geel voor de kozijnen, wit voor de ramen en groen voor de luiken. De dakbedekking was 'antiek rood'. Opmerkelijk is het feit dat het dak werd goedgekeurd door de zeer behoudend Larense schoonheidscommissie, die feitelijk traditionele (zadel)daken voorschreef. Mogelijk is dat te danken aan de status van Hamdorff als architect en het feit dat er wel twee dakschilden waren, die echter optisch als lessenaarsdak werken.

Wouter Hamdorff (1890-1965) is geboren en getogen in Laren. Zijn vader Chris was stalhouder en zijn oom was de bekende hotelier, makelaar en dorpspoliticus Jan Hamdorff. Wouter verbleef van jongs af aan graag in het hotel onder de vele kunstenaars, van wie hij later ook zijn eerste opdrachten kreeg. Hij bezocht de ambachtsschool in Bussum en werd vervolgens timmerman bij H.C. Elzinga. Rond 1915 kreeg hij een baan als tekenaar bij de beroemde W.M. Dudok, die toen directeur Publieke Werken in Hilversum was en van wiens hand het beroemde Hilversumse raadhuis is. Vanaf ongeveer 1919 werd Wouter Hamdorff zelfstandig architect, met de bouw van landhuis *De Herdershoeve* als eerste statement. Net zoals Elzinga hield Hamdorff van het uitgaansleven en had hij een grote vriendenkring onder kunstenaars en musici. Zijn eigen huis en atelier in de Gooise Landhuisstijl staat aan de Zevenderdrift. Met deze op oude boerderijen en op een geromantiseerd landelijk leven geïnspireerde stijl zou Hamdorff zeer bekend en geliefd worden. Hij werd geïnspireerd door zowel Frank Lloyd Wright als de expressionistische Amsterdamse School. Zijn ontwerpen maken enkele fasen door waarbij hij in zijn eerste fase rond 1915-1920 veel ateliers bouwt, waarvoor hij de eenvoudige daglonerswoningen als voorbeeld neemt. In de jaren omstreeks 1920-1931 ontwerpt hij de zeer expressionistische landhuizen. Tussen 1931 en 1940 worden de ontwerpen weer soberder met vanaf 1934 het hoge lessenaarsdak als kenmerkend onderdeel. Tussen 1940 en 1960 kiest hij weer voor de streekeigen voorbeelden, waarbij wel sober wordt geornamenteerd.

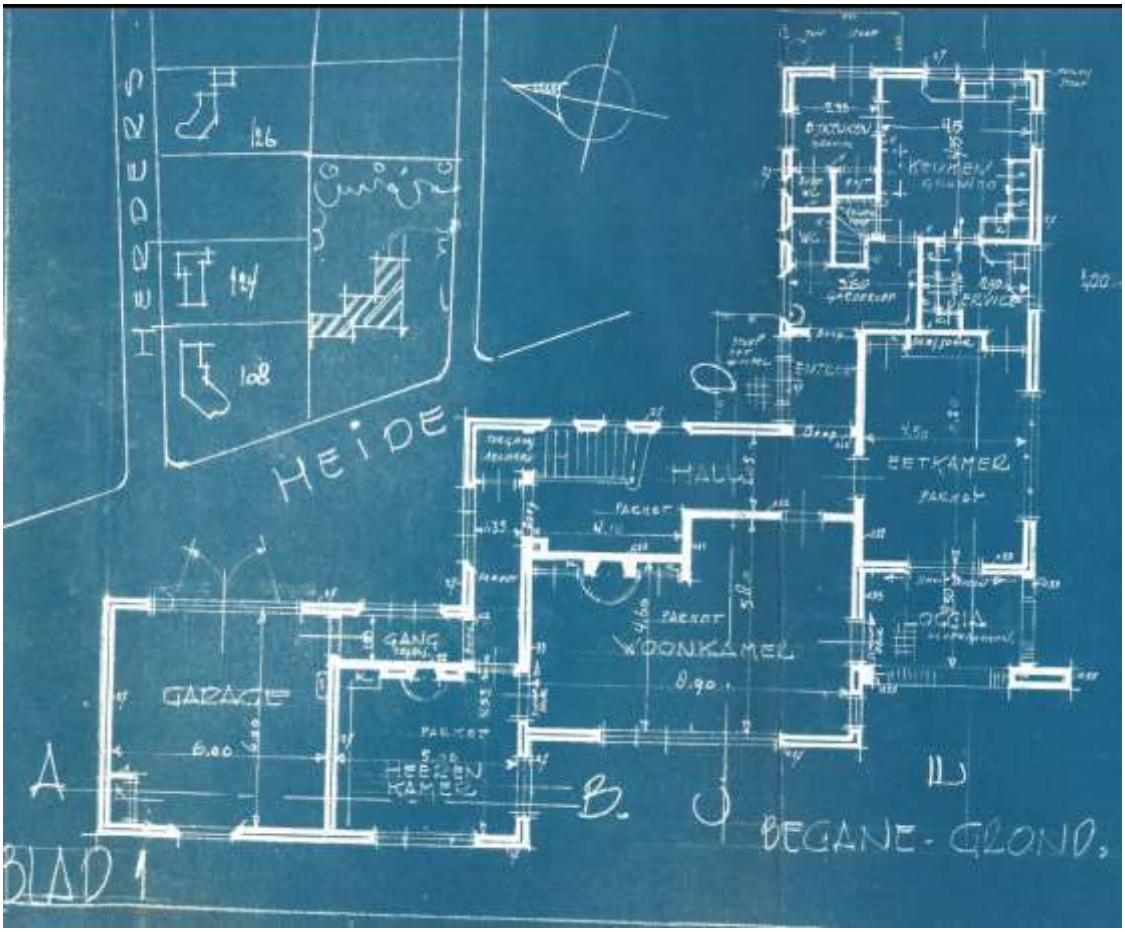

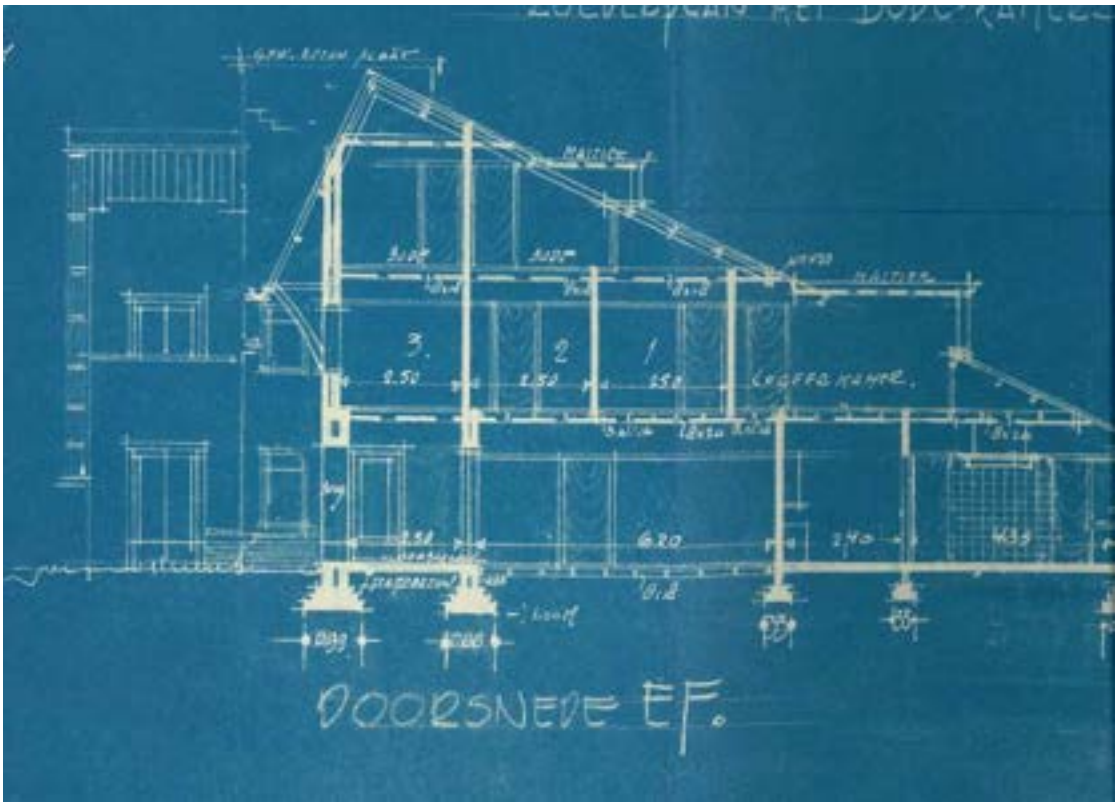

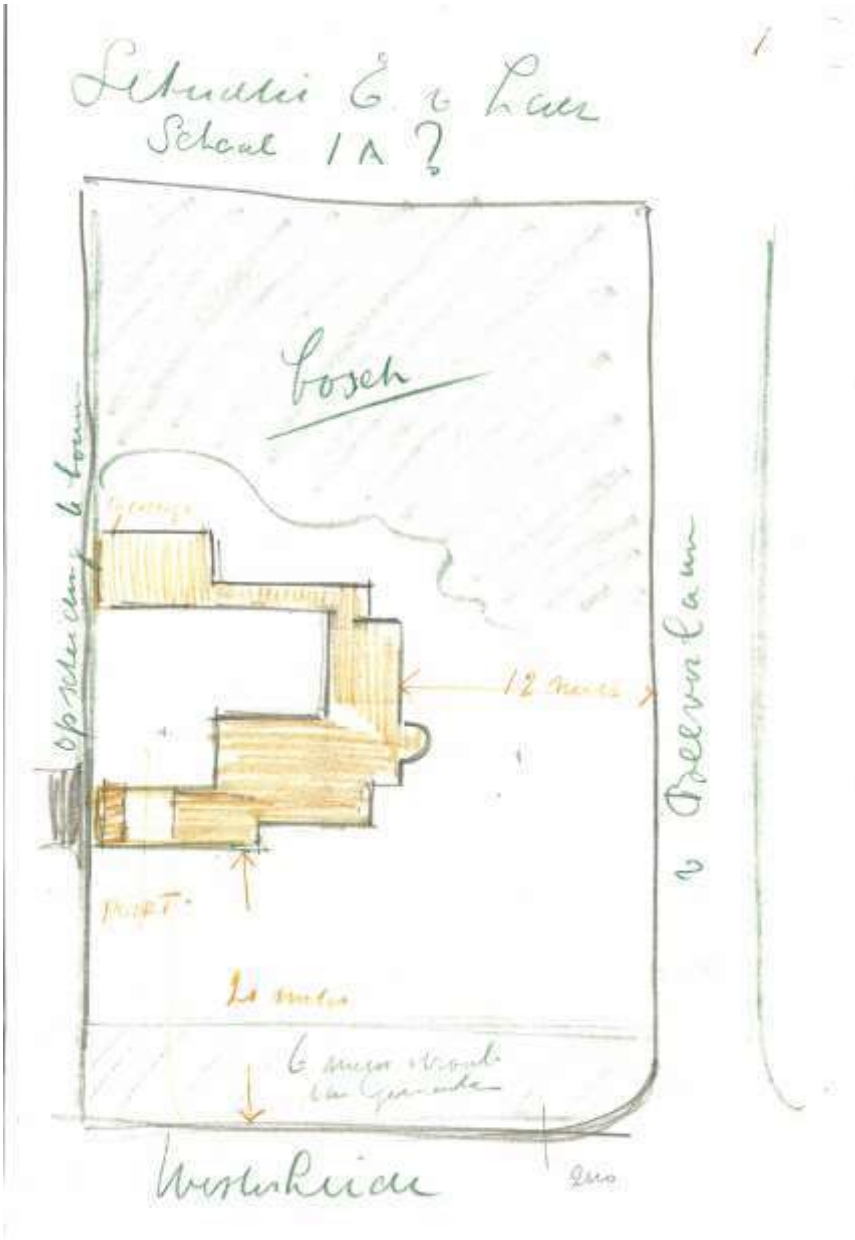
Boven: noordgevel en beneden westgevel (naar de westerheide gericht).

Boven oostgevel en beneden de zuidgevel (langs de Van Beeverlaan).

HEIDE
HALL
GARAGE
GANG
SLAAPKAMER
BEGANE-GROND.
BLAD 1

DOORSNEDE EF.

Bouwtekening met situatieschetsen Wouter Hamdorff 1935 (Gemeentearchief Lare,n bouwdossier nr. 1974)

Stedenbouwkundige omschrijving

Het landhuis ligt aan de Van Beeverlaan die is vernoemd naar de schilder Emanuel Samson van Beever (1876-1912) die lange tijd in Laren werkzaam was en daar op 66 jarige leeftijd overleed. Zijn werk hangt o.a. in het Singermuseum en het gemeentemuseum Den Haag. De laan maakt deel uit van de villawijk die in de jaren 30 van de 20e eeuw tussen de westerheide en de uit 1931 daterende Rijksweg A1 tussen Laren en Hilversum tot stand kwam, zowel aan de noord-als zuidzijde van de Hilversumseweg. Volgens kadastrale kaarten uit zowel 1811-1832 als 1905 lagen hier akkers (kampen) en enkele zeer oude wegen, waarvan de belangrijkste de doodweg (de Davidweg) naar het Sint Janskerkhof was. Het Janskerkhof was het hoogste punt in de buurt, waar Gooiers sinds eeuwen hun doden begraven. Ook over de heide zien we een doodweg lopen. De westelijke grens van de villawijk, nu nog steeds een zandpad, wordt ook gevormd door een eeuwenoud pad. Verder zijn er

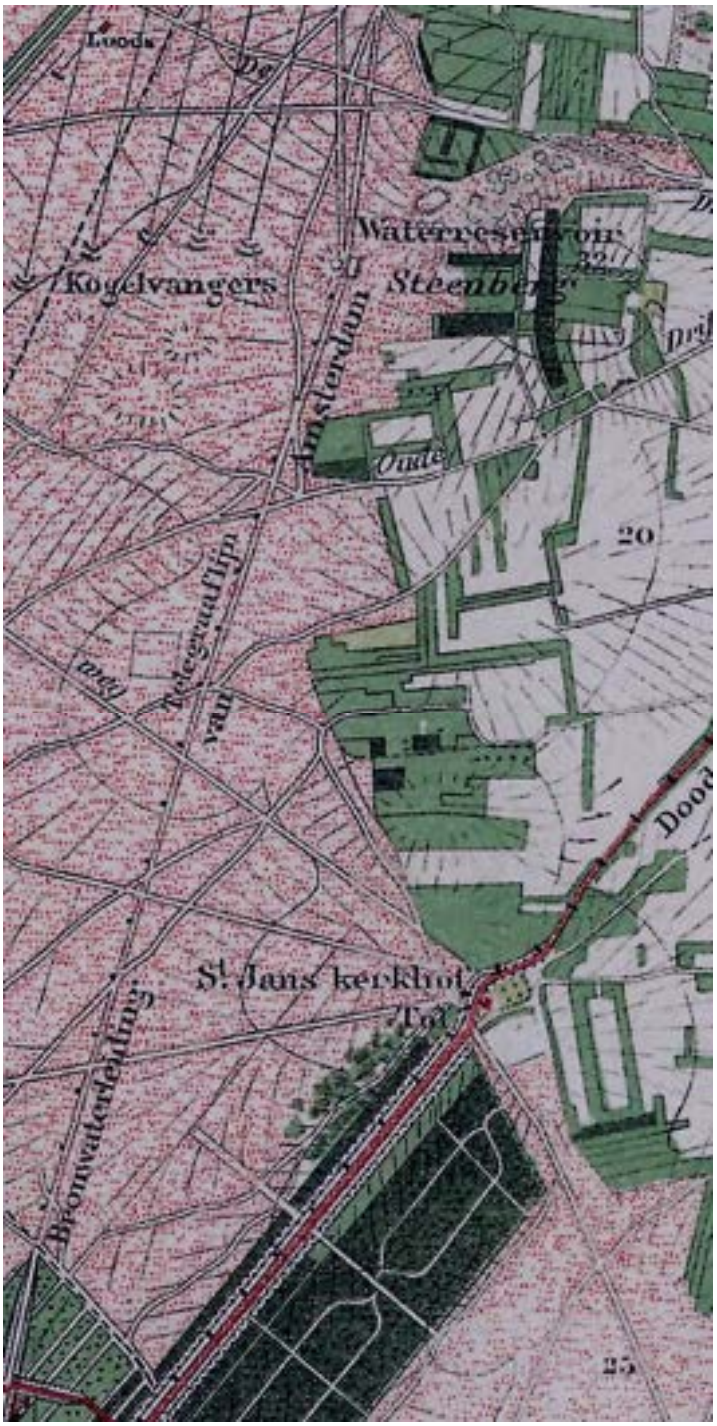
enkele oude veedriften aanwezig en zien we het voor Laren zo kenmerkende patroon van uitwaaierende wegen die de gemeenschappelijk heidegronden, engen, dorpen en brinken met elkaar verbinden. Het oude patroon is nog steeds aanwezig op kaarten uit 1924, maar niet lang daarna komen de eerste villa's in het gebied tot stand. Heel bekend is het aan de rand van de westerheide gelegen landhuis Herdersweg 22 (rijksmonument) naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1929 voor L. Roland Holst.

In Laren was het lange tijde gewoonte om tussen de oude bebouwing aan de bestaande wegen in te bouwen. Vanaf ongeveer 1912, toen de eerste welstandsbepaling van Nederland in Laren werd vastgesteld, kwamen er planmatige nieuwe wijken tot stand, door middel van uitbreidingsplannen, de voorloper van het bestemmingplan. Op kaarten is te zien dat er in 1932 een verkaveling in de wijk ten noorden van de Hilversumseweg aanwezig is, die in grote lijnen de huidige situatie laat zien. In tegenstelling tot het oude wegenpatroon dat waaiervormige is en steeds schuin naar bepaalde centrale punten toelopen (in dit geval het Sint Janskerkhof) staan in hier de meeste wegen haaks op elkaar, wat de perceelsindeling vereenvoudigt. Volgens aantekeningen van Wouter Hamdorff is het huis Van Beeverlaan 12 woning nr. 105 in het uitbreidingsplan. Het lag op een zeer geliefde locatie aan de rand van de westerheide. Toen het in 1935 werd gebouwd was de heide nog maar juist onderdeel geworden van het Goois natuurreservaat. Dat was in 1933 ontstaan uit zorg van een aantal notabelen over de ongebreidelde groei van de Gooise dorpen, die zeer in trek waren bij forenzen. De totstandkoming van het natuurreservaat was mogelijk gemaakt door aankoop van een deel van de gemene gronden van Erfgooiers. Het landhuis Van Beeverlaan 12 ligt niet, zoals de meeste villa's in de wijk, vrijstaand midden op het perceel, maar tegen de noordgrens gebouwd. Door de vrije plattegrond in getrapte vorm is er geen sprake van een specifieke nokrichting. De oriëntatie op en het belang van de heide blijkt uit de plattegronden en de situatieschetsen van Hamdorff die bij de bouwtekening bewaard zijn gebleven. De ingang tot het perceel was aanvankelijk gericht op de Herdersweg aan de noordzijde. Dit is nu nog zichtbaar aan de paden en tuinmuur en verklaart tevens de ligging van de hoofdentree en de garage, die van de Van Beeverlaan zijn afgekeerd.

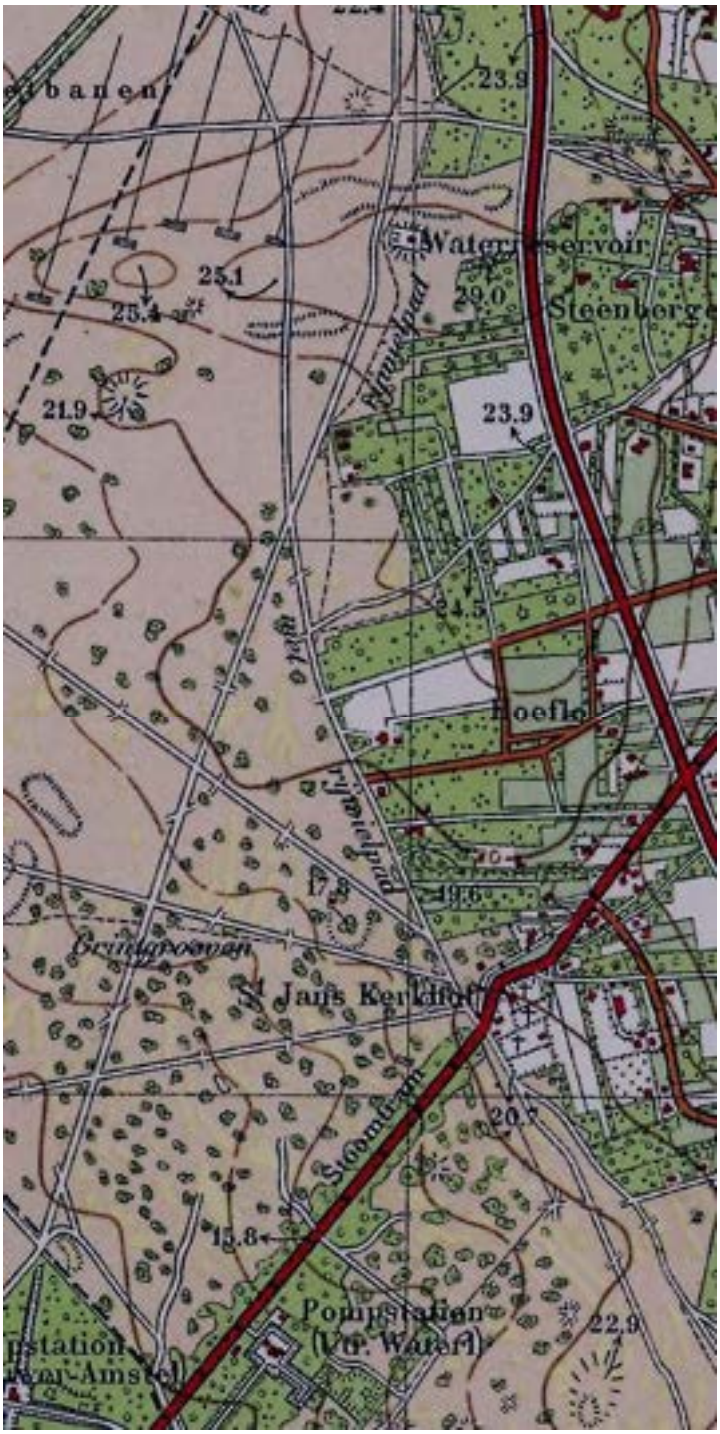
Kadastrale veldminuut (verzamelplan) 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)

Bonneblad uit 1904 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1924 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1932 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Architectonische omschrijving

Het landhuis uit 1935 naar ontwerp van Wouter Hamdorff bestaat uit een huis met een aangebouwde garage die iets verspringt ten opzichte van het huis, waardoor er een trapvormige bouwmassa ontstaat. Het pand is gemetseld in baksteen in halfsteens verband en wit (crème) geschilderd boven een trasraam van klinkers. Dit is de originele kleurstelling conform de bouwvergunning uit 1935. Het L-vormige woonhuis onder gekoppelde asymmetrische lessenaars- en zadeldaken is gedekt met rode leipannen, is twee bouwlagen hoog aan de zuidwestzijde (één poot

van de L) en loopt af tot één bouwlaag naar de zuidoostzijde (de andere poot van de L). De garage onder lessenaarsdak loopt op van één bouwlaag aan de noordzijde tot anderhalve bouwlaag aan de zuidzijde. Het dak van het huis oogt door zijn ongelijke schilden en goothoogten optisch als lessenaarsdak, vooral als gevolg van het schuine en zeer laag doorlopende oostelijke schild. Het effect van het lessenaarsdak wordt versterkt door de plaats van de kloeke rechthoekige schoorsteen annex traptoren in het hart van het huis. Deze bevat een rookkanaal met trapje voor de schoorsteenveger en dakdekker. Er staan verschillende dakkapellen op het dak, die uit de bouwtijd van het huis dateren. Het huis is opgebouwd uit drie delen: het hart van het huis met woongedeelte met hall, traptoren annex schoorsteen en trappenhuis, aan de noordzijde de garage met voormalige herenkamer en aan de zuidoostzijde het dienstgedeelte (keuken e.d.). Opvallend zijn de loggia's aan de westzijde in zowel de zuidwesthoek van de begane grond als de noordwestzijde op de verdieping bij het balkon boven de voormalige herenkamer. Het balkon wordt overluifeld door een stuk overkragend lessenaarsdak op kloeke schoren, dat vanuit de garage omhoog loopt. Dit detail is herkenbaar van andere ontwerpen van Hamdorff uit deze periode. De hoofdentree met originele deur en zijlichten, bevindt zich onder een luifel met lessenaarsdak en leipannen aan de achterzijde (noordzijde) van het huis. Rondom het huis zijn gekoppelde strookvormige raampartijen aanwezig, deels voorzien van luiken. Ter plaatse van de trap bevinden zich de karakteristieke getrapte vensterpartijen van geel glas in staal. Ook zijn er enkele ronde vensters aanwezig waarvan in de noordhoek van het trappenhuis een stalen raam met geometrisch motief in geel glas het meest opvalt. De garagedeur is op de voor Hamdorff kenmerkende wijze voorzien van afgeschuinde hoeken.

Waardering

Het landhuis Van Beeverlaan 12 te Laren dateert uit 1935 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als deel van het oeuvre van de landelijk bekende architect Wouter Hamdorff die met enkele tijdgenoten een belangrijk stempel drukte op het aanzicht van Laren;

- als typerend voorbeeld voor de derde fase van Hamdorffs werk waarbij hij het romantisch expressionisme verlaat voor een krachtiger en soberder vormentaal die aansluit bij het contemporaine modernisme en zijn inspiratoren waaronder Frank Lloyd Wright en waarvan de zeer hoge lessenaarsdaken een karakteristiek onderdeel vormen;

- als voorbeeld van een qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering (zeer) gaaf bewaard landhuis dat qua plattegrond van de Engelse landhuizen is afgeleid maar qua vormentaal van het exterieur duidelijk door het modernisme is beïnvloed;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de ontwikkeling in de jaren 20 en 30 van Laren tot villa- en forenzendorp, die volgde op de hoogtijdagen als kunstenaars- en toeristendorp;

- als onderdeel van de villawijk die in de jaren 30 tussen de Rijksweg A1 en de westerheide tot stand kwam en op historisch kaartmateriaal duidelijk als nieuw aangelegde wijk binnen de historische verkavelingsstructuur van Laren herkenbaar is;

- vanwege de situering aan de westerheide, die vanaf 1933 een beschermd natuurgebied was en waarop de ligging van het huis bewust is afgestemd;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een pand zonder het gebruikelijke symmetrische zadel- of schilddak, dat tegen de traditionele opvattingen van de Larense schoonheidscommissie toch is goedgekeurd;

- vanwege de aanwezigheid van een garage in het ontwerp, wat voor de Tweede Wereldoorlog voor Laren al wel vrij gewoon was maar in landelijk perspectief nog ongebruikelijk en alleen aan de elite voorbehouden.

gaafheid en herkenbaarheid

Sinds de bouw in 1935 zijn er geen wijzigingen aan het pand doorgevoerd.

zeldzaamheid

Het landhuis behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode waaraan Laren zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het wellicht niet zeldzaam, maar wel representatief. Met zijn opvallende lessenaarsdaken behoort het qua vormentaal wel tot een bijzondere fase in het werk van de landelijk bekende architect Wouter Hamdorff, waarvan, in tegenstelling tot zijn romantisch expressieve fase, relatief weinig panden bewaard zijn en waarvan de gave staat ook van belang is.

Foto's 2012

Westgevel (heide).

Westgevel (heide)en zuidgevel langs de Van Beeverlaan.

Zuidgevel en oostgevel.

Hoofdentree in noordgevel.

Raam in trappenhuis noordgevel.

Overzicht oostgevel.

Overzicht oostgevel.

Oostgevel ter plaatse van garage en trappenhuis.

Oostgevel ter plaatse van garage en trappenhuis.

Literatuur / bronnen:

- Gemeentearchief Laren, bouwdossier 1974

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 417 *De Larense architect W. Hamdorff, neef van de beroemde hotelier, heeft een groot stempel gedrukt op de Larense architectuur….Rond 1930 worden de ontwerpen van Hamdorff strakker ….*

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- informatie van de eigenaar 5.1.2e

- Marijke Estourgie-Beijer, *Wouter Hamdorff, architect 1890-1965*, Laren 1999, uitgave van het Singer Museum

- Historische Kring Laren, *'Aan de heerlijke heide'; Monumentenroute langs de villa's van Wouter Hamdorff,* Monumentenroute OMD Laren 2000

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- website Nai / Bonas, Wouter Hamdorff; landhuis A.E. van Laer, architect Wouter Hamdorff

- www.watwaswaar.nl

- www.gnr.nl (website Goois natuurreservaat)

LAREN, VAN BEEVERLAAN 13 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Van Beeverlaan 13

postcode + plaats : LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : onderdeel ensemble Van Beeverlaan

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1935

verbouwingen : niet van toepassing, één raam gewijzigd in de jaren 70

architect : Jan Frederik van Erven Dorens

opdrachtgever : mevr. de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag (Ancona, Zwitserland)

bouwstijl : romantisch expressionisme

bouwtype : Engels landhuis met kenmerken van Zwitsers chalet

kadastrale aanduiding : Laren C 975

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 05-12-2012

datum beschrijving : 31-12-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot het landhuis Van Beeverlaan 13 met tuinhuis uit 1935 en muurtjes met dakpanbedekking behorend tot de aanleg uit 1935. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

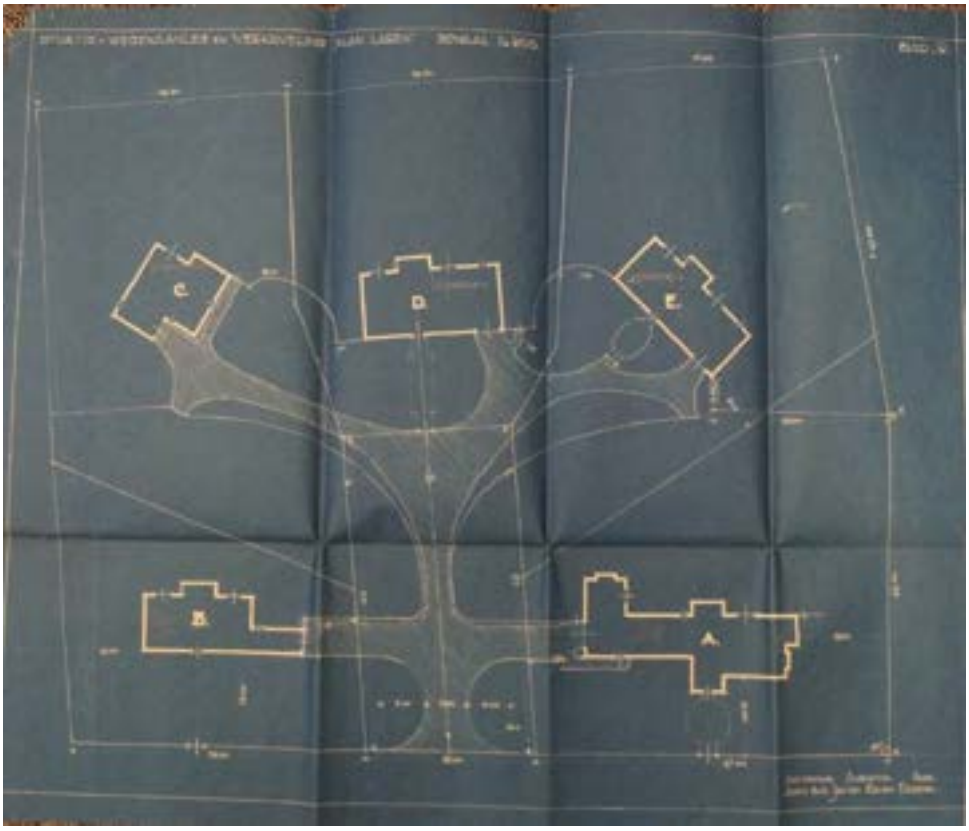
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Algemeen Van Beeverlaan ensemble van Erven Dorens

In 1933 tekende architect Jan Frederik van Erven Dorens, die bureau hield aan de P.C.Hooftstraat 24 in Amsterdam, een ensemble van 'vijf geheel verschillende, afzonderlijke landhuizen' voor mevrouw de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag wonende te Monte Verita, Ascona, Zwitserland. De bouwvergunningen voor de huizen werden verleend op 6 september 1935. Volgens mondelinge bron was mevrouw Pappenheim jong weduwe geworden na een ski-ongeval van haar man. Hij had een voorzienige blik en had haar financiële toekomst veilig gesteld door de aankoop van een stuk grond tegen de Westerheide te Laren, toen dit nog vrij goedkoop was. Het dorp aan de andere zijde van de Rijksstraatweg was aanvankelijk populairder. Pas eind jaren 20 en 30 kwam de villawijk tegen de heide tot stand (zie stedenbouwkundige omschrijving). Na het overlijden van haar man liet de weduwe Pappenheim, die niet alleen in Zwitserland woonde maar ook in een hotel in Cannes aan de Côte d'Azur, het grondstuk in Laren bebouwen met vijf landhuizen, die zij vervolgens verhuurde, wat ook in de bouwaanvragen expliciet wordt genoemd. Architect Jan van Erven Dorens ging zelf op Van Beeverlaan 15 wonen, het grootste van de vijf huizen en voorzien van een windvaan met het jaartal

1935. Hij was getrouwd met Marguérite Scherhag, dochter van de directeur van de Deutsche Bank, die hij eind jaren 20 had ontmoet. Naar alle waarschijnlijkheid is zij een familielid van de weduwe Pappenheim-Scherhag, opdrachtgeefster voor het ensemble, maar dit is in het monumentenonderzoek 2012 niet verder uitgezocht.

Situatieschets voor de bouw van de vijf landhuizen 'plan Laren' getekend door Jan van Erven Dorens bevindt zich in het dossier uit 1935 van nr. 15 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2016)

De vijf landhuizen liggen aan een straatje dat de huizen met elkaar verbindt en aanvankelijk ook de inpandige garages ontsloot. De aanwezigheid van een garage was in Laren al vrij gewoon maar voor de Tweede Wereldoorlog landelijk nog vrij ongebruikelijk en alleen voorbehouden aan de elite. Van architect Van Erven Dorens is bekend dat hij een groot autoliefhebber was. In 1938 kocht hij een Lagonda LG6 Drop Head Coupé, de meest luxueuze auto van die tijd. Tijdens de oorlog, toen hij zelf ondergedoken zat, wist hij de auto met succes uit handen van de Duitsers te houden. Dit terwijl zijn huis aan de Van Beeverlaan 15 door de Duitsers in beslag was genomen. Direct na de bevrijding werd de auto echter geconfisqueerd door de staf van Prins Bernhard en tot grote verbazing van Van Erven Dorens ingezet bij de intocht van veldmaarschalk Montgomery in Amsterdam, waarvan Polygoon Journaal-beelden bewaard zijn. Kleinzoon Robin won de scenarioprijs met zijn documentaire over de auto en zijn bijzondere geschiedenis op het IDFA festival in 2002.

De familie Van Erven Dorens keerde terug naar het huis Van Beeverlaan 15 en het architectenbureau verhuisde naar Laren. In 1954 werd een tekenlokaal gebouwd, eveneens voorzien van een inpandige garage. De landhuizen uit 1935 hadden toen nog geen enkele verandering ondergaan. Opvallend is de romantische bouwstijl waarbij duidelijk Zwitserse Chalets zijn nagebootst, met de combinatie van pleisterwerk en houten vakwerk, balkons, bloembakken en hoge steile daken. De plattegronden

laten duidelijk de invloed van de Engelse landhuizen zien met woonruimten gegroepeerd rondom de centrale hall. Twee van de huizen hebben de voor de Engelse landhuizen kenmerkende rieten daken, de andere zijn voorzien van rode leipannen. Engelse landhuizen waren vanaf circa 1910 zeer populair; het eerste Engelse landhuis in 't Gooi werd in 1909 door K.P.C. de Bazel gebouwd aan het Rozenlaantje 8 in Laren. Er verrezen veel landhuizen en cottages in Engelse stijl, die zich ontwikkelde tot een zeer uitbundige, romantisch expressionistische vormgeving die ook wel Gooise landhuisstijl wordt genoemd. Deze kende zijn hoogtepunt in de jaren 20 met architecten als Wouter Hamdorff en Hendrik Elzinga. De Gooise landhuisstijl werd in de loop der jaren wat minder uitbundig maar laat zich in Laren en omgeving nog lange tijd herkennen. De landhuizen aan de Van Beeverlaan met de mix van Engelse en Zwitserse kenmerken laten zich goed in deze traditie plaatsen. Ze zijn ook representatief voor het werk van architect Van Erven Dorens (1904-1994) die juist bekend was om zijn grote romantische landhuizen, die door het hele land door hem werden ontworpen voor welgestelde opdrachtgevers. De aannemer van de huizen aan de Van Beeverlaan was E.Rigter uit Blaricum.

De landhuizen aan de Van Beeverlaan (voor zover uit de bronnen op te maken in ieder geval de nrs. 7, 9, 11 en 13; van nr. 15 is dit niet geheel duidelijk) werden tot in de jaren 70 door de weduwe Pappenheim verhuurd en pas toen door haar verkocht. Er is ook sindsdien relatief weinig aan de huizen gewijzigd waardoor er sprake is van een gaaf tot zeer gaaf bewaard ensemble. Kenmerkend zijn de ligging aan een gemeenschappelijk straatje met zijtakken, dat er op plattegrond uitziet als een hand of een boom en de restanten van de met pannen bedekte lage muurtjes langs het straatje en de (voormalige) opritten naar de garages.

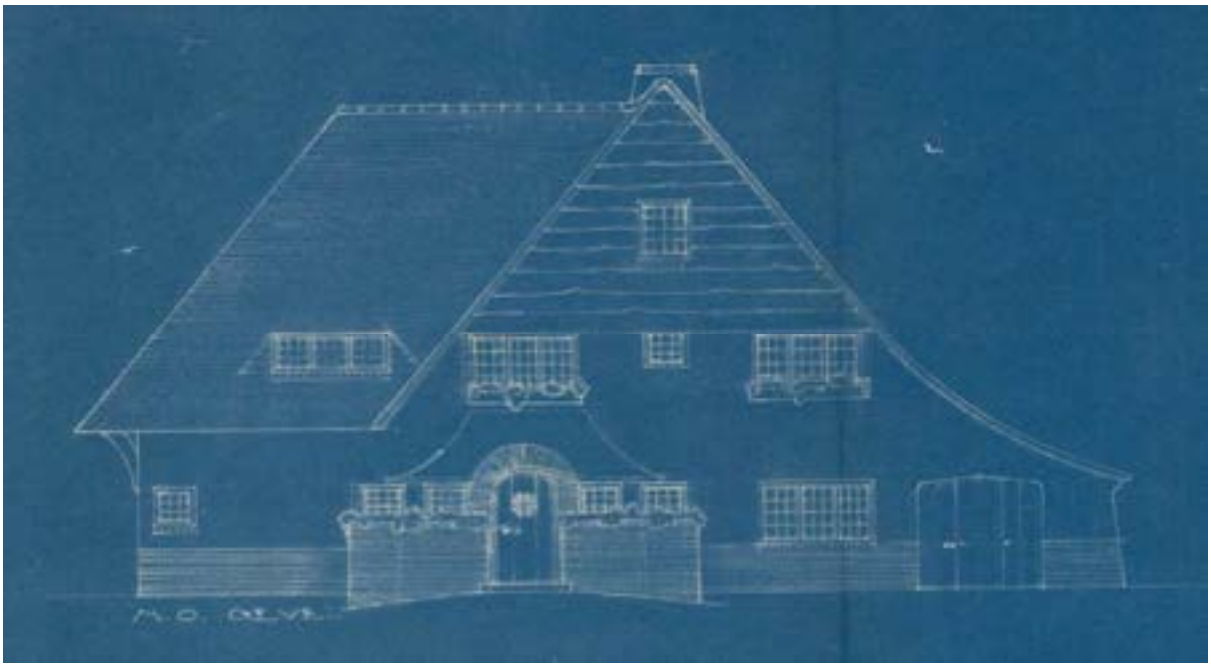
Van Beeverlaan 13

De vergunning voor het huis Van Beeverlaan 13 werd verleend op 6 september 1935. Het is gelegen in de zuidwesthoek van het complex. Op de plattegrond en in de vergunningaanvraag wordt het landhuis E genoemd. Het huis is conform de aanvraag gebouwd en verkeert, uitgezonderd een nieuw raam in de linker zijgevel (oostgevel), in geheel oorspronkelijke staat, inclusief het pleisterwerk waardoor aan dit huis als enige van de vijf de relatief donkere oorspronkelijke kleurstelling van de gevels zichtbaar is. Voor de materialen en kleuren wordt in de bouwaanvraag uit 1935 verwezen naar die van de huizen C en D (nrs. 9 en 11). De dakbedekking bestaat uit genuanceerde leipannen, bruin-rood van kleur, maar volgens de bouwaanvraag *naderhand groen.* Omdat de bedekking van nr. 13 nog geheel oorspronkelijk is, is de groene verwering hier inderdaad zichtbaar. De gevels zijn nog steeds volgens de aanvraag 'uit de hand gepleisterd met witte cement waardoor eenige oker'. Als kleuren van het houtwerk wordt in de aanvraag aangegeven dat dit bruin gebeitst is en het grenen raamwerk gebroken wit en ook deze zijn nog steeds toegepast. De garagedeur en voordeur zijn donkergroen. Of dit ook de oorspronkelijke kleur is, is mogelijk maar niet met zekerheid bekend. Expliciet wordt aangegeven dat de ramen houten roeden krijgen. Boven de voordeur is een boog van leipannen (dakpannen) aangebracht, die ook in het interieur zijn gebruikt boven een open haardje. De plantenbak aan de achterzijde aan het terras dateert uit de bouwperiode. Op bouwtekening was dit een grotere bak die het gehele terras omgaf maar deze is niet (meer) aanwezig.

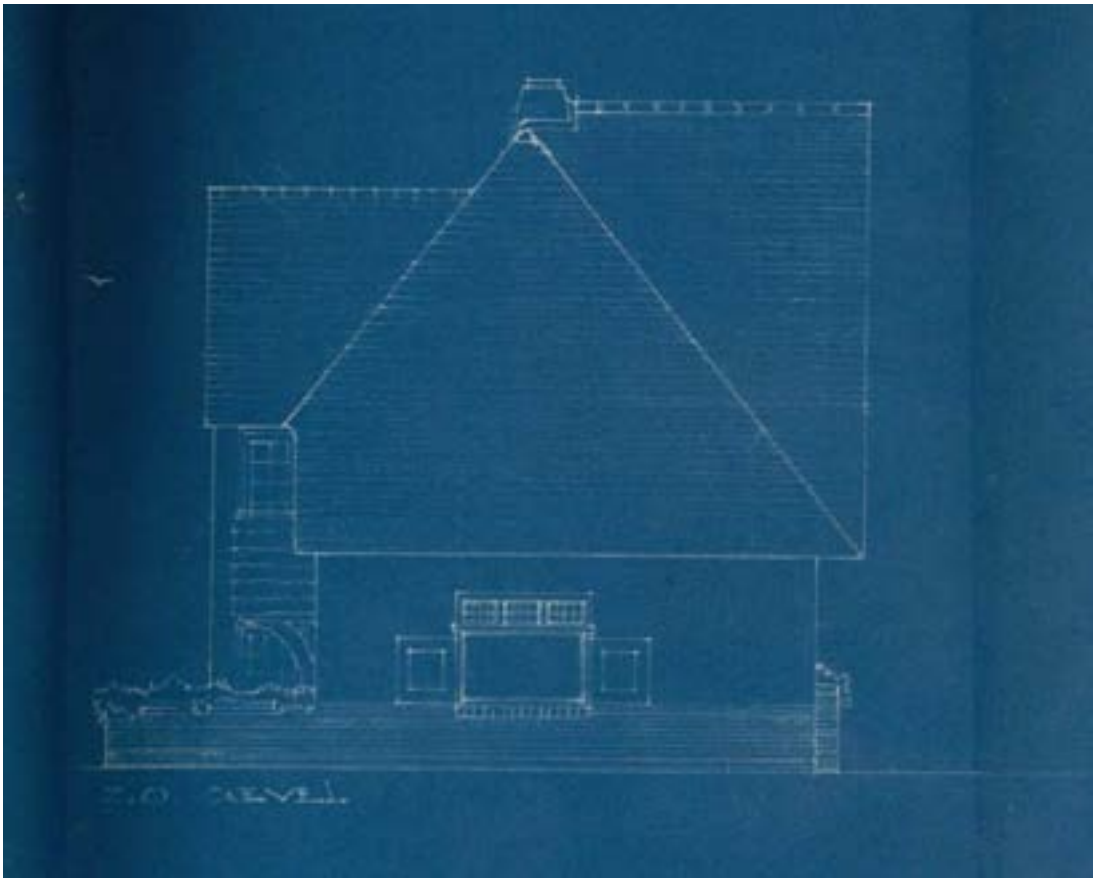
Langs de oprit zijn restanten van de muurtjes met dakpanbedekking aanwezig, die tot de oorspronkelijke aanleg van het ensemble behoren. Deze worden in de bouwaanvraag voor nr. 9

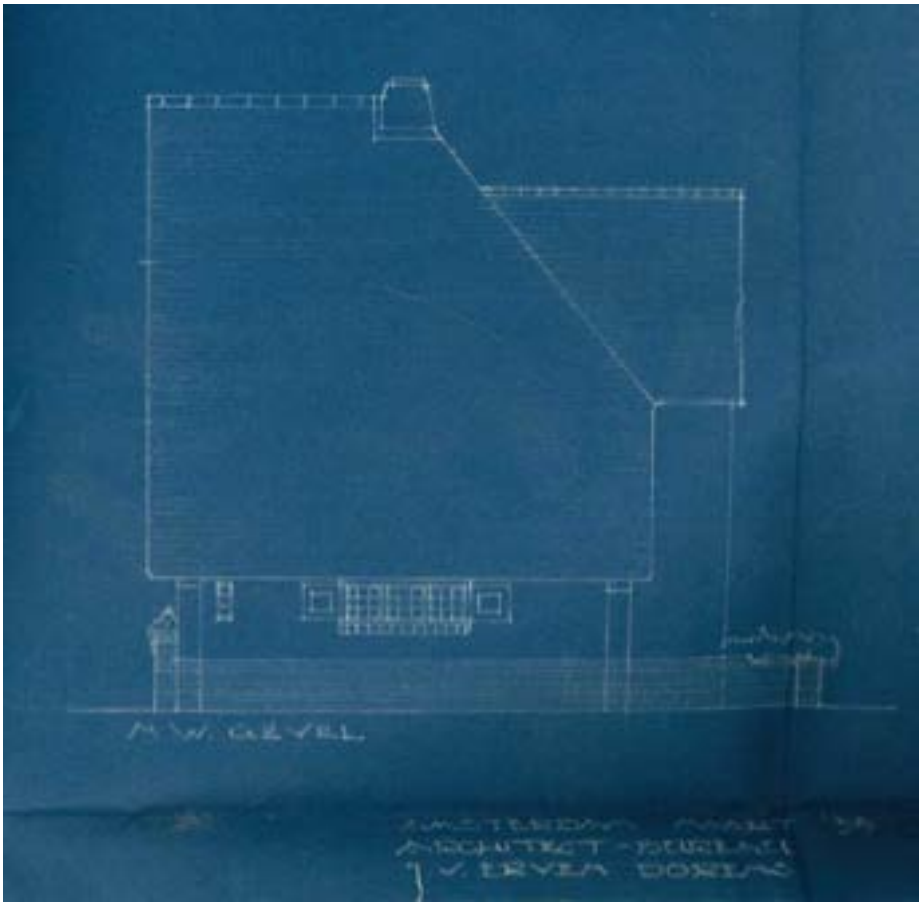
expliciet genoemd als: ‘muurtjes uit oude steen, afgedekt met pannen - lage muurtjes met hagen en draad tusschen de begroeiing’.

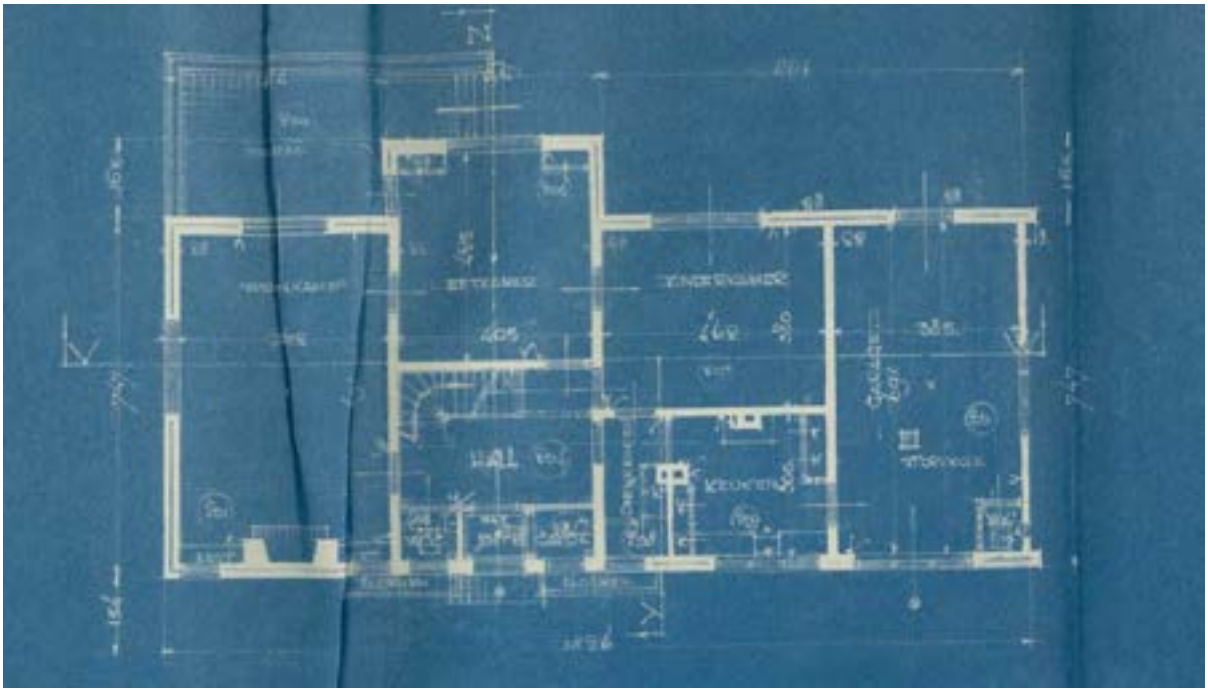
Bijzonder is de aanwezigheid van het houten tuinhuisje uit 1935, in gepotdekselde houten delen, ten westen van de garage. Bij de bouw van het huis was er alleen sprake van een terras met bloembakken bij het huis en wilde bosjes van eikenhakhout. Later kwam, naar informatie van de bewoners, een tuinontwerp van de hand van Mien Ruys tot stand. Daarbij zijn bomen geplant die prachtig om de beurt bloeien.

Bouwtekening bij de aanvraag voor huis E d.d. 06-09-1935 van Jan F. van Erven Dorens voor mevr. de wed. C.M. Pappenheim-Scherhag te Monte Verita Ascona, Zwitserland (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2020).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Het ensemble van vijf landhuizen nrs. 7, 9, 11, 13 en 15 ligt aan de Van Beeverlaan die is vernoemd naar de schilder Emanuel Samson van Beever (1876-1912). Hij was lange tijd in Laren werkzaam en overleed daar op 36-jarige leeftijd. Zijn werk hangt o.a. in het Singermuseum en het gemeentemuseum Den Haag.

De Van Beeverlaan maakt deel uit van de villawijk die in de jaren 30 van de 20e eeuw tussen de westerheide en de uit 1931 daterende Rijksweg A1 tussen Laren en Hilversum tot stand kwam, zowel aan de noord- als zuidzijde van de Hilversumseweg. Volgens kadastrale kaarten uit zowel 1811-1832 als 1905 lagen hier akkers (kampen /Larense eng) en enkele zeer oude wegen, waarvan de belangrijkste de doodweg (de Davidweg) naar het Sint Janskerkhof was. Het Janskerkhof was het hoogste punt in de buurt, waar Gooiers sinds eeuwen hun doden begraven. Ook over de heide zien we een doodweg lopen. De westelijke grens van de villawijk wordt ook gevormd door een eeuwenoud pad, nu nog steeds een zandpad. Verder zijn er enkele oude veedriften aanwezig en zien we het voor Laren zo kenmerkende patroon van uitwaaierende wegen die de gemeenschappelijk heidegronden, engen, dorpen en brinken met elkaar verbinden. Het oude patroon is nog steeds aanwezig op kaarten uit 1924, maar niet lang daarna komen de eerste villa's in het gebied tot stand. Heel bekend is het aan de rand van de westerheide gelegen landhuis Herdersweg 22 (rijksmonument) naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1929 voor L. Roland Holst.

In Laren was het lange tijd de gewoonte om tussen de oude bebouwing aan de bestaande wegen in te bouwen. Vanaf ongeveer 1912, toen de eerste welstandsbepaling van Nederland in Laren werd vastgesteld, kwamen er planmatige nieuwe wijken tot stand, door middel van uitbreidingsplannen, de voorloper van het bestemmingplan. Op kaarten is te zien dat er in 1932 een verkaveling in de wijk

ten noorden van de Hilversumseweg aanwezig is, die in grote lijnen de huidige situatie laat zien. In tegenstelling tot het oude wegenpatroon dat waaiervormig is met wegen die steeds schuin naar bepaalde centrale punten toelopen (in dit geval het Sint Janskerkhof) staan hier de meeste wegen haaks op elkaar, wat de perceelsindeling vereenvoudigt.

Het ensemble Van Beeverlaan 7, 9, 11, 13 en 15 ligt vlak bij de rand van de westerheide. Toen het in 1935 werd gebouwd was de heide nog maar juist onderdeel geworden van het Goois natuurreservaat. Dat was in 1933 ontstaan uit zorg van een aantal notabelen over de ongebreidelde groei van de Gooise dorpen, die zeer in trek waren bij forenzen. De totstandkoming van het natuurreservaat was mogelijk gemaakt door aankoop van een deel van de gemene gronden van Erfgooiers.

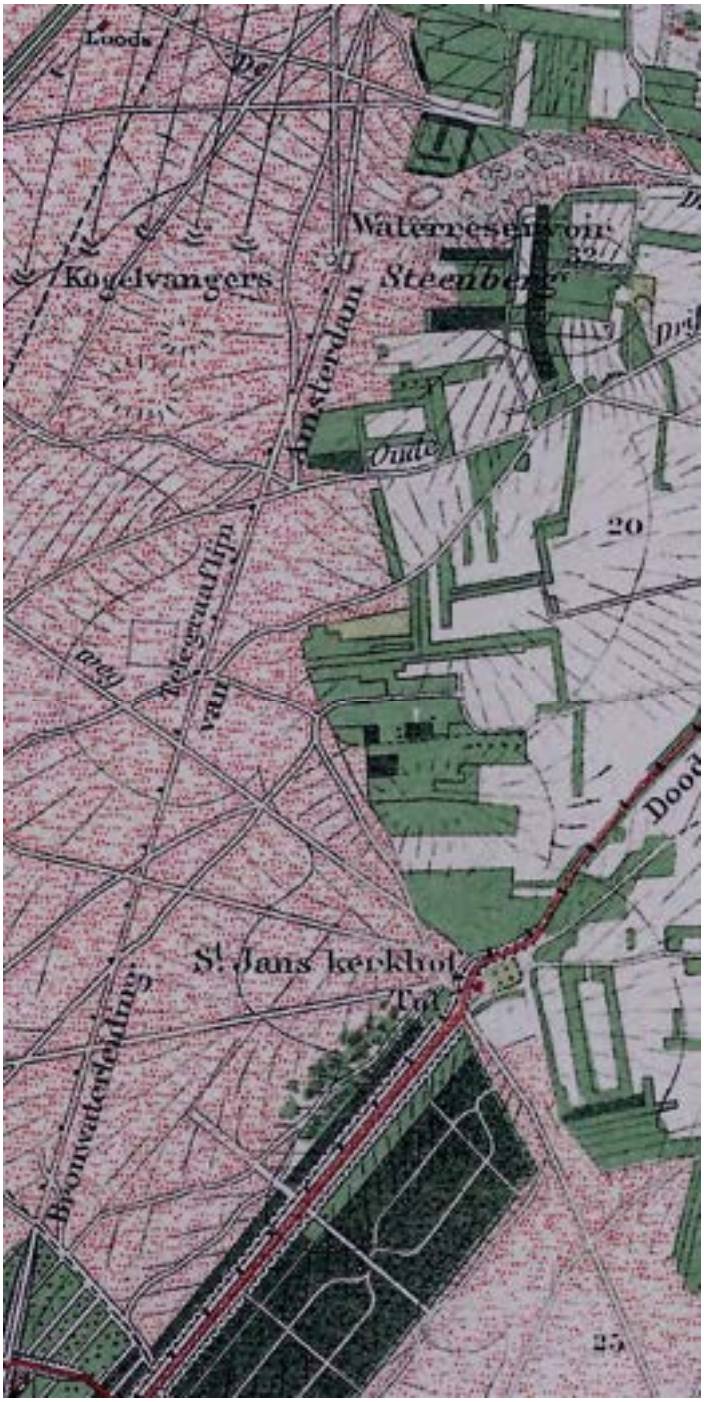
Het ensemble Van Beeverlaan heeft een zeer kenmerkende plattegrond van een haaks op de Van Beeverlaan staand straatje (voorheen gemene grond) met aan de noordzijde aan weerszijden van het straatje de huizen nr. 7 en nr. 15, die als een soort ‘poortgebouwen’ fungeren. Aan het einde van het straatje dat als een kleine zichtas werkt, staat nr. 11 geflankeerd door de iets schuin geplaatste huizen nr. 9 (oostzijde) en nr. 13 (westzijde). De oorspronkelijke opzet van het straatje lijkt op een hand met vingers of een boom met takken. Langs het straatje en de zijtakken staan restanten van de oorspronkelijke afscheidingen in de vorm van lage gemetselde muurtjes met dakpanbedekking. Ter hoogte van nr. 7, links bij de ingang van het straatje, staat een eveneens gemetseld met pannen afgedekt poortje met ijzeren deurtje, waarvan de functie onbekend is. Mogelijk was dit de ingang van een (ijs)kelder of kolenhok of een ruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan zoals verplicht gesteld in de vergunning voor het rieten dak van de nrs. 7 en 15 uit 1935.

Situatie 1952 (Topografische kaart van het kadaster, Baarn Hilversum Laren Soest 32A; Bron www.watwaswaar.nl).

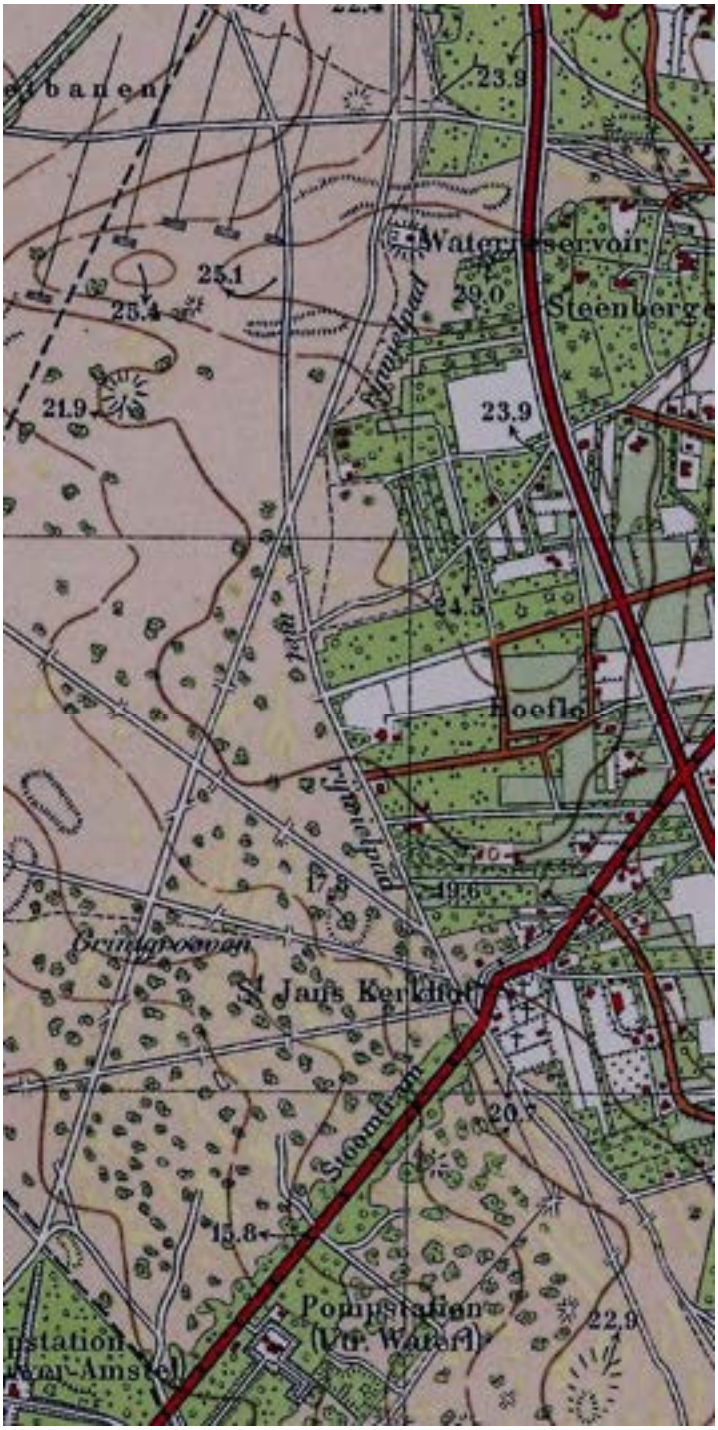
Kadastrale veldminuut (verzamelplan) 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)

Bonneblad uit 1904 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1924 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1932 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

(Restanten van) oorspronkelijke aanleg, foto's 2012.

Aanleg tussen nr. 11 en nr. 13, het middenperk staat niet op de oorspronkelijke tekening.

Aanleg richting nr. 13.

Muurtje bij nr. 7.

Muurtje bij nr. 7.

Muur met poortje bij nr. 7, links van het straatje (functie onbekend, mogelijk (ijs)kelder, kolenhok of bergruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan vanwege het rietendak zoals vermeld in vergunning voor huis A en B (nrs. 7 en 15) in 1935).

Muurtje tussen nr. 7 en nr. 9.

Muurtjes bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts), ter hoogte van oprit nrs. 11 en 13.

Muurtje bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts) en het straatje richting noorden.

Muurtje bij nr. 7.

Architectonische omschrijving

Het landhuis Van Beeverlaan 13 uit 1935 heeft in de basis een rechthoekige plattegrond, met aan de rechterzijde (westzijde) de garage onder één kap met het huis. Het huis is twee bouwlagen hoog onder een ver overkragende samengestelde en van leipannen voorziene kap en opgetrokken in baksteen in halfsteens verband, waarvan de plint in schoon metselwerk is uitgevoerd. De opgaande gevels zijn gepleisterd en hebben bij nr. 13 nog de oorspronkelijke okerkleur. Dit pleisterwerk vormt onderdeel van het ontwerp van architect Jan van Erven Dorens, dat uit vijf landhuizen in een mengvorm tussen een Zwitsers Chalet en een Engels landhuis bestaat. De Chaletkenmerken bij nr. 13 zijn het meest herkenbaar in de hoofdvorm, het pleisterwerk en de gepotdekselde schaaldelen van topgevels, dakkapellen en balkon en de bloembakken (voor geraniums) onder de vensters van de verdieping aan de voor- en achterzijde. Het huis is zodanig ontworpen dat het dak aan de voorzijde een sterker accent krijgt en daardoor ook de vorm van een Zwitsers Chalet sterker benadert. Het dak is samengesteld uit een schilddak met aan de voorzijde boven de hoofdentree een grote steekkap die aansluit op de nok van het huis en rechts (aan de westzijde) inzwenkt en vervolgens doorloopt boven de garage die evenwijdig aan het huis ligt. De achtergevel (zuidgevel) is eveneens voorzien van een steekkap die is aangekapt aan de nok van het dak, maar kleiner dan aan de voorgevel. Deze bekroont de iets uit de gevel springende middenpartij die in de topgevel van houten potdekselwerk is voorzien. Links bevindt zich een teruggelegen geveldeel en rechts is een inpandig terras waarop een balkon, voorzien van houten borstwering en gedragen door een gebogen schoor. Onder de overkragende kap in de oostgevel is een geprofileerde houten balk aanwezig. De gevelindeling van het landhuis is ongewijzigd sinds de bouwperiode, uitgezonderd het onderraam in de oostgevel (linker zijgevel), dat is vergroot. Alle vensters zijn voorzien van houten roedenramen. De hoofdentree

bevindt zich in de voorgevel (noordgevel) en is iets uit het midden naar links geplaatst. De entree is samengesteld uit een opgeklampte houten glasdeur met roeden en halfronde bovenzijde, omgeven door een rollaag van leipannen zoals die op de daken van Van Beeverlaan 9, 11 en 13 zijn / waren aangebracht. Ter weerszijden van de hoofdentree zijn twee maal twee kleine vierkante raampjes boven twee gemetselde plantenbakken aanwezig. In de eerste verdieping en zolder is eveneens een vierkant raampje aangebracht waardoor er een verticale lijn tot in de nok aanwezig is. De topgevel is van houten potdekselwerk voorzien. Rechts van de hoofdentree is één en in de verdieping zijn twee verticale samengestelde vensters aanwezig. Helemaal links in de voorgevel is een klein raampje aanwezig en in het dak een dakkapel. Rechts bevindt zich de garagedeur uit 1935, voorzien van kloeke geprofileerde gehengen en een tudorboog. De garagedeur is als dubbele deuren en als enkelvoudige kleinere deur te openen. De gevel kraagt ter plaatse van de garage iets uit als een steunbeer. De linker zijgevel (oostgevel) is voorzien van een rond 1970 aangebracht raam met kleine bovenlichten, de rechter zijgevel (westgevel) heeft in de garage enkele kleine roedenraampjes. De achtergevel (zuidgevel) is voorzien van een venster met bovenlichten en luiken in de uitspringende middenpartij, geflankeerd door terrasdeuren in de terug liggende geveldelen. Op de verdieping zijn samengestelde verticale vensters en balkondeuren aanwezig, conform de situatie uit de bouwperiode. Ook in de kopse gevels van de middenpartij zijn vensters of deuren aanwezig. In de zolder van het risaliet is een vierkant raampje aanwezig zoals in de voorgevel. Helemaal links bevindt zich, aan de achterzijde van de garage een enkelvoudige deur met halfronde bovenzijde en geprofileerde gehengen en kraagt de gevel net zoals aan de voorzijde iets uit als een steunbeer. Op het dak staan twee schoorstenen uit de bouwperiode. Rechts (oostzijde) is een gemetselde plantenbak met windscherm aanwezig.

Waardering

Het in romantisch expressionistische stijl opgetrokken landhuis met muurtjes en ijzeren poortje Van Beeverlaan 13 te Laren dateert uit 1935 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een huis dat gekenmerkt wordt door de mix van Engels landhuis en Zwitsers Chalet met onder andere de kap met leipannen, het pleisterwerk, de houten topgevel- en balkonbekleding en de plantenbakken, en dat qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering zeer gaaf is bewaard;

- vanwege het nog in originele staat verkerende en bij de bouw uit 1935 behorende gepotdekselde houten tuinhuisje aan de westzijde van het huis;

- als deel van het oeuvre van Jan Frederik van Erven Dorens (1904-1994), die een architectenbureau had in Amsterdam en later in Laren aan de Van Beeverlaan 15 (één van de huizen van het ensemble waar hij zelf ging wonen) en die bekend stond om zijn grote romantische landhuizen voor welgestelde opdrachtgevers in heel Nederland;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de villawijk die eind jaren 20 in dit deel van Laren tussen de rijksweg en de westerheide tot stand kwam en uiting is van de groei van Laren tot forenzendorp die volgde op de ontwikkeling van agrarische nederzetting naar kunstenaars- en toeristendorp;

- als onderdeel van het unieke ensemble van vijf Engelse landhuizen met Chaletkenmerken dat in één ontwerp en één bouwfase tot stand kwam en de daarbij behorende restanten van de aanleg uit 1935 bestaande uit een straatje met zijtakken en muurtjes en een poortje met dakpanbedekking;

- als westelijke afsluiting van één van de zijtakken van het bij de aanleg behorende straatje;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een huis behorend bij een ensemble van vijf landhuizen die voor de verhuur waren gebouwd en dat de kenmerken van het zo geliefde Engelse landhuis combineert met de Chaletkenmerken die verwijzen naar de in Zwitserland wonende opdrachtgeefster en eigenares mevr. Pappenheim-Scherhag die de huizen nog tot in de jaren 70 verhuurde;

- vanwege de inpandige garage die voor Laren al vrij gewoon was maar landelijk gezien in de periode voor de Tweede Wereldoorlog nog alleen aan de elite was voorbehouden.

gaafheid en herkenbaarheid

Het landhuis is qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering zeer gaaf bewaard, het originele pleisterwerk in okerkleur inbegrepen. Het is als geheel nog zeer herkenbaar zoals op de bouwtekening op 1935, in zijn bouwtype, uitvoering en aanzicht en als onderdeel van het bijzondere ensemble.

zeldzaamheid

Het landhuis Van Beeverlaan 13 behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Wel zeldzaam en zelfs uniek voor Laren is het ensemble van de vijf bij elkaar behorende landhuizen uit één ontwerp en bouwperiode naar ontwerp van Van Erven Dorens in opdracht van mevr. Pappenheim en bedoeld voor de verhuur. Ook de toepassing van verschillende kenmerken van Zwitserse Chalets, in meer of mindere mate in elk van de huizen toegepast, is vrij bijzonder, waarbij nr. 13 opvalt als tot in de details gaaf bewaard en vanwege het tuinhuisje. Uit de vergunning blijkt ook dat de huizen bewust als vrijstaande en afzonderlijke huizen zijn ontworpen. Tot slot is het vrij zeldzaam dat de oorspronkelijke opzet qua straatje met zijtakken en erfafscheidingen in de vorm van muurtjes met dakpanbedekking nog voor een groot deel bewaard is gebleven.

Foto's 2012

Voorgevel (noordgevel).

Dakschild rechter zijgevel (westgevel).

Voorgevel (noordgevel).

Voorgevel gezien vanaf het midden van het straatje.

Hoofdentree met gemetselde bloembakken en een boog van leipannen.

Garagedeur in voorgevel (noordgevel).

Achtergevel (zuidgevel).

Details dak met schoorsteen en dakkapel oostzijde.

Achtergevel (zuidgevel).

Achtergevel (zuidgevel) en linker zijgevel (oostgevel).

Tuinhuisje uit 1935 ten westen van de garage.

Literatuur / bronnen:

- Gemeentearchief Laren bouwdossier 2020

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 415-418; het ensemble Van Beeverlaan wordt genoemd op p. 417 met foutieve naam van de architect

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- mondelinge informatie van enkele bewoners van het ensemble

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.watwaswaar.nl

- www.gnr.nl (website Goois natuurreservaat)

- website Nai / Bonas, Jan van Erven Dorens

- youtube filmpje over de bekroonde documentaire van (kleinzoon) Robin van Erven Dorens over de Lagonda van grootvader Jan van Erven Dorens

- diverse websites over familie Van Erven Dorens

LAREN, VAN BEEVERLAAN 15 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Van Beeverlaan 15

postcode + plaats : 1251 ES LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : onderdeel ensemble Van Beeverlaan

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1935

verbouwingen : 1953 bouw garage met tekenlokaal, ontwerp en opdrachtgever Jan F. van Erven Dorens, 1976 plaatsen nieuw kozijn in voormalige garage, 1989 hekwerk, 1993 plaatsen van twee dakkapellen aan de achterzijde

kadastrale aanduiding : Laren C 910 en C 974

verbouwingen : geen, uitgezonderd vervanging ramen en dakbedekking

architect : Jan Frederik van Erven Dorens

opdrachtgever : mevr. de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag (Ancona, Zwitserland)

bouwstijl : romantisch expressionisme

bouwtype : Engels landhuis met kenmerken van Zwitsers chalet

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 17-12-2012

datum beschrijving : 29-12-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monumenten beperkt zich tot het landhuis Van Beeverlaan 15 met muurtjes voorzien van dakpanbedekking behorend tot de aanleg uit 1935. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

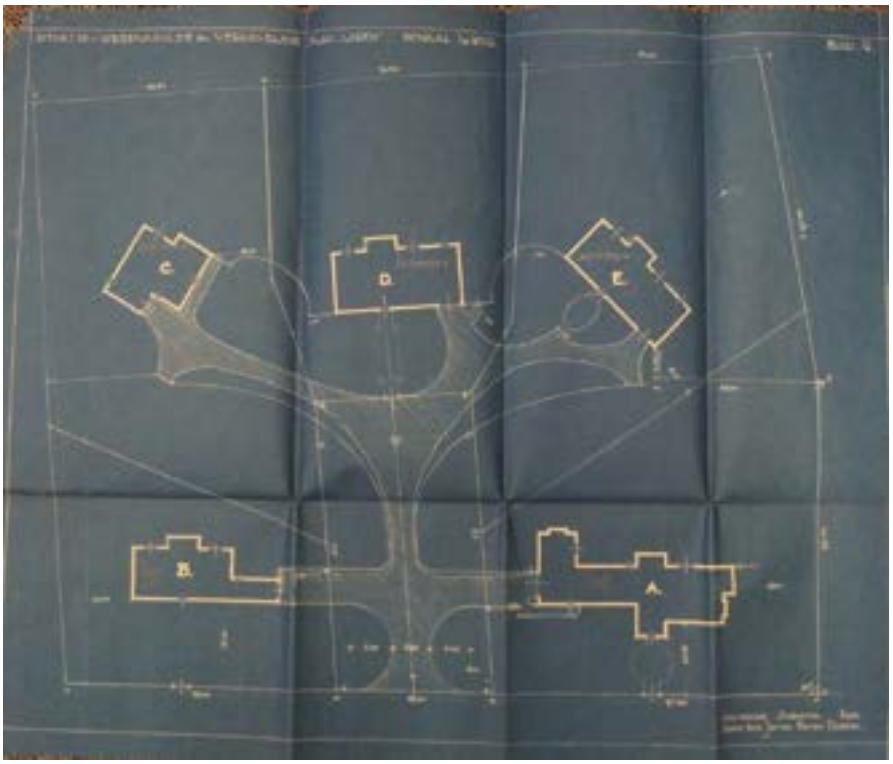
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Algemeen Van Beeverlaan ensemble van Erven Dorens

In 1933 tekende architect Jan Frederik van Erven Dorens, die bureau hield aan de P.C.Hooftstraat 24 in Amsterdam, een ensemble van 'vijf geheel verschillende, afzonderlijke landhuizen' voor mevrouw de weduwe C.M. Pappenheim-Scherhag wonende te Monte Verita, Ascona, Zwitserland. De bouwvergunningen voor de huizen werden verleend op 6 september 1935. Volgens mondelinge bron was mevrouw Pappenheim jong weduwe geworden na een ski-ongeval van haar man. Hij had een voorzienige blik en had haar financiële toekomst veilig gesteld door de aankoop van een stuk grond tegen de Westerheide te Laren, toen dit nog vrij goedkoop was. Het dorp aan de andere zijde van de Rijksstraatweg was aanvankelijk populairder. Pas eind jaren 20 en 30 kwam de villawijk tegen de heide tot stand (zie stedenbouwkundige omschrijving). Na het overlijden van haar man liet de weduwe Pappenheim, die niet alleen in Zwitserland woonde maar ook in een hotel in Cannes aan de

Côte d'Azur, het grondstuk in Laren bebouwen met vijf landhuizen, die zij vervolgens verhuurde, wat ook in de bouwaanvragen expliciet wordt genoemd. Architect Jan van Erven Dorens ging zelf op Van Beeverlaan 15 wonen, het grootste van de vijf huizen en voorzien van een windvaan met het jaartal 1935. Hij was getrouwd met Marguérite Scherhag, dochter van de directeur van de Deutsche Bank, die hij eind jaren 20 had ontmoet. Naar alle waarschijnlijkheid is zij een familielid van de weduwe Pappenheim-Scherhag, opdrachtgeefster voor het ensemble, maar dit is in het monumentenonderzoek 2012 niet verder uitgezocht.

Situatieschets voor de bouw van de vijf landhuizen 'plan Laren' getekend door Jan van Erven Dorens bevindt zich in het dossier uit 1935 van nr. 15 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2016)

De vijf landhuizen liggen aan een straatje dat de huizen met elkaar verbindt en aanvankelijk ook de inpandige garages ontsloot. De aanwezigheid van een garage was in Laren al vrij gewoon maar voor de Tweede Wereldoorlog landelijk nog vrij ongebruikelijk en alleen voorbehouden aan de elite. Van architect Van Erven Dorens is bekend dat hij een groot autoliefhebber was. In 1938 kocht hij een Lagonda LG6 Drop Head Coupé, de meest luxueuze auto van die tijd. Tijdens de oorlog, toen hij zelf ondergedoken zat, wist hij de auto met succes uit handen van de Duitsers te houden. Dit terwijl zijn huis aan de Van Beeverlaan 15 door de Duitsers in beslag was genomen. Direct na de bevrijding werd de auto echter geconfisqueerd door de staf van Prins Bernhard en tot grote verbazing van Van Erven Dorens ingezet bij de intocht van veldmaarschalk Montgomery in Amsterdam, waarvan Polygoon Journaal-beelden bewaard zijn. Kleinzoon Robin won de scenarioprijs met zijn documentaire over de auto en zijn bijzondere geschiedenis op IDFA het festival in 2002.

De familie Van Erven Dorens keerde terug naar het huis Van Beeverlaan 15 en het architectenbureau verhuisde naar Laren. In 1954 werd een tekenlokaal gebouwd, eveneens voorzien van een inpandige garage. De landhuizen uit 1935 hadden toen nog geen enkele verandering ondergaan. Opvallend is de romantische bouwstijl waarbij duidelijk Zwitserse Chalets zijn nagebootst, met de combinatie van

pleisterwerk en houten vakwerk, balkons, bloembakken en hoge steile daken. De plattegronden laten duidelijk de invloed van de Engelse landhuizen zien met woonruimten gegroepeerd rondom de centrale hall. Twee van de huizen hebben de voor de Engelse landhuizen kenmerkende rieten daken, de andere zijn voorzien van rode leipannen. Engelse landhuizen waren vanaf circa 1910 zeer populair; het eerste Engelse landhuis in 't Gooi werd in 1909 door K.P.C. de Bazel gebouwd aan het Rozenlaantje 8 in Laren. Er verrezen veel landhuizen en cottages in Engelse stijl, die zich ontwikkelde tot een zeer uitbundige, romantisch expressionistische vormgeving die ook wel Gooise landhuisstijl wordt genoemd. Deze kende zijn hoogtepunt in de jaren 20 met architecten als Wouter Hamdorff en Hendrik Elzinga. De Gooise landhuisstijl werd in de loop der jaren wat minder uitbundig maar laat zich in Laren en omgeving nog lange tijd herkennen. De landhuizen aan de Van Beeverlaan met de mix van Engelse en Zwitserse kenmerken laten zich goed in deze traditie plaatsen. Ze zijn ook representatief voor het werk van architect Van Erven Dorens (1904-1994) die juist bekend was om zijn grote romantische landhuizen, die door het hele land door hem werden ontworpen voor welgestelde opdrachtgevers. De aannemer van de huizen aan de Van Beeverlaan was E.Rigter uit Blaricum.

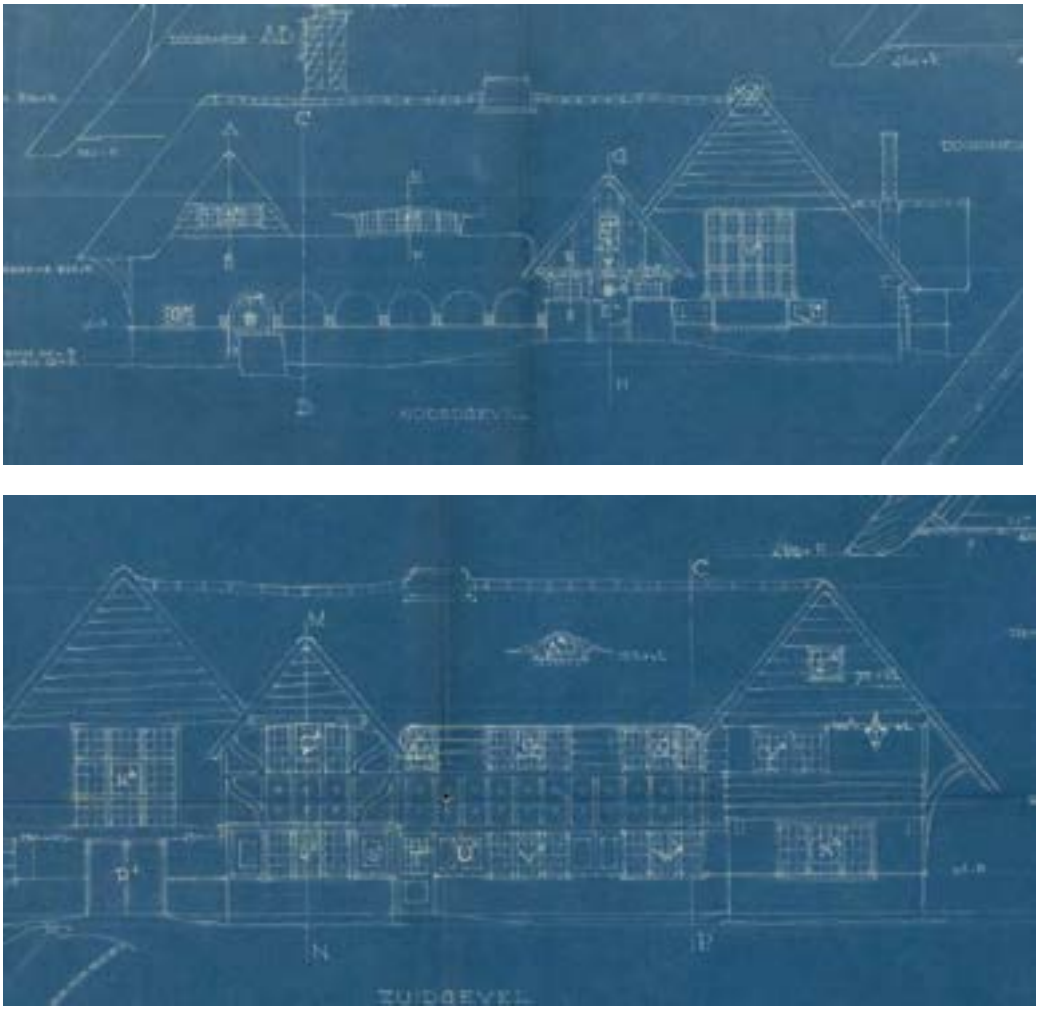
De landhuizen aan de Van Beeverlaan (voor zover uit de bronnen op te maken in ieder geval de nrs. 7, 9, 11 en 13; van nr. 15 is dit niet geheel duidelijk) werden tot in de jaren 70 door de weduwe Pappenheim verhuurd en pas toen door haar verkocht. Er is ook sindsdien relatief weinig aan de huizen gewijzigd waardoor er sprake is van een gaaf tot zeer gaaf bewaard ensemble. Kenmerkend zijn de ligging aan een gemeenschappelijk straatje met zijtakken, dat er op plattegrond uitziet als een hand of een boom en de restanten van de met pannen bedekte lage muurtjes langs het straatje en de (voormalige) opritten naar de garages.

Van Beeverlaan 15

De bouwvergunning voor het huis Van Beeverlaan 15 werd verleend op 6 september 1935. Het landhuis ligt aan de noordwestzijde van het ensemble, rechts van het straatje dat toegang geeft tot de drie huizen aan de zuidzijde en tegenover nr. 7. Nr. 7 en nr. 15 fungeren als een soort poortgebouwen ter weerszijden van de kleine zichtas op nr. 11. Op de oorspronkelijke situatieschets van het ensemble en in de vergunningaanvraag wordt het landhuis A genoemd. Het huis is conform de aanvraag gebouwd en voorzien van een rieten dak. De gevels werden volgens de aanvraag 'niet onder de rij afgepleisterd (dus oneffen) met witte cement, waardoor een weinig oker'. Als kleuren van het houtwerk wordt in de bouwaanvraag voor alle houtwerk voorzien in 'antiek eiken, geolied' en 'eenige luikjes - flets blauw'. Daarmee wijkt de kleurstelling iets af van de andere huizen van het ensemble, waar wit raamhout werd toegepast. Bij huis nr. 15 valt de zeer rijke vakwerkdecoratie en het houtsnijwerk op, de grote omvang van het huis ten opzichte van de andere vier huizen en het van bogen voorziene terras aan de voorzijde en de windvaan op de schoorsteen met jaartal 1935. Evenals bij nr. 7 wordt in de bouwaanvraag het glas-in-lood genoemd, in tegenstelling tot de houten roedenramen van de huizen C, D en E. Voor zover uit de archieven op te maken heeft het huis sinds de bouwperiode bijzonder weinig wijzigingen ondergaan, behalve de toevoeging van enkele dakramen en dakkapellen. De pleisterlaag is niet meer okergeel maar wit.

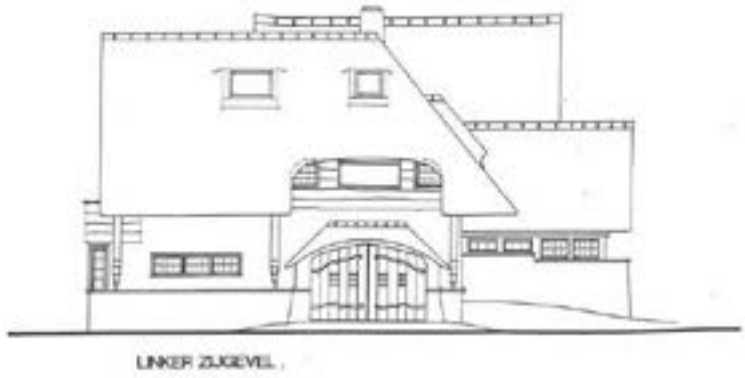
Langs de oprit en achterzijde zijn restanten van de muurtjes met dakpanbedekking aanwezig, die tot de oorspronkelijke aanleg van het ensemble behoren. Deze worden in de bouwaanvraag voor nr. 9 expliciet genoemd als: 'muurtjes uit oude steen, afgedekt met pannen - lage muurtjes met hagen en

draad tusschen de begroeiing'. Bij nr. 15 staat dat er als terreinafscheiding aan de Van Beeverlaan eiken schaaldelen worden toegepast, net zoals bij nr. 7 de bedoeling was. Opvallend is het muurtje met ijzeren poortje links van het straatje bij nr. 7. De functie is onbekend, mogelijk betreft het een toegang tot een (ijs- of kolen)kelder maar ook waarschijnlijk is de relatie met de brandslangen of vorstvrije kraan, die vanwege de dispensatie voor het rieten dak in de vergunning verplicht werd gesteld voor de huizen A en B (nrs. 7 en 15).

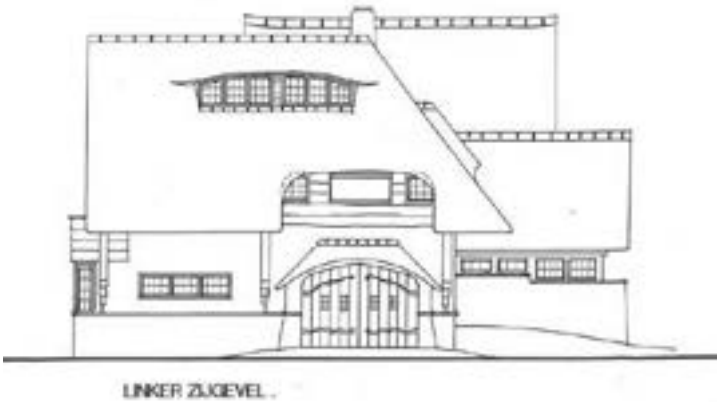

Bouwtekening bij de aanvraag voor huis A d.d. 06-09-1935 van Jan F. van Erven Dorens voor mevr. de wed. C.M. Pappenheim-Scherhag te Monte Verita Ascona, Zwitserland (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2016).

Bestaande toestand.

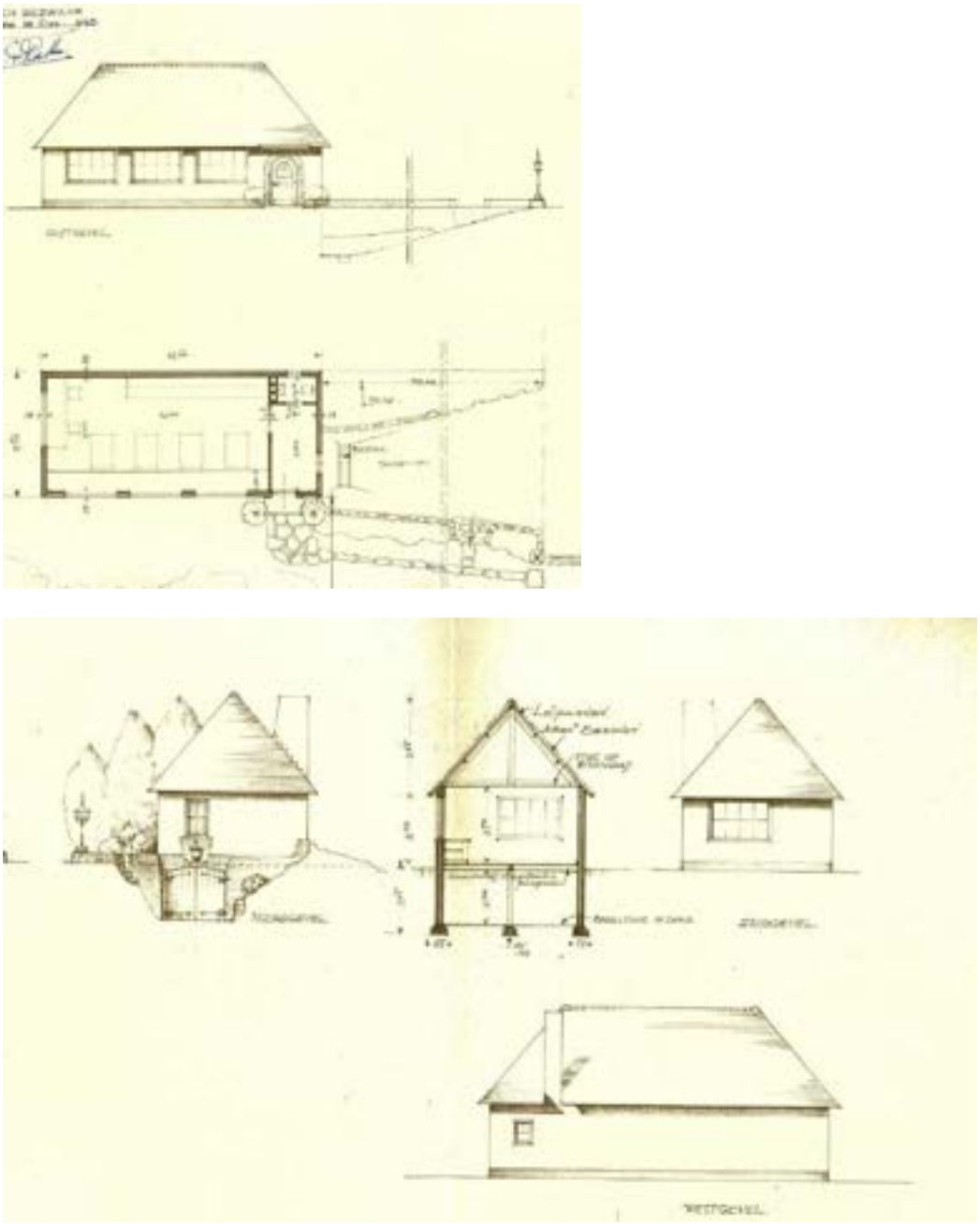

Nieuwe toestand.

Het vervangen van de dakramen boven de inpandige garage door een nieuwe dubbele dakkapel in de stijl van het pand in 1993 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. B 9043).

In december 1953 kreeg Jan van Erven Dorens vergunning om een garage met tekenlokaal te bouwen op zijn terrein, rechtsachter het huis aan de zuidwestzijde. Volgens vergunning werd het in

handvormsteen opgetrokken, rietgedekt en voorzien van de volgende kleuren: kozijnen donkerbruin, raamhout eierschaal wit, voordeur blank eiken en garagedeur groen. Daarmee paste Van Erven Dorens het gebouw qua kleur en materiaal duidelijk aan op de villa. De uitvoerder van het werk was aannemer Hooyer uit Hilversum. In 1976 werd er een schuifdeur in de tot hobbyruimte verbouwde garage geplaatst. De familie Van Erven Dorens woonde toen niet meer in het pand.

Bouwtekening van Jan F. van Erven Dorens, opdrachtgever en architect, voor een tekenkamer met garage uit 1953 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 3182).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Het ensemble van vijf landhuizen nrs. 7, 9, 11, 13 en 15 ligt aan de Van Beeverlaan die is vernoemd naar de schilder Emanuel Samson van Beever (1876-1912). Hij was lange tijd in Laren werkzaam en

overleed daar op 36-jarige leeftijd. Zijn werk hangt o.a. in het Singermuseum en het Gemeentemuseum Den Haag.

De Van Beeverlaan maakt deel uit van de villawijk die tussen Laren en Hilversum tot stand kwam in de jaren 30 van de 20e eeuw tussen de westerheide en de uit 1931 daterende Rijksweg A1 aan zowel de noord- als zuidzijde van de Hilversumseweg. Volgens kadastrale kaarten uit zowel 1811-1832 als 1905 lagen hier akkers (kampen /Larense eng) en enkele zeer oude wegen, waarvan de belangrijkste de doodweg (de Davidweg) naar het Sint Janskerkhof was. Het Janskerkhof was het hoogste punt in de buurt, waar Gooiers sinds eeuwen hun doden begraven. Ook over de heide zien we een doodweg lopen. De westelijke grens van de villawijk wordt ook gevormd door een eeuwenoud pad, nu nog steeds een zandpad. Verder zijn er enkele oude veedriften aanwezig en zien we het voor Laren zo kenmerkende patroon van uitwaaierende wegen die de gemeenschappelijk heidegronden, engen, dorpen en brinken met elkaar verbinden. Het oude patroon is nog steeds aanwezig op kaarten uit 1924, maar niet lang daarna komen de eerste villa's in het gebied tot stand. Heel bekend is het aan de rand van de westerheide gelegen landhuis Herdersweg 22 (rijksmonument) naar ontwerp van Wouter Hamdorff uit 1929 voor L. Roland Holst.

In Laren was het lange tijd de gewoonte om tussen de oude bebouwing aan de bestaande wegen in te bouwen. Vanaf ongeveer 1912, toen de eerste welstandsbepaling van Nederland in Laren werd vastgesteld, kwamen er planmatige nieuwe wijken tot stand, door middel van uitbreidingsplannen, de voorloper van het bestemmingplan. Op kaarten is te zien dat er in 1932 een verkaveling in de wijk ten noorden van de Hilversumseweg aanwezig is, die in grote lijnen de huidige situatie laat zien. In tegenstelling tot het oude wegenpatroon dat waaiervormig is met wegen die steeds schuin naar bepaalde centrale punten toelopen (in dit geval het Sint Janskerkhof) staan in hier de meeste wegen haaks op elkaar, wat de perceelsindeling vereenvoudigt.

Het ensemble Van Beeverlaan 7, 9, 11, 13 en 15 ligt vlak bij de rand van de westerheide. Toen het in 1935 werd gebouwd was de heide nog maar juist onderdeel geworden van het Goois natuurreservaat. Dat was in 1933 ontstaan uit zorg van een aantal notabelen over de ongebreidelde groei van de Gooise dorpen, die zeer in trek waren bij forenzen. De totstandkoming van het natuurreservaat was mogelijk gemaakt door aankoop van een deel van de gemene gronden van Erfgooiers.

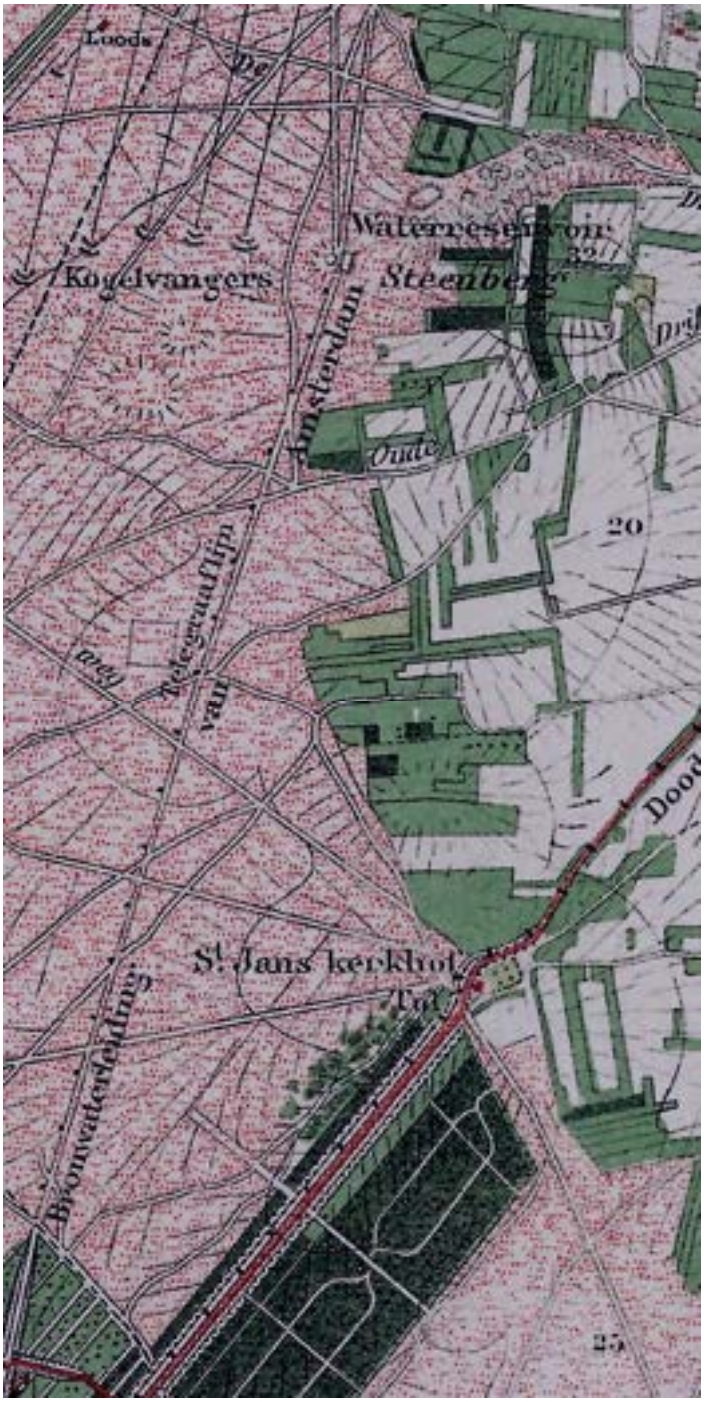
Het ensemble Van Beeverlaan heeft een zeer kenmerkende plattegrond van een haaks op de Van Beeverlaan staand straatje (voorheen gemene grond) met aan de noordzijde aan weerszijden van het straatje de huizen nr. 7 en nr. 15, die als een soort 'poortgebouwen' fungeren. Aan het einde van het straatje dat als een kleine zichtas werkt, staat nr. 11 geflankeerd door de iets schuin geplaatste huizen nr. 9 (oostzijde) en nr. 13 (westzijde). De oorspronkelijke opzet van het straatje lijkt op een hand met vingers of een boom met takken. Langs het straatje en de zijtakken staan restanten van de oorspronkelijke afscheidingen in de vorm van lage gemetselde muurtjes met dakpanbedekking. Ter hoogte van nr. 7, links bij de ingang van het straatje, staat een eveneens gemetseld met pannen afgedekt poortje met ijzeren deurtje, waarvan de functie onbekend is. Mogelijk was dit de ingang van een (ijs)kelder of kolenhok of een ruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan zoals verplicht gesteld in de vergunning voor het rieten dak van de nrs. 7 en 15 uit 1935.

Situatie 1952 (Topografische kaart van het kadaster, Baarn Hilversum Laren Soest 32A; Bron www.watwaswaar.nl).

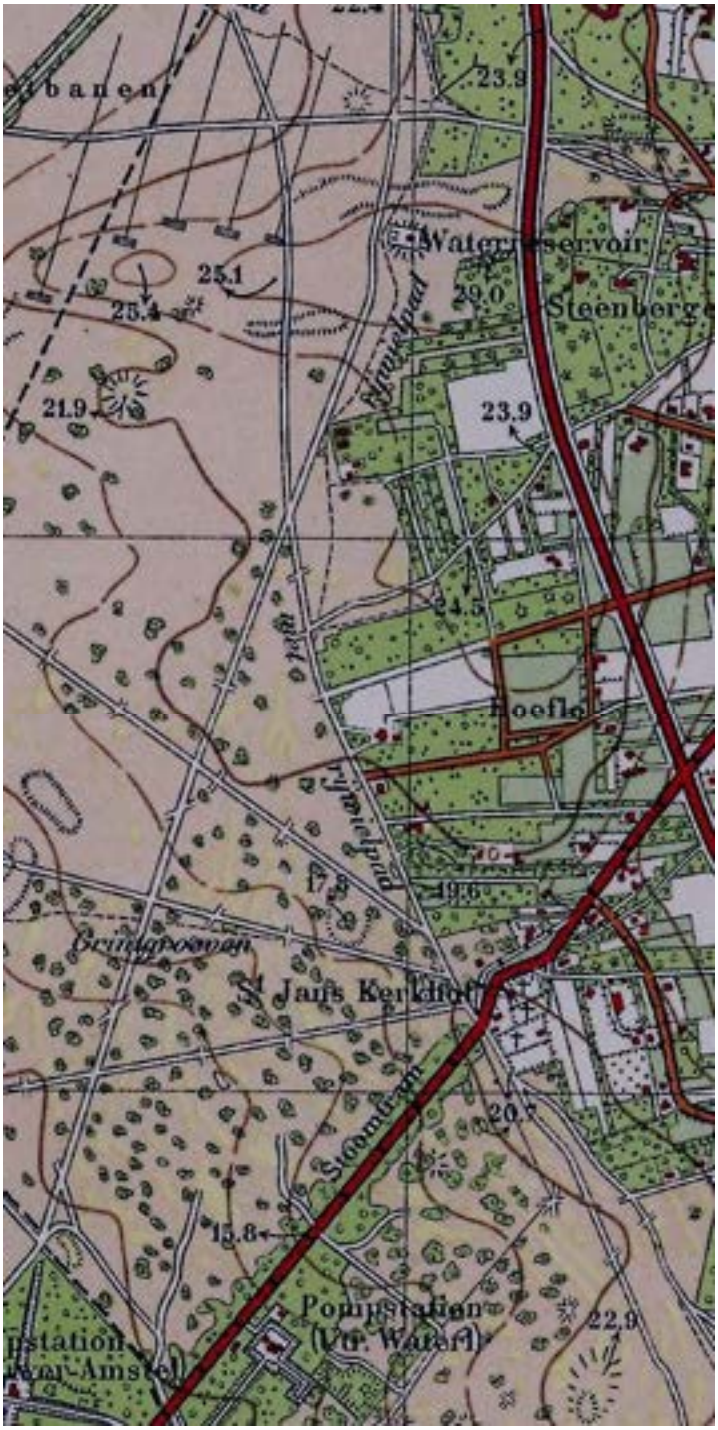
Kadastrale veldminuut (verzamelplan) 1811-1832 (bron: www.watwaswaar.nl)

Bonneblad uit 1904 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1924 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

Bonneblad uit 1932 van Kadasterkaart nr. 388, Eemnes (Bron: www.watwaswaar.nl).

(Restanten van) oorspronkelijke aanleg, foto's 2012.

Aanleg tussen nr. 11 en nr. 13, het middenperk staat niet op de oorspronkelijke tekening.

Aanleg richting nr. 13.

Muurtje bij nr. 7.

Muurtje bij nr. 7.

Muur met poortje bij nr. 7, links van het straatje (functie onbekend, mogelijk (ijs)kelder, kolenhok of bergruimte voor de brandslangen / vorstvrije kraan vanwege het rietendak zoals vermeld in vergunning voor huis A en B (nrs. 7 en 15) in 1935).

Muurtje tussen nr. 7 en nr. 9.

Muurtjes bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts), ter hoogte van oprit nr. 11 en 13.

Muurtje bij nr. 15 (links) en nr. 7 (rechts) en het straatje richting noorden.

Muurtje bij nr. 7.

Architectonische omschrijving

Ondanks enkele pogingen lukte het niet contact te krijgen met bewoner / eigenaar en is de omschrijving gemaakt met behulp van archiefgegevens en enkele foto's vanaf de openbare weg.

Het landhuis Van Beeverlaan 15 uit 1935 heeft in de basis een rechthoekige plattegrond, met enkele kleine haaks op de hoofdmassa staande uitbouwen. Het huis is twee bouwlagen hoog met de verdieping grotendeels ingewerkt in de samengestelde zeer forse, overkragende rieten kap, met een golvende nok die is voorzien van rode vorstpannen. Het huis is opgetrokken in baksteen in halfsteens verband, waarvan de plint in schoon metselwerk is uitgevoerd. De opgaande gevels zijn gepleisterd en voor een groot deel van zeer rijk vakwerk en houtsnijwerk voorzien. Het pleisterwerk vormt een onderdeel van het ontwerp van architect Jan van Erven Dorens, dat uit vijf landhuizen in een mengvorm tussen een Zwitsers Chalet en een Engels landhuis bestaat. De Chaletkenmerken zijn bij nr. 15 het meest uitbundig uitgewerkt van de vijf landhuizen in zowel het vakwerk, de diverse steekkappen, het houtsnijwerk als de gepotdekselde houten schaaldelen van verschillende topgevels. De vensters dateren grotendeels uit de bouwperiode en zijn vrijwel allemaal van glas-in-lood ramen (zowel blank als gekleurd) voorzien, een enkel van houten roeden. Het dak is voorzien van twee schoorstenen, waarvan de centrale schoorsteen in het midden van de nok een siersmeedwerken opbouw met windvaan en jaartal 1935 heeft. De forse witte schoorsteen aan de oostzijde heeft jaartalankers 1935 en getordeerde bakstenen rookkanalen.

De hoofdentree bevindt zich in de voorgevel (noordgevel) in een uitbouw (uitpandig portaal) onder zadeldak. De entree bestaat uit een opgeklampte deur met getoogd bovenkalf dat doorloopt in een zware balk met rijk houtsnijwerk en glas-in-lood zijlichten die doorlopen in de zijgevels van het

portaal. De topgevel boven de deur is voorzien van vakwerk met kleine ruitvormige tegeltjes en een getoogd glas-in-lood zolderlicht. Links van het portaal bevindt zich een galerij van vijf rondbogen waarin zich een inpandig terras bevindt met daarachter vensters en deuren. Boven de galerij zijn twee vensters in de verdieping aanwezig, die door een uitsparing in de rieten kap van licht worden voorzien en daardoor op dakkapellen lijken. Het linker venster heeft ook nog een schildkapje. In het dak bevindt zich een dakkapel uit de bouwperiode. Links van de galerij zijn een deur met rondboog en een vierkant venster aanwezig. Rechts van het portaal is een uitbouw onder steekkap (zadeldak) die reikt tot de hoogte van de nok en aan de rechterzijde zeer laag doorloopt. In dit bouwdeel bevindt zich volgens de bouwtekening op de begane grond een venster met luiken en op de verdieping een groot erkervormig roedenraam (wellicht een atelierraam). De topgevel is voorzien van houten potdekselwerk. Rechts, deels in het dakschild, staat de reeds genoemde witte schoorsteen met jaartalankers. Tegen de rechter zijgevel (westgevel) staat een uitbouwtje onder zadeldak. In de linker zijgevel (oostgevel) is een klein uitbouwtje onder bol rieten dakje met vierkante raampjes en de garagedeur. Het betreft een dubbele opgeklampte deur met zware gehengen. Links ervan is een drielichtraam aanwezig en boven de garagedeur in de verdieping enkele vensters die evenals de voorgevel licht krijgen door een uitsparing in het dak. De uitsparing wordt gedragen door getoogde schoren. In het dak bevindt zich de dakkapel uit 1993 die is gemaakt naar voorbeeld van de dakkapel in de voorgevel. De achtergevel (zuidgevel) is voor een groot deel voorzien van uitbundig vakwerk met tegeltjes en drie topgevels met houten potdekselwerk. Volgens bouwtekening bevindt zich links (aan de westzijde) de uitbouw tegen de zijgevel met een liggend venster en daarnaast, recht tegenover de grote topgevel aan de voorzijde, eenzelfde topgevel met een groot roedenraam op de verdieping en een terrasdeur daaronder. Tegenover het portaal van de voorgevel is ook in de achtergevel een uitbouw aanwezig, onder zadeldak met drielichtvensters op begane grond en verdieping. Rechts, achter de garage, bevindt zich een uitbouw met overkragend balkon voorzien van een borstwering met houten potdekselwerk en op de hoek gedragen door een gebogen schoor. Tussen de uitbouwen zijn op begane grond en verdieping een keukendeur en diverse gekoppelde vensters aanwezig. Enkele vensters hebben luiken. De kap is aan de achterzijde hoger opgetrokken dan aan de voorzijde en de vensters van de verdieping zijn in houten potdekselwerk gevat. In het dak, juist links van de reeds genoemde schoorsteen met windvaan, is een kleine getoogde dakkapel uit de bouwperiode aanwezig.

Waardering

Het in romantisch expressionistische stijl opgetrokken landhuis met muurtjes Van Beeverlaan 15 te Laren dateert uit 1935 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een huis dat gekenmerkt wordt door de mix van Engels landhuis en Zwitsers Chalet met onder andere de rieten kap, de bijzondere schoorstenen met jaartalankers,windwijzer en getordeerde rookkanalen, het pleisterwerk met zeer rijke vakwerkdecoratie, het houtsnijwerk en de houten topgevel- en balkonbekleding, en dat qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering zeer gaaf is bewaard;

- als deel van het oeuvre van Jan Frederik van Erven Dorens (1904-1994), die een architectenbureau had in Amsterdam en later in Laren aan de Van Beeverlaan 15 (onderhavig huis, één van de huizen

van het ensemble en waar hij zelf ging wonen) en die bekend stond om zijn grote romantische landhuizen voor welgestelde opdrachtgevers in heel Nederland;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de villawijk die eind jaren 20 in dit deel van Laren tussen de rijksweg en de westerheide tot stand kwam en uiting is van de groei van Laren tot forenzendorp die volgde op de ontwikkeling van agrarische nederzetting naar kunstenaars- en toeristendorp;

- als onderdeel van het unieke ensemble van vijf Engelse landhuizen met Chaletkenmerken dat in één ontwerp en één bouwfase tot stand kwam en de daarbij behorende restanten van de aanleg uit 1935 bestaande uit een straatje met zijtakken en muurtjes en een poortje met dakpanbedekking;

- als één van de twee 'poortgebouwen' (nr. 7 en nr. 15) van het ensemble bij de ingang van het straatje waaraan de vijf huizen gelegen zijn;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een huis behorend bij een ensemble van vijf landhuizen die voor de verhuur waren gebouwd en dat de kenmerken van het zo geliefde Engelse landhuis combineert met de Chaletkenmerken die verwijzen naar de in Zwitserland wonende opdrachtgeefster en eigenares mevr. Pappenheim-Scherhag die de huizen nog tot in de jaren 70 verhuurde;

- als woonhuis en later architectenbureau van de architect van het ensemble, Jan van Erven Dorens;

- vanwege de inpandige garage die voor Laren al vrij gewoon was maar landelijk gezien in de periode voor de Tweede Wereldoorlog nog alleen aan de elite was voorbehouden.

gaafheid en herkenbaarheid

Het landhuis is voor zover uit de archieven blijkt qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering zeer gaaf bewaard gebleven en dateert op een enkele dakkapel en het gerestaureerde en iets lichter gekleurde pleisterwerk na, geheel uit de bouwperiode. Het landhuis is nog zeer herkenbaar zoals op de bouwtekening op 1935, in zijn bouwtype, uitvoering en aanzicht en als onderdeel van het bijzondere ensemble.

zeldzaamheid

Het landhuis Van Beeverlaan 15 behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Wel zeldzaam en zelfs uniek voor Laren is het ensemble van de vijf bij elkaar behorende landhuizen uit één ontwerp en bouwperiode naar ontwerp van Van Erven Dorens in opdracht van mevr. Pappenheim en bedoeld voor de verhuur. Ook de toepassing van verschillende kenmerken van Zwitserse Chalets, in meer of mindere mate in elk van de huizen toegepast, is vrij bijzonder. Van Beeverlaan 15 valt in het bijzonder op door zijn uitbundige en romantische decoraties. Uit de vergunning blijkt ook dat de huizen bewust als vrijstaande en afzonderlijke huizen zijn ontworpen. Tot slot is het vrij zeldzaam dat de oorspronkelijke opzet qua straatje met zijtakken en erfafscheidingen in de vorm van muurtjes met dakpanbedekking nog voor een groot deel bewaard is gebleven.

Foto's 2012

Voorgevel (noordgevel).

Windvaan met jaartal 1935 op schoorsteen.

Voorgevel (noordgevel).

Linker zijgevel (oostgevel).

Literatuur / bronnen:

- Gemeentearchief Laren, bouwdossiers 2016, 3182, 6204, 8430 en 9043

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 415-418; het ensemble Van Beeverlaan wordt genoemd op p. 417 met foutieve naam van de architect

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- mondelinge informatie van enkele bewoners van het ensemble

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.watwaswaar.nl

- www.gnr.nl (website Goois natuurreservaat)

- website Nai / Bonas, Jan van Erven Dorens

- youtube filmpje over de bekroonde documentaire van (kleinzoon) Robin van Erven Dorens over de Lagonda van grootvader Jan van Erven Dorens

- diverse websites over familie Van Erven Dorens

3.2
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Brink ong.**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Van Wulfenbank**
Huidige bestemming	:	**gedenkteken / zitbank**
Oorspronkelijke bestemming	:	**idem**
Architect	:	**Kunstenaar: Ed. Jacobs**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**1906 / 1907**
Bouwtype	:	**zitbank / gedenkteken**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**januari 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

De Van Wulfenbank werd in 1906 / 1907 ontworpen door Eduard Jacobs ter nagedachtenis aan Larens eerste schoolmeester, Johan van Wulfen. Van Wulfen was een bekende Laarder en geliefd bij de kunstenaars. Zo vierden Wally Moes en Arina Hugenholtz samen met hem en de kinderen sinterklaas, en maakte Van Wulfen versieringen die werden gebruikt bij de Sint Jansprocessie. Van Wulfen ontwikkelde ook een eigen leesmethode. Zijn schooltje is in 1914 afgebroken en stond ter hoogte van de kruising Brink-Burgemeester van Nispenstraat, naast het Bonte Paard. De nalatenschap van zijn dochter Margot legde de basis voor verzorgingshuis Johanneshove. In 1907 ontwerpt Jacobs een tweede bank, ter nagedachtenis aan de in 1904 overleden schrijver Justus van Maurik. Deze bank werd geplaatst in het Oosterpark in Amsterdam. Voor de Larense bank werkte hij samen met de Larense steenhouwer W. Hebing.

Omschrijving:

De bank is vervaardigd uit Belgisch hardsteen en is geplaatst op een enigszins van de grond opgetilde hardstenen bodemplaat. De bank is aan de zijkanten uitgevoerd met gestileerde bas-reliëfs met bloemmotieven. De zijkanten zijn met bronzen schroeven bevestigd aan het

middendeel, dat rust op twee extra steunpoten. De rugleuning van de bank draagt het opschrift 'Van Wulfenbank' en is ter weerszijden uitgevoerd met een bas-reliëf met links een lezende jongen en rechts meisje met een tekening/schilderstuk.

Redengevende omschrijving

De Van Wulfenbank is van kunsthistorische waarde voor Laren

- Vanwege het ontwerp van de beeldhouwer Eduard Jacobs

Van cultuurhistorische waarde voor Laren

- Als herinnering aan Larens eerste schoolmeester, die tevens een eigen leesmethode ontwikkelde.

Van situationele en ensemblewaarde

-in relatie tot de Brink, vanwege de plaatsing in het zicht van de Coeswaerde, in de nabijheid van de kruising waar eens de dorpsschool stond.

Bronnen en literatuur:

Ype Koopmans, Muurvast & gebeiteld. Beeldhouwkunst in de bouw 1840-1940, Rotterdam 1997. Oeuvrelijst p. 293-294
Kwartaalbericht Historische Kring Laren
G.L. de Boer, E. de Groot, K. Loeff, Beelden van Laren. Fietsroute langs kunst in de openbare ruimte, Laren 2002.

voorzijde

detail

jongen (links)

meisje (rechts)

zijaanzicht

achterzijde

5.17
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Van Wulfenlaan 10**
Kadastrale aanduiding	**: C 1265/1590**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: H. C. Elzinga**
Opdrachtgever	**: A. C. van Dort**
Bouwjaar	**: 1920**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: "Gooise landhuisstijl"**
Datum opname	**: 31 maart 2006**
Naam inventarisator	5.1.2e
Opmerkingen	**: -**

Inleiding:
De villa is in 1920 ontworpen door de Larense architect H. C. Elzinga. De villa heeft duidelijke invloeden van de Engelse cottages met haar ruitvormige roeden en het gebruik van een rieten wolfdak.

Omschrijving:
De villa is vrij en evenwijdig gelegen aan de Van Wulfenlaan. Het gebouw is opgetrokken op een T-vormige plattegrond in bruinrode baksteen in Vlaams verband. Het pand is één bouwlaag hoog met een rieten kap. De kap wordt gevormd door een T-vormig zadeldak met wolfseinden. De nok is gedekt met een rietvorst. In het metselwerk is een plint aangebracht in donkere baksteen die wordt afgesloten met een rollaag. Midden boven alle vensters en deuropeningen op de begane grond is een metselteken aangebracht in de strekkenlaag boven de bovendorpels. Daarnaast zijn bij de gevelzijden met een wolfseinde vlechtingen aangebracht met verticaal metselwerk. Oorspronkelijk hadden alle ramen en deurvensters een roedenverdeling waarbij de ruiten in de hoeken van een raam een diagonale roede hadden, waardoor er een ruitvormig patroon ontstond.
De voorgevel (zuid) heeft midden in de gevel een middenrisaliet onder een wolfeinde. Midden in dit risaliet is een halfronde deuropening geplaatst met een houten deur. Voor deze deur is een stoep gelegen met links en rechts een bruine bakstenen muur die even hoog is als de plint. Boven de stoep is een plat afdak

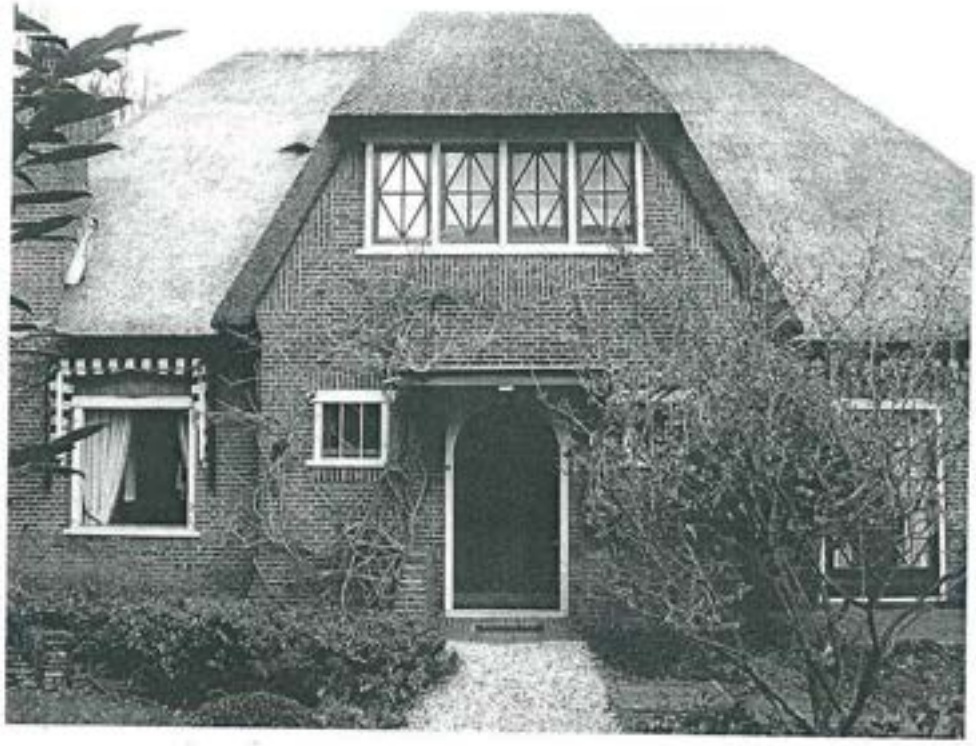
opgehangen aan ophangstangen. Links en rechts van de deuropening is een vierkant venster aangebracht met een traliewerk. Boven de deuropening is net onder het wolfeinde een liggend venster geplaatst met vier ramen. Onder dit venster is in het metselwerk een omgekeerde driehoek gemaakt van verticaal gemetselde bakstenen. Links van het middenrisaliet is op de begane grond een nagenoeg vierkant venster aangebracht. Dit venster heeft in haar kozijnen nog de duimen van duimgehengen waaraan luiken hebben gehangen. Geheel links van dit venster is een schoorsteen geplaatst. In de top van de schoorsteen is in elke zijde een driehoek gecreëerd met verticaal gemetselde bakstenen. Rechts van het middenrisaliet is op de begane grond een deuropening met een stolpdeur geplaatst, met in elke deurvleugel een deurvenster.
De achtergevel (noord) heeft op de begane grond, midden in de gevel twee naast elkaar geplaatste liggende vensters. Elk venster heeft drie ramen en duimen in de kozijnen van duimgehengen waaraan luiken hebben gehangen. Ter plaatste is de gevel hoger opgetrokken boven de daklijn. Dit gevelgedeelte is gepotdekseld en voor dit gedeelte bevindt zich een later aangebracht houten balkon. In de gevel achter dit balkon bevinden zich twee deuropening met stolpdeuren met in elke deurvleugel een deurvenster. Geheel rechts in deze gevelzijde is op de begane grond een nagenoeg vierkante opening met een venster geplaatst. Deze opening behoort tot een dichtgemaakte loggia in deze hoek van het huis. Tussen deze opening en de links gelegen venster is een nieuwe bakstenen pergola gelegen. In het dakvlak is links en rechts van het hoger opgetrokken gevelgedeelte een modern dakvenster aangebracht.
De linker zijgevel (west) heeft geheel links een deuropening met een stolpdeur met links en rechts een staand venster. Deze drie openingen behoorden tot de oude loggia die bij de achtergevel al is genoemd. Rechts van de drie openingen bevindt zich een klein vierkant modern venster zonder een strekkenlaag boven de bovendorpel. Rechts van dit venster is een nagenoeg vierkant venster geplaatst. Dit venster heeft in de kozijnen nog de duimen van duimgehengen waaraan luiken hebben gehangen. Rechts van dit venster bevindt zich op de hoek met de voorgevel de eerder genoemde schoorsteen. Ter hoogte van de eerste verdieping is midden in de gevel net onder het wolfseinde een liggend venster met vier ramen aangebracht. Onder dit venster is in het metselwerk een omgekeerde driehoek gemaakt van verticaal gemetselde bakstenen.
In de rechter zijgevel (oost) zijn op de begane grond links in de gevel drie vensters naast elkaar geplaatst. Het middelste venster is hoger dan de twee buitenste en heeft twee ramen. De buitenste vensters hebben ieder één raam. Het middelste venster heeft nog de duimen van duimgehengen waaraan luiken hebben gehangen. Rechts in de gevel is een deuropening geplaatst met links en rechts een klein vierkant venster met een traliewerk. In de deuropening is een deur geplaatst met een onder- en een bovendeur. De bovendeur heeft een raam. Voor de deur is een kleine trap gelegen. Ter hoogte van de eerste verdieping is midden in de gevel net onder het wolfseinde een liggend venster met vier ramen aangebracht. Onder dit venster is in het metselwerk een omgekeerde driehoek gemaakt van verticaal gemetselde bakstenen.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- vanwege haar positie in het oeuvre van de Larense architect H. C. Elzinga
- als een relatief gaaf voorbeeld van de Larense villa met Engelse invloeden
- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp alsmede de detaillering met onder meer bijzonder metselwerk

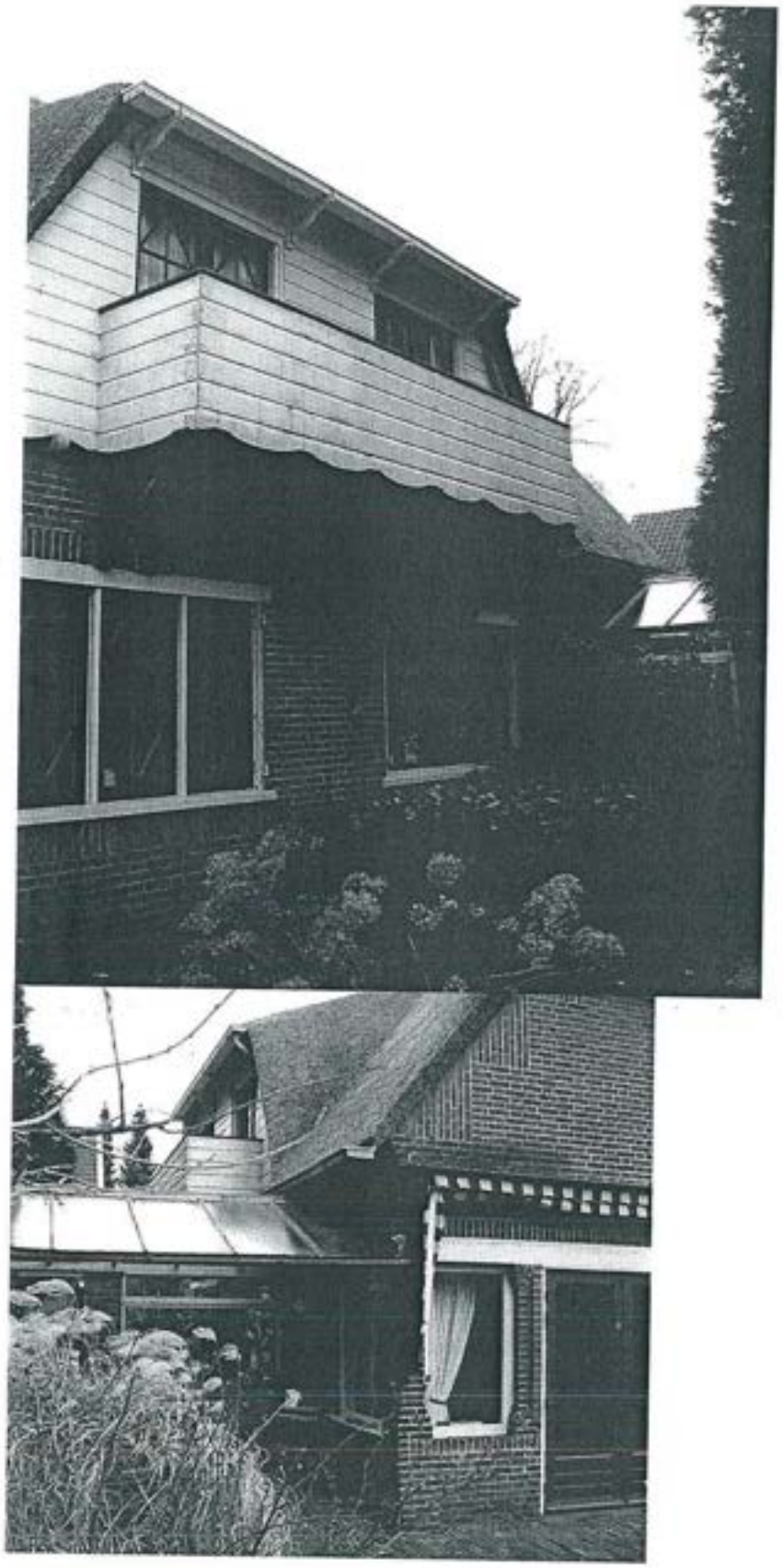
De villa is van ensemblewaarde:
- vanwege haar vrije ligging aan de Van Wulfenlaan te midden van villa's van andere architecten met eenzelfde schaalgrootte, uit ongeveer dezelfde periode.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, G. van der, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, p. 217

De voorgevel (zuid)

De achtergevel (noord) met onder de dichtgezette loggia.

De linker zijgevel (west)

De rechter zijgevel (oost)

Adres	:	Hoefloo 6-8-10, Van Wulfenlaan 23, 1251 EB LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	resp. C494-C695-C696-C495, archiefnr. 1827
Naam	:	Van Wulfenlaan 23, De Hoge Dennen
Huidige bestem.	:	woonhuizen
Oorspr. bestem.	:	woonhuizen
Architect	:	W. Hamdorff
Opdrachtgever	:	Ruisendaal
Bouwjaar	:	1934
Bouwtype	:	twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid
Bouwstijl	:	overgang van romantisch-expressionistische bouwstijl naar het Modernisme, met nog een duidelijke relatie met de Amsterdamse School
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	juni 1992
Naam invent.	:	[redacted]
Opmerkingen	:	De schoonheidscommissie deed bij goedkeuring het verzoek een maquette te maken van het ontwerp om de gevelvlakken beter te kunnen beoordelen

Beschrijving:

Blok van twee dubbele landhuizen met garages als tussenlid in 1934 gebouwd naar ontwerp van architect Wouter Hamdorff.
De blokken zijn gesitueerd op de hoek van het Hoefloo en de Van Wulfenlaan en worden omgeven door een tuin.
Wouter Hamdorff neemt bij deze ontwerpen afstand van zijn vroegere romantisch-expressionistische ontwerpen en keert zich naar een soberder bouwwijze. Wel blijft in de ten opzichte van elkaar verspringende bouwvolumes, de afgeknotte zadeldaken afgewisseld met recht gesloten daken en in het oorspronkelijk gepotdekselde balkonnetje een relatie met de Amsterdamse School aan te wijzen.
Behoudens een rand van ballonvorsten boven een rand staande van romaanse keramische pannen als gevelafwerking, past Hamdorff geen ornamentale details toe.
De landhuizen zijn alle op een rechthoekige, onderling verschillende, plattegrond opgetrokken uit paars gesinterde vormbaksteen in kruisverband gemetseld met terugliggende voegen.

De twee buitenste landhuizen zijn groter van afmeting.
De panden zijn opgebouwd uit ten opzichte van elkaar verschuivende bouwvolumes. De terugliggende buitenste volumes zijn afgedekt met afgeknotte zadeldaken met rode rechtsdekkende Romaanse pannen, de naar voren geschoven volumes zijn recht gesloten en voorzien van een rand ballonvorsten boven een rand recht opstaande Romaanse keramische pannen.
De tussenliggende garages hebben een zadeldak.
Het bouwvolume bestaat uit twee woonlagen; de panden aan de buitenzijden hebben deels drie woonlagen.
De kozijnen en ramen zijn van staal, aan de bovenzijde voorzien van een betonnen latei, aan de onderzijde van een halfsteens rollaag.
Van het pand Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen vervangen door houten.

De toegang van het landhuis Hoefloo 10 bevindt zich in de zijgevel, de <u>westgevel</u>, op de begane grond. De deur is niet meer oorspronkelijk en ook de plaatsing in de gevel is gewijzigd. Oorspronkelijk was de voordeur gesitueerd in een portiek.
Dit portiek is door het naar voren plaatsen van de voordeur bij het huis getrokken. Links van de voordeur bevindt zich een klein venster en rechts de tuindeur van de eetkamer en een venster van de woonkamer.
Op de verdieping zien we links in een door het dakschild lopend rechthoekig bouwvolume een dubbel venster en aan de uiterste rechterzijde de deur die toegang geeft tot het deels inpandige balkon.
De oorspronkelijk gepotdekselde borstwering van het balkon is vervangen door een smeedijzeren hek met spijlen. Tegen de bovenrand van het dakschild bevindt zich een, niet oorspronkelijke, dakkapel.

De gevels aan de Hoefloozijde, de <u>zuidgevels</u> laten een reeks twee- en drielichten zien, alle van gelijke hoogte. Op de verdieping wordt dit patroon van vensters van gelijke hoogte herhaald. Deze vensters zijn smaller dan de begane grondvensters en zo in de gevel geplaatst dat ze steeds aan een zijde lijnen met de vensters van de begane grond.
De naar voren geschoven bouwvolumes eindigen recht, de terugliggende aan de linkerzijde met een afgeknot zadeldak en aan de rechterzijde met een aan de zijkant afgeschuind dakschild.
De gevel van het linker naar voren geschoven bouwvolume wordt aan de rechterzijde beëindigd door een steil, bijna tot aan de grond doorlopend, dakschild met rode pannen afgedekt.
De toegang tot de twee middelste panden bevindt zich in de twee korte tegenover elkaar liggende zijgevels aan weerszijden van de tussenliggende garages.
De voordeur van Hoefloo nr. 8 bevindt zich in een overdekte gang die tot de tuin doorloopt.

De <u>oostgevel</u> aan de Van Wulfenlaan bevat de toegang tot het meest rechtse van de landhuizen, het pand Van Wulfenlaan 23, dat een kwart slag gedraaid is ten opzichte van de andere.
Op de begane grond bevindt zich links in de gevel een venster, in het midden de voordeur, niet meer oorspronkelijk, in een inpandig portiek. Rechts van het portiek is een venster met openslaande ramen.
Op de verdieping wordt aan de linkerzijde het dakschild doorbroken door een dakkapel met openslaande ramen en een inpandig balkon tussen de dakkapel en de zijmuur van een rechthoekig, door het dakschild heen lopend, recht gesloten bouwvolume. Hierin is op de verdieping een venster met openslaande ramen aangebracht.

De zuidgevels, de achtergevels, laten eenzelfde ritmische afwisseling van vensters van verschillende grootte zien. De twee buitenste panden hebben aan de achterzijde gedeeltelijk een derde woonlaag. In het flauwhellende dak van de garages tussen de middelste huizen zijn dakkapellen aangebracht.
Ook in de achterzijde van Hoefloo 8 zijn de stalen kozijnen en ramen door houten vervangen en is op de begane grond de gevelindeling gewijzigd.
Aan de buitenzijden van de twee buitenste huizen staat een losstaande garage met een muurtje met deur met het huis verbonden. De garages hebben een rechthoekige plattegrond en zijn opgetrokken uit hetzelfde materiaal als de woonhuizen. Het steile zakdeldak is gedekt met rode pannen.

De tuinen worden omsloten door een laag, in hoogte verspringend, tuinmuurtje van gesinterde baksteen. Dit muurtje is tegelijk met het huis door Hamdorff ontworpen.

Redengevende omschrijving:

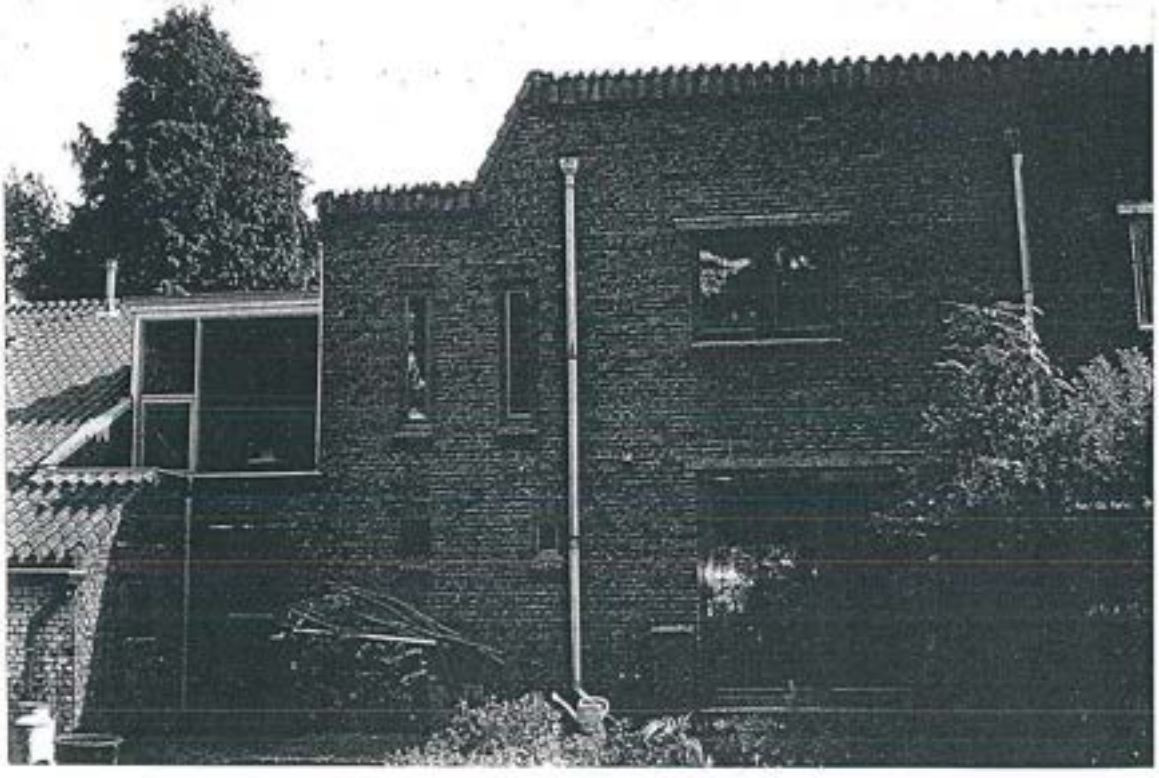
Het complex van twee dubbele landhuizen aan het Hoefloo en de Van Wulfenlaan is van architectuurhistorische betekenis voor Laren
- vanwege de goed afgewogen toepassing van ten opzichte van elkaar verschoven geometrische bouwvolumes waardoor een levendige gevelbehandeling is ontstaan en de panden elk een eigen verschijningsvorm hebben, waarbij de eenheid van het complex toch duidelijk gehandhaafd is.
- vanwege het materiaalgebruik en de fraaie kleurcontrasten van de materialen.
- vanwege de unieke plaats die het complex inneemt in het oeuvre van architect Wouter Hamdorff, waarbij hij overgaat van zijn romantisch-expressionisme naar een meer zakelijke stijl.
- De in de loop der tijd aangebrachte mutaties harmoniëren niet met het oorspronkelijke geheel, maar zijn met geringe middelen weer in de oorspronkelijke toestand terug te brengen.

Het complex heeft door zijn situering op een hoek een beeldbepalende betekenis voor dit deel van het Hoefloo en de van Wulfenlaan.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren 1982, 96.
M.E.Th. Estourgie-Beijer, Wouter Hamdorff architect 1890-1965, Laren (N-H) 1989, 29 afb. 23 en 26.
H. Buys, Aesthetische Normen en architectonische Evolutie. In Bouwkundig Weekblad Architectura nr. 47, 23 november 1935, afb. VII en VIII.

Hoofd. 6-8-60

ZUID GEVELS HOEFLOO 10

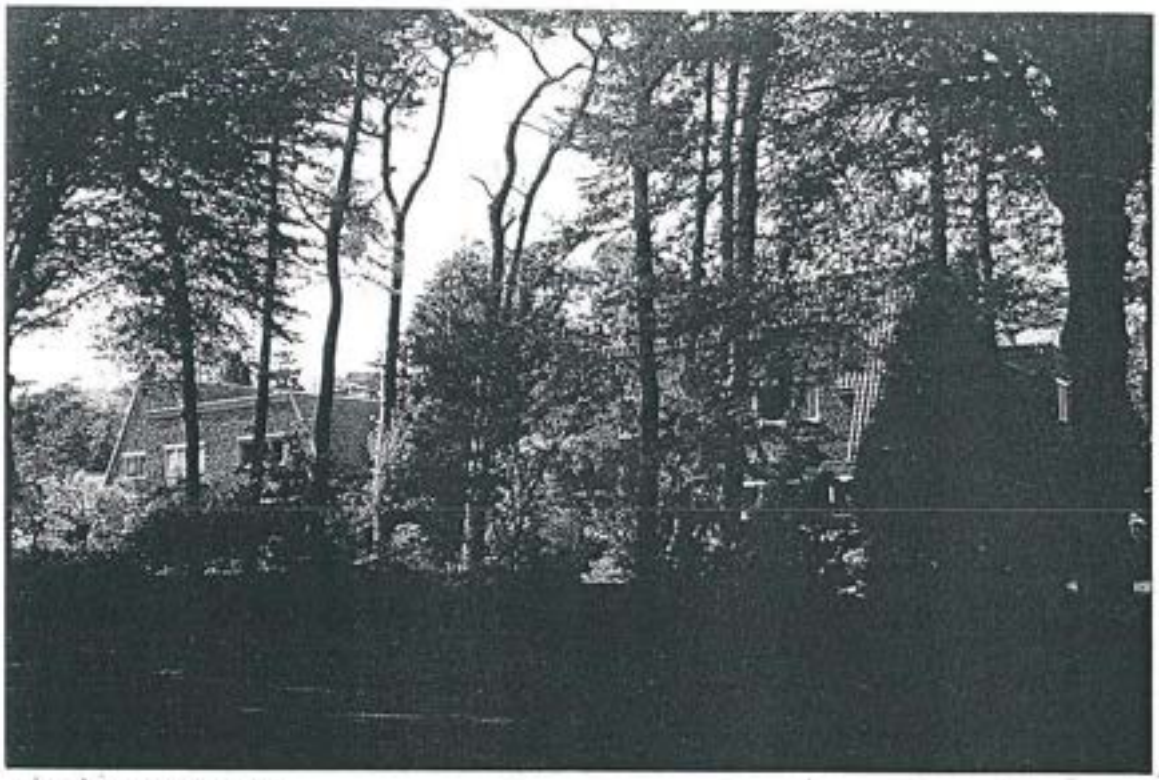
ZUID GEVELS HOEFLOO 6 - OOSTGEVEL VAN WIJFENLAAN 23

ZUIDGEVELS HOEFLOO 6-8

ZUID GEVEL EN GARAGE HOEFLOO 8

ZUIDGEVELS

GARAGE HOEFLODIA

WESTGEVEL HOEFLOO 40

1.10
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Veldweg 11-13-15**
Kadastrale aanduiding	:	**F 92, F 91, F 90** F 2054, F 2055 F 2056, F 2053, F 2052
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**drie woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**drie woonhuizen**
Architect	:	**C. de Boer**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1916**
Bouwtype	:	**gekoppelde woningen**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse Schoolstijl-invloeden**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	De panden Veldweg 11-13-15 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd. Op de bouwtekening staat Veltweg in plaats van Veldweg. Dit is geen spelfout, aangezien de Veltweg oorspronkelijk is genoemd naar de comestibleszaak van de heer Velt op de hoek van de Torenlaan.

Inleiding:

De Veldweg werd omstreeks 1900 aangelegd ten behoeve van de bouw van een reeks woningen aan de noordzijde van de straat. De zuidzijde bleef lange tijd onbebouwd. In 1916 werd als één van de eerste panden dit blok van drie woningen gebouwd. Dit was 15 jaar na de Woningwet, waarin technische richtlijnen (licht, lucht, ruimte) werden gesteld voor de bouw van arbeiderswoningen, en twee jaar na de invoering van de Welstandsbepaling in de gemeentelijke verordening van Laren. Het blokje heeft stijlkenmerken die een afgeleide zijn van de Amsterdamse School-architectuur en de landelijke bouwkunst van Laren.

Omschrijving:

Blok van drie gekoppelde woningen, gelegen in de rooilijn van de Veldweg. Het pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekte kap. De opzet en indeling is symmetrisch. De gevels zijn uitgevoerd met een rij tandwerk en vlechtingen.

De voorgevel aan de Veldweg wordt gekenmerkt door twee topgevels op de hoeken, ter hoogte van de nummers 11 en 15. In het midden van de gevel bevindt zich de entree van nummer 13, met ter weerszijden twee zesruits vensters met luiken. De voorgevels van de nummers 11 en 15 bevatten elk een dito venster met luiken en een voordeur. De voordeuren zijn van hout en voorzien van een klein kijkvenster. Boven de deuren bevindt zich een houten afdak en daarboven een bovenlicht met roedenverdeling in de vorm van een liggende ruit. De topgevels bevatten openslaande ramen. Het dakvlak van nummer 13 is voorzien van twee rietgedekte dakkapellen.
De beide zijgevels bevatten vensters met deuren en bovenlichten.
De achtergevel heeft bij alle drie de panden wijzigingen ondergaan. De hoofdopzet bestaat uit twee topgevels met in het midden een steens terugliggend bouwdeel Tegen de beide topgevels zijn erkerachtige aanbouwen gezet. De kozijnen in de topgevel zijn gewijzigd in openslaande deuren. Het oorspronkelijke balkon in het midden is thans voorzien van opbouwen. De aan- en opbouwen bestaan goeddeels uit hout of zijn met hout bekleed en vallen buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

Het blok woningen is van architectuurhistorische waarde voor Laren

- als herkenbaar voorbeeld van een rijtje arbeiders- of middenstandswoningen, ontworpen in het eerste kwart van de twintigste eeuw
- vanwege de stijlkenmerken: hoofdvorm, rieten kap, metselwerk en kozijndetailleringen, verwijzend naar de landelijke bouwkunst van Laren en de Amsterdamse Schoolstijl
- vanwege de gave hoofdvorm, voorgevel en detailleringen.

Tevens van ensemblewaarde

- vanwege de ligging in relatie tot de overige bebouwing aan de Veldweg, die qua schaal en maat met elkaar in balans zijn.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 620 (bouwtekening).
Nummer 11: 8982, 9184 (1992, 1993, verb. woning en berging).
Nummer 15: 896 (1921, serre), 8044 (1987, uitbouw), 10868 (2002, uitbouw en bijgebouw).

Veldweg 11-15

Aanzicht straatzijde vanaf de Torenlaanzijde

Veldweg 11 voorgevel

Veldweg 13 voorgevel

Veldweg 13 voorgevel en rechterzijgevel

Veldweg achtergevels, van links naar rechts nummer 15, 13, 11.

1.10
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Veldweg 11-13-15**
Kadastrale aanduiding	:	**F 92, F 91, F 90** F 2054, F 2055 F 2056, F 2053, F 2052
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**drie woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**drie woonhuizen**
Architect	:	**C. de Boer**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1916**
Bouwtype	:	**gekoppelde woningen**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse Schoolstijl-invloeden**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	De panden Veldweg 11-13-15 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd. Op de bouwtekening staat Veltweg in plaats van Veldweg. Dit is geen spelfout, aangezien de Veltweg oorspronkelijk is genoemd naar de comestibleszaak van de heer Velt op de hoek van de Torenlaan.

Inleiding:

De Veldweg werd omstreeks 1900 aangelegd ten behoeve van de bouw van een reeks woningen aan de noordzijde van de straat. De zuidzijde bleef lange tijd onbebouwd. In 1916 werd als één van de eerste panden dit blok van drie woningen gebouwd. Dit was 15 jaar na de Woningwet, waarin technische richtlijnen (licht, lucht, ruimte) werden gesteld voor de bouw van arbeiderswoningen, en twee jaar na de invoering van de Welstandsbepaling in de gemeentelijke verordening van Laren. Het blokje heeft stijlkenmerken die een afgeleide zijn van de Amsterdamse School-architectuur en de landelijke bouwkunst van Laren.

Omschrijving:

Blok van drie gekoppelde woningen, gelegen in de rooilijn van de Veldweg. Het pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekte kap. De opzet en indeling is symmetrisch. De gevels zijn uitgevoerd met een rij tandwerk en vlechtingen.

De voorgevel aan de Veldweg wordt gekenmerkt door twee topgevels op de hoeken, ter hoogte van de nummers 11 en 15. In het midden van de gevel bevindt zich de entree van nummer 13, met ter weerszijden twee zesruits vensters met luiken. De voorgevels van de nummers 11 en 15 bevatten elk een dito venster met luiken en een voordeur. De voordeuren zijn van hout en voorzien van een klein kijkvenster. Boven de deuren bevindt zich een houten afdak en daarboven een bovenlicht met roedenverdeling in de vorm van een liggende ruit. De topgevels bevatten openslaande ramen. Het dakvlak van nummer 13 is voorzien van twee rietgedekte dakkapellen.
De beide zijgevels bevatten vensters met deuren en bovenlichten.
De achtergevel heeft bij alle drie de panden wijzigingen ondergaan. De hoofdopzet bestaat uit twee topgevels met in het midden een steens terugliggend bouwdeel Tegen de beide topgevels zijn erkerachtige aanbouwen gezet. De kozijnen in de topgevel zijn gewijzigd in openslaande deuren. Het oorspronkelijke balkon in het midden is thans voorzien van opbouwen. De aan- en opbouwen bestaan goeddeels uit hout of zijn met hout bekleed en vallen buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

Het blok woningen is van architectuurhistorische waarde voor Laren

- als herkenbaar voorbeeld van een rijtje arbeiders- of middenstandswoningen, ontworpen in het eerste kwart van de twintigste eeuw
- vanwege de stijlkenmerken: hoofdvorm, rieten kap, metselwerk en kozijndetailleringen, verwijzend naar de landelijke bouwkunst van Laren en de Amsterdamse Schoolstijl
- vanwege de gave hoofdvorm, voorgevel en detailleringen.

Tevens van ensemblewaarde

- vanwege de ligging in relatie tot de overige bebouwing aan de Veldweg, die qua schaal en maat met elkaar in balans zijn.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 620 (bouwtekening).
Nummer 11: 8982, 9184 (1992, 1993, verb. woning en berging).
Nummer 15: 896 (1921, serre), 8044 (1987, uitbouw), 10868 (2002, uitbouw en bijgebouw).

Veldweg 11-15

Aanzicht straatzijde vanaf de Torenlaanzijde

Veldweg 11 voorgevel

Veldweg 13 voorgevel

Veldweg 13 voorgevel en rechterzijgevel

Veldweg achtergevels, van links naar rechts nummer 15, 13, 11.

1.10
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Veldweg 11-13-15**
Kadastrale aanduiding	:	**F 92, F 91, F 90** F 2054, F 2055 F 2056, F 2053, F 2052
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**drie woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**drie woonhuizen**
Architect	:	**C. de Boer**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1916**
Bouwtype	:	**gekoppelde woningen**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse Schoolstijl-invloeden**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	De panden Veldweg 11-13-15 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd. Op de bouwtekening staat Veltweg in plaats van Veldweg. Dit is geen spelfout, aangezien de Veltweg oorspronkelijk is genoemd naar de comestibleszaak van de heer Velt op de hoek van de Torenlaan.

Inleiding:

De Veldweg werd omstreeks 1900 aangelegd ten behoeve van de bouw van een reeks woningen aan de noordzijde van de straat. De zuidzijde bleef lange tijd onbebouwd. In 1916 werd als één van de eerste panden dit blok van drie woningen gebouwd. Dit was 15 jaar na de Woningwet, waarin technische richtlijnen (licht, lucht, ruimte) werden gesteld voor de bouw van arbeiderswoningen, en twee jaar na de invoering van de Welstandsbepaling in de gemeentelijke verordening van Laren. Het blokje heeft stijlkenmerken die een afgeleide zijn van de Amsterdamse School-architectuur en de landelijke bouwkunst van Laren.

Omschrijving:

Blok van drie gekoppelde woningen, gelegen in de rooilijn van de Veldweg. Het pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekte kap. De opzet en indeling is symmetrisch. De gevels zijn uitgevoerd met een rij tandwerk en vlechtingen.

De voorgevel aan de Veldweg wordt gekenmerkt door twee topgevels op de hoeken, ter hoogte van de nummers 11 en 15. In het midden van de gevel bevindt zich de entree van nummer 13, met ter weerszijden twee zesruits vensters met luiken. De voorgevels van de nummers 11 en 15 bevatten elk een dito venster met luiken en een voordeur. De voordeuren zijn van hout en voorzien van een klein kijkvenster. Boven de deuren bevindt zich een houten afdak en daarboven een bovenlicht met roedenverdeling in de vorm van een liggende ruit. De topgevels bevatten openslaande ramen. Het dakvlak van nummer 13 is voorzien van twee rietgedekte dakkapellen.
De beide zijgevels bevatten vensters met deuren en bovenlichten.
De achtergevel heeft bij alle drie de panden wijzigingen ondergaan. De hoofdopzet bestaat uit twee topgevels met in het midden een steens terugliggend bouwdeel Tegen de beide topgevels zijn erkerachtige aanbouwen gezet. De kozijnen in de topgevel zijn gewijzigd in openslaande deuren. Het oorspronkelijke balkon in het midden is thans voorzien van opbouwen. De aan- en opbouwen bestaan goeddeels uit hout of zijn met hout bekleed en vallen buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

Het blok woningen is van architectuurhistorische waarde voor Laren

- als herkenbaar voorbeeld van een rijtje arbeiders- of middenstandswoningen, ontworpen in het eerste kwart van de twintigste eeuw
- vanwege de stijlkenmerken: hoofdvorm, rieten kap, metselwerk en kozijndetailleringen, verwijzend naar de landelijke bouwkunst van Laren en de Amsterdamse Schoolstijl
- vanwege de gave hoofdvorm, voorgevel en detailleringen.

Tevens van ensemblewaarde

- vanwege de ligging in relatie tot de overige bebouwing aan de Veldweg, die qua schaal en maat met elkaar in balans zijn.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 620 (bouwtekening).
Nummer 11: 8982, 9184 (1992, 1993, verb. woning en berging).
Nummer 15: 896 (1921, serre), 8044 (1987, uitbouw), 10868 (2002, uitbouw en bijgebouw).

Veldweg 11-15

Aanzicht straatzijde vanaf de Torenlaanzijde

Veldweg 11 voorgevel

Veldweg 13 voorgevel

Veldweg 13 voorgevel en rechterzijgevel

Veldweg achtergevels, van links naar rechts nummer 15, 13, 11.

Adres	:	Veldweg 27, 1251 HC LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	E216, archiefnr. 582
Naam	:	Vogelweide
Huidige bestem.	:	woonhuis
Oorspr. bestem.	:	woonhuis
Architect	:	G. van Caspel
Opdrachtgever	:	J. Wieling
Bouwjaar	:	1915
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	invloed Engelse landhuisbouw
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	april 1992
Naam invent.	:	[redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Het landhuis is in 1915 gebouwd naar ontwerp van architect G. van Caspel voor J. Wieling.
Het landhuis wordt kadastraal aangeduid Veldweg 27, maar is vanaf die zijde niet goed zichtbaar. De voorzijde is gekeerd naar de Oud Blaricummerweg waar zich oorspronkelijk de toegang tot het perceel bevond en van daaruit heeft met goed zicht op het pand.
Een grote tuin, waarin nog delen van de oude aanleg te zien zijn, omgeeft het huis.
Aanzicht en tuinaanleg zijn de 70-er jaren aangetast door de bouw van een qua architectuur sterk afwijkende villa op de hoek van de Veldweg en de Oud Blaricummerweg.
In het landhuis zijn invloeden van de Engelse landhuisbouw aan te wijzen in plattegrond en gevelindeling.
De beïnvloeding heeft Van Caspel mogelijk indirect ondergaan via de ontwerpen van landhuizen in Laren en omgeving van architect K.P.C. de Bazel.
Het pand is op een rechthoekige plattegrond boven een plint van hardgrauw met halfsteens rollaag opgetrokken uit rode vormbaksteen gemetseld in halfsteens verband met geknipte voeg.
Het bouwvolume bevat twee woonlagen en een zolderverdieping onder een rieten zadeldak met wolfseinden. Op de nok staat aan ieder uiteinde van de kap een schoorsteen.
Alle gevels zijn symmetrisch ingedeeld.

Ramen en tuindeuren zijn voorzien van glas-in-lood, aan de bovenzijde in ruitmotief. Vensters en deuren van de begane grond hebben aan de bovenzijde een strek, waarboven een platte laag iets naar voren uitsteekt. De vensters van de verdieping zijn voorzien van een halfsteens rollaag met een platte uitstekende laag erboven. Alle vensters hebben aan de onderzijde een halfsteens rollaag. De vensters en deuren van de begane grond aan de zuid-oost en zuid-westgevel zijn voorzien van opgeklampte luiken. De kozijnen zijn thans wit geschilderd - vermoedelijk oorspronkelijk licht oker gekleurd; raamhout, deuren, luiken en daklijst groen (dit zijn vermoedelijk niet de oorspronkelijke kleuren).
De dakoverstekken worden aan de lange zijden ondersteund door een gemetselde uitkragende baksteenlijst waarboven een geprofileerde houten lijst. De schuine en korte zijden van de wolfseinden hebben vlakke lijsten.

De toegang is in de zuid-oostgevel, de voorgevel, gesitueerd in een inpandig open portiek. De voordeur in het midden wordt geflankeerd door twee vensters; deur en vensters zijn voorzien van hoge bovenlichten.
Op de balk aan de bovenzijde van het portiek is de naam "Vogelweide" geschilderd. De balk steunt op natuurstenen consoles.
Aan weerszijden van het portiek zijn in de gevel drie gekoppelde vensters aangebracht. In het metselwerk boven de vensters is een ruitvormige natuursteen opgenomen.
Op de verdieping is het middendeel van de gevel boven het portiek hoger opgetrokken en afgedekt met een steekkap. Hierin bevinden zich drie gekoppelde vensters en in de topgevel een ruitvormig klein venster. In het metselwerk zijn boven de verdiepingsvensters ruitvormige motieven en langs de schuine zijden van de steekkap vlechtingen aangebracht. Het dakschild is aan weerszijden van de steekkap doorbroken door een aan de bovenzijde rond gesloten dakkapel.
Op de zolderverdieping wordt het dakschild nogmaals doorbroken door twee, ten opzichte van de lager gelegen dakkapellen verspringende, halfronde dakkapellen.

De zuid-westgevel bevat op de begane grond links en rechts openslaande tuindeuren met hoge bovenlichten.
Midden tussen de bovenzijde van de deuren is een ruitvormige natuursteen in het metselwerk opgenomen.
Op de verdieping zijn zes vensters in twee groepen van drie geplaatst. De vensters worden door smalle muurdammen gescheiden. Tussen de twee groepen is de muurdam breder.
Langs de schuine zijden van het dak zijn vlechtingen aangebracht.

Van de achtergevel, de noordwestgevel, is op de begane grond het middendeel naar achteren uitgebouwd. In dit deel zijn in het midden de openslaande deuren naar een terras en de tuin geplaatst, aan weerszijden geflankeerd door brede naar buiten draaiende ramen.
De zijkanten van de uitbouw bevatten eveneens naar buiten draaiende ramen. Links en rechts hiervan bevinden zich in het gevelvlak nogmaals naar buiten draaiende ramen waarboven in het metselwerk een ruitvormige natuursteen is opgenomen.
Op de verdieping dient het dak van de uitbouw als balkon, voorzien van een borstwering met gemetselde spijlen. De gevel hierboven bevat openslaande deuren met een gekoppeld venster aan weerszijden, alle met een hoog bovenlicht. Rechts en links hiervan bevindt zich, door een smalle muurdam gescheiden, een venster eveneens met hoog bovenlicht.

Dit geveldeel licht over de breedte van de uitbouw en balkon het dakschild omhoog. Hierboven wordt het dakschild doorbroken door een halfronde dakkapel.

De symmetrie van de zijgevel aan de noord-oost zijde, langs de Veldweg, wordt op de begane grond doorbroken door de aanbouw van een garage aan de linkerzijde. Rechts in deze gevel bevinden zich openslaande deuren met hoge bovenlichten en in het midden een dubbel venster met hoge bovenlichten. Hiertussen is een ruitvormige natuursteen aangebracht. Van de linkerdeur zijn achter de garage alleen nog de bovenlichten zichtbaar.
Op de verdieping zijn aan weerszijden van de openslaande ramen in het midden twee vensters geplaatst, door een smalle muurdam gescheiden. Langs de schuine zijden van de topgevel zijn vlechtingen in het metselwerk aangebracht.

Op verscheidene plaatsen in de gevel bevinden zich fraai geornamenteerde gietijzeren ontluchtingsroosters.

Het interieur is grotendeels in zijn oorspronkelijke staat bewaard. De hall bevat fraai geëtst glas en veel glas in lood ramen.

Redengevende omschrijving.

Het landhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren
- als zeer gaaf bewaard, representatief voorbeeld van een huis in Engelse landhuisstijl.
- als goed voorbeeld van het oeuvre van G. van Caspel.

Literatuur: Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten,
Laren 1982, 212.

B\monum8.st\B

VELDWEG 27

NOORD-OOST GEVEL

ZUID-OOSTGEVEL

ZUID-WESTGEVEL

NOORD-WESTGEVEL

3.12
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Velthuijsenlaan/7**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**kerkgebouw**
Oorspronkelijke bestemming	:	**muziekzaal**
Architect	:	**H. Elzinga**
Opdrachtgever	:	**L. Mossel**
Bouwjaar	:	**1917**
Bouwtype	:	**atelier**
Bouwstijl	:	**traditioneel**
Datum opname	:	**juni 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	**De houten aanbouw valt buiten de bescherming**

Inleiding:

In 1913 ontwierp architect Jan Rebel een landhuis voor de toonkunstenaar L. Mossel aan de 'verbindingsweg tussen de Hilversumseweg en de Engweg'. Later werd dit pand nummer 19 aan de Velthuijsenlaan. In 1921 werd aan dit landhuis een kleine aanbouw gerealiseerd. Op een perceel ernaast liet het echtpaar Mossel in 1917 een atelier bouwen. Het gebouwtje kreeg de naam d'instuif. Het ontwerp hiervoor werd gemaakt door H.C. Elzinga. Het atelier was niet als schildersatelier bedoeld maar werd gebouwd ~~voor~~ als muziekzaal en diende voor het uitvoeren van concerten. Op hun zilveren bruiloftsdag schonk Mossel deze muziektempel aan zijn echtgenote. Twee eerste stenen vermelden de namen van Hans en Gretel, alsmede de datum van de eerste steenlegging, 27-11-1917. In het Larense concertgebouw hebben vele muziekliefhebbers genoten van de uitvoeringen door de grote kunstenaars uit die tijd.
In 1926 werd door de toenmalige eigenaar, mevrouw Dijkstra - Van Asperen het gebouw ter beschikking gesteld van de "Vrijzinnige Godsdienstige Groep" in Laren. In 1934 werd, na het overlijden van haar man, door mevrouw Dijkstra de "Van Asperen Stichting" opgericht, met als doelstelling: *"Het bevorderen van de Vrijzinnig Godsdienstige gedachte en vrije ontwikkeling van het godsdienstige leven"*. Het gebouw bleef ter beschikking van de Nederlandse Protestanten Bond in Laren. Uiteindelijk werd, nadat deze afdeling rechtpersoonlijkheid had verkregen, de kerk in 1966 overgedragen in eigendom aan deze

3.12
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Velthuijsenlaan/7**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**kerkgebouw**
Oorspronkelijke bestemming	:	**muziekzaal**
Architect	:	**H. Elzinga**
Opdrachtgever	:	**L. Mossel**
Bouwjaar	:	**1917**
Bouwtype	:	**atelier**
Bouwstijl	:	**traditioneel**
Datum opname	:	**juni 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	**De houten aanbouw valt buiten de bescherming**

Inleiding:

In 1913 ontwierp architect Jan Rebel een landhuis voor de toonkunstenaar L. Mossel aan de 'verbindingsweg tussen de Hilversumseweg en de Engweg'. Later werd dit pand nummer 19 aan de Velthuijsenlaan. In 1921 werd aan dit landhuis een kleine aanbouw gerealiseerd. Op een perceel ernaast liet het echtpaar Mossel in 1917 een atelier bouwen. Het gebouwtje kreeg de naam d'instuif. Het ontwerp hiervoor werd gemaakt door H.C. Elzinga. Het atelier was niet als schildersatelier bedoeld maar werd gebouwd ~~voor~~ als muziekzaal en diende voor het uitvoeren van concerten. Op hun zilveren bruiloftsdag schonk Mossel deze muziektempel aan zijn echtgenote. Twee eerste stenen vermelden de namen van Hans en Gretel, alsmede de datum van de eerste steenlegging, 27-11-1917. In het Larense concertgebouw hebben vele muziekliefhebbers genoten van de uitvoeringen door de grote kunstenaars uit die tijd.
In 1926 werd door de toenmalige eigenaar, mevrouw Dijkstra - Van Asperen het gebouw ter beschikking gesteld van de "Vrijzinnige Godsdienstige Groep" in Laren. In 1934 werd, na het overlijden van haar man, door mevrouw Dijkstra de "Van Asperen Stichting" opgericht, met als doelstelling: *"Het bevorderen van de Vrijzinnig Godsdienstige gedachte en vrije ontwikkeling van het godsdienstige leven"*. Het gebouw bleef ter beschikking van de Nederlandse Protestanten Bond in Laren. Uiteindelijk werd, nadat deze afdeling rechtpersoonlijkheid had verkregen, de kerk in 1966 overgedragen in eigendom aan deze

geloofsgemeenschap. Thans is het gebouwtje nog steeds als kerkruimte in gebruik bij deze Vrijzinnige Geloofsgemeenschap.
De aanbouw van hout aan de achterzijde valt buiten de bescherming.

Omschrijving:

Aan de Velthuijsenlaan gelegen voormalige muziekzaal, thans in gebruik zijnde als kerkruimte, is opgetrokken in kruisverband op een in T-vormige plattegrond. Het pand telt één bouwlaag onder een rietgedekt samengesteld schilddak. De hoofdopzet van het pand is symmetrisch. Het trasraam is verjongend gemetseld. De vensters zijn voorzien van kozijnen met kepervormige beëindigingen; de glasruiten voorzien van glas-in-lood. Alle vensters zijn of waren voorzien van paneelluiken.
De voorgevel aan de straatzijde heeft een middenrisaliet met topgevel, waarin een groot samengesteld venster is gezet met halfronde bovenzijde. De bovenzijde van dit venster is voorzien van gebrandschilderd glas-in-lood. In de top van dit geveldeel hangt een luidklok onder een dakje. Ter linker en rechter zijde bevindt zich opzij van het risaliet een gekoppeld venster met luiken.
De rechterzijgevel bevat de entree, geflankeerd door twee muurtjes en met een afdak onder riet. De houten deur is geflankeerd door zijlichten. In het dakvlak is een halfrond dakvenster aangebracht met gekleurd glas-in-lood.
De linker zijgevel heeft een kleine driezijdige uitbouw; hier is een identiek dakvenster aangebracht als in het rechter dakvlak.
De uitbouw aan de achterzijde onder even hoog schilddak is grotendeels blind. Tegen deze zijde is een lager bouwdeel gezet dat waarvan de rieten kap deels de dakkapel aan de achterzijde doorsnijdt. Dit bouwdeel heeft een driezijdige beëindiging met vensters en luiken.
De houten aanbouw ter linkerzijde valt buiten de bescherming.
De interieurindeling is grotendeels oorspronkelijk; met name de grote muziek/kerkzaal is van belang vanwege de ruimtewerking, het vele houtwerk, zoals beschot, vloeren enzovoorts en het balkon.

Redengevende omschrijving

Het pand is van gemeentelijk belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als zeldzaam voorbeeld van een muziekzaal
- vanwege het ontwerp van architect H.C. Elzinga
- vanwege de traditionele stijlinvloeden en het materiaalgebruik

Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde

- als relict van het bloeiende Larense kunstenaarsmilieu in het begin van de 20ste eeuw
- vanwege de historie als kerkgebouw van de Vrije Geloofsgemeenschap

Van situationele waarde

- vanwege de ligging aan de Velthuijsenlaan naast nummer 19.

Van ensemblewaarde

- in relatie tot Velthuijsenlaan 19, in een gaaf bewaarde omgeving met villa's van o.a. Jan Rebel.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, o.a. 518, 892
Website www.belkerken.nl

Voorgevelaanzicht

Detail rechter deel voorgevel en zijgevel

Idem links

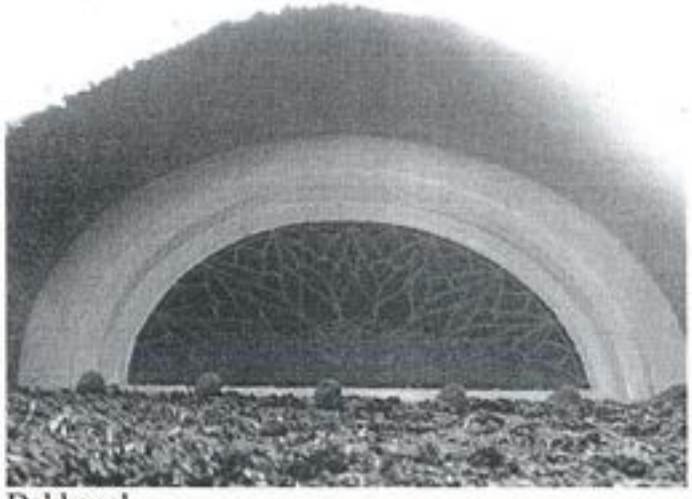
Luidklok

Venster voorgevel

Entree rechterzijgevel

Dakkapel

Achtergevel links

Achtergevel

Rechter zijgevel

Een van de eerste stenen

5.18
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Velthuysenlaan 22**
Kadastrale aanduiding	**: C 282**
Naam	**: Bornholm**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: Jan Rebel**
Opdrachtgever	**: P. Koningstein**
Bouwjaar	**: 1927**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: Invloed Gooise landhuisstijl**
Datum opname	**: 31 maart 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
In 1927 ontwierp de Larense architect Jan Rebel deze villa. De opdrachtgever P. Koningstein gaf dit huis de naam Bornholm. Het verhaal gaat dat deze naam is ontleend aan het gelijknamige Deense eiland, waar volgens de overlevering zijn schip , de SS Simon Bolivar (gebouwd in 1927) was gezonken. Maar dit schip, dat in bezit was van de KNSM, zonk in 1939 voor de Britse kust nabij Harwich als gevolg van een aanvaring met zeemijnen. De SS Simon Bolivar is in de vorm van een glas-in-lood venster vereeuwigd in de hal van de villa. Dit woonhuis behoort tot een reeks van huizen van Jan Rebel waarin de Gooise Landhuisstijl en het traditionalisme tot uitdrukking komen, waarbij deze villa opvalt door zijn bijzondere plattegrond en hoofdvorm..

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen op de hoek van de Hilversumseweg met de Velthuysenlaan. Het gebouw is opgetrokken op een V-vormige plattegrond in geelgrijze baksteen in Vlaams verband. Het pand is twee bouwlagen hoog met een rietgedekte kap met een ruim overstek. De V-vormige kap wordt gevormd twee zadeldaken op de V-armen en een zadeldak op de kop van de villa. Dit laatste zadeldak is hoger dan de twee andere daken en heeft aan weerszijden een lager gelegen schilddak als uiteinde. Op de kop wordt het dak afgerond door een derde schilddak. De verschillende nokken zijn gedekt met een rietvorst.

De gevelzijde aan de Hilversumseweg (noordoost) heeft geheel links een smal dakvlak dat over de eerste verdieping is doorgetrokken. Rechts van dit dakvlak is een staand venster geplaatst met twee ramen en twee bovenlichten. Ieder met een kleine roedenverdeling. In de kozijnen van het venster zijn aan weerszijden duimen van duimgehengen bevestigd. Rechts van dit venster zijn op de hoek van dit gevelgedeelte twee smalle staande vensters haaks op elkaar geplaatst. Beide vensters hebben een kleine roedenverdeling. Ter hoogte van de eerste verdieping bevindt zich een liggend venster, direct onder de kop van een schilddak. Dit venster heeft drie ramen met een kleine roedenverdeling. Rechts van dit venster, recht boven de haaks op elkaar staande smalle vensters is een schoorsteen aangebracht. Rechts van deze schoorsteen en de onderliggende vensters verspringt de gevel terug. De gevel heeft een buiging en vormt zo een hoek van 55 graden. Op de begane grond is het eerste gedeelte van deze gevelzijde blind. Op de hoek van de villa is een deuropening gemaakt met vier houten delen die de bocht in de gevel volgen. De binnenste twee delen zijn deuren. Alle vier de delen hebben een raam met een kleine roedenverdeling in zich. Op de eerste verdieping is de gevelzijde gepotdekseld. Net voor de kromming in de gevel is één vierkant venster geplaatst met een raam met kleine roedenverdeling. Boven de knik in de gevel is een balkon aangebracht. De gevel achter dit balkon is recht. In het midden van deze gevel zijn twee deuren geplaatst ieder met een raam met een kleine roedenverdeling. Links en rechts van deze deuren is een venster geplaatst met een raam met kleine roedenverdeling.
De gevelzijde aan de Velthuysenlaan (zuid) sluit aan op de kromming in de gevel van de Hilversumseweg (noordoost). Vanaf de knik is links in de gevel aan deze zijde op de begane grond een nagenoeg vierkant geplaatst met twee ramen met glas-in-lood. Op de eerste verdieping is naast het balkon een vierkant venster met een raam met een kleine roedenverdeling aangebracht. De gevel rechts van dit venster is gepotdekseld. Na dit gedeelte verspringt de gevel naar voren. Dit gevelgedeelte heeft een eigen schilddak. In de hoek tussen beide gevelgedeelten is op de begane grond, een smal venster geplaatst met glas-in-lood. In de gevel van het vooruitspringende gevelgedeelte bevindt zich links een deuropening. In deze opening zijn een stolpdeur gevat met twee zijlichten en een bovenlicht boven het geheel. In de deuren zijn ramen gezet met een kleine roedenverdeling, net als bij de zijlichten. Recht boven deze opening is ter hoogte van de eerste verdieping een liggend venster net onder de dakrand geplaatst. Dit venster heeft drie ramen met een kleine roedenverdeling. Rechts van dit gevelgedeelte is het dakvlak doorgetrokken over de eerste verdieping. Onder dit dakvlak is op de begane grond op de hoek van de gevel een staand venster met een kleine roedenverdeling aangebracht.
De achtergevel (zuidwest) wordt gevormd door een gebogen gevelzijde met links en rechts een schuine gevelwand. Het gebogen gevelgedeelte wordt aan weerszijden afgesneden door de dakvlakken van de aan weerszijden gelegen bouwdelen. In dit gebogen gevelgedeelte is geheel links, net onder de dakrand, een vierkant venster met een raam met kleine roedenverdeling geplaatst. Rechts van dit venster zijn met de ronding van de gevel mee vier smalle staande vensters geplaatst met glas-in-lood. De onderdorpels van de vensters lopen op, gelijk met de binnen gelegen trap. Recht boven deze vensters is in het dakvlak een halfronde dakkapel geplaatst. Deze dakkapel heeft twee ramen in de vorm van een kwart cirkel met een kleine roedenverdeling. In de linker schuine gevelzijde tegen deze gebogen gevelzijde is op de begane grond een puntig gebogen venster met een glas-in-lood aangebracht. In het glas-in-lood is een afbeelding gevat van het schip de Bornholm. In het rechter

schuine gevelgedeelte is net onder de dakrand een liggend venster geplaatst met twee ramen.
Op het westen en het noorden van de villa liggen kopgevels van de V-armen van de villa. De westelijke kopgevel heeft links op de hoek van de begane grond een liggend venster met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Rechts van dit venster is een smal staand venster geplaatst. Rechts van dit venster bevindt zich een halfronde opening naar een klein portiek. In dit portiek is een halfronde deuropening aangebracht met een gelijkvormige houten deur. In de linkermuur van het portiek is de tekst 'Jan Rebel, architect' in natuursteen gehakt. Ter hoogte van de eerste verdieping is in het midden van de kopgevel een liggend venster aangebracht. De bovenste twee hoeken van dit venster zijn afgesneden. In dit venster bevinden zich twee ramen met een kleine roedenverdeling. Voor de noordelijke kopgevel is op de begane grond een nieuw houten loggia geplaatst. In de gevel van het huis is links een nagenoeg vierkant geplaatst. Rechts van dit venster bevindt zich een deuropening met rechts een vierkant zijlicht. Zowel de deur als het venster hebben een vierkant raam met een kleine roedenverdeling. Ter hoogte van de eerste verdieping is midden in de kopgevel een liggend venster geplaatst met twee ramen met een kleine roedenverdeling.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- vanwege de bijzondere plattegrond en hoofdvorm
- vanwege de positie van het gebouw binnen het oeuvre van architect Jan Rebel
- vanwege de hoge esthetische kwaliteit van het ontwerp
- vanwege de gaafheid
- vanwege de samenhang tussen het exterieur en het interieur
- vanwege de bijzondere detailleringen

De villa is van ensemblewaarde:
- vanwege de opvallende ligging en de daaraan aangepaste vorm op de hoek van de Velthuysenlaan en de Hilversumseweg, te midden van andere vrijstaande villa's

De villa is van waarde door de zeldzaamheid en gaafheid van haar V-vormige plattegrond.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, G. van der Pol, *Laren rijk aan monumenten, Laren (N.H.)* 1982, p. 211
Vliet, A. van, *Het bouwen van landhuizen naar werken van Jan Rebel*, Amsterdam 1950 (met afb.)

Aquarel (bron: Vliet, A. van, 1950)

De gevelzijde aan de Hilversumseweg

De kopgevel op de hoek tussen de Hilversumseweg en de Velthuysenlaan

De gevelzijde aan de Velthuysenlaan

De gehele achtergevel

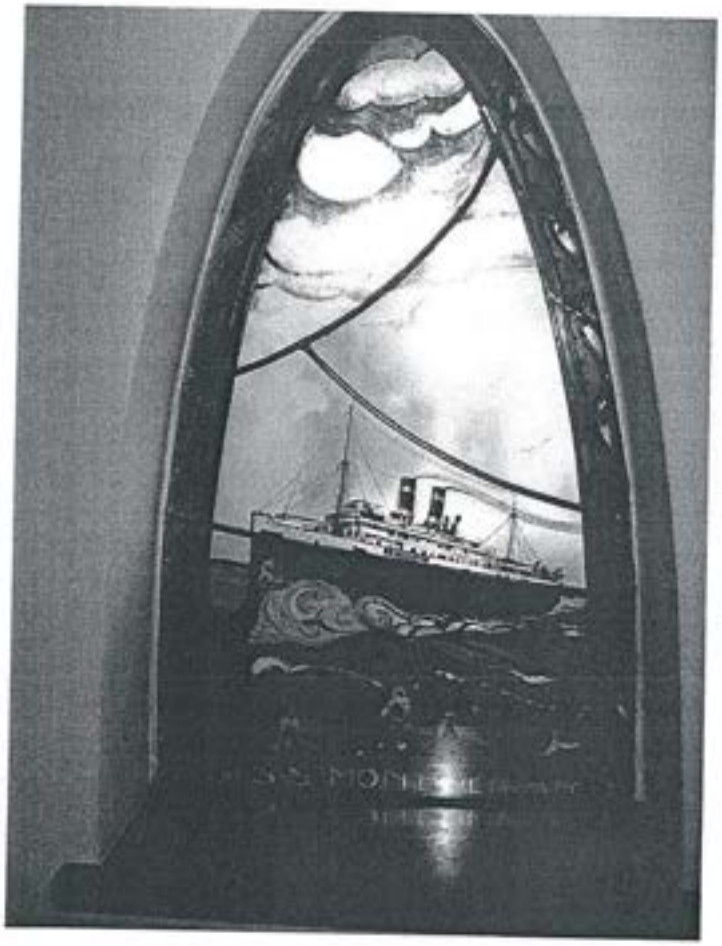

Achtergevel; links: de linker kopgevel
Rechts: de rechter kopgevel Onder: De gebogen gevelzijde aan de achterzijde

Achtergevel, glas-in-lood venster in de linker schuine zijgevel

De rechter schuine zijgevel met de rechter kopgevel

5.19
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

aangepast

Adres	**: Vredelaan 9**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: vermoedelijk Christoph & Unmack (systeembouw)**
Opdrachtgever	**: -**
Bouwjaar	**: 1920**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: chaletstijl, houten bouwpakket**
Datum opname	**: 30 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** [redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	**: Het is niet mogelijk geweest om op het terrein foto's te maken van het pand**

Inleiding:
De villa is rond 1920 in Nederland geïmporteerd als bouwpakket. De oorsprong van dit bouwpakket is onduidelijk. Uit overlevering komt het verhaal naar voren dat het huis vanuit Zwitserland naar Nederland is getransporteerd als een houten bouwpakket. De constructiewijze doet vermoeden dat het ontwerp en het bouwpakket afkomstig zijn van het bedrijf Christoph & Unmack in Silezië. Mogelijk is het pand vanwege de vorm van het huis end e stijl als 'Zwitsers' bestempeld. Het aanschaffen van een houten bouwpakket kwam in Nederland rond 1900 vaker voor. Het bedrijf van Christoph & Unmack uit Silezië leverde meer van deze woningen, die met name in rijkere gebieden werden neergezet als (vakantie)woning. Voorbeelden van houten pakketbouw komen voor in het Gooi, de Veluwe, de Achterhoek en de Zeeuwse kust (Domburg). In Laren is deze villa het enige huis dat als een volledig bouwpakket naar Nederland is gehaald.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Vredelaan, op de hoek van de Langsakker. Het huis is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond met een klein rechthoekig voorportaal tegen de noordelijke gevel. Tegen een deel van de zuidelijke gevel en tegen een deel van de oostelijke gevel is een moderne aanbouw geplaatst (jaren '70). Het pand

heeft twee bouwlagen met een met rode pannen gedekt schilddak. De constructie van het huis bestaat uit houten paneelbouw. De houten delen zijn in een donkere kleur geschilderd. De ramen hebben een kleine roedenverdeling en hebben houten luiken.
Op de eerste verdieping is langs een deel van de noordelijke gevel en langs de gehele westelijke en zuidelijke gevels een galerij aangebracht dat steunt op korbeelstellen. Deze galerij heeft een eigen lessenaardak dat overgaat in het schilddak.
De voorgevel (noord) wordt gekenmerkt door de galerij op de eerste verdieping en het voorportaal op de begane grond.
De achtergevel (zuid) wordt gekarakteriseerd door de galerij op de eerste verdieping.
De aanbouw uit de jaren '70 valt buiten de bescherming.
De linker zijgevel (oost) valt op door zijn eenvoud en de regelmatige venster verdeling.
De rechter zijgevel (west) wordt gedomineerd door de galerij op de eerste verdieping.

Redengevende omschrijving:

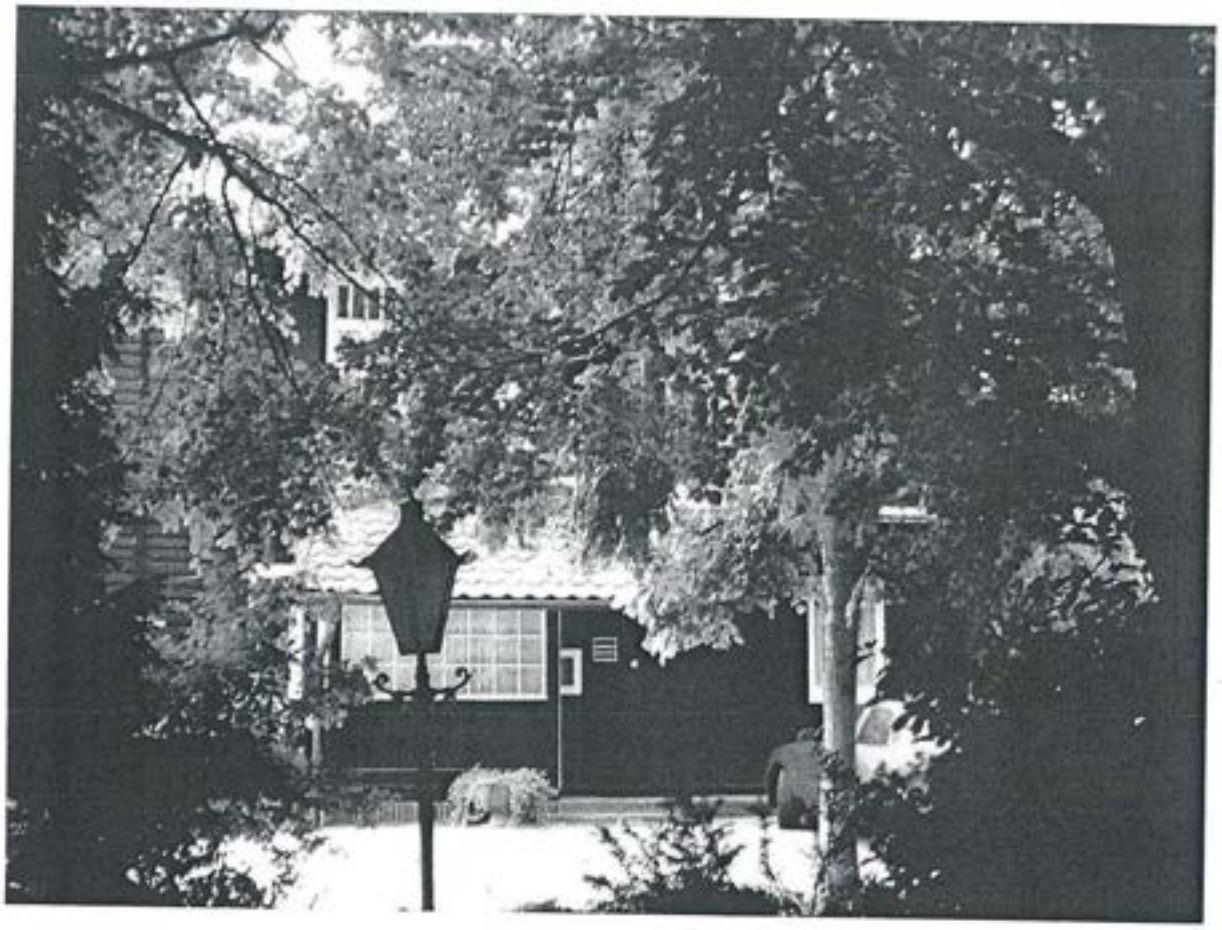
De villa is van cultuurhistorische waarde:
- Als een typologisch voorbeeld van een houten bouwpakket villa in Nederland van rond 1900.

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- Als voorbeeld van het gebruik van een houten bouwpakket binnen de villabouw
- Als bijzonder typologisch voorbeeld van vroege houten systeembouw in Laren.
- Vanwege de esthetische kwaliteiten van de villa, onder meer de gevelconstructie, de galerij en de vensterconstructies.
- Vanwege het gebruik van houten panelen als bouwmateriaal.
- Vanwege de ornamentiek, onder meer bij de galerij.

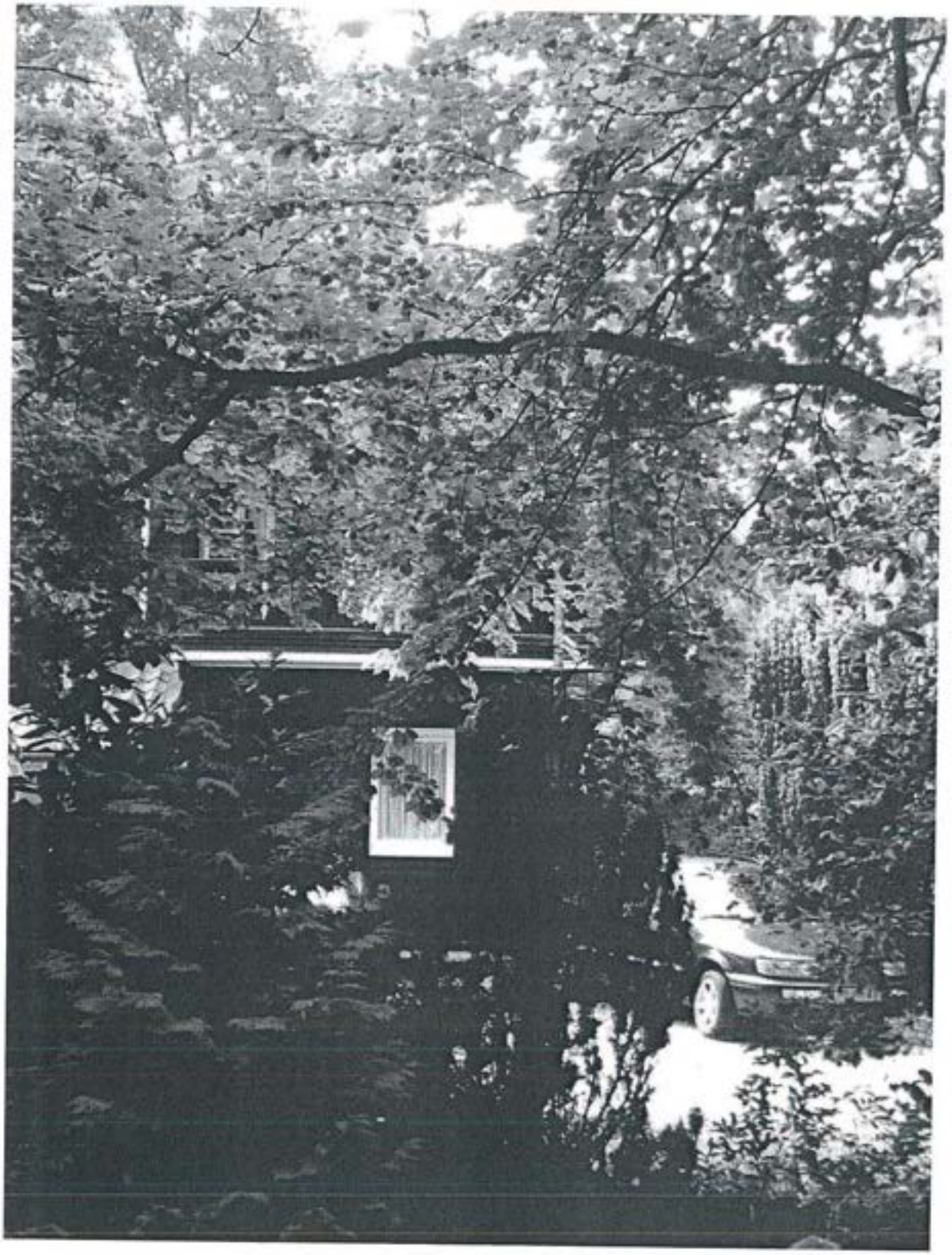
De villa is van situationele waarde
- door haar vrije ligging op de hoek van de Vredelaan met de Langsakker, met een grote tuin, te midden van andere villa's uit dezelfde periode.

De villa is van belang voor Laren vanwege de zeldzaamheid als vroeg voorbeeld van een houten systeembouwvilla in Laren in chaletstijl.

Bronnen en literatuur:
- Mondelinge informatie van [redacted], NCM, Amsterdam en [redacted] Maartensdijk.

De voorgevel (noord) gezien vanaf Langsakker

De voorgevel (noord) gezien vanaf de Langsakker.

5.20 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Vredelaan 25**
Kadastrale aanduiding	**: D 191**
Naam	**: Landhuis Lizé**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: P. C. van Uchelen**
Opdrachtgever	**: M. F. Lizé**
Bouwjaar	**: 1941**
Bouwtype	**: klein landhuis**
Bouwstijl	**: eclectisch**
Datum opname	**: 16 maart 2006**
Naam inventarisator	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: P. C. van Uchelen heeft in 1942 een extra muur ontworpen en in 1950 een garage. In 1967 is het woonhuis uitgebreid naar ontwerp van architect H. A. Pothoven.

Inleiding:
Dit kleine landhuis is in 1941 ontworpen door de Larense architect P. C. van Uchelen. Het huis is opgetrokken uit hergebruikte materialen (spolia). De omlijsting van de hoofdentree is volgens naar verluid afkomstig van een herberg die naast kasteel Brederode heeft gestaan. Van Uchelen heeft in 1950 ook het ontwerp voor de naastgelegen garage gemaakt.

Omschrijving:
Het complex bestaat uit een vrijstaand klein landhuis, evenwijdig gelegen aan de Vredelaan en een vrijstaande garage, haaks gelegen ten opzichte van de Vredelaan.
De villa is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond, met een kleine aanbouw tegen de oostzijde en een kleine ommuurde plaats naast de westelijke gevelzijde. Het gebouw is één bouwlaag hoog met een zadeldak. De muren zijn opgetrokken uit herberuikte baksteen van een klein formaat. Het dak is gedekt met rode en gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. Op de nok is een bakstenen schoorsteen geplaatst. Aan de langszijden van het dak zijn houten bakgoten geplaatst op gootklampen. De muren zijn opgetrokken in rode baksteen in halfsteens verband. Alle ramen hebben een kleine roedenverdeling of glas-in-lood.
De voorgevel (zuid) van de villa is geheel symmetrisch. In het midden van de gevel, onder een Vlaamse gevel, is een halfronde houten deur geplaatst met bovenlichten. In de omlijsting van deze deuropening zijn in het binnenwelfvlak twee putti's geplaatst, met in het midden een

hangende granaatappel. In de bovendorpel is het jaartal 1638 uitgesneden en zwart geschilderd. De bovendorpel en de ruimte tussen de bovendorpel en de rondboog bij de deuropening zijn versierd met houtsnijwerk. De twee bovenlichten hebben glas-in-lood. Boven de deuropening is in de Vlaamse gevel een sieranker aangebracht. Aan weerszijden van de deuropening is op de begane grond een nagenoeg vierkant venster geplaatst met een kruiskozijn. De vensters hebben houten opgeklampte luiken opgehangen met duimgehengen. In het dakvlak zijn recht boven de vensters dakkapellen geplaatst. De dakkapellen hebben twee kleine vierkante vensters met wangen. Links van de voorgevel is een muur geplaatst, voor een kleine plaats. Deze muur heeft een halfronde deuropening met natuurstenen hoekblokken en een houten opgeklampte deur opgehangen met duimgehengen. Links van het midden is een kleine tuit geplaatst.
De achtergevel (noord) is nagenoeg symmetrisch. Links en rechts in de gevel is een venster geplaatst met een getoogd stolpraam. Beide vensters hebben opgeklampte luiken opgehangen met duimgehengen. Links van het midden van de gevel is een deuropening aangebracht met een bovenlicht. De houten deur heeft een onder- en een bovendeur, ieder opgehangen met duimgehengen. Links van deze deuropening is een klein staand venster geplaatst. In het midden van het dakvlak is een dakkapel met een stolpraam en wangen geplaatst. Rechts van deze dakkapel is een klein dakvenster aangebracht. Links van de achtergevel is de gevel zichtbaar van de aanbouw uit 1967. Rechts van de achtergevel is een muur geplaatst, voor een kleine plaats. Deze muur heeft een halfronde deuropening met een opgeklampte houten deur opgehangen met duimgehengen. Rechts van deze deuropening is een tweede halfronde deuropening met een opgeklampte houten deur opgehangen met duimgehengen.
De linkerzijgevel (west) wordt vooraf gegaan door een kleine ommuurde plaats. De westelijke muur van deze plaats is blind en wordt gedekt door een zadeldak met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. Aan de oostelijke zijde wordt dit zadeldak gedragen door een houten stijl. Onder het zadeldak is een lage open ruimte gelegen. De westelijke gevel van het woonhuis wordt gevormd door een topgevel. Links in de gevel bevindt zich een getoogde deuropening met een houten opgeklampte onder- en bovendeur. Op de eerste verdieping zijn in het midden van de topgevel twee staande vensters met een enkel raam naast elkaar geplaatst.
De rechter zijgevel (oost) wordt gevormd door een topgevel. Deze gevel is op de begane grond verbouwd in 1967 ten behoeve van de toen geplaatste aanbouw, rechts tegen deze gevelzijde. Op de eerste verdieping is een getoogd venster geplaatst met drie ramen.

De garage is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en is één bouwlaag hoog met een zadeldak. Het dak is gedekt met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. De muren zijn opgetrokken met rode baksteen in halfsteens verband. De zuidelijke gevel is een tuitgevel en heeft in het midden een getoogde deuropening met een houten stolpdeur, opgehangen met duimgehengen. Rechts van deze tuitgevel is een tuinmuur geplaatst, met een halfronde deuropening met een houten opgeklampte deur, opgehangen met duimgehengen, die uitkomt op de tuin. De tuinmuur is verbonden met de muur die de plaats aan de westelijke zijde van het huis ommuurt. De noordelijke tuitgevel heeft in het midden een liggend venster met een stolpraam en duimgehengen. De westelijke gevel is blind. De oostelijke gevel heeft links een deuropening met zijlichten. Rechts van deze deur is een smal staand venster aangebracht. Geheel rechts in deze gevel is een tweede deuropening geplaatst. De houten deur heeft een onder- en een bovengedeelte waarbij in het bovengedeelte een vierkant venster is aangebracht.

Redengevende omschrijving:

De villa is van cultuurhistorische waarde:

- Als bijzonder voorbeeld van hergebruik van materialen (waaronder spolia) in een klein landhuis uit de periode 1940-1965.

De villa is van architectuurhistorische waarde:

- als herkenbaar voorbeeld van een klein landhuis uit de periode van de Tweede Wereldoorlog / Wederopbouw
- vanwege het ontwerp van de Larense architect P. C. van Uchelen
- vanwege de toepassing van spolia en het herberuik van bouwmaterialen

De villa heeft ensemblewaarde:

- vanwege de harmonische eenheid van het complex bestaande uit een villa en een garage uit verschillende bouwjaren van één architect
- vanwege haar vrije ligging aan de Vredelaan naast de eveneens kleinschalige villa Vredelaan 27

De villa is van waarde vanwege haar zeldzaamheid:

- vanwege de voor deze periode bijzondere toepassing hergebruikte materialen, in het bijzonder de entree uit 1638.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

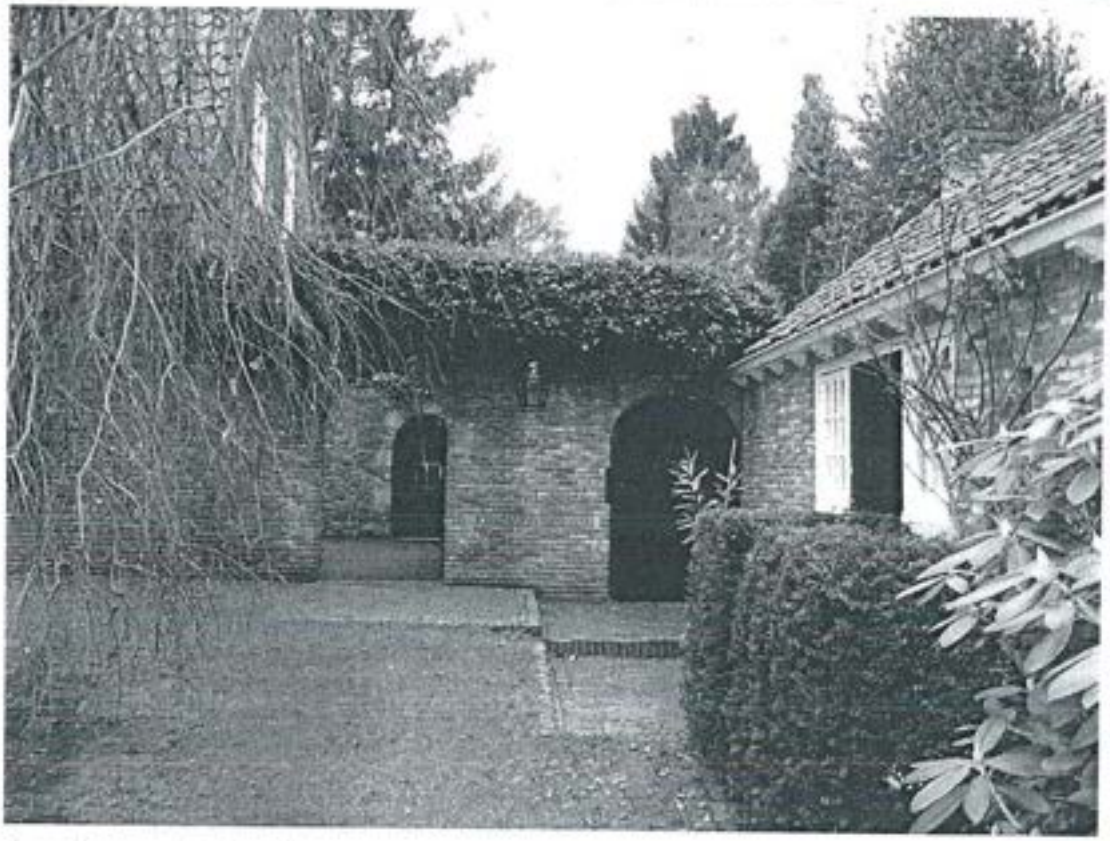

De voorgevel (zuid) met linksonder de muur voor een kleine plaats en rechtsonder de uitbouw uit 1967

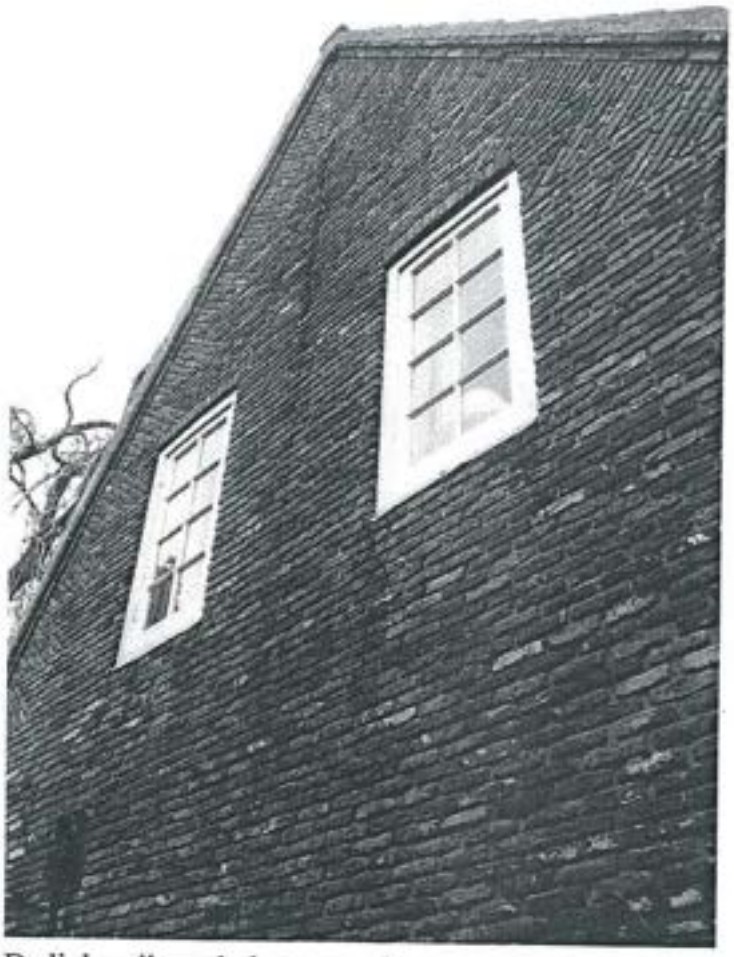
De achtergevel (noord)

De rechter zijgevel (oost)

De linker zijgevel (west) met kleine plaats richting het noorden gezien

De linkerzijgevel, de topgevel

De linkerzijgevel met de kleine plaats, richting het zuiden gezien

De garage, zuidelijke gevel met rechts het woonhuis.

De rechter zijgevel (oost) van de garage

De achtergevel (noord) van de garage.

aangepast

5.21 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Vredelaan 27**
Kadastrale aanduiding	**: D 19/20**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: Jan Rebel**
Opdrachtgever	**: P. Chr. van Huizen**
Bouwjaar	**: 1925**
Bouwtype	**: landhuis**
Bouwstijl	**: "Gooise landhuisstijl"**
Datum opname	**: 16 maart 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	**: In 1939 heeft architect G. H. Hofstee een vestibule aangebouwd tegen de westelijke zijgevel en een serre tegen de noordelijke gevel.**

Inleiding:
Dit landhuis is in 1925 ontworpen door Larense architect Jan Rebel voor dhr. P. Chr. van Huizen. In 1939 heeft architect G. H. Hofstee het pand uitgebreid met een serre aan de achterzijde van het huis en een vestibule voor de hoofdentree.

Omschrijving:
Het landhuis is vrij en evenwijdig gelegen aan de Vredelaan. Het pand is opgetrokken in rode, deels gesinterde baksteen (hierbij is de baksteen op een hoge temperatuur verhit, waarbij de steen een begin van smelting vertoont) in Vlaams verband op een Y-vormige plattegrond met een uitbouw op de noordelijke zijde, een aanbouw (1939) tegen de westelijke gevelzijde en een serre met balkon tegen de noordelijke gevel (1939). Ondanks de beide aanbouwen uit 1939 is de Y-vormige plattegrond van het oorspronkelijke ontwerp zichtbaar gebleven, met name in de voorgevel. Het gebouw is één bouwlaag hoog met een rietgedekt dak. Het dak wordt gevormd door een samen gesteld schilddak met een wolfeind op de noordelijke zijde. De nok is afgedekt met een rietvorst. De poten van de Y hebben, net als de uitbouw op de noordelijke zijde, een lager dak dan het hoofdgedeelte. De aanbouw tegen de westelijke gevelzijde heeft een met rode leien gedekte lessenaardak.
De zuidelijke gevel is aan de straatzijde gelegen en is geheel symmetrisch. In het midden is een erkervormig uitbouw geplaatst met drie zijden. In deze erker is een venster geplaatst met drie ramen met bovenlichten, die de ronding van de erker volgen. Recht boven dit venster is

in het dakvlak een halfronde dakkapel geplaatst met glas-in-lood. De afzaat van deze dakkapel bestaat uit vorstpannen.
Links en rechts van de erker bevinden zich naar voren gelegen bouwdelen, die ieder naar een andere hoek is gericht. Deze bouwdelen vormen de poten van de Y-vormige plattegrond. In de gevels die naar binnen zijn gericht is bij ieder bouwdeel een deuropening aangebracht. In de deuren is één staand raam gezet. In beide kopgevels van deze bouwdelen is een liggend venster geplaatst met twee ramen. In de open ruimte tussen de twee poten van de Y-vormige plattegrond is een halfrond terras gemaakt.
De noordelijke gevel is aan de tuinzijde gelegen. Deze gevel is deels verbouwd. Links op de begane grond is een deuropening. Rechts van deze deuropening is een nieuwe aanbouw geplaatst. De gevel is ter plaatse van de aanbouw hoger opgetrokken. Boven de aanbouw bevindt zich een balkon. Achter dit balkon is in de gevel een deuropening gemaakt met rechts een liggend venster met twee ramen. Oorspronkelijk bevond zich in plaats van de deur een venster op deze plaats. Rechts van de aanbouw staat een schoorsteen. Deze schoorsteen is hoger dan de nok van het huis. Naast de schoorsteen is op de begane grond een uitbouw gelegen. Midden in de gevel van deze uitbouw bevindt zich een nagenoeg vierkant venster met een stolpraam met een kleine roedenverdeling.
De westelijke gevel bestaat uit drie delen. Links is de zijgevel van de uitbouw tegen de noordelijke gevel gelegen, in het midden is de aanbouw (1939) gelegen en geheel rechts is een schuin geplaatste gevelzijde. De zijgevel van de uitbouw heeft geheel links een halfronde deuropening. Rechts van deze opening is een liggend venster aangebracht met twee ramen. De aanbouw uit 1939 wordt gevormd door een lage bakstenen muur met een houten opbouw. In het midden is een deuropening geplaatst met een onder- en een bovendeur. De deur heeft zijlichten met glas-in-lood. De linker- en rechterzijgevel van deze aanbouw hebben een staand venster met glas-in-lood. Rechts van de aanbouw is in de achterliggende gevel een klein staand venster geplaatst. Boven de aanbouw is in de achtergelegen gevel een gepotdekselde dakkapel met wangen aangebracht. Deze dakkapel heeft een eigen wolfdak en twee ramen met een kleine roedenverdeling. De schuingeplaatste gevelzijde is geheel blind.
De oostelijke gevel bestaat uit een schuin geplaatste blinde gevelzijde links en een rechte gevelzijde rechts. Beide delen worden van elkaar gescheiden door een schoorsteen die in de knik van de gevelwand is geplaatst. Geheel rechts in de rechter gevelzijde is een staand venster aangebracht met een stolpraam.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- vanwege de bijzondere plattegrond, de zuivere vormgeving en het materiaalgebruik (gesinterde baksteendetails, riet)
- als zeldzaam voorbeeld van een volgens deze plattegrond ontworpen landhuis in het oeuvre van architect Jan Rebel
- vanwege de esthetische kwaliteit in relatie tot het vroege oeuvre van Jan Rebel.

De villa is van ensemblewaarde:
- vanwege haar ligging aan de Vredelaan, in relatie tot de omliggende villabebouwing die kenmerkend is voor deze laan.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

De zuidelijke gevel

De zuidelijke kopgevel van de Y-poten

De noordelijke gevelzijde

De westelijke gevelzijde, met rechts de zuidelijke kopgevel van een Y-poot

De oostelijke gevelzijde

Adres	:	Vredelaan 28
Kadastrale aanduiding	:	D 937
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	J.G.van Caspel (Laren)
Opdrachtgever	:	de heer C. van Zijp
Bouwjaar	:	1920
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	Engelse landhuisstijl (invloed)
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	29.03.1993, april 1998
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

Het landhuis werd in 1920 gebouwd naar ontwerp van architect J.G. van Caspel voor de heer C. van Zijp. Het huis is gelegen in een bocht van de Vredelaan, en ligt ± 26 meter van de weg af. Het landhuis wordt omgeven door een grote tuin, en is aan de voorzijde bereikbaar via een oprijlaan. In de architectuur zijn invloeden aanwijsbaar van de Engelse landhuisstijl en de latere landhuisarchitectuur van tijdgenoot K.P.C. de Bazel. Het pand vertoont overeenkomsten met het huis "Vogelweide" aan de Veldweg, eveneens ontworpen door van Caspel.
De indeling van het huis is oorspronkelijk behalve van de woonkamer. Deze bestond oorspronkelijk uit twee vertrekken en de erker deed dienst als van de kamers gescheiden (planten)serre. De hal en het toilet bevatten nog de originele tegelvloeren.
De tuin bestaat uit een gazon met rondom borders en een beplanting van heesters en bomen. Rond het terras zijn enkele formele elementen aangebracht.

Onder de bescherming valt het exterieur van het woonhuis. Het interieur en de tuin vallen buiten de bescherming.

Omschrijving

Het LANDHUIS is op een nagenoeg vierkante plattegrond boven een plint met een halfsteens rollaag bestaande uit om en om uitspringende stenen opgetrokken; er is een rode vormbaksteen gebruikt die in Vlaams verband gemetseld is met een terugliggende voeg.

Het bouwvolume omvat twee woonlagen (de bovenste woonlaag is gedeeltelijk in de kap gesitueerd) alsmede een zolderverdieping onder een rieten zadeldak met wolfseinden.
Op de uiteinden van de nok staan schoorstenen. De nok is afgewerkt met rode gemetselde nokvorsten.
Alle gevels zijn symmetrisch ingedeeld.
Ramen en deuren zijn voorzien van glas-in-lood, aan de bovenzijde met een rondboogmotief. Op de begane grond zijn alle ramen en deuren voorzien van houten voorzetramen. Ter hoogte van de balklaag van het plafond is de gevel rondom afgewerkt met een halfsteensrollaag van om en om uitspringende stenen. Daar waar de vensters niet tot deze rollaag reiken, zijn deze voorzien van een gelijke meersteens rollaag. De vensters op de begane grond aan de voorzijde zijn voorzien van paneelluiken (groen geschilderd met een wit middenveld). De kozijnen zijn wit geschilderd, het raamhout, de deuren en de klossen van de goten groen, de stopverfkanten wit, evenals de houten goten en de knijpplanken.
De dakoverstekken worden aan de lange zijden op de hoeken en naast de topgevel ondersteund door gemetselde uitkragende schoren van baksteen met afgeronde strekken.
Alle gevels zijn voorts voorzien van wit geschilderde knijpdelen. De houten goten aan de voor- en achtergevel steunen op geprofileerde klossen.

In de <u>voorgevel c.q. noordgevel</u> is in het midden de entree met de voordeur gesitueerd. De voordeur is voorzien van een messing spreekvenstertje. Links van de deur is de oorspronkelijke trekbel nog aanwezig. De deur wordt geflankeerd door zijlichten.
De entree is voorzien van een in visgraatmotief gemetselde bakstenen stoep. Ter weerszijden is de stoep voorzien van gemetselde bakstenen plantenbakken welke naar voren toe eindigen in kepervorm. Deze reiken tot kniehoogte. De entree is aan de bovenzijde voorzien van een afdak met een witte geprofileerde gootlijst; de balken aan de onderzijde zijn groen geschilderd. Het afdak "hangt" aan twee sierstangen.
Het kozijn is van het type "melkmeid": links en rechts van de entree bevat de gevel op de begane grond een venster met stolpende ramen, voorzien van glas-in-loodramen en luiken. Deze vensters zijn afgewerkt met een meersteens rollaag.
Op de verdieping is het middendeel van de gevel boven de entree hoger opgetrokken en afgedekt met een steekkap. In de topgevel bevinden zich drie identieke vensters en op zolderniveau een ruitvormig klein venster, rondom afgewerkt met een rollaag. Het dakschild wordt aan weerszijden van de steekkap op zolderniveau doorbroken door een aan de bovenzijde rond gesloten dakkapel met halfrond valraam.

De <u>westgevel</u> bevat aan de linkerzijde, op de begane grond een toiletraampje (valraam).
Door middel van een gangetje met plat dak, waarin aan de noordzijde een deelbare deur met halfronde bovenzijde -met daarin venster met ronde hoeken- is aangebracht, is de voormalige <u>schuur/garage</u> te bereiken, thans een onderdeel vormend van het woonhuis.
Deze is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een rieten schilddak (nok evenwijdig aan de weg), en eveneens

afgewerkt met rode gemetselde nokvorsten. Aan de noordzijde bevat de schuur drie identieke venstertjes. De rechterzijde van deze gevel bevat klezoortjes.
De westgevel van de garage bevat een recente houten garagedeur.
De zuidgevel van de garage bevat van links naar rechts een venster en een houten deur met halfronde bovenzijde.
De westgevel van het huis bevat behalve het toiletraam een keukenvenster (kruisraam), en rechts daarvan een drielichtvenster met vaste ramen, aan de bovenzijde afgewerkt met een meersteens rollaag. Op de verdieping bevinden zich drie identieke vensters met naar binnen draaiende stolpende ramen.

De zuidgevel (tuinzijde) bevat in het midden een in steen opgetrokken erker met naar buiten openslaande stolpende deuren met glas-in-loodramen (zonder voorzetdeuren). De schuine zijden van de erker bevatten elk een vast venster. Ter weerszijden van de erker bevat de gevel eveneens naar buiten openslaande stolpende deuren (met voorzetdeuren). De erker doet op de verdieping dienst als balkon; het balkonmuurtje is afgewerkt met een rollaag.
Ook bij deze gevel is het middendeel van de gevel (boven de erker) hoger opgetrokken en afgedekt met een steekkap. Op de verdieping bevindt zich hier een vast venster met aan weerzijden een balkondeur. In de topgevel bevindt zich een ruitvormig klein venster, rondom afgewerkt met een rollaag.
Ter weerszijden van de steekkap wordt het dakschild doorbroken door twee rietgedekte dakkapellen met elk twee venstertjes.

De oostgevel bevat op de begane grond links en rechts een in steen opgetrokken erker met een drielichtvenster. Alle schuine zijden van de erker bevatten eveneens een venster. Tussen de erkers is in de gevel een kruisraam aan te treffen.
Op de verdieping bevat de gevel drie identieke vensters met naar binnen draaiende stolpende ramen.

Redengevende omschrijving:

Het landhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- als gaaf bewaard, representatief voorbeeld van een landhuis in Engelse landhuisstijl;
- Als goed voorbeeld van het oeuvre van architect J.G.van Caspel;

Het landhuis is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege het gegeven dat het pand een ontwerp is van de Larense architect J.G. van Caspel.

Het landhuis is van beeldbepalende waarde voor Laren
- vanwege de ligging met de tuin met coulissenwerking;
- vanwege de opvallende ligging in een bocht aan de Vredelaan, in een bosrijke villaomgeving.

Literatuur:

G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, 213
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouwtekening

LAREN NH VREDELAAN 28 1998

voorgevel

entree

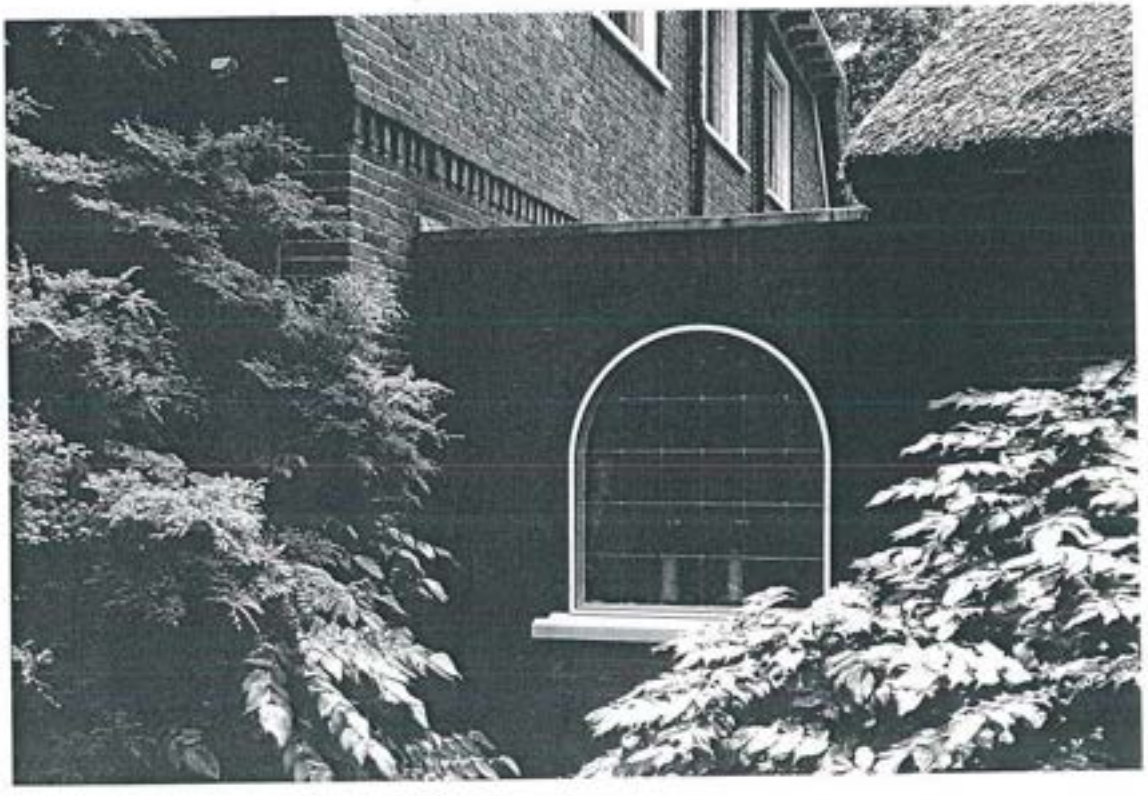

LAREN NH VREDELAAN 28

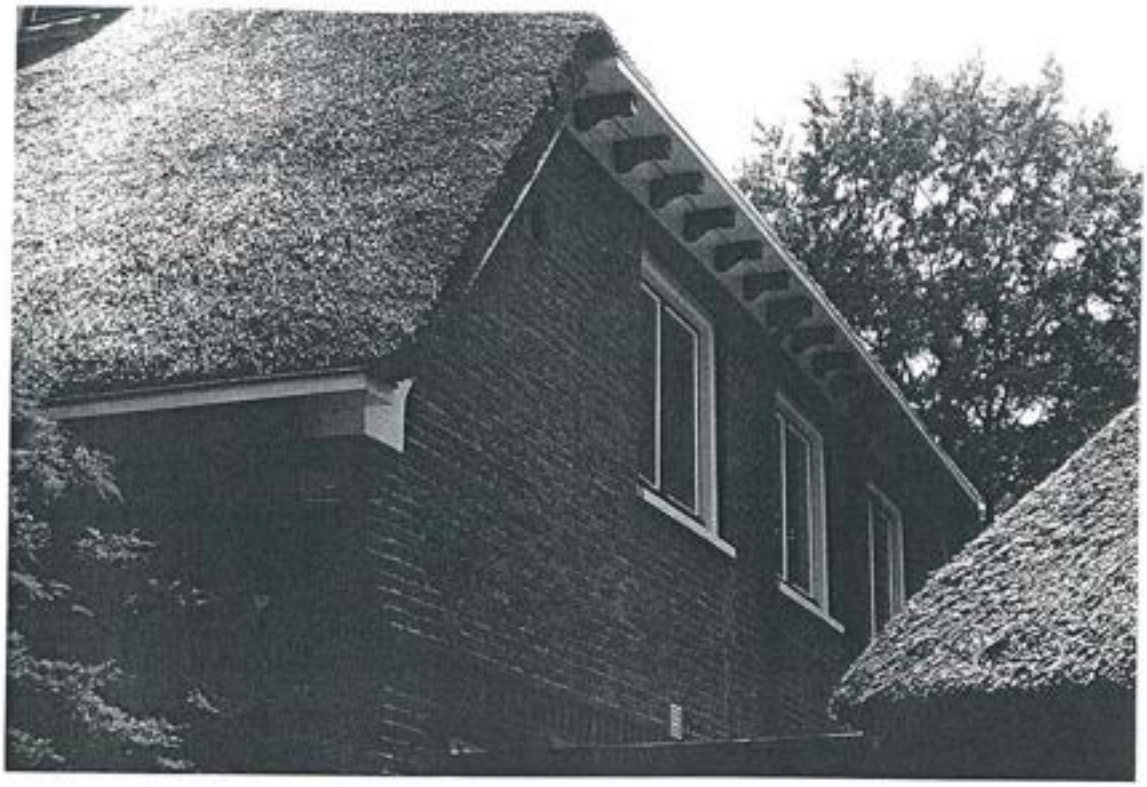

tussenlid

vm. garage

LAREN NH VREDELAAN 28

rechterzijgevel

vm. garage

LAREN NH VREDELAAN 28

vm. garage, gevel tuinzijde

rechterzijgevel

LAREN NH VREDELAAN 28

achtergevel

idem

LAREN NH VREDELAAN 28

rechterzijgevel

Bijlage 1.

GEMEENTE LAREN

Adres :	Wally Moesweg 1
Kadastrale aanduiding :	E 625
Naam:	Pruikenburg
Huidige bestemming :	woonhuis
Oorspr. bestemming :	woonhuis en atelier
Architect :	woonhuis: H.A. Pothoven (Amersfoort)
	atelier: Hamdorff (voorletter onbekend)
Opdrachtgever :	S.C. Bosch Reitz
Bouwjaar :	atelier: 1893 / woonhuis: 1913
Bouwtype :	landhuis en atelier
Bouwstijl :	traditionalistisch met invloed van Engelse landhuisstijl
Negatief nrs:	A 16-23
Datum opname :	04-01-1993 en 01-1998 : 5.1.2e 15-06-2012 en 19-09-2012: 5.1.2e

Opmerkingen : De tweede bewoner jonkheer S.C. Six van Wimmenum liet in 1938 een weide met boomgaard aanleggen op het tegenover de hoofdingang liggende perceel, ter completering van zijn bezit. Deze is op zich bewaard gebleven maar maakt geen deel meer uit van het bezit zoals geïnventariseerd door 5.1.2e in 1993-1998.

Omvang van de bescherming: De aanwijzing beperkt zich tot de volgende objecten: het voormalige atelier uit 1893 en het landhuis uit 1913. De overige bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouw aan de noordzijde van het atelier en de uitbouw en garage aan de noordzijde van het landhuis en hebben geen monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Inleiding

Ligging

Op een driehoekig perceel gelegen landhuis en atelier, grenzend aan de Oud Blaricummerweg en de Wally Moesweg. Het perceel omvat een toegangsweg - de voormalige historische weg 'op Huizen an', de latereTafelbergweg – het landhuis met twee later gebouwde garages, gelegen aan de Wally Moesweg en een tuinaanleg met formele elementen. De tuin wordt omringd door beukenhagen en is vanaf de toegangsweg te bereiken door een poort van beukenhaag. Aan de zijde van de Wally Moesweg staan grote eikenbomen.

Achtergrond

Opdrachtgever van het atelier en het landhuis is de schilder en kenner van Aziatische kunst Sigisbert Chrétien (Gijs) Bosch Reitz (1860-1938), die zelf de formele tuin bij het huis ontwierp. Het houten atelier uit 1893 werd ontworpen door ene Hamdorff (voorletter onbekend, in ieder geval betreft het niet de bekende architect Wouter Hamdorff die in 1890 werd geboren). Het atelier moet een glazen huisje of glazen pui hebben gehad waar modellen als het ware in de open lucht kon worden geschilderd.

Aan het atelier werd in 1913 een woonhuis gebouwd naar ontwerp van architect H.A. Pothoven (1883-1970). Pothoven ontwierp het statige woonhuis in een traditionalistische stijl met invloeden van de Engelse landhuisstijl . Het huis Wally Moesweg telt twee bouwlagen met kap, hetgeen voor Laren in deze periode een bijzonderheid was.

Het huis dateert uit de begintijd van het architectenbureau van H.A. Pothoven (I) dat in 1910 werd gesticht. Bureau Pothoven bestaat nog steeds en wordt anno 2012 door de derde generatie geleid. De oprichter H.A. Pothoven (I) werkte veel in de omgeving van Amersfoort maar had opdrachten in heel Nederland. Hij is vooral bekend geworden om zijn landhuis- en villaontwerpen maar werkte tevens als restauratiearchitect en ontwierp ook openbare gebouwen zoals raadhuizen. Een groot aantal van zijn werken staat op de rijksmonumentenlijst, waaronder het poortgebouw van Huis Doorn uit 1920. In Laren had Pothoven in 1911 een atelierwoning ontworpen voor de schilder Frans Langeveld (Eemnesserweg 11, gemeentelijk monument).

Opdrachtgever S.C. Bosch Reitz woonde vanaf 1882 in Laren maar verbleef veel in het buitenland. Hij moet een wat excentrieke figuur zijn geweest. Bosch Reitz liet een beperkt schildersoeuvre achter, waaronder ‘Het uitgaan van de RK kerk te Laren’ (1893), dat in het bezit is van het Singer Museum. Het zal in het atelier aan de Wally Moesweg zijn geschilderd. Zijn stijl was geometrisch van karakter. Hij zou een aantoonbare invloed hebben gehad op de verandering in het kleurenpalet van het werk van Ferdinand Hart Nibbrig, met wie hij bevriend was en waarmee hij, samen met Richard Roland Holst, had besloten om in Laren te gaan wonen. Naast het schilderen legde Bosch Reitz zich toe op het verzamelen van Japans en Chinees porselein en was vanwege zijn grote expertise enkele jaren werkzaam in het Louvre in Parijs. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was hij conservator Aziatische Kunst het Metropolitan Museum in New York. Tijdens zijn reizen bezocht hij vele tuinen, die hem inspireerden tot de aanleg van zijn tuin in Laren. De naam van het huis, ‘Pruikenburg’, verwijst naar een 18e eeuwse mannenpruik in het bezit van Bosch Reitz, die ooit bezit was van burgemeester Egbert de Vrij Temminck van Amsterdam. Bosch Reitz stierf in 1938 als gevolg van een ongeluk met de stoomtram.

Omschrijving

Het pand Wally Moesweg 1 bestaat uit twee bouwdelen: aan de oostkant bevindt zich het voormalige atelier en aan de westzijde bevindt zich het woonhuis (landhuis).

Atelier

Het atelier kent een rechthoekige plattegrond en is aan de zuidzijde voorzien van een aanbouw, eveneens op een rechthoekige plattegrond. Het atelier is opgetrokken uit witgeschilderde houten horizontale rabatdelen op een stenen trasraam (aan de westzijde: 1 meter, aan de oostzijde 30

centimeter hoog). Het atelier telt één bouwlaag onder een zadeldak en is gedekt met een gesmoorde verbeterde Hollandse pan. Oorspronkelijk was dit bouwdeel gedekt met een rieten kap en voorzien van nokvorsten.

De zuidzijde is voorzien van een houten geprofileerde goot op klossen, de noordzijde heeft een moderne zinken goot. De aanbouw aan de oostgevel telt eveneens één bouwlaag onder een zadeldak, maar is lager dan het atelier. Aan de noordzijde van de aanbouw bevindt zich een uitbouw order een lessenaarsdak. De daklijsten van het atelier en de aanbouw zijn donkergroen geschilderd en voorzien van een makelaar.

De vensters van het atelier hebben alle een houten roedenverdeling.

De zuidgevel van het atelier bevat links een schuifvenster met een bovenlicht met roedenverdeling 4 x 3 roeden in het beweegbare en 4 x 3 roeden in het vaste deel. Oorspronkelijk was dit venster voorzien van luiken. Rechts in deze gevel bevinden zich twee openslaande deuren met een roedenverdeling van 3 x 7.

De noordgevel bezit in het midden een groot ateliervenster bestaande uit 3 boven elkaar staande ramen verdeeld door 8 verticale roeden. Dit venster reikt tot onder de dakgoot maar was in oorsprong voorzien van een daklicht waarvan de constructie zich onder de pannen bevindt. Rechts van het ateliervenster bevindt zich een venster met draairamen (4 x 3 roedenverdeling) en een bovenlicht (6 x 3). De recente aanbouw tegen deze gevel heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Tegen de oostelijke ateliergevel is een aanbouw gelegen; in de oostgevel is deze voorzien van een in het midden geplaatste toegangsdeur in een rechthoekig kozijn met getoogde binnenzijde. Aan de rechterzijde naast de deur bevindt zich een staand venster met glas-in-lood.

Tegen de westgevel van het atelier is in 1913 het woonhuis gebouwd, hierna te noemen het landhuis.

Landhuis

Het landhuis bestaat in de basis uit een L-vormige plattegrond, met daarin de schuingeplaatste entreepartij, waardoor een vrije plattegrond ontstaat die verwantschap met de butterfly- of vlinderplattegrond vertoont. Een dergelijke vrije plattegrond en het samenspel van verschillende bouwmassa's, is beïnvloed door de Engelse landhuisstijl. Ook een element zoals kasteelachtige toren en het gebruik va naast de ingang duidt op deze stijlinvloed. In zijn verdere aanzien is het huis traditionalistisch en meer 'Oud Hollands' van karakter. Kenmerkend zijn de zorgvuldige toepassing van baksteen in Vlaams verband, de tuitgevels tussen zadeldaken, het glas-in-lood, de luiken en luifels en het transportluik met windkast.

Het landhuis is in handvormbaksteen in Vlaams verband gemetseld en heeft twee bouwlagen en een zolder. Het dak is gedekt met een rode, rechtsdekkende gegolfde Hollandse pan en L-vormig met boven de entreepartij een hoge steekkap. De westelijke- en noordelijke dakschilden zijn voorzien van een plat afgedekte houten dakkapel met een tweelichtkozijn voorzien van naar binnen draaiende ramen. De vensters in het landhuis zijn alle voorzien van een strekkenlaag boven de kozijnen. De

kozijnen zijn crème geschilderd. De ramen (met uitzondering van die in de dakkapellen) zijn alle voorzien van glas-in-lood. De daken eindigen in drie tuitgevels die zijn voorzien van vlechtingen.

De middelste tuitgevel aan de tuinzijde (zuidwestzijde) van het landhuis bevat de hoofdentree. Deze bestaat uit een dubbele paneeldeur met luifel, bovenlicht, zijlichten en stoep. De deur is voorzien van een rijk geprofileerde aanslag, getoogde lijsten en kleine rozetten. De zijlichten hebben een luik. Ter weerszijden van de deur bevinden zich twee afgeronde muurtjes waartegen houten bankjes zijn geplaatst en waartussen de stoep met sierstraatwerk is gelegen. Het geheel van voordeur met zijlichten en stoep wordt overdekt door een brede houten luifel, die met smeedijzeren haken aan het drieruits bovenlicht is bevestigd. Op de verdieping, recht boven de hoofdentree, bevindt zich een drielichtvenster en in de geveltop een houten luik met daarin een ruitvormig raampje. De tuitgevel eindigt in een gebogen bakstenen fronton.

De linker zijgevel van de rechter tuitgevel telt op de begane grond een venster met bovenlichten, op de verdieping een vast venster. De scheiding tussen atelier en hoofdgebouw wordt aangegeven door een licht uitzwenkende steunbeer afgedekt door een afzaat op 3/4 van de hoogte van het atelier.

De rechter tuitgevel is blind; hieraan is het - lagere - atelier gebouwd. Ter hoogte van de dakgoot is de gevel gesierd met een bakstenen tandlijst. De tuit van deze gevel wordt gevormd door een vanuit het atelier ingezwenkte bakstenen schoorsteen. Een andere schoorsteen bevindt zich op de knik van het L- vormige zadeldak.

De linker tuitgevel bevat beneden een driestrooksvenster met glas-in-lood. Op de verdieping bevindt zich een (even breed) samengesteld venster. In de top van de gevel bevindt zich een transportluik voorzien van een ruitvormig venster met daarboven een met lood gedekte windkast, rustend op twee schoren. Deze gevel is voorzien van sierankers: twee ter hoogte van de goot en één in de top boven de windkast.

Tussen de linker en de middelste tuitgevel bevindt zich een achtzijdige uitbouw (in vorm lijkend op een kasteeltoren), waarvan 4 van de 8 zijden buiten de overige gevels uitsteken. De uitbouw reikt tot de vensters van de verdieping. Ter hoogte van de verdieping doet de uitbouw dienst als balkon. Het muurwerk van de uitbouw wordt op circa 80 cm. vanaf de bovenzijde verfraaid door licht getoogde lisenen; de balustrade is afgewerkt met een rollaag. Het balkon is te bereiken door een houten toegangsdeur met een rechthoekig kozijn met halfronde binnenzijde. De deur bevindt zich in de rechter zijgevel ten opzichte van de linker tuitgevel (vrijwel evenwijdig, maar teruggelegen ten opzichte van de middelste tuitgevel).

De noordgevel kent op de begane grond vier vensters, op de verdieping twee enkele vensters links en een dubbel venster rechts. Een redelijk recente aanbouw verbindt de (later dan het huis gebouwde) stenen garage met het hoofdgebouw. Deze aanbouw en de garage hebben geen monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

De westgevel van het landhuis is te verdelen in een blind deel rechts en een deel met deur en vensters links. Beide delen worden van elkaar gescheiden door een tamelijk platte steunbeer die reikt tot tweederde van de gevel. Geheel links in de gevel bevindt zich de achterdeur van het pand (thans de hoofdingang). De getoogde geprofileerde deur is voorzien van een luifel op bewerkte schoren en een stoep. Rechts van de stoep bevindt zich een laag muurtje. Naast de deur bevindt zich

een dubbel raam met glas-in-lood bovenlichten. Op de verdieping bevinden zich twee gekoppelde vensters.

Waardering

Het in opdracht van S.C. Bosch-Reitz gebouwde atelier uit 1893 naar ontwerp van Hamdorff en het landhuis uit 1913 naar ontwerp van H.A. Pothoven (I) zijn van algemeen belang voor Laren uit oogpunt van:

<u>architectuurhistorische en kunsthistorische waarden</u>

- vanwege de bijzondere hoofdvorm en detaillering van het in traditionalistische stijl ontworpen landhuis waarin invloeden van de Engelse landhuis-stijl herkenbaar zijn;

- als voorbeeld van een vroeg werk in het omvangrijke oeuvre van architect H.A. Pothoven (I) die vooral bekend werd om zijn villa- en landhuisontwerpen;

- vanwege het karakteristieke houten atelier naar ontwerp van (?) Hamdorff waar het landhuis later tegenaan is gebouwd;

<u>situationele en ensemblewaarden</u>

- vanwege de bijzondere ligging op een driehoekig perceel in de landschappelijke en dorpse omgeving van Laren met zijn karakteristieke historische wegen- en perceelstructuren;

- vanwege de onderlinge relatie tussen het woonhuis, het atelier en de tuin naar ontwerp van de opdrachtgever en bewoner S.C.Bosch-Reitz met een clustering van de bebouwing aan de zijde van de Wally Moesweg;

<u>cultuurhistorische waarden</u>

- vanwege de ontstaans- en bewoningsgeschiedenis, te weten als atelier en woonhuis van S.C. Bosch-Reitz, die verbonden was met het schildersdorp Laren en daar ook als kunstenaar werkte, maar vooral internationale bekendheid genoot als kenner van Aziatische kunst, in het bijzonder van Chinees en Japans porselein;

<u>gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid</u>

- het landhuis en atelier hebben slechts minimale wijzigingen ondergaan sinds de bouwtijd, behoudens enkele aanbouwen die geen monumentale waarden hebben en niet in het bijzonder beschermingswaardig worden geacht;

- de opbouw van het landhuis in twee bouwlagen is ongebruikelijk voor Laren in deze periode en geeft het pand eigenheid en herkenbaarheid.

Literatuur

- Pol, G. van der en Cerutii, W,G.M. Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 214

- Leliman, J.H.W.en Sluyterman, Het Moderne Landhuis in Nederland, ‘s Gravenhage 1922,184,185

- Heyting, L, Een rijzige villa verscholen achter trossen blauwe regen krantenartikel NRC

- S. Bekke-Proost, Nieuwe aanwinsten, in Singer Bulletin 8, 15- 17, maart 1998

- Truus Ruiter, Bosch Reitz bleef zijn leven lang zoeken naar mooie dingen, website de Volkskrant www.vk.nl , 05-07-2002

- Ronald Stenvert e.a. Monumenten in Nederland, deel Noord Holland, Zeist / Zwolle 2005, op p. 417 wordt het pand Wally Moesweg 1 als één van de karakteristieke panden met ateliers in Laren genoemd.

- Lien Heyting, De wereld in een dorp, schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920, Amsterdam 1994 p. 38-42

- Margriet van Seumeren, Een mooi land. Wandelen door het kunstenaarsverleden van Laren en Blaricum, Laren 1997 p. 28,29

Foto ‘s 2012

De bescherming beperkt zich tot het houten atelier uit 1893 en het aangebouwde landhuis uit 1913.

zuidwestzijde met voormalige hoofdentree

zuidwestzijde

zuidwestzijde

voormalige hoofdentree zuidwestzijde

noordwestzijde met voormalige achterdeur

noordwestzijde met o.a. voormalige achterdeur die nu als hoofdentree wordt gebruikt

atelier zuidgevel

atelier zuidgevel met aanbouw zuidoostzijde

atelier noordgevel met atelierraam

De tuin

De tuin met muur en deel van de voormalige weg ‘op Huizen an’ heeft situationele en ensemblewaarden die aanvullend zijn op de architectuur- en kunsthistorische waarden, maar wordt niet op grond van de Monumentenverordening van de gemeente Laren beschermd.

Onderdelen die niet in het bijzonder beschermingswaardig worden geacht of zijn uitgesloten van bescherming.

Bakstenen garage en houten schuur aan de noordzijde van het huis langs de Wally Moesweg .

De houten schuur is een zelfstandige bouwkundige eenheid die niet tot het beschermde monument behoort. De bakstenen garage is met een uitbouw aan het beschermde monument verbonden. Er

worden geen monumentale waarden aan de garage toegekend en daarom wordt deze niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Aan zowel de lage witte uitbouw aan de noordoostgevel van het atelier als aan de uitbouw / tussenlid tussen het landhuis en de bakstenen garage wordt geen monumentale waarde toegekend. Beide elementen worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

5.22
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Wally Moesweg 3**
Kadastrale aanduiding	**: E 204**
Naam	**: De Borne**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: J. W. Hanrath (landhuis), A. C. van Dort (garage)**
Opdrachtgever	**: mej. Aug. de Wit**
Bouwjaar	**: 1905**
Bouwtype	**: landhuis**
Bouwstijl	**: Gooise Landhuisstijl**
Datum opname	**: 2 mei 2006**
Naam inventarisator	: 5.1.2e
Opmerkingen	: Een bezoek is niet mogelijk geweest. De beschrijving is gemaakt aan de hand van bouwtekeningen en vanaf de straat.

Inleiding:
Dit landhuis werd in 1905 gebouwd in opdracht van Augusta de Wit (1864-1935). Zij was geboren op Sumatra als een dochter van een hoge ambtenaar en is vooral bekend geworden als schrijfster en journaliste. In haar werk behandelde zij het onrecht in Nederlands-Indië en in 1907 beschreef zij in de roman 'Het dure moederschap' het milieu van de Gooise textielproletariaat. Augusta de Wit was lid van de Communistische Partij, voornamelijk omdat deze partij de autonomie van Nederlands-Indië voorstond. In 1910 verliet zij Laren.
Het landhuis 'De Borne' is ontworpen door de Hilversumse architect J. W. Hanrath als een klein landhuis bestaande uit een eetkamer, studeerkamer, keuken en twee slaapkamers. In 1924 maakte Hanrath in opdracht van F. Ruys- Evans een ontwerp voor een uitbreiding tegen de oostelijke zijde van het woonhuis met een woonkamer, een derde slaapkamer en een nieuwe vleugel voor de keuken tegen de voorgevel. In 1925 werd er wederom een extra kamer tegen de voorgevel bijgebouwd, nu naar ontwerp van J. F. Gruten, waardoor de voorgevel een symmetrische indeling kreeg. Vervolgens maakte A. P. van den Brink in 1934 een ontwerp voor een dienkeuken naast de eetkamer tegen de achtergevel. De garage is in 1922 ontworpen door architect A. C. van Dort. De huidige eigenaren hebben het dak voorzien van een

rieten kap, nadat de voorgaande eigenaren het oude rieten dak vervangen hadden door een leien dak. Het houten toegangshek voor de entree van het huis behoort waarschijnlijk tot het oorspronkelijke ontwerp.

Omschrijving:
Het complex bestaat uit een landhuis met een garage. Het geheel is vrij gelegen aan de Wally Moesweg en heeft een vrij uitzicht op de aan de voorzijde gelegen beschermd engrestant. Het gebouw is opgetrokken in baksteen op een U-vormige plattegrond met twee erkers en een kwart cirkelvormige aanbouw (1934) tegen de zuidelijke zijde. Het pand is één bouwlaag hoog met een rietgedekte kap. De kap wordt gevormd door twee kruisende zadeldaken met wolfeinden. De twee vleugels aan de voorzijde hebben ieder een eigen schilddak, waarbij de dakvlakken aan de buitenzijde van het huis, opgaan in de dakvlakken van de hoofdkap. De nokken van het dak zijn gedekt met een rietvorst. De vensters zijn voorzien van houten luiken en de ramen hebben een kleine roedenverdeling.
De voorgevel (noord) is symmetrisch ingedeeld. Links en rechts liggen de noordelijke gevels van de zijvleugels en in het midden is een teruggelegen verhoogde gevel met een wolfeind van het hoofdgebouw. Deze gevel van het hoofdgebouw heeft links op de begane grond een deuropening met rechts een zijlicht. Rechts van deze deuropening is een staand venster gelegen met twee ramen. Ter hoogte van de eerste verdieping is in het midden van de gevel een staand venster geplaatst met twee ramen. Aan weerszijden van dit venster is een staand ovaal venster geplaatst. Ter hoogte van deze vensters steken de nokken van de zijvleugels in het dakvlak van het hoofdgebouw. De noordelijke gevels van de zijvleugels hebben ieder in het midden een liggend venster met drie ramen. De westelijke vleugel heeft rechts van het venster een klein vierkant venster. In het dakvlak van het hoofdgebouw is aan iedere zijde van de topgevel een schoorsteen geplaatst.
De achtergevel (zuid) heeft rechts van het midden een verhoogde gevel met een wolfeinde. Geheel links is tegen deze gevel een aanbouw geplaatst uit 1934 van één bouwlaag hoog met een plat dak. Deze aanbouw heeft een gebogen gevelwand met een gebogen liggend venster met drie ramen. Rechts van deze aanbouw bevindt zich een vierhoekige erker met een rondgaand venster met vier ramen. In het midden van de zuidelijke gevel is, midden onder het wolfeind een zeshoekige erker gelegen die twee bouwlagen hoog is met een plat dak. Op de begane grond heeft de erker in het midden een stolpdeur met links en rechts een venster met twee ramen. Op de tweede verdieping heeft de erker een rondgaand venster met zes ramen. Rechts van de zeshoekige erker bevindt zich op de begane grond een liggend venster met drie ramen. Op de eerste verdieping is links en rechts van de zeshoekige erker een rond venster geplaatst. In het dakvlak bevindt zich links van het wolfeinde een schoorsteen. Recht boven de erker is een nieuwe dakkapel geplaatst.
De linker zijgevel (oost) bestaat uit een verhoogde gevel met een wolfeind van het hoofdgebouw en de zijgevel van de oostelijke vleugel. Voor de verhoogde gevel is op de begane grond een glazen nieuwe aanbouw aangebracht. Ter hoogte van de eerste verdieping is ter hoogte van de eerste verdieping een staand venster geplaatst met een stolpraam. In het midden van de zijgevel van de oostelijke vleugel bevindt zich een staand venster met een stolpraam.
De rechter zijgevel (west) bestaat uit een verhoogde gevel met een wolfeind van het hoofdgebouw met links de zijgevel van de westelijke vleugel en rechts de zijgevel van de aanbouw tegen de achterzijde. In de verhoogde gevel is links op de begane grond een smal staand venster geplaatst. Rechts van dit venster is een staand

venster gelegen met twee ramen. Op de eerste verdieping is midden in de gevel een liggend venster aangebracht met drie ramen. In de zijgevel van de westelijke vleugel is geheel rechts een smal staand venster geplaatst. In het midden van de zijgevel van de aanbouw tegen de achterzijde bevindt zich een rond venster. Het dak boven de deuropening is ter plaatse opgetrokken. In het dakvlak van het hoofdgebouw, recht boven de nok van het oost-west geplaatste dak, is een halfrond venster in het kruisende dakvlak aangebracht.

De garage is westelijk van het landhuis gelegen. Deze is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond met een aanbouw op de zuidelijke zijde. Het gebouw is één bouwlaag hoog met een rietgedekt schilddak boven de garage en een plat dak boven de aanbouw. De nok van het schilddak is gedekt met een rietvorst. De noordelijke gevel bevat een deuropening met moderne garagedeur. De oostelijke gevel heeft rechts in de gevel een liggend venster. De westelijke gevel heeft links een liggend venster. Rechts van dit venster in de gevel van de aanbouw, is een deuropening aangebracht. De zuidelijke gevel is blind.

Redengevende omschrijving:

De villa is van cultuurhistorische waarde:
- Als voormalige woonhuis van Augusta de Wit.
- als uitdrukking van de landschappelijk ontwikkeling van Laren van boerendorp tot villadorp, mede in relatie tot het tegenoverliggende engrestant

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp, het materiaal en de detaillering
- vanwege de plaats in het oeuvre van architect J. W. Hanrath
- vanwege de gefaseerde ontwikkeling van het klein landhuis tot een symmetrisch ontworpen pand

De villa is van ensemblewaarde:
- vanwege haar zeer beeldbepalende ligging aan de Wally Moesweg/hoek Tafelbergweg tegenover een Larens engrestant, te midden van het groen en in relatie tot omliggende gerelateerde bebouwing, zoals Wally Moesweg 1 (Pruikenburg)

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, G. van der, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982.

De voorgevel (noord) met rechts de garage

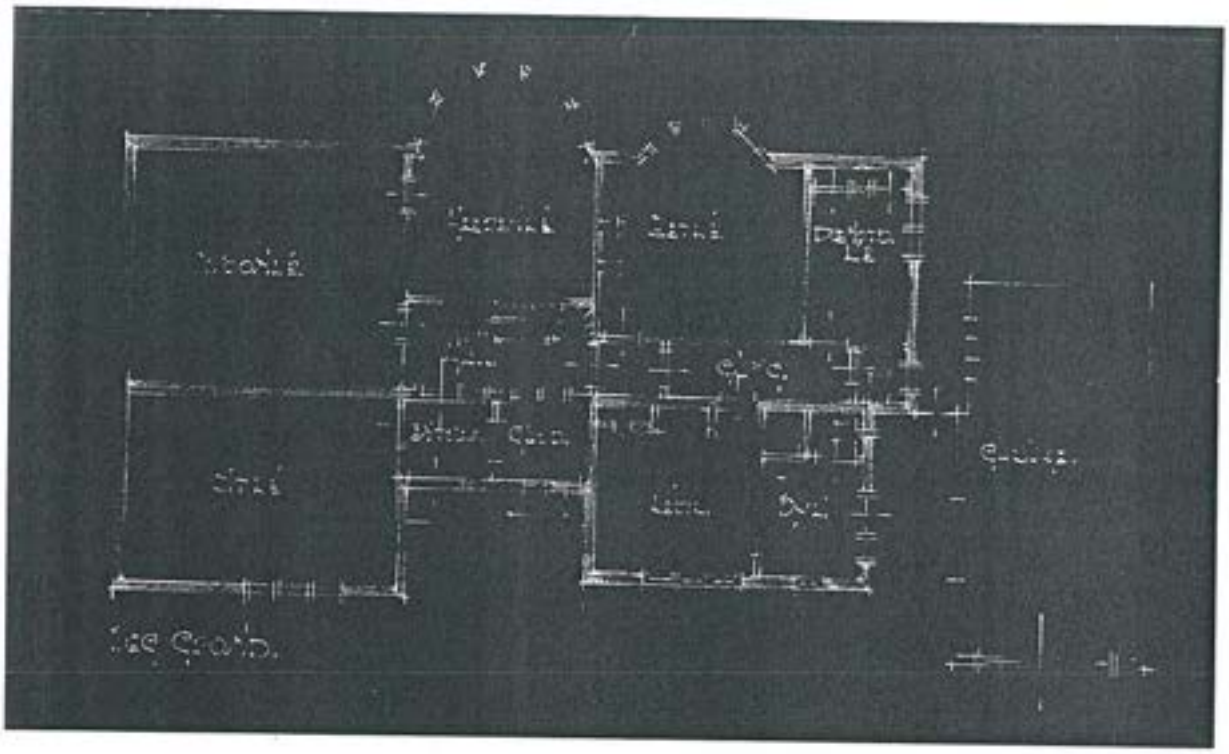
De voorgevel (noord) van de villa

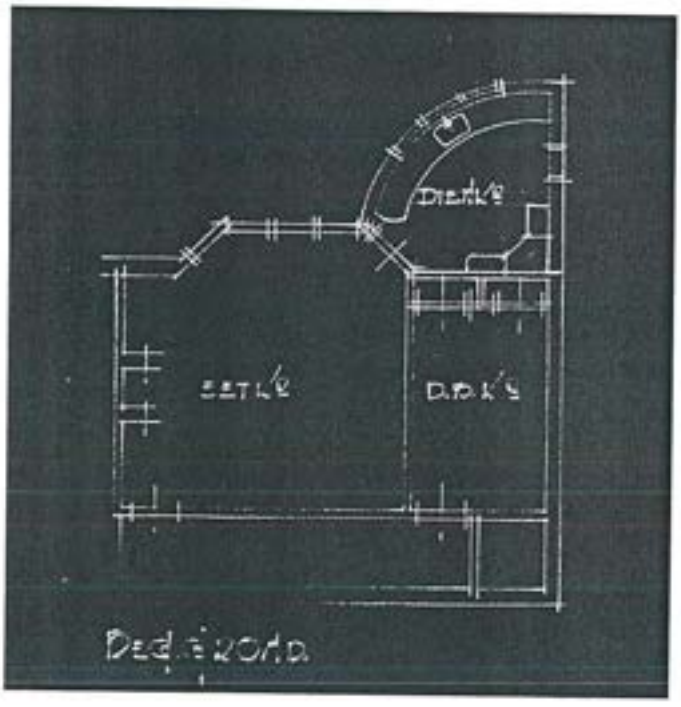
De achtergevel (zuid) , de eerste verdieping met de zeshoekige erker en de nieuwe dakkapel

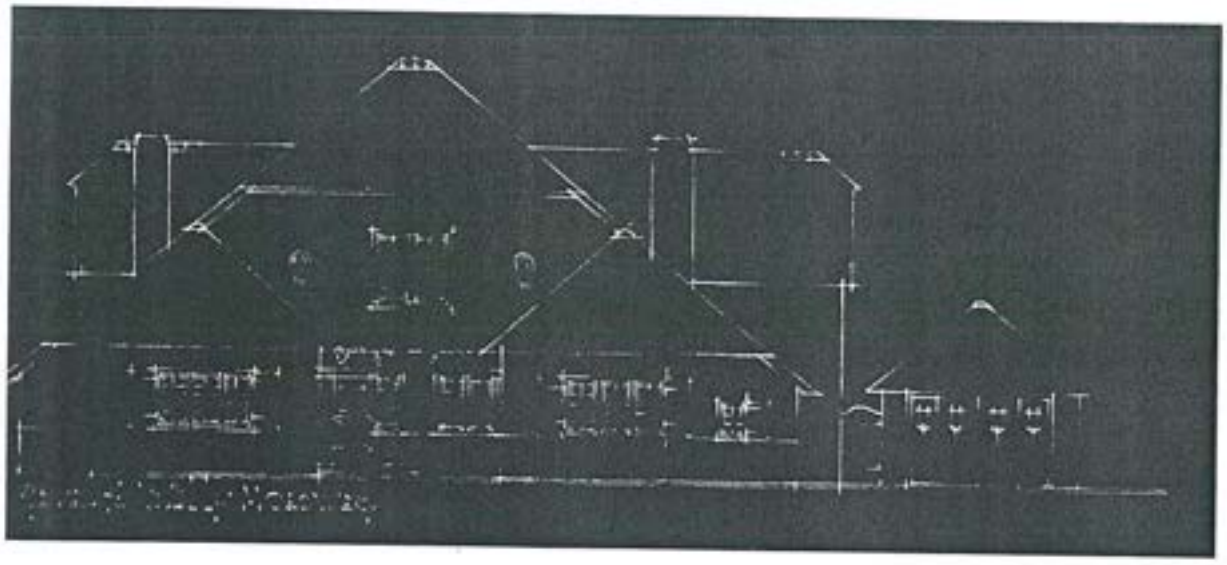
De westelijke gevel van het woonhuis en de garage.

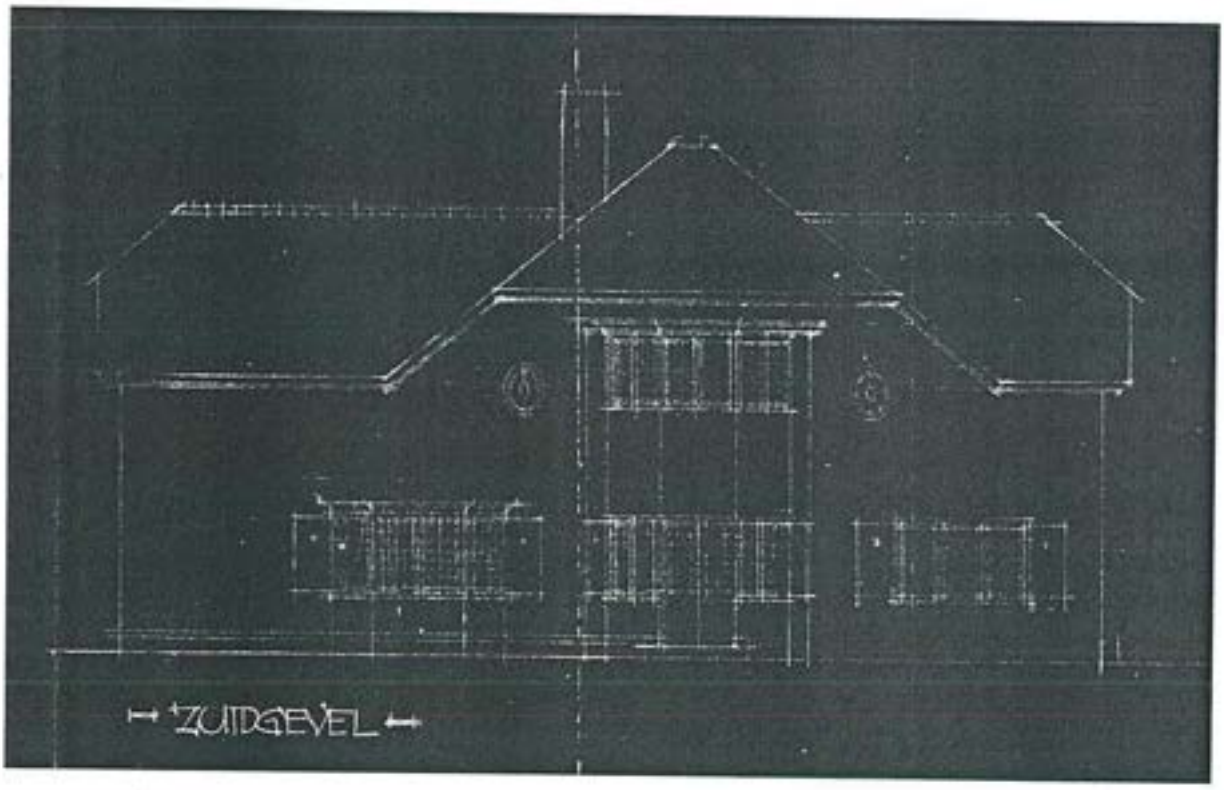
Plattegrond van villa 'De Borne' , rond 1933, met rechts de garage

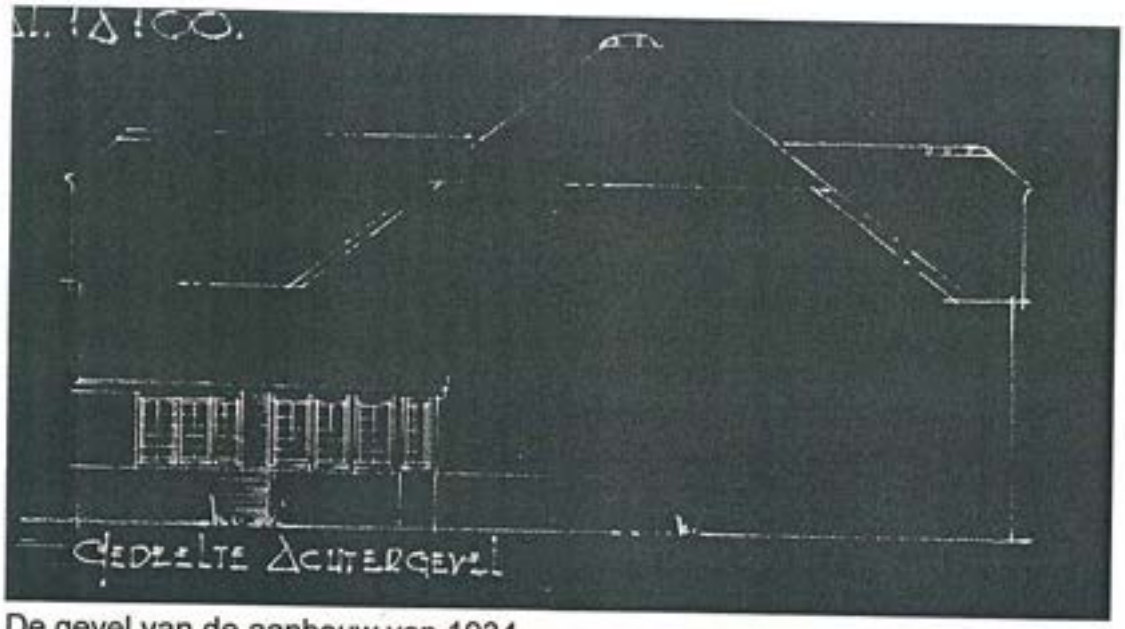
Plattegrond met de aanbouw uit 1934. De aanbouw sluit op de bovenstaande tekening aan, rechtsboven in de hoek.

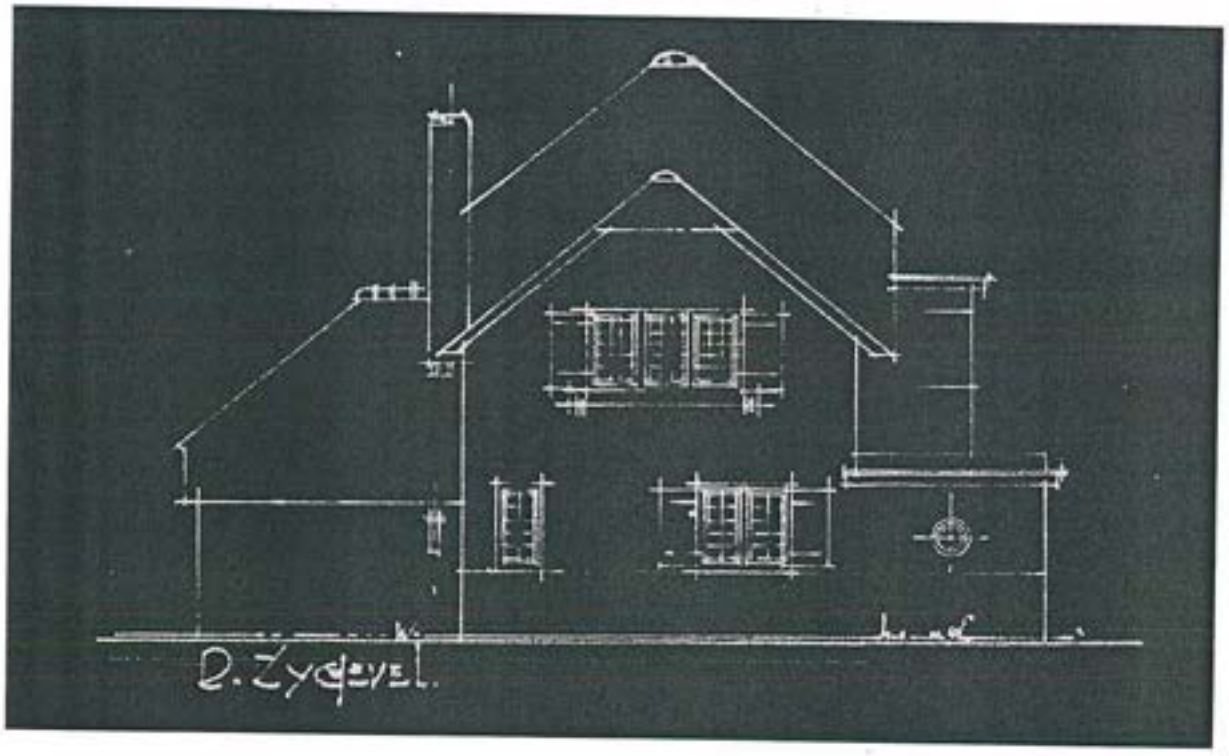
De voorgevel (noord)

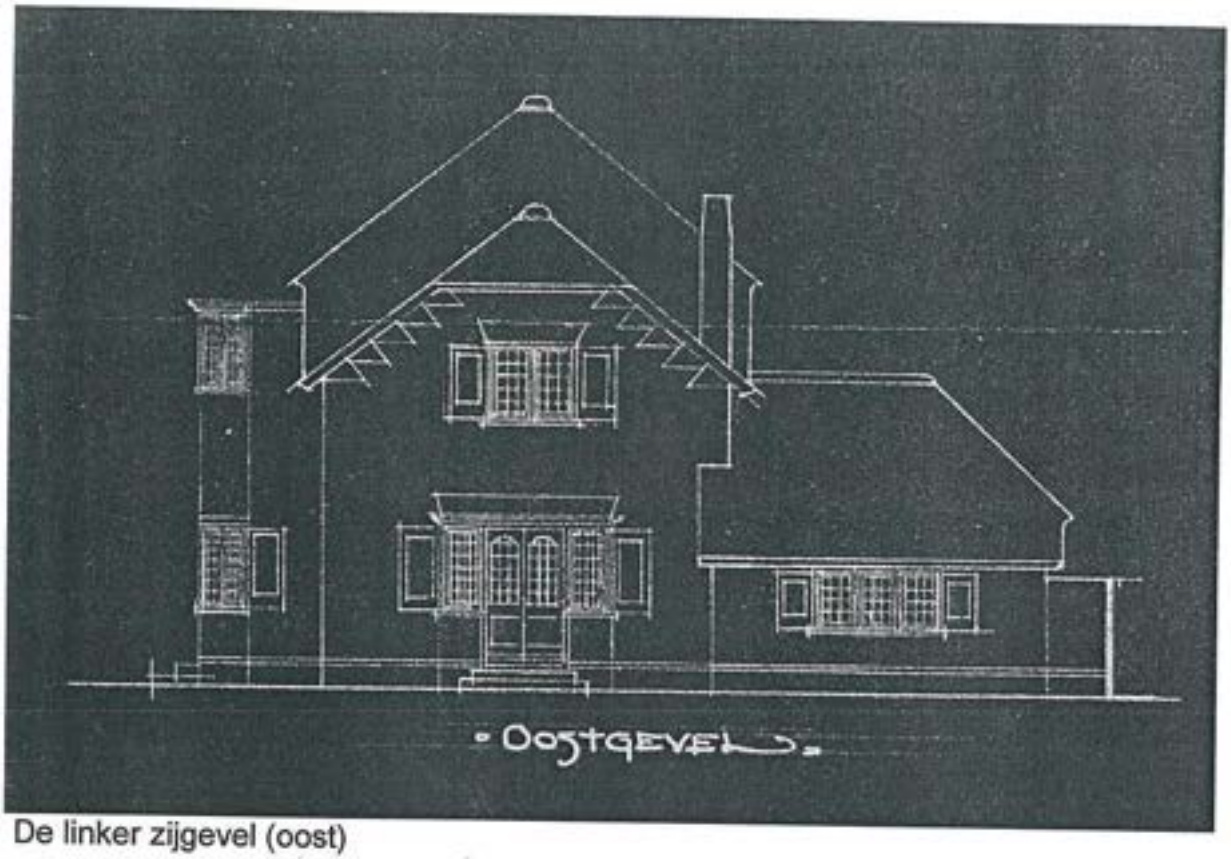
De achtergevel (zuid)

De gevel van de aanbouw van 1934

De rechter zijgevel (west)

De linker zijgevel (oost)

LAREN, ZEVENEND 11-13-15 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Zevenend 11-13-15

postcode + plaats : 1251 RK LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : niet van toepassing

oorspr.functie : woning

huidige functie : woning

bouwjaar : 18e eeuw

verbouwingen : diverse zonder datum, meeste tweede helft twintigste eeuw

architect : onbekend

opdrachtgever : onbekend

bouwstijl : traditioneel

bouwtype : (land)arbeiderswoning

kadastrale aanduiding : Laren G 3390 / G3391 / G 3392

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 28-09-2012

datum beschrijving : 04-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing tot gemeentelijk monument beperkt zich tot het volgende object: de (land)arbeiderswoningen Zevenend 11-13-15. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Deze voormalige arbeiderswoningen liggen verscholen achter de winkels van de Sint Janstraat midden in het centrum van Laren. Zowel het bouwtype van enkele achter elkaar onder één dak geplaatste woningen als de functie van arbeiders- / daglonerswoningen zijn zeer kenmerkend voor Laren. Ze worden ook wel wevershuisjes genoemd. Ook de ligging is typerend: in het agrarische verleden van Laren werd de bebouwing als het ware verstrooid binnen de structuur van brinken, paden, driften en engen. Daardoor konden bijzondere, onverwachte bebouwingsclusters ontstaan. De huisjes liggen vlak bij de Brink, van oudsher het centrum van Laren. Er zijn geen bouwdossiers in het gemeentearchief van Laren, waardoor de bouwgeschiedenis in grote lijnen uit mondelinge bron en bouwsporen is opgetekend. De woningen moeten dateren uit circa 1700, wat overeenkomt met andere panden met eenzelfde bouwtype en materialisering. In nr. 11 hebben enkele generaties van dezelfde familie gewoond. In één van de ramen aan de noordzijde stond in het glas gekerfd 'Barend 1843'. Dit was Barend Bouwman, een voorvader van de huidige eigenaar. In het verleden bevonden zich aan de achterzijde (zuidzijde) bedsteden met ertussen een voorraadkast en een spoelkeuken. De zuidgevel was daarom nagenoeg blind. De woning nr. 11 had aan de westzijde in een kleine stal, waar de geiten stonden. Daar was ook een achterdeur die inmiddels is dichtgemetseld. In de kopse westgevel bevonden zich drie raampjes op de begane grond en één in de topgevel. In de oostgevel van nr. 15 zijn deze raampjes en indeling nog steeds aanwezig. De indeling van de noordgevel (voorgevel) van de drie woningen is in de loop van de tijd voor zover bekend nauwelijks gewijzigd. Wel zijn in nr. 11 de roeden verdwenen, bij de nrs. 13 en 15 zijn deze nog aanwezig. Verbouwingstekeningen geven vermoedelijk de authentieke situatie weer. Op tekeningen uit 1977 is te zien dat tegen de zuidgevel ook bij nr. 13 en 15 de spoelkeuken en de bedsteden aanwezig waren waardoor deze van oorsprong nagenoeg blind was. In de zuidgevels van nr. 13 en 15. bevonden zich een keukendeur en een raampje, in het laatste kwart van de 20^{e} eeuw zijn er net als bij nr. 11 verschillende vensters en deuren aan toegevoegd. Ondanks de aanpassingen aan de eisen van de tijd is het gesloten rieten dak grotendeels behouden en wordt door een beperkt aantal kleine dakramen doorbroken. Het dak loop niet strak door, maar de individuele woningen zijn herkenbaar aan kleine verschillen in breedte en hoogte

Achtergevel nr. 15, bestaande toestand in 1977 (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. 6373).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen en paden, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk 'uitgestrooid'. Het pand Zevenend 11-13-15 maakt deel uit van deze oude structuur. Opvallend is de ligging achter de bebouwing van de Sint Janstraat, juist ten zuiden van De Brink. Het pand ligt met de nok haaks op de Sint Janstraat en evenwijdig aan het pad dat vanaf de Sint Janstraat ook toegang geeft tot een blok van vier arbeiderswoningen uit omstreeks 1880 voor arbeiders van houthandel Van Dijk. Recent is het pad doorgetrokken naar het oosten en komt uit naast Eemnesserweg 10-12.

Architectonische omschrijving

Het blok van drie arbeiderswoningen uit de 18e eeuw onder één dak heeft een rechthoekige plattegrond en is opgetrokken in een klein formaat handvorm baksteen, gemetseld in kruisverband. De beide kopse gevels zijn voorzien van vlechtingen en tuitgevels met staafankers. Het pand is één bouwlaag hoog onder een rieten zadeldak. De onderverdeling in drie woningen is herkenbaar aan de voordeur en drie vensters in de noordgevel (voorgevel). De meeste vensters hebben een bovenlicht en onderluiken, maar in nr. 13 bevindt zich aan de rechterzijde tegen de scheiding met nr. 15 een zesruits schuifvenster met volledige luiken. In de achtergevel zijn verschillende vensters en deuren aanwezig die voornamelijk uit de tweede helft van de twintigste eeuw dateren en deels in een historiserende stijl zijn gemaakt. In de zuid- (achtergevel) en westgevel (rechter zijgevel) zijn bouwsporen aanwezig van voormalige vensters en deuren. De oostgevel (linker zijgevel)is voorzien van drie vensters met een luik en een zolderraampje met roeden in de topgevel. De westgevel was vroeger identiek ingedeeld als de oostgevel.

Waardering

De arbeiderswoning Zevenend 11-13-15 te Laren uit de 18e eeuw met verbouwingen uit de tweede helft van de 20e eeuw is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een voor het agrarisch verleden van Laren zeer karakteristieke arbeiderswoning van 18e eeuwse oorsprong, waarvan de hoofdvorm met vrijwel gesloten rietgedekte kap gaaf bewaard is gebleven, evenals de hoofdopzet van de gevelindeling;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de voor Laren karakteristieke structuur met het vanuit de Brink uitwaaierende patroon van wegen en paden, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden en als deel van de daarbij behorende verstrooid gelegen bebouwing, en in dit geval vanwege de kenmerkende verscholen ligging achter de bebouwing van de Sint Janstraat;

cultuurhistorische waarden

-als zichtbaar en herkenbaar onderdeel van het agrarische verleden van Laren.

gaafheid en herkenbaarheid

De hoofdvorm is zeer gaaf behouden evenals de materialisering en elementen als de tuitgevel met vlechtingen, staafankers en kleine handvorm baksteen. Zij getuigen zichtbaar van de ouderdom van het pand, evenals de zeer beperkt met dakramen doorbroken rietgedekte kap, waardoor het herkenbaar is als een oude arbeiderswoning. De gevelindeling is in grote lijnen behouden, vooral de indeling in drie huizen is aan de noordzijde duidelijk zichtbaar en de originele indeling van de oostgevel is behouden.

zeldzaamheid

Het pand behoort tot een groep van karakteristieke arbeiderswoningen en boerderijen die getuigen van het agrarische verleden van Laren en tevens vertellen van de romantiek waarvoor de vele kunstenaars aan het einde van de 19e en begin 20e eeuw naar Laren kwamen. Zevenend 11-13-15 behoort tot de voor Laren gebruikelijke geschakelde variant van twee of drie achter elkaar gelegen arbeidershuisjes onder één dak, die ook wevershuisjes worden genoemd. Het is een karakteristieke maar ook kwetsbare groep objecten, waarvan een representatief aantal zeker bescherming verdient.

Foto's 2012

Zevenend 11-13-15 vanaf de Sint Janstraat , noordzijde

Zevenend 11, noordgevel (voorgevel)

Zevenend 11, zuidgevel (achtergevel)

Zevenend 11, westgevel (rechter zijgevel))

Zevenend 13, noordgevel(voorgevel)

Zevenend 13, zuidgevel (achtergevel) , het roedenraam dateert waarschijnlijk uit de bouwperiode van het pand.

Zevenend 13, zuidgevel (achtergevel), het toiletraampje was in1979 reeds aanwezig, de twee vensters rechts zijn in 1979 aangebracht.

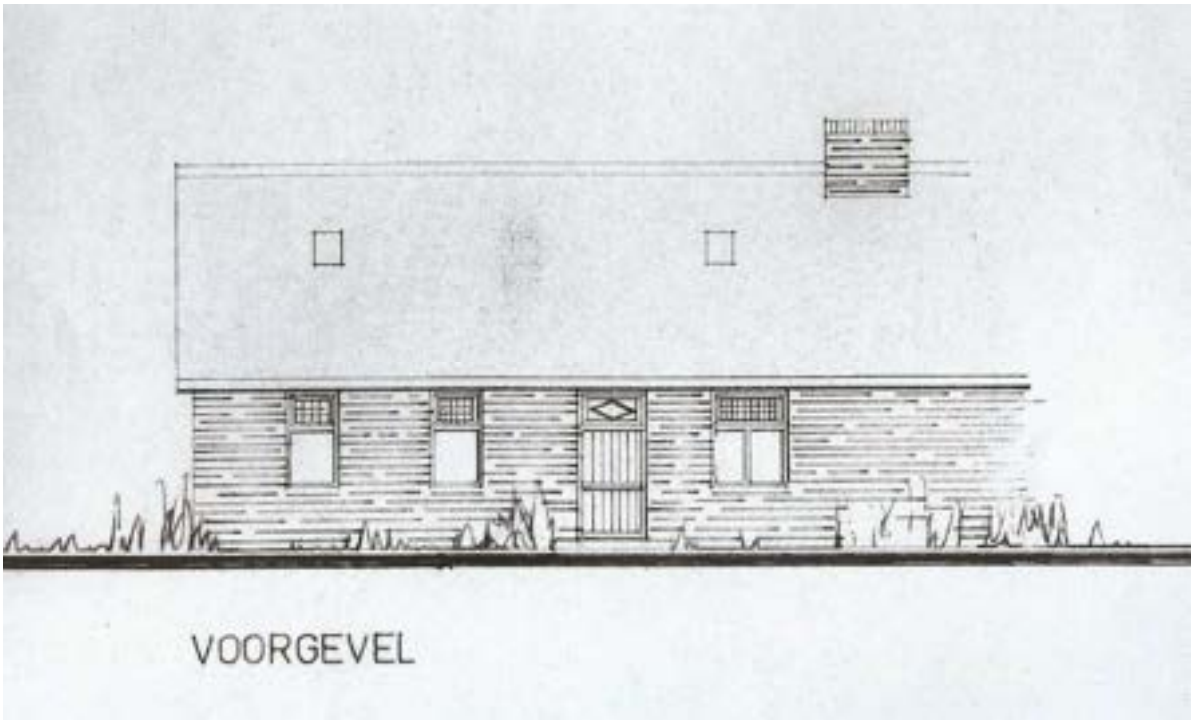
Zevenend 13, zuidgevel (achtergevel). De achterdeur bevindt zich ter plaatse van de oorspronkelijke achterdeur.

Zevenend 15, noordgevel (voorgevel)

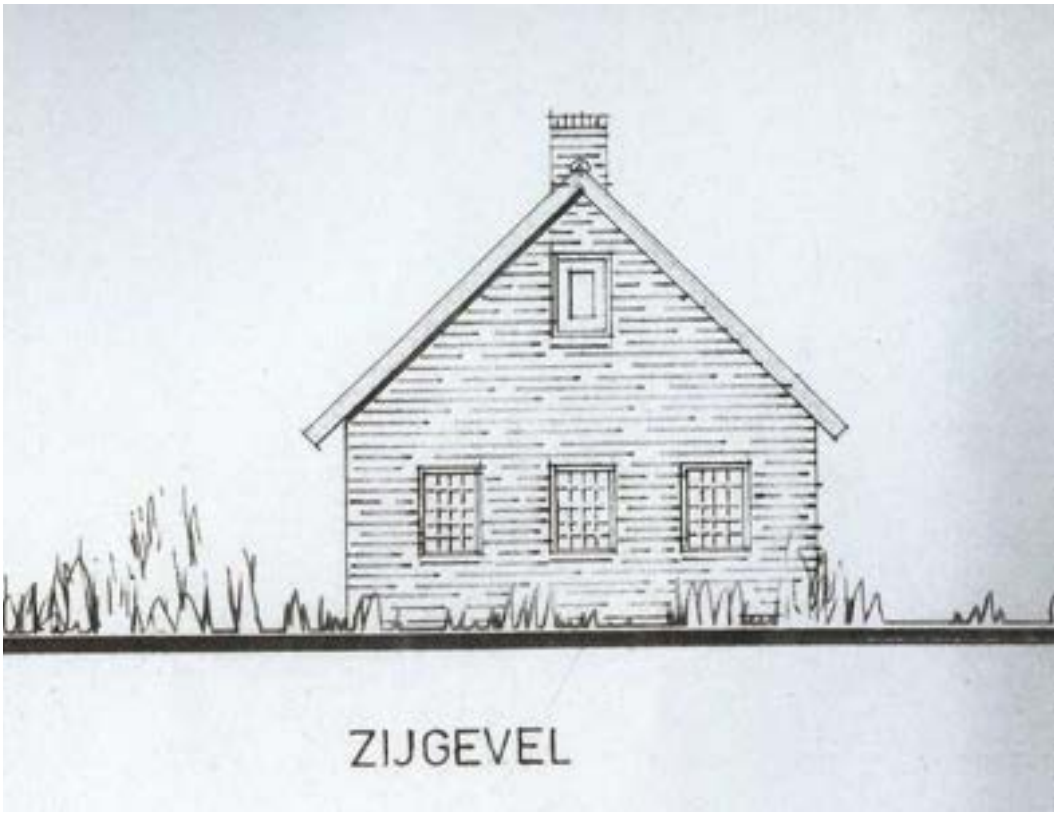
Zevenend 15, noordgevel (voorgevel)

Voorgevel (noordgevel) nr. 15, bestaande toestand in 1977 (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. 6373). Deze is identiek aan de huidige situatie.

Zevenend 15, oostgevel (linker zijgevel)

Oostgevel (linker zijgevel) nr. 15, bestaande toestand in 1977 (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. 6373).Deze is identiek aan de huidige situatie.

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers nr. 6373, 6867, 6869 en 8418

- Ronald Stenvert e.a. *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, p.415, 416: '*In de dorpskern zijn nog diverse tot woningen verbouwde boerderijen bewaard gebleven van het zogeheten 'Gooise hallenhuistype'. Deze langgerekte driebeukige hallenhuisboerderijen hebben een flauwhellend dak en een dwarsdeel met zijbaander en opgelichte kap. …. Tussen de boerderijen stonden van oudsher (land)arbeiderswoningen. …. Wevers en daglonershuisjes werden dikwijls samengevoegd tot lange diepe afdakwoningen'*.

- mondelinge informatie van eigenaar nr. 11 de heer Grob

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- Karel Loeff, De boerderij behouden, *Tijdschrift Historische Kring Laren*, 2003 (3), p. 18-30

- Historische Kring Laren, *Langs Brinken en boerderijen* , monumentenroute OMD 1998

- A.H.F. (Wiet) de Boer, *Laren van A tot Z*, Laren 2005, De Boerderij, p. 28 e.v.

2.6
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 38**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderij**
Architect	:	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1917**
Bouwtype	:	**langhuisboerderij**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	De boerderij is afgebeeld op het omslag van 'Laren in het Gooi' door Henri Polak, dat verscheen in 1925 ter gelegenheid van het 12,5 jarig bestaan van de welstandsverordening. De tekening van de voorgevel werd vervaardigd door J. Briedé.

Inleiding:
In 1917 door de Larense architect H.F. Smit ontworpen langhuisboerderij van het type achterbaander. De boerderij heeft een opvallende verschijning door de Amsterdamse School-invloeden in het ontwerp. In 1978 is de boerderij gesplitst: de deel is herbestemd tot woonhuis.

Omschrijving:
Aan het Zevenend, hoek Lantentijmen gelegen boerderij van één bouwlaag op rechthoekige plattegrond onder hoog opgaand rietgedekt zadeldak. De schoorstenen zijn versierd met uitkragend metselwerk.
De kopse voorgevel aan het Zevenend is symmetrisch ingedeeld met in het midden de entree, bestaande uit een deur met bovenlicht. Ter weerszijden is een kozijn gezet met stolpramen en bovenlichten met vierruits vensters en een middenstijl. De vensters zijn voorzien van luiken. Op de verdieping bevinden zich twee tweelichtkozijnen met zesruits vensters. De topgevel is boven een uitkragende lijst voorzien van siermetselwerk. De gevel is voorzien van Y-vormige muurankers.

De rechterzijgevel bevat een dito kozijn met luiken als in de voorgevel, een dito deur en een klein venster. Het voormalige stalgedeelte heeft een deur met bovenlicht en zijlicht en drie vensters met luiken.

De linkerzijgevel bevat een kozijn met luiken als in de voorgevel, een deur en een klein venster. Het stalgedeelte bevat twee deuren en twee vensters met luiken.

De achtergevel heeft in het midden ter grootte van de deeldeuren een samengesteld kozijn met deuren en bovenlichten. Ter weerszijden bevindt zich een venster. Op de verdieping zijn twee vensters gezet. In de top bevindt zich een klein vesnter. De gevel is voorzien van vlechtingen en randen van uitkragend metselwerk en heeft een uitkragende tuit.

Voor de voorgevel zijn leilinden geplant. De boerderij wordt omgeven door een rand van zwerfkeien.

Redengevende omschrijving

De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf bewaarde langhuisboerderij uit het eerste kwart van de 20ste eeuw, in Amsterdamse Schoolstijl ontworpen door de Larense architect H.F. Smit.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als representatief voorbeeld van een boerderij in het agrarische Laren van rond de eeuwwisseling.

Van situationele waarde

-vanwege de prominente ligging op de hoek van het Zevenend en Lantentymen.

Bronnen en literatuur:

G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, 'Laren, rijk aan Monumenten', Laren 1982, 130
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, div. nrs. (654, 3699, 6635)

Zevenend 38

Detail omslag boekje H. Polak
t.g.v. 12,5 jaar welstandscommissie.

Voorgevel (Zevenend)

Detail metselwerk topgevel

Rechterzijgevel

Rechterzijgevel voormalige deel (Lantentijmen)

Achtergevel

Linkerzijgevel, gezien vanaf de achterzijde (Lantentijmen)

2.7
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 45-47 (a)**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**langhuisboerderij**
Architect	:	**Onbekend**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**omstreeks 1880-1900**
Bouwtype	:	**langhuisboerderij, achterbaander**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**Oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Inleiding:
Aan het einde van de 19de eeuw gebouwde langhuisboerderij, gebouwd als zijbaander. De boerderij was eigendom van de families Willard en Rigter. In 1933 vond er een inwendige verbouwing plaats door architect A.P. van den Brink. Na de Tweede Wereldoorlog zijn de baanderdeuren verplaatst naar de achtergevel.
In 2004 is de rieten dakbedekking vervangen door gesmoorde Hollandse pannen. Het pand staat met de gevel haaks op de weg. Voor de gevel bevindt zich een ondiepe tuin met leilinden.

Omschrijving:
De haaks op het Zevenend gelegen langhuisboerderij is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een pannen gedekt zadeldak. De boerderij is voorzien van dakkapellen, die niet oorspronkelijk zijn.

De voorgevel aan het Zevenend heeft een symmetrische indeling met vier zesruits schuifvensters voorzien van luiken. Daarboven zijn twee vierruits vensters geplaatst en een dito venster in de top. De gevel is uitgevoerd met een tuit en vlechtingen.

De rechter zijgevel bevat een klein venster ter hoogte van de kelder, een zesruits venster met luiken, de hoofdentree, bestaande uit een houten deur met bovenlicht, een dito venster met

luiken, een klein venster met luiken en twee mestdeuren. Tussen en boven de deuren bevindt zich een gietijzeren stalvenster.

De linker zijgevel bevat eveneens twee mestdeuren, een deur met venster met bovenlicht (ter plaatse van de voormalige baanderdeuren) en twee zesruits vensters met luiken, waartussen een houten deur.

De achtergevel vertoont een aantal bouwsporen en bevat de huidige deeldeuren, die zijn open gezet en voorzien van een tweede set deuren met glas, een loopdeur rechts van de baanderdeuren en een klein venster met recent (niet oorspronkelijke) luiken. In de top is een stolpvenster gezet met bovenlicht en (niet oorspronkelijke?) luiken met daarboven een stalvenster.

Voor de voorgevel staan leilinden.

Redengevende omschrijving

De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een qua hoofdvorm en gevels gaaf bewaarde langhuisboerderij van omstreeks 1900.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als representatief voorbeeld van een boerderij in het agrarische Laren van rond de eeuwwisseling.

De boerderij is van situationele waarde

-vanwege de opvallende ligging haaks op het Zevenend, dicht op de weg.

Bronnen en literatuur:

Boerderijen-inventarisatie T. van Tol, 1984
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, nr. 1748.

Voorgevel Zevenend

Idem

Voorgevel, detail topgevel

Linker zijgevel gezien naar de weg

Rechter zijgevel vanaf de achterzijde

Idem

Detail linker zijgevel: entree

Achtergevel

2.8
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 62 / 't Paadje 31**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**twee woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderij**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1870-1890**
Bouwtype	:	**langhuisboerderij, achterbaander**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:
Vanwege het ontbreken van bouwtekeningen is de boerderij gebouwd voor 1900. Op basis van architectonische kenmerken is deze boerderij te dateren in de periode 1870-1890. Het stalgedeelte is in de 1972 herbestemd tot woonhuis naar ontwerp van architect Jan Juffer. De toenmalige toestand (gevels, indeling) is bij deze gelegenheid op tekening gezet.
Voor en opzij van het oorspronkelijke woonhuisdeel staan leilinden.

Omschrijving:
De met de langsgevel enigzins gerend van het Zevenend gelegen boerderij is opgetrokken op rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak. De zijgevels zijn bepleisterd en boven een zwarte plint witgeschilderd. Het dakvlak wordt doorbroken door niet oorspronkelijke dakkapellen.

De kopse voorgevel is uitgevoerd met strekkenlagen boven de vensters, vlechtingen, muurankers en een tuit. De gevel heeft een quasi-symmetrische indeling met vier vensteropeningen op de begane grond, waarvan de tweede van links is uitgevoerd als deur. De deur is deelbaar en bevat een venster en bovenlicht. De vensters zijn zesruits schuifvesters met luiken. In de top bevindt zich een tweelichts kozijn met luiken en getoogd vierruits bovenlicht.

De rechter zijgevel bevat drie zesruits schuifvensters met luiken. Daarnaast bevindt zich een kleine loopdeur. Het voormalige stalgedeelte bevat een deur met bovenlicht waarin een levensboom (niet oorspronkelijk). Daarnaast bevinden zich vensteropeningen op de plaats van toenmalige betonnen stalramen.

De linker zijgevel bevat ter hoogte van het woonhuisdeel en links entree en twee vensters met luiken. Het voormalige stalgedeelte bevat nieuwe kozijnen op de plaats van de voormalige (betonnen stal-)vensters. Tegend e gevel is een niet beschermenswaardige erker gezet. Daarnaast bevinden zich stolpdeuren.

De achtergevel is grotendeels gepotdekseld en bevat glazen deuren met roedenverdeling ter plaatse van de staldeuren. Links bevindt zich een glasdeur met luik, in de topgevel bevindt zich een venster ter plaatse van het voormalige hooiluik. De gevel wordt gesierd door een eenvoudige makelaar.

Redengevende omschrijving
De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als herkenbaar voorbeeld van een eind 19de eeuwse langhuisboerderij, herbestemd tot twee woonhuizen. Van belang vanwege de hoofdvorm, het materiaalgebruik en de relatieve gaafheid.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als herkenbaar relict van het agrarische Laren in de Zevenend-buurt.

Van situationele waarde

-vanwege de opvallende en karakteristieke ligging, iets gerend ten opzichte van de weg, aan het Zevenend op de hoek van 't Paadje.

Bronnen en literatuur:
Boerderijen-inventarisatie T. van Tol, 1984
G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, 'Laren, rijk aan Monumenten', Laren 1982, 220
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, div. nrs. (4035, 5324)

Zevenend 62 / 't Paadje 31

Voorgevel 't Paadje

Idem

Voorgevel, detail topgevel

Rechterzijgevel (Zevenend)

Linker zijgevel, voorhuis

Idem, gezien vanaf de voorgevel

Achtergevel

Zijgevel deelgedeelte

1.11
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 69-71-73**
Kadastrale aanduiding	:	**G 233**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**drie woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**18de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	De panden Zevenend 69-71-73 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks van (thans) drie woningen, gebouwd in de achttiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat het rijtje reeds aangegeven. Het muurwerk is deels oorspronkelijk, de steenformaten en het metselwerk wijzen op een datering in de tweede helft van de 18de eeuw. De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, waarschijnlijk voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes'genoemd vanwege de in de tweede helft van de 19de eeuw opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
De ligging van het blok in de Zevenendbuurt is typerend door de haakse ligging op het pad tussen het Zevenend en de Caliskamp en de schuine ligging, achter de boerderij Zevenend 67, van het rijtje woningen. Oorspronkelijk bevond zich voor de woningen een openbaar voetpad. In 1971 is de meest rechter voordeur verplaatst naar het meest rechter vensterkozijn.

Omschrijving:

Schuin achter de boerderij Zevenend 67, met de kopse kamp op het pad Zevenend-Caliskamp gelegen rijtje van voormalige (land-) arbeiderswoningen. Het blok is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak, doorbroken

door schoorstenen. Aan de achterzijde loopt het dak lager door en wordt het slechts doorbroken door enkele kleine dakvensters en dakkapellen. Het muurwerk is grotendeels oorspronkelijk, met name in de voor- en zijgevels.
De voorgevel wordt gekenmerkt door een ritmische indeling van deuren en vensters. Vier oorspronkelijk deelbare voordeuren zijn gevat in een kozijn met geprofileerde bovendorpel en drielichts bovenlicht. De vensters zijn deels oorspronkelijk, deels aangepast en bestaan uit enkele of gekoppelde vensters, thans zonder luiken. De voorgevel heeft een gecementeerde plint en een lekgoot van zwerfkeien.
De linkerzijgevel is blind met uitzondering van een venster in de top.
De achtergevel is bepleisterd en deels geschilderd. De deels oorspronkelijke gevel bevat een drietal achterdeuren en kleine kozijnen.
Tegen de rechterzijgevel is een bakstenen schuur gebouwd. Deze is koud tegen de gevel van het pand aangezet en valt buiten de bescherming. De topgevel van rijtje woningen bevat een klein venster. De gevel is uitgevoerd met muurankers en vlechtingen.
Het interieur van de panden is deels oorspronkelijk.

Redengevende omschrijving

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok (land-)arbeiderswoningen uit de 18de eeuw in de Zevenendbuurt
-als representant van het agrarische verleden van het dorp.

Het object is van architectuurhistorische waarde
-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen
-vanwege de relatieve gaafheid van het geheel: hoofdvorm, muurwerk, indeling gevels en rieten kap.

Tevens van situationele waarde
-vanwege de voor Laren kenmerkende ligging: schuin achter boerderij Zevenend 67, met de kopse kant aan het pad Zevenend-Caliskamp.

Van ensemblewaarde
- in relatie tot Zevenend 67 (boerderij Lantentymen) en Zevenend 63-65 (boerderij Schenk).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, 1012 (1923, schuur) 2691 (1948, verb. Nr. 71 en 73), 3506 (1957, opslagruimte), 5096 (1971, verb. woonhuis).

Zevenend 69-73

Voorgevels vanaf nummer 69

Voorgevel nummer 71 en 73

Voorgevel nummer 73

Voorgevel nummer 69

Zij- en achtergevel nummer 69

Voorgevel nummer 71

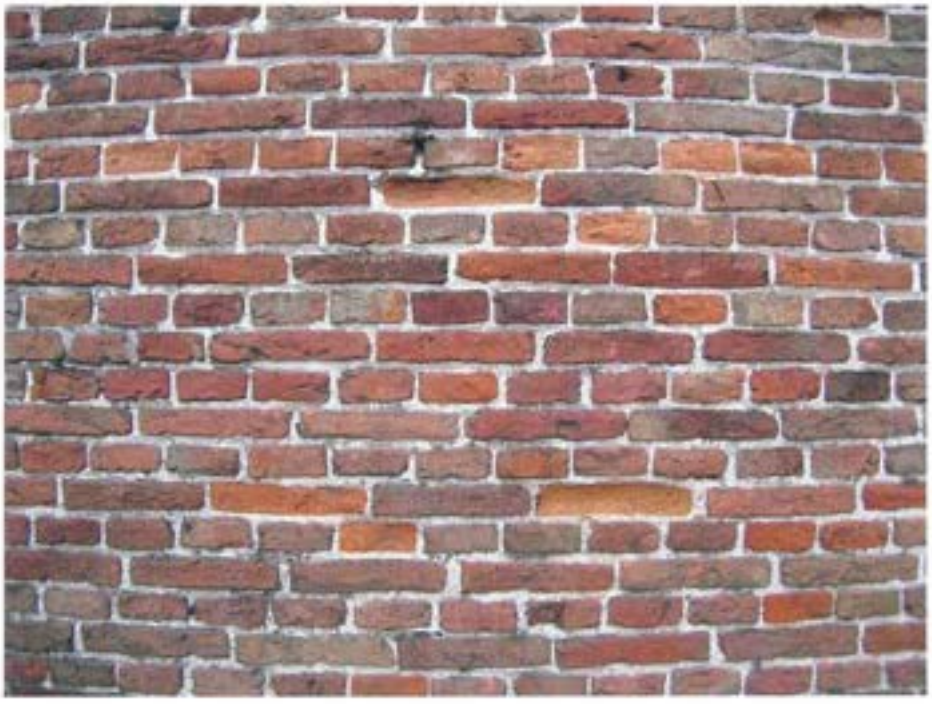
Achtergevel nummer 71

Voorgevel nummer 73

Achtergevel nummer 73

Gevel detail

Ensemble nummer 69 richting Zevenend 69 en boerderij Schenk (rechts)

1.11
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 69-71-73**
Kadastrale aanduiding	:	**G 233**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**drie woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**18de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	De panden Zevenend 69-71-73 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks van (thans) drie woningen, gebouwd in de achttiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat het rijtje reeds aangegeven. Het muurwerk is deels oorspronkelijk, de steenformaten en het metselwerk wijzen op een datering in de tweede helft van de 18de eeuw. De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, waarschijnlijk voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes'genoemd vanwege de in de tweede helft van de 19de eeuw opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
De ligging van het blok in de Zevenendbuurt is typerend door de haakse ligging op het pad tussen het Zevenend en de Caliskamp en de schuine ligging, achter de boerderij Zevenend 67, van het rijtje woningen. Oorspronkelijk bevond zich voor de woningen een openbaar voetpad. In 1971 is de meest rechter voordeur verplaatst naar het meest rechter vensterkozijn.

Omschrijving:

Schuin achter de boerderij Zevenend 67, met de kopse kamp op het pad Zevenend-Caliskamp gelegen rijtje van voormalige (land-) arbeiderswoningen. Het blok is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak, doorbroken

door schoorstenen. Aan de achterzijde loopt het dak lager door en wordt het slechts doorbroken door enkele kleine dakvensters en dakkapellen. Het muurwerk is grotendeels oorspronkelijk, met name in de voor- en zijgevels.
De voorgevel wordt gekenmerkt door een ritmische indeling van deuren en vensters. Vier oorspronkelijk deelbare voordeuren zijn gevat in een kozijn met geprofileerde bovendorpel en drielichts bovenlicht. De vensters zijn deels oorspronkelijk, deels aangepast en bestaan uit enkele of gekoppelde vensters, thans zonder luiken. De voorgevel heeft een gecementeerde plint en een lekgoot van zwerfkeien.
De linkerzijgevel is blind met uitzondering van een venster in de top.
De achtergevel is bepleisterd en deels geschilderd. De deels oorspronkelijke gevel bevat een drietal achterdeuren en kleine kozijnen.
Tegen de rechterzijgevel is een bakstenen schuur gebouwd. Deze is koud tegen de gevel van het pand aangezet en valt buiten de bescherming. De topgevel van rijtje woningen bevat een klein venster. De gevel is uitgevoerd met muurankers en vlechtingen.
Het interieur van de panden is deels oorspronkelijk.

Redengevende omschrijving

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok (land-)arbeiderswoningen uit de 18de eeuw in de Zevenendbuurt
-als representant van het agrarische verleden van het dorp.

Het object is van architectuurhistorische waarde
-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen
-vanwege de relatieve gaafheid van het geheel: hoofdvorm, muurwerk, indeling gevels en rieten kap.

Tevens van situationele waarde
-vanwege de voor Laren kenmerkende ligging: schuin achter boerderij Zevenend 67, met de kopse kant aan het pad Zevenend-Caliskamp.

Van ensemblewaarde
- in relatie tot Zevenend 67 (boerderij Lantentymen) en Zevenend 63-65 (boerderij Schenk).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, 1012 (1923, schuur) 2691 (1948, verb. Nr. 71 en 73), 3506 (1957, opslagruimte), 5096 (1971, verb. woonhuis).

Zevenend 69-73

Voorgevels vanaf nummer 69

Voorgevel nummer 71 en 73

Voorgevel nummer 73

Voorgevel nummer 69

Zij- en achtergevel nummer 69

Voorgevel nummer 71

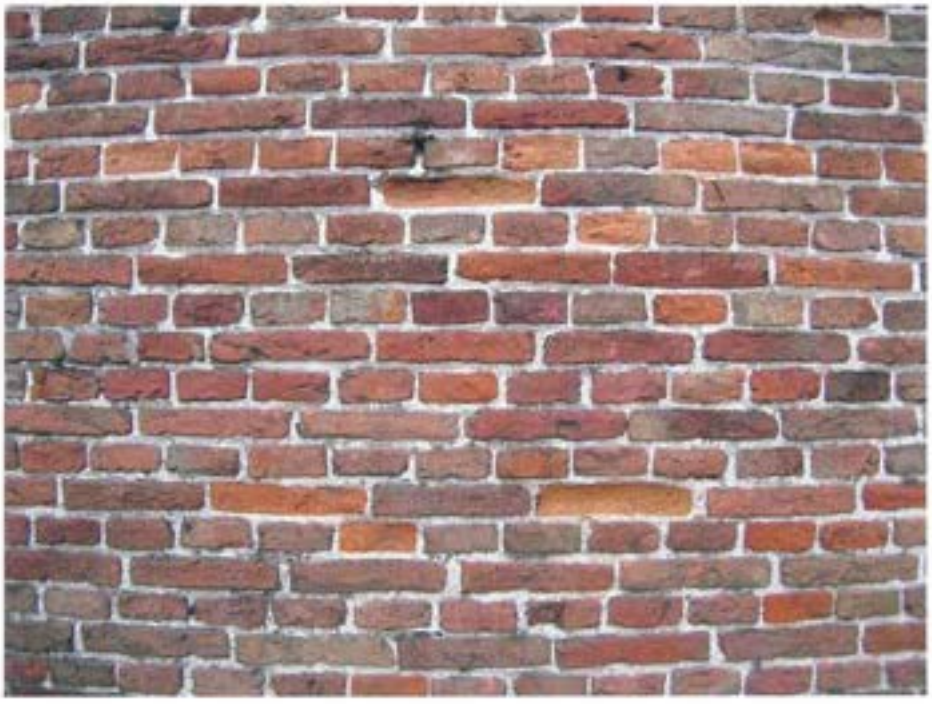
Achtergevel nummer 71

Voorgevel nummer 73

Achtergevel nummer 73

Gevel detail

Ensemble nummer 69 richting Zevenend 69 en boerderij Schenk (rechts)

1.11
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 69-71-73**
Kadastrale aanduiding	:	**G 233**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**drie woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**18de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	De panden Zevenend 69-71-73 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks van (thans) drie woningen, gebouwd in de achttiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat het rijtje reeds aangegeven. Het muurwerk is deels oorspronkelijk, de steenformaten en het metselwerk wijzen op een datering in de tweede helft van de 18de eeuw. De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, waarschijnlijk voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes'genoemd vanwege de in de tweede helft van de 19de eeuw opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
De ligging van het blok in de Zevenendbuurt is typerend door de haakse ligging op het pad tussen het Zevenend en de Caliskamp en de schuine ligging, achter de boerderij Zevenend 67, van het rijtje woningen. Oorspronkelijk bevond zich voor de woningen een openbaar voetpad. In 1971 is de meest rechter voordeur verplaatst naar het meest rechter vensterkozijn.

Omschrijving:

Schuin achter de boerderij Zevenend 67, met de kopse kamp op het pad Zevenend-Caliskamp gelegen rijtje van voormalige (land-) arbeiderswoningen. Het blok is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak, doorbroken

door schoorstenen. Aan de achterzijde loopt het dak lager door en wordt het slechts doorbroken door enkele kleine dakvensters en dakkapellen. Het muurwerk is grotendeels oorspronkelijk, met name in de voor- en zijgevels.
De voorgevel wordt gekenmerkt door een ritmische indeling van deuren en vensters. Vier oorspronkelijk deelbare voordeuren zijn gevat in een kozijn met geprofileerde bovendorpel en drielichts bovenlicht. De vensters zijn deels oorspronkelijk, deels aangepast en bestaan uit enkele of gekoppelde vensters, thans zonder luiken. De voorgevel heeft een gecementeerde plint en een lekgoot van zwerfkeien.
De linkerzijgevel is blind met uitzondering van een venster in de top.
De achtergevel is bepleisterd en deels geschilderd. De deels oorspronkelijke gevel bevat een drietal achterdeuren en kleine kozijnen.
Tegen de rechterzijgevel is een bakstenen schuur gebouwd. Deze is koud tegen de gevel van het pand aangezet en valt buiten de bescherming. De topgevel van rijtje woningen bevat een klein venster. De gevel is uitgevoerd met muurankers en vlechtingen.
Het interieur van de panden is deels oorspronkelijk.

Redengevende omschrijving

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok (land-)arbeiderswoningen uit de 18de eeuw in de Zevenendbuurt
-als representant van het agrarische verleden van het dorp.

Het object is van architectuurhistorische waarde
-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen
-vanwege de relatieve gaafheid van het geheel: hoofdvorm, muurwerk, indeling gevels en rieten kap.

Tevens van situationele waarde
-vanwege de voor Laren kenmerkende ligging: schuin achter boerderij Zevenend 67, met de kopse kant aan het pad Zevenend-Caliskamp.

Van ensemblewaarde
- in relatie tot Zevenend 67 (boerderij Lantentymen) en Zevenend 63-65 (boerderij Schenk).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, 1012 (1923, schuur) 2691 (1948, verb. Nr. 71 en 73), 3506 (1957, opslagruimte), 5096 (1971, verb. woonhuis).

Zevenend 69-73

Voorgevels vanaf nummer 69

Voorgevel nummer 71 en 73

Voorgevel nummer 73

Voorgevel nummer 69

Zij- en achtergevel nummer 69

Voorgevel nummer 71

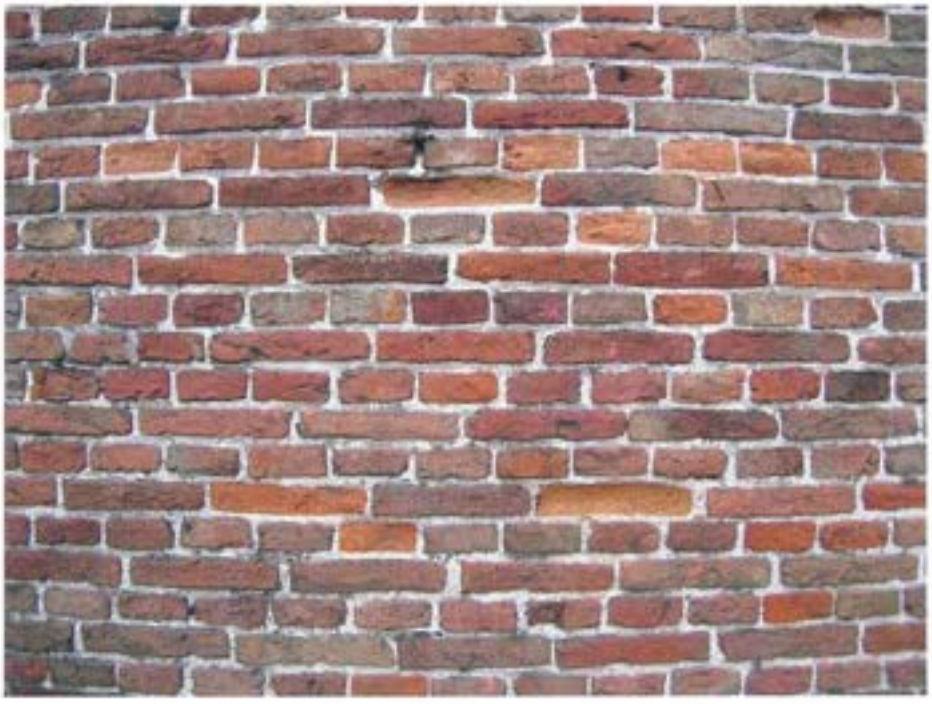
Achtergevel nummer 71

Voorgevel nummer 73

Achtergevel nummer 73

Gevel detail

Ensemble nummer 69 richting Zevenend 69 en boerderij Schenk (rechts)

5.23 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Zevenend 81**
Kadastrale aanduiding	**: ~~G 3553~~** G 4511
Naam	**: De Hulst**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: Jan Gratama**
Opdrachtgever	**: Dames Dekker**
Bouwjaar	**: 1907**
Bouwtype	**: landhuis/ atelierwoning**
Bouwstijl	**:**
Datum opname	**: 13 maart 2006**
Naam inventarisator	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	: In 1920 heeft architect B. M. Marsée een aanpassing voor het atelier ontworpen.

Inleiding:
Villa *De Hulst* is in 1907 ontworpen door architect Jan Gratama voor de dames Dekker. In deze villa is een atelier opgenomen. Dit atelier is in 1920 verbouwd naar ontwerp van architect B. M. Marsée. Het ontwerp van Jan Gratama werd in de eigentijdse vakliteratuur aangehaald als een voorbeeld van het moderne landhuis in Nederland in het begin van de 20ste eeuw.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen tussen het Zevenend en Tussendoor, waarbij de villa ligt aan de zijde van het Tussendoor en de grote tuin aan de voorzijde grenst aan het Zevenend. De villa is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond met een middenrisaliet aan de zuidzijde, een uitbouw aan de noordzijde met een atelier, een uitbouw aan de westelijke zijde en een uitbouw op de oostelijke zijde. Het gebouw is opgetrokken in rode baksteen in halfsteens verband met één bouwlaag en een samengestelde kap. De kap wordt gevormd door een schilddak over het gehele huis, met een lager schilddak over het atelier aan de achterzijde. Boven de uitbouwen op de westelijke en oostelijke zijde is een lessenaardak gelegen, dat verbonden is met het schilddak. Het dak is thans gedekt met (niet oorspronkelijke) shingles. Oorspronkelijk was het dak gedekt met gesmoorde opnieuw verbeterde Hollandse pannen. Langs de dakranden rusten houten bakgoten op gootklampen. Onder de goten is in het metselwerk een bakstenen lijst met overhoekse muizentanden aangebracht. De luiken bij de

ramen hebben een groen geschilderde omlijsting en een rood geschilderd paneel en zijn opgehangen met duimgehengen.
De voorgevel (zuid) bestaat uit een middenrisaliet en met aan weerszijde een teruggelegen gevelwand. Het middenrisaliet is twee bouwlagen hoog en heeft haar eigen schilddak. Op de begane grond bevindt zich in dit risaliet een liggend venster met drie ramen met glas-in-lood. Het venster heeft aan weerszijde een luik. Boven het venster is in baksteen het jaartal 1907 gemetseld met tussen de '9' en de '0' een vierkant metselmozaïek. Op de eerste verdieping is in het midden van het risaliet een staand venster geplaatst met twee ramen en luiken. Links van het middenrisaliet is voor de gevel een kleine stoep gelegen. De stoep is overdekt met een lessenaardak dat rust op twee houten stijlen. Achter de stoep is in de gevel een deuropening aangebracht met links van deze deur één zijlicht met een luik. In de gevelwand rechts van het middenrisaliet is één staand venster geplaatst met twee ramen met glas-in-lood en twee luiken. Geheel links van het woonhuis is de zuidelijke gevel te zien van de uitbouw op de westelijke zijde. Deze gevel heeft één klein vierkant venster met een raam met glas-in-lood.
De achtergevel (noord) bestaat uit de achtergevel van de noordelijke uitbouw met het atelier en met rechts van deze gevel de teruggelegen gevel van het woonhuis. De achtergevel van de noordelijke uitbouw heeft links een deuropening met links van deze deur één zijlicht met een luik. Het zijlicht heeft een raam met kleine roedenverdeling. Boven de deur en het zijlicht is een bovenlicht aangebracht met kleine roedenverdeling. Rechts van deze deur, ter hoogte van zijn bovendorpel, is een nieuw venster aangebracht. De gevel maakt na dit venster een kleine knik richting het zuidwesten. In deze gevelwand is een groot venster geplaatst. In de onderste rand van dit venster zijn drie kleine vierkante ramen aangebracht met glas-in-lood. Links van deze vensters is een dubbel luik en rechts een enkel luik opgehangen. Boven deze ramen is één groot vierkant raam in het venster aangebracht. In het dakvlak van het atelier is boven de deuropening één nieuw dakvenster geplaatst. In de achtergevel van het woonhuis bevindt zich links een nagenoeg vierkant venster met een raam met glas-in-lood en een luik. Rechts van dit venster is een liggend venster geplaatst met twee ramen en twee bovenlichten. Alle ramen en bovenlichten hebben glas-in-lood. Het venster heeft twee luiken. Ter hoogte van de eerste verdieping is de gevel gedeelte hoger opgetrokken met een dakkapel. In deze dakkapel is een liggend venster aangebracht met twee ramen met glas-in-lood.
De linkerzijgevel (west) wordt gevormd door een vooruitspringende uitbouw op de westelijke zijde met rechts daarvan de zijgevel van het woonhuis. In de gevel van de uitbouw is een deuropening geplaatst met een boven- en een ondergedeelte. In het lessenaardak boven de uitbouw is een nieuw driedelig dakvenster geplaatst. In de hoek die zich tussen de uitbouw en het woonhuis bevindt is een storend afdak gemaakt van golfplaat. Laag in de gevel van het woonhuis is een klein vierkant venster geplaatst. Ter plaatste is de gevel hoger opgetrokken, dat overgaat in een dakkapel. In dit gevelgedeelte is een staand venster geplaatst met vier ramen met glas-in-lood.
Tegen de rechterzijgevel (oost) is links een nieuwe serre geplaatst. Deze serre grenst tegen de uitbouw aan de oostelijke zijde. Deze uitbouw heeft een blinde bakstenen gevel. De gevel rechts van de uitbouw is teruggelegen. Geheel rechts in deze gevel is op de begane grond een nagenoeg vierkant venster geplaatst met één raam met glas-in-lood. Dit venster heeft twee luiken die kleiner zijn dan het venster. Ter hoogte van de eerste verdieping is links in het dakvlak een dakkapel verbouwd tot een deuropening naar een balkon boven de nieuw gebouwde serre. Rechts naast de uitbouw is de teruggelegen gevel hoger opgetrokken. In dit gedeelte zijn twee staande vensters geplaatst. Tussen deze vensters bevindt zich een schoorsteen die boven het dak uitkomt.
De tuin is in oorsprong tegelijkertijd met het huis ontworpen. Het hoogteverschil tussen huis en tuin, de openheid en enkele struiken verwijzen naar het oorspronkelijke plan.

Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:

- als herkenbaar en relatief gaaf bewaard voorbeeld van een modern landhuis uit de eerste kwart van de twintigste eeuw
- vanwege haar positie in het oeuvre van architect Jan Gratama
- vanwege de esthetische kwaliteiten, tot uitdrukking komen in hoofdvorm en detaillering, zoals bijvoorbeeld in het metselwerk.
- vanwege de erkenning die de villa kreeg in de eigentijdse vakliteratuur

De villa is van situationele waarde:

- vanwege haar bijzondere, ten opzichte van de rooilijn en latere (winkel)bebouwing afwijkende ligging aan het Zevenend, kenmerkend voor de historisch gegroeide ontwikkeling van het voormalige buurtschap.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Leliman, J. H. W. en K. Sluyterman, *Het Moderne Landhuis in Nederland*, 2de druk 1917, p. 63

De villa rond 1917 (Leliman en Sluyterman, 1917)

De voorgevel (zuid)

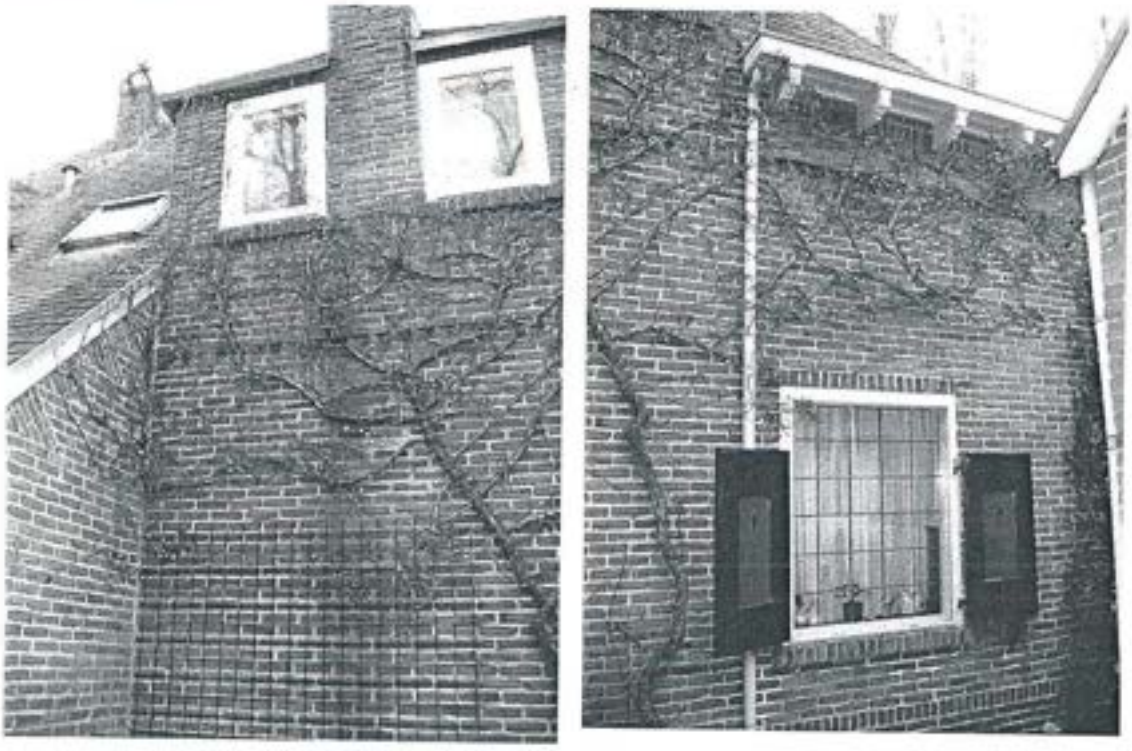
De achtergevel van het atelier (uitbouw aan de noordzijde)

De achtergevel van het woonhuis

De rechterzijgevel (oost) met boven de nieuwe serre, links de plaatselijk verhoogde gevel en rechts het meest rechter gevelgedeelte.

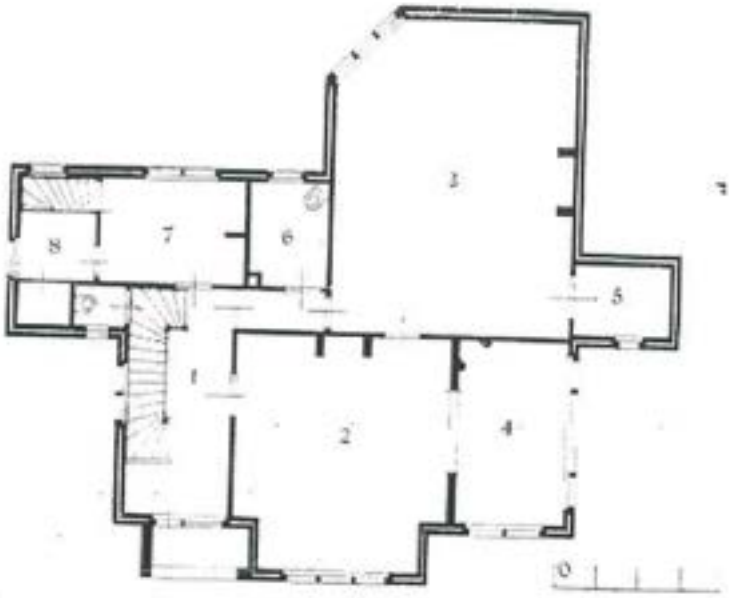

De linker zijgevel (west) met linksboven de uitbouw op de westelijke zijde en rechtsboven en onder de zijgevel van het woonhuis.

Plattegrond begane grond (uit: Leliman en Sluyterman)

BEGANE GROND:

1. Hal. 2. Woonkamer. 3. Atelier. 4. Serre.
5. Berghok. 6. Badkamer. 7. Keuken. 8. Bijkeuken.

Adres	:	Dissel 35 / Zevenenderdrift 60
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 3031 / G 3506
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	boerderij
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	laat 17e of begin 18e eeuw
Bouwtype	:	tot woning verbouwde Larense halle boerderij met dwarsdeel
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e 5.1.2e
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer H 132	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer a.41	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 49/B 14
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

De voorgevel ligt aan de Dissel.
Deze is, wat een uitzondering voor Laren vormt, opgetrokken uit een klein formaat gele IJsselsteen.
De deur- en raampartijen in deze voorgevel zijn karakteristiek voor deze oude Larense boerderij. In het midden van de gevel de voordeur met bovenlicht, voorzien van een levensboom. De deur wordt geplankeerd door twee schuiframen met 6 ruiten, en zijn voorzien van gehele luiken.
Ter rechterzijde daarvan bevindt zich een raam met een kleinmazige roede-verdeling, en is voorzien van halve luiken. Aan de linkerzijde een klein raampje in de opkamer, eveneens met luik.
In de topgevel komt een afwijkend raam voor op de plaats waar voorheen vermoedelijk een deur of luik voor het inbrengen van stro voorkwam. De schuine zijden van de topgevel worden beëindigd door zgn. vlechtingen; voor deze gevel bevindt zich een spatrand, bestaande uit zwerfkeitjes.
Volgens de tentatieve datering stamt deze boerderij uit de 2e helft 17e of 1e helft 18e eeuw.
De kap is in de volle lengte met riet bedekt.

In de overige gevels is een groot aantal mutaties aangebracht. Zo zijn de zijbaanderdeuren verwijderd, het rieten dak is opgelicht en zijn niet-authentieke ramen aangebracht.

Conclusie:
De voorgevel is dermate karakteristiek voor de oude Larense boerderijen dat aanwijzing als monument op zijn plaats is.
Voor het overige van het pand geldt dat er slechts sprake kan zijn van aanwijzing als beeldbepalend pand.

B\monum14.st\B

Dissel 35/Zevenenderdrift 60

3.13
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zijtak ong.**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**kraanbaan**
Oorspronkelijke bestemming	:	**kraanbaan**
Architect	:	**n.v.t.**
Opdrachtgever	:	**Houthandel Fa. L. van Dijk**
Bouwjaar	:	**1935-1940**
Bouwtype	:	**kraanbaan**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

De houtzagerij van de firma L. van Dijk werd opgericht in 1874. In 2000 werd het 125-jarig bestaan gevierd. De houtzagerij had oorspronkelijk de toegang aan de Sint Janstraat. Hoewel ook wel Kleinlarenweg genoemd staat deze straat op de eerste vergunningaanvraag van de houtzagerij vermeld als 'Heerenstraat'. De Zijtak, de huidige ingang van de houtzagerij, werd genoemd 'de grintweg bij M. Majoor'.
De houtzagerij werd verschillende keren uitgebreid. Rond de eigenlijke zagerij verschenen verschillende houtloodsen. Ook werden installaties aangevraagd en vergund. De eerste hinderwetvergunning dateert uit 1906.
Van de kraanbaan zijn geen gegevens terug te vinden in het archief van Bouw- en Woningtoezicht. Getuige oude foto's van het bedrijf is de kraanbaan opgericht na 1933, vermoedelijk dateert het object uit de periode 1935-1940. In deze periode kwamen ook de meeste uitbreidingen gereed, zodat het aannemelijk is dat in deze periode het bedrijf ene grote groei doormaakte. Modernisering van intern transport door middel van een kraanbaan kwam het bedrijf ten goede. Mogelijk speelde het gegeven van goedkope arbeidskrachten een rol bij de vervaardiging. Het materiaal kwam uit eigen huis: er werd hout toegepast.
Kraanbanen van een dergelijk type zijn zeldzaam; helemaal in combinatie met een 125 jaar oude houtzagerij.

Omschrijving:

Op het terrein van de houtzagerij gelegen kraanbaan, lopend vanaf de Zijtak naar de richting van de Sint Janstraat. De kraanbaan heeft een lengte van ongeveer 55 meter en bestaat uit een reeks houten staanders met daarop een ligger. Deze ligger wordt vanwege de afwatering afgedekt met een driehoekige balk voorzien van houten planken. Houtverbinding en ijzeren banden, alsmede geschroefde planken schoren die de staanders en liggers verbinden houden de kraanbaan stabiel.
De staander aan de zijde van de Zijtak is bestaat uit twee in een omgekeerde V-vorm geplaatste staanders, waartussen op een tussengelegen dwarsbalk de schoren zijn geplaatst. Aan de andere zijde is een houten ombouw geplaatst met een golfplaten dak (recent). Deze ombouw is opgenomen in een pannen gedekt bouwdeel dat buiten de bescherming valt.
De eigenlijke baan is een ijzeren H-profiel waaraan de gemotoriseerde kraan hangt. Het profiel is bevestigd aan de extra ijzeren constructie die door middel van schoren is verbonden met de staanders.

Redengevende omschrijving

De kraanbaan is van belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische waarde voor Laren

- vanwege het bouwtype houten kraanbaan ten behoeve van een houtzagerij

Tevens vanwege de cultuurhistorische waarde

- als relict van de bedrijfsgeschiedenis van de Larense houtzagerij firma Van Dijk

Van situationele en ensemblewaarde

- vanwege de ligging aan de Zijtak, haaks op de weg.

De kraanbaan vertegenwoordigt een bovenlokale zeldzaamheidswaarde.

Bronnen en literatuur:

Parool, Serie Industrieel Erfgoed, z.d., 1996 (Archief Historische Kring Laren)

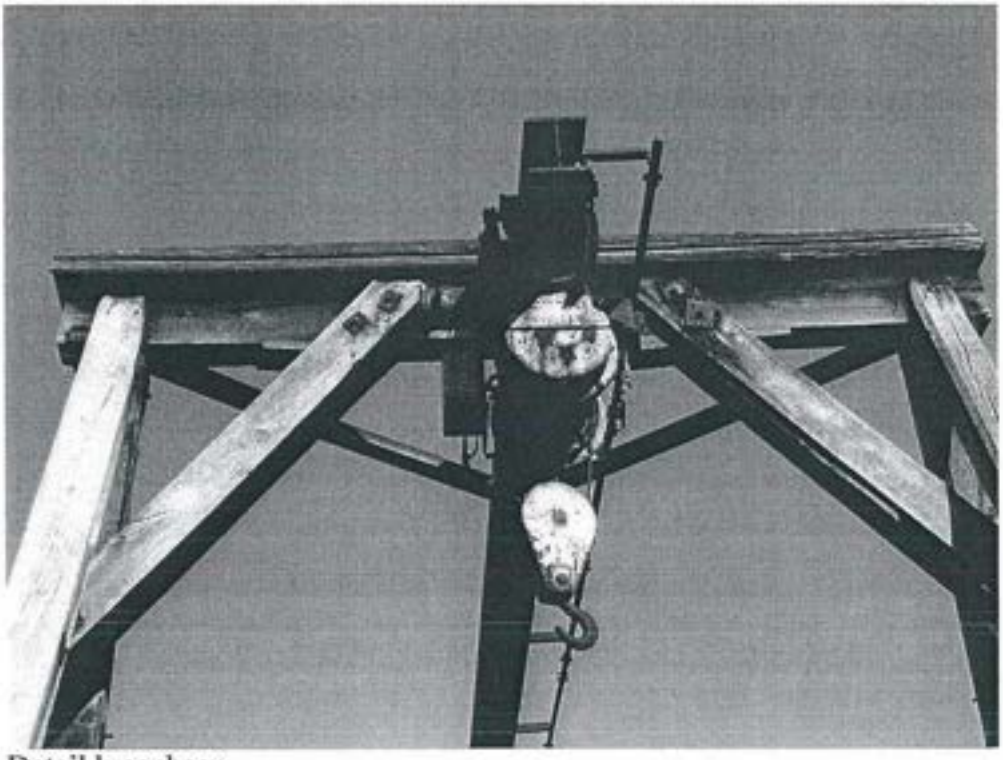
Aanzicht vanaf de Zijtak

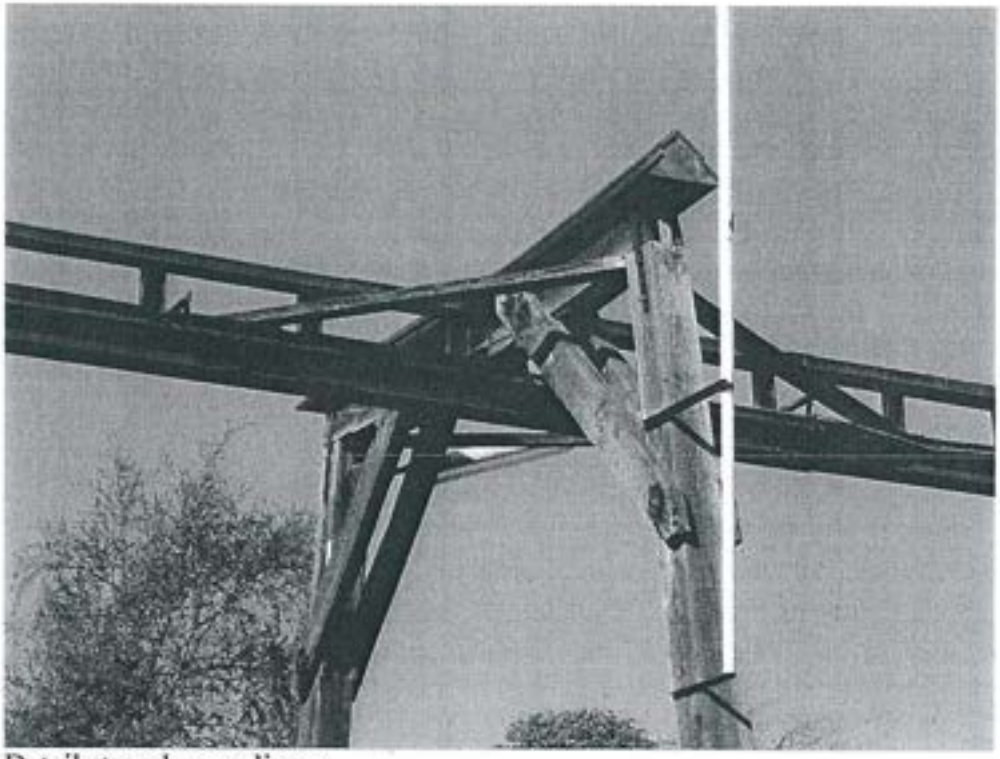
Houten ombouw

Zicht richting Zijtak

Detail kraanbaan

Detail staanders en ligger

1.03
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Kerklaan 17-19-21-23-25**
Kadastrale aanduiding	:	**F 1112, F 1113**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**vijf woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**2e helft 19de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	De panden Kerklaan 17-19-21-23-25 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks arbeiderswoningen, gebouwd in de twee helft van de negentiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat op dit deel van de Kerklaan geen bebouwing aangegeven. Vermoedelijk is het blok ontstaan in of kort na 1868, het bouwjaar dat vermeld staat op het meer richting Brink gelegen rijtje soortgelijke woningen.
De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, wellicht voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes' genoemd. In de in de tweede helft van de 19de is er in Laren sprake van een opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
In de diepe tuin aan de Kerklaanzijde stonden voor elke woning, op enige afstand van de voorgevel, een of twee leilinden.
De woningen maken onderdeel uit van het toekomstig beschermd dorpsgezicht: 'Brink en omgeving'. Oorsponkelijk was nummer 17 niet witgeschilderd.

Omschrijving:

Reeks van vijf aan elkaar gebouwde arbeiderswoningen van één bouwlaag op langgerekte rechthoekige plattegrond onder één langgerekt zadeldak, gedekt met gesmoorde pannen. Het

blok is gelegen in het verlengde van een reeks woningen aan de Kerklaan 11-15, op de splitsing van de Ruiterweg en de Kerklaan, parallel aan de Ruiterweg. De woningen hebben vanwege de ligging parallel aan de Ruiterweg aan de zijde van de Kerklaan een diepe tuin.

De voorgevels van de vijf woningen aan de Kerklaan bevatten allen een deur met bovenlicht met ter weerszijden een schuifvenster met roedenverdeling en luiken. Een uitzondering is nummer 17, dat niet oorspronkelijke openslaande deuren bevat. De daken zijn slechts doorbroken door kleine dakvensters.
De achtergevels aan de Ruiterweg zijn veelal in de twintigste eeuw gewijzigd door individuele aanbouwen, met uitzondering van nummer 23. Deze gevel heeft een achterdeur en klein venster en aangebouwd schuurtje ter linker zijde, dat buiten de bescherming valt. De overige aanbouwen, waarvan er twee haaks op het bouwblok staan en twee evenwijdig onder flauw hellend zadeldak, vallen eveneens de bescherming.
De zijgevels (kopgevels) zijn beiden uitgevoerd met een gesneden windveer en makelaar en bevatten onder andere een klein venster in de topgevel.

Redengevende omschrijving:

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok arbeiders- of weverswoningen uit de 19de eeuw
-als representant van het agrarische / industriële weverijverleden van het dorp

Het object is van architectuurhistorische waarde

-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen en de relatieve gaafheid van het geheel
-in het bijzonder vanwege de hoofdvorm en de in takt zijde voorgevels aan de Kerklaan met diepe tuinen; de achtergevels aan de Ruiterweg zijn van ondergeschikt belang.

Tevens van ensemblewaarde

-vanwege de ligging op de splitsing Ruiterweg-Kerklaan in relatie tot de Vlasschuur (Ruiterweg 3) en Ruiterweg 1
-vanwege de ligging in het verlengde van het blok Kerklaan 11-15 (reeds gemeentelijk monument).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, Kerklaan 17: 1472 (1929, schuur) 44266 (1964), 6085, 6145 (1975), 9290 (1994); Kerklaan 21: 6732 (1975).

Kerklaan 17-25

Kopgevel Kerklaan 17 / hoek Ruiterweg

Kerklaan 17 voorgevelzijde

Kerklaan 19

Kerklaan 21

Kerklaan 23

Kerklaan 17-25 voorgevels met leilinden vanaf nummer 23 richting 21-19-17

Kerklaan 17 achtergevel

Kerklaan 19 achterzijde Ruiterweg

Kerklaan 21 zijde Ruiterweg

Kerklaan 23 zijde Ruiterweg

Kerklaan 25 zijde Ruiterweg, vanaf zijde nummer 23

1.03
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Kerklaan 17-19-21-23-25**
Kadastrale aanduiding	:	**F 1112, F 1113**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**vijf woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**2e helft 19de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	De panden Kerklaan 17-19-21-23-25 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks arbeiderswoningen, gebouwd in de twee helft van de negentiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat op dit deel van de Kerklaan geen bebouwing aangegeven. Vermoedelijk is het blok ontstaan in of kort na 1868, het bouwjaar dat vermeld staat op het meer richting Brink gelegen rijtje soortgelijke woningen.
De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, wellicht voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes' genoemd. In de in de tweede helft van de 19de is er in Laren sprake van een opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
In de diepe tuin aan de Kerklaanzijde stonden voor elke woning, op enige afstand van de voorgevel, een of twee leilinden.
De woningen maken onderdeel uit van het toekomstig beschermd dorpsgezicht: 'Brink en omgeving'. Oorsponkelijk was nummer 17 niet witgeschilderd.

Omschrijving:

Reeks van vijf aan elkaar gebouwde arbeiderswoningen van één bouwlaag op langgerekte rechthoekige plattegrond onder één langgerekt zadeldak, gedekt met gesmoorde pannen. Het

blok is gelegen in het verlengde van een reeks woningen aan de Kerklaan 11-15, op de splitsing van de Ruiterweg en de Kerklaan, parallel aan de Ruiterweg. De woningen hebben vanwege de ligging parallel aan de Ruiterweg aan de zijde van de Kerklaan een diepe tuin.

De voorgevels van de vijf woningen aan de Kerklaan bevatten allen een deur met bovenlicht met ter weerszijden een schuifvenster met roedenverdeling en luiken. Een uitzondering is nummer 17, dat niet oorspronkelijke openslaande deuren bevat. De daken zijn slechts doorbroken door kleine dakvensters.
De achtergevels aan de Ruiterweg zijn veelal in de twintigste eeuw gewijzigd door individuele aanbouwen, met uitzondering van nummer 23. Deze gevel heeft een achterdeur en klein venster en aangebouwd schuurtje ter linker zijde, dat buiten de bescherming valt. De overige aanbouwen, waarvan er twee haaks op het bouwblok staan en twee evenwijdig onder flauw hellend zadeldak, vallen eveneens de bescherming.
De zijgevels (kopgevels) zijn beiden uitgevoerd met een gesneden windveer en makelaar en bevatten onder andere een klein venster in de topgevel.

Redengevende omschrijving:

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok arbeiders- of weverswoningen uit de 19de eeuw
-als representant van het agrarische / industriële weverijverleden van het dorp

Het object is van architectuurhistorische waarde

-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen en de relatieve gaafheid van het geheel
-in het bijzonder vanwege de hoofdvorm en de in takt zijde voorgevels aan de Kerklaan met diepe tuinen; de achtergevels aan de Ruiterweg zijn van ondergeschikt belang.

Tevens van ensemblewaarde

-vanwege de ligging op de splitsing Ruiterweg-Kerklaan in relatie tot de Vlasschuur (Ruiterweg 3) en Ruiterweg 1
-vanwege de ligging in het verlengde van het blok Kerklaan 11-15 (reeds gemeentelijk monument).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, Kerklaan 17: 1472 (1929, schuur) 44266 (1964), 6085, 6145 (1975), 9290 (1994); Kerklaan 21: 6732 (1975).

Kerklaan 17-25

Kopgevel Kerklaan 17 / hoek Ruiterweg

Kerklaan 17 voorgevelzijde

Kerklaan 19

Kerklaan 21

Kerklaan 23

Kerklaan 17-25 voorgevels met leilinden vanaf nummer 23 richting 21-19-17

Kerklaan 17 achtergevel

Kerklaan 19 achterzijde Ruiterweg

Kerklaan 21 zijde Ruiterweg

Kerklaan 23 zijde Ruiterweg

Kerklaan 25 zijde Ruiterweg, vanaf zijde nummer 23

1.03
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Kerklaan 17-19-21-23-25**
Kadastrale aanduiding	:	**F 1112, F 1113**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**vijf woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**2e helft 19de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	**K. Loeff**
Opmerkingen	:	De panden Kerklaan 17-19-21-23-25 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks arbeiderswoningen, gebouwd in de twee helft van de negentiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat op dit deel van de Kerklaan geen bebouwing aangegeven. Vermoedelijk is het blok ontstaan in of kort na 1868, het bouwjaar dat vermeld staat op het meer richting Brink gelegen rijtje soortgelijke woningen.
De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, wellicht voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes' genoemd. In de in de tweede helft van de 19de is er in Laren sprake van een opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
In de diepe tuin aan de Kerklaanzijde stonden voor elke woning, op enige afstand van de voorgevel, een of twee leilinden.
De woningen maken onderdeel uit van het toekomstig beschermd dorpsgezicht: 'Brink en omgeving'. Oorsponkelijk was nummer 17 niet witgeschilderd.

Omschrijving:

Reeks van vijf aan elkaar gebouwde arbeiderswoningen van één bouwlaag op langgerekte rechthoekige plattegrond onder één langgerekt zadeldak, gedekt met gesmoorde pannen. Het

blok is gelegen in het verlengde van een reeks woningen aan de Kerklaan 11-15, op de splitsing van de Ruiterweg en de Kerklaan, parallel aan de Ruiterweg. De woningen hebben vanwege de ligging parallel aan de Ruiterweg aan de zijde van de Kerklaan een diepe tuin.

De voorgevels van de vijf woningen aan de Kerklaan bevatten allen een deur met bovenlicht met ter weerszijden een schuifvenster met roedenverdeling en luiken. Een uitzondering is nummer 17, dat niet oorspronkelijke openslaande deuren bevat. De daken zijn slechts doorbroken door kleine dakvensters.
De achtergevels aan de Ruiterweg zijn veelal in de twintigste eeuw gewijzigd door individuele aanbouwen, met uitzondering van nummer 23. Deze gevel heeft een achterdeur en klein venster en aangebouwd schuurtje ter linker zijde, dat buiten de bescherming valt. De overige aanbouwen, waarvan er twee haaks op het bouwblok staan en twee evenwijdig onder flauw hellend zadeldak, vallen eveneens de bescherming.
De zijgevels (kopgevels) zijn beiden uitgevoerd met een gesneden windveer en makelaar en bevatten onder andere een klein venster in de topgevel.

Redengevende omschrijving:

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok arbeiders- of weverswoningen uit de 19de eeuw
-als representant van het agrarische / industriële weverijverleden van het dorp

Het object is van architectuurhistorische waarde

-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen en de relatieve gaafheid van het geheel
-in het bijzonder vanwege de hoofdvorm en de in takt zijde voorgevels aan de Kerklaan met diepe tuinen; de achtergevels aan de Ruiterweg zijn van ondergeschikt belang.

Tevens van ensemblewaarde

-vanwege de ligging op de splitsing Ruiterweg-Kerklaan in relatie tot de Vlasschuur (Ruiterweg 3) en Ruiterweg 1
-vanwege de ligging in het verlengde van het blok Kerklaan 11-15 (reeds gemeentelijk monument).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, Kerklaan 17: 1472 (1929, schuur) 44266 (1964), 6085, 6145 (1975), 9290 (1994); Kerklaan 21: 6732 (1975).

Kerklaan 17-25

Kopgevel Kerklaan 17 / hoek Ruiterweg

Kerklaan 17 voorgevelzijde

Kerklaan 19

Kerklaan 21

Kerklaan 23

Kerklaan 17-25 voorgevels met leilinden vanaf nummer 23 richting 21-19-17

Kerklaan 17 achtergevel

Kerklaan 19 achterzijde Ruiterweg

Kerklaan 21 zijde Ruiterweg

Kerklaan 23 zijde Ruiterweg

Kerklaan 25 zijde Ruiterweg, vanaf zijde nummer 23

1.03
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Kerklaan 17-19-21-23-25**
Kadastrale aanduiding	:	**F 1112, F 1113**
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**vijf woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**2e helft 19de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	De panden Kerklaan 17-19-21-23-25 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks arbeiderswoningen, gebouwd in de twee helft van de negentiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat op dit deel van de Kerklaan geen bebouwing aangegeven. Vermoedelijk is het blok ontstaan in of kort na 1868, het bouwjaar dat vermeld staat op het meer richting Brink gelegen rijtje soortgelijke woningen.
De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, wellicht voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes' genoemd. In de in de tweede helft van de 19de is er in Laren sprake van een opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
In de diepe tuin aan de Kerklaanzijde stonden voor elke woning, op enige afstand van de voorgevel, een of twee leilinden.
De woningen maken onderdeel uit van het toekomstig beschermd dorpsgezicht: 'Brink en omgeving'. Oorsponkelijk was nummer 17 niet witgeschilderd.

Omschrijving:

Reeks van vijf aan elkaar gebouwde arbeiderswoningen van één bouwlaag op langgerekte rechthoekige plattegrond onder één langgerekt zadeldak, gedekt met gesmoorde pannen. Het

blok is gelegen in het verlengde van een reeks woningen aan de Kerklaan 11-15, op de splitsing van de Ruiterweg en de Kerklaan, parallel aan de Ruiterweg. De woningen hebben vanwege de ligging parallel aan de Ruiterweg aan de zijde van de Kerklaan een diepe tuin.

De voorgevels van de vijf woningen aan de Kerklaan bevatten allen een deur met bovenlicht met ter weerszijden een schuifvenster met roedenverdeling en luiken. Een uitzondering is nummer 17, dat niet oorspronkelijke openslaande deuren bevat. De daken zijn slechts doorbroken door kleine dakvensters.
De achtergevels aan de Ruiterweg zijn veelal in de twintigste eeuw gewijzigd door individuele aanbouwen, met uitzondering van nummer 23. Deze gevel heeft een achterdeur en klein venster en aangebouwd schuurtje ter linker zijde, dat buiten de bescherming valt. De overige aanbouwen, waarvan er twee haaks op het bouwblok staan en twee evenwijdig onder flauw hellend zadeldak, vallen eveneens de bescherming.
De zijgevels (kopgevels) zijn beiden uitgevoerd met een gesneden windveer en makelaar en bevatten onder andere een klein venster in de topgevel.

Redengevende omschrijving:

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok arbeiders- of weverswoningen uit de 19de eeuw
-als representant van het agrarische / industriële weverijverleden van het dorp

Het object is van architectuurhistorische waarde

-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen en de relatieve gaafheid van het geheel
-in het bijzonder vanwege de hoofdvorm en de in takt zijde voorgevels aan de Kerklaan met diepe tuinen; de achtergevels aan de Ruiterweg zijn van ondergeschikt belang.

Tevens van ensemblewaarde

-vanwege de ligging op de splitsing Ruiterweg-Kerklaan in relatie tot de Vlasschuur (Ruiterweg 3) en Ruiterweg 1
-vanwege de ligging in het verlengde van het blok Kerklaan 11-15 (reeds gemeentelijk monument).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, Kerklaan 17: 1472 (1929, schuur) 44266 (1964), 6085, 6145 (1975), 9290 (1994); Kerklaan 21: 6732 (1975).

Kerklaan 17-25

Kopgevel Kerklaan 17 / hoek Ruiterweg

Kerklaan 17 voorgevelzijde

Kerklaan 19

Kerklaan 21

Kerklaan 23

Kerklaan 17-25 voorgevels met leilinden vanaf nummer 23 richting 21-19-17

Kerklaan 17 achtergevel

Kerklaan 19 achterzijde Ruiterweg

Kerklaan 21 zijde Ruiterweg

Kerklaan 23 zijde Ruiterweg

Kerklaan 25 zijde Ruiterweg, vanaf zijde nummer 23

1.03
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Kerklaan 17-19-21-23-25**
Kadastrale aanduiding	:	**F 1112, F 1113**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**vijf woonhuizen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**arbeiderswoningen**
Architect	:	**onbekend**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**2e helft 19de eeuw**
Bouwtype	:	**arbeiderswoningen (blok)**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	De panden Kerklaan 17-19-21-23-25 vormen één geheel en dienen als zodanig te worden beschermd.

Inleiding:

Reeks arbeiderswoningen, gebouwd in de twee helft van de negentiende eeuw. Op de eerste kadastrale kaart van 1823 staat op dit deel van de Kerklaan geen bebouwing aangegeven. Vermoedelijk is het blok ontstaan in of kort na 1868, het bouwjaar dat vermeld staat op het meer richting Brink gelegen rijtje soortgelijke woningen.
De woningen werden gebouwd als arbeiderswoningen, wellicht voor landarbeiders (loonwerkers). Ze worden ook 'wevershuisjes' genoemd. In de in de tweede helft van de 19de is er in Laren sprake van een opkomende industrie van weverijen. Mogelijk dienden de woningen ook voor de huisvesting van deze arbeidersgezinnen.
In de diepe tuin aan de Kerklaanzijde stonden voor elke woning, op enige afstand van de voorgevel, een of twee leilinden.
De woningen maken onderdeel uit van het toekomstig beschermd dorpsgezicht: 'Brink en omgeving'. Oorsponkelijk was nummer 17 niet witgeschilderd.

Omschrijving:

Reeks van vijf aan elkaar gebouwde arbeiderswoningen van één bouwlaag op langgerekte rechthoekige plattegrond onder één langgerekt zadeldak, gedekt met gesmoorde pannen. Het

blok is gelegen in het verlengde van een reeks woningen aan de Kerklaan 11-15, op de splitsing van de Ruiterweg en de Kerklaan, parallel aan de Ruiterweg. De woningen hebben vanwege de ligging parallel aan de Ruiterweg aan de zijde van de Kerklaan een diepe tuin.

De voorgevels van de vijf woningen aan de Kerklaan bevatten allen een deur met bovenlicht met ter weerszijden een schuifvenster met roedenverdeling en luiken. Een uitzondering is nummer 17, dat niet oorspronkelijke openslaande deuren bevat. De daken zijn slechts doorbroken door kleine dakvensters.
De achtergevels aan de Ruiterweg zijn veelal in de twintigste eeuw gewijzigd door individuele aanbouwen, met uitzondering van nummer 23. Deze gevel heeft een achterdeur en klein venster en aangebouwd schuurtje ter linker zijde, dat buiten de bescherming valt. De overige aanbouwen, waarvan er twee haaks op het bouwblok staan en twee evenwijdig onder flauw hellend zadeldak, vallen eveneens de bescherming.
De zijgevels (kopgevels) zijn beiden uitgevoerd met een gesneden windveer en makelaar en bevatten onder andere een klein venster in de topgevel.

Redengevende omschrijving:

De rij woningen is van belang voor Laren vanwege de cultuurhistorische waarde

-als voorbeeld van een blok arbeiders- of weverswoningen uit de 19de eeuw
-als representant van het agrarische / industriële weverijverleden van het dorp

Het object is van architectuurhistorische waarde

-vanwege het bouwtype: een blok (reeks) gekoppelde arbeiderswoningen en de relatieve gaafheid van het geheel
-in het bijzonder vanwege de hoofdvorm en de in takt zijde voorgevels aan de Kerklaan met diepe tuinen; de achtergevels aan de Ruiterweg zijn van ondergeschikt belang.

Tevens van ensemblewaarde

-vanwege de ligging op de splitsing Ruiterweg-Kerklaan in relatie tot de Vlasschuur (Ruiterweg 3) en Ruiterweg 1
-vanwege de ligging in het verlengde van het blok Kerklaan 11-15 (reeds gemeentelijk monument).

Bronnen en literatuur:

Kadastrale kaart van Laren 1823, sectie B
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 100
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, Kerklaan 17: 1472 (1929, schuur) 44266 (1964), 6085, 6145 (1975), 9290 (1994); Kerklaan 21: 6732 (1975).

Kerklaan 17-25

Kopgevel Kerklaan 17 / hoek Ruiterweg

Kerklaan 17 voorgevelzijde

Kerklaan 19

Kerklaan 21

Kerklaan 23

Kerklaan 17-25 voorgevels met leilinden vanaf nummer 23 richting 21-19-17

Kerklaan 17 achtergevel

Kerklaan 19 achterzijde Ruiterweg

Kerklaan 21 zijde Ruiterweg

Kerklaan 23 zijde Ruiterweg

Kerklaan 25 zijde Ruiterweg, vanaf zijde nummer 23

4.3
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Kerklaan 29**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**School met den Bijbel (de Scheper)**
Huidige bestemming	:	**Protestante basisschool**
Oorspronkelijke bestemming	:	**school**
Architect	:	**H.F. Sijmons**
Opdrachtgever	:	-
Bouwjaar	:	**1922**
Bouwtype	:	**schoolgebouw**
Bouwstijl	:	**nieuwe zakelijkheid**
Datum opname	:	**14 december 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	In 1932 heeft H.F. Sijmons het gebouw uitgebreid en in 1970 is het gebouw verbouwd door L.W. Tinholt

Inleiding:

Het schoolgebouw werd in 1922 als protestants-christelijke lagere school ontworpen door H.F. Sijmons. Zijn eerste ontwerp waarbij het gebouw een rieten kap had gekregen werd te duur gevonden door de opdrachtgevers. Het uiteindelijke ontwerp kreeg platte daken met verschillende hoogtes. In 1931/32 werd Sijmons opnieuw aangetrokken om het gebouw te vergroten. Hij verhoogde het gebouw en voorzag de school van een schuin dak.

Omschrijving:

Het schoolgebouw is gelegen aan de Kerklaan en opgetrokken op een U-vormige plattegrond, bestaande uit een hoog deel met twee lagere vleugels, met een kleine aanbouw aan de noordzijde. Het hoge bouwdeel is aan de westelijke zijde van het gebouw gelegen en op de hoeken ligt een noordelijke en een zuidelijke vleugel. Het oostelijke bouwdeel telt twee bouwlagen en de bouwvleugels zijn één bouwlaag hoog. Alle delen hebben een kap. Het gehele gebouw heeft een bakstenen plint, waarop de vensters van de eerste bouwlaag rusten. De overige delen van de gevels zijn meest wit gestuukt. Alle ramen hebben smalle stalen roeden.
De samengestelde schilddaken zijn gedekt met rode Hollandse pannen en hebben een ruim overstek.

De voorgevel (zuid) bestaat uit twee delen. Het linkergedeelte is de gevelzijde van de zuidelijke vleugel en het rechtergedeelte is de kopgevel van het hoge oostelijke bouwdeel. In de gevel van de zuidelijke vleugel is op de eerste bouwlaag over de gehele lengte een venster geplaatst. Net boven dit venster is de dakgoot gelegen en begint het dakvlak. In het dakvlak is een dakkapel geplaatst die in de lengte ongeveer de helft van het dakvlak beslaat en met haar rechterzijde tegen de oostelijke gevel van het westelijke bouwdeel is gelegen. In de ramen van deze dakkapel is glas-in-lood verwerkt. De kopgevel van het oostelijke bouwdeel is teruggelegen. De dakrand van dit gedeelte is net onder de nok van de zuidelijke vleugel gelegen. Net onder de dakrand is de naam van de school aangebracht, ' De Scheper'.
In de zuidelijke gevel van de noordelijke vleugel is links op de eerste bouwlaag een liggend venster aangebracht. Rechts van dit venster staat een schoorsteen tegen de gevel die boven het dak uitsteekt.
De achtergevel (noord) bestaat uit de kopgevel van het oostelijke bouwdeel met daarvoor de kopgevel van de noordelijke aanbouw en de langgevel van de noordelijke vleugel. De gevel van de noordelijke aanbouw heeft rechts een nieuwe aanbouw die doorloopt op de begane grond langs de gehele achtergevel en niet tot het te beschermen deel wordt gerekend. Het linker deel van de noordelijke aanbouw betreft een blinde muur. Achter deze aanbouw is de kopgevel van het oostelijke bouwdeel te zien. Deze gevel is blind. De langgevel van de noordelijke vleugel heeft geheel links een bakstenen naar voren gelegen geveldeel. Boven in deze gevelwand zijn twee vensters aangebracht. Om deze vensters is de muur wit gestuukt. De dakrand van deze vensters ligt iets lager dan de dakgoot van het links staande gevelgedeelte. Rechts van dit bakstenen gevelgedeelte zijn ter hoogte van de eerste verdieping drie vensteropeningen geplaatst, waarbij de ramen geen roedeverdeling hebben. De dakrand is hier lager dan de dakrand van het bakstenen gevelgedeelte. In het dakvlak is een grote dakkapel aangebracht, die niet tot het originele ontwerp behoort en niet wordt beschermd.
De oostelijke zijgevel betreft de gehele oostelijke bouwvleugel en de oostelijke gevel van de noordelijke aanbouw. De gevel van de oostelijke vleugel is geheel symmetrisch. In het midden van de eerste bouwlaag is de bakstenen plint verhoogd tot aan de tweede bouwlaag. In dit gedeelte is een groot venster aangebracht. Voor dit venster springt de bakstenen plint naar voren, waarbij zij een kleine voorhoging heeft aan weerszijde van het venster. Het gedeelte onder het venster heeft een afzaat. Boven dit venster zijn met baksteen drie banden aangebracht. Links en rechts van dit venster is een venster aangebracht dat diep in de gevel gelegen is met een stenen afzaat. Links en rechts op de hoek is een bakstenen kolom aangebracht die de gevel afsluit. Op de eerste verdieping zijn drie grote vensters tussen de twee bakstenen hoekkolommen geplaatst.
De westelijke zijgevel van de noordelijke vleugel heeft op de begane grond drie vensters. In de westelijke zijgevel van de oostelijke bouwvleugel zijn op de tweede bouwlaag over de gehele lengte vensters geplaatst.

Redengevende omschrijving
De school is van architectuurhistorische waarde

- vanwege de gave, markante hoofdvorm van het gebouw
- vanwege het bijzondere belang van het bouwwerk binnen het oeuvre van H.F. Sijmons
- de toepassing van stalen vensters

Het gebouw is tevens van cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een school voor bijzonder lager onderwijs (prot. chr.) in Laren

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

Loeff, K., *Op naar School. Wandel- en fietsroute langs schoolgebouwen in Laren en Blaricum*, Laren, 1997

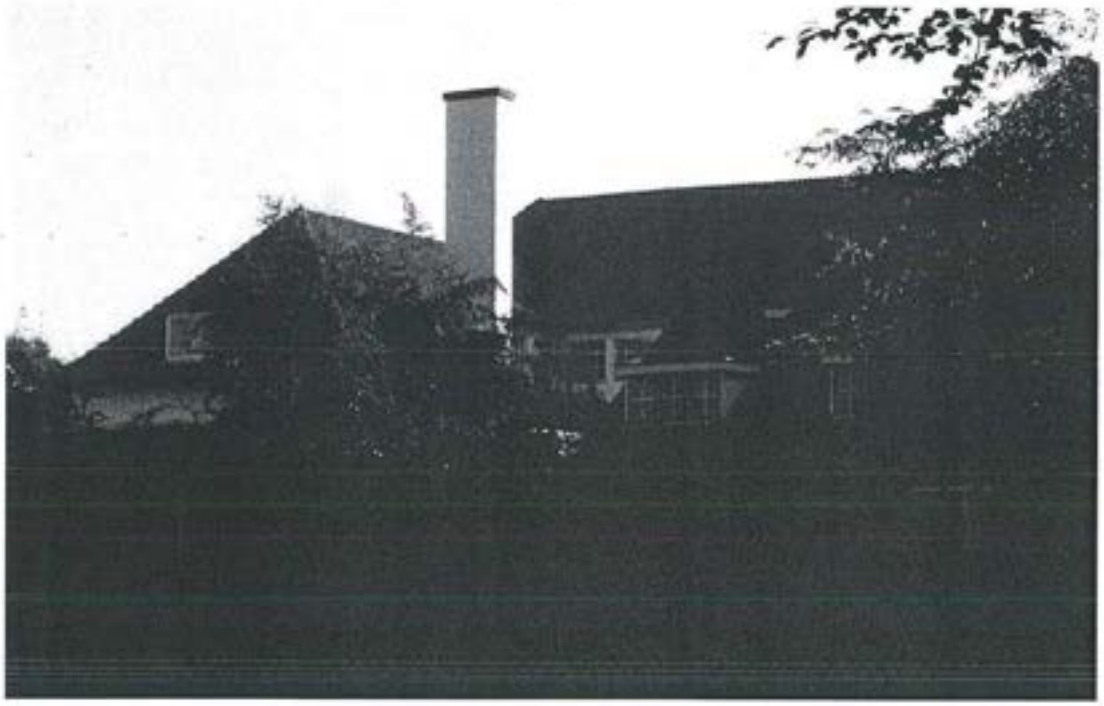
Voorgevel (zuid)

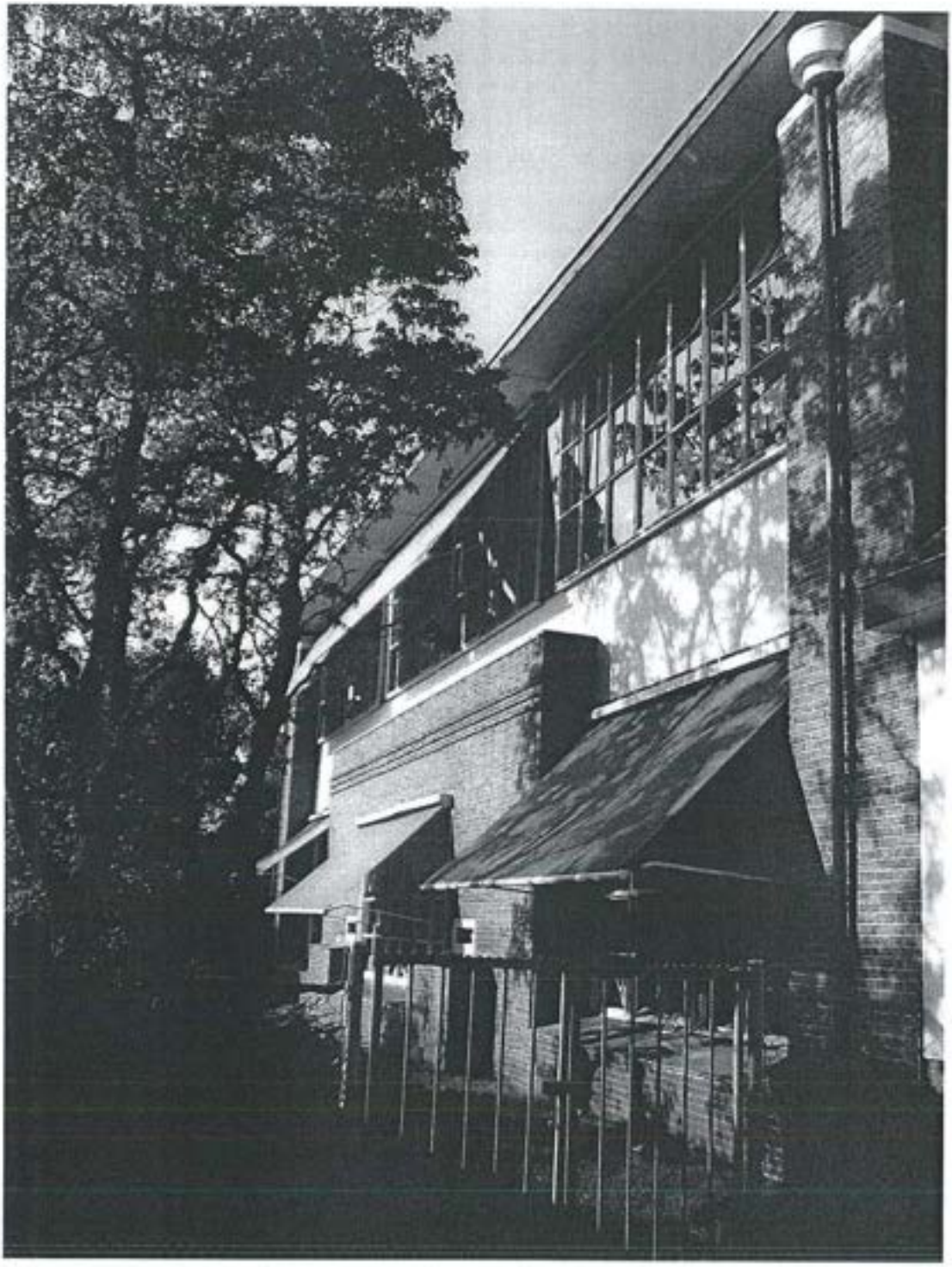
Voorgevel (zuid), detail

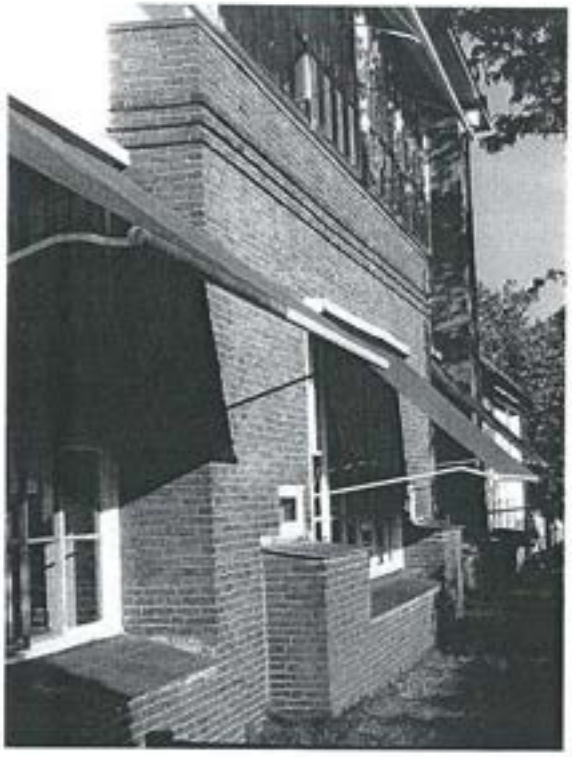
Achtergevel (noord)

Zijgevel (west)

Zijgevel (oost)

Zijgevel (oost), detail

7.5
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Klaaskampen 2-4**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: winkel met woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: winkel met woonhuis**
Architect	**: H. F. Smit (1933, verbouwing)**
Opdrachtgever	**: -**
Bouwjaar	**: kort voor 1900**
Bouwtype	**: winkel met bovenwoning**
Bouwstijl	**: Hollandse Neorenaissance**
Datum opname	**: 10 juli 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
Dit winkelpand is kort voor 1900 gebouwd, vermoedelijk als bankgebouw/kantoor voor levensverzekeringen. Later zetelde hier ook de plaatselijke Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer. Na de Tweede Wereldoorlog was hier jarenlang de speelgoedwinkel van de familie Voskuil gevestigd, die werd overgedaan aan Bart Smit.
In 1933 werd het pand verbouwd naar een ontwerp van architect H. F. Smit. In 1962 is het interieur verbouwd naar ontwerp van architect A. Koster en in 1963 ontwierp architect J. Veenema jr. een in dat jaar gebouwde uitbreiding aan de achterzijde van het pand.
Het ontwerp voor dit pand is geïnspireerd op de Hollandse Neorenaissance, waarbij vooral de trapgevels, kruisramen, luifels, muurankers, het siermetselwerk en de natuurstenen hoekblokken in het oog springen.

Omschrijving:
Het winkelpand is evenwijdig gelegen aan de Klaaskampen, met een vrij liggende voorgevel in de richting van de Burg. Van Nispenstraat. Het gebouw is opgetrokken in baksteen op een rechthoekige plattegrond en bestaat uit twee bouwdelen en een aantal aanbouwen op de begane grond. Het gebouw heeft één bouwlaag onder twee met rode pannen gedekte zadeldaken. Tegen het voorste bouwdeel, voorzien van een vooruitstekend bouwdeel met een Vlaamse gevel aan de zijde van de

Klaaskampen, is een iets smaller, tweede bouwdeel gezet. De twee bouwdelen worden visueel gescheiden door een trapgevel. Tegen de gehele rechter zijgevel is op de begane grond een magazijn gebouwd, dat buiten de bescherming valt (1963). Tegen de achtergevel is een magazijn gelegen met een oorspronkelijke trapgevel.

In elke trapgevel is een toppilaster aangebracht. De trapgevels hebben natuurstenen dekplaten op elke trede. Op de hoeken van het pand zijn natuurstenen hoekblokken ingemetseld. Boven de vensters met kruisramen is in het metselwerk een getoogde boog met natuursteen blokken gemetseld. De kozijnen van kruisramen hebben een fijn houtsnijwerk. Kenmerkend zijn voorts onder meer het siermetselwerk en de smeedijzeren muurankers.

De voorgevel (noord) is de kopgevel van het pand en uitgevoerd als trapgevel. De gevel is symmetrisch ingedeeld met twee etalagevensters op de begane grond met een afdak en bovenlicht met glas-in-lood. Boven deze vensters is een band aangebracht met in het midden een gevelsteen met een schip. De vensters boven de etalagevensters hebben luiken.

De linker zijgevel (oost) is langs de Klaaskampen gelegen. Deze gevel heeft in het midden een vooruitstekend bouwdeel met een Vlaamse gevel, een vrijstaande trapgevel met een symmetrische indeling. Rechts in de gevel is een etalagevenster met een deuropening met houten deur, gelegen onder een afdak. Het linker geveldeel springt iets terug en bevat een voormalige entree onder afdak en een kruiskozijn. De kruisramen in deze gevelzijde zijn voorzien van luiken. In het dakvlak zijn op regelmatige afstand dakkapellen geplaatst met frontonvormige bekroning.

De trapgevel en de eerste verdieping van de achtergevel (zuid) zijn zichtbaar en symmetrisch ingedeeld. Tegen de achtergevel (zuid) is een later enigszins verhoogde eenlaags aanbouw geplaatst. Aan de zijde van de Klaaskampen is de aanbouw uitgevoerd met een trapgevel met twee deuropeningen met houten deuren en toogramen.

De rechter zijgevel (west) gaat vrijwel geheel schuil achter een nieuwe aanbouw, die buiten de bescherming valt (1963). De trapgevel links in de gevel is nog zichtbaar.

Redengevende omschrijving:
Het winkelpand is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van de winkels in Laren
- als een van de oudste 'stadse' panden in Laren, met de functie van bankgebouw/verzekeringskantoor en VVV.

Het winkelpand is van architectuurhistorische waarde:
- als zuiver en herkenbaar bewaard gebleven voorbeeld van een pand in Neorenaissancestijl
- vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp met in het bijzonder de trapgevels, de getoogde bogen in het metselwerk en het gebruik van natuursteen
- vanwege de detaillering in onder meer de gevelsteen, de kozijnen en de trapgevels
- vanwege het materiaalgebruik en de ornamentiek in de gevels.

Het winkelpand is van ensemblewaarde en situationele waarde:

- vanwege haar ligging aan de Klaaskampen, naast het winkelpand Van Nispen van Sevenaerstraat 1-5, met een vrije ligging naar die straat en in relatie met de omliggende panden uit deze periode.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

De voorgevel (noord) en de linker zijgevel (oost).

De voorgevel (noord)

De linker zijgevel (oost) en de achtergevel (zuid).

LAREN, KLAASKAMPEN 6-6A REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Klaaskampen 6-6a

postcode + plaats : 1251 KP LAREN NH

naam object : niet van toepassing, voormalige Boerenleenbank

complex : nee

oorspr.functie : bankgebouw en woning

huidige functie : kantoor en woning

bouwjaar : 1936

verbouwingen : 1975, verbouwing Raiffeisenbank tot kantoor gemeentewerken door J.P. Roselaar; 1987, verbouwing tot uitgeverij en in 1988 uitbreiding met een garage / berging

architect : A.P. van den Brink

opdrachtgever : Coöperatieve Boerenleenbank Laren

bouwstijl : functioneel, met traditionele vormen en expressionistisch materiaalgebruik

bouwtype : kantoorgebouw

kadastrale aanduiding : Laren F 1748 / F 1749

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 11-09-2012 en 14-09-2012

datum beschrijving : 30 oktober 2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object: het kantoor met woonhuis Klaaskampen 6-6a en bijbehorend schuurtje uit de bouwperiode evenals het muurtje / plantenbak met hekwerk aan de oost- en zuidzijde van het pand, dat tot de bouw van 1936 behoort. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De garage uit 1988 aan de zuidwestzijde en de carport bij de keuken aan de noordwestzijde hebben geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Laren was van oudsher een agrarische gemeente met vooral kleine boeren. Veel van deze boeren waren de zogeheten 'Erfgooiers' en hadden rechten en plichten op het gebruik van de gemeenschappelijke gronden. Deze kwamen reeds voort uit een 16e eeuwse vergadering van families en waren overerfbaar. De eeuwenlange regels en gewoonten kwamen aan het einde van de 19e eeuw in ernstig conflict met het landsbelang of algemeen belang , dat destijds nog geen algemeen erkend begrip was. Een treffen tussen militairen en Erfgooiers, waarbij een (Larense) dode viel, leidde in 1912 tot de Erfgooierswet. Daarin werd vastgelegd wie een Erfgooier was en welke rechten en plichten hij aan deze status kon ontlenen. Pas in 1971 werd de vereniging Stad en Lande opgeheven, die de belangen voor de Erfgooiers (in heel het Gooi) beheerde. Rond 1900 was deze

wet- en regelgeving nog geen feit. Wel was er de nodige armoe onder de Larense boeren wegens onregelmatige inkomsten en de kleine bedrijfjes. In navolging van elders in Nederland en de ons omringende landen, gingen de boeren zich verenigen en werd op 26 februari 1899 de Larensche Boerenbond opgericht waarmee gezamenlijk kon worden ingekocht en verkocht. Daarna ontstond het idee, met kapelaan Van der Laak als grote drijfveer, om een gezamenlijke boerenleenbank op te richten. Dit naar voorbeeld van de Duitser Friedrich Wilhelm Raiffeisen die in 1864 de eerste coöperatieve bank voor de boerenstand oprichtte ter leniging van de financiële nood onder boeren. Op 17 februari 1902 vond in het gebouw van de R.K. Werkliedenvereniging de oprichtingsvergadering plaats van de eerste Coöperatieve Boerenleenbank in het Gooi, die zich aansloot bij de Raiffeisenbank in Utrecht. De bank groeide enorm, met name onder de leiding van de kassier Elbert Majoor. Er werd gezamenlijk zaai- en pootgoed ingekocht, evenals gezamenlijke machines. Soberheid was van meet af aan een kenmerk van de bank. Het bestuur kreeg geen salaris maar een presentiegeld van twee kwartjes per vergadering. Toen in 1937 het nieuwe bankgebouw aan de Klaaskampen naar ontwerp van A.P. van den Brink werd geopend, sprak Burgemeester van Nispen van Sevenaer uit dat Laren was verrijkt met een esthetisch verzorgd en in alle opzichten geslaagd gebouw, dat van soliditeit getuigt, maar waarbij soberheid is betracht en alle luxe achterwege is gelaten. Vicevoorzitter Van Dijk van het bestuur gaf aan dat de leden zich vooral niet moesten laten afschrikken door het nieuwe gebouw en dat de boerenleenbank de grootste eenvoud tegenover de leden zou blijven betrachten.

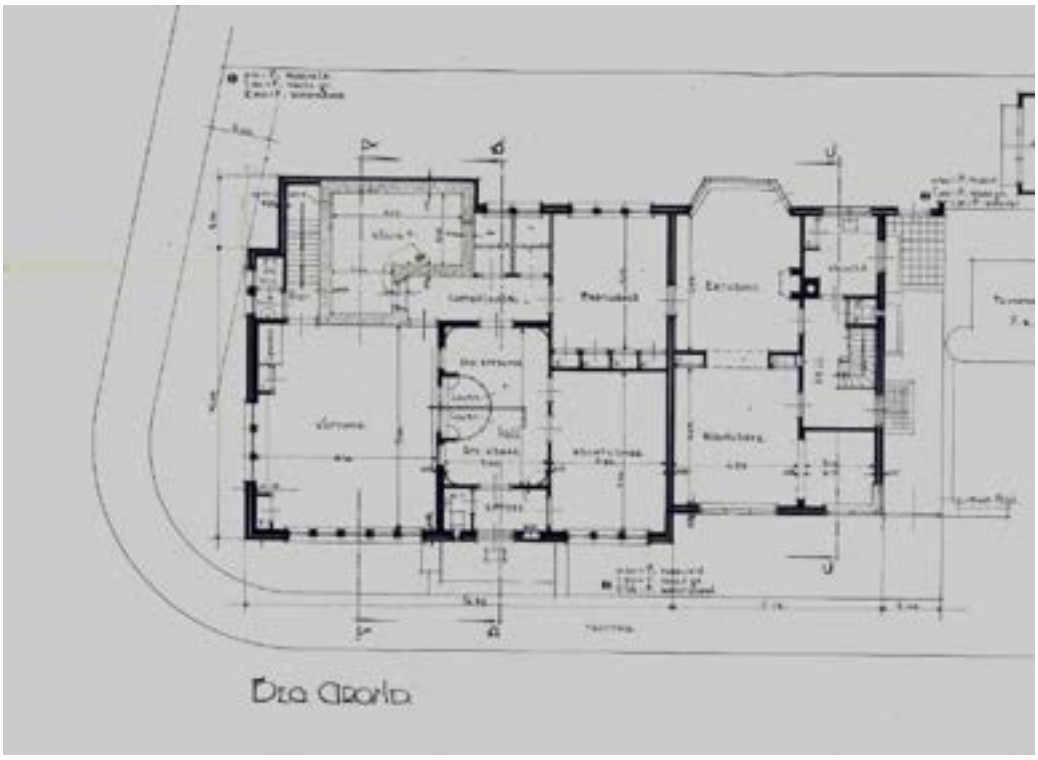

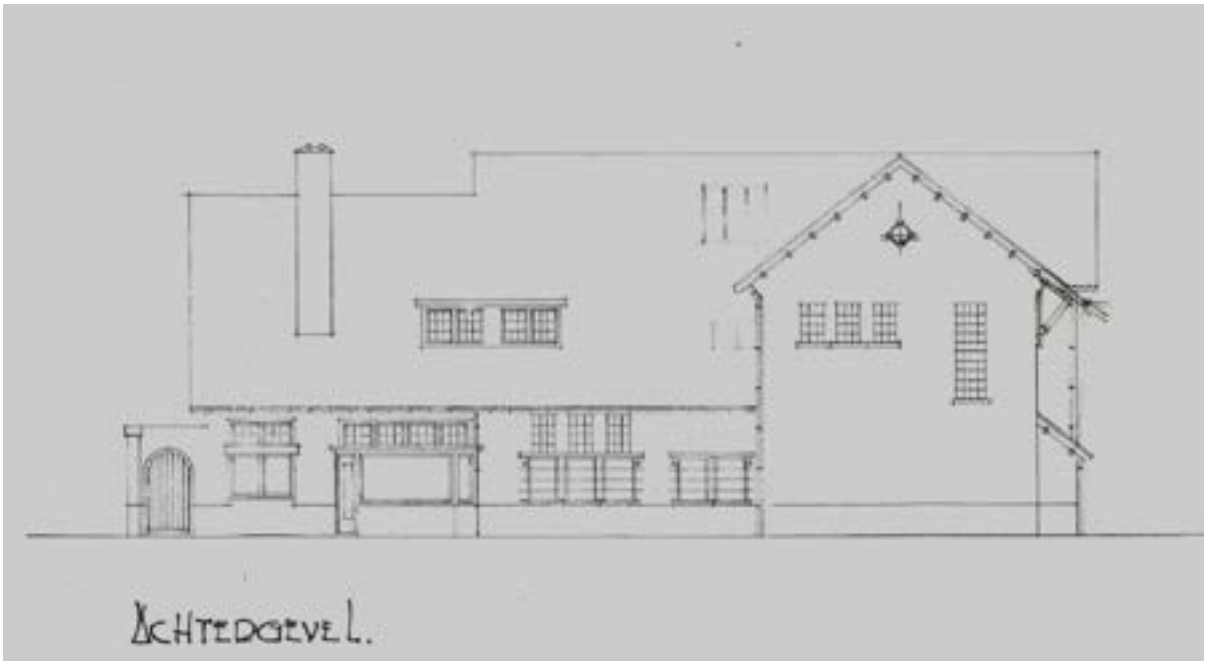
De eerste steen werd gelegd door T. Majoor Jr. op 16 oktober 1936. De steen bevindt zich direct links van de hoofdentree. Uit de bouwvergunning blijkt dat het de bouw van een bankgebouw met kassierswoning en schuurtje betrof. In het gebouw werd aan de zuidwestzijde (bij de blinde gevel) een kluis gemaakt van gewapend beton. De vergunning geeft veel inzicht in de toegepaste materialen, die enerzijds heel expressief zijn door de verschillende kleur- en vormnuances, maar strak en sober zijn toegepast. In de vergunning staat dat voor het trasraam een dunne gesinterde kleur is gekozen en voor het overig een genuanceerde kleur, met blokjes Bremer zandsteen. Op het dak komt een blauwe romaanse pan met diepe golf, ballonvorsten en gevelpannen op houten mastiek- en gootlijsten. Het verfwerk was in oorsprong grijs en steengrauw er werden stalen ramen toegepast met smeedwerk voor de onderramen. Dit is precies wat er heden ten dage nog zichtbaar is, uitgezonderd de kleur van het verfwerk en het smeedwerk voor de onderramen. De latei tussen de boven- en onderramen lijkt te zijn geïnspireerd op de bekende Larense architect Wouter

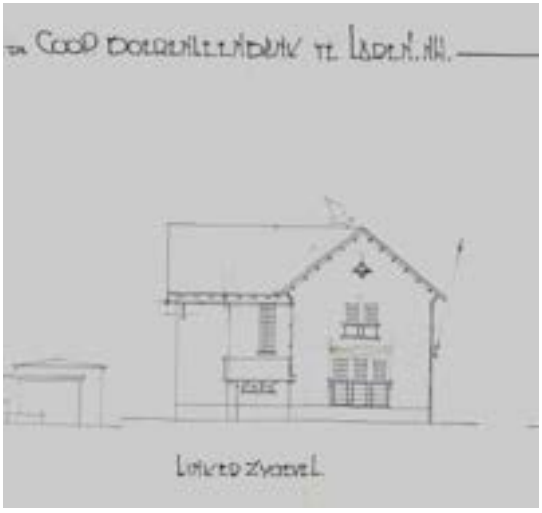
Hamdorff, die een vergelijkbaar raamtype voor het eerst toepaste in 1919 bij landhuis *Oranjestein* aan de Torenlaan 64.

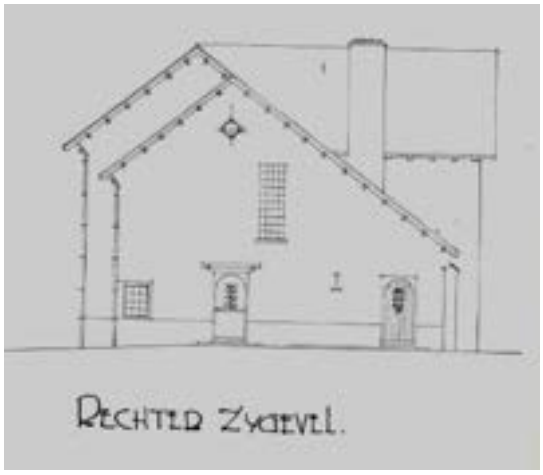
De Larense architect A.P. van den Brink was H.F. Smit in 1922 opgevolgd als gemeentearchitect, een functie die in het leven was geroepen toen in Laren in 1912 de eerste welstandbepaling van ons land werd ingesteld. Van den Brink had ook een eigen praktijk. Hij ontwierp ook veel voor zijn broers die aannemer waren. Als gemeentearchitect ontwierp hij onder andere voor de woningbouwvereniging van Erfgooiers (complex 2 uit 1923). Verschillende van zijn panden zijn beschermd gemeentelijk monument.

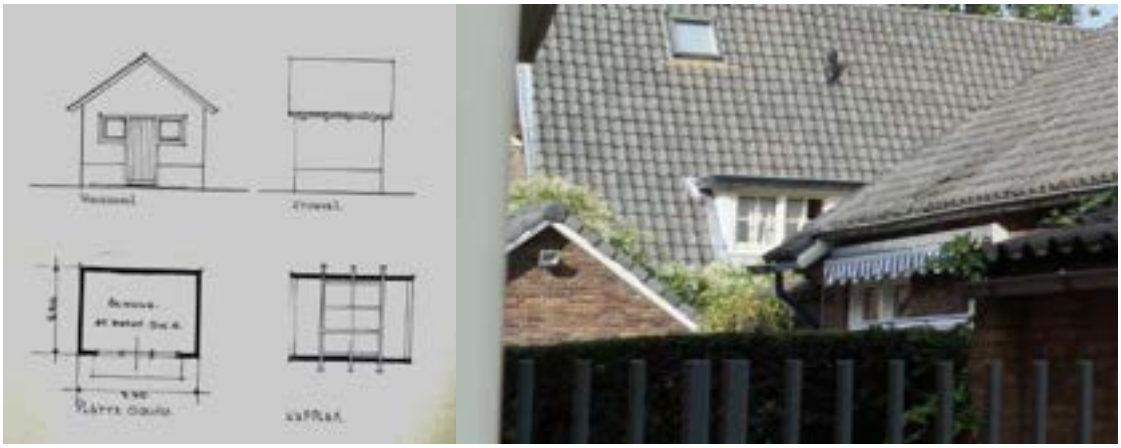

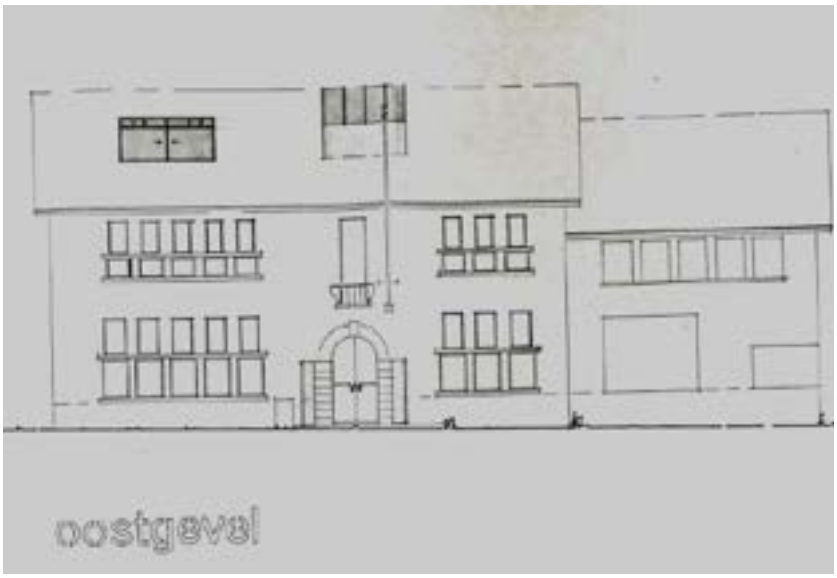

Boven: de bouwtekening van A.P. van den Brink uit 1936 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2103).

De bank was zeer succesvol en kreeg steeds meer leden. Het 50-jarig bestaan in 1952 werd gevierd met een groot feest in hotel Hamdorff. Vlak na het feest, in februari 1953, vond in Zeeland de Watersnoodramp plaats. Omdat juist de boerenstand zo zwaar was getroffen, schonk de Larense Boerenleenbank Fl. 1000 aan het noodfonds voor de ramp. Tien jaar later vond het 60-jarig jubileum plaats, dit keer met een feest in het Singer Museum. De bank was inmiddels zo gegroeid dat er in 1960 een bijkantoor aan de Kloosterweg was geopend. In 1961 veranderde de naam van de bank van Boerenleenbank in Coöperatieve Raiffeisenbank Laren (en vanaf 1983 Rabobank). Uiteindelijk groeide het gebouw aan de Klaaskampen definitief uit zijn jasje. Op 16 september 1972 werd een geheel nieuw kantoor geopend aan de Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat. Het gebouw aan de Klaaskampen werd in 1975 naar ontwerp van de Larense architect J.P. Roselaar (intern) verbouwd tot Dienst gemeentewerken. In 1987 verliet de gemeente het pand en kwam er een uitgeverij, die in de kap een gewaagde wijziging doorvoerde met glazen dakkapellen en een lichtstraat. Voor het overige bleef het pand behouden in zijn oorspronkelijke staat. Van de grijze laag tot halve hoogte kon niet worden vastgesteld of dit een anti-graffiti-laag betreft of een minder geslaagde poging tot gevelreiniging.

Nieuwe toestand 1987 (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. 5415)

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Vanaf ongeveer 1880 -1900 werd Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp. Tussen de boerderijen en arbeiderswoningen verrezen vooral vanaf ongeveer 1900 villa's en woonhuizen. Rond het centrum vond meer verdichting plaats. De Klaaskampen loopt vrijwel rechtstreeks naar de Brink in het centrum van Laren en kruist ter plaatse van het bankgebouw het zogeheten Schoutenbosje. De Klaaskampen was eerst niet meer dan een zandpad maar als straat behoort het tot de jongere wegen van Laren die vanwege de substantiële groei vanaf ongeveer 1900 langzaam maar zeker met bebouwing met gemengde functies werden ingevuld. De weg is vernoemd naar Klaas Willard die hier een boerderij en zijn kampen (omheinde akkers) had.

Het voormalige bankgebouw ligt op de straathoek en toont 'een gezicht' naar beide straten, al is de voorgevel met hoofdingang wel duidelijk het hoofdmoment van het gebouw. Het pand maakt in beide straten deel uit van de gevelwand met gebouwen van vergelijkbare hoogten, waarbij het muurtje annex plantenbak dat met een bocht de straathoek omgaat, de rooilijn volgt. De kap is zo samengesteld dat zowel aan de Klaaskampen als het Schoutenbosje, de nok van het dak evenwijdig aan de straat loopt. Bij de woning is door de terugspringende ligging een kleine voortuin gecreëerd.

Architectonische omschrijving

Het voormalige bankgebouw met woning uit 1936 heeft een nagenoeg rechthoekige plattegrond, is twee bouwlagen hoog en voorzien van een L-vormig zadeldak gedekt met gesmoorde romaanse pannen. Aan de achterzijde van de woning loopt het dak laag door. De dakoverstekken zijn samengesteld uit geprofileerde balken, op de kopse gevels gedragen door rechte klossen die iets buiten de daklijst uit steken en op de hoeken door kleine gemetselde uitkragingen worden gedragen. Het dak van de woning is iets lager dan dat van het kantoor. De gevels zijn opgetrokken in een rijk genuanceerde handvorm baksteen, gemetseld in Noords verband met een diep gelegen lichtgekleurde voeg. In de gevels van het kantoor is niet alleen door het metselverband en voegwerk gespeeld met reliëf en uitdrukking, maar tevens door toepassing van een grote gesinterde mop in het trasraam. Het trasraam is verdiept gelegen en ingedeeld in geometrische, onregelmatige velden en dus niet op de gebruikelijke wijze als een horizontale plint toegepast. In het blinde deel van de kopse gevel aan het Schoutenbosje (zuidgevel) is met verticale baksteenbanden een reliëf in de gevel aangebracht en de poeren tussen de ondervensters zijn niet in verband gemetseld maar als twee rijen met de koppen in het zicht. De expressieve toepassing van de baksteen wordt versterkt door de elementen van (Bremer) zandsteen: de vensterlateien tussen de boven- en ondervensters, de onderdorpels, de blokken in de rondboogvormige deuromlijsting, de gevelsteen en de brievenbus. Ook de keuze voor stalen ramen en het ijzerwerk van de vlaggenmast, het lampje en het balkon boven de hoofdentree draagt bij aan de expressie van de gevel. Voorheen werd dit nog versterkt door het horizontale ijzerwerk in de onderramen.

De voorgevel (oostgevel) van het kantoor is nagenoeg symmetrisch ingedeeld met een hoofdentree in een rondboog met zandsteenblokken en sluitsteen, waarvan de oorspronkelijke deur is vervangen door een glaspartij. Erboven bevindt zich een langwerpig stalen raam met balkonhek en vlaggenmast en aan weerzijden zowel op de begane grond als de verdieping zijn samengestelde vensterpartijen

aanwezig. Ze bestaan uit boven en onderramen met zandstenen lateien en onderdorpels. De bovenlichten zijn voorzien van stalen roeden. In de linker zijgevel (zuidgevel) zijn dezelfde raamtypen toegepast en in de topgevel een zolderlicht met zandsteenblokjes. In de hoek met de achtergevel (westgevel) is een kleine insnijding die er van oorsprong was maar waar geen deur of venster zat. Het grote stalen raam en de samengetelde vensters (identiek aan voor- en zijgevel) dateren wel uit de bouwperiode. De garage uit 1988 aan de zuidwestzijde heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht. In hoeverre de oorspronkelijke vensters in de achtergevel links van de garage nog aanwezig zijn, is niet bekend.

Het woonhuis is iets soberder vormgegeven dan het kantoorgedeelte. De venstertypen van begane grond en verdieping zijn vergelijkbaar met die van het kantoor en volgen dezelfde ritmiek, maar zijn geheel in hout uitgevoerd. De overgang van voor- naar zijgevel wordt gemaakt door een hoekvenster. De rechter zijgevel (noordgevel) is nagenoeg blind, op de begane grond zijn aanwezig het hoekvenster, de hoofdentree (een paneeldeur met halfronde beëindiging en een platte luifel met fraai bewerkte klossen) en de keukendeur (paneeldeur met halfronde beëindiging). Ook is er rechts een muur met poort (met halfronde beëindiging) naar de tuin. Boven de keukendeur bevindt zich het hoge stalen raam van het trappenhuis en in de top van de gevel het reeds genoemde zolderraam. De vensters, deuren, luifel en poort in deze gevel dateren uit 1936. De carport boven de keukendeur is van recente datum en heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht. De achtergevel is niet volledig gezien maar lijkt nog gelijk aan de situatie in 1936 met een samengesteld keukenraam en erker. In 1936 was er een dakkapel ter plaatse van de huidige. In ieder geval de ramen zijn een keer vernieuwd.

Het muurtje voor de woning met ijzeren decoraties aan de straatzijde, het poortje naar het woonhuis en de muur annex plantenbak voor het kantoorgedeelte zijn opgetrokken in dezelfde baksteen als het gebouw. Het schuurtje achter de woning dateert uit de bouwperiode en is voor zover vanaf de straat te zien nog gaaf aanwezig.

Waardering

Het voormalige bankgebouw met kassierswoning, muurtjes, plantenbak en schuurtje, Klaaskampen 6-6a te Laren dateert uit 1936 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als zeer zorgvuldig ontworpen en gaaf bewaard gebouw met muurtjes / plantenbak en schuurtje, in een sober en functioneel ontwerp in traditionele stijl, dat door de gekozen bouwmaterialen, de wijze van verwerking daarvan en de met aandacht ontworpen details toch zeer expressief overkomt;

- vanwege het als kantoorgebouw met woning herkenbare bouwtype waarvan de functie als bankgebouw zich bijvoorbeeld laat kennen in het ontwerp van de blinde gevel aan de zuidwestzijde, ter plaatse van de betonnen kluis, het hart van de bank;

- als onderdeel van het oeuvre van de Larense (gemeente)architect A.P. van den Brink;

situationele en ensemblewaarden

- vanwege de ligging aan de Klaaskampen, een karakteristiek voorbeeld van de invulling van Laren vanaf 1900 met nieuwbouw binnen het eeuwenoude, vanuit de Brink uitwaaierende straten- en wegenpatroon; de Klaaskampen was eerst niet meer dan een zandpad langs de kampen (omheinde akkers) van Klaas, dat bij de groei van Laren een straat werd met gemengde functies;

- vanwege de markante ligging op de straathoek waar het ontwerp met ommuring duidelijk op is afgestemd;

cultuurhistorische waarden

- als uiting van de aan het eind van de 19^{e} eeuw ontstane ideeën om door middel van collectieve inspanningen sociale misstanden tegen te gaan en armoede te bestrijden;

- vanwege de door kapelaan Van der Laak gestimuleerde oprichting van de Coöperatieve Boerenleenbank naar de ideeën van de Duitse bankier Raiffeisen die in 1864 ter leniging van de nood van de boerenstand de eerste collectieve banken oprichtte;

- als eerste Boerenleenbank in het Gooi, waarvan een groot deel van de oprichters Erfgooier waren en als voorloper van de huidige Rabobank (Raiffeisen-Boerenleenbank);

- vanwege het belang van de eerste bestuurders voor de groei en verbetering van de welvaart en het welzijn van de boeren en arbeiders in Laren.

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is qua hoofdvorm, gevelindeling en qua detaillering vrijwel volledig gaaf bewaard uit de bouwperiode en zeer herkenbaar als kantoorgebouw / bankgebouw met woning.

zeldzaamheid

Als bouwtype en als eerste Boerenleenbank in het Gooi is het pand uniek voor Laren en de regio en bovendien qua vormgeving en detaillering zeer karakteristiek voor de bouwperiode

Foto's 2012

Voorgevel (oostgevel) en linker zijgevel (zuidgevel).

Voorgevel ter plaatse van het kantoor (oostgevel).

Diverse details voorgevel ter plaatse van het kantoor (oostgevel).

Diverse details voorgevel ter plaatse van het kantoor (oostgevel).

Voorgevel en zijgevel van de woning (oostzijde en noordgevel)

Rechter zijgevel woning (noordgevel).

Muurtje ter plaatse van rechter zijgevel woning (noordgevel).

Linker zijgevel (zuidgevel) van het kantoor met baksteendecoratie ter hoogte van de kluis.

Achtergevel (westgevel).

Achtergevel (westgevel).

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 2103, 2393, 4177, 5415,8149, 8269

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, (p. 415-418 Laren)

- G.L. de Boer Sr.*, Laren door de jaren heen*, Laren 1996, p. 54

- *Een bankboekje, 85 jaar Coöperatieve bank in Laren*, Laren 1987

- A.H.F. (Wiet) de Boer, *Laren van A tot Z, het dorp van mijn jeugd,* Laren 2005 p. 14

- Mark Broerse e.a., De Brink als middelpunt van Laren , *Kwartaalbericht Historische Kring Laren*, 2000-2 p. 5-9, over de Brink en de kampen in Laren

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren en omschrijving woningbouwcomplex van Erfgooiers in het monumentenonderzoek 2012 door 5.1.2e

Adres:	Krommepad 3-5 -5a
Kadastrale aanduiding:	F 353
Huidige bestemming:	twee woningen en bedrijf
Oorspronk. bestemming:	boerderij
Architect:	n.v.t.
Opdrachtgever:	niet bekend
Bouwjaar:	17de / 18de eeuw (1688)
Bouwtype:	Larense Saksische boerderij met dwarsdeel
Herk. gegevens:	Inventarisatie gemeente en [redacted] 1984
Literatuur:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti: 'Laren, rijk aan monumenten'. Ir. T. van Tol: 'De Larense boerderijen', in: TVE februari 1986
Code H met nummer H 34:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
Datum opname:	Maart 1993, [redacted]
Aangepast:	April 1998, [redacted]

Inleiding:

Deze eind 17de, begin achttiende eeuwse boerderij van het halle-huistype met dwarsdeel is met de achterzijde gelegen aan het Krommepad, ter hoogte van "de Kei", één van de kleinere Brinken in Laren. Dit gedeelte van het dorp vormde het buurtschap Oosterend.
De voorzijde van de boerderij is gelegen aan een inpandig terrein. Hier bevindt zich nog een kapberg. De roeden hiervan bestaan uit hergebruikte tramrailsen.
De boerderij deels opnieuw opgetrokken. Met name de linkerzij- en achtergevels zijn sterk gewijzigd.

Onder de bescherming vallen de hoofdvorm van het gebouw alsmede meer expliciet de oorspronkelijke, monumentale onderdelen, die zich over het algemeen beperken tot de voorgevel en rechterzijgevel, het oorspronkelijke woonhuisdeel van het pand. Voorts zijn van beeldbepalende waarde de baanderdeuren en de potdekseling van de achtergevel. **Als historische beplanting vallen de hulsthaag aan het Oud Laren en de leilinden voor de voorgevel onder de bescherming.**

Omschrijving:

De op een rechthoekige plattegrond opgetrokken BOERDERIJ telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak met glooiende nok. De dakkapellen en dakvensters vallen buiten de bescherming. Om het grootse deel van het pand ligt een spatrand van zwerfkeitjes (lekkeitjes).

De voorgevel van het woonhuisdeel heeft het oorspronkelijke muurwerk. In het midden bevindt zich devoordeur met loketvenster en bovenlicht. Rechts zijn twee schuifvensters met roedeverdeling en luiken gezet, links een schuifvenster met luiken en een kleiner venster met luik ter plaatse van de opkamer. In de topgevel bevindt zich in het midden een zesruits venster en links en rechts een klein venster ter plaatse van een bedstede. De topgevel is voorzien van vlechtingen en een tuit.

De rechterzijgevel is deels nog oorspronkelijk. Het linker deel van deze gevel bevat een deur en twee tweelichtsvensters met luiken. Ter plaatse is een houten goot op klossen aangebracht. Meer naar rechts springt de gevel terug en heeft deze een grotendeels niet meer oorsponkelijk indeling.

De linkerzijgevel heeft een grotendeels gewijzigde indeling met uitzondering van de baanderdeuren.

De achtergevel heeft niet oorspronkelijke vensters en deuren. beschermenswaardig is het potdekselwerk als historisch element.

Het interieur van het oorspronkelijke woonhuis is van waarde, met name vanwege de wand met beschilderde tegels.

Redengevende omchrijving:

-De boerderij is van architectuurhistorische waarde vanwege de hoofdvorm en de gaafheid van de voorgevel en rechterzijgevel (deels).

-Het pand is van cultuurhistorische waarde vanwege de voormalige functie als boerderij.

-Het object is van ensemblewaarde in relatie tot de overige boerderijen rond 'de kei' alsmede in samenhang met de oorspronkelijke beplanting bestaande uit leilinden en een hulsthaag.

Krommepad 3/5 aanvulling

nov. 1997

rechterzijgevel

linkerzijgevel

Krommepad 3/5 aanvulling nov. 1997

voorgevel links

rechterzijgevel
oorspronkelijk muurwerk

Krommepad 3/5 aanvulling

nov. 1997

voorgevel met beplanting

voorgevel rechts

Adres:	Krommepad 3-5 - 5a
Kadastrale aanduiding:	F 353
Huidige bestemming:	twee woningen en bedrijf
Oorspronk. bestemming:	boerderij
Architect:	n.v.t.
Opdrachtgever:	niet bekend
Bouwjaar:	17de / 18de eeuw (1688)
Bouwtype:	Larense Saksische boerderij met dwarsdeel
Herk. gegevens:	Inventarisatie gemeente en [redacted] 1984
Literatuur:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti: 'Laren, rijk aan monumenten'. Ir. T. van Tol: 'De Larense boerderijen', in: TVE februari 1986
Code H met nummer H 34:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
Datum opname:	Maart 1993, [redacted]
Aangepast:	April 1998, [redacted]

Inleiding:

Deze eind 17de, begin achttiende eeuwse boerderij van het halle-huistype met dwarsdeel is met de achterzijde gelegen aan het Krommepad, ter hoogte van "de Kei", één van de kleinere Brinken in Laren. Dit gedeelte van het dorp vormde het buurtschap Oosterend.
De voorzijde van de boerderij is gelegen aan een inpandig terrein. Hier bevindt zich nog een kapberg. De roeden hiervan bestaan uit hergebruikte tramrailsen.
De boerderij deels opnieuw opgetrokken. Met name de linkerzij- en achtergevels zijn sterk gewijzigd.

Onder de bescherming vallen de hoofdvorm van het gebouw alsmede meer expliciet de oorspronkelijke, monumentale onderdelen, die zich over het algemeen beperken tot de voorgevel en rechterzijgevel, het oorspronkelijke woonhuisdeel van het pand. Voorts zijn van beeldbepalende waarde de baanderdeuren en de potdekseling van de achtergevel. **Als historische beplanting vallen de hulsthaag aan het Oud Laren en de leilinden voor de voorgevel onder de bescherming.**

Omschrijving:

De op een rechthoekige plattegrond opgetrokken BOERDERIJ telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak met glooiende nok. De dakkapellen en dakvensters vallen buiten de bescherming. Om het grootse deel van het pand ligt een spatrand van zwerfkeitjes (lekkeitjes).

De voorgevel van het woonhuisdeel heeft het oorspronkelijke muurwerk. In het midden bevindt zich devoordeur met loketvenster en bovenlicht. Rechts zijn twee schuifvensters met roedeverdeling en luiken gezet, links een schuifvenster met luiken en een kleiner venster met luik ter plaatse van de opkamer. In de topgevel bevindt zich in het midden een zesruits venster en links en rechts een klein venster ter plaatse van een bedstede. De topgevel is voorzien van vlechtingen en een tuit.

De rechterzijgevel is deels nog oorspronkelijk. Het linker deel van deze gevel bevat een deur en twee tweelichtsvensters met luiken. Ter plaatse is een houten goot op klossen aangebracht. Meer naar rechts springt de gevel terug en heeft deze een grotendeels niet meer oorsponkelijk indeling.

De linkerzijgevel heeft een grotendeels gewijzigde indeling met uitzondering van de baanderdeuren.

De achtergevel heeft niet oorspronkelijke vensters en deuren. beschermenswaardig is het potdekselwerk als historisch element.

Het interieur van het oorspronkelijke woonhuis is van waarde, met name vanwege de wand met beschilderde tegels.

Redengevende omchrijving:

-De boerderij is van architectuurhistorische waarde vanwege de hoofdvorm en de gaafheid van de voorgevel en rechterzijgevel (deels).

-Het pand is van cultuurhistorische waarde vanwege de voormalige functie als boerderij.

-Het object is van ensemblewaarde in relatie tot de overige boerderijen rond 'de kei' alsmede in samenhang met de oorspronkelijke beplanting bestaande uit leilinden en een hulsthaag.

Krommepad 3/5 aanvulling

nov. 1997

rechterzijgevel

linkerzijgevel

Krommepad 3/5 aanvulling nov. 1997

voorgevel links

rechterzijgevel
oorspronkelijk muurwerk

Krommepad 3/5 aanvulling

nov. 1997

voorgevel met beplanting

voorgevel rechts

Adres:	Krommepad 3-5 -5a
Kadastrale aanduiding:	F 353
Huidige bestemming:	twee woningen en bedrijf
Oorspronk. bestemming:	boerderij
Architect:	n.v.t.
Opdrachtgever:	niet bekend
Bouwjaar:	17de / 18de eeuw (1688)
Bouwtype:	Larense Saksische boerderij met dwarsdeel
Herk. gegevens:	Inventarisatie gemeente en [redacted] 1984
Literatuur:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti: 'Laren, rijk aan monumenten'. Ir. T. van Tol: 'De Larense boerderijen', in: TVE februari 1986
Code H met nummer H 34:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
Datum opname:	Maart 1993, [redacted]
Aangepast:	April 1998, [redacted]

Inleiding:

Deze eind 17de, begin achttiende eeuwse boerderij van het halle-huistype met dwarsdeel is met de achterzijde gelegen aan het Krommepad, ter hoogte van "de Kei", één van de kleinere Brinken in Laren. Dit gedeelte van het dorp vormde het buurtschap Oosterend.
De voorzijde van de boerderij is gelegen aan een inpandig terrein. Hier bevindt zich nog een kapberg. De roeden hiervan bestaan uit hergebruikte tramrailsen.
De boerderij deels opnieuw opgetrokken. Met name de linkerzij- en achtergevels zijn sterk gewijzigd.

Onder de bescherming vallen de hoofdvorm van het gebouw alsmede meer expliciet de oorspronkelijke, monumentale onderdelen, die zich over het algemeen beperken tot de voorgevel en rechterzijgevel, het oorspronkelijke woonhuisdeel van het pand. Voorts zijn van beeldbepalende waarde de baanderdeuren en de potdekseling van de achtergevel. **Als historische beplanting vallen de hulsthaag aan het Oud Laren en de leilinden voor de voorgevel onder de bescherming.**

Omschrijving:

De op een rechthoekige plattegrond opgetrokken BOERDERIJ telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak met glooiende nok. De dakkapellen en dakvensters vallen buiten de bescherming. Om het grootse deel van het pand ligt een spatrand van zwerfkeitjes (lekkeitjes).

De voorgevel van het woonhuisdeel heeft het oorspronkelijke muurwerk. In het midden bevindt zich devoordeur met loketvenster en bovenlicht. Rechts zijn twee schuifvensters met roedeverdeling en luiken gezet, links een schuifvenster met luiken en een kleiner venster met luik ter plaatse van de opkamer. In de topgevel bevindt zich in het midden een zesruits venster en links en rechts een klein venster ter plaatse van een bedstede. De topgevel is voorzien van vlechtingen en een tuit.

De rechterzijgevel is deels nog oorspronkelijk. Het linker deel van deze gevel bevat een deur en twee tweelichtsvensters met luiken. Ter plaatse is een houten goot op klossen aangebracht. Meer naar rechts springt de gevel terug en heeft deze een grotendeels niet meer oorsponkelijk indeling.

De linkerzijgevel heeft een grotendeels gewijzigde indeling met uitzondering van de baanderdeuren.

De achtergevel heeft niet oorspronkelijke vensters en deuren. beschermenswaardig is het potdekselwerk als historisch element.

Het interieur van het oorspronkelijke woonhuis is van waarde, met name vanwege de wand met beschilderde tegels.

Redengevende omchrijving:

-De boerderij is van architectuurhistorische waarde vanwege de hoofdvorm en de gaafheid van de voorgevel en rechterzijgevel (deels).

-Het pand is van cultuurhistorische waarde vanwege de voormalige functie als boerderij.

-Het object is van ensemblewaarde in relatie tot de overige boerderijen rond 'de kei' alsmede in samenhang met de oorspronkelijke beplanting bestaande uit leilinden en een hulsthaag.

Krommepad 3/5 aanvulling

nov. 1997

rechterzijgevel

linkerzijgevel

Krommepad 3/5 aanvulling nov. 1997

voorgevel links

rechterzijgevel
oorspronkelijk muurwerk

Krommepad 3/5 aanvulling

nov. 1997

voorgevel met beplanting

voorgevel rechts

5.6
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Lange Wijnen 9**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**:**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: Gerrit Rietveld**
Opdrachtgever	**: A. A. Bosschaert**
Bouwjaar	**: 1967 (eerste tekening uit 1963)**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: Nieuwe Bouwen**
Datum opname	**: 28 april 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	**: Het ontwerp is uitgevoerd door J. van Dillen en vervolgens door G. Bakker**

Inleiding:
Dr. A. A. Bosschaert beschikte sinds 1956 over een zeer groot, dichtbegroeid terrein. Hij was een bewonderaar van de stijl van de architecten Neutra en Mies van der Rohe en wendde zich tot de B. N. A. te Amsterdam voor een advies over een geschikte architect voor een te bouwen woonhuis met vier 'units' voor verhuur, met een totaal aanzicht als een enkel landhuis. Hem werd Gerrit Rietveld aangeraden. Die accepteerde de opdracht en ontwierp een plan (voor een 'motel' zoals hij het noemde) dat de heer Bosschaert zeer beviel.
Na het overlijden van Rietveld werd het werk overgenomen door architect J. van Dillen, die enkele wijzigingen en aanpassingen wilde aanbrengen. Daardoor ontstonden al spoedig meningsverschillen tussen Bosschaert en Van Dillen. Ook was Bosschaert het oneens met de volgens hem veel te hoge prijscalculatie. Na een briefwisseling trok het bureau Rietveld, Van Dillen en Van Tricht zich in 1965 terug. Bosschaert kreeg de beschikking over de tekening onder voorwaarde dat hij het bureau niet noemde in verband met dit huis. In zijn zoektocht naar een nieuwe architect plaatste Bosschaert een advertentie in ' De Telegraaf' waarbij hij toch de naam Rietveld noemde. Na een juridisch getouwtrek kreeg Bosschaert het recht om de naam Rietveld te noemen bij de ontwerpen, mts deze volledig naar het laatste ontwerp zou worden gebouwd. Uiteindelijk werd de bouw van dit laatste Rietveldhuis uitgevoerd onder leiding van architect G. Bakker. Tijdens de bouw ging de aannemer

failliet waarna Bosschaert zelf als aannemer optrad. Het huis werd nauwkeurig volgens het ontwerp gebouwd.

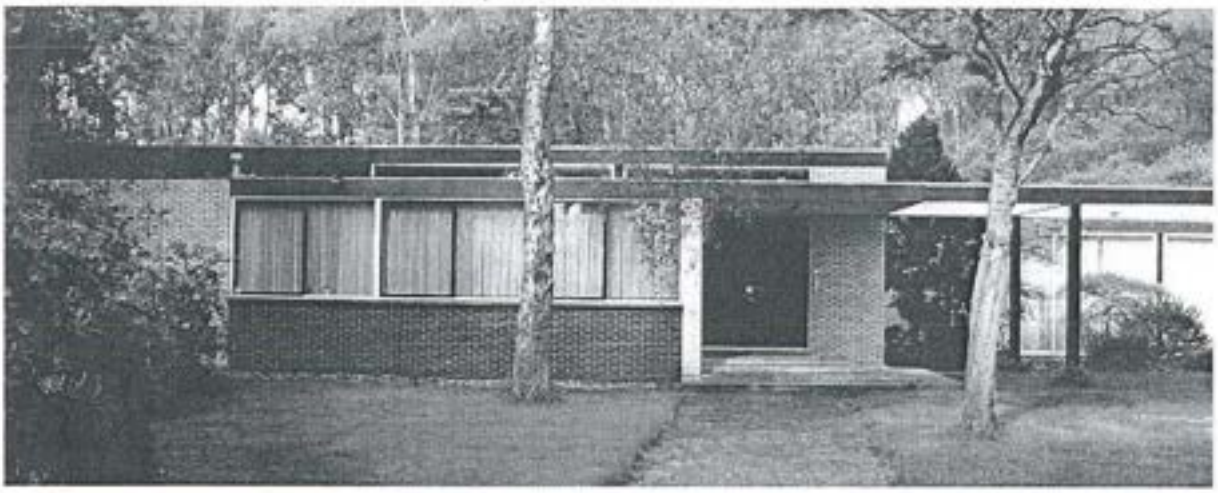
Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Lange Wijnen. Het gebouw is opgetrokken op een samengestelde plattegrond en is één bouwlaag hoog met een plat dak. De plattegrond bestaat uit een vierkantig hoofdgebouw met tegen de noordelijke gevelzijde een L-vormige uitbouw met kantoren. Vanaf de hoofdentree is er een pergola tegen de noordgevel geplaatst die uitkomt tegen de oostelijke gevel van de korte zijde van de L-vormige uitbouw. De muren zijn bekleed met afwisselend wit en zwart geglazuurde baksteen. De witte kozijnen zijn gemaakt van staal. De houten daklijst is gemaakt van gelakt teakhout.
De voorgevel (oost) wordt gekarakteriseerd door de verhoogde gevel van het hoofdgebouw en de langwerpige gevel van de uitbouw. Voornamelijk de hoofdentree met de trap en de grote deuren bepalen het hoofdgebouw. De uitbouw wordt gekenmerkt door de glaspuien. De pergola voor de uitbouw verbindt het geheel met elkaar.
De achtergevel (west) wordt gekenmerkt door glaspuien in de L-vormige uitbouw en het overstekende dak va het hoofdgebouw. Ook het hoogteverschil tussen beide bouwonderdelen bepalen de vorm van het geheel.
De linker zijgevel (zuid) wordt gedomineerd door het overdekte terras met de achterliggende glaspuien. De drie vierkante openingen in de overstek zorgen voor een bijzondere lichtval. Het lagere gedeelte rechts van de glaspuien brengt het kubusvormige karakter van het hoofdgebouw naar voren.
De rechter zijgevel (noord) wordt gekenmerkt door de verschillende achter elkaar liggende gevels. Bij het hoofdgebouw bepaald de witgeglazuurde bakstenen muur met de trap bij de hoofdentree voornamelijk de uitstraling van deze gevelzijde, samen met de hiervoor gelegen pergola. Bij de uitbouw wordt de gevel bepaald door de glaspui en de witgeglazuurde bakstenen muur.
In het hoofdgebouw is rechts van het midden op de plattegrond een atrium of binnentuin gemaakt. De vier wanden van dit atrium worden gevormd door glaspuien.

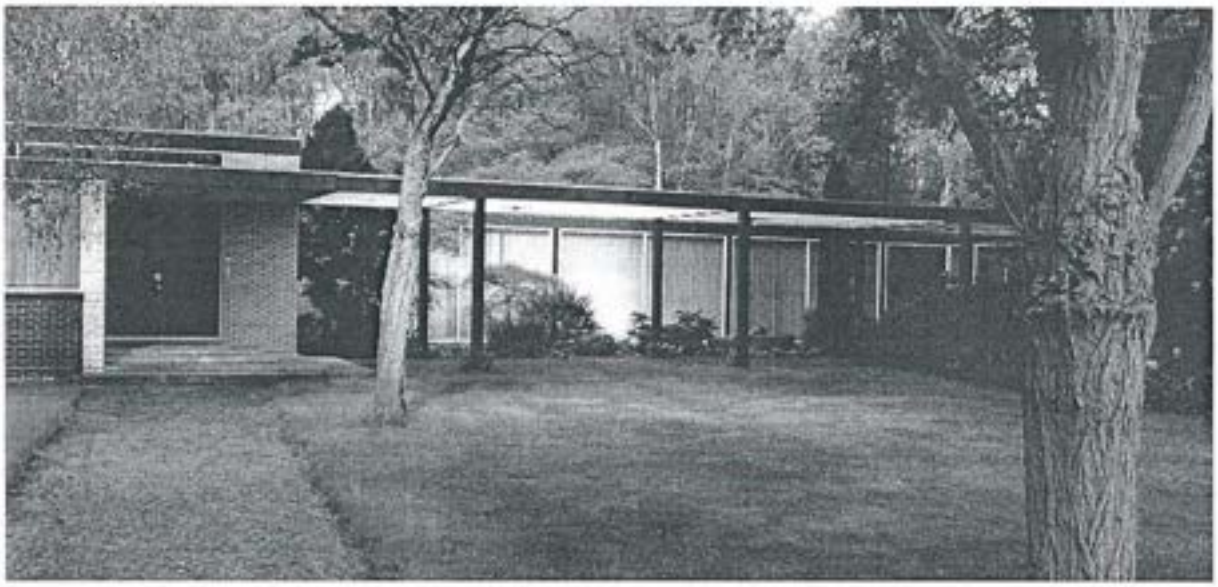
Redengevende omschrijving:

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- Vanwege het bijzonder belang binnen de architectuurgeschiedenis als laatst gebouwde gebouw van Gerrit Rietveld
- Vanwege haar positie als laatste gebouwde villa in het oeuvre van architect Gerrit Rietveld.
- Vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp
- Vanwege het materiaalgebruik en de detaillering

De villa is van waarde door de behouden gaafheid van het ontwerp.
De villa is van waarde door haar zeldzaamheid als gave villa van architect Gerrit Rietveld.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Rodijk, G.H., De huizen van Rietveld, Zwolle 1991, pp. 215-218

Boven : de voorgevel (oost)
Onder: de achtergevel (west)

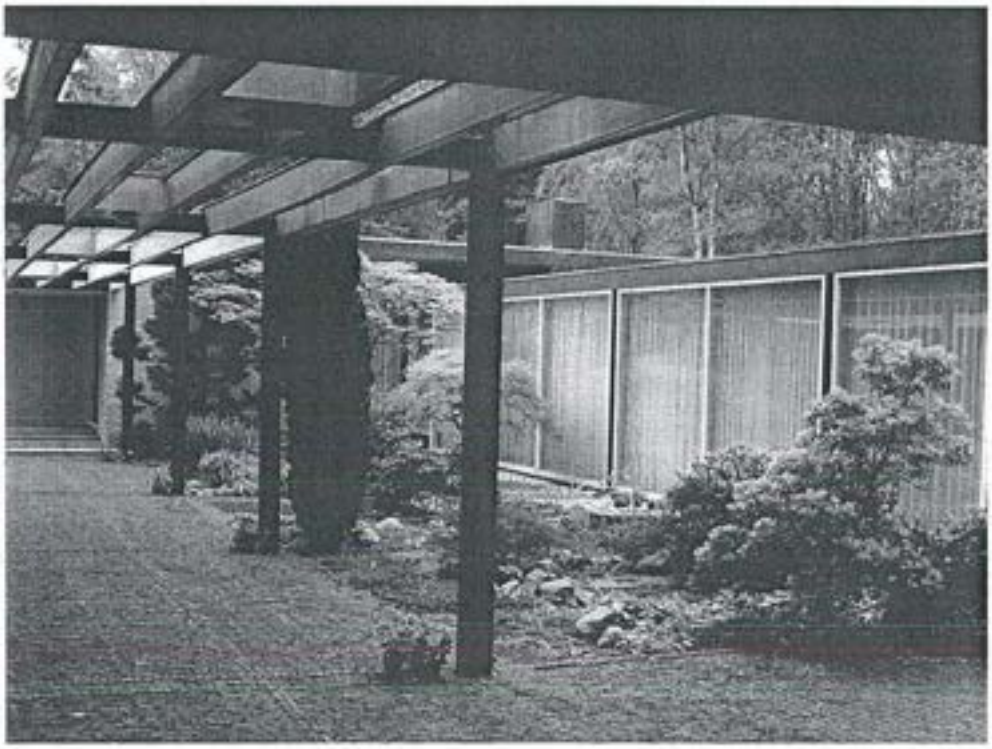

De linker zijgevel (zuid), met zichtbaar achter de glaspui de binnentuin.

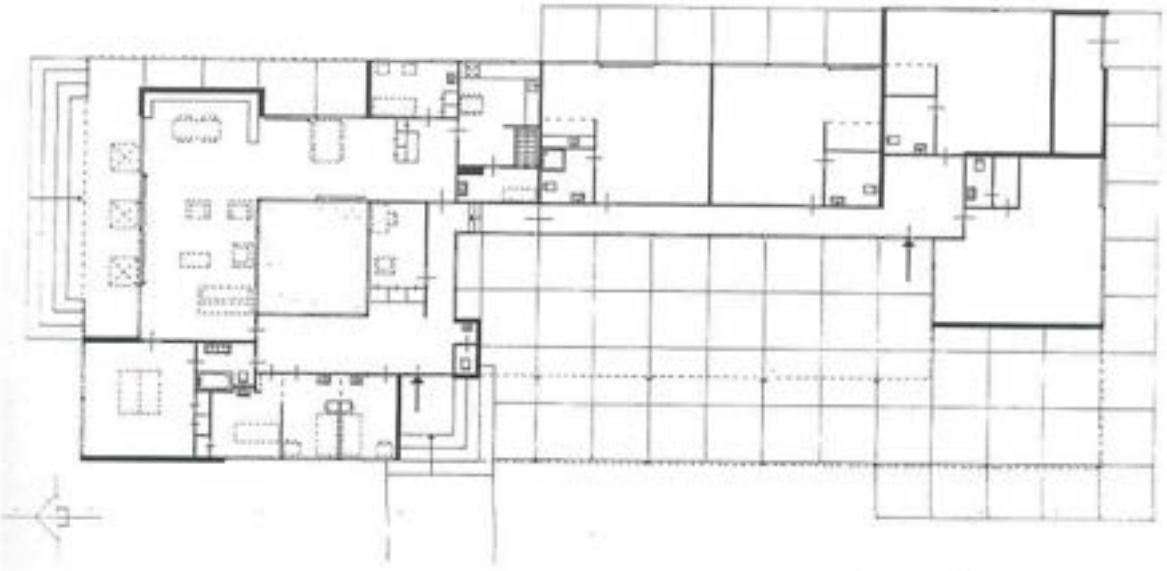
De rechter zijgevel (noord)

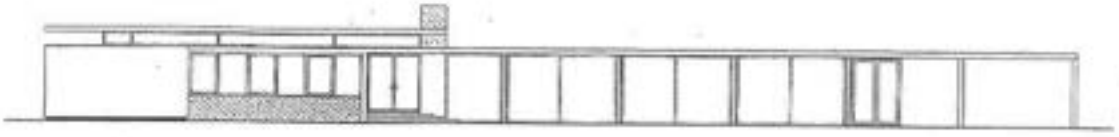
De pergola met de rechter zijgevel van het hoofdgebouw

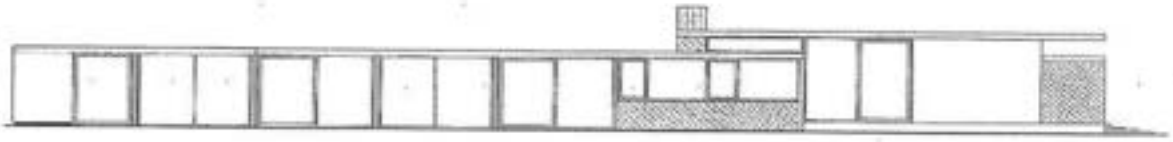
De binnentuin, gefotografeerd vanuit het huis.

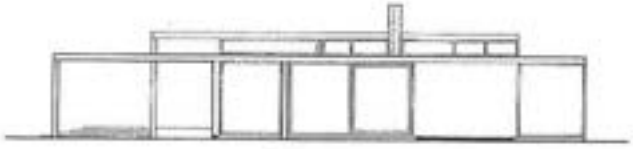
Plattegrond van de villa

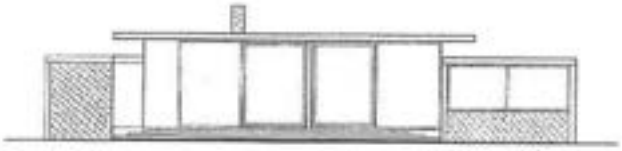
Voorgevel (oost) van de villa

Achtergevel (west) van de villa

Zijgevel (noord) van de villa

Zijgevel (zuid) van de villa

2.6
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Zevenend 38**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderij**
Architect	:	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1917**
Bouwtype	:	**langhuisboerderij**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e 5.1.2e
Opmerkingen	:	De boerderij is afgebeeld op het omslag van 'Laren in het Gooi' door Henri Polak, dat verscheen in 1925 ter gelegenheid van het 12,5 jarig bestaan van de welstandsverordening. De tekening van de voorgevel werd vervaardigd door J. Briedé.

Inleiding:
In 1917 door de Larense architect H.F. Smit ontworpen langhuisboerderij van het type achterbaander. De boerderij heeft een opvallende verschijning door de Amsterdamse School-invloeden in het ontwerp. In 1978 is de boerderij gesplitst: de deel is herbestemd tot woonhuis.

Omschrijving:
Aan het Zevenend, hoek Lantentijmen gelegen boerderij van één bouwlaag op rechthoekige plattegrond onder hoog opgaand rietgedekt zadeldak. De schoorstenen zijn versierd met uitkragend metselwerk.
De kopse voorgevel aan het Zevenend is symmetrisch ingedeeld met in het midden de entree, bestaande uit een deur met bovenlicht. Ter weerszijden is een kozijn gezet met stolpramen en bovenlichten met vierruits vensters en een middenstijl. De vensters zijn voorzien van luiken. Op de verdieping bevinden zich twee tweelichtkozijnen met zesruits vensters. De topgevel is boven een uitkragende lijst voorzien van siermetselwerk. De gevel is voorzien van Y-vormige muurankers.

De rechterzijgevel bevat een dito kozijn met luiken als in de voorgevel, een dito deur en een klein venster. Het voormalige stalgedeelte heeft een deur met bovenlicht en zijlicht en drie vensters met luiken.

De linkerzijgevel bevat een kozijn met luiken als in de voorgevel, een deur en een klein venster. Het stalgedeelte bevat twee deuren en twee vensters met luiken.

De achtergevel heeft in het midden ter grootte van de deeldeuren een samengesteld kozijn met deuren en bovenlichten. Ter weerszijden bevindt zich een venster. Op de verdieping zijn twee vensters gezet. In de top bevindt zich een klein vesnter. De gevel is voorzien van vlechtingen en randen van uitkragend metselwerk en heeft een uitkragende tuit.

Voor de voorgevel zijn leilinden geplant. De boerderij wordt omgeven door een rand van zwerfkeien.

Redengevende omschrijving

De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf bewaarde langhuisboerderij uit het eerste kwart van de 20ste eeuw, in Amsterdamse Schoolstijl ontworpen door de Larense architect H.F. Smit.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als representatief voorbeeld van een boerderij in het agrarische Laren van rond de eeuwwisseling.

Van situationele waarde

-vanwege de prominente ligging op de hoek van het Zevenend en Lantentymen.

Bronnen en literatuur:

G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, 'Laren, rijk aan Monumenten', Laren 1982, 130
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, div. nrs. (654, 3699, 6635)

Zevenend 38

Detail omslag boekje H. Polak
t.g.v. 12,5 jaar welstandscommissie.

Voorgevel (Zevenend)

Detail metselwerk topgevel

Rechterzijgevel

Rechterzijgevel voormalige deel (Lantentijmen)

Achtergevel

Linkerzijgevel, gezien vanaf de achterzijde (Lantentijmen)

5.07 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres:	**Leemzeulder 26**
Kadastrale aanduiding:	**E232/233**
Naam:	**-**
Huidige bestemming:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming:	**woonhuis en atelier**
Architect:	**C. de Graaff**
Opdrachtgever:	**C. de Graaff**
Bouwjaar:	**1925**
Bouwtype:	**atelierwoning**
Bouwstijl:	**Traditionalistisch/ 'Gooise landhuisstijl'**
Datum opname:	**24 februari 2006**
Naam inventarisator:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen:	In 1941 en in 1970 heeft C. de Graaff nog enkele aanpassingen ontworpen. In 1997 heeft de woning een aanbouw gekregen aan de noordoostelijke gevel van het achthoekige bouwdeel. Geen toestemming tot bezoek. Deze beschrijving is gemaakt vanuit de tekeningen aanwezig in het gemeentearchief van Laren.

Inleiding:
In 1925 heeft architect C. de Graaff (werkzaam in de periode 1910-1970) deze villa ontworpen, om hier zelf te wonen en te werken. Deze villa bevat naast een woonhuis ook een atelier. In 1941 en heeft De Graaff zijn huis uitgebreid naar eigen ontwerp. De Larense architect ontwierp veel in Laren en omgeving en was actief in de Bond van Nederlandse Architecten. Ook veel wandel- en fietskaarten van het Gooi zijn van zijn hand. Zijn archief wordt bewaard in het Nederlands Architectuurinstituut. Een publicatie over zijn werk is (nog) niet voorhanden.
In 1997 heeft het huis een aanbouw gekregen aan de noordoostelijke gevel van het achthoekige bouwdeel.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Leemzeulder en opgetrokken op een achthoekige plattegrond met een nieuwe aanbouw (1997) tegen de noordoostelijke zijde van het huis. Het achthoekige deel van pand is twee bouwlagen hoog met een kap. De kap

wordt gevormd door een rietgedekt, achthoekig tentdak. De dakvlakken eindigen net onder de bovendorpels van de ramen op de begane grond en hebben een ruim overstek. De muren op de begane grond zijn opgetrokken in baksteen. Op de hoeken zijn bakstenen steunberen geplaatst. De vensters op de eerste verdieping hebben een afzaat gevormd door dakpannen.
In het achthoekige bouwelement is midden in elke gevelzijde op de eerste verdieping één liggend venster geplaatst. Ter hoogte van de zolderverdieping hebben de noordwestelijke, de westelijke en de zuidoostelijke gevelzijden een dakkapel. In het dakvlak van de noordelijke gevelzijde is een schoorsteen geplaatst. Op de begane grond zijn de gevels verschillend. De noordelijke gevel heeft in het midden een liggend venster. De noordwestelijke gevel bevat de hoofdentree tot deze villa. De hoofdentree is naar voren gelegen en heeft aan weerszijde een geprofileerde bakstenen lijst. De entree is gedekt met een klein rietgedekt lessenaardak dat overgaat in het dak. Links van de entree is een liggend venster geplaatst. In de westelijke gevelzijde bevindt zich op de begane grond één liggend venster. In de zuidwestelijke gevel is in het midden van de eerste bouwlaag één liggend venster aangebracht. De zuidelijke gevelzijde heeft op de begane grond een deuropening met openslaande deuren. In de zuidoostelijke gevel is rechts van het midden één liggend venster geplaatst. De oostelijke gevel heeft op de begane grond links een nagenoeg vierkant venster en rechts een nieuw glasvenster (aangebracht in 1997) ter grootte van een deuropening. Tegen de noordoostelijke gevel is een nieuwe aanbouw geplaatst (1997) Aan de weg bevindt zich een inrijpoort bestaande uit een rietgedekt afdak, rustend op een houten constructie met schoren. Deze valt eveneens onder de bescherming.

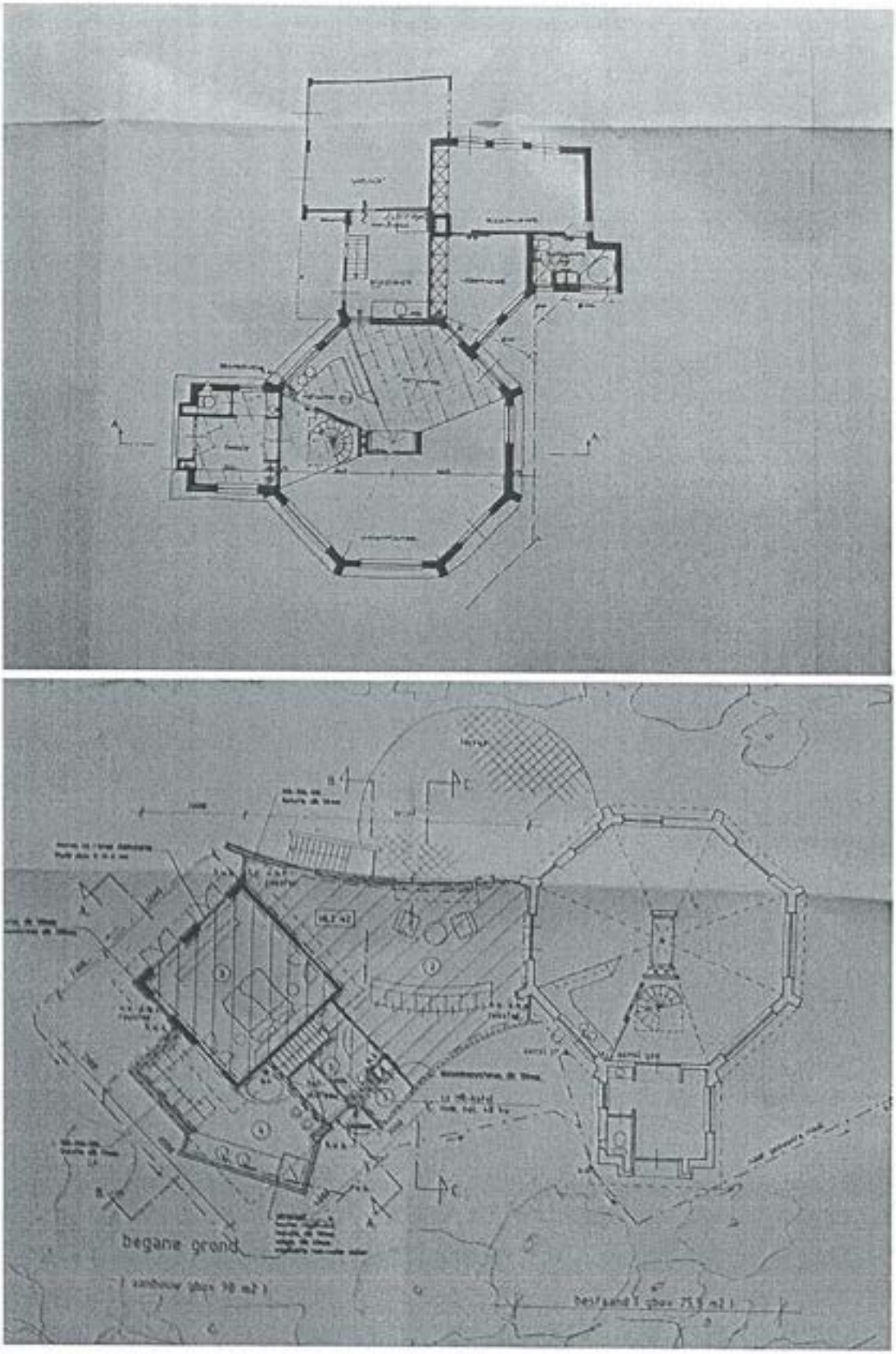
Redengevende omschrijving:

De villa is van cultuurhistorische waarde:
- Als woon- en werkhuis van de Larense architect C. de Graaff .
- Als atelierwoning binnen de geschiedenis van Laren als kunstenaarsdorp.

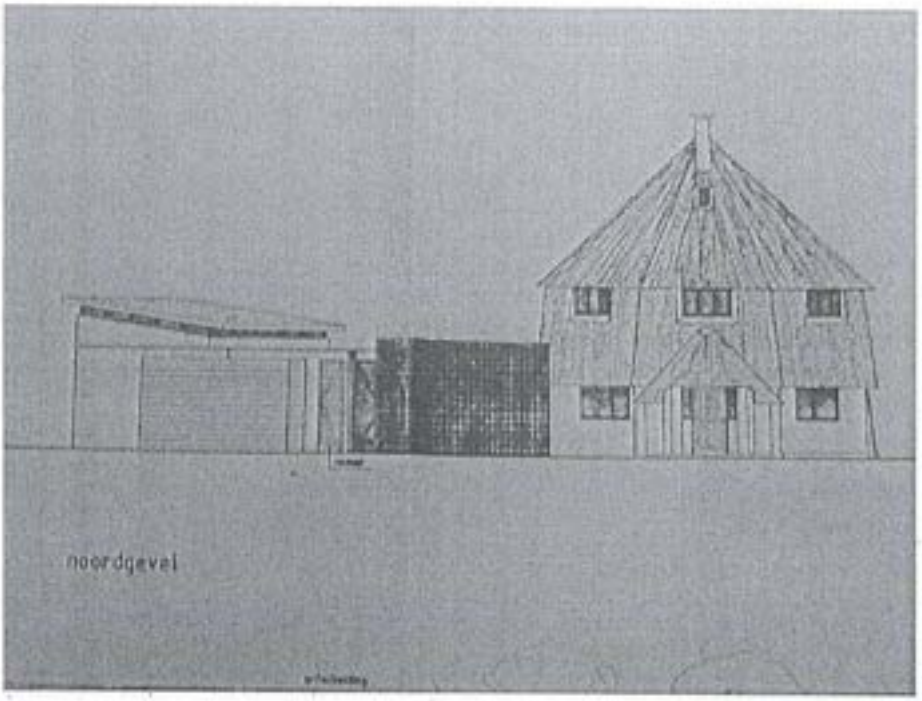
De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als voorbeeld van een bijzonder vormgegeven atelierwoning uit het eerste kwart van de 20ste eeuw
- vanwege de bijzondere achthoekige plattegrond, het tentdak en het materiaalgebruik, verwijzend naar de Gooise landhuisstijl.
- vanwege de positie binnen het oeuvre van architect C. de Graaff

De villa heeft ensemblewaarde:
- door haar vrije ligging aan de Leumzeulder
- in relatie tot de inrijpoort.

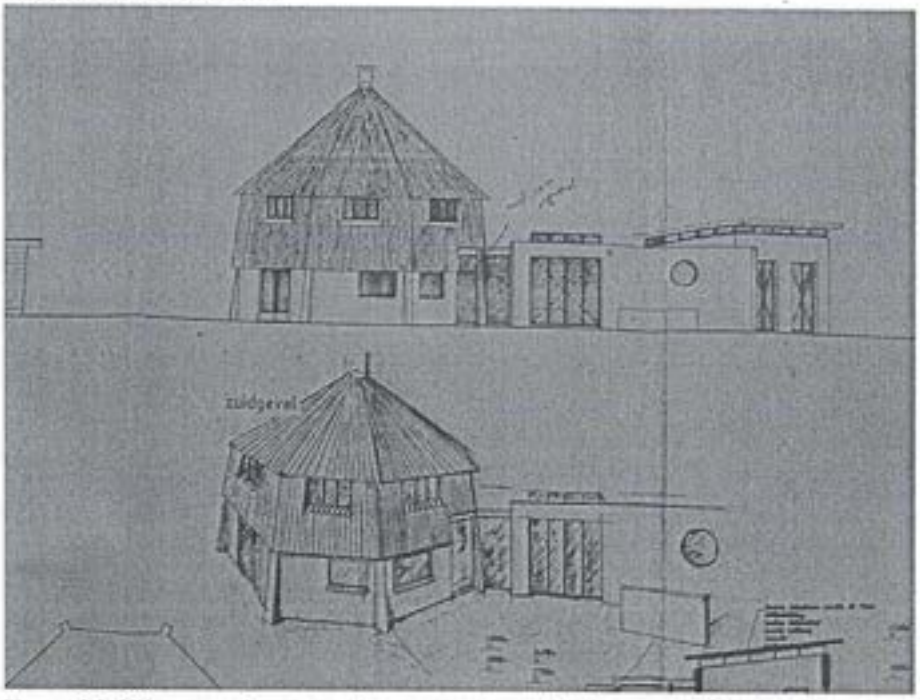
Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

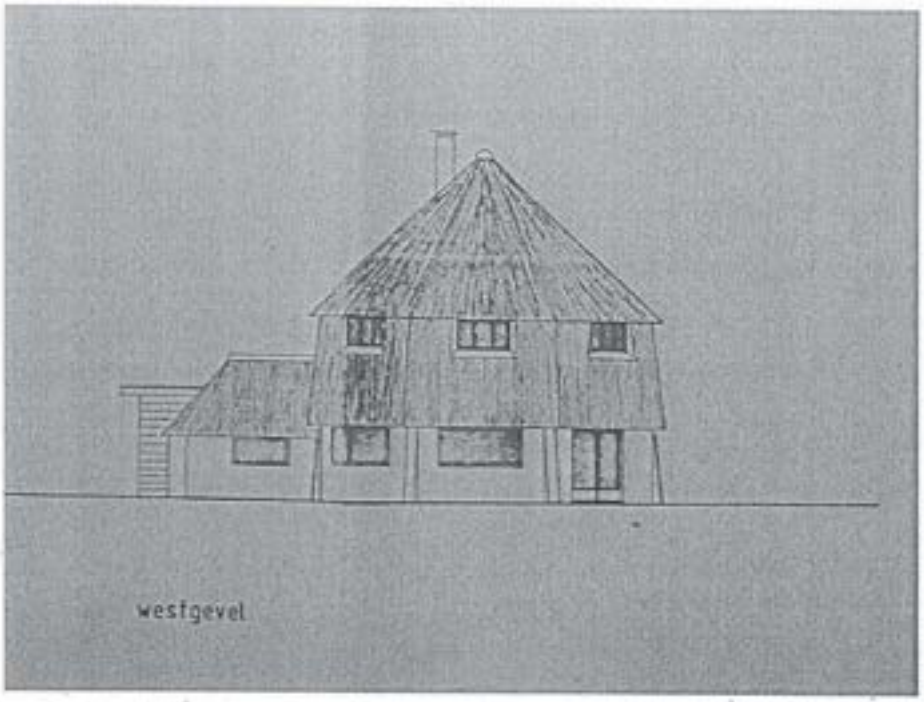
Boven: Plattegrond ontwerp 1941
Onder: Huidige plattegrond volgens het ontwerp uit 1997, met rechts de achthoekige hoofdvorm.

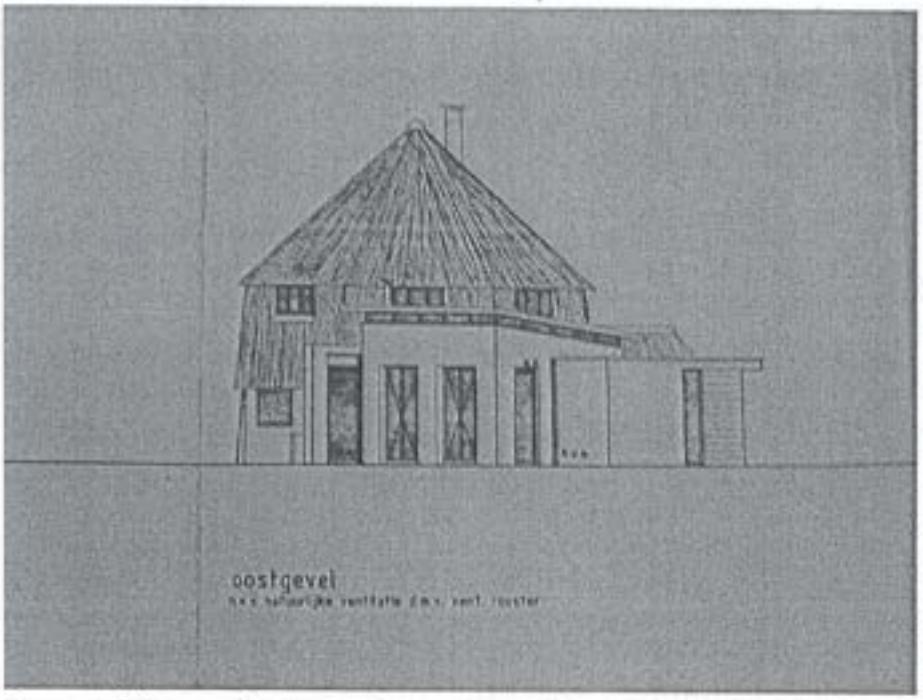
De noordelijke gevel.

De zuidelijke gevel met onder een aangezicht in vogelvlucht.

De westelijke gevel

De oostelijke gevel.

6.4
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Legrasweg 2**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: Sint Lucas**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: M. A. Poel, Hilversum**
Opdrachtgever	**: August Legras (1864-1915)**
Bouwjaar	**: 1905-1906**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**: invloed van W.C. Kromhout**
Datum opname	**: 11 mei 2006, sept.-dec. 2011**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e , 5.1.2e
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
In 1905 ontwierp de Hilversumse architect M.A. Poel (1867-1931) een villa voor de kunstschilder August Legras en zijn familie. Het eerste ontwerp, dat een slag groter was dan het uitgevoerde ontwerp, werd afgewezen door de gemeente Laren. Het tweede ontwerp, een paar maanden later daterend, werd wel uitgevoerd. In het ontwerp is een verwantschap aan te treffen met het werk van architect W.C. Kromhout. Poel ontwierp zijn eigen woning aan de Albertus Perkstraat 48 in 1907 en Gebruikte daarbij soortgelijke stijlmotieven als in dit pand. Een ander pand van Poel in Hilversum is ‘De Kindertuin’ uit 1905 (Dudokpark 10). De architect werd bekend van zijn ontwerp voor het Crematorium Westerveld in Driehuis (1913).

August Legras was een autodidact en kreeg bekendheid door zijn tekeningen van de dieren in de Amsterdamse dierentuin Artis. Dankzij zijn beschermheren als directeur Westerman van Artis, bierbrouwer Heineken en Jan van Eeghen kreeg Legras de mogelijkheid om te reizen naar Afrika. Zijn huis in Laren werd bevolkt door een kleine dierentuin. De schilder heeft in 1905 de kunstenaarsvereniging 'De Tien' opgericht. Legras werkte tot aan zijn dood in 1915 in Laren.

In 1936 werd een ondergeschikte wijziging in de achtergevel aangebracht naar ontwerp van architect A.P. van den Brink. Opdrachtgever hiertoe was de heer P. Nijhoff te Amsterdam.

In opdracht van de heer J.P. Kamermans werd in 1953 een garage gebouwd achter het huis. Deze is in 1991 vervangen door een nieuwe garage. In hetzelfde jaar vond een aanbouw plaats aan de villa, een ontwerp van de Larense architect T.G.J. Hofstee.

De villa is bevat verschillende bijzondere architectonische elementen, zoals de rondbogen en een houten intern balkon (later dichtgezet). De zuidelijke topgevel bevat een terra cotta tegeltableau met een wapen en een stierenkop, het symbool van St. Lucas, de beschermheilige van de schilders. Ook hier is de datum van oplevering, 1906, aangebracht.

De bescherming omvat het oorspronkelijke hoofdvolume met uitzondering van de aanbouw uit 1991. Ook de garage valt buiten de bescherming. De terrasmuurtjes aan de zuidzijde vallen ivm een voorgenomen wijziging eveneens buiten de bescherming.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Legrasweg. Het pand is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en heeft een bouwlaag met een met rode pannen gedekt zadeldak.

De zuidelijke kopgevel wordt gekarakteriseerd door een rondbogige loggia en de erker op de begane grond, een loggia op de eerste verdieping (later dichtgezet) en een op een tegeltableau geschilderde stierenkop in de top van de gevel.

De noordelijke gevel bevat onder meer een vierkant venster en een rondboogvenster op de begane grond. Het metselwerk aan deze gevelzijde is in kruisverband.

De westelijke gevelzijde bevat onder meer een rondbogig portiek. Het plaatselijk hoger opgetrokken geveldeel met de schoorsteen rechts ervan zijn kenmerkend.

De oostelijke gevelzijde wordt gekenmerkt door de trapsgewijs hoger wordende geveldelen en de onregelmatig geplaatste vensters. Tegen het grootste deel van deze is de aanbouw uit 1991 gezet, die buiten de bescherming valt.

Van het interieur is de bescherming beperkt tot de indeling van de begane grond, aangezien deze zich grotendeels bevindt in de oorspronkelijke staat. De nadruk van de bescherming ligt op de entreehal met zitje en trap, alsmede de beide voorkamers. In de grootste kamer, de woonkamer, bevindt zich de oorspronkelijke zogenaamde ‘inglenook’ die wordt overspannen door een bewerkte balk met sculpturen van zeedieren. De maker van deze balk is onbekend.

Redengevende omschrijving:

De villa is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als uitdrukking van de culturele ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- Als voormalige woning van de kunstschilder August Legras
- Vanwege de relatie met kunstenaarsgroep 'De Tien'

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- Als voorbeeld van een kunstenaarswoning uit het begin van de 20ste eeuw

- Vanwege de esthetische kwaliteiten van de villa met onder andere de loggia's op de begane grond en de geveldecoratie
- Vanwege de bijzondere detaillering
- Als representatief voorbeeld van het oeuvre van de Hilversumse architect M.A. Poel

De villa is van situationele waarde:
- Vanwege haar ligging aan de Legrasweg, op de hoek van de Oud Blaricummerweg, te midden van het groen, in een relatief gaaf bewaarde omgeving tegenover de atelierwoning 'De Egelantier' en naast de uit dezelfde periode daterende Gooise School.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, nrs. 28, 2099, 3157, 8709, 8798.
De Valk lexicon, www.devalk.com/kunstenaars
www.tgooi.info/hilversum
www.nai.nl

Geveldecoratie Zuidzijde

Gevel zuidzijde

Gevel westzijde

Gevel noordzijde

Gevel oostzijde. Rechts de aanbouw uit 1991 (buiten bescherming)

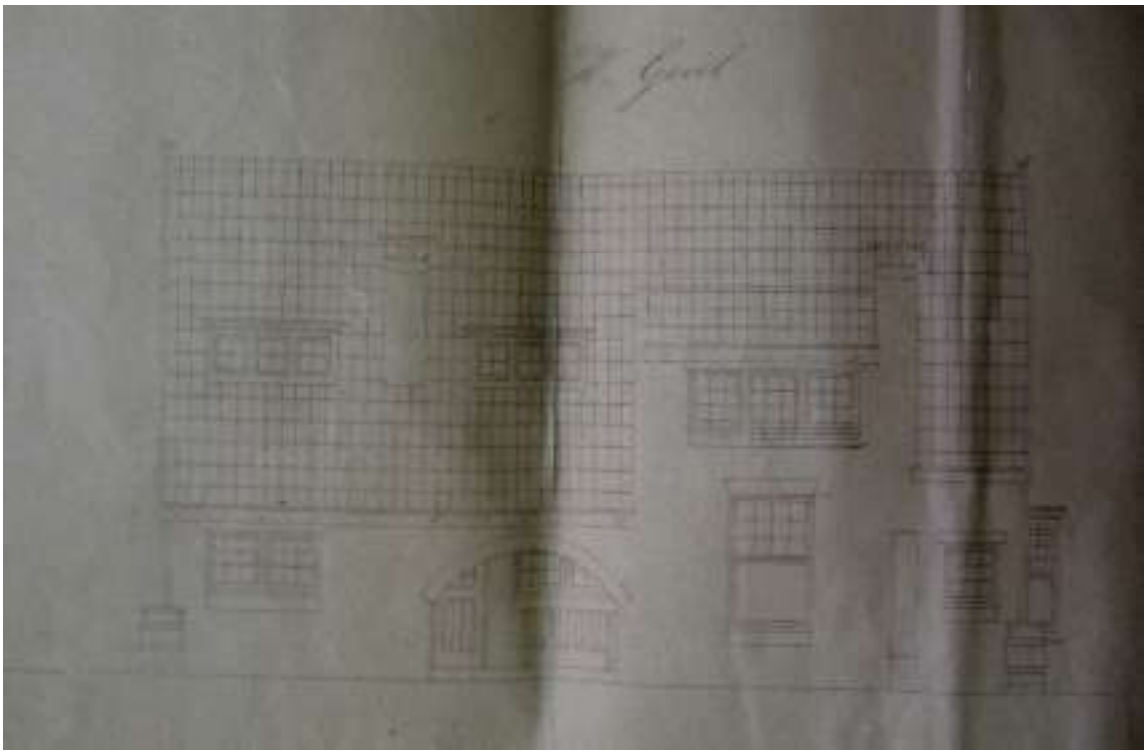
Woonkamer: inglenook met houtsnijwerk balk met een voorstelling van zeedieren.

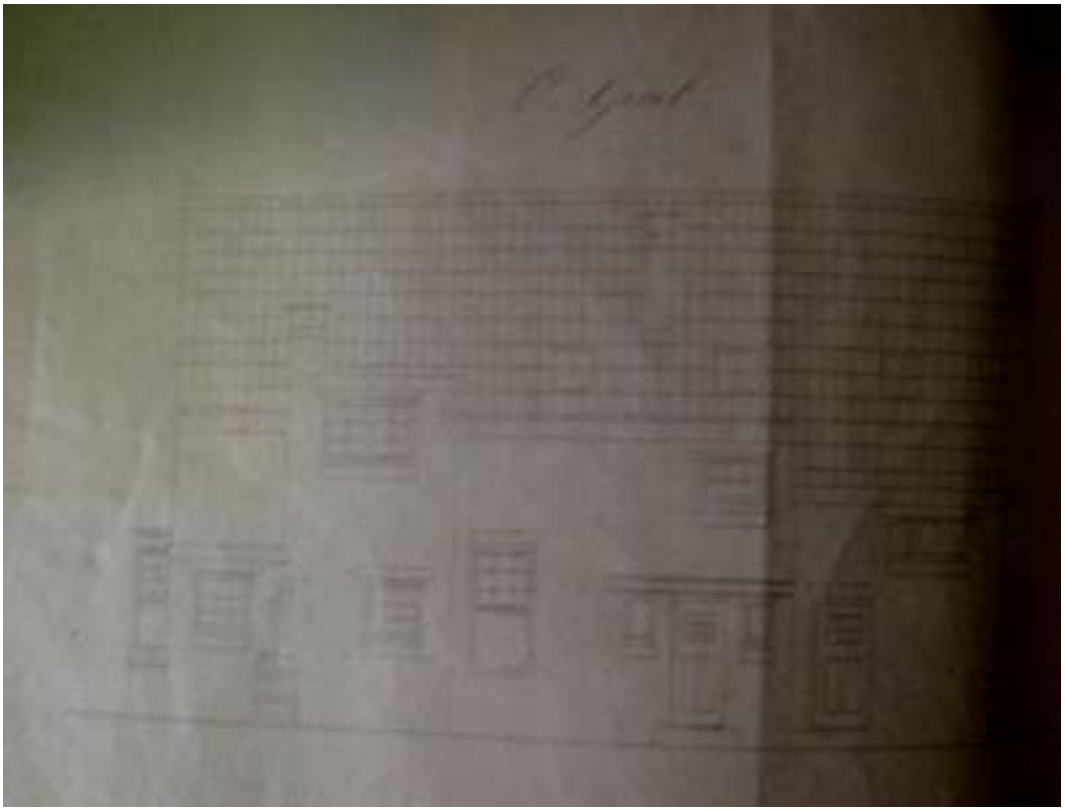
Tekening van de noordelijke gevel

Tekening van de zuidelijke gevel

Tekening van de westelijke gevel

Tekening van de oostelijke gevel (in 1991 gewijzigd)

LAREN, LINGENSKAMP 34 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Lingenskamp 34

postcode + plaats : 1251 JK LAREN NH

naam object : De Lingenskamp

complex : nee

oorspr.functie : atelierwoning

huidige functie : woning

bouwjaar : 1911

verbouwingen : 1962: garage met berging; badkamer links aan atelier, datering onbekend;2008: interne verbouwing, renovatie en erker aan de achterzijde (zuidzijde), nieuwe bijgebouwen ter plaatse van oude garage met berging en badkamer verbonden met de oostgevel

architect : C.M. de Groot te Hilversum

opdrachtgever : mevrouw Egter van Wissekerke te ‘s Gravenhage

bouwstijl : invloeden Engelse lanshuisstijl en rationalisme, architecten Hanrath en De Bazel

bouwtype : landhuis met atelier

kadastrale aanduiding : Laren F 203

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto’s : 12-09-2012

datum beschrijving : 05-11-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot het volgende object: huis Lingenskamp 34 uit 1911. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uit 2008 daterende bijgebouwen tegen de oost- en zuidgevel hebben geen monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

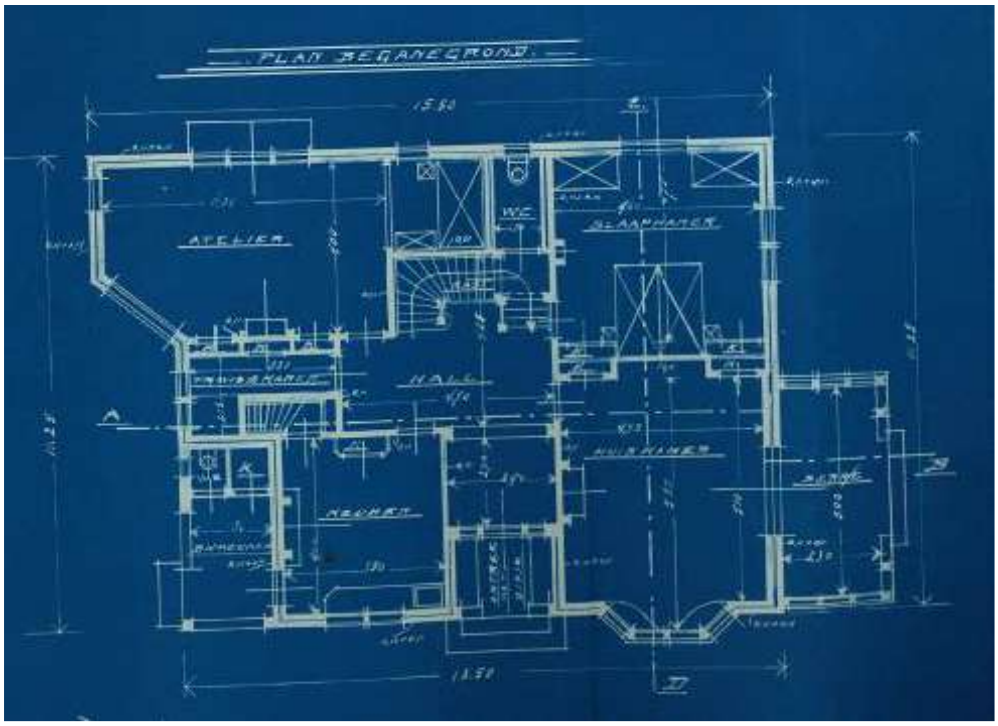
Op 11-11-1911 gaven burgemeester en wethouders van Laren een vergunning af voor de bouw van een landhuis voor mevrouw M. Egter van Wissekerke te ’s Gravenhage. De familie woonde 's zomers in Laren en ’s winters in de stad. Er was voorzien in een atelier voor Anna Wilhelmina Elisabeth Maria (Antje) Egter van Wissekerke (1872-1969) schilderes van landschappen, portretten en stillevens. Anna Egter was bevriend met de schilderes Corrie (Corina) Pabst (1866-1943), die in 1912 door K.P.C. de Bazel in Laren het landhuis *Steenbergen* liet bouwen. De dames maakten deel uit van de Haagse kunstbeschouwinggroep van H.P. Bremmer, die zeer bekend is geworden vanwege zijn invloed op Hélène Kröller-Müller en haar kunstcollectie. Naast welgestelde dames oogstten Bremmers ideeën veel bewondering bij contemporaine kunstenaars zoals Piet Mondriaan en ook Bart van der Leck en Jan Toorop behoorden tot zijn groep.

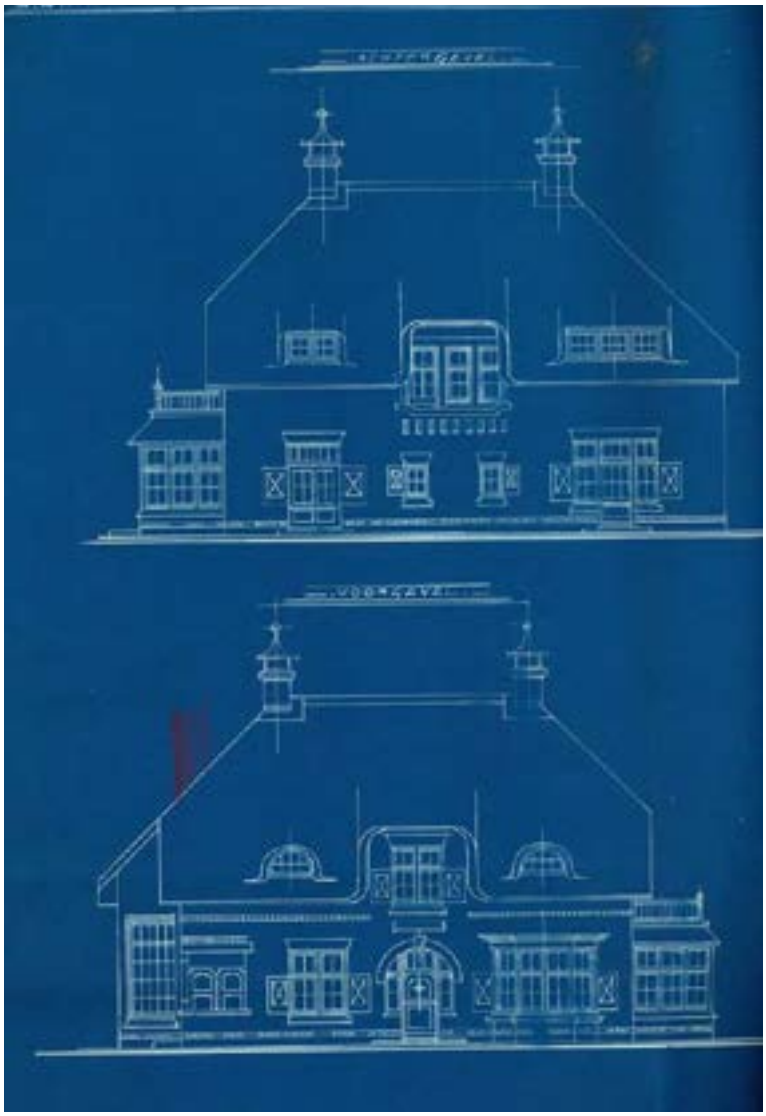
Anna Egter werkte in een realistische trant en wilde de ‘sfeer en stille bekoring van het gewone’ laten zien in haar schilderijen. Met Corrie Pabst deed ze vanaf het begin in 1913 mee aan de tentoonstellingen in de kunstzalen van hotelier, makelaar en dorpspoliticus Jan Hamdorff. En het was bij Corrie Pabst op *Steenbergen*, dat Bremmer ook in Laren zijn lessen in de zogeheten ‘praktische esthetica’ gaf. ‘Eerst was er pianospel, daarna behandelde Bremmer altijd een schilderij- waarbij Anna Egter het gewoonlijk niet met hem eens was en tegensputterde - en dan volgde nog een gezellige nazit’. De Larense kunstenaars waren dol op Bremmer en vroegen hem vaak om raad. In een brief uit 1916 zegt Anna Egter dat ‘de betere helft van Laren naar U verlangt’ (Beide citaten uit het boek van Lien Heijting hoofdstuk 8, zie bronnen). Anna Egter van Wissekerke exposeerde in Utrecht en Den Haag en was te zien op de tentoonstelling *Onze kunst van heden* in het Rijksmuseum te Amsterdam in 1939. Er is werk van haar in bezit het Kröller-Müller Museum.

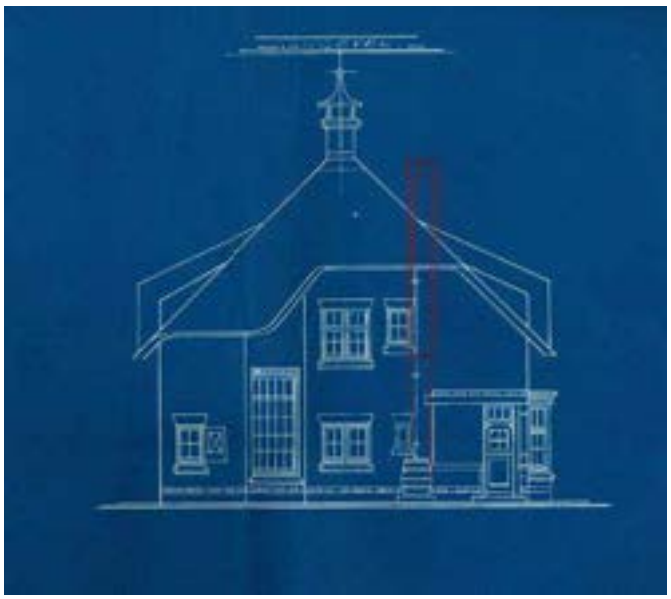
.

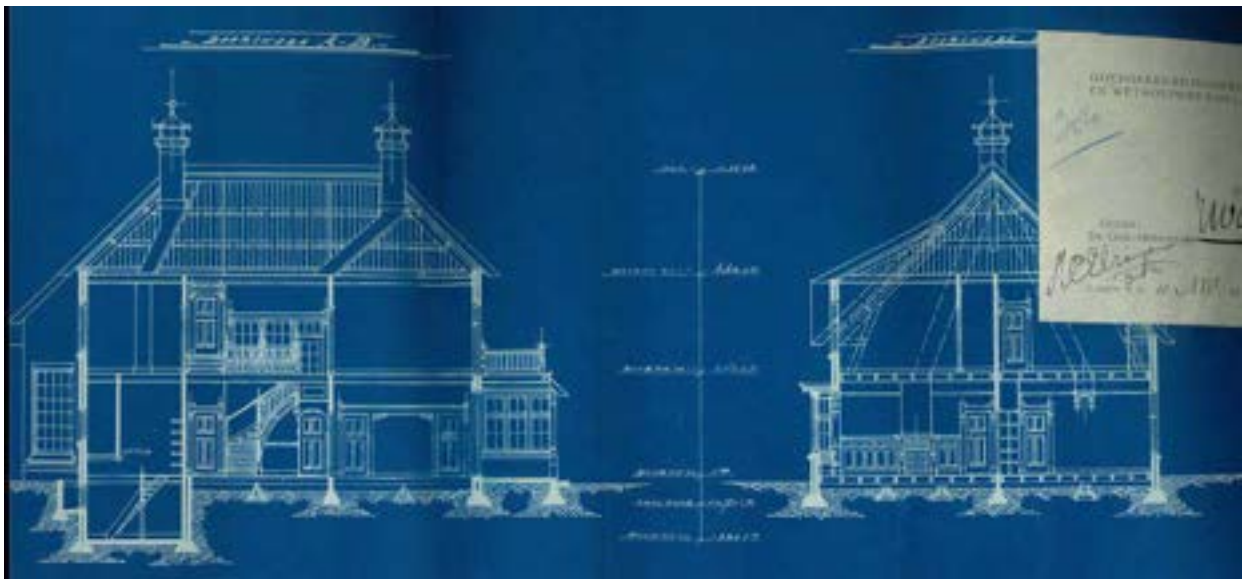
Het huis *De Lingenskamp* is ontwerpen door architect C. (Cornelis) de Groot uit Hilversum. De Groot heeft zich laten inspireren door de Engelse landhuisstijl en bekende contemporaine architecten zoals K.P.C. De Bazel en J.H. Hanrath, die ook in Laren hun sporen hebben achter gelaten. De Groot was geboren in Hilversum in 1876 als zoon van een bouwkundige. Hij werkte in Duitsland en Delft en was van 1903 tot 1905 gemeentearchitect in Haarlem. Hij vestigde zich vervolgens in Hilversum als zelfstandig architect, waar hij samen met zijn broers Jan en Hendrik de Bouwmaatschappij Hilversum runde en ook gebieden ontwikkelde. Hij werkte vooral in Hilversum en omstreken maar ook de Zeevaartschool op Terschelling is van zijn hand. Hij bouwde veel villa’s en streefde naar praktische en comfortabele ontwerpen, waarbij de esthetica niet uit het oog werd verloren. Dit is ook bij *De Lingenskamp* duidelijk te zien. De Groot overleed in Hilversum in 1944.

PLAN RE GANE GROND
ATELIER
WC
SLAAPKAMER
KEUKEN

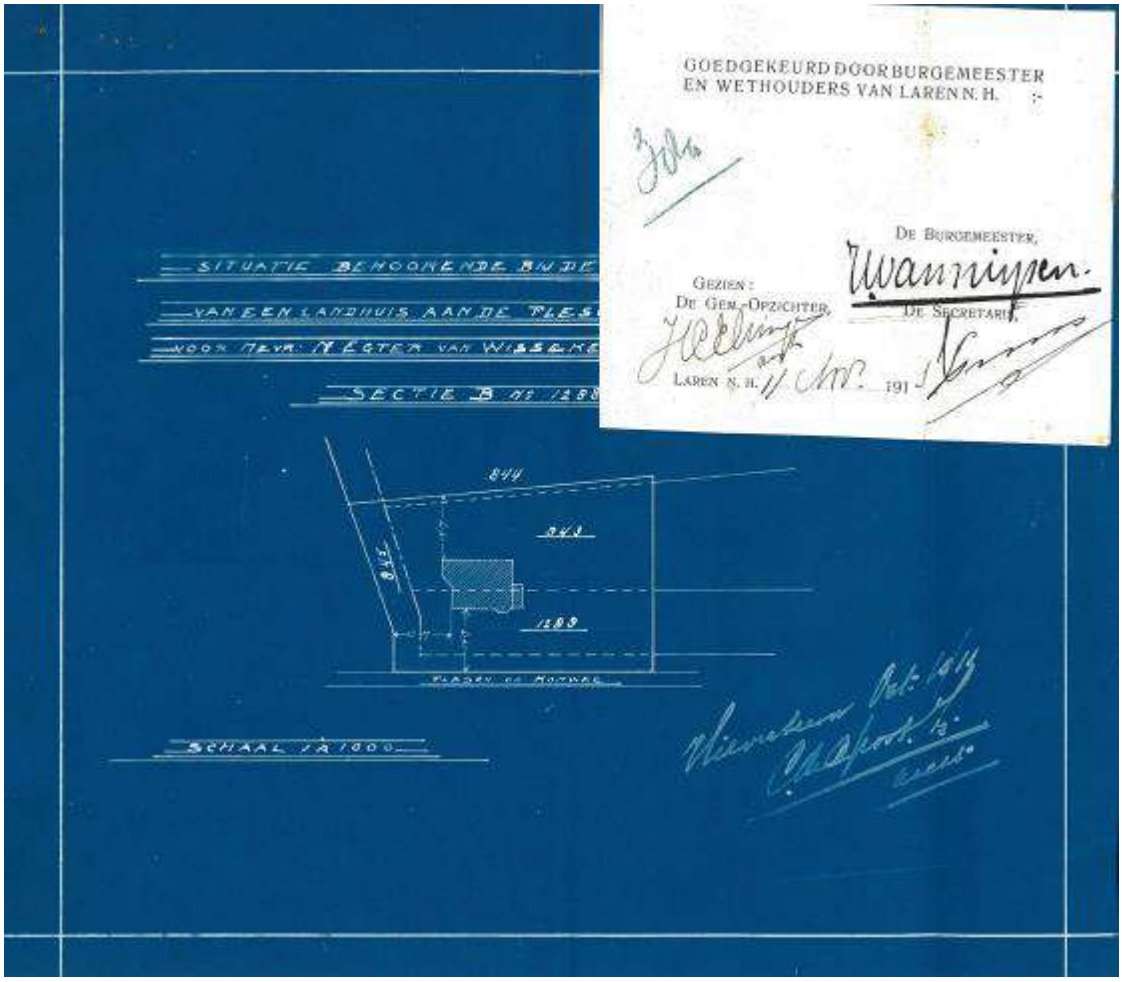

Bouwtekening uit 1911 naar ontwerp van C. de Groot (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 380)

Het huis is vrijwel geheel volgens bouwtekening gebouwd en onderging geen noemenswaardige veranderingen tot 2008. In 1962 werd, in opdracht van Anna Egter van Wissekerke, een garage bij het huis gebouwd en ook is er op enige moment aan het atelier tegen de oostgevel een badkamer gebouwd. In 2008 is het huis zorgvuldig gerenoveerd en is aan de achterzijde een nieuwe toevoeging gemaakt waarbij de loggia op de verdieping is vervangen door een uitbouw. De garage is vervangen door enkele nieuwe bijgebouwen. Het huis is steeds in handen van de familie Van Egter van Wissekerke gebleven.

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen ‘gestrooid’. Vanaf 1880-1900 (toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd) werden huizen tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in gebouwd. Vooral vanaf 1900 maakte Laren een substantiële groei door. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte en er werd vooral gebouwd binnen de bestaande structuren, waaronder de uitvalswegen. De zandpaden langs de oude kampen (omheinde akkers) werden verhard. In 1911 heette de Lingenskamp nog de Flesch en Komweg. Deze was genoemd naar een kamp met de bijnaam De Kom met een ronde waterpoel in het midden en een weiland met een flesvormige waterpoel, De Flesch

genaamd.

Tegenover de fles en de kom lag de kamp van glazenier Van Lingen. Het huis van de familie Van Egter van Wissekerke ontleende hieraan zijn naam. Het was lange tijd het enige huis in de straat. Toen er meer huizen werden gebouwd en de Flesch en Komweg een echte woonstraat werd, vonden de bewoners de naam niet erg chique meer en werd op hun verzoek de naam gewijzigd in De Lingenskamp.

Het landhuis *De Lingenskamp* ligt iets verhoogd ten opzichte van de straat, met de nok van het dak evenwijdig daaraan. Het huis staat vrij op een groot perceel en wordt omgeven door een siertuin, waarin een aantal imposante bomen (beuken) staan die waarschijnlijk uit de bouwperiode van het huis dateren.

Architectonische omschrijving

Het landhuis *De Lingenskamp* uit 1911 heeft een nagenoeg rechthoekige plattegrond, is anderhalve bouwlaag hoog en opgetrokken in een machinale baksteen. Het pand is gemetseld in halfsteens verband en voorzien van een snijvoeg. In de voorgevel loopt ter hoogte van de verdiepingsvloer een muizentandlijst. Het pand heeft een hoge rieten kap met wolfseinden. De kap kraagt iets uit en wordt gedragen door een houten schot op klossen. De schoorstenen op beide hoeken dateren uit de bouwperiode, de schoorsteen in de oostgevel is een latere toevoeging. Er zijn gesmoorde vorstpannen aangebracht. De halfronde rieten dakkapellen in de voorgevel (noordgevel) en de rechthoekige rieten dakkapellen aan weerzijden van de achtergevel (zuidgevel) staan reeds op de bouwtekeningen van 1911. De dakkapellen in de nok van het achterschild en op beide zijschilden dateren uit 2008. In het huis zijn de ramen vervangen door ramen met dubbel glas, de kozijnen zijn gedeeltelijk nieuw. De luiken dateren uit 1911. Bij de renovatie is de detaillering en roedenverdeling overgenomen van de bestaande situatie.

De voorgevel (noordgevel) heeft een centrale hoofdentree met daarboven een rietgedekt dakhuis dat is voorzien van een houten lijst die een extra accent aan de entreepartij geeft. De hoofdentree bevindt zich in een inpandig portiek, dat als het ware is uitgesneden uit het platte vlak van de voorgevel. Het portiek wordt begrensd door twee muurtjes en eindigt in een forse rondboog met rollaag. In het portiek bevindt zich een zware paneeldeur (boven-onderdeur) met kijkgat voorzien van een smeedijzeren rooster, gesneden bovenkalf en zij- en bovenlichten met roeden. Voor de deur ligt een stoep van felrode tegels met aan beide zijden een houten bankje (volgens de bouwtekening ‘de entree met zitje’). Voor het portiek is een klein stenen stoepje met gietijzeren rooster om de voeten te vegen. Boven het portiek staat de naam van het huis in een (zandstenen) gevelsteen. In het dakhuis is een kruisvenster met originele luiken aanwezig. Rechts van het portiek, op de begane grond, bevindt zich een gemetselde erker met houten daklijst en luiken uit de bouwperiode, links een

kruisvenster met luiken uit de bouwperiode en een strekkenlaag. Ter plaatse van de erker bevond zich de huiskamer, ter plaatse van het kruisvenster in oorsprong de keuken. Geheel links, op de hoek met de oostgevel (linker zijgevel) is een hoekvenster aangebracht. Hier bevond zich de bijkeuken. Om de hoek, in de linker zijgevel (oostgevel) is in het hoekvenster een deur opgenomen, met originele bakstenen stoep. Dit was de uitgang van de bijkeuken. Links hiervan is een raampje en een tweelichtvenster met ijzeren rooster te zien, ter plaatse van de voormalige provisiekamer en keldermond. Erboven bevinden zich twee vensters ter plaatse van de voormalige badkamer en WC. Geheel links tegen de oostgevel is het schuin geplaatste ateliervenster van het voormalige atelier van Anna van Egter te zien. De tegen het atelier gebouwde bijgebouwen hebben geen monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht. De linker zijgevel (oostgevel) heeft nog steeds de indeling zoals op de bouwtekening, met links een serre waarboven een balkon en rechts twee kruisvensters met originele luiken. De serre is in 2008 gerenoveerd conform de bestaande situatie, en er zijn op de verdieping een smal venster en dakkapel toegevoegd. De achtergevel (zuidgevel) heeft in 2008 in het midden een nieuwe rietgedekte uitbouw gekregen en is aan weerzijden voorzien van vernieuwde deurpartijen, waarbij wel de stijl van het oude huis is gehandhaafd. Ook is er in de nok een nieuwe dakkapel toegevoegd. Rechts was het voormalige atelier, waarvan de zuidgevel is vernieuwd en iets naar achteren geplaatst, waarvoor ook het dak lager is doorgetrokken.

Waardering

Het landhuis De Lingenskamp te Laren uit 1911 met verbouwingen uit 2008 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een karakteristiek en gaaf bewaard landhuis annex atelier geïnspireerd op de Engelse landhuisstijl en met duidelijk afleesbare invloeden van beroemde architecten zoals De Bazel en Hanrath;

- als onderdeel van het oeuvre van de Hilversumse architect C. de Groot, die samen met zijn broers een bouw- en ontwikkelingsbedrijf runde;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van een ontwikkeling in Laren vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en er steeds meer woonhuizen en villa's in de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast;

- vanwege de ligging aan De Lingenskamp, de voormalige Flesch en Komweg die onderdeel was van de oude verkavelingsstructuur van Laren met zowel gemene gronden als omheinde akkers die kampen werden genoemd;

cultuurhistorische waarden

- vanwege de relatie met Laren als kunstenaarsdorp;

- als landhuis van de Haagse familie Van Egter van Wissekerke en atelier van de schilderes van landschappen, portretten en stillevens Anna Egter van Wissekerke die tot haar dood in 1969 op *De*

Lingenskamp woonde; ze behoorde tot de kring van kunstbeschouwer H.P Bremmer en nam actief deel aan het Larense kunstenaarsleven.

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is qua hoofdvorm, gevelindeling en een groot deel van de detaillering gaaf bewaard uit de bouwperiode. De renovatie en comfortaanpassingen (o.a. dubbel glas) in 2008 zijn in de stijl van het huis uitgevoerd. De grootste wijziging is de uitbouw aan de achtergevel waarbij de oude indeling en loggia zijn verdwenen. Het pand is nog zeer herkenbaar als voormalig landhuis met atelier.

zeldzaamheid

De Lingenskamp is niet zozeer zeldzaam maar wel heel karakteristiek voor Laren. Het past binnen de opkomst van de villa- en landhuisbouw vanaf 1880-1900 en de trend van kunstenaars om in Laren te gaan wonen. Het bouwtype en de stijlkenmerken zijn met hun romantische landelijke uitstraling geïnspireerd op de Engelse landhuisbouw en de bouwwerken van de regionaal en landelijk bekende architecten De Bazel en Hanrath, die ook in Laren hun sporen hebben nagelaten. Voor een verwijzing naar de kunstenaarshutten is *De Lingenskamp* te fors van omvang. Eerder is er een vooruitwijzing naar de grote villa's en landhuizen voor forenzen die in navolgende decennia in Laren gebouwd zouden gaan worden.

Foto's 2012

Voorgevel (noordgevel).

Hoek voorgevel en linker zijgevel (oostgevel) met in de hoek atelierraam gericht op het noorden.

Linker zijgevel (oostgevel) met getraliede vensters van de voormalige keldermond en provisieruimte.

Voorgevel (noordgevel) op hoek met rechter zijgevel (westgevel).

Rechter zijgevel (westgevel).

Rechter zijgevel (westgevel) met oude beuk, waarschijnlijk uit de bouwperiode van het huis.

Achtergevel (zuidgevel).

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 380, 4090, VG00506 B08267, VG00784

- G. van der Pol, W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, p. 173

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005 (p. 215-218. Laren) p. 417, *atelierwoning…Karakteristiek zijn ook Pruikenburg (Wally Moesweg 1, circa 1906, H.A. Pothoven) van kunstschilder S.C. Bosch Reitz en De Lingenskamp (Lingenskamp 34, 1911, C. de Groot)…*

- Lien Heyting, *De Wereld in een dorp. Schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920*, Amsterdam 1994, p. 152, 154 en 157

- Mark Broerse e.a., *De Brink als middelpunt van Laren*, Kwartaalbericht Historische Kring Laren, 2000-2 p. 5-9, over de Brink en de kampen in Laren

- mondelinge informatie van de eigenaren

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren o.a. ook vermelding dat er iets over staat in zijn boek *Duitse Dienstbodes in Laren* p. 14 (niet zelf gezien door 5.1.2e

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.historielaren.nl, website van de Historische Kring Laren

- Wikipedia, Henk Bremmer, familie Egter van Wissekerke

- www.biografischportaal.nl

- www.historici.nl

- De Valk lexicon kunstenaars Laren-Blaricum, Anna Egter van Wissekerke en Corrie Pabst

- www.simonis-buunk.nl

3.1
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Brink ong.**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Mauvepomp**
Huidige bestemming	:	**gedenkteken / dorpspomp**
Oorspronkelijke bestemming	:	**idem**
Architect/kunstenaar	:	**Eduard Jacobs en J.W. Hanrath**
Opdrachtgever	:	**Comité ter nagedachtenis aan Anton Mauve**
Bouwjaar	:	**19..**
Bouwtype	:	**dorpspomp**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**januari 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

De Mauvepomp werd opgericht ter nagedachtenis aan de voor Laren de meest betekenisvolle kunstenaar: Anton Mauve (1838-1888). Mauve ontdekte Laren als ongerept dorp waar je in de omgeving prachtig kon schilderen. Hij woonde van 1885 tot aan zijn dood in de villa 'Ariëtte' aan de Naarderstraat. Door zijn enthousiasme kwamen vele andere kunstenaars naar het dorp. Bijna twintig jaar na zijn dood werd op de Brink een gedenkteken onthuld, dat tevens functioneel zou zijn: de Mauvepomp. De Mauvepomp zou 'een bron moeten zijn, waaraan de kinderen van Laren zich konden laven'.

Het initiatief kwam van een comité bestaande uit:
Burgemeester C.L. Velthuijsen, Tony Offermans, N.van Harpen, J.J. Tim jr., Wally Moes, Arina Hugenholtz, dr. H.G. Willenborg en Jan Hamdorff. Offermans was de voorzitter van het comité, Van Harpen secretaris en Tim de penningmeester. Het erecomité bestond uit Willem Maris, Jozef Israëls, H.W. Mesdag, B.J. Blommers, Mr. Van Beeck Calcoen (namens het ministerie) en C.M. Garnis en G. v.d. Wall Perné, beiden van de Schildervereniging St. Lucas.

Beeldhouwer Eduard Jacobs verzorgde de reliëfs en werd bijgestaan door architect J.W. Hanrath. Vermoedelijk leverde deze het ontwerp voor de pomp. Jacobs gebruikte motieven uit

het werk van Mauve: namelijk een boerin met schapen en een herder met zijn hond. De samenwerking tussen Hanrath en Jacobs was begonnen bij de bouw van de Bijlakker aan de Drift en zou zich bestendigen. In 1907 laat hij tevens zijn eigen huis door Hanrath ontwerpen.

Bij de onthulling op 18 september 1907 waren de jongste zoon en dochter Anton Mauve jr. en Sophie Mauve aanwezig, evenals de schoonzuster van de schilder, mevrouw Mauve-Henny. Sophie Mauve onthulde het beeld en er werd een krans gelegd. De onthulling is vastgelegd door fotograaf Heitzmeier.

De pomp is omstreeks 1990 aangesloten op de waterleiding en functioneert door middel van een drukknop.

Omschrijving:

De dorpspomp, opgericht als gedenkteken voor de kunstschilder Anton Mauve, bestaat uit een in Belgisch hardsteen opgetrokken vierkante zuil en is 2,5 meter hoog. Het basement is iets breder, terwijl het gedenkteken wordt afgedekt door een tentdak met een eikel als bekroning. Aan het uit blokken bestaande voet is aan twee zijden een bekken gezet. Daarboven bevindt zich een koperen kraan, die door middel van een knop in werking is te zetten. Aan de ene zijde bevindt zich de tekst: AAN ANTON MAUVE. De andere zijde bevat het opschrift: OPGERICHT 18 SEPT: 1907.
De andere twee velden bevatten een bas-reliëf van Eduard Jacobs. De ene is een vrouw, die in haar armen een lammetje draagt. Ernaast staat het moederschaap afgebeeld. Het werk is gemonogrammeerd EJ. De andere zijde bevat een reliëf met een schaapherder met staf en hond. Dit reliëf is gesigneerd ED. JACOBS FEC. MCMVII.
De basis van het monument is omgeven door een rand van zwarte keitjes en een cirkel van witte keien, omgeven door een bakstenen rand.

Redengevende omschrijving

De Mauvepomp is van kunsthistorische waarde voor Laren

- Vanwege de reliëfs van kunstenaar Eduard Jacobs, die bij het ontwerp werd bijgestaan door architect J.W. Hanrath. Alsmede vanwege de opdracht aan Anton Mauve.

Van cultuurhistorische waarde voor Laren

- Als gedenkteken voor de eerste kunstenaar in het dorp, vanwege de tot standkoming en als uiting van Laren als kunstenaarsdorp.

Van situationele en ensemblewaarde

- Door de plaatsing op de Brink ter hoogte van De Rijt alsmede in relatie tot de bomen en de openheid rond het monument.

Bronnen en literatuur:
Karel Loeff, Negentig jaar Mauve Monument, in: Kwartaalbericht Historische Kring Laren, jrg. 16, nr. 62, 1997, 30-32
De Hilversumsche Courant, 19 september 1907, in: Kwartaalbericht Historische Kring Laren 36, 44-48

Ype Koopmans, Muurvast & gebeiteld. Beeldhouwkunst in de bouw 1840-1940, Rotterdam 1997. Oeuvrelijst p. 293-294

Mauvepomp, Brink ong.

voorzijde met opdracht

linker zijde
met reliëf vrouw met lam en moederschaap

keienrand

detail reliëf

detail reliëf

monogram

rechter zijde met herder

detail

idem

signatuur

achterzijde

LAREN, MAUVEZAND 17 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Mauvezand 17

postcode + plaats : 1251 JC LAREN NH

naam object	: De Hazelaar
complex	: nee
oorspr.functie	: landhuis met atelier
huidige functie	: woning
bouwjaar	: 1911
verbouwingen	: 1930: badkamer in dakopbouw achtergevel; 1934: architect A. van der Lee, uitbouw met vestibule en keuken aan achterzijde; 1935: architect A. van der Lee tuinhuis; 1938: uitbouw waarbij werkkamer en bijkeuken worden verbouwd tot eetkamer en keuken; datering dakkapellen en dakraam niet bekend
architect	: architectenbureau Rigter en Van Bronckhorst te Bussum
opdrachtgever	: Mej. (M.C.) Mies Marchant
bouwstijl	: invloeden Engelse lanshuisstijl en de architecten Hanrath en De Bazel
bouwtype	: landhuis met atelier
kadastrale aanduiding	: Laren F 1991
naam beschrijver	: 5.1.2e
datum foto's	: 12-09-2012
datum beschrijving	: 05-11-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot de volgende objecten: het huis De Hazelaar, Mauvezand 17 uit 1911 met uitbouwen uit 1934 en 1938 en het tuinhuis uit 1935. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouw aan de westzijde van de werkplaats heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

In 1911 werd vergunning verleend voor de bouw van een landhuis met atelier voor Mej. Marchant door architectenbureau Rigter en van Bronckhorst uit Bussum, met de Firma van Schaik en Van Dort als uitvoerder. De Bussumse architecten Rigter en Van Bronckhorst bouwden veel in Noord-Holland en Utrecht. In 1913, na de bouw van Mauvezand 17, ontwierpen zij in Laren het Broederhuis (nu gemeentehuis Laren) en de Broederschool / Aloysiusschool (nu de Binckhorst–Sint Jan) aan de Eemnesserweg en de uitbreiding van het Paviljoenshotel. Verschillende van hun panden zijn beschermd als gemeentelijk en rijksmonument.

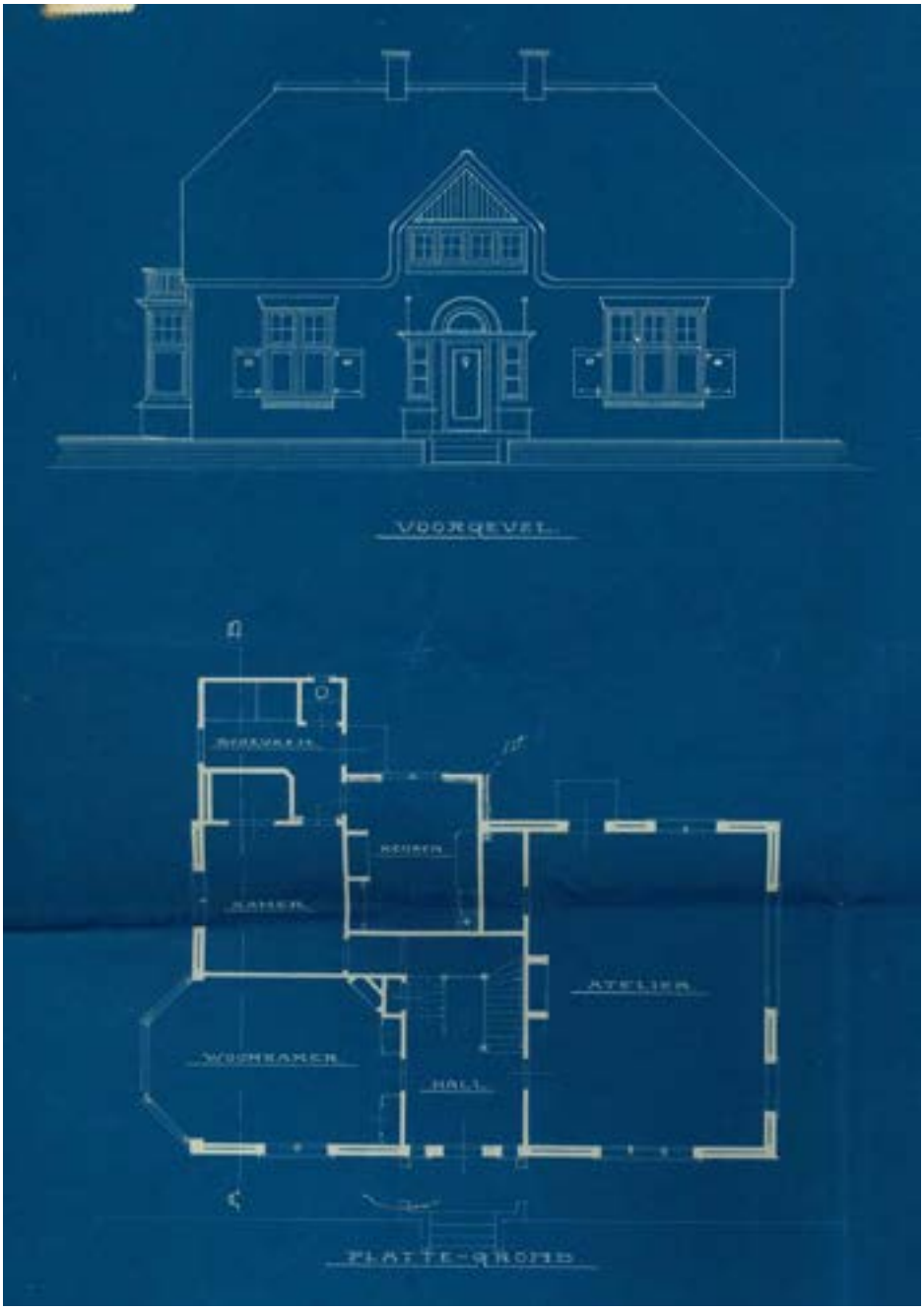
De opdrachtgeefster voor Mauvezand 17 was de schilderes van portretten en stillevens van C.W. (Mien) Marchant. Zij werd geboren in Gorinchem op 6 juni 1866 en was leerling van S. Baukema, M.W. Liemuur en Tony Offermans. Ze woonde in Laren eerst op Velthuysenlaan 1 en verhuisde in 1911 naar het Mauvezand. Marchant was lid van de St. Lucas schildersvereniging Laren-Blaricum en deed mee aan verschillende exposities. Ze organiseerde in 1899 een eigen expositie in München in het Glas Palast. In 1939 was ze vertegenwoordigd op de tentoonstelling ‘Onze kunst van heden’ in het Rijksmuseum te Amsterdam.

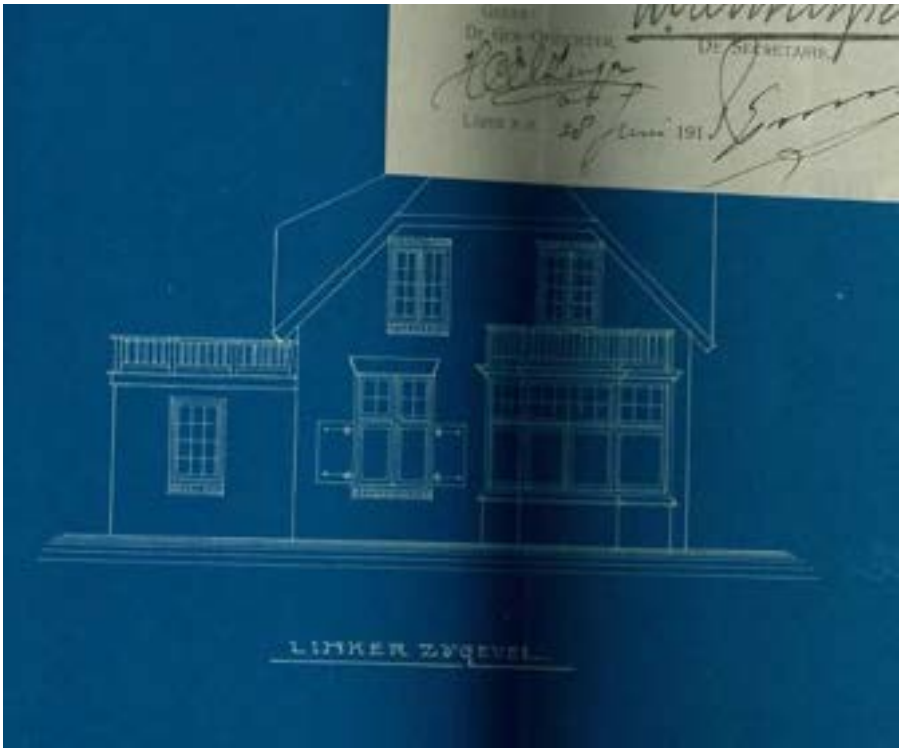

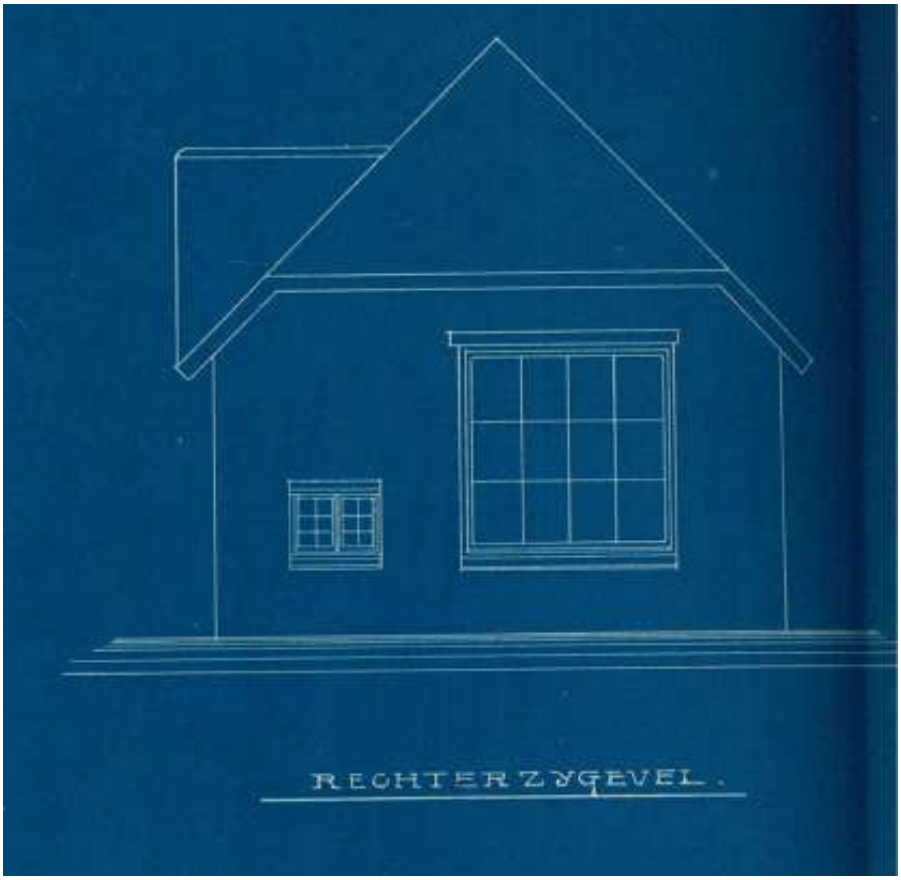
Mien Marchant overleed op 4 februari 1952 in Laren, maar het huis aan het Mauvezand was inmiddels niet meer in haar bezit. Ze heeft het in 1929 of 1930 verkocht aan notaris W. Lubbers. Hij verbouwde het pand onder andere ten behoeve van inwonende kinderen en kleinkinderen en maakte in 1930 op de verdieping ter plaatse van een kast een badkamer. Enkele jaren daarna werd het huis nogmaals verkocht. De nieuwe eigenaar was Anton van der Lee, een architect die vooral in

Delft had gewerkt en ook doceerde aan de Technische School. Bekende ontwerpen in Delft en omgeving zijn de uitbouw van Sociëteit Phoenix en de uitbreiding in expressionistische stijl van de aardewerkfabriek ‘De Porceleijne Fles’ in 1930. Verschillende gebouwen van Van der Lee zijn beschermd als monument.

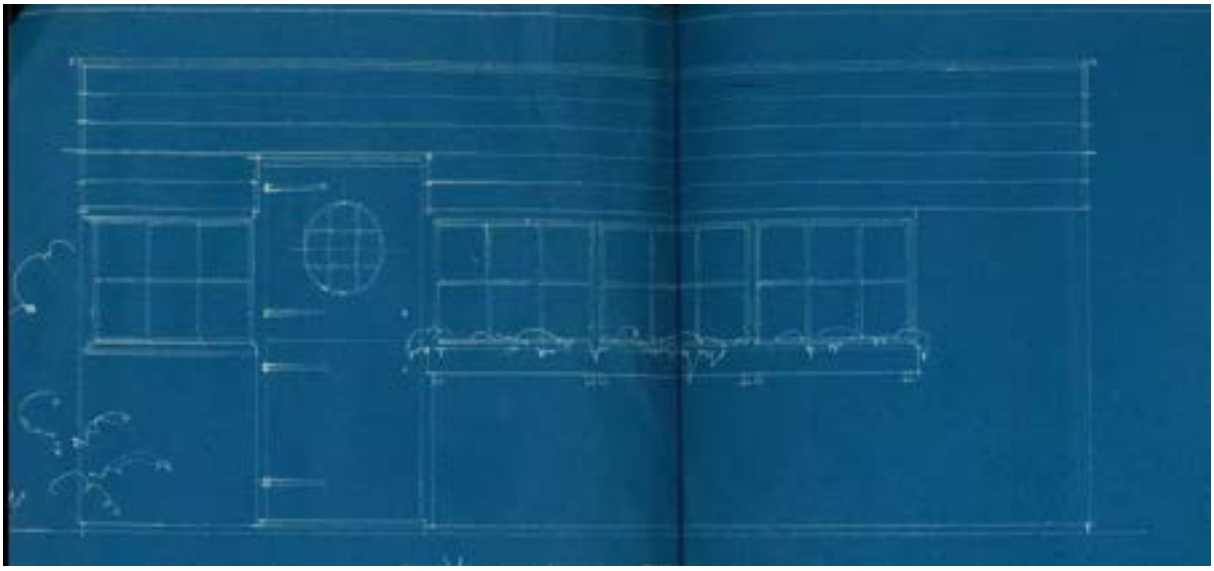
In 1935 en 1938 liet Van der Lee door aannemer Duurland een uitbouw aan de achterzijde van Mauvezand 17 maken, o.a. met het oog op dubbele bewoning. Ook zou de serre aanvankelijk van hout zijn geweest en door hem vervangen door steen. Dit valt echter niet op te maken uit bouwdossiers in het gemeentearchief. Het expressionistische houten tuinhuis op het perceel is een ontwerp van zijn hand. Van der Lee, geboren in Aarlanderveen in 1869 was actief als architect tussen 1890 en 1930 en kwam na zijn pensionering in Laren wonen, waar hij in 1955 overleed. Er wonen nog steeds nazaten in het huis Mauvezand 17.

Bouwtekening van Rigter en Van Bronckhorst uit 1911 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 352.

Het ontwerp voor het tuinhuis door eigenaar / bewoner Anton van der Lee uit 1935 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2029).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Het pand behoort tot de jongere bebouwing die vanaf 1880-1900 (toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd) tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in werden gebouwd. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte en er werd vooral gebouwd binnen de bestaande structuren, waaronder de uitvalswegen. Landhuis *De Hazelaar* Mauvezand 17, ligt vrij dicht bij de kruising met de Torenlaan, één van de oude uitvalswegen vanuit de Brink, het hart van het dorp. Het Mauvezand is vernoemd naar de schilder van de Haagse school Anton Mauve die hier vaak schilderde en Laren als kunstenaarsdorp op de kaart zette ('het land van Mauve').

Het landhuis is vrijstaand gelegen midden op het perceel, dat aan de voorzijde lager is dan aan de achterzijde. De tuin is daarom van enkele trapjes en keermuurtjes voorzien. Het pand ligt met de nok evenwijdig aan de straat. Het atelier aan de achterzijde was op het noorden gericht vanwege de gunstige lichtinval. Achter het huis ligt ook het tuinhuis, tegen de achtergrens van het perceel. In de tuin staan verschillende oude bomen o.a. inlandse eiken en beuken. Of er een hazelaar op het perceel staat is niet onderzocht.

Architectonische omschrijving

Het landhuis *De Hazelaar* uit 1911 heeft een nagenoeg rechthoekige plattegrond, is opgetrokken in baksteen en anderhalve bouwlaag hoog. Het is in halfsteens verband gemetseld, met op bepaalde plekken een kruisverband, zoals de erker en de muurtjes naast de voordeur. Het heeft er alle schijn van dat er een volledige nieuwe halfsteensmuur tegen de oude buitenmuur is gemetseld, waarschijnlijk bij de verbouw voor dubbele bewoning in 1930. Het atelierraam in de afgeschuinde hoek aan de noordoostzijde is toen dicht gemetseld. Er zijn verschillende soorten baksteen

toegepast. Het grootste deel van het huis is gemetseld in een genuanceerde tamelijk gele steen met donkerrode getande hoekaccenten en felrode strekkenlagen boven de vensters. ook de erker is hiermee vergelijkbaar. de uitbouwen aan de achterzijde zijn in een egale rode baksteen opgetrokken. Het landhuis is voorzien van een rieten kap met wolfseinden en in de voorgevel een dakhuis met houten topgevel en rieten kap. De twee schoorstenen op de nok dateren uit 1911. Er zijn gesmoorde vorstpannen aangebracht. De in stijl aangepaste dakkapellen aan weerszijden van het dakhuis in het voorschild en op het achterschild staan niet op de bouwtekening, de datering is onbekend. In de afgeschuinde noordhoek van het dak, boven het voormalige atelierraam, is een dakraam aangebracht. Het huis wordt omgeven door een keienbed (lekkeitjes), van oudsher een drainagesysteem voor rieten daken, dat ook bij de boerderijen en arbeiderswoningen werd toegepast.

De voorgevel (zuidgevel) is uitgevoerd conform bouwtekening. De gevel is symmetrisch ingedeeld met een centrale hoofdentree waarboven het dakhuis met in de topgevel een gekoppeld zolderlicht met roedenramen en een houten omlijste fronton. De hoofdentree dateert uit 1911 en bestaat uit een paneeldeur met luifel, die met smeedijzeren haken aan de gevel is bevestigd. Boven de luifel bevindt zich een halfrond bovenlicht omgeven door rollagen. Onder de luifel is de paneeldeur voorzien van zijlichten met roeden. Voor de hoofdentree ligt een bakstenen stoep geflankeerd door twee in kruisverband gemetselde muurtjes. Links van de deur bevindt zich een kruisvenster met onderluiken en rechts een drielichtvenster met bovenlichten en onderluiken. Beide vensters hebben roedenbovenlichten. De gevelindeling van de linker zijgevel (westgevel) wijkt iets af van de bouwtekening. Rechts bevindt zich een erker en links een kruisvenster met luiken, identiek aan dat in de voorgevel. De vensters in de erker hebben ook luiken. Op de verdieping bevindt zich boven de erker een balkondeur met roeden en luiken en links een drielichtvenster met roeden. De luiken in de linker zijgevel zijn allemaal voorzien van gesmede gehengen. Aan de linkerzijde van de gevel, op de hoek met de achtergevel, bevindt zich de meerhoekige uitbouw onder plat dak, uit 1938. Deze heeft grote ruiten en een deur naar het terras. Evenals de linker zijgevel is ook de rechter zijgevel (oostgevel) niet helemaal volgens bouwtekening gebouwd. Het beoogde ateliervenster werd niet in deze gevel, maar in een afgeschuinde hoek aan de achterzijde geplaatst, waardoor het noordelijke licht beter kon worden opgevangen. In de gevel zijn wel twee kleine vensters en een achterdeur aanwezig. Deze zijn geplaatst in of rond 1930 toen het huis voor dubbele bewoning geschikt werd gemaakt. De achtergevel (noordgevel) is verschillende keren gewijzigd en van uitbouwen voorzien. Links is de afgeschuinde hoek waar zich het atelierraam bevond met daarnaast een kruisvenster. De keuken uit 1911 ligt in het midden van de gevel, springt iets uit ten opzichte van de achtergevel en loopt op de verdieping door in een dakhuis waar in 1930 de badkamer werd gemaakt. Het dakhuis is voorzien van roedenramen tussen rabatdelen en heeft een rieten lessenaarsdak. Op de begane grond bevindt zich een smalle opgeklampte deur op de kopse kant van de keuken en een kruisvenster in de lange zijde onder het dakhuis. Tegen de keuken is een kleine uitbouw aanwezig die niet op de bouwtekening van 1911 staat. Waarschijnlijk is dit de keuken en vestibule ten behoeve van dubbele bewoning uit 1934. Rechts de grotere bijkeuken, die verbouwd of helemaal vernieuwd is in 1938. Deze is voorzien van een achterdeur en verder nagenoeg blind.

In de achtertuin aan de noordwestzijde staat een uit 1935 naar ontwerp van eigenaar en bewoner architect Anton van Lee gebouwd tuinhuis. Het is een expressief ontwerp met duidelijke verwantschap aan de Amsterdamse school. Het is niet helemaal volgens het bouwplan uitgevoerd. Het tuinhuis is rechthoekig van vorm, opgetrokken in hout en voorzien van een lessenaarsdak. De

onderzijde bestaat uit groen geschilderde rabatdelen, daarboven bevindt zich een horizontale band van roedenramen die ook in de zijgevel doorloopt. De bovenzijde van de voor- en zijgevels van het tuinhuis bestaat uit een uitkragende borstwering van bruine gepotdekselde delen. De deur reikt tot de tweede plank van de borstwering en wordt door middel van een witte omtimmering geaccentueerd. De deur is een groen geschilderde boven-onderdeur met gehengen.

Waardering

Het landhuis *De Hazelaar* te Laren uit 1911 met verbouwingen uit de jaren 30 en tuinhuis uit 1935 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een vrij gaaf bewaard en karakteristiek landhuis annex atelier geïnspireerd op de Engelse landhuisstijl en met invloeden van beroemde architecten zoals De Bazel en Hanrath;

- als onderdeel van het oeuvre van de architecten Richter en Van Bronckhorst, die in Laren onder andere ook het Broederhuis (nu gemeentehuis) en de naast gelegen Broederschool aan de Eemnesserweg ontwierpen;

- vanwege het in een expressionistische trant, verwant aan de Amsterdamse school, ontworpen houten tuinhuis van de Delftse architect Anton van der Lee (1869-1955);

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van een ontwikkeling in Laren vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en er steeds meer woonhuizen en villa's in de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast;

- vanwege de ligging aan het Mauvezand, vernoemd naar Anton Mauve die hier vaak schilderde en Laren als kunstenaarsdorp op de kaart zette ('het land van Mauve');

- vanwege de ensemblewaarden met de omringende historische en deels beschermde bebouwing;

cultuurhistorische waarden

- vanwege de relatie met Laren als kunstenaarsdorp;

- als woonhuis en atelier gebouwd in opdracht van de schilderes van portretten en stillevens C.W. (Mien) Marchant (1866-1952) die actief deel uitmaakte van het Larense kunstenaarsleven;

- als woonhuis van de Delftse architect Anton van der Lee (1869-1955), die in Laren zijn pensioen genoot en van wiens hand ook het tuinhuis op het perceel is.

gaafheid en herkenbaarheid

Het huis is qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering nog grotendeels gaaf bewaard uit 1911. De ingrepen rond 1930 laten een duidelijke tijdlaag zien die een gevolg was van de eisen die de dubbele bewoning aan het pand stelde. Opvallend is de ingreep om het atelierraam dicht te metselen en klaarblijkelijk het hele huis van een extra muur te voorzien. Na 1938 is het pand zo goed als ongewijzigd gebleven. Het tuinhuis is ondanks de aanbouw aan de linkerzijde volledig gaaf behouden

en een bijzonder voorbeeld van een onder architectuur ontworpen tuinhuis in expressionistische trant.

zeldzaamheid

De Hazelaar is niet zozeer zeldzaam maar wel zeer karakteristiek voor Laren. Het past binnen de opkomst van de villa- en landhuisbouw vanaf 1880-1900 en de trend van kunstenaars om in Laren te gaan wonen. Het bouwtype en de stijlkenmerken zijn met hun romantische landelijke uitstraling geïnspireerd op de Engelse landhuisbouw en de bouwwerken van de regionaal en landelijk bekende architecten De Bazel en Hanrath, die ook in Laren hun sporen hebben nagelaten. Wellicht is er nog een verwijzing naar de kunstenaarshutten, maar er is ook sprake van een overgang naar de grote villa's en landhuizen voor forenzen die in de decennia hierna in Laren gebouwd zouden gaan worden.

Foto's 2012

Voorgevel (zuidgevel).

Voorgevel (zuidgevel).

Hoofdentree in voorgevel (zuidgevel).

Details hoofdentree in voorgevel (zuidgevel).

Linker zijgevel (westgevel).

Detail linker zijgevel (westgevel), aansluiting serre op voorgevel: wijziging metselverband.

Lekkeitjes zuidoostzijde.

Achtergevel (noordgevel) met links het voormalige dichtgemetselde atelierraam.

Achtergevel (noordgevel) met links het voormalige dichtgemetselde atelierraam en verschillende soorten metselverband onder het dakoverstek.

Rechter zijgevel (oostgevel) met stoepje bij zijdeur.

Achtergevel (noordgevel) met verschillende bouwsporen zoals de opbouw voor de badkamer en rechts de bijkeuken.

Achtergevel (noordgevel) ter plaatse van keuken met rechts de bijkeuken uitbouw.

17

Tuinhuis naar ontwerp van A. van der Lee uit 1935

Het tuinhuis uit 1935 (rechts) met latere uitbreiding (links).

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 352, 1536, 2500, 2029, 2706

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005 (p. 215-218. Laren) p. 417 *atelierwoningen*

- Lien Heyting, *De Wereld in een dorp. Schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920*, Amsterdam 1994

- De Valk Lexicon Laren-Blaricum, Mien Marchant

- mondelinge informatie van de eigenaren

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.historielaren.nl, website van de Historische Kring Laren

- biografisch portaal van Nederland

- Website van NAi / Bonas, Anton van der Lee

5.08 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Mauvezand 19**
Kadastrale aanduiding	**: F 944/1990**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: Rigter en Bronkhorst**
Opdrachtgever	**: J. Ph. Ch. Benner**
Bouwjaar	**: 1903**
Bouwtype	**: landhuis/atelierwoning**
Bouwstijl	**: landhuisstijl**
Datum opname	**: 27 december 2005**
Naam inventarisator	: [redacted]
Opmerkingen	: In 1915 en 1916 is een schuur bij het huis gebouwd naar ontwerp van architect A. Haring. Vanaf 1964 zijn er enkele uitbreidingen gedaan door verschillende architecten.

Inleiding:
Deze villa aan het Mauvezand, een voormalig zandpad naar Blaricum, werd in 1903 ontworpen door het architecten duo Rigter en Bronkhorst uit Bussum. Het huis heeft een groot atelier aan de achterzijde van de woning. Volgens dorpse bronnen heeft hier Wally Moes enige tijd gewoond, maar bezien de bouwperiode van dit huis en haar woning aan de Wally Moesweg is dit hoogst onzeker.

Omschrijving:
De villa is opgetrokken in baksteen op een vierkante plattegrond. Het gebouw is één bouwlaag hoog met een kap. Het dak is een met riet gedekt tentdak bekroond door een houten dakruiter met een bel. Het dak van de dakruiter is met riet gedekt. Alle vensters hebben een kleine roedenverdeling.
De voorgevel (zuid) heeft links op de begane grond een deuropening, met aan weerszijden een klein venster met een luik. Boven de deur hangt een plat afdak, bevestigd met smeedijzeren ophangstangen. Recht boven deze deur zijn drie naast elkaar geplaatste vensters aangebracht. Rechts in deze gevel is een deuropening aangebracht met een dubbele opslaande deur, zijlichten met luiken en een bovenlicht. Recht boven deze deuropening is de gevel hoger

opgetrokken en is ter hoogte van de zolderverdieping een venster aangebracht. In het dakvlak bevindt zich een kleine schoorsteen.
Geheel links in de achtergevel (noord) is net onder de dakrand een klein venster geplaatst. Onder dit venster is een nieuwe aanbouw gebouwd, dat niet beschermd wordt. Op de begane grond, net links van het midden is een groot vierkant ateliervenster aangebracht. Geheel rechts is een dakkapel geplaatst op de hoek van deze gevelzijde. De dakkapel is voorzien van wangen met messing- en groefdelen. Onder deze dakkapel bevindt zich tegen de gevel een met hout beklede nieuwe aanbouw, dat niet tot het beschermde gedeelte wordt gerekend. In het midden van het dakvlak bevindt zich een halfronde dakkapel.
In de linkerzijgevel (west) bevindt zich links op de begane grond een staand venster. Rechts van dit venster is een liggend venster geplaatst. Recht boven dit venster is de gevel hoger opgetrokken en is ter hoogte van de zolderverdieping een even breed venster aangebracht. Rechts in deze gevel zijn net onder de dakrand twee smalle vensters naast elkaar geplaatst, waarbij het rechter venster kleiner is.
De rechterzijgevel (oost) heeft links op de begane grond een smal staand venster. Midden in het dakvlak is een halfrond dakkapel aangebracht.

Redengevende omschrijving

De villa is van architectuurhistorische waarde:

- vanwege de bijzondere vierkante plattegrond
- vanwege de plaats in het oeuvre van de architecten Rigter en Bronkhorst
- vanwege het type: een atelierwoning onder een tentdak.

Tevens is het pand van cultuurhistorische waarde:

- Als een herkenbaar voorbeeld van een atelierwoning in de geschiedenis van Laren als schildersdorp, uit het begin van de 20ste eeuw.

Het pand is van situationele en ensemblewaarde

- door haar ligging aan het Mauvezand in een relatief gave omgeving.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Cerutti, W.G.M., Laren. *Rijk aan monumenten*, Laren 1982, p 174

Mauvezand 19

Voorgevel

Achtergevel

Achtergevel

Linkerzijgevel

Rechterzijgevel

Adres	:	Oude Kerkweg 43/Melkweg 33
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 1649
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning en toonkamers voor rustieke meubelen
Oorspr. bestem.	:	woningen
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	17e of 18e eeuw
Bouwtype	:	Larense halle boerderij met dwarsdeel
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e 5.1.2e
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer H 169	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 11/B 10/B18
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Deze voormalige boerenwoning is opgetrokken uit de oudst aangetroffen steensoort betreft uit Rijnsteen, en dateert uit de 17e of 18e eeuw. De lengte van deze boerderij is aanzienlijk; de breedte en hoogte zijn daarentegen zeer gering. Het pand is over de volledige lengte met riet gedekt. Het voorhuis heeft nog deur- en raampartijen met een fijnmazige roedeverdeling.
De lage zijgevel en achtergevel vertonen mutaties, omdat de voormalige stallen en deel een andere bestemming hebben gekregen en ingedeeld zijn in kleine toonkamertjes voor de verkoop van rustieke meubelen.
De in die gevels aangebrachte ramen vertonen jongere stijlperioden, zodat aan het geheel enige, doch niet storende afbreuk wordt gedaan.

Het omringend erf is driehoekig en omzoomd door ligusterhagen, die langs de straten zijn gelegen. Hiermee heeft het geheel een aardig aanzien verkregen. De relatie tot de omgeving, en de daardoor verkregen vormgeving is zodanig, dat deze niet verstoord mag worden.

Conclusie:
Er is sprake van een voor Laren karakteristieke panden die behouden dienen te blijven.

B\monum17.st\B

Oude Kerkweg 43/Melkweg 33

1.04
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Melkweg 64**
Kadastrale aanduiding	:	**G 644; ~~G 645~~** G 649
Naam	:	**De Wilg**
Huidige bestemming	:	**woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderijtje**
Architect	:	**onbekend, n.v.t.**
Opdrachtgever	:	**onbekend**
Bouwjaar	:	**19de eeuw**
Bouwtype	:	**boerderij**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**Mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	**Bezoek niet toegestaan**

Inleiding:

Op de kadastrale kaart van 1823 staat dit pand nog niet opgenomen. Gezien de ligging en bouwtrant is het vermoedelijk in de eerste helft van de 19de eeuw (periode 1825-1850) opgetrokken, hetzij als boerderijtje, hetzij als landarbeiderswoning.
Omstreeks 1925 is het pand verbouwd, waarbij een atelier is gecreëerd. Vermoedelijk zijn toen ook de gevels witgepleisterd.
In het pand was in het midden van de 20ste eeuw het atelier van pottenbakkerij 'Hobbel' gevestigd. Producten van deze pottenbakkerij bevinden zich in de collecties van verschillende verzamelaars.

Omschrijving:

Het object ligt enigszins terug van de weg, iets schuin op het perceel, en enigszins verdiept ten opzichte van de weg.
Het voormalige boerderijtje / landarbeiderswoning aan de Melkweg is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder rietgedekt zadeldak met wolfseinden. Op de nok bevindt zich een schoorsteen. De gevels zijn boven een zwart geschilderde plint witgepleisterd.

De voorgevel (west) aan de Melkweg bevat een drietal zesruits vensters met luik en twee gekoppelde achtruitsvensters met luiken. Links van het midden bevindt zich de voordeur, bestaande uit een dichte deelbare houten deur.
De linkerzijgevel of noordgevel bevat een groot ateliervenster.
De rechterzijgevel of zuidgevel bevat volgens tekening twee kozijnen met elk twee achtruits vensters met luiken.
De achtergevel of oostgevel volgens tekening heeft links een iets lager doorlopend dag. Slechts ter hoogte van de keuken bevat de gevel openingen in het muurwerk, bestaande uit een deur en een gekoppeld achtruits venster met luiken.
De indeling bestaat volgens tekening uit een portaal met wc, keuken met alkoof, woonkamer met open schouw, een slaapkamer en (aan de noordzijde) een atelier met vaste kast.

Redengevende omschrijving:

Het object is van cultuurhistorische waarde

- als representatief voorbeeld van een klein boerderijtje / landarbeiderswoning uit de eerste helft van de 19de eeuw in dit deel van het dorp
- als voormalig atelier van pottenbakkerij Hobbel.

Tevens van architectuurhistorische waarde
- vanwege het bouwtype en de herkenbaarheid.

Van situationele waarde
- vanwege de ligging ten opzichte van het huidige straatniveau, iets schuin gelegen op enige afstand van de weg.

Bronnen en literatuur:

Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 108
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, 675

Melkweg 64

Voorgevel (straatzijde)

Idem, rechterzijde

Linkerzijgevel (noordgevel)

3.8
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Molenweg 2B / hoek Engweg (naast molen)**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**opslag**
Oorspronkelijke bestemming	:	**machinegebouw**
Architect	:	**W. Dijkman**
Opdrachtgever	:	**R.G. Calis**
Bouwjaar	:	**1908**
Bouwtype	:	**machinegebouw**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**juni 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

De Larense molen werd aan het begin van de twintigste eeuw als windmolen buiten werking gesteld. De bebouwing rond de molen maakte het vangen van wind vermoedelijk lastiger; bovenal werden na het stoomtijdperk in de periode 1845-1900 rond de eeuwwisseling diesel- en later elektromotoren geïntroduceerd. Dat betekende een zekere vervanging van de windkracht, die uiteraard veel wisselvalliger is en daardoor minder bedrijfszeker. In 1907 werd door W. Dijkman, metselaar-aannemer aan de Nieuweweg, een machinegebouw ontworpen voor plaatsing van een motorische aandrijving van de molen. Het jaar daarop werd de machine in gebruik genomen. De aandrijving verliep via riemen naar de molen. Op tekening is niet aangeven welk soort en type motor werd geplaatst.
Het object is anders opgetrokken dan op tekening staat aangegeven: er werd een flauw hellende schildkap aangebracht in plaats van een steil zadeldak.

Omschrijving:

Op het terrein tussen Molenweg en Engweg aan de westzijde (Engweg) gelegen machinegebouwtje. Het object telt één bouwlaag onder flauw hellend schilddak met hoger opgetrokken kopgevel. Het is opgetrokken in rode baksteen in halsfsteensverband met

rollagen rond de bovenzijde van de vensters Onder de kap bevindt zich een boeibord. De kap is gedekt met gesmoorde Hollandse pannen.
De als voorgevel te beschouwen gevel aan de Engweg heeft twee gietijzeren rondboogvensters met roedenverdeling.
De beide kopgevels hebben elk een dito gietijzeren venster. De kopse gevels zijn voorzien van een eenvoudig houten boeibord.
De achtergevel bevat eenvoudige groengeschilderde openslaande deuren met smeedijzeren gehengen.

Redengevende omschrijving

Van gemeentelijk belang vanwege de cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een machinegebouw, behorend bij de historie van de Larense molen.

Alsmede vanwege de zeldzaamheid als relict van de technologische ontwikkeling van de graanverwerkende industrie in Laren.

Van historisch-situationele waarde en ensemblewaarde

- door de ligging naast de molen (rijsmonument).

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 118.

Zijde Engweg = voorgevel

Achtergevel

Rechterzijgevel

Linkerzijgevel

2.3
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Molenweg 3-5**
Kadastrale aanduiding	:	-
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**Woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Boerderij met twee woningen**
Architect	:	**H.C. Elzinga**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1909**
Bouwtype	:	**Boerderij**
Bouwstijl	:	**Neo-renaissance-invloeden**
Datum opname	:	**Oktober 2004**
Naam inventarisator	:	[redacted]
Opmerkingen	:	Door de wisseling van eigenaar is dit pand niet bezocht. Beschrijving op basis van beperkt fotomateriaal en bouwtekening.

Inleiding:

Langhuisboerderij van het type achterbaander, gebouwd in 1909 naar ontwerp van de Larense architect H.C. Elzinga. De boerderij was jarenlang eigendom van de familie Majoor. In 1910 werd het woonhuisdeel voorzien van een serre, in 1911 werd een schuur bijgebouwd. Recentelijk zijn de twee woningen samengevoegd tot één woonhuis.

Omschrijving:

De op ruime afstand van de weg gelegen langhuisboerderij is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond. Het woonhuisdeel telt twee bouwlagen onder een met gesmoorde oude Hollandse pannen gedekt zadeldak, het stalgedeelte is lager en telt één bouwlaag onder dito kap. De gevels opgetrokken in baksteen en hebben een gecementeerde plint, en zijn voorzien van witte speklagen, de vensters hebben een getoogde bovenzijde. De indeling van de ramen bestaat uit schuifvensters of draairamen met vast bovenlicht.

De voorgevel heeft een symmetrische indeling met vier vensteropeningen op de begane grond en drie ip de verdieping. De middelste openingen op de begane grond zijn breder dan de buitenste. De topgevel is voorzien van een houten versiering met makelaar.

De rechter- en linker zijgevel van het woonhuisdeel bevatten een deur en vensters op de begane grond en twee vensters op de verdieping, geplaatst onder de overstekende kap.

Het achterhuis bevat eveneens een aantal vensters en deuropeningen. Op het rechter dakvlak is een niet-oorsponkelijke dakkapel aangebracht, de linker bevat veluxramen.

De achtergevel is symmetrisch ingedeeld met openingen ter plaatse van de staldeuren en transportluiken op de verdieping. In de top bevindt zich een halfrond venster, omgeven door een witte sierrand.

De aanbouw rechts achter de boerderij valt buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf bewaarde, qua hoofdvorm voor Laren uitzonderlijk grote langhuisboerderij van omstreeks 1900; alsmede vanwege het ontwerp door de Larense architect Elzinga.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als representatief voorbeeld van een boerderij in het agrarische Laren van rond de eeuwwisseling.

De boerderij is van situationele en ensemblewaarde

-vanwege de ligging op enige afstand van de weg, in de rooilijn met Molenweg 1 (een voormalige dokterswoning) en teruggelegen ten opzichte van Molenweg 7-11, zijnde een reeks kleine wevershuisjes.

Bronnen en literatuur:

Boerderijen-inventarisatie T. van Tol, 1984
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, nr. 1748.

Voorgevel

Voorgevel en rechterzijgevel, aanbouw

Linker zijgevel

Achtergevel

2.3
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Molenweg 3-5**
Kadastrale aanduiding	:	-
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**Woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Boerderij met twee woningen**
Architect	:	**H.C. Elzinga**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1909**
Bouwtype	:	**Boerderij**
Bouwstijl	:	**Neo-renaissance-invloeden**
Datum opname	:	**Oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e 5.1.2e
Opmerkingen	:	Door de wisseling van eigenaar is dit pand niet bezocht. Beschrijving op basis van beperkt fotomateriaal en bouwtekening.

Inleiding:

Langhuisboerderij van het type achterbaander, gebouwd in 1909 naar ontwerp van de Larense architect H.C. Elzinga. De boerderij was jarenlang eigendom van de familie Majoor. In 1910 werd het woonhuisdeel voorzien van een serre, in 1911 werd een schuur bijgebouwd. Recentelijk zijn de twee woningen samengevoegd tot één woonhuis.

Omschrijving:

De op ruime afstand van de weg gelegen langhuisboerderij is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond. Het woonhuisdeel telt twee bouwlagen onder een met gesmoorde oude Hollandse pannen gedekt zadeldak, het stalgedeelte is lager en telt één bouwlaag onder dito kap. De gevels opgetrokken in baksteen en hebben een gecementeerde plint, en zijn voorzien van witte speklagen, de vensters hebben een getoogde bovenzijde. De indeling van de ramen bestaat uit schuifvensters of draairamen met vast bovenlicht.

De voorgevel heeft een symmetrische indeling met vier vensteropeningen op de begane grond en drie ip de verdieping. De middelste openingen op de begane grond zijn breder dan de buitenste. De topgevel is voorzien van een houten versiering met makelaar.

De rechter- en linker zijgevel van het woonhuisdeel bevatten een deur en vensters op de begane grond en twee vensters op de verdieping, geplaatst onder de overstekende kap.

Het achterhuis bevat eveneens een aantal vensters en deuropeningen. Op het rechter dakvlak is een niet-oorsponkelijke dakkapel aangebracht, de linker bevat veluxramen.

De achtergevel is symmetrisch ingedeeld met openingen ter plaatse van de staldeuren en transportluiken op de verdieping. In de top bevindt zich een halfrond venster, omgeven door een witte sierrand.

De aanbouw rechts achter de boerderij valt buiten de bescherming.

Redengevende omschrijving

De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf bewaarde, qua hoofdvorm voor Laren uitzonderlijk grote langhuisboerderij van omstreeks 1900; alsmede vanwege het ontwerp door de Larense architect Elzinga.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als representatief voorbeeld van een boerderij in het agrarische Laren van rond de eeuwwisseling.

De boerderij is van situationele en ensemblewaarde

-vanwege de ligging op enige afstand van de weg, in de rooilijn met Molenweg 1 (een voormalige dokterswoning) en teruggelegen ten opzichte van Molenweg 7-11, zijnde een reeks kleine wevershuisjes.

Bronnen en literatuur:

Boerderijen-inventarisatie T. van Tol, 1984
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, nr. 1748.

Voorgevel

Voorgevel en rechterzijgevel, aanbouw

Linker zijgevel

Achtergevel

1.05
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Molenweg 17, 17A**
Kadastrale aanduiding	:	**F 408** **G 409** ~~G 409~~ G 3541
Naam	:	**Elta, (Marian)**
Huidige bestemming	:	**dubbel woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**dubbel woonhuis**
Architect	:	**J. Nieuwenhuizen (Hilversum)**
Opdrachtgever	:	**J.A. Swenger (Amsterdam)**
Bouwjaar	:	**1903**
Bouwtype	:	**dubbel woonhuis**
Bouwstijl	:	**n.v.t. (neorenaissance-invloeden)**
Datum opname	:	**mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	**Als eenheid te beschermen (twee woonhuizen). De na-oorlogse bouwdelen vallen buiten de bescherming.**

Inleiding:

De toegenomen bereikbaarheid van het Gooi door de aanleg van spoor- en tramverbindingen zorgde eind 19de eeuw voor een nieuw fenomeen: het forensisme. Nieuwe villa's en landhuizen werden gebouwd, aanvankelijk voor de rijke bovenklasse. Na 1900 nam de welvaart verder toe en werd het wonen in het Gooi ook betaalbaar voor gegoede burgers. Dientengevolge nam de perceelgrootte af en werden nieuwbouwobjecten groot qua volume in verhouding tot de beschikbare oppervlakte. De aandacht voor vormgeving was, door de inzet van wat men 'eigenbouwers' noemde, beperkt.

Henri Polak, socialistisch voorman van de diamantbewerkers, partijlid van de S.D.A.P. werd de pleitbezorgder voor het behoud van de schoonheid van het platteland, historische bebouwing en natuurschoon.Polak sprak zich regelmatig publiekelijk in negatieve zin uit uit over de 'grondspeculanten' en 'prularchitecten'.

Juist in Laren, het dorp waar hij zelf een villa had laten bouwen, was deze ontwikkeling volgens hem duidelijk waarneembaar. De schoonheid van het dorp, bestaande uit de

karakteristieke lage, veelal vervallen boerderijtjes werd verstoord door de bouw van nieuwe woonhuizen, dikwijls van twee bouwlagen, in neorenaissancestijl. Bij een aantal objecten was er sprake van een gebrek aan aandacht voor bijvoorbeeld het ontwerp van de achterkanten van gebouwen. (zoals de winkels aan de Nieuweweg en het voormalige stationshotel aan de Stationsweg).

De dubbele woning tegenover de molen was Henri Polak, wonend op de Engweg, een doorn in het oog. De ligging tegenover de korenmolen heeft hieraan zeker bijgedragen. De woningen werden door hem als 'kubushuizen' bestempeld. Samen met andere voorbeelden van niet de omgeving aangepaste ontwerpen leidde zijn lobby tot de instelling van één van de eerste schoonheidscommissies in Nederland. De oprichting vond plaats in 1913, nadat Laren als eerste gemeente in Nederland een welstandsbepaling had opgenomen in de gemeentelijke bouwverordening. Artikel 13a luidde: 'Het uiterlijk der gebouwen, al of niet met de terreinafscheidingen door muren, hekken of dergelijke, moet zoodanig zijn, dat zij noch op zichzelf, noch in verband met de omgeving uit oogpunt van welstand aanstoot geven of kunnen geven. Burgemeester en Wethouder zijn bevoegd te dien aanzien nadere eischen te stellen met betrekking tot den vorm en samenstelling van de uitwendige deelen der gebouwen.

De instelling van de commissie had succes. Een door Polak geprezen voorbeeld van aangepast bouwen uit de beginperiode bevindt zich aan de andere kant van de molen aan de Engweg / hoek Velthuysenlaan (Atelier Mendes da Costa, architect Kropholler, thans rijksmonument). Hier is sprake van aangepast bouwen door vorm en materiaaltoepassingen.

De instelling van de schoonheidscommissie en welstandsbepaling vonden landelijk navolging, vaak schoorvoetend, meestal met letterlijke overname van de tekst. Medestrijders als de Bond Heemschut voerden actie tegen de aantasting van het stads- en dorpsschoon in de gemeenten die nog geen bepaling hadden opgenomen. Architect Herman van der Kloot Meijburg gaf in zijn boek 'Bouwkunst in de stad en op het platteland'een duidelijk voorbeeld van wat wel en niet goed werd bevonden. Plaatjes met goede en slechte voorbeelden bleken als leidraad van deze uitgave uit 1917 een uitermate nuttig instrument in de strijd tegen de aantasting van de leefomgeving.

In een gedenkboekje uit 1925 zet Polak de historie (met voorbeelden) nogmaals uiteen. Uiteindelijk leidde de hele beweging in de zestiger jaren tot de invoer van de Monumentenwet, waarbij behalve objecten ook stads- en dorpsgezichten konden worden beschermd. De welstandscommissies functioneren ondanks kritiek van burgers ('leken') tot op de dag van vandaag.

Het pand staat volgens overlevering bekend als Godszorg. Het zou gefungeerd hebben als pensiontehuis. Hoe lang dit het geval is geweest en wanneer is onbekend. De naam Elta bestaat nog steeds, de naam Marian op nummer 17A is verwijderd.

Omschrijving:

Het aan de Molenweg tegenover de korenmolen gelegen pand bestaat uit een hoofdvolume van twee bouwlagen op rechthoekige plattegrond onder plat dak.
Tegen de achtergevels van beide woningen zijn uitbreidingen geplaatst die de keuken en bijkeuken bevatten. In 1928 zijn deze gewijzigd. In 1980 is een werk/hobbyruimte tegen dit bouwdeel (bij nummer 17a) gezet. Dit valt buiten de bescherming.

De bakstenen gevels zijn voorzien van witte speklagen; de venster- en deuropeningen hebben overwegend getoogde strekkenlagen met witte aanzet- en sluitstenen. De vensteropeningen zijn bevatten van schuiframen met gedeeld bovenlicht.
De gevel is rondom aan de bovenzijde bij het platte dak voorzien van uitkragende tandlijsten met siermetselwerk.

De voorgevel aan de Molenweg is symmetrisch van opzet. In het midden bevinden zich in een inpandig portiek de entrees voor de beide woningen. Een aantal details is oorspronkelijk, de afscheiding door middel van een muurtje en de rechter voordeur zijn later aangebracht. Ter weerszijden bevat de gevel drie vensters, op de verdieping zijn per woning twee vensters aangebracht.

De zijgevels bevatten oorspronkelijk slechts een venster op de verdieping. Bij nummer 17 en 17a is op de begane grond een extra kozijn aangebracht.

De achtergevel bevat bij de woning openslaande deuren met luiken en een venster.

Redengevende omschrijving

Het pand is van cultuurhistorische waarde voor Laren

- als één van de aanleidingen om over te gaan tot de instelling van een welstandsbepaling in de gemeentelijke verordening van Laren
- als voorbeeld van het niet aan de landelijke omgeving aangepaste bouwen in de periode van ontstaan van de discussie over welstand (1903-1913).

In die zin is het pand van historisch-situationele betekenis

- in relatie tot de tegenover gelegen Laarder molen en de wevershuisjes aan de Molenweg.

Bronnen en literatuur:

Marijke Beek, Het aanzien waard? Geschiedenis van de welstandszorg in Nederland, Deventer 1985, 26 e.a.
Herman van der Kloot Meijburg, Bouwkunst in de stad en op het platteland, Rotterdam 1917
Henri Polak, Laren in 't Gooi, De schoonheid van het oude dorp en hetgeen gedaan werd om deze te behouden en te hernieuwen. (uitgave ter gelegenheid van 12,5 jaar Schoonheidscommissie), Laren 1925

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, A5 (1903). 231, 1357, 1627 (verbouwing, 1909, verbouwing 1928, serre, 1931)

Molenweg 17-17A

Voorgevel nummer 17

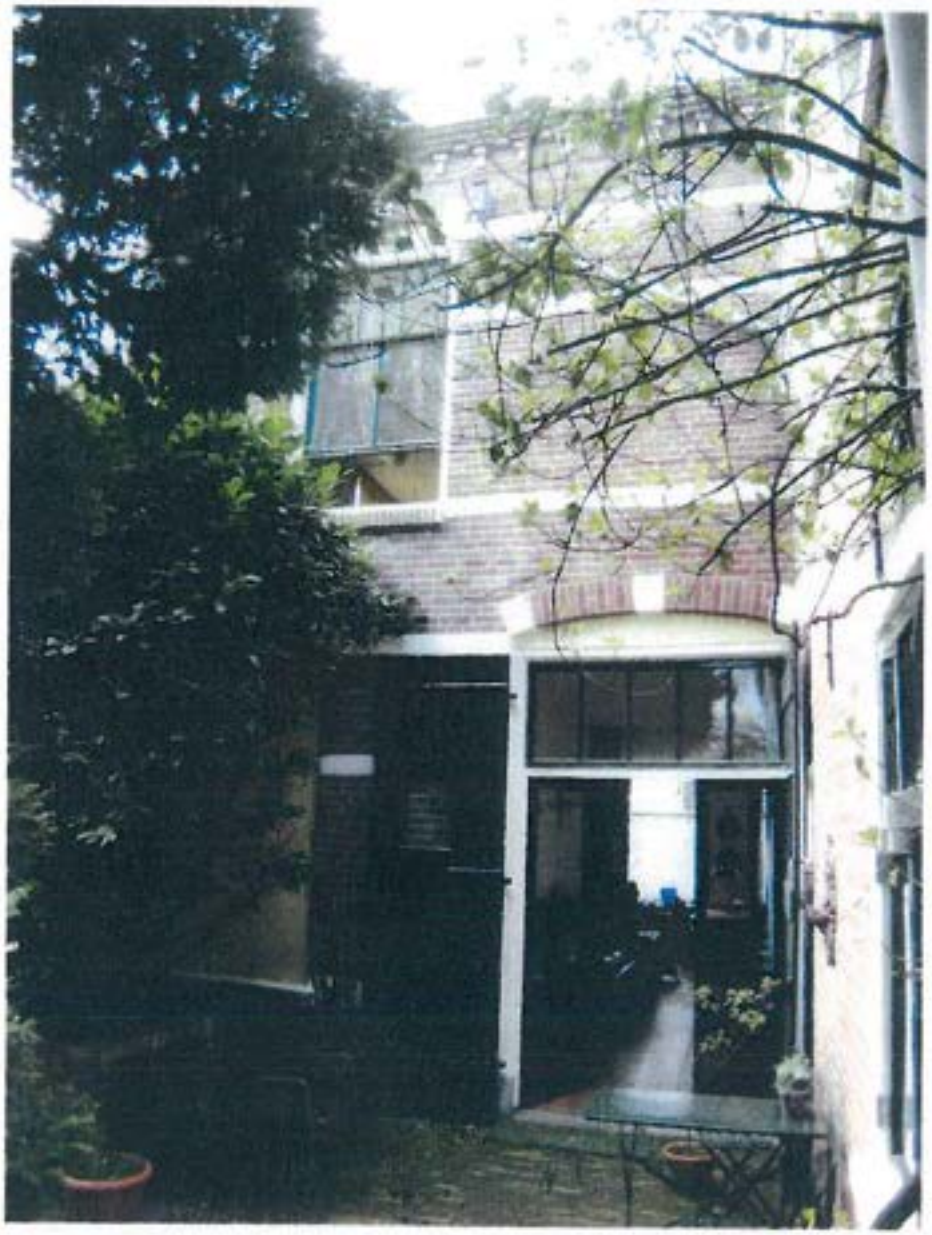
Voor- en zijgevel nummer 17A

Entrees

Zijgevel nummer 17A

Achtergevel nummer 17A.

1.05
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Molenweg 17, 17A**
Kadastrale aanduiding	:	**F 408** **G 409** ~~G 409~~ G 3541
Naam	:	**Elta, (Marian)**
Huidige bestemming	:	**dubbel woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**dubbel woonhuis**
Architect	:	**J. Nieuwenhuizen (Hilversum)**
Opdrachtgever	:	**J.A. Swenger (Amsterdam)**
Bouwjaar	:	**1903**
Bouwtype	:	**dubbel woonhuis**
Bouwstijl	:	**n.v.t. (neorenaissance-invloeden)**
Datum opname	:	**mei 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	**Als eenheid te beschermen (twee woonhuizen). De na-oorlogse bouwdelen vallen buiten de bescherming.**

Inleiding:

De toegenomen bereikbaarheid van het Gooi door de aanleg van spoor- en tramverbindingen zorgde eind 19de eeuw voor een nieuw fenomeen: het forensisme. Nieuwe villa's en landhuizen werden gebouwd, aanvankelijk voor de rijke bovenklasse. Na 1900 nam de welvaart verder toe en werd het wonen in het Gooi ook betaalbaar voor gegoede burgers. Dientengevolge nam de perceelgrootte af en werden nieuwbouwobjecten groot qua volume in verhouding tot de beschikbare oppervlakte. De aandacht voor vormgeving was, door de inzet van wat men 'eigenbouwers' noemde, beperkt.

Henri Polak, socialistisch voorman van de diamantbewerkers, partijlid van de S.D.A.P. werd de pleitbezorgder voor het behoud van de schoonheid van het platteland, historische bebouwing en natuurschoon.Polak sprak zich regelmatig publiekelijk in negatieve zin uit uit over de 'grondspeculanten' en 'prularchitecten'.

Juist in Laren, het dorp waar hij zelf een villa had laten bouwen, was deze ontwikkeling volgens hem duidelijk waarneembaar. De schoonheid van het dorp, bestaande uit de

karakteristieke lage, veelal vervallen boerderijtjes werd verstoord door de bouw van nieuwe woonhuizen, dikwijls van twee bouwlagen, in neorenaissancestijl. Bij een aantal objecten was er sprake van een gebrek aan aandacht voor bijvoorbeeld het ontwerp van de achterkanten van gebouwen. (zoals de winkels aan de Nieuweweg en het voormalige stationshotel aan de Stationsweg).

De dubbele woning tegenover de molen was Henri Polak, wonend op de Engweg, een doorn in het oog. De ligging tegenover de korenmolen heeft hieraan zeker bijgedragen. De woningen werden door hem als 'kubushuizen' bestempeld. Samen met andere voorbeelden van niet de omgeving aangepaste ontwerpen leidde zijn lobby tot de instelling van één van de eerste schoonheidscommissies in Nederland. De oprichting vond plaats in 1913, nadat Laren als eerste gemeente in Nederland een welstandsbepaling had opgenomen in de gemeentelijke bouwverordening. Artikel 13a luidde: 'Het uiterlijk der gebouwen, al of niet met de terreinafscheidingen door muren, hekken of dergelijke, moet zoodanig zijn, dat zij noch op zichzelf, noch in verband met de omgeving uit oogpunt van welstand aanstoot geven of kunnen geven. Burgemeester en Wethouder zijn bevoegd te dien aanzien nadere eischen te stellen met betrekking tot den vorm en samenstelling van de uitwendige deelen der gebouwen.

De instelling van de commissie had succes. Een door Polak geprezen voorbeeld van aangepast bouwen uit de beginperiode bevindt zich aan de andere kant van de molen aan de Engweg / hoek Velthuysenlaan (Atelier Mendes da Costa, architect Kropholler, thans rijksmonument). Hier is sprake van aangepast bouwen door vorm en materiaaltoepassingen.

De instelling van de schoonheidscommissie en welstandsbepaling vonden landelijk navolging, vaak schoorvoetend, meestal met letterlijke overname van de tekst. Medestrijders als de Bond Heemschut voerden actie tegen de aantasting van het stads- en dorpsschoon in de gemeenten die nog geen bepaling hadden opgenomen. Architect Herman van der Kloot Meijburg gaf in zijn boek 'Bouwkunst in de stad en op het platteland'een duidelijk voorbeeld van wat wel en niet goed werd bevonden. Plaatjes met goede en slechte voorbeelden bleken als leidraad van deze uitgave uit 1917 een uitermate nuttig instrument in de strijd tegen de aantasting van de leefomgeving.

In een gedenkboekje uit 1925 zet Polak de historie (met voorbeelden) nogmaals uiteen. Uiteindelijk leidde de hele beweging in de zestiger jaren tot de invoer van de Monumentenwet, waarbij behalve objecten ook stads- en dorpsgezichten konden worden beschermd. De welstandscommissies functioneren ondanks kritiek van burgers ('leken') tot op de dag van vandaag.

Het pand staat volgens overlevering bekend als Godszorg. Het zou gefungeerd hebben als pensiontehuis. Hoe lang dit het geval is geweest en wanneer is onbekend. De naam Elta bestaat nog steeds, de naam Marian op nummer 17A is verwijderd.

Omschrijving:

Het aan de Molenweg tegenover de korenmolen gelegen pand bestaat uit een hoofdvolume van twee bouwlagen op rechthoekige plattegrond onder plat dak.
Tegen de achtergevels van beide woningen zijn uitbreidingen geplaatst die de keuken en bijkeuken bevatten. In 1928 zijn deze gewijzigd. In 1980 is een werk/hobbyruimte tegen dit bouwdeel (bij nummer 17a) gezet. Dit valt buiten de bescherming.

De bakstenen gevels zijn voorzien van witte speklagen; de venster- en deuropeningen hebben overwegend getoogde strekkenlagen met witte aanzet- en sluitstenen. De vensteropeningen zijn bevatten van schuiframen met gedeeld bovenlicht.
De gevel is rondom aan de bovenzijde bij het platte dak voorzien van uitkragende tandlijsten met siermetselwerk.

De voorgevel aan de Molenweg is symmetrisch van opzet. In het midden bevinden zich in een inpandig portiek de entrees voor de beide woningen. Een aantal details is oorspronkelijk, de afscheiding door middel van een muurtje en de rechter voordeur zijn later aangebracht. Ter weerszijden bevat de gevel drie vensters, op de verdieping zijn per woning twee vensters aangebracht.

De zijgevels bevatten oorspronkelijk slechts een venster op de verdieping. Bij nummer 17 en 17a is op de begane grond een extra kozijn aangebracht.

De achtergevel bevat bij de woning openslaande deuren met luiken en een venster.

Redengevende omschrijving

Het pand is van cultuurhistorische waarde voor Laren

- als één van de aanleidingen om over te gaan tot de instelling van een welstandsbepaling in de gemeentelijke verordening van Laren
- als voorbeeld van het niet aan de landelijke omgeving aangepaste bouwen in de periode van ontstaan van de discussie over welstand (1903-1913).

In die zin is het pand van historisch-situationele betekenis

- in relatie tot de tegenover gelegen Laarder molen en de wevershuisjes aan de Molenweg.

Bronnen en literatuur:

Marijke Beek, Het aanzien waard? Geschiedenis van de welstandszorg in Nederland, Deventer 1985, 26 e.a.
Herman van der Kloot Meijburg, Bouwkunst in de stad en op het platteland, Rotterdam 1917
Henri Polak, Laren in 't Gooi, De schoonheid van het oude dorp en hetgeen gedaan werd om deze te behouden en te hernieuwen. (uitgave ter gelegenheid van 12,5 jaar Schoonheidscommissie), Laren 1925

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, A5 (1903). 231, 1357, 1627 (verbouwing, 1909, verbouwing 1928, serre, 1931)

Molenweg 17-17A

Voorgevel nummer 17

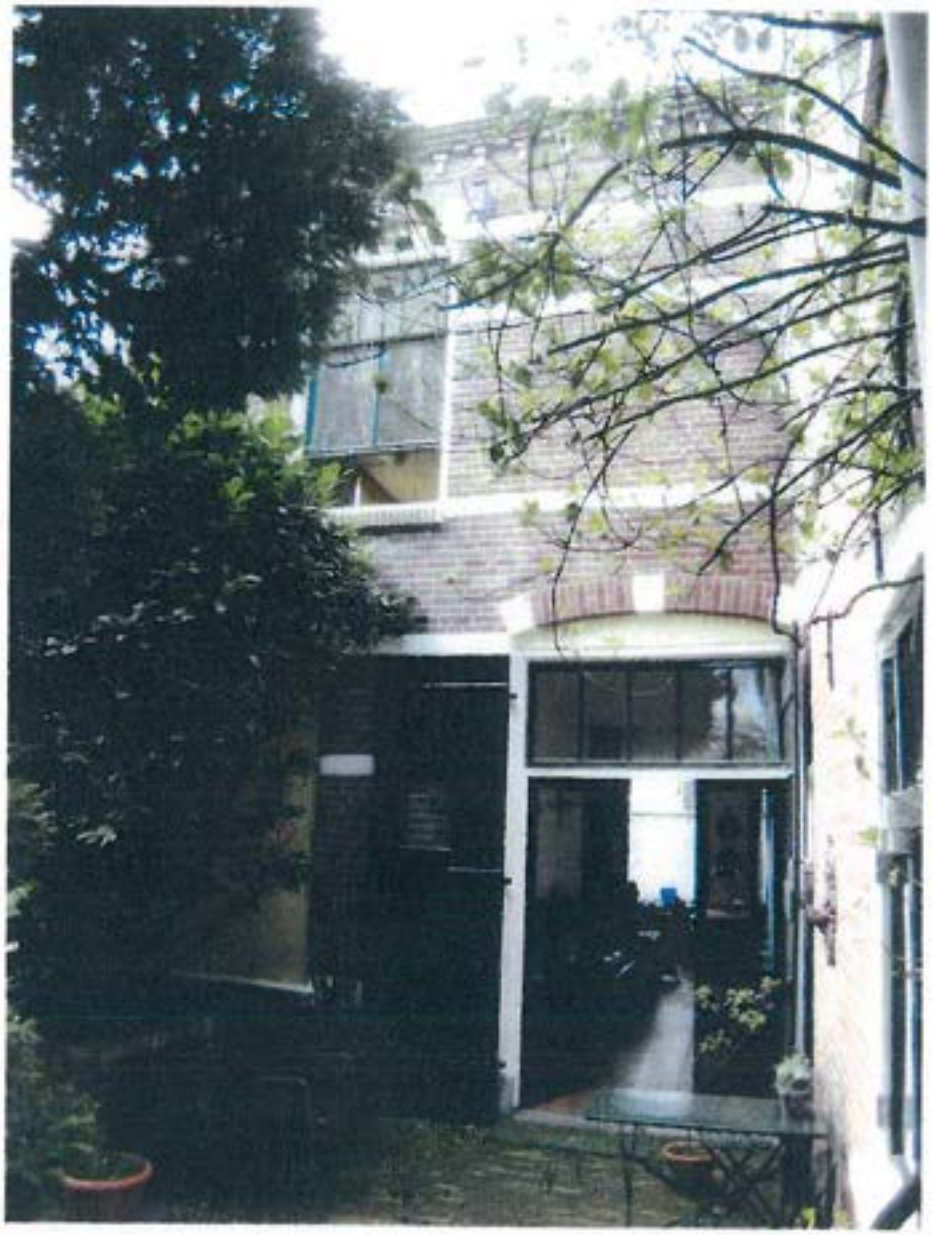
Voor- en zijgevel nummer 17A

Entrees

Zijgevel nummer 17A

Achtergevel nummer 17A.

LAREN, NAARDERSTRAAT 40 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Naarderstraat 40

postcode + plaats : 1251 BD LAREN NH

naam object : Hotel Blom / Nick Vollebregt's Jazz- en Eetcafé

complex : nee

oorspr.functie : uitspanning en hotel

huidige functie : horeca

bouwjaar : midden 19e eeuw en 1909 (aanbouw hotel)

verbouwingen : 1927: aanbouw van een serre door H.D. Tabak; 1949: aanbouw van een luifel (overdekt terras) aan de serre uit 1927 door H.G. Hofstee; 1976 het beglazen van de serre (= het terras van G.H. Hofstee) ; omstreeks 1980: een tijdelijke terrasoverdekking door J.P. Roselaar; 2010: het wijzigen van de verdieping en het plaatsen van dakkapellen door architect M.M. Grothuizen

architect : oudste onbekend; 1909 H.D. Tabak

opdrachtgever : oudste onbekend, mogelijk L. van de Geer; 1909: jan Blom

bouwstijl : oudste traditioneel met neorenaissance elementen; 1909 traditioneel met invloed van Art Nouveau

bouwtype : uitspanning / hotel, type blokvormig herenhuis

kadastrale aanduiding : Laren E 1123

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 07-09-2012

datum beschrijving : 01-11-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object: de oude uitspanning en hotel uit 1909 met uitbouwen uit 1927 en 1949, met adres Naarderstraat 40. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouwen aan de achterzijde (noordoostzijde) van het pand die van na 1949 dateren hebben geen monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Het pand aan de Naarderstraat 40 dat sinds enige decennia landelijke bekendheid geniet als Nick Vollebregt's Jazzcafé heeft een lange horecageschiedenis. Hoe oud het pand precies is, is niet bekend, maar het oudste bouwdeel lijkt uit medio de 19e eeuw te dateren. In ieder geval was het al aan het einde van de 19e eeuw in gebruik als herberg van Lammert van de Geer, een Eemnesser. De uitspanning lag zeer strategisch tussen de Tafelbergweg (uitvalsweg richting Huizen) aan de oostzijde en de Naarderstraat (uitvalsweg richting Naarden) aan de westzijde. Op onderstaande ansichten uit omstreeks 1900 zien we dat de uitspanning aan de Gooische Stoomtramlijn ligt, die in 1882 was

aangelegd. Bij sterk uitvergroten is de tekst op het bord boven de veranda deels leesbaar. Op de bovenste regel staat (vermoedelijk) *café rustoord* en op de tweede regel staat *restaurant uitspanning*. Van de derde regel is leesbaar *vergunning ….L. v.d. Geer.* De foto's zijn gemaakt vóór 1909 toen de uitspanning werd uitgebreid voor de nieuwe eigenaar, de Larense Jan Blom.

Ansichtkaarten uit omstreeks 1890-1900 (Collectie Historische Kring Laren).

Boven een ansichtkaart uit de periode 1909-1927, met het hotel vóór de bouw van de serre door H.D. Tabak (Collectie Historische Kring Laren) en onder de situatie in 2012.

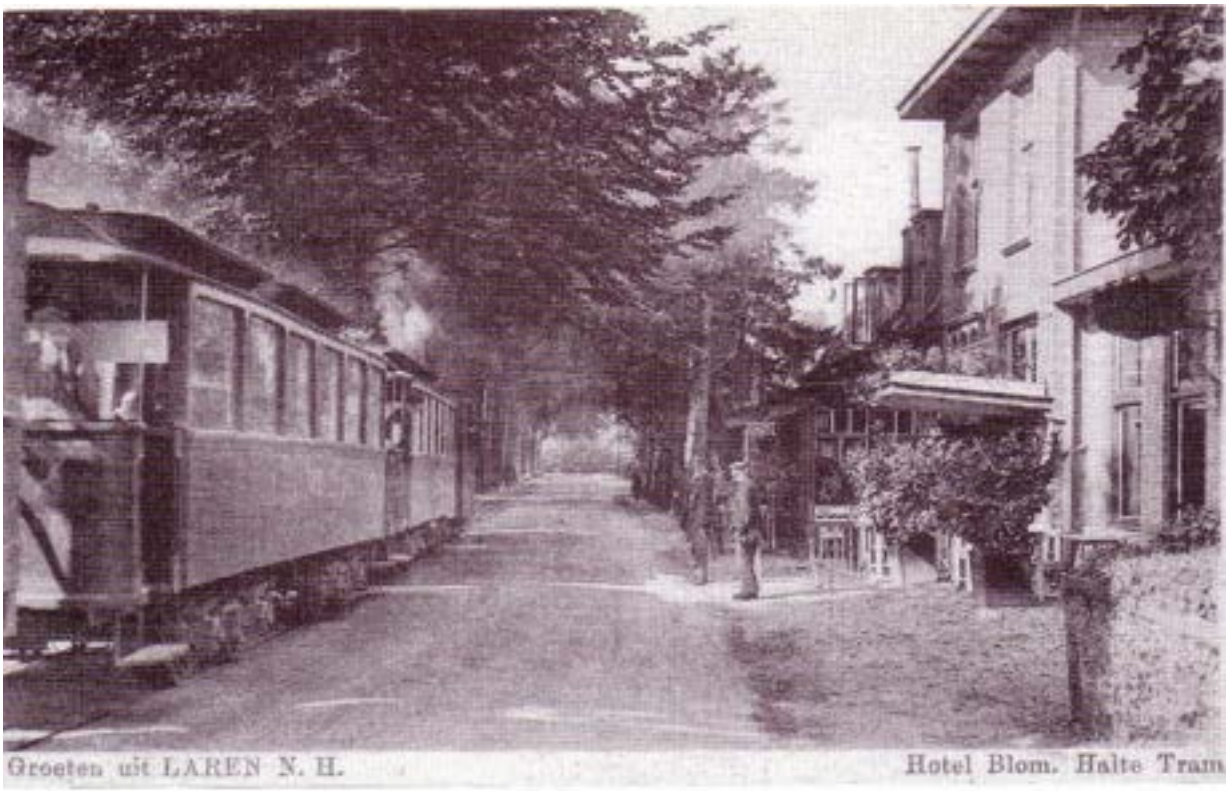

Scan op het ontwerp vóór de verbouwing van 2010 (Gemeentearchief Laren bouwdossiernr. B10-431 VG 00939). Dit is omstreeks 1930, na de bouw van de serre.

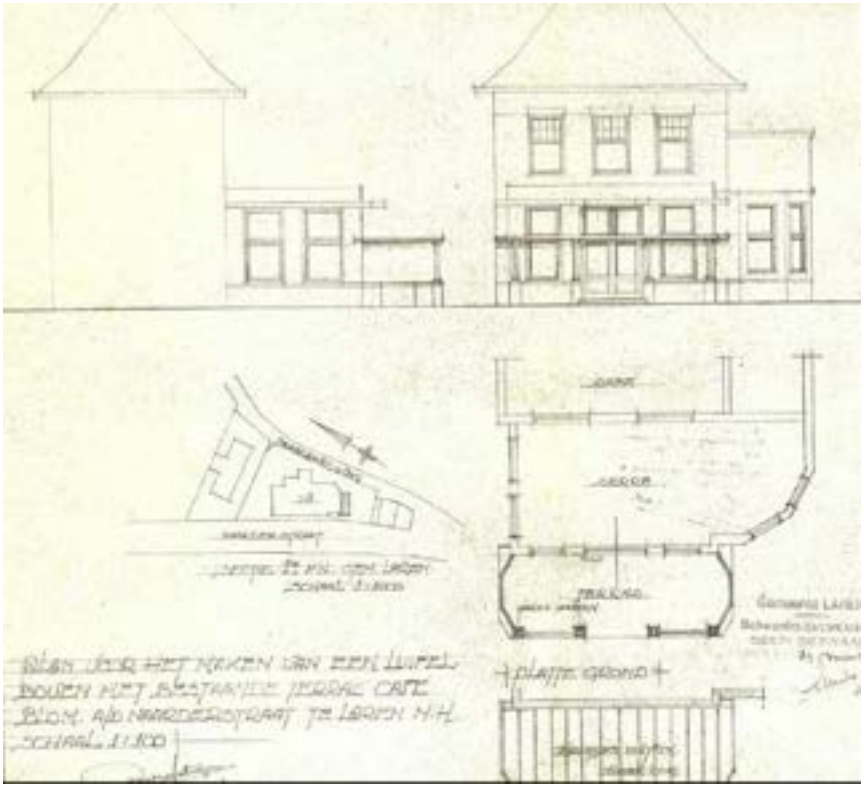
De vergunningaanvraag van 28 maart 1909 bevat een verzoek van H.D. Tabak om *uitbreiding van het koffiehuis* van de heer J. Blom door de bijbouw van een zaaltje met enige bovenkamers, een trafo, portaal enz. en de verbouw van de bestaande keuken Naardenstraat 40-42. Helaas is er geen originele bouwtekening uit 1909 meer in het gemeentearchief aanwezig, alleen de vergunningaanvraag is er nog. De vergunning luidt het ontstaan in van Hotel Blom, lange tijd een begrip in Laren. De bovenstaande foto toont het hotel omstreeks 1930. De serre naar ontwerp van Tabak uit 1927 staat er al. Opvallend is het ornament of wellicht een reclamebord op het dak. Het ingezwenkte dak lijkt op ontwerpen van Tabak uit omstreeks dezelfde jaren, zoals het voormalige stationshotel Stationsweg 1 op de hoek van de Stationsweg en de Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat en het pand Torenlaan 21-21a. H.D. Tabak (1882-1952) was een bekende Amsterdamse architect, die in deze periode zeer veel opdrachten had in Laren. Veel van zijn werken zijn als rijksmonument of als gemeentelijk monument beschermd. Net als het stationshotel had ook hotel Blom een tramhalte, wat op bijgaande ansichtkaarten goed te zien is.

Hotels waren nog een relatief jong bouwtype, een gevolg van de verbetering van het openbaar vervoer door treinen en lokalespoor- en tramwegen in het laatste kwart van de 19^{e} eeuw. Het vervoer werd betaalbaar voor steeds grotere groepen mensen en gestimuleerd door middel van fraaie brochures van de vervoersmaatschappijen. Waar reizen aanvankelijk alleen aan de elite was voorbehouden werd het nu bereikbaar voor ‘de gewone man’ en was de opkomst van (massa)toerisme een feit. In Laren had de komst van kunstenaars en toeristen de bouw van verschillende hotels en pensions tot gevolg.

Boven een ansichtkaart uit omstreeks 1930 (Collectie Historische Kring Laren) en onder de situatie in 2012.

Ontwerp voor een luifel (overdekt terras) uit 1949 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2765).

Na de bouw van de serre door H.D. Tabak werd in 1949 door de Larense architect G.H. Hofstee een luifel ontworpen. In feite betreft dit een overdekt terras. Deze werd tegen de serre van H.D. Tabak gebouwd en is nog steeds aanwezig. In de jaren 50 werden er in de serre theorielessen gegeven door autorijschool Mulder en in het hotel danslessen.

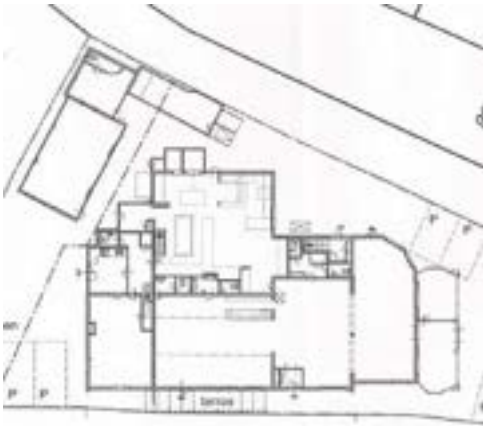

Scan uit Tijdsbeeld: Laren toen en nu 1850-1940

Het café (de oude uitspanning) werd rond 1945 overgenomen door J.M. Hamaker-Verhoeven en kreeg het de naam *Astoria*. Dit is te zien op bovenstaande foto. Duidelijk is ook het onderscheid

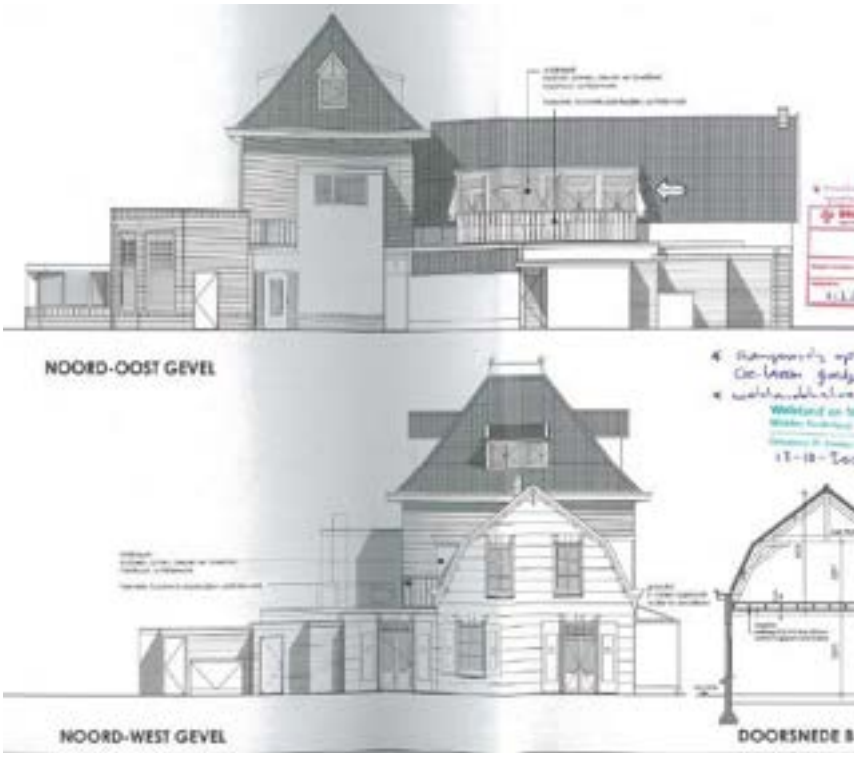
tussen het schoon metselwerk van het hotel en het pleisterwerk van het café, de voormalige uitspanning. Het glas-in-lood boven de voordeur en vensters in het café was reeds aanwezig. De vensters van het woonhuisgedeelte links hadden een andere roedenverdeling dan nu. Opvallend is de afwezigheid van de veranda en het muurtje aan de voorzijde. Omstreeks 1960 kwam het pand in handen van Nick Vollebregt die met live-muziekuitzendingen uit zijn Jazzcafé landelijke bekendheid genoot. In 1976 liet hij de door Hofstee ontworpen open veranda van beglazing voorzien. Tussen 1973 en 1979 vond er een Jazz festival plaats in het Singer-Museum (tegenover het café) dat zowel werd uitgezonden vanuit het museum als vanuit het café. Laren werd het jazz-dorp van Nederland. Na het overlijden van Nick Vollebregt in 1977 kwam het pand in handen van de huidige eigenaar. Het wordt een Jazz-&Eetcafé, waarbij de naam van Nick Vollebregt in ere wordt gehouden.

In 2010 is de meest recente ingreep aan het pand gepleegd, die zich beperkte tot een interne verbouwing van de verdieping , het wijzigen van enkele vensters in de woning in terrasdeuren en het plaatsen van een nieuwe dakkapel op het achterschild van de woning. De plannen voor extra dakkapellen op het voormalige hotel zijn niet uitgevoerd en onder anderen gewijzigd in dakramen. Op enig moment is ook de houten veranda aan de voorzijde van de uitspanning vervangen door een exemplaar van glas- en staal, dat er zeer goed in slaagt het gevoel van een oude uitspanning te behouden.

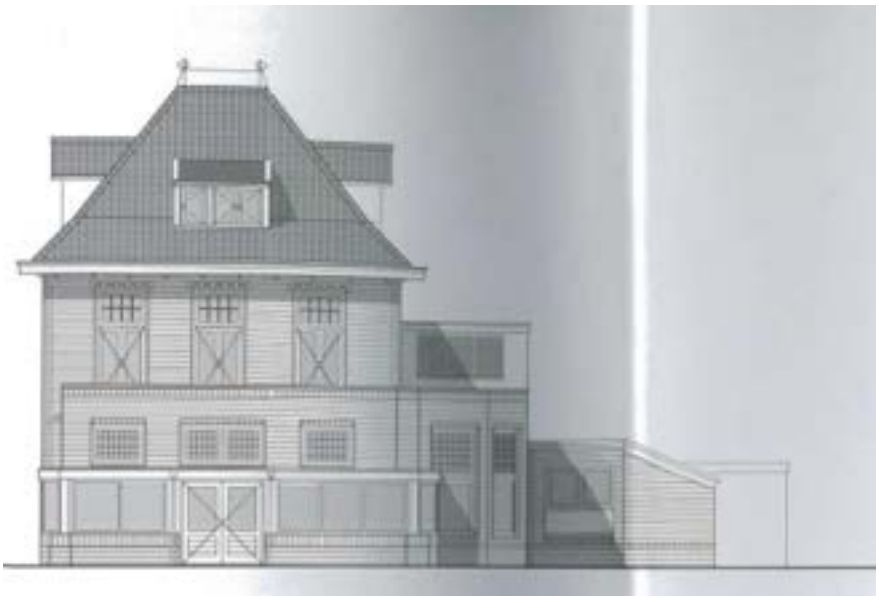

De nieuwe toestand 2010 blijft conform bestaand, de terrasdeur in de woning links was voorheen een venster (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. B10-431 VG 00939).

Nieuwe toestand 2010: De dakkapel op de woning in de noordoostgevel (achtergevel) is wel geplaatst, maar de dakkapellen in het voormalige hotel zijn zowel in de noordoost- als noordwestgevel niet toegevoegd. In de noordwestgevel (linker zijgevel) van de woning is in de uitbouw onder het platte dak een venster vervangen door een terrasdeur. De nieuwe terrasdeuren in de woning zijn ontworpen conform de oude deur links op de begane grond van de noordoostgevel (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. B10-431 VG 00939)

Nieuwe toestand 2010: De zuidwestgevel (rechter zijgevel) blijft conform bestaand. De dakkapel dateert echter niet ui de bouwtijd. op oude foto's is te zien dat dit dakschild gesloten was. Allen in het voorschild aan de Naarderstraat waren er van oudsher één dakkapel in het hotel en twee in de woning aanwezig. (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. B10-431 VG 00939).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Vanaf 1880-1900 werd Laren een toeristen – en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp. De eerste substantiële groei vond plaats vanaf circa 1900 toen villa's en landhuizen tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in werden gebouwd. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte. De Naarderstraat is één van de oude uitvalswegen vanaf de Brink en, zoals de naam aangeeft, de weg naar Naarden. De straat maakte deel uit van de oude Rijksweg Amersfoort-Amsterdam, tot rond 1930 de A 1 werd aangelegd. Hier liep ook de Gooise stoomtram van Amsterdam naar Laren, die een halte had bij hotel Blom, in 1909 uitgebouwd vanuit een voormalige herberg en uitspanning. Deze uitspanning was zeer strategisch gelegen op een voor Laren karakteristiek wigvormig perceel tussen de Tafelbergweg, een oude uitvalsweg richting Huizen en de Naarderstraat richting Naarden. Zoals gebruikelijk bij uitspanningen lagen zij vaak aan de rand van een dorp. De uitspanning ligt met de nok evenwijdig aan de Naarderstraat. De huidige veranda refereert aan de situatie van voor omstreeks 1940, toen het pand een houten veranda had. Het hotel uit 1909 is met de nok haaks op de straat gebouwd. Aan de zuidzijde liggen een serre met overdekt terras uit 1927 en 1949. Het pand maakt deel uit van de vrijstaande bebouwing aan de Naarderstraat, juist buiten het dorp waar de bebouwing wat verspreider werd en door grotere percelen omgeven dan in de dorpskern, waar een sterke verdichting had plaats gevonden.

Architectonische omschrijving

De voormalige uitspanning en hotel is opgebouwd uit een aantal bouwvolumes van verschillende omvang en hoogte, daterend uit verschillende bouwperioden tussen halverwege de 19e en halverwege de 20e eeuw. De uitspanning aan de noordwestzijde heeft een rechthoekige plattegrond, is één bouwlaag hoog en ligt met de nok van het dak evenwijdig aan de Naarderstraat. Het pand is opgetrokken in baksteen, wit gepleisterd en voorzien van neorenaissance elementen zoals schijnvoegen en ontlastingsbogen met aanzet- en sluitstenen. De gebroken kap is gedekt met gesmoorde Oudhollandse pannen en op de kopgevel aan de linkerzijde voorzien van een geschubde windveer met makelaar. In het voorschild aan de Naarderstraat zijn twee kleine dakkapellen aanwezig, aan de achterzijde bevindt zich een brede dakkapel uit 2010. De dakkapellen aan de voorzijde bevinden zich op de plek waar op historische foto's ook dakkapellen staan. De uitspanning is onderverdeeld in een woongedeelte en een cafégedeelte. Het woongedeelte links (noordwestzijde) is voorzien van enkele terrasdeuren en schuifvensters, die grotendeels in 2010 zijn aangebracht. De deur in de noordwesthoek dateert wel uit een oudere bouwfase en was in oorsprong voorzien van luiken. Het cafégedeelte rechts (zuidwestzijde) heeft een entree bestaande uit een deur met glas-in-lood bovenlicht. Het deurkozijn is bewaard uit de oudste bouwfase van het pand, de deur zelf is vernieuwd. Rechts van de cafédeur bevinden zich drie tweeruits vensters met glas-in-lood bovenlicht, die ook op de foto uit de jaren 50 zichtbaar zijn. De veranda aan de voorzijde van de uitspanning is van vrij recente datum, maar refereert aan de situatie van vóór omstreeks 1940.

Het voormalige hotel van H.D. Tabak uit 1909 staat aan de zuidzijde tegen de voormalige uitspanning aan. Het hotel heeft een rechthoekige plattegrond en is twee bouwlagen hoog. Het wit geschilderde

pand is opgetrokken in baksteen in halfsteens verband en voorzien van een ingezwenkt schilddak gedekt met gesmoorde Tuiles du Nord. Het dak steekt ver over en wordt gedragen door rijk geprofileerde klossen. In het voorschild bevindt zich een kleine dakkapel met zadeldak en houten topgevelbekleding, die uit 1909 dateert (alleen het venster is vernieuwd) en op de nok staat een gietijzeren ornament van twee pinakels die met een dwarsstang zijn verbonden. Op oude foto's is hiertussen een invulling te zien, mogelijk een reclamebord voor het hotel. De voorgevel aan de Naarderstraat heeft een asymmetrische indeling met links de hoofdentree bestaande uit een paneeldeur onder een getoogde luifel die gedragen wordt door geprofileerde klossen. Boven de luifel is de hoofdentree voorzien van een geornamenteerd veld met zuiltjes en drie getoogde glas-in-lood bovenlichten. Rechts van de hoofdentree is een samengesteld (kruis)venster met glas-in-lood bovenlichten en op de verdieping twee vensters met roedenbovenlichten. De vensters zijn nooit van luiken voorzien geweest. Bijzonder zijn de geblokte bovendorpels van de kozijnen. Dit type dorpel is tevens aangebracht op de verdieping van de rechterzijgevel (zuidoostgevel). In 1927, toen de serre naar ontwerp van H.D. Tabak werd gebouwd, zijn de oorspronkelijke vensters vervangen door drie balkondeuren. De serre is rechthoekig aan de zuidwestzijde en afgeschuind aan de zuidoostzijde en steekt uit ten opzichte van de achtergevel. De serre is voorzien van tweeruits vensters met glas-in-lood bovenlichten en baksteendetails zoals tandlijsten, een bloembak en verticale strekkenlagen. Tegen de serre ligt het uit 1949 daterende veelhoekige terras naar ontwerp van H.G. Hofstee. Het was aanvankelijk een open veranda met lage muurtjes, die in 1976 is dicht gezet met glas. Aan de achtergevel (oostgevel) bevinden zich twee rechthoekige uitbouwen die uit de bouwtijd van het hotel in 1909 dateren en waarin zich onder andere het trappenhuis bevindt. Het trappenhuis is een rechthoekig volume met aan de bovenzijde glas-in-lood ramen. Links van het trappenhuis is een oude achterdeur met bovenlicht. De overige uitbouwen, daterend van na 1949 hebben geen tot onvoldoende monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Waardering

De uit medio de 19e eeuw en 1909 daterende voormalige uitspanning en Hotel Blom, het latere Jazzcafé van Nick Vollebregt, met serres uit 1927 en 1949 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van de gaaf bewaarde uitspanning dat later met een hotel (type blokvormig herenhuis) werd uitgebreid;

- vanwege de hoofdvorm, gevelindeling en detaillering die het typerende verschil laat zien tussen de eenvoudige 19e eeuwse uitspanning in traditionele trant met 'landelijke' uitstraling en het door de Amsterdamse architect H.D. Tabak gebouwde voorname en modieuze hotel met Art Nouveau-invloeden uit 1909;

- als deel van het oeuvre van de bekende Amsterdamse architect H.D. Tabak, die veel in Laren heeft gebouwd waaronder het stationshotel en Torenlaan 21-21a;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de ontwikkelingen vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en er steeds meer woonhuizen en villa's in

de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast en in dit geval aan één van de oudste en belangrijkste uitvalswegen vanuit Laren;

- vanwege de ensemblewaarde met de omringende historische en deels beschermde bebouwing en de strategische ligging voor een uitspanning net buiten het dorp op een wigvormig perceel tussen twee uitvalswegen;

cultuurhistorische waarden

- als voorbeeld van een traditionele, aan de rand van het dorp gelegen uitspanning;

- vanwege de ligging aan het tracé Amsterdam – Hilversum en halteplaats van de Gooise stoomtram, die vanaf 1882 het Gooi ontsloot en een nieuw tijdperk voor het dorp Laren inluidde; de komst van kunstenaars en opkomst van het toerisme had het ontstaan van hotels en pensions tot gevolg, waarvan het pand Naarderstraat 40 een steeds aan de wensen en eisen van de tijd aangepast voorbeeld vormt;

- als voormalig hotel van Jan Blom, een begrip in Laren en omstreken, waar in de jaren 50 ook danslessen en theorielessen voor het rijbewijs werden gegeven en als voormalig café Astoria;

- als jazzcafé van Nick Vollebregt dat vanwege de live radio-uitzendingen in de jaren 70 landelijke bekendheid geniet en Laren samen met het Jazzfestival in het tegenover gelegen Singer-museum tussen 1973 en 1979 tot jazz-dorp van Nederland maakte ;

gaafheid en herkenbaarheid

Zowel hoofdvorm, gevelindeling als detaillering van zowel de voormalige uitspanning als het hotel met serre en veranda zijn gaaf tot zeer gaaf te noemen. Door toevoeging van een hotel aan de uitspanning is een zeer karakteristiek ensemble ontstaan, met een nieuwe tijdlaag en een nieuw bouwtype, die een gevolg was van de opkomst van het (massa)toerisme. Zowel de functie als historische uitspanning en als hotel zijn karakteristiek en herkenbaar.

zeldzaamheid

Hoewel hotels en pensions vanaf de komst van de stoomtram tot de reguliere bebouwing van Laren gingen behoren, is de combinatie van uitspanning en hotel zeldzaam, zeker in combinatie met de landelijke bekendheid die het pand in de jaren 70 kreeg.

Foto's 2012

Voorgevel (westgevel) aan de Naarderstraat met links de uitspanning en rechts het hotel.

Voorgevel (links) en achtergevel (rechts) van het hotel naar ontwerp van H.D. Tabak.

Voorgevel en linker zijgevel (west- en noordgevel)

Achtergevel (oostgevel) met links de serre en overdekt terras uit rep. 1927 en 1949.

Hoofdentree hotel, detail luifel.

Voorgevel met rechts het hotel en links de uitspanning.

Het hotel vanuit het noorden met rechts op de foto juist een stukje van het Singer Museum en de concertzaal

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 146, 709, 1014, 2765, 6233, 9258, 8877, B10-431 VG 00939

- Ronald Stenvert e.a. *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zwolle / Zeist 2005, (p. 415-418 Laren)

- A.H.F. de Boer, *Tijdsbeeld: Laren toen en nu 1850-1940,* Laren2000, uitgave Historische Kring Laren p.125-126 Van herberg tot Jazz-&Eetcafé

- A.H.F. (Wiet) de Boer, *Laren van A tot Z, het dorp van mijn jeugd,* Laren 2005 p. 46-47

- H. Joh. Smid, *Gids langs de Gooische Stoomtramlijn,* Hilversum 1882

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- informatie van de eigenaren familie De Pont

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- collectie ansichtkaarten Historische Kring Laren

- website NAi / Bonas en Wikipedia, H.D. Tabak

- www.nickvollebregts.nl

aangepast

5.09 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Naarderstraat 48**
Kadastrale aanduiding	**: E 1096**
Naam	**: Villa Ariëtte**
Huidige bestemming	**: kantoor**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: onbekend**
Opdrachtgever	**: onbekend**
Bouwjaar	**: eind 19de eeuw, (kort) voor 1882**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: Hollands Eclecticisme**
Datum opname	**: 27 december 2005**
Naam inventarisator	**:** [redacted] 5.1.2e [redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	: voormalig woonhuis van schilder Anton Mauve

Inleiding:
Deze villa is in het laatse kwart van de 19de eeuw gebouwd in de stijl van het Hollands Eclecticisme, waarin onder andere Chaletinvloeden zijn terug te vinden. In 1950 werd er door architect B. Majoor onder het gebouw een extra kelder gemaakt met een nieuwe deur naar buiten aan de noordelijke gevelzijde. Het huis is onder meer het woonhuis van Anton Mauve (1838-1888) geweest. Hij kocht dit huis rond 1882, toen hij op aanraden van Albert Neuhuys naar Laren kwam om daar de omgeving te schilderen. Vermoedelijk was het huis toen net klaar, en is het door een investeerder (Jan Hamdorff?) gebouwd met het oog op verkoop. Vanaf 1886 ging Mauve permanent wonen in Villa Ariëtte, dat vernoemd was naar zijn vrouw. In de omgeving van Laren heeft hij vele landschappen geschilderd en geëtst. Na Jozef Israëls en Albert Neuhuys was het Anton Mauve die Laren als schildersdorp op de kaart heeft gezet. Zijn werk heeft zo'n invloed gehad dat het Gooi een periode bekend heeft gestaan als 'Het land van Mauve'.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen op de hoek van de Naarderstraat met de Oosterend. Het gebouw is opgetrokken in baksteen op een T-vormige plattegrond. Het pand is twee bouwlagen hoog met een kap. Langs het gebouw zijn een natuurstenen plint en speklagen aangebracht. De hoeken zijn versierd met hoekblokken tussen de speklagen. In de bakstenen laag tussen de eerste en de tweede bouwlaag zijn gietijzeren rozetankers aangebracht. Langs de dakrand is tegen de gevelwanden een houten betimmering aangebracht met een keperfries. De vensters

op de begane grond hebben allen schuiframen, waarbij in het bovenste venster glas-in-lood is gezet.
Het dak wordt gevormd door twee zadeldaken, waarbij de nok van dwarshuis onder de dakgoot van het langhuis ligt. De flauw hellende daken hebben een ruim overstek en zijn gedekt met zwarte dakpannen.
De voorgevel (west) heeft links een topgevel. In het midden van deze gevelwand is op de eerste bouwlaag een gekoppeld venster geplaatst. Rechts van dit venster is een klein staand venster aangebracht. Op de eerste verdieping is recht boven het eerste venster een drieledig venster geplaatst, waarbij het middelste raam een bovenlicht heeft. De driehoekige ruimte in de topgevel is geheel met hout betimmerd. Naast de kopgevel is een kleine bordestrap dwars tegen de gevel geplaatst, in de hoek van het langhuis met het dwarshuis. Boven het bordes staat een witgeschilderd houten portiek van twee bouwlagen hoog met een plat dak. Het portiek heeft een rondboog met daarboven een band met vakwerk. Op de tweede bouwlaag heeft dit portiek een staand venster. Tegen de daklijst van het platte dak is een houten decoratieve lijst gezet. In de gevel van het dwarshuis, dat gedeeltelijk is teruggelegen, is geheel rechts een venster geplaatst.
De achtergevel (oost) bestaat uit twee delen. Het linkergedeelte betreft de gevelzijde van het dwarshuis en het rechtergedeelte betreft de kopgevel van het langhuis. In de gevel van het dwarshuis bevindt zich rechts een voormalige deuropening, dat thans is uitgevoerd als een nagenoeg vierkant venster. Rechts van deze voormalige deuropening is een klein vierkant venster. Recht boven dit venster bevindt zich op de tweede bouwlaag een staand venster. Recht voor de deuropening op de eerste bouwlaag ligt een kleine trap, die ook toegang geeft tot een bordes dat rechts van deze trap is gelegen. Op het dak van dit dwarshuis staat een schoorsteen. In de kopgevel van het langhuis is links een deuropening geplaatst. Voor deze deuropening ligt een bordes. Rechts van de deuropening bevindt zich een venster met een dubbel kozijn. Recht boven dit venster is in de tweede bouwlaag een even breed venster geplaatst. Dit venster bestaat uit drie delen, waarbij het middelste gedeelte een bovenlicht heeft. De driehoekige ruimte onder de kap van de topgevel is geheel met hout betimmerd.
In de plint van de linker zijgevel (noord) bevindt zich geheel links een kleine deuropening. Voor deze kelderdeur is een kleine trap gelegen, die naar tuinniveau leidt. In de eerste bouwlaag bevindt zich recht boven de kelderdeur een venster. Rechts in de gevel is een identiek venster geplaatst. In het midden van de tweede bouwlaag is een gelijk venster aangebracht. Deze gevel heeft geen keperfries onder de dakrand. Op de nok van het dak staan twee schoorstenen.
Tegen de rechter zijgevel (zuid) van het langhuis staat het houten portiek. Het portiek heeft een rondboog met daarboven een band met vakwerk. Op de tweede bouwlaag heeft dit portiek een staand venster. Tegen de daklijst van het platte dak is een houten decoratieve lijst gezet. In dit portiek bevindt zich de voordeur. In de rechterzijgevel van dwarshuis zijn twee ramen op de eerste en op de tweede bouwlaag recht boven elkaar geplaatst. De driehoekige ruimte van de topgevel is met hout betimmerd.

Redengevende omschrijving

De villa is van architectuurhistorische waarde:

- vanwege het bijzondere belang van de villa als gaaf voorbeeld van een grote villa uit het laatste kwart van de 19de eeuw.
- vanwege de eclectische bouwstijl waarin onder andere chaletinvloeden zijn terug te vinden.
- Vanwege de toepassing van bijzondere detaillering, zoals het houten portiek bij de hoofdentree.

De villa is van cultuurhistorische waarde:

- als voormalig woonhuis van Anton Mauve, één van de eerste en belangrijkste kunstenaars voor de historie van Laren als kunstenaarsdorp

Het pand is van situationele en ensemblewaarde

- door de prominente ligging op de hoek van Naarderstraat en het Oosterend.
- door de relatie met drie soortgelijke villa's aan de Naarderstraat, gelegen in dezelfde rooilijn.
- Vanwege het -historische- contrast tussen de twee bouwlagen tellende villa met de omliggende veel lagere boerderijen.

Bronnen en literatuur:

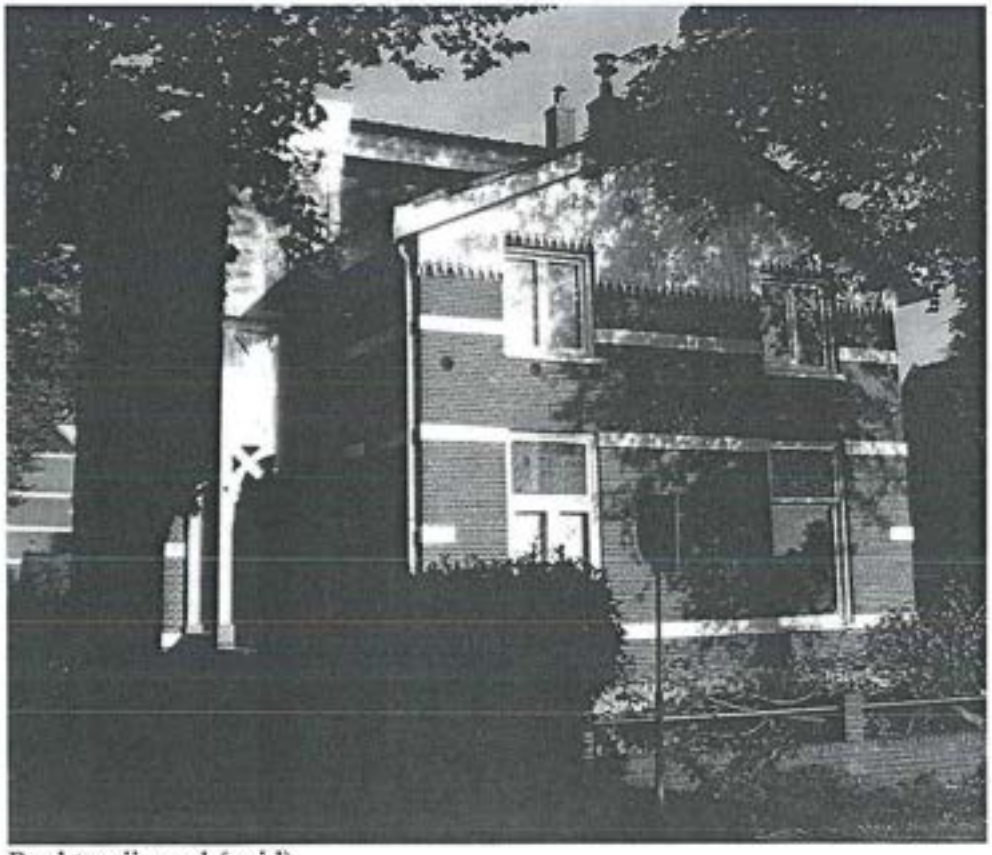
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Cerutti, W.G.M., Laren. *Rijk aan monumenten*, Laren 1982, p 180

Voorgevel (west)

Achtergevel (oost)

Rechterzijgevel (zuid)

linkerzijgevel (noord)

6.5
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Naarderstraat 63**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: De Olmenhoeve**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: H. de Jong**
Opdrachtgever	**: Ferdinand Hart Nibbrig (1866-1915)**
Bouwjaar	**: 1894/1896**
Bouwtype	**: landhuis**
Bouwstijl	**: traditionalisme**
Datum opname	**: 11 mei 2006**
Naam inventarisator	5.1.2e
Opmerkingen	: In 1934 ontwierpen de gebr. Duurland een kantoor, dat waarschijnlijk niet is uitgevoerd. In 1959 ontwierp B. van Kasteel de garage en een verbouwing van de achtergevel.

Inleiding:
Deze villa is in 1896 gebouwd voor de kunstschilder Ferdinand Hart Nibbrig (1866-1915). Hart Nibbrig kreeg zijn opleiding aan de Rijksacademie te Amsterdam en in Parijs. In deze laatste stad was hij in aanraking gekomen met het Impressionisme en het Pointillisme. Zelf werkte hij voornamelijk in de stijl van het Amsterdamse Impressionisme. In het Gooi maakte hij veel realistische werken van het dagelijkse leven. In 1907 verliet hij Laren, omdat hij vond dat het dorp haar oude karakter verloor door de vele nieuwe villa's en landhuizen.
In 1919 kocht de handelaar en connaisseur P. A. Regnault (1868-1954) het huis. Regnault had, op het echtpaar Kröller- Müller na, de belangrijkste verzameling op het gebied van moderne kunst in Nederland. Hij had geen specifieke interesse in de werken van de in Blaricum en Laren gehuisveste kunstenaars, maar kocht wel enige werken van hen aan. Vermoedelijk was het atelier dat dit huis bezit de aanleiding voor Regnault om de villa te kopen, zodat hij zijn sterk groeiende kunstcollectie in een geschikte ruimte kon onderbrengen. Iets verderop richting Laren had Regnault aan de Naarderstraat zijn kantoor. Zijn kunstcollectie werd gedurende zijn leven in delen geëxposeerd in onder meer het Stedelijk Museum van Amsterdam. Tot in de jaren '50 was de collectie Regnault in deze villa ondergebracht.

De villa is ontworpen in traditionele stijl, waarbij is gekeken naar boerderijvoorbeelden in Laren en omgeving. Vooral de hoofdentree met de topgevel en het achtergelegen dwarshuis zijn hierop geïnspireerd. Rond 1926 ontwierp architect H. de Jong voor P. A. Regnault een garage. Vervolgens werd er in 1934 een ontwerp gemaakt door de gebr. Duurland voor een kantoor. In 1959 werd er een nieuw ontwerp gemaakt door architect B. van Kasteel voor een garage en een verbouwing van de achtergevel. Dit ontwerp is in 1963 uitgevoerd, waarbij de achtergevel deels opnieuw werd opgetrokken.

Omschrijving:
De atelierwoning is vrij en evenwijdig gelegen aan de Naarderstraat. De villa is opgetrokken in baksteen op een samengestelde plattegrond met één bouwlaag en een met rode pannen gedekte kap. Het woonhuisdeel heeft een nagenoeg vierkante plattegrond met een uitbouw op de zuidwestelijke zijde. Tegen de noordwestelijke zijde van het woonhuis is het atelier gelegen op een kleinere, vierkante plattegrond. Tegen de noordwestelijke gevel van het atelier is de garage gelegen, die een rechthoekige plattegrond heeft. De kap wordt gevormd door een zadeldak boven het woonhuis en een daarop haaksgeplaatst schilddak boven het atelier met een klein zadeldak boven het ateliervenster. Op de nok van dit schilddak is een schoorsteen geplaatst. De garage heeft een lessenaardak. De muren van de achtergevel zijn deels gestuukt en over het geheel wit geschilderd.
De voorgevel (noordoost) wordt gedomineerd door de symmetrisch ingedeelde topgevel van het woonhuis en een groot vierkant ateliervenster in de teruggelegen gevel van het atelier.
De achtergevel (zuidwest) wordt gekarakteriseerd door de topgevel van het woonhuis en een dakschild boven het atelier. De aanbouw tegen de topgevel geeft deze een symmetrische aanblik.
De linker zijgevel (zuidoost) wordt gekenmerkt door de symmetrische indeling van de gevel met in het midden plaatselijk hoger opgetrokken deel met een topgevel. Rechts in de muur is een steen ter aandenken van de eerste steenlegging aangebracht ('Eerste steen gelegd door mej. J Moltzer 1 nov. 1894'). De serre rechts voor deze gevel is van ondergeschikt belang.
De rechter zijgevel (noordwest) beslaat voornamelijk de blinde zijgevel van de garage.
De trap in het interieur is gemaakt in 1725 en is bij de bouw van deze woning geplaatst. Daarnaast is in de één van de kamers op de begane grond een houten schouw aangebracht die waarschijnlijk uit dezelfde periode stamt. In deze schouw is de muur betegelt met figuratieve Delftsblauwe wandtegels. Het vermoeden bestaat dat onder de huidige verflagen de wanden in het huis in zijn geheel beschilderd zijn.

Redengevende omschrijving:

De atelierwoning is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als uitdrukking van de kunstenaarscultuur in Laren
- Als voormalige woonhuis van de kunstenaar Ferdinand Hart Nibbrig en van de verzamelaar P. A. Regnault.

De atelierwoning is van architectuurhistorische waarde:
- Als voorbeeld van een atelierwoning in Laren uit het einde van de 19de eeuw

- Vanwege de hoofdvorm en de bijzondere detaillering alsmede de genoemde interieuronderdelen.
- Vanwege de bijzondere samenhang tussen het interieur en het exterieur, voornamelijk bij het atelier.

De villa is van ensemble en situationele waarde:

- Door haar ligging aan de Naarderstraat temidden van het groen en andere villa's en kunstenaarswoningen.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, Gé van der, *Laren rijk aan monumenten*, Laren (N.H.) 1982, p. 110
Roodenburg-Schadd, Caroline, *Goed modern werk. De collectie Regnault in Het Stedelijk*, Zwolle 1995

De voorgevel (noordoost) met linksboven het woonhuis, rechtsboven de garage en onder het atelier.

De achtergevel (zuidwest)

De zijgevel (zuidoost)

De eerste steen, in de zuidoostelijke zijgevel en onder de rechterzijgevel (noordwest)

LAREN, NAARDERSTRAAT 68 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Naarderstraat 68-86a

postcode + plaats : 1251 BE LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : woning / schuur annex washok

huidige functie : woning / woning

bouwjaar : 1910

verbouwingen : 1949: loggia linkerzijde vervangen door uitbouw, hout overschilderd (of vernieuwd?); schuur in de loop der jaren ingebouwd tot onderdeel woning

architect : Willy Sluiter

opdrachtgever : Willy Sluiter

bouwstijl : traditioneel

bouwtype : landhuis (type kunstenaarshut)met schuur annex washok

kadastrale aanduiding : Laren E 510 / E 511

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 07-09-2012

datum beschrijving : 02-11-2012

omvang bescherming : De aanwijzing als gemeentelijk monument beperkt zich tot het volgende object: het landhuis Naarderstraat 68. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De voormalige schuur bij het landhuis, onderdeel van Naarderstraat 68a,wordt aangemerkt als beeldbepalend pand.

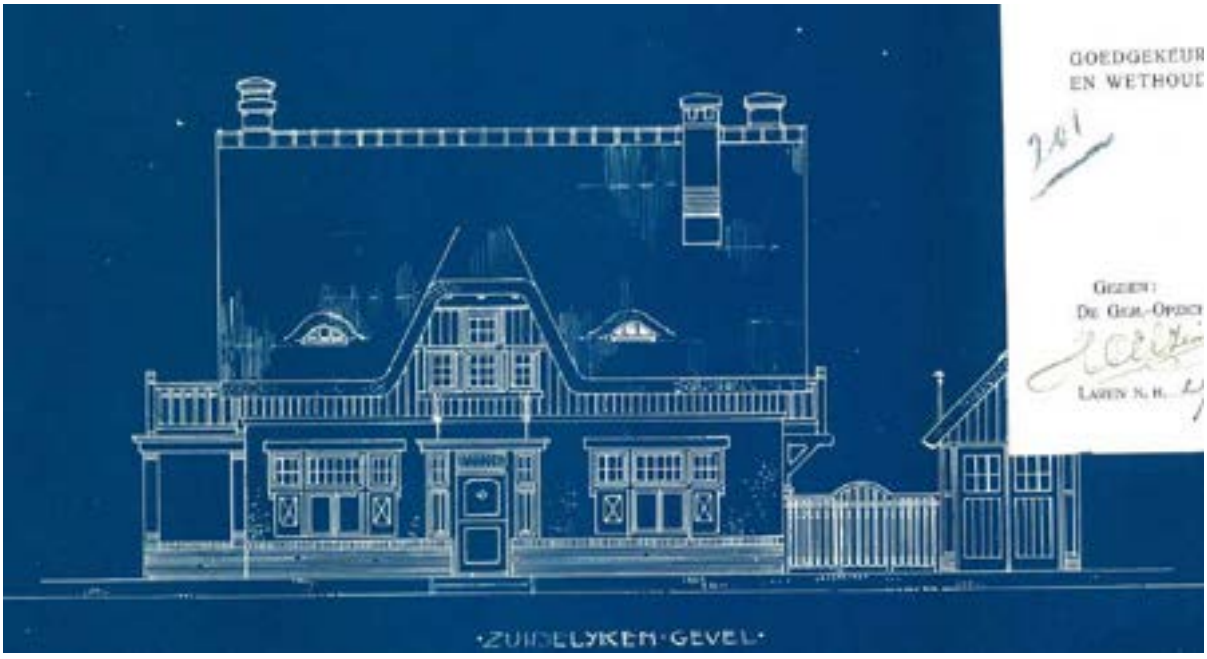
Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

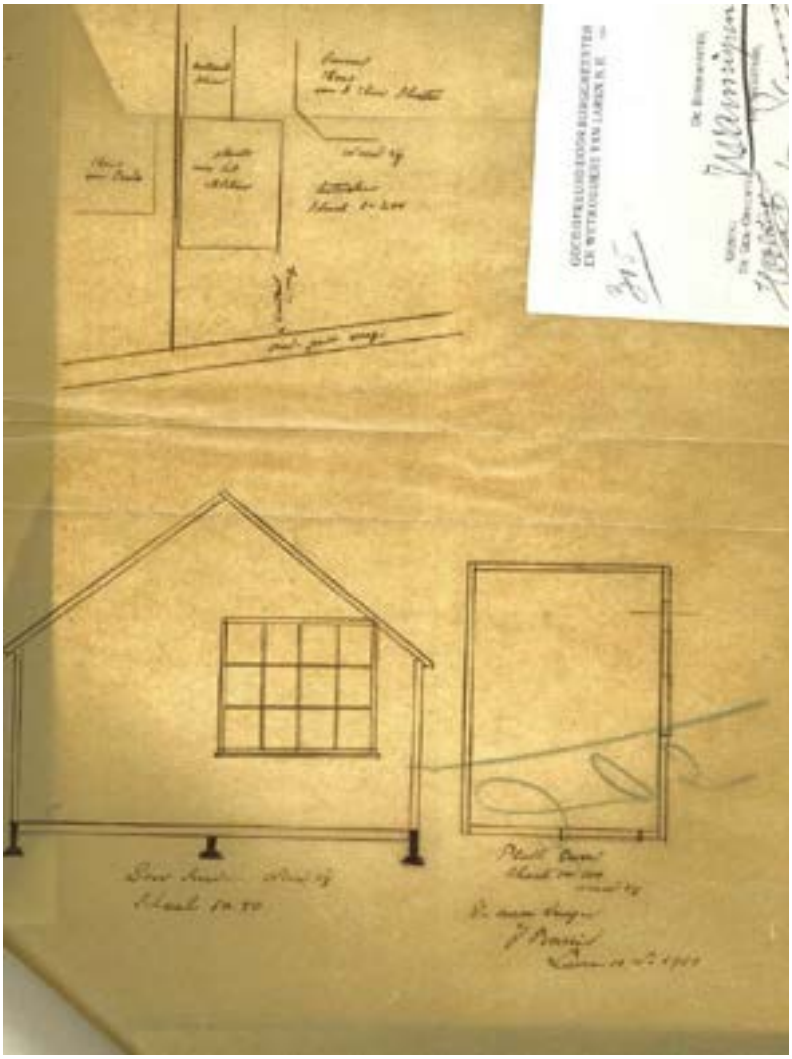
Voor de bouw van het landhuis Naarderstraat 68 en de rechts ervan gelegen voormalige schuur / washok, nu woonhuis Naarderstraat 68a, wordt op 09-01-1910 door de kunstenaar Jan Willem Sluiter, 'zich noemende en schrijvende Willy Sluiter' een vergunning aangevraagd. De notariszoon Willy Sluiter (1873-1949) was schilder, tekenaar en grafisch ontwerper. Hij studeerde aan zowel de Rotterdamse als de Haagse academie. Vooral zijn grafische werk is bekend, waaronder omslagen voor bladmuziek, politieke prenten en affiches. Zijn schilderijen toonden het strand- en vissersleven (hij woonde een tijd in Scheveningen en in Volendam) maar ook was hij portretschilder. Tussen 1909 en 1916 woonde Sluiter in Laren aan de Naarderstraat in zijn zelf ontworpen huis. Hij ontwierp in 1913 de affiche van de eerste kunsttentoonstelling in de kunstzalen van Hotel Hamdorff (Brink 10) en hij zat in het begeleidingscomité.

Affiche van Sluiter voor de eerste tentoonstelling in de kunstzalen van Hamdorff in 1913 (scan uit De wereld een dorp, p. 150)

Het huis aan de Naarderstraat heeft door zijn rechthoekige vorm met rieten kap, pleisterwerk en roedenramen met luiken een landelijke uitstraling. Het is een mengeling van een Engels landhuis en een uitvergrote variant van de 'kunstenaarshutten' die in die tijd populair waren. Het was echter geen atelierwoning. Het atelier van Sluiter stond achter het huis aan de noordoostzijde. Het was een eenvoudig houten bouwwerkje met een groot raam op het noorden. Het atelier was afkomstig van Middegooi te Laren en werd in 1910 door de Larense timmerman J. Banis verplaatst en tegen de nieuwe schuur bij het huis van Willy Sluiter gezet. Het atelier is niet meer aanwezig.

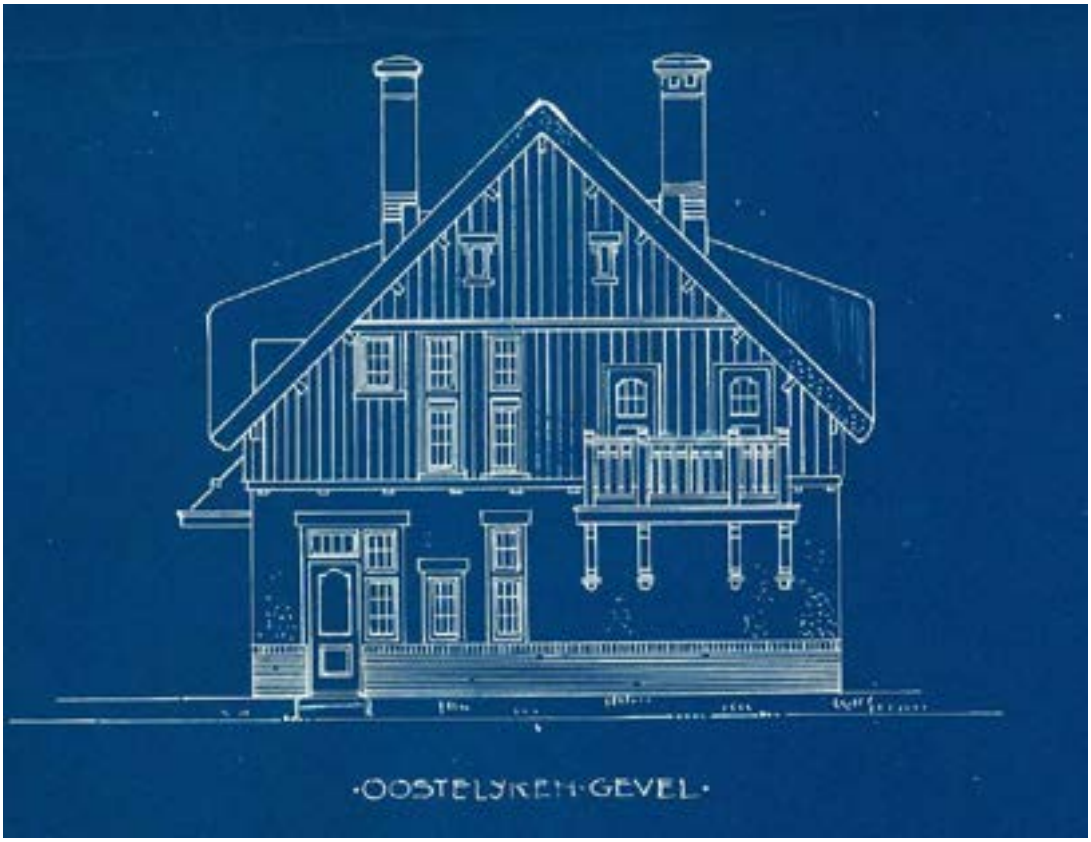
Verplaatsing van het atelier in 1910 door timmerman J. Banis (Gemeentearchief Laren bouwdossiernr.305)

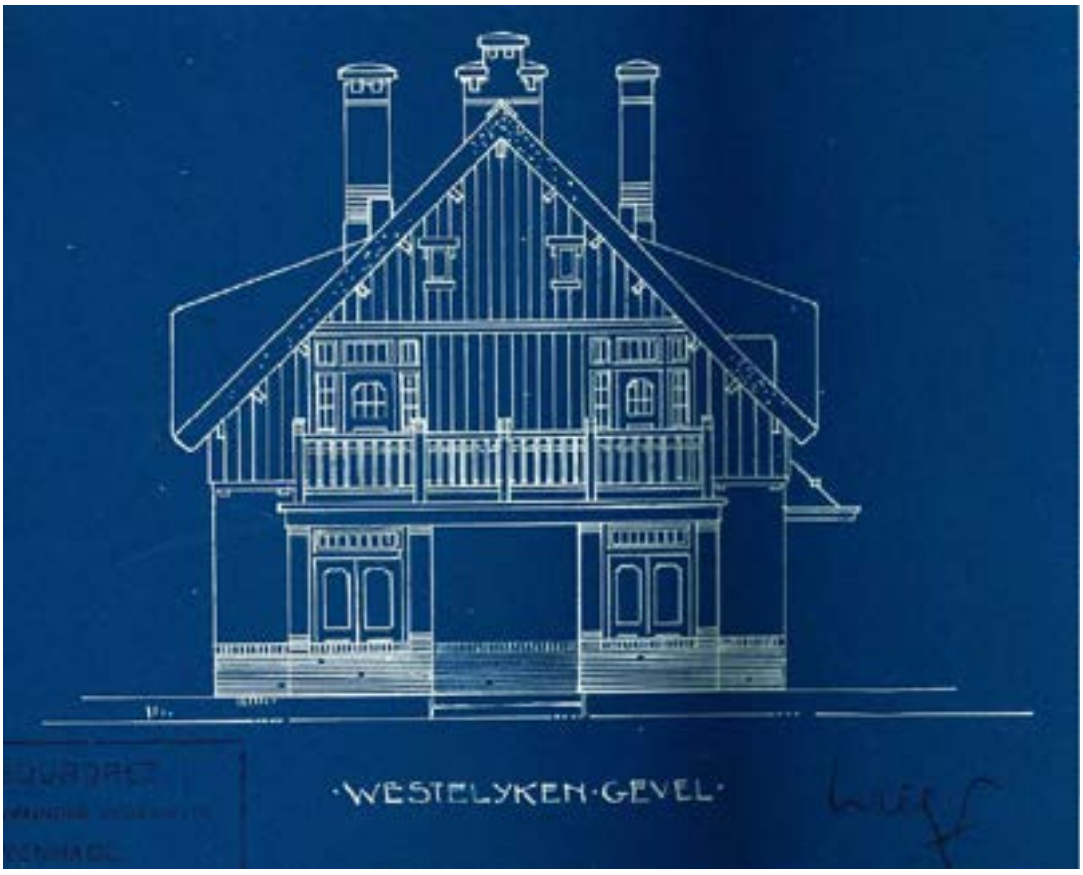

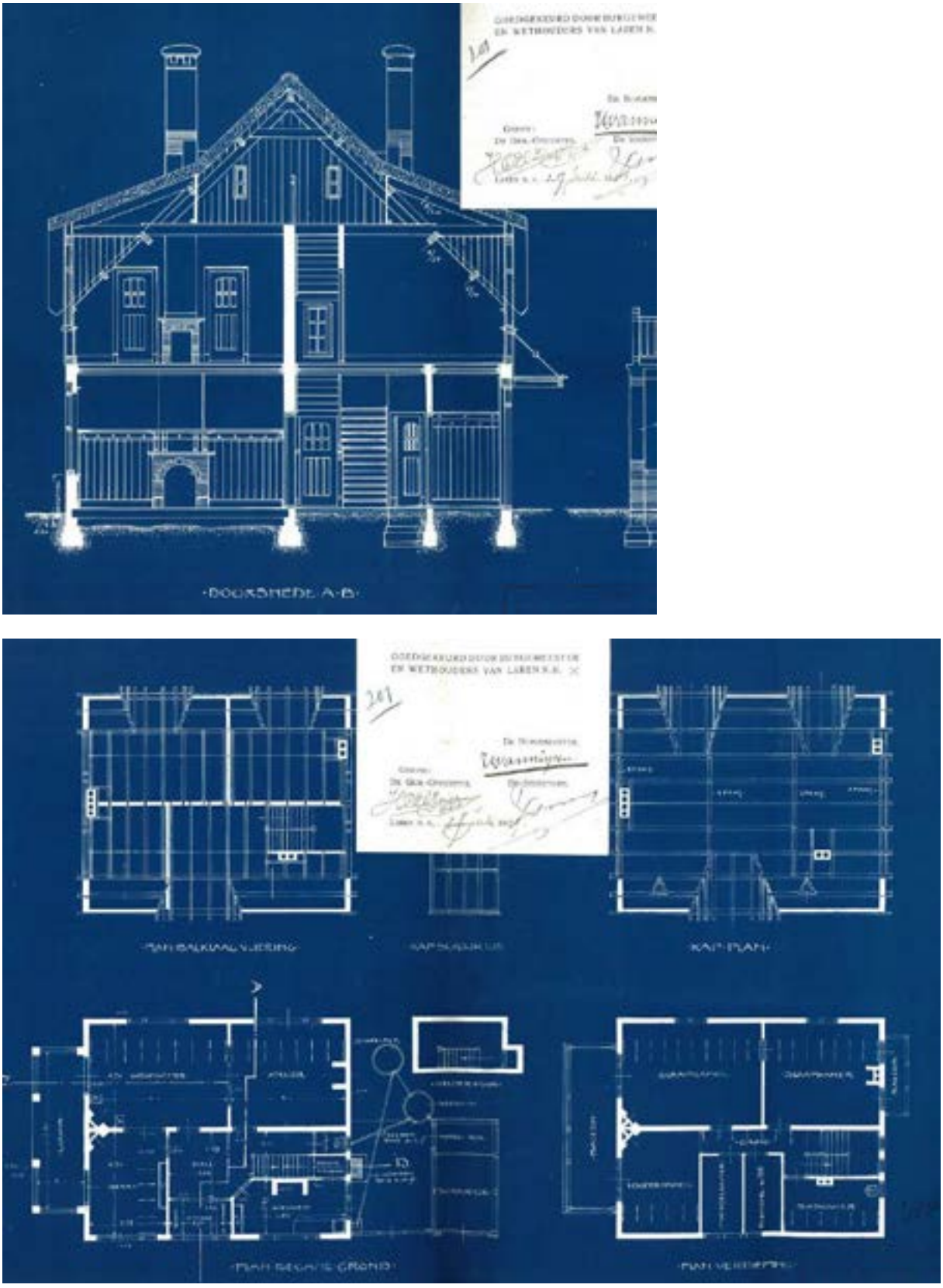
De vergunningaanvraag door Willy Sluiter gaat vergezeld van fraaie, door Sluiter zelf gesigneerde tekeningen en een bestek. Opvallend is de opmerking op de aanvraag dat '*Het gebouw hieronder bedoeld is voltooid 20 december 1909'.* Kennelijk is de aanvraag pas geformaliseerd na de daadwerkelijke bouw. Een vergelijking tussen de bouwtekening, foto's en de verbouwingstekeningen uit 1949 laten zien dat het huis niet helemaal volgens tekening is gebouwd. De gevel aan de oostzijde is veel soberder ingedeeld dan op tekening, het beoogde balkon is kennelijk niet uitgevoerd. De serre aan de achterzijde staat niet op de bouwtekening maar wel in de bestaande toestand van 1949 en lijkt uit het bouwjaar 1909 te stammen. De houten geveldelen waren niet grijsblauw zoals nu, maar volgens bestek moesten zij worden behandeld met carbolineum. Dit is ook goed zichtbaar op een oude ansicht van het huis. Behalve de opvallende wijziging in kleur en mogelijk ook vernieuwing van (delen) van het hout is aan het exterieur van het landhuis relatief weinig veranderd sinds 1909.

·NOORDELYKEN·GEVEL·

·ZUIDELYKEN·GEVEL·

·OOSTELYKEN·GEVEL·

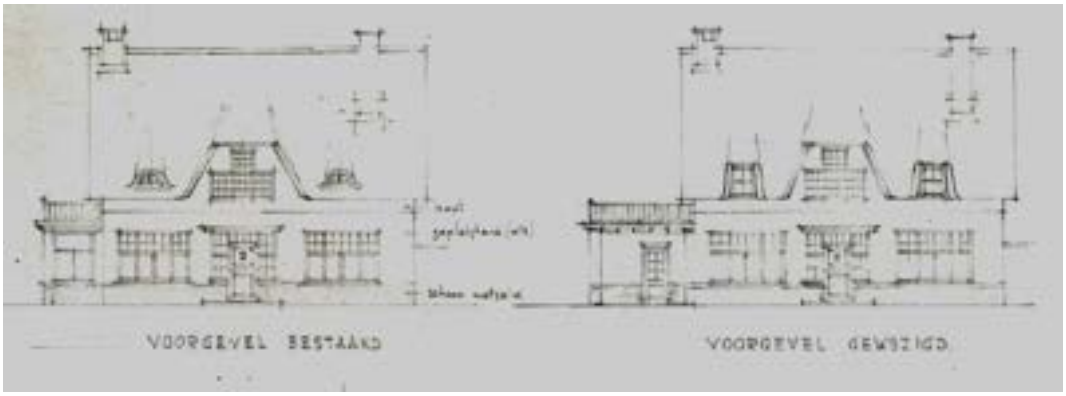

·WESTELYKEN·GEVEL·

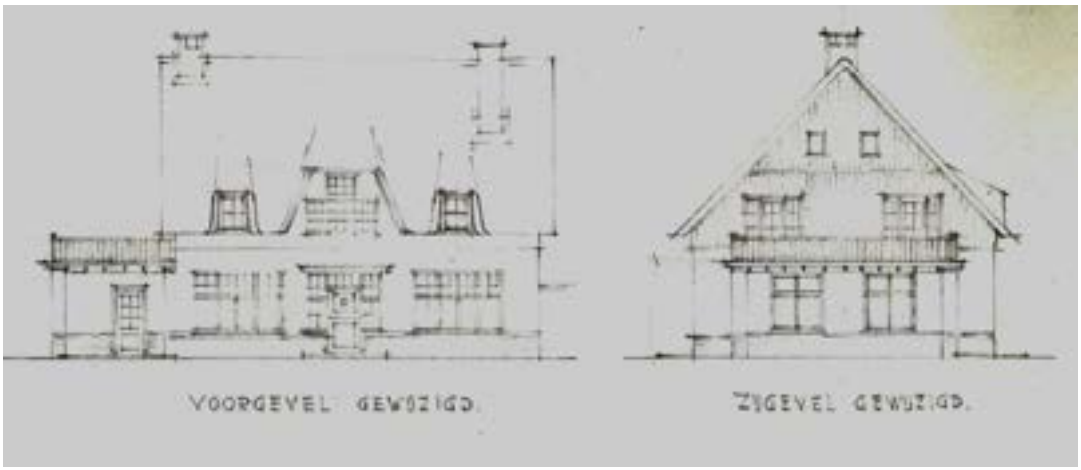

Blauwdrukken van de bouwtekening, ondertekend door Willy Sluiter (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. 201).

Naarderstraat met links de linker zijgevel (westgevel) van nr. 68 en rechts de trambaan die iets verder richting het dorp een halte had bij Hotel Blom (Ansichtkaarten collectie Historische Kring Laren)

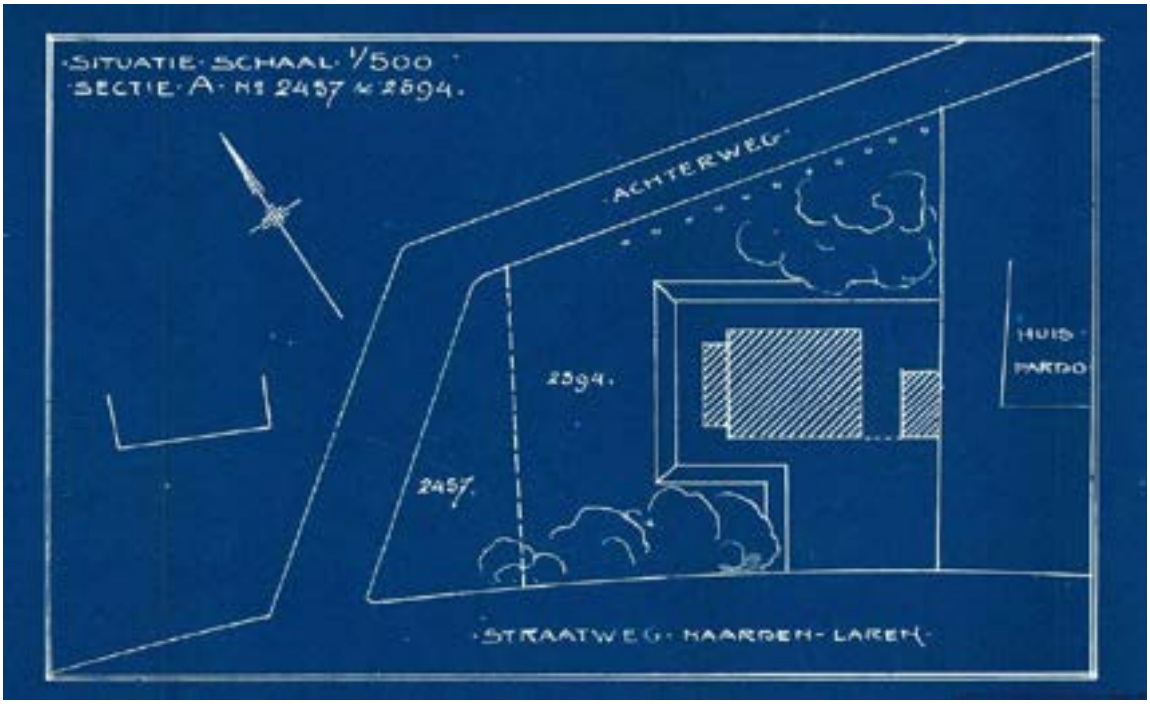
Uitbouw linkerzijde en zolder in 1949, pension Insulinde van P.M. van Kleef (Gemeentearchief Laren bouwdossier nr. 2744)

Na het vertrek van Willy Sluiter naar Den Haag in 1916, blijft het pand voor zover bekend ongewijzigd tot 1949. Rond 1940 moet de verffabrikant J. Thuys hier hebben gewoond. Hij woonde voor die tijd aan de Torenlaan 21-21a, waar hij in 1906 een landhuis en latere verfwinkel had laten bouwen naar ontwerp van H.D. Tabak. In 1949 blijkt het pand de functie van pension te hebben gekregen, met de naam *Insulinde*. In dat jaar wordt ten behoeve van twee extra kamers een uitbouw aan de westzijde gemaakt ter plaatse van de bestaande loggia en ook op zolder wordt meer ruimte gecreëerd waarvoor de dakkapellen in de voorgevel worden vergroot. De pensionhouder, de heer P.M. van Kleef, houdt bij de vergunningaanvraag van 22-01-1929 een vurig pleidooi en verzoekt bovendien om een premie ingevolge de Premieregeling Woningverbetering: *'Het huis is niet gebouwd op bewoning door zoveel families (4 families / 19 personen) en één en ander leidt tot zeer ongewenste toestanden'. 'Door de verbouwing zou hierin verandering gebracht kunnen worden, terwijl daarnaast dan nog ruimte beschikbaar zou kunnen komen voor nog een familie. Uit dit overzicht moge het U duidelijk zijn, dat deze verbouwing inderdaad een woningverruiming voor de gemeente betekent'.* Hoewel niet alle bouwdossiers in het gemeentearchief aanwezig waren, is duidelijk dat er in het laatste kwart van de 20e eeuw nog een keer een renovatie van het pand heeft plaats gevonden, waarbij een aantal vensters en deuren in de oude stijl zijn aangebracht, o.a. de terrasdeur in de oostgevel. Ook is een nieuwe schuur op het erf geplaatst.

In tegenstelling tot het huis, dat in qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering vrij gaaf bewaard is, is de voormalige schuur aan groter veranderingen onderhevig geweest. Voor zover uit de bouwdossiers blijkt is deze ooit onderdeel geweest van een winkel en showroom. In ieder geval zijn er een aantal aan- en uitbouwen gerealiseerd en is de schuur ingebouwd geraakt. Het oude atelier is reeds lange tijd verdwenen. De karakteristieke hoofdvorm en de voorzijde zijn wel behouden en de eenheid met nummer 68 is daardoor toch nog herkenbaar gebleven.

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Vanaf 1880-1900 werd Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp. De eerste substantiële groei vond plaats vanaf 1900 toen villa's en landhuizen tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in werden gebouwd. Voor aparte nieuwbouwwijken was er in Laren lange tijd geen ruimte. De Naarderstraat is één van de oude uitvalswegen vanaf de Brink en, zoals de naam aangeeft, de weg naar Naarden. De straat maakte deel uit van de oude Rijksweg Amersfoort-Amsterdam, tot rond 1930 de A 1 werd aangelegd. Hier liep ook de Gooise stoomtram van Amsterdam naar Laren, die een halte had bij Hotel Blom aan de Naarderstraat 40, iets verder richting het dorp naar het oosten, waar de bebouwing zich steeds meer verdicht. Naarderstraat 68-68a maakt deel uit van de meer vrijstaande bebouwing op grotere percelen. In dit deel van Laren vestigden zich tussen ongeveer 1905-1910 veel meer kunstenaars. Het pand ligt midden op het perceel met de nok evenwijdig aan de Naarderstraat. Het voor Laren karakteristieke wigvormige perceel wordt aan de west- en noordzijde begrensd door de Oude Naarderweg, op de bouwtekening Achterweg genoemd. De Oude Naarderweg is een zeer oude weg die van oudsher de weg naar Naarden was voor zowel de bewoners van het oude Laren als van Blaricum. De tuin is aan de westzijde en noordzijde een stuk lager dan aan de oost en zuidzijde en daarom van oudsher van bakstenen keermuren voorzien. Daardoor is ook een terras om het huis gecreëerd.

Architectonische omschrijving

Het landhuis uit 1909 is opgetrokken in baksteen op een rechthoekige plattegrond, anderhalve bouwlaag hoog en gedekt met een rieten zadeldak. Het dak kraagt ver over en rust op een houten raamwerk op gesneden klossen. Het pand heeft een plint van baksteen, in oorsprong schoon metselwerk met een snijvoeg, die nu zwart is geschilderd en een wit gepleisterde begane grond. De borstwering en topgevel zijn voorzien van een houten betimmering van verticale latten. De voorgevel (zuidgevel) is symmetrisch ingedeeld. De centrale hoofdentree bestaat uit een overluifelde boven-onderdeur met een bronzen leeuwenkop en een luifel gedragen door robuuste schoren. De hoofdentree heeft zij- en bovenlichten. De bovenlichten hebben roeden. Boven de hoofdentree is een rieten dakhuis met een getrapt drielichtvenster met roeden, dat het landhuis een zeer herkenbaar, eigen uiterlijk geeft. Ter weerzijden van de voordeur bevindt zich een samengesteld venster met roedenbovenlichten en onderluiken. De luiken zijn voorzien van gesmede gehengen in romantische stijl. Boven de vensters bevinden zich twee dakkapellen. Naarderstraat 68a is deels tegen de rechter zijgevel (oostgevel) gebouwd, waarvan de voormalige schuur als beeldbepalend wordt aangemerkt. In de houten geveltop van de oostgevel is een aantal vensters met roeden te zien waaronder twee vierkante zolderlichten. Ter plaatse van de vliering is een wit geschilderde dwarsbalk aanwezig. De linker zijgevel (westgevel) heeft op de begane grond een uitbouw uit 1949, die van grote ramen en een terrasdeur is voorzien. Op de uitbouw bevindt zich een balkon dat met drie deuren bereikbaar is. In de geveltop zijn twee zolderlichten aanwezig. De wit geschilderde dwarsbalk ter plaatse van de vliering is ook te zien op de oude ansicht toen het pand nog in de carbolineum zat. De achtergevel (noordgevel) heeft links een erker met balkon. De balkondeur bevindt zich in het rieten dakhuis erboven. De erker is voorzien van vensters en een deur met roedenbovenlicht. Rechts bevindt zich een samengesteld venster met roedenbovenlicht en in het rieten dakhuis erboven een roedenvenster. De dakhuizen in zowel voor- als achtergevel hebben een daklijst die visueel een extra accent geeft als overgang tussen het rieten dak en de houten

gevelbekledingen. De deuren in het huis, uitgezonderd de voordeur zijn glasdeuren met een toogje in de bovenzijde van het kozijn, conform de bouwtekening uit 1909.

Waardering

Het landhuis Naarderstraat 68 te Laren dateert uit 1909 en 1949 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- vanwege het traditionele landhuistype met romantisch landelijke uitstraling dat het midden houdt tussen Engelse landhuizen en de kunstenaarshutten uit de regio;

- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm, gevelindeling en detaillering en de zorgvuldige toepassing van materialen en details waarbij vooral de sterk overkragende rieten kap op houten raamwerk, de houten gevelbetimmeringen en dakhuizen met daklijsten, de overluifelde deur en de roedenramen (deels met luiken) opvallen;

- als voorbeeld van een gebouw naar ontwerp van eigenaar en bewoner, de kunstenaar Willy (Jan Willem) Sluiter (1873-1949) die landelijke bekendheid genoot vanwege zijn schilderkunst maar vooral van affiches en politieke prenten;

situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de ontwikkelingen vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd en er steeds meer woonhuizen en villa's in de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast en vanwege de ligging tussen de Naarderstraat en Oude Naarderweg, twee oude en belangrijke uitvalswegen vanuit het centrum van Laren;

- vanwege de ligging aan het tracé Amsterdam – Hilversum en halteplaats van de Gooise stoomtram, die vanaf 1882 het Gooi ontsloot en een nieuw tijdperk voor het dorp Laren inluidde;

- als één van de villa's en landhuizen voor kunstenaars die rond 1905-1910 in dit deel van Laren werden gebouwd;

- vanwege de relatie met de voormalige schuur annex washok (beeldbepalend pand);

cultuurhistorische waarden

- vanwege de relatie met het kunstenaarsdorp Laren;

- als landhuis van de bekende kunstenaar Willy (Jan Willem) Sluiter die van 1909 tot 1916 in Laren woonde en actief deelnam aan het kunstenaarsleven waaronder de organisatie van tentoonstellingen in de kunstzalen van Jan Hamdorff;

- als voormalig pension *Insulinde* en daardoor als voorbeeld van de vele pensions en hotels die Laren als kunstenaars-, toeristen- en forenzendorp rijk was.

gaafheid en herkenbaarheid

Het landhuis is ondanks de renovatie en enkele (in de stijl van het huis uit 1909 uitgevoerde) verbouwingen gaaf bewaard gebleven in hoofdvorm en gevelindeling, voor een groot deel in detaillering gaaf tot zeer gaaf en duidelijk herkenbaar als karakteristiek landhuis uit de periode rond 1905-1915.

zeldzaamheid

Het landhuis is kenmerkend voor de villabouw die vanaf omstreeks 1900 in Laren opkwam en past als woonhuis van Willy Sluiter ook binnen de trend van kunstenaars die in Laren kwamen wonen, zeker aan deze zijde van het dorp. Het bouwtype en de stijlkenmerken houden met hun romantisch landelijke uitstraling het midden tussen de Engelse landhuisbouw en de kunstenaarshutten en is wellicht niet zeer zeldzaam maar wel heel karakteristiek te noemen.

Foto's 2012

Voorgevel (zuidgevel) met rechts de voormalige schuur.

Voorgevel (zuidgevel) met hoofdentree.

Links luik voorgevel (zuidgevel). Rechts linker zijgevel (oostgevel) met aanbouw tussen het landhuis nr. 68 en de voormalige schuur annex washok nr. 68a

Achtergevel (noordgevel)

Linker zijgevel (westgevel)

Linker zijgevel (westgevel)

Voormalige schuur bij het landhuis van Willy Sluiter, Naarderstraat 68a, zuidgevel

Achterzijde nr. 68a, dit bouwdeel behoort niet tot de voormalige schuur of het landhuis van Willy Sluiter. (Foto internet).

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 201, 305, 2744, 9178, 4637, 7734, 7693, VG 00147, VG 00949

- Ronald Stenvert e.a. *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle (p. 415-418 Laren)

- Lien Heyting, *De Wereld in een dorp. Schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920*, Amsterdam 1994, p. 110, 150, 151

- Margriet van Seumeren, *Een mooi land. Wandelen door het kunstenaarsverleden van Laren en Blaricum*, Laren 1997 (uitgave van het Singer Museum), p. 64

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- www.historielaren.nl, website van de Historische Kring Laren

- Wikipedia, Willy Sluiter

Naarderstraat 81 77

Sectie: A4222

Naam: Dennenoord

Bouwjaar: omstreeks 1850-1870
Verbouwing 1917

Architect: onbekend
J.W. Hanrath (verbouwing 1917)

Inleiding

Omstreeks 1850-1870 op het 'Laarderhoogt' in eclectische stijl gebouwd herenhuis, genaamd 'Dennenoord'. De villa is in 1917 in opdracht van de heer J. Grelinger verbouwd naar ontwerp van architect J.W. Hanrath. Hierdoor kreeg het pand zijn huidige, neo-klassieke uiterlijk. De ontwerpstijl is een exponent van de zogenaamde 'heroriëntatie'.
In 1928 vond een interne aanpassing plaats in opdracht van E. Muller.
Thans maakt de villa onderdeel uit van het verzorgingshuis De Stichtse Hof.
De tuinaanleg bestond aanvankelijk uit een grote landschappelijke aanleg, die door de bouw van 'De Stichtse Hof' deels is verstoord.
Ter linkerzijde bevindt zich een aanleg met trappen en muren, die dateert van omstreeks 1917. Dit deel van de tuin heeft is aangelegd in de zogenaamde Nieuw-architectonische tuinstijl. Een gang onder de serre leidde vanuit het souterrain van het huis naar de lager gelegen tuin. De aanleg voor de villa heeft een open karakter. Links voor aan de weg bevinden zich twee hekpijlers met lantaarns, toegang biedend tot de dubbele oprijlaan.
Aan de overzijde van de straat is een langgerekte dienstwoning gebouwd op de buitenplaats 'Larenberg'. Naar verluid is dit het gevolg van een geschil tussen de bewoner van Larenberg en van Dennenoord. Doordat het uitzicht vanuit Dennenoord wordt belemmerd draagt de dienstwoning in de volksmond de naam 'pesthuisje'.
De Lodewijk XV-elementen in het interieur ofwel kopieën uit 1917, ofwel 18de eeuws en van elders afkomstig.

Onder de bescherming valt het herenhuis met de hieronder beschreven interieuronderdelen.

Omschrijving

De evenwijdig aan de Naarderstraat gelegen witgepleisterd HERENHUIS 'DENNENOORD' is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen onder een afgeplat, leien gedekt schilddak. Over het algemeen is het pand uitgevoerd met schuifvensters met een kleine roedenverdeling. Het dakvlak wordt doorbroken door dakkapellen met tympaanvormige bekroning. Niet alle dakkapellen zijn oorspronkelijk.

De VOORGEVEL is symmetrisch van opzet en telt zeven vensterassen. In het midden is de hoofdentree gezet in een portiek met vierkante zuilen. De tweede bouwlaag doet dienst als balkon en is toegankelijk door in het midden van de gevel geplaatste openslaande deuren. Over het algemeen zijn de vensters voorzien van houten persiennes. Ter weerszijden van het portiek is

boven de vensters een reliëf aangebracht, links voorstellende een drietal hazen en rechts een drietal kippen.

Tegen de RECHTERZIJGEVEL is tegen de eerste bouwlaag een aanbouw gezet onder plat dak. De tweede bouwlaag bevat een aantal drietal kozijnen met openslaande deuren met bovenlicht.

Tegen de LINKERZIJGEVEL is een houten serre gezet met afgeschuinde zijden. De gevels van de serre bestaan uit vensters met roedenbovenlichten. De tweede bouwlaag bevat openslaande deuren met bovenlichten en een venster.

De ACHTERGEVEL bevat een groot aantal schuifvensters alsmede de achterdeur en een viertal kleinere vensters ter hoogte van het trappenhuis.

Het INTERIEUR is uitgevoerd met een groen marmeren lambrisering in de hal. De trapruimte heeft een trap met bewerkte houten leuningen alsmede houten lambriseringen.
De voormalige salon is uitgevoerd met een in neo-empire uitgevoerde schouw met cupidoreliëf.
De voormalige herenkamer bevat een houten lambrisering, kasten en een schouw met familiewapen.
De voormalige eetkamer bevat een stucplafond, marmeren schouw met spiegel en houten ombouw, lambriseringen en hoekelementen in Lodewijk XV-stijl.

Waardering

Van architectuurhistorische waarde voor Laren als representant van een groot herenhuis, daterend van omstreeks 1870, alsmede vanwege de bouwstijl en detailleringen die in 1917 naar ontwerp van architect J.W. Hanrath zijn aangebracht.
Van cultuurhistorische waarde als restant van een buitenplaats op het 'Laarderhoogt'.
Van ensemblewaarde vanwege de ligging aan de Naarderstraat, in relatie tot de buitenplaats 'Larenberg' en het zogenaamde 'pesthuisje'.

LAREN NH Naarderstraat 81

voorgevel

rechterzijgevel

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

linkerzijgevel

achtergevel

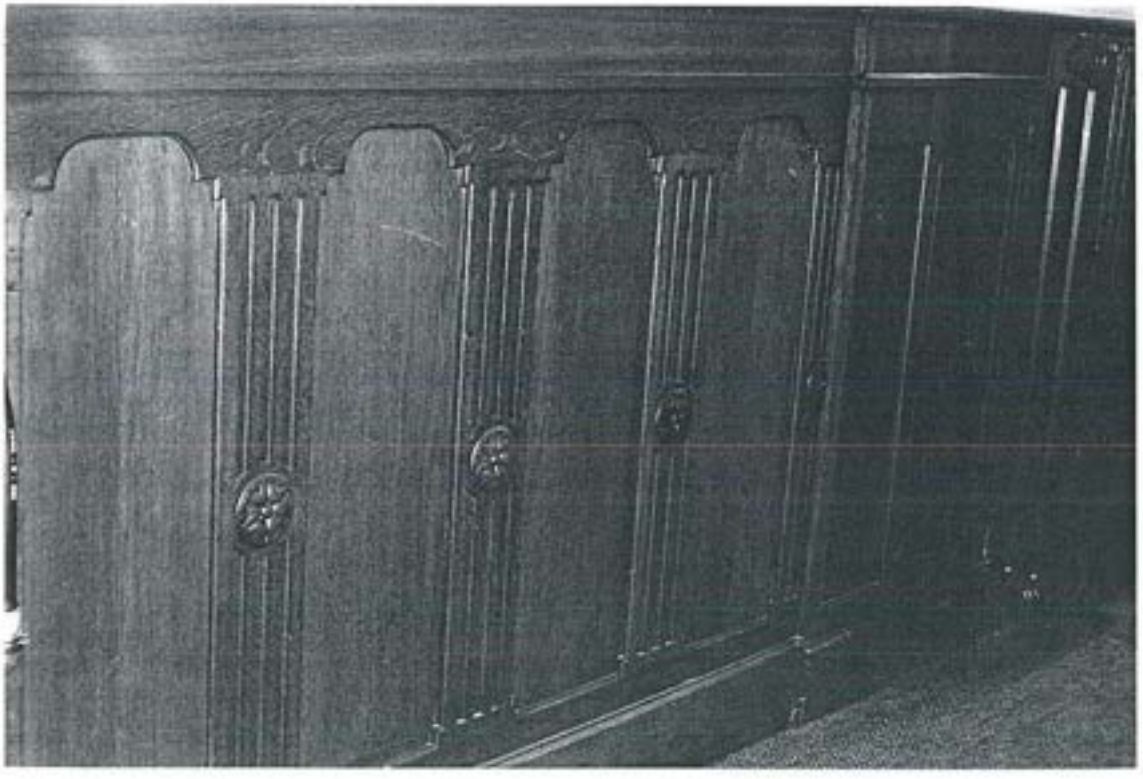

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

interieur met kastenwanden

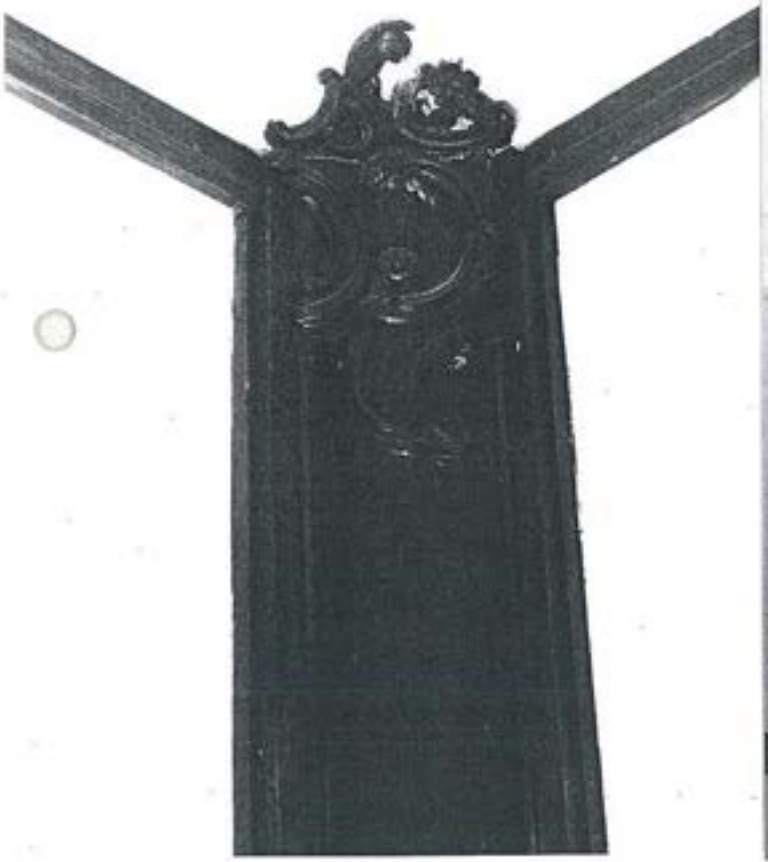
lambrizering

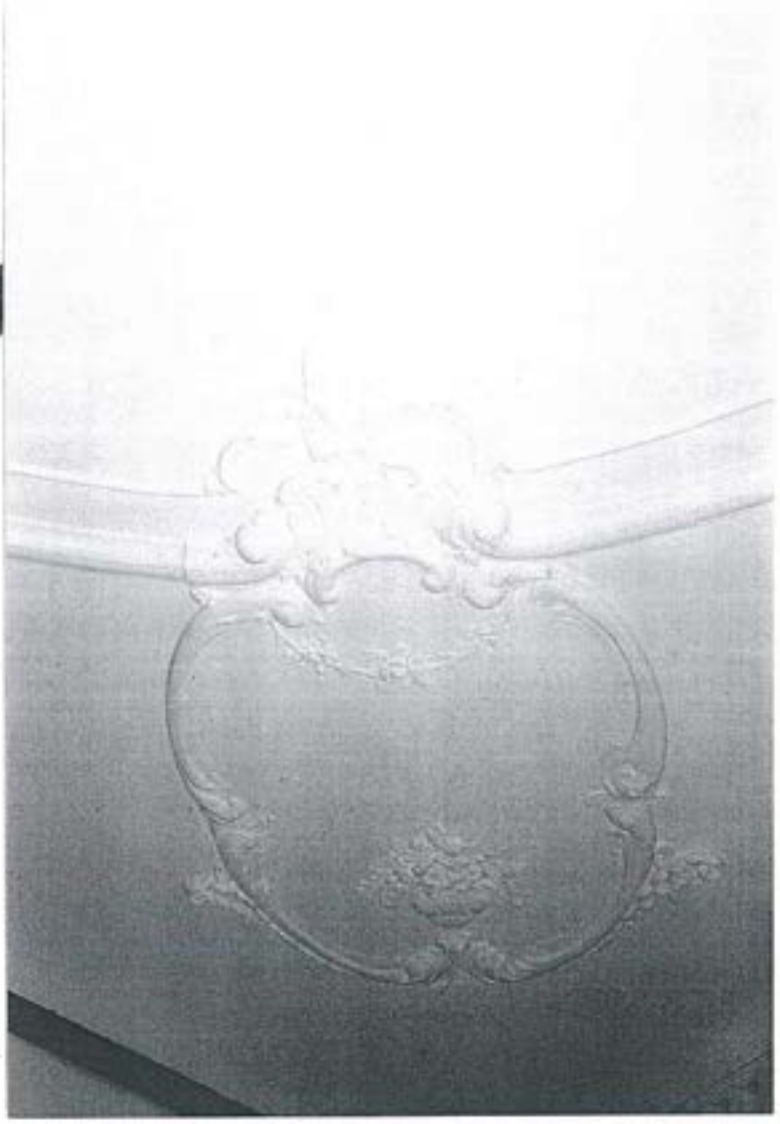

interieur: schouw Lodewijk XV stijl

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

decoraties kamer rechts in Lodewijk XV stijl

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

voorgevel: portaal
ligging ten opzichte van tuin links.

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

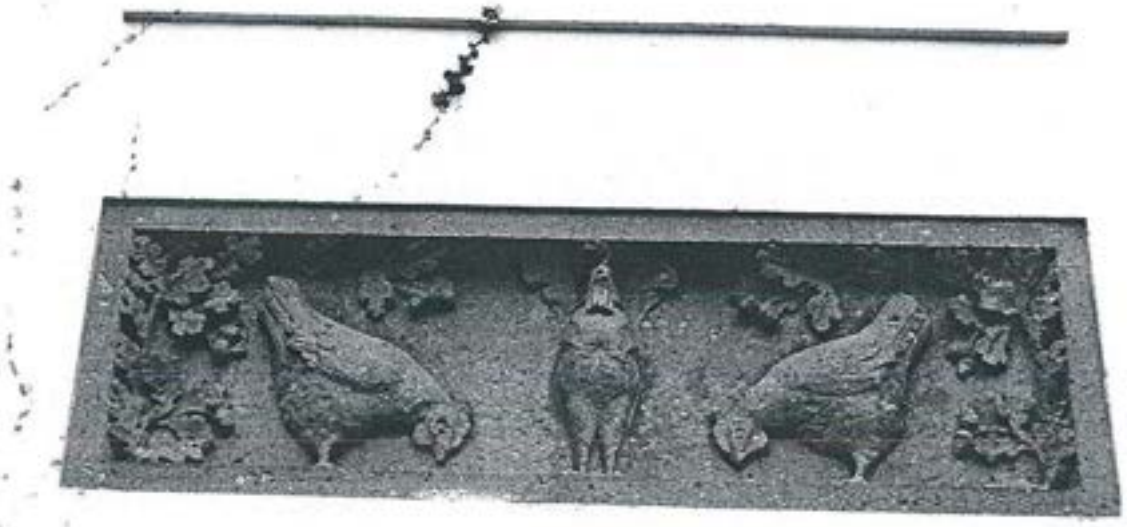

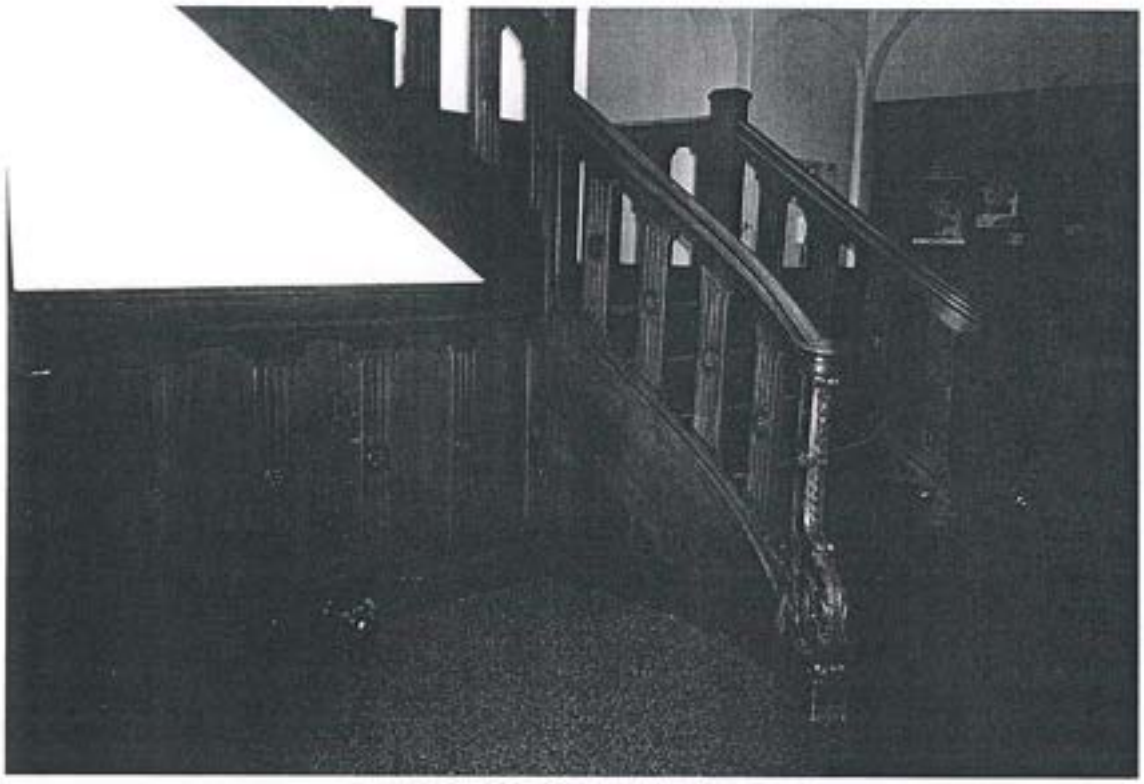
hekpijlers Naarderstraat met lantaarns

reliëfs voorgevel: konijnen (links), kippen (rechts)

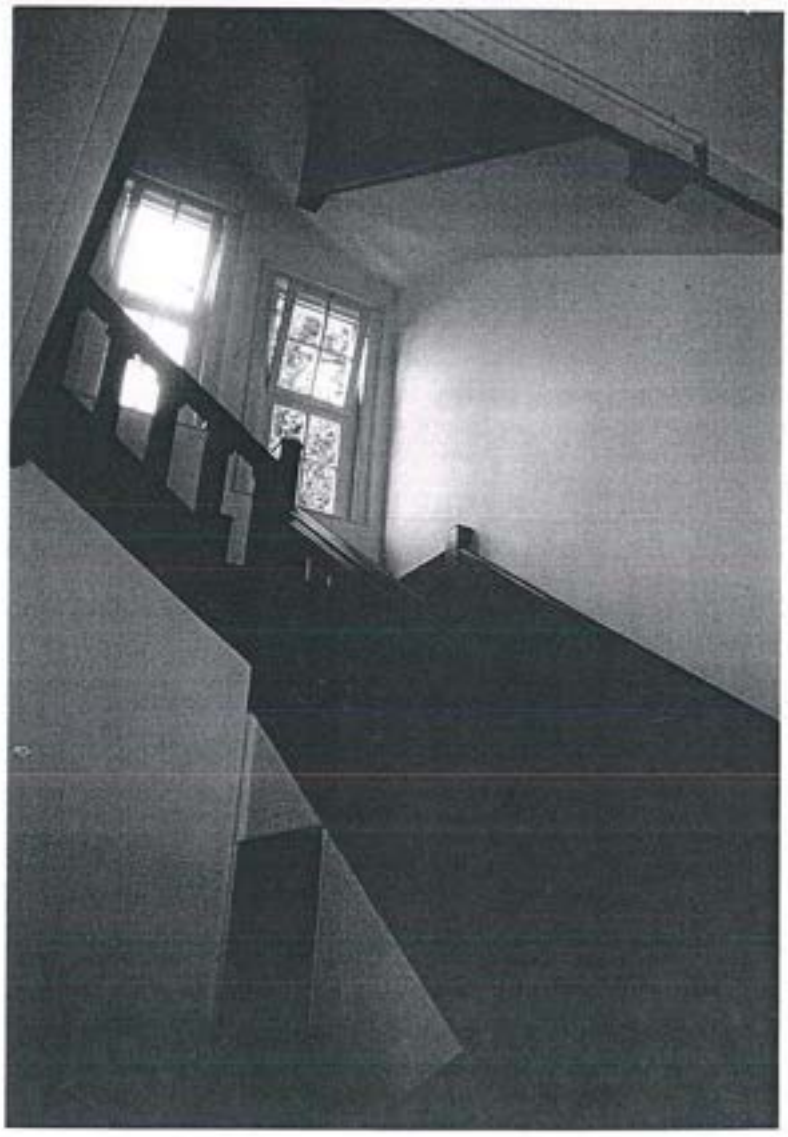

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

interieur: trap

idem

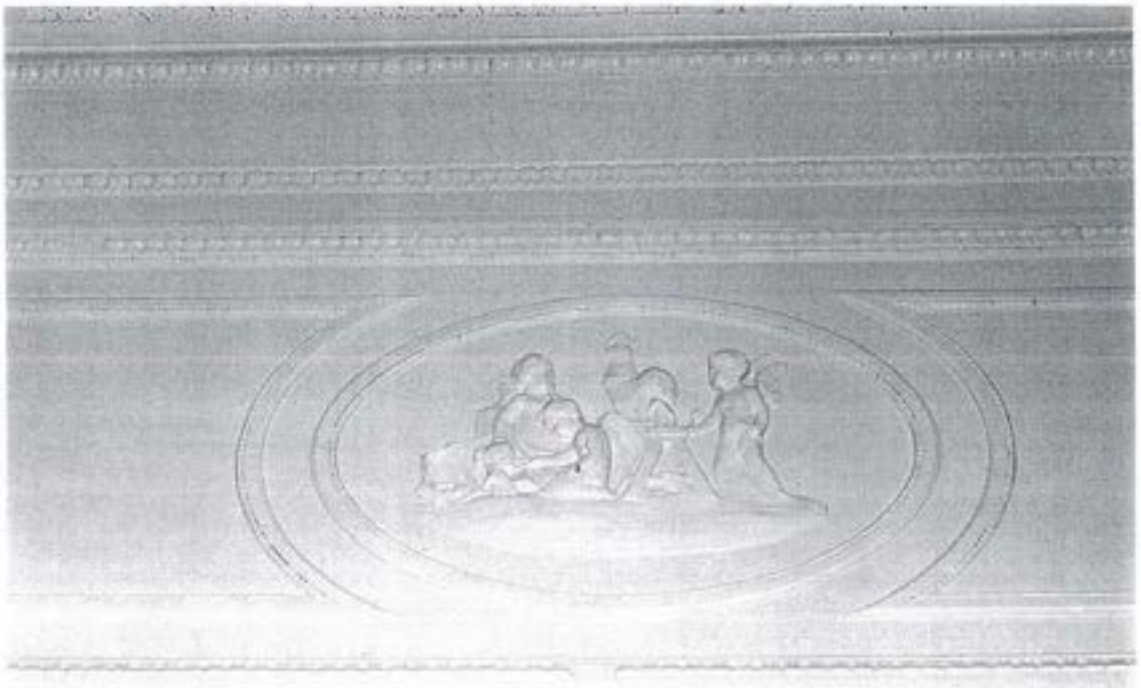

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

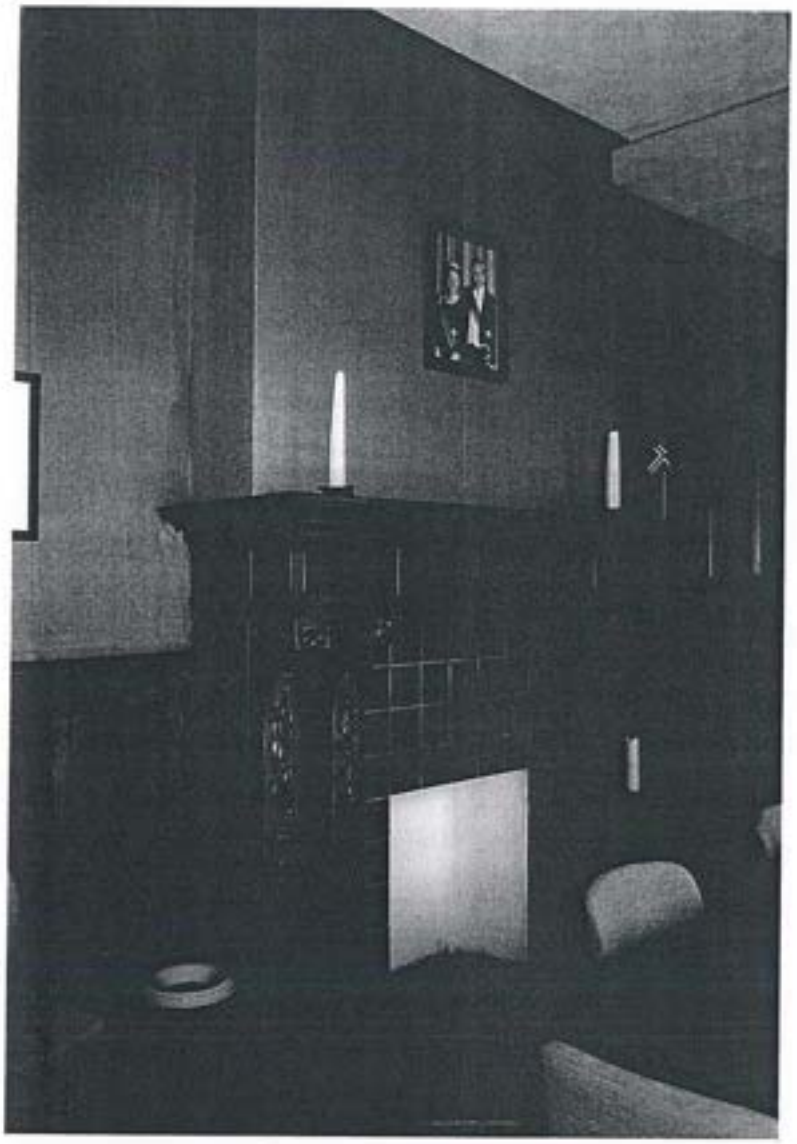

schouw kamer links voor

detail schoorsteenstuk

LAREN NH NAARDERSTRAAT 81

schouw kamer linksachter

wapen

5.10 Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Nieuweweg 51**
Kadastrale aanduiding	**: G 420/4448**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis**
Architect	**: D.J. Nijland en C.L. van Kesteren**
Opdrachtgever	**: C.L. van Kesteren**
Bouwjaar	**: 1903**
Bouwtype	**: villa**
Bouwstijl	**: traditioneel-ambachtelijke bouwstijl/"Gooise landhuisstijl"**
Datum opname	**: 27 december 2005**
Naam inventarisator	: 5.1.2e 5.1.2e
Opmerkingen	: In 1904 heeft het architectenduo een tweede plan bij de gemeente ingediend met voorgestelde wijzigingen aan deze villa, maar deze zijn niet uitgevoerd. De familie Van Specken (Rozenlaantje) bezit een aquarel van het ontwerp van deze villa.

Inleiding:
Deze kleine villa is ontworpen door D.J. Nijland en C.L. van Kesteren, waarbij de laatste ook tevens de opdrachtgever en bewoner van de villa was. De villa is ontworpen naar voorbeeld van de regionale boerderijtypologie.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Nieuweweg en gebouwd op een nagenoeg vierkante plattegrond met een kleine houten aanbouw op tegen de rechterzijgevel, dat een serre vormt. Het gebouw heeft één bouwlaag met kap. De plint is in baksteen uitgevoerd en de muren zijn wit gestuukt. De boven- en onderdorpels van de ramen zijn in baksteen. De houten aanbouw heeft één bouwlaag.
Het wolfdak is gedekt met riet, waarbij de nokrand met dakpannen is gedekt. In het rechter dakvlak is tegen de nokrand een uilenbord aangebracht. De houten aanbouw heeft een lessenaardak en is gedekt met riet.
Links in de voorgevel is de hoofdentree geplaatst. Deze deuropening bevat een deelbare deur met rechts van de deur een venster. Dit geheel bevindt zich onder een ruim overstek dat rust op korbelen. Rechts van de hoofdentree met venster zijn twee vensters geplaatst met luiken en

schuiframen. De bovenste raamdelen hebben een kleine roedenverdeling. Tussen deze twee vensters is een bakstenen schoorsteen geplaatst. Deze schoorsteen is wit gestuukt, vanaf het gedeelte dat boven het rieten dakvlak uitsteekt. In het dakvlak boven het afdak is een halfronde dakkapel geplaatst. Geheel rechts van deze gevel bevindt zich de houten zijgevel van de aanbouw. Hier zijn drie vensters naast elkaar geplaatst, waarbij de onderdorpel van het middelste venster iets lager ligt, dan de andere onderdorpels.
De achtergevel wordt gevormd door een blinde muur met één nieuw aangebracht venster. Dit venster wordt niet beschermd. Links van de achtergevel is de zijgevel zichtbaar van de houten aanbouw. Hier zijn drie vensters naast elkaar geplaatst, waarbij de onderdorpel van het middelste venster iets lager ligt, dan de andere onderdorpels.
In de linker zijgevel is geheel links op de begane grond een venster geplaatst. Rechts van dit venster is een houten aanbouw geplaatst, dat niet beschermd wordt. Rechts van deze aanbouw is een tweede venster aangebracht. Dit venster bestaat uit twee delen, waarbij het linker gedeelte een vierkant venster heeft en het tweede gedeelte een rechthoekig staand venster. De bovendorpels van beide vensters liggen op gelijke hoogte. Geheel rechts in deze gevel is een klein venster geplaatst. Op de eerste verdieping zijn twee vensters aangebracht. Tussen deze twee vensters is een venster geplaatst dat lager ligt ten opzichte van de andere twee.
Links op de begane grond is voor de rechter zijgevel de houten aanbouw geplaatst, de serre. Deze serre heeft midden voor een niet oorspronkelijke deur met twee deurvleugels, met links en rechts vensters. In de gevel van het hoofdgebouw is rechts van de serre op de begane grond een vensters met luiken en schuiframen aangebracht. Het bovenste raamdeel heeft een kleine roedeverdeling. Voor dit venster is een houten overkapping aangebracht dat niet wordt beschermd. Rechts van dit venster is een identiek venster aangebracht. Op de eerste verdieping van het hoofdgebouw zijn drie vensters naast elkaar geplaatst. Het middelste venster is hoger dan de twee buitenste vensters.

Redengevende omschrijving

De villa is van architectuurhistorische waarde:

- vanwege de architectonische gaafheid als villa uit het begin van de twintigste eeuw in een traditioneel-ambachtelijke bouwstijl
- vanwege de nagenoeg vierkante plattegrond
- als vroeg voorbeeld van een villa met invloeden van de Gooise landhuisstijl.
- Vanwege de plaats in het oeuvre van de Bussumse architecten Rigter van Van Bronckhorst

Het pand is van situationele en ensemblewaarde

- vanwege het -historische- contrast tussen grootschaliger villabouw van voor 1900 (hoek Molenweg), vroege winkelbebouwing (Nieuweweg) en streekeigen gebouwen (boerderij De Lindenhoeve).
- Vanwege het huidige samenhangende beeld van dit deel van de Nieuweweg, bestaande uit een kleinschalig karakter met landelijke kenmerken.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Informatie familie [redacted]

Voorgevel met de linkerzijgevel

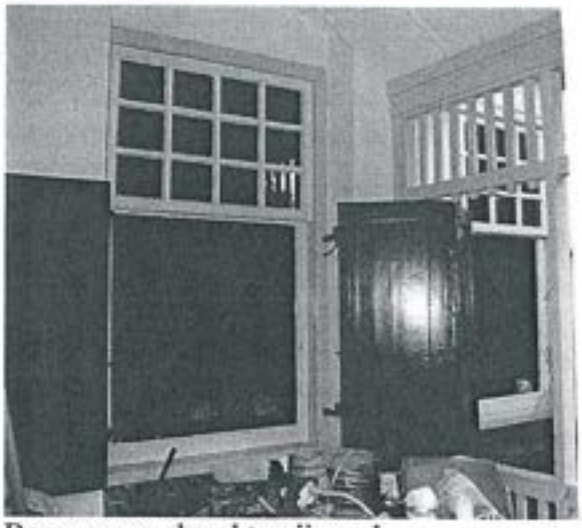
Rechterzijde voorgevel

Voorgevel met serre en rechterzijgevel.

Rechterzijgevel met serre

Begane grond rechterzijgevel.

Linkerzijde linkerzijgevel

2.2
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Nieuwlarenweg 20**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**twee woningen**
Oorspronkelijke bestemming	:	**boerderij**
Architect	:	**J. Banis**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1905**
Bouwtype	:	**langhuisboerderij met dwarsdeel**
Bouwstijl	:	**n.v.t.**
Datum opname	:	**oktober 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e 5.1.2e
Opmerkingen	:	**wijziging achtergevel in voorbereiding**

Inleiding:

Deze boerderij werd in 1905 gebouwd ter vervanging van een boerderij in het centrum van het dorp, die werd afgebroken voor een uitbreiding van hotel Hamdorff. Architect was de Larense timmerman J. Banis. In 1919 werd een houten schuur parallel aan het stalgedeelte op het erf gebouwd, eveneens naar ontwerp van J. Banis. In 1942 werd een plan ingediend voor de aanbouw van een kamer aan de voorzijde en een schuurtje. Alleen het schuurtje ter rechterzijde is gerealiseerd. Daarnaast werd een enkele kleine inwendige verbouwing gerealiseerd. De boerderij werd jarenlang bewoond door de bekende Laarders Jan de Jong en zijn vrouw Annetje.
De boerderij ligt met de kopgevel enigszins gerend aan de weg op een karakteristiek, gaaf bewaard erf, waarvan een aantal elementen eveneens beschermenswaardig zijn.

Omschrijving:

De boerderij is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak. De gevels zijn opgetrokken in machinale baksteen met speklagen. Details als muurankers, vlechtingen en strekken boven de vensters (met natuursteen) completeren het beeld. Boven een aantal ingangen zijn houten goten aangebracht.
De voorgevel aan de Nieuwlarenweg is symmetrisch ingedeeld met in het midden een deur met bovenlicht en ter weerszijden een zesruits schuifvenster met luiken. Op de verdieping zijn twee vierruits vensters aangebracht. In de top bevindt zich een rond ijzeren roosvenster.

De linker zijgevel bevat van voor naar achter openslaande deuren met luiken, vervolgens een klein venster met luiken, een zesruits venster met luiken, de deeldeuren met daarin de loopdeur en kleine tweelichtsvensters en twee staldeuren, waartussen, naast en boven gietijzeren stalvensters zijn gezet.

De rechter zijgevel bevat van voor naar achter een schuifvenster met luiken, een gepotdekselde aanbouw onder doorlopend rieten dak met deuren en een venster, twee schuifvensters met luiken waartussen een deur is gezet. Het stalgedeelte is bepleisterd met grijze cement en bevat twee mestdeuren en een aantal gietijzeren stalramen.

De achtergevel is blind op een mestdeur met bovenlicht en twee stalvensters na, alsmede een negenruits venster in de top. Tegen deze gevel is rechts een (niet beschermenswaardige) houten aanbouw geplaatst.

Op het erf staat een houten gepotdekselde schuur onder rieten dak. Deze schuur is evenwijdig gelegen aan de boerderij en is voorzien van een aantal vensters en deuren. De schuur valt onder de bescherming.

De hooiberg achter de boerderij valt buiten de bescherming.

Van belang is voorts de erfinrichting met onder andere het bestratingspatroon, de lekgoten van zwerfkeien rond de boerderij alsmede de meidoornhagen rond het perceel, leilinden voor en opzij van de boerderij en de fruitboomgaard.

Redengevende omschrijving

De boerderij is van belang voor Laren vanwege de architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een gaaf bewaarde vroeg 20ste eeuwse langhuisboerderij met bijbehorende detaillering.

De boerderij is van cultuurhistorische waarde

-als representatief voorbeeld van een boerderij in het agrarische Laren van rond de eeuwwisseling.

Het complex is van hoge ensemblewaarde

-vanwege de gaafheid van het erf: hooiberg, houten schuur, beplanting (leilinden, hagen, boomgaard) completeren en versterken het beeld van de voormalige agrarische eenheid.

Van situationele waarde

-vanwege de ligging aan de Nieuwlarenweg tegen een coulissenwand van opgaande bomen.

Bronnen en literatuur:

Boerderijen-inventarisatie T. van Tol, 1984
Ontwerp-lijst monumenten 1993, deel 2
G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, 'Laren, rijk aan Monumenten', Laren 1982, 171
Ir. T. van Tol, De Larense boerderijen, in: Tussen Vecht en Eem, februari 1986, 3-34
Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouw- en verbouwtekeningen, div. nrs. (12, 718, 2463, 2621, 11282)

Nieuwlarenweg 20

Voorgevel

Detail voordeur

Detail topgevel

Linker zijgevel

Linker zijgevel, erf en schuur (rechts)

Rechter zijgevel gezien vanaf de straatzijde

Rechter zijgevel gezien vanaf de achterzijde

Achtergevel

Idem

SCALE 1 : 500

5 0 5 10 15

5.12
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Nieuw Larenweg 24/ Driftlaan 2**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: -**
Huidige bestemming	**: woonhuis (Nieuw Larenweg 24) en woonhuis en kantoor (Driftlaan 2)**
Oorspronkelijke bestemming	**: woonhuis (Nieuw Larenweg 24) en kantoor (Driftlaan 2)**
Architect	**: H. D. Tabak**
Opdrachtgever	**: Wed. J. Veckers**
Bouwjaar	**: 1910**
Bouwtype	**: dubbelvilla**
Bouwstijl	**: Eclectisch**
Datum opname	**: 1 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:** Bij beide woonhuizen zijn tegen de achterzijde enkele aanbouwen geplaatst. Deze gevel is van ondergeschikt belang. In de jaren 1990 is de villa Driftlaan 2 verbouwd tot woonhuis.

Inleiding:
De villa is in 1910 ontworpen door architect H. D. Tabak als een dubbel woonhuis. Het huis Driftlaan 2 is echter lange tijd in gebruikt geweest als (belasting)kantoor. Het ontwerp is gericht op een statige uitstraling naar de weg, waar tussen 1882 en 1947 de trambaan lag van de Gooische Tramweg Maatschappij. Dit was één van de belangrijkste verbindingen naar het dorp en van essentieel belang in de ontwikkelingsgeschiedenis van Laren. De naam Stationsweg herinnert aan het (niet meer bestaande) station, waarvan de parkeerplaats herkenbaar is als voormalige opstelplaats voor rijtuigen. Het stationshotel, eveneens gebouwd met een opvallende façade richting het tramstation, is thans een Chinees restaurant. Evenals bij het stationshotel is dit pand voorzien van een sobere, ondergeschikte achtergevel.
Van het pand Nieuwlarenweg 24/Driftlaan 2 is de oostgevel indrukwekkender dan de westelijke gevelzijde, omdat laatstgenoemde vrijwel niet zichtbaar was vanuit de tram. In 1933 is bij het woning aan de Nieuw Larenweg 24 aan de achterzijde een nieuwe aanbouw aangebracht bovenop een reeds bestaande uitbouw.

Omschrijving:
De dubbelvilla is vrij en evenwijdig gelegen aan de Driftlaan, op de hoek met de Nieuw Larenweg. Het gebouw is gelegen op een samengestelde plattegrond en bestaat uit twee bouwlagen een kap. De kap wordt gevormd door een zadeldak met een schildeinde aan de westelijke zijde en een wolfseinde op de oostelijke zijde. Op de zuidelijke zijde steken twee wolfseinden in het dakvlak. Het gehele dak is gedekt met rode 'Tuiles du Nord' pannen. De nokpunten van de drie wolfseinden worden ieder bekroond door een piron.
De muren zijn opgetrokken in donkere bakstenen in halfsteens verband met een lage bakstenen plint. De drie topgevels hebben boven aan de tweede bouwlaag een bakstenen lijst, gemaakt van donkere en gele bakstenen. De lijst bestaat uit een rij van overhoekse muizentanden en een rij van bloktanden. De vensters op de westelijke, zuidelijke en oostelijke zijden hebben een in het metselwerk opgenomen bakstenen timpaan waarbij de hoeken en de top zijn aangezet in geel baksteen. Alle staande vensters in de westelijke, zuidelijke en oostelijke gevels bestaan uit drie delen, waarbij één groot raam onder twee kleine ramen is geplaatst. Op de begane grond hadden deze kleinere ramen glas-in-lood, maar in de loop der jaren is een deel van deze glas-in-lood ramen gesneuveld. Op de eerste verdieping zijn ze voorzien van een kleine roedenverdeling.
De oostelijke gevel (voorgevel aan de Nieuw Larenweg 24) wordt gevormd door een topgevel met links een serre en rechts de gevel van een uitbouw. De topgevel heeft drie traveeën. De eerste twee traveeën vanaf links geteld, hebben op de begane grond en op de eerste verdieping een staand venster. De vensters op de begane grond hebben ieder opgeklampte luiken die het onderste venster afsluiten. Deze luiken zijn opgehangen aan duimgehengen. Het derde, rechter, travee vormt een hoekrisaliet en heeft op de begane grond een rechthoekige opening die leidt naar een klein portiek. Boven deze opening is een plat afdak aangebracht, opgehangen met ophangstangen. Boven dit afdak zijn drie smalle getoogde openingen naast elkaar geplaatst, met glas-in-lood. Boven deze openingen is een natuurstenen lijst aangebracht. In de wand achter het portiek bevindt zich een deuropening met zijlichten en een bovenlicht. De zijlichten en het bovenlicht hebben glas-in-lood. Op de eerste verdieping van het hoekrisaliet is een staand venster geplaatst. Ter hoogte van de zolderverdieping heeft de gevel een wit geschilderd vakwerk. In het midden van deze topgevel bevinden zich twee naast elkaar geplaatste vensters. Ieder venster bevat twee onder elkaar geplaatst ramen, waarbij het onderste raam een kleine roedenverdeling heeft en het bovenste raam glas-in-lood bevat. Links van de topgevel is een serre gelegen. De serre heeft een donkere bakstenen plint met een houten opbouw. Deze serre is één bouwlaag hoog met een afgeplat schilddak dat is gedekt met rode 'Tuiles du Nord' pannen. De oostelijke zijde van de serre heeft twee vensters met bovenlichten. De bovenlichten hebben glas-in-lood. Bovenop de serre is een balkon gelegen met een houten balustrade.
Rechts van de topgevel is de oostelijke gevel van een uitbouw zichtbaar. Deze uitbouw heeft twee bouwlagen en een plat dak. De tweede bouwlaag is in 1932 op de uitbouw geplaatst. De uitbouw heeft een bakstenen plint en wit gestuukte muren. Op de begane grond is één staand venster geplaatst met opgeklampte luiken aan duimgehengen. De kozijnen en ramen in dit venster zijn nieuw. Op de eerste verdieping is een staand venster aangebracht met in het onderste raam een stolpraam.
De zuidelijke gevelzijde is evenwijdig gelegen aan de Driftlaan en betreft zowel de gevel van de villa Driftlaan 2 als gevel van de villa Nieuw Larenweg 24. Links in deze

gevelzijde bevindt zich een topgevel. Midden op de begane grond is een opening geplaatst met in het midden een stolpdeur met links en rechts een zijlicht. Boven de stolpdeur en zijlichten is een bovenlicht geplaatst met vier ramen met glas-in-lood. Boven deze opening is een houten bakgoot aangebracht, rustende op goot klampen. Op de eerste verdieping zijn twee staande vensters naast elkaar geplaatst. Ter hoogte van de zolderverdieping heeft de gevel een wit geschilderd vakwerk. In het midden van de zolderverdieping is een stolpvenster met een kleine roedenverdeling geplaatst. Rechts van de topgevel is de gevelwand teruggelegen. Op de begane grond is een staand venster aangebracht met een kruiskozijn, waarbij de bovenste twee ramen glas-in-lood hebben. Op de eerste verdieping is een grote rondboog geplaatst met daarachter een loggia. In de rondbogige opening is een bakstenen balustrade aangebracht. In de gevelwand achter de loggia bevindt zich een stolpdeur met een bovenlicht met twee ramen met een kleine roedenverdeling. In de linker gevelwand van de loggia is een deuropening aangebracht met een bovenlicht met kleine roedenverdeling. Rechts van de teruggelegen gevelwand is een tweede topgevel gelegen, iets naar voren gelegen ten opzichte van het voorgaande gevelgedeelte. Op de begane grond van deze topgevel is een opening gelegen met een stolpdeur, twee zijlichten en een bovenlicht met vier ramen. De oude glas-in-lood ramen zijn hier vervangen door glazen ruiten. Links en rechts van deze opening bevindt zich een opgeklampt dubbelluik, opgehangen met duimgehengen. Op de eerste verdieping zijn twee staande vensters naast elkaar geplaatst. Ter hoogte van de zolderverdieping heeft de gevel een wit geschilderd vakwerk. In het midden van de zolderverdieping is een stolpvenster met een kleine roedenverdeling geplaatst. Rechts van deze topgevel is een vierde gevelgedeelte gelegen, teruggelegen ten opzichte van de topgevel. Voor dit gevelgedeelte ligt op de begane grond de eerder genoemde serre, bestaande uit een bakstenen plint met een houten opbouw. De opbouw is verdeeld in vier delen. Links en rechts bevindt zich een venster en in het midden een stolpdeur. Boven deze vier delen is een bovenlicht geplaatst met vier ramen met glas-in-lood. De serre heeft een afgeplat schilddak met rode ‘Tuiles du Nord’ pannen, waar bovenop een balkon is geplaatst, waarbij de witte houten balustrade in het verlengde ligt van de links gelegen topgevel. Achter het balkon bevindt zich in de gevel een deuropening met een stolpdeur met een bovenlicht met twee ramen met een kleine roedenverdeling. Links van het balkon is in de zijgevel van de topgevel een deuropening gelegen met een bovenlicht met een kleine roedenverdeling. In het dakvlak zijn tussen beide topgevels twee moderne dakvensters aangebracht. Links van de oostelijke topgevel is in het dakvlak een schoorsteen aangebracht.
De westelijke gevelzijde heeft links een veelvuldig verbouwde één bouwlaag hoge en witgestuukte uitbouw met in het midden een staand venster. Deze uitbouw is van ondergeschikte waarde. Rechts van deze uitbouw is de gevel van het hoofdgebouw gelegen. De linkerhoek van deze gevel wordt gevormd door een hoekrisaliet en heeft een rommelig metselverband. Dit hoekrisaliet is op een later tijdstip verhoogd, waarbij de kap naar achter is doorgetrokken. Op de begane grond is een deuropening gelegen met zijlichten. Boven deze deuropening is een nieuw houten afdak geplaatst, dat van ondergeschikte waarde is. Boven de deuropening is een staand venster aangebracht. Rechts van het hoekrisaliet zijn twee staande vensters boven elkaar geplaatst.
De noordelijke gevel, de achterzijde, is een aantal keren verbouwd en van oudsher wit gestuukt. Rechts van de uitbouw uit 1932 is ter hoogte van de eerste verdieping

een staand venster geplaatst met glas-in-lood, behorende tot het woonhuis aan de Nieuw Larenweg 24. Buiten dit venster is de achtergevel van ondergeschikt belang.

Interieur
De hal en de entree van het woonhuis aan de Nieuw Larenweg 24 hebben een lambrisering van geglazuurde bakstenen. In het midden van de woning bevindt zich een houten bordestrap. In de noordelijke wand van dit trappenhuis is een staand venster geplaatst met twee ramen met glas-in-lood. Boven de oostelijke zijde van de hal is een galerij gelegen, die gedragen wordt door een baksteen toog, rustend op natuurstenen imposten.

Redengevende omschrijving:

De dubbelvilla is van cultuurhistorische waarde:
- Vanwege het gebruik van de typologie van imposante façade-architectuur van meer verdiepingen, in relatie tot de zichtlocatie ten opzichte van de voormalige tramlijn, die van essentiële betekenis was voor de groei van het dorp Laren.

De dubbelvilla is van architectuurhistorische waarde:
- vanwege de plaats in het oeuvre van architect H. D. Tabak
- vanwege de eclectische bouwstijl
- vanwege de opvallende, imposante hoofdvorm en gevels in relatie tot de landelijke omgeving
- vanwege de toegepaste ornamentiek en detaillering in de westelijke, zuidelijke en oostelijke gevelzijden.
- vanwege de onderlinge samenhang van de gevels, waarbij de achtergevel contrasteert met de overige gevels vanwege zijn niet representatieve functie.

De dubbelvilla is van ensemblewaarde:
- door haar ligging langs de voormalige trambaan en langs de randen van het hertenkamp te midden van andere vrijstaande villa's, in de nabijheid van het voormalige stationshotel.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

De zuidelijke gevelzijde, overzicht

De oostelijke gevelzijde (Nieuw Larenweg 24), links de topgevel en rechts de uitbouw met de opbouw uit 1932.

De serre, oostelijke gevelzijde

De zuidelijke gevel van Nieuw Larenweg 24

De zuidelijke gevelzijde van Driftlaan 2

De westelijke gevelzijde, Driftlaan 2

Het glas-in-lood venster (links) in het trappenhuis (rechts), Nieuw Larenweg 24

De toog onder de galerij in de hal, Nieuw Larenweg 24

Adres	:	Noolseweg 2, 1251 GP LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	E213, archiefnr. 639-1229-2693-5034
Naam	:	De Vijf
Huidige bestem.	:	woonhuis
Oorspr. bestem.	:	woonhuis
Architect	:	J. van Caspel
Opdrachtgever	:	H. Goedkoop
Bouwjaar	:	1917
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	landhuis uitgaande van de eenvoudige Oudhollandse bouwtraditie
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	28-11-1991
Naam invent.	:	[redacted]
Opmerkingen	:	De eigenaar beschikt over de oorspronkelijke tekening van het tuinontwerp.

Beschrijving:

Het landhuis is in 1917 gebouwd naar ontwerp van architect J. van Caspel voor H. Goedkoop.
Het pand is gelegen aan het doodlopende deel van de Noolseweg, nabij de Veldweg en grenst deels aan een engenrestant, deels aan de oude weg naar Huizen, die via de Veldweg over de Tafelbergweg liep. Een grote tuin omgeeft het landhuis.
Het landhuis is ontworpen door Van Caspel in een stijl die uitgaat van het eenvoudige Hollandse rechthoekige huis onder een langgerekt zadeldak. In het oeuvre van Van Caspel is deze villa uitzonderlijk. Van Caspel ontwierp het merendeel van zijn villa's onder invloed van K.P.C. de Bazel in de Engelse landhuisstijl.
Het landhuis is op een kruisvormige plattegrond boven een plint met halfsteens rollaag opgetrokken uit rode vormbaksteen gemetseld in halfsteens verband met geknipte voegen. Het bouwvolume bestaat uit twee elkaar haaks in het midden snijdende beuken van twee woonlagen en een zolderverdieping. De beuken hebben rieten zadeldaken van ongelijke nokhoogte. De NW-ZO beuk is hoger. Op de nok van de hoogste kap staan twee schoorstenen.
Tegen de hoeken die de beuken in de N.O. gevel vormen zijn twee lage aanbouwen met een rood pannen lessenaarsdak gebouwd. In het verlengde van de toegangsweg staat een garage.

De ramen en tuindeuren zijn voorzien van glas-in-lood. Vensters en deuren van de begane grond hebben een strek aan de bovenzijde, de verdiepingsvensters een rollaag. Alle vensters hebben een rollaag aan de onderzijde. De kozijnen, daklijsten en windveren zijn wit geschilderd; raamhout, deuren en luiken groen.
Het dakoverstek steunt op een uitkragende baksteenlijst, waarboven een geprofileerde houtenlijst. De gevels kragen uit onder de topgevels. In het metselwerk van de topgevels zijn vlechtingen aangebracht. De balkeinden van de kap steunen het dakoverstek en zijn afgewerkt met windveren.
Alle gevels zijn symmetrisch ingedeeld.

De ingang is gesitueerd in het midden van de lagere NO-ZW beuk in de noord-oostgevel. Voor de ingangsdeur met een daaraan gekoppeld venster aan weerszijden staat een portiek. Het vlakke dak van het portiek steunt aan de voorzijde op twee houten pilaren. De zijkanten van het portiek zijn met glas in lood dichtgezet. Ter weerszijden van het portiek bevindt zich een klein venster. De terugliggende geveldelen zijn blind. Op de verdieping bevinden zich boven de ingang drie gekoppelde vensters met een dubbel naar buiten draaiend middenraam en een halfrond bovenlicht. Rechts en links hiervan is een smal venster aangebracht. De topgevel bevat een ruitvormig venster.

De zuidoostgevel bevat van rechts naar links een deur, drie gekoppelde vensters met hoge bovenlichten, in het midden van de gevel een dubbel venster met hoge bovenlichten en weer drie gekoppelde vensters, eveneens met hoge bovenlichten. Op de verdieping bevinden zich drie vensters, het middelste smaller, met dubbele naar buiten draaiende ramen. In het midden van de topgevel is op de zolderverdieping een venster met dubbele naar buiten draaiende ramen geplaatst voorzien van een ontlastingsboog.

De zuidwestgevel bevat in het midden openslaande tuindeuren geflankeerd door gekoppelde vensters. In de twee terugliggende geveldelen is elk een tuindeur geplaatst. Op de verdieping geven twee deuren toegang tot het inpandige balkon met een borstwering van gemetselde spijlen. De latei aan de bovenzijde wordt door twee gemetselde kolommen gesteund. In de topgevel boven het balkon is in een ruitvormige natuursteen de naam "De Vijf" en het jaartal 1917 gehakt. Aan weerszijden van de topgevel wordt het dakschild van de hoofdbeuk doorbroken door een halfronde dakkapel.

De noordwestgevel bevat op de begane grond in de terugliggende geveldelen een venster met dubbele naar buiten draaiende ramen voorzien van opgeklampte luiken. Het brede middendeel van de gevel bevat in het midden een driezijdige erker met vijf vensters met hoge bovenlichten dichtgezet en aan de bovenzijde voorzien van een geprofileerde lijst. Twee vensters, met dubbele naar buiten draaiende ramen, flankeren de erker. De vensters zijn voorzien van hoge bovenlichten; alleen het linker venster heeft nog luiken. Op de verdieping zijn drie gelijke vensters, met dubbele naar buiten draaiende ramen, door gelijke muurdammen van elkaar gescheiden. In de topgevel bevinden zich twee smalle vensters, elk met een naar buiten draaiend raam, gescheiden door een smalle muurdam en beide voorzien van een ontlastingsboog.

De terrasaanleg rond het huis is nog bewaard gebleven en in de tuin zijn delen van de oorspronkelijke aanleg te herkennen. Langs de toegangsweg staan aan de linkerzijde leilinden.

Redengevende omschrijving:

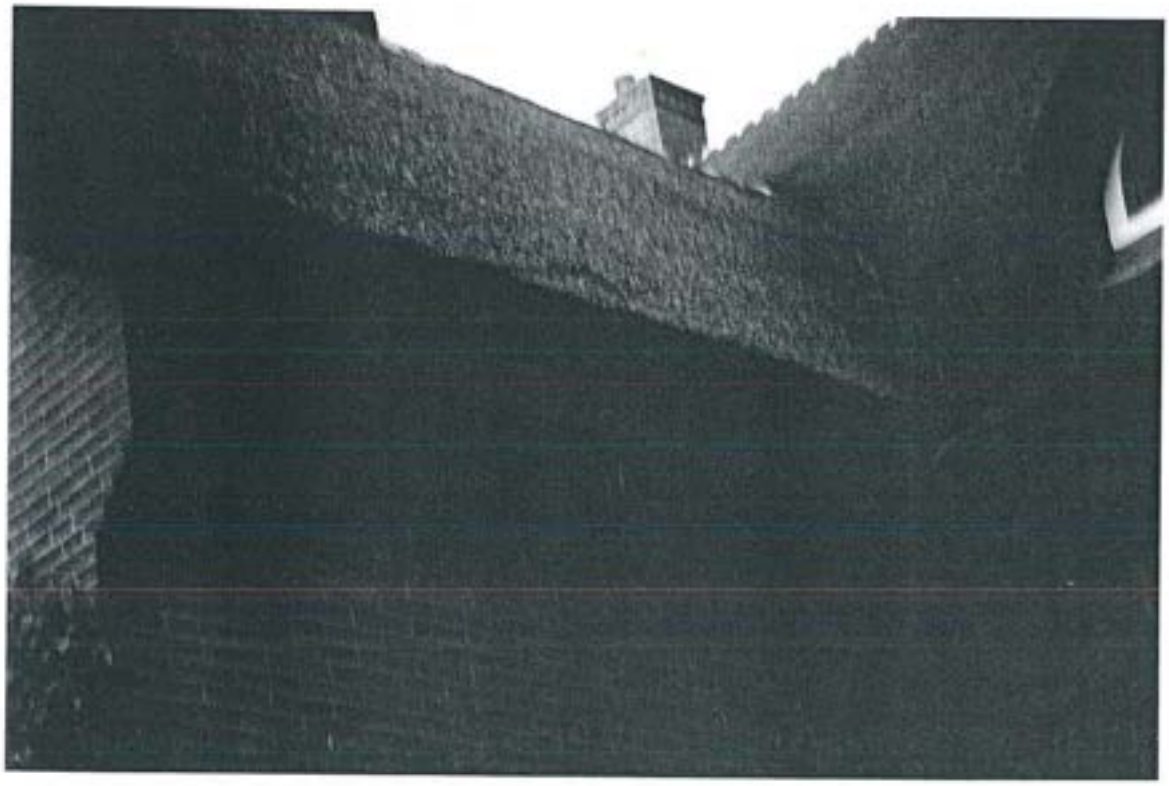
- Het landhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren;
- vanwege de unieke plaats in het oeuvre van Van Caspel.
- vanwege de gave hoofdvorm en gevelindeling.
- vanwege de imposante verschijningsvorm.

Het landhuis is van beeldbepalende betekenis door zijn situering aan het engenrestant, gelegen aan de Noolseweg/Tafelbergweg en de Veldweg, in het centrum van Laren.

B\monum10.st\B

ZUIDWESTGEVEL

NOOLSEWEG 2

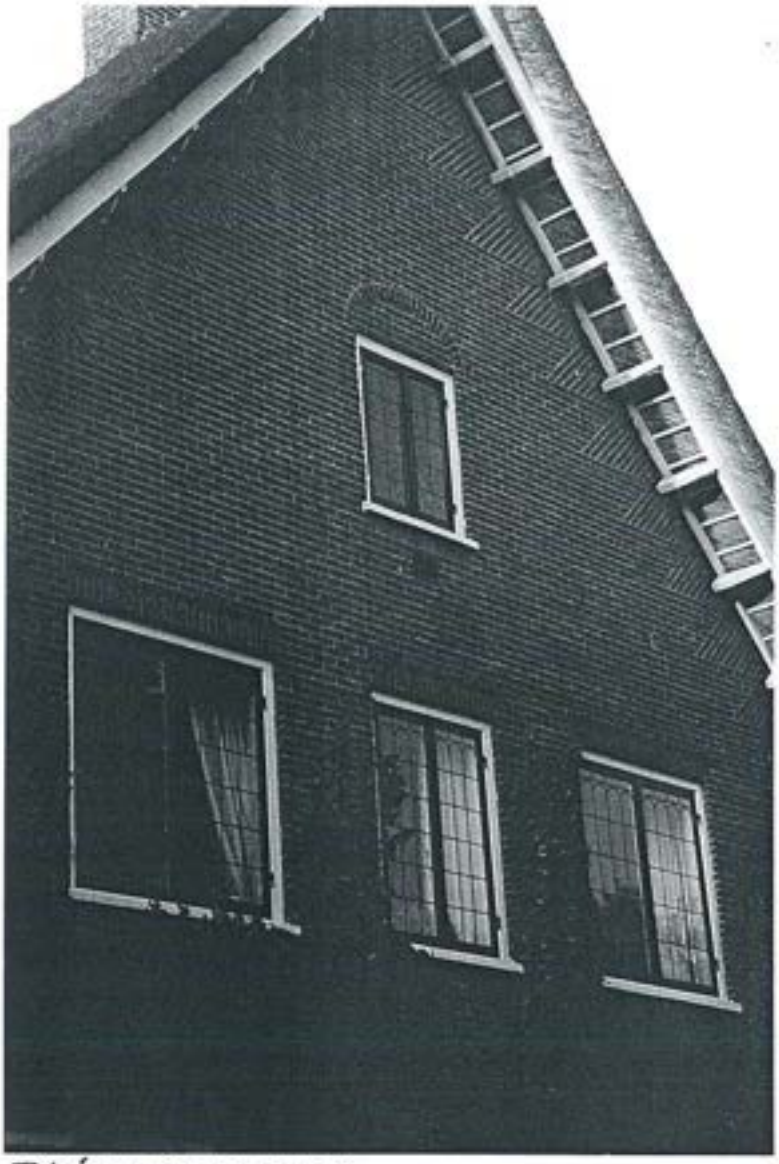

NOORD-WEST GEVEL

NOORD-OOSTGEVEL

ZUIDOOSTGEVEL

Adres	:	Noolseweg 17, 1251 GN LAREN N.H.
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	E272 (oud A467) archief nr. 1941
Naam	:	
Huidige bestem.	:	woonhuis
Oorspr. bestem.	:	woonhuis
Architect	:	K. Symons
Opdrachtgever	:	T. Broekhuis-Bakker
Bouwjaar	:	1935
Bouwtype	:	villa
Bouwstijl	:	Functionalisme
Negatief nr.	:	
Datum opname	:	
Naam invent.	:	[redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

De villa is in 1935 gebouwd naar ontwerp van architect K. Symons. De villa is gelegen aan de Noolseweg in Laren en vormt een uitzondering op de meer traditionele landhuisstijl van de panden langs de Noolseweg gebouwd in de eerste decennia van deze eeuw.
Het pand wordt door een tuin omgeven en is van de straatzijde goed zichtbaar. De villa is gebouwd in functionalistische stijl.
De villa, op onregelmatige plattegrond, heeft wit gepleisterde gevels en wordt afgedekt door een flauw hellend zadeldak met gesmoorde links-dekkende verbeterde Hollandse pannen. Het bouwvolume bestaat uit twee woonlagen met aan de achterzijde een derde, gedeeltelijk in de kap. Kozijnen en ramen zijn van staal, de kleinere ramen hebben horizontale roeden. De gevels zijn asymetrisch ingedeeld.

De zuidoostgevel, de voorgevel langs de Noolseweg, bevat op de begane grond aan de rechterkant de toegangsdeur voorzien van draadglas met rechts daaraan gekoppeld een dubbel venster. Links wordt een venster door een smalle muurdam van de deur gescheiden. Aan de rechterzijde van de gevel is een fietsenberging gebouwd van één woonlaag die uit de gevel naar voren springt. Een betonnen plaat vormt de afdekking voor een portiek en voor de fietsenberging. In het linkerdeel wordt de gevel doorbroken door een dubbel venster met openslaande ramen. Alle vensters van de begane grond zijn van geringe hoogte en op gelijke hoogte met de

bovenzijde van de deur geplaatst. Hierdoor ontstaat in combinatie met de smalle betonnen afdekplaat een sterke horizontale geleding.
Aan de linkerzijde is de gevel op de begane grond uitgebouwd en doorgetrokken als borstwering voor het zich daarboven bevindende balkon. Op de verdieping bevinden zich een venster met openslaande ramen en een venster met driedeling, door een smalle muurdam gescheiden. De vensters zijn asymetrisch in de gevel geplaatst. De onderzijde van de vensters lijnt met de bovenzijde van de borstwering.
De topgevel is gesloten. Op de nok staat aan deze zijde een weinig achter de gevel een lage schoorsteen.

Van de zuidwestgevel is op de begane grond het rechterdeel naar voren geschoven als uitbouw van de woonkamer. Links breekt een smaller teruggliggend deel door het dak heen en bestaat uit drie woonlagen.
Op de begane grond bevat de linkerzijde van het naar voren liggende deel een groot venster met een smal draairaam. In het terugliggende deel zijn openslaande tuindeuren en een daarmee gekoppeld venster met openslaande ramen geplaatst.
Op de verdieping geven rechts twee reeksen tegen de dakrand geplaatste deuren met daarmee gekoppelde vensters toegang tot het balkon. In het terugliggende geveldeel is een venster met driedeling opgenomen. Rechts daarvan bevindt zich een klein vierkant raampje.
De derde woonlaag bevat in dit terugliggende deel een venster met driedeling.
Omdat de onderzijde van het linker venster op de verdieping op gelijke hoogte ligt met de bovenzijde van de borstweging en doordat door de gesloten borstwering de balkondeuren niet zichtbaar zijn, vertonen de muurdoorbrekingen zich als één reeks en geven zo een horizontale werking aan de gevel.

De rechterzijde van de achtergevel, de noordwestgevel, ligt naar achteren geschoven ten opzichte van de linkerzijde.
Rechts bevat de begane grond openslaande deuren en een daarmee gekoppeld venster en links een venster met openslaande ramen.
Op de verdieping is rechts en links een venster met openslaande ramen aangebracht.

De rechterzijgevel, de noordoostgevel, heeft op de begane grond rechts twee vensters met openslaande ramen.
Links bevindt zich in de aangebouwde fietsenberging een venster met openslaande ramen en een deur die toegang geeft tot de berging.
Op de verdieping zijn twee vensters aangebracht, een laag venster rechts en links één met openslaande ramen.
De dakschilden zijn niet doorbroken.

Achter in de tuin is op een rechthoekige plattegrond in de N.O. hoek een garage annex atelier opgetrokken van één bouwlaag onder een met pannen gedekt zadeldak. Kozijnen en ramen zijn evenals die van het hoofdgebouw van staal. Het bijgebouwtje is in dezelfde stijl en dezelfde materialen uitgevoerd als de villa en vormt daar een geheel mee.

Redengevende omschrijving:

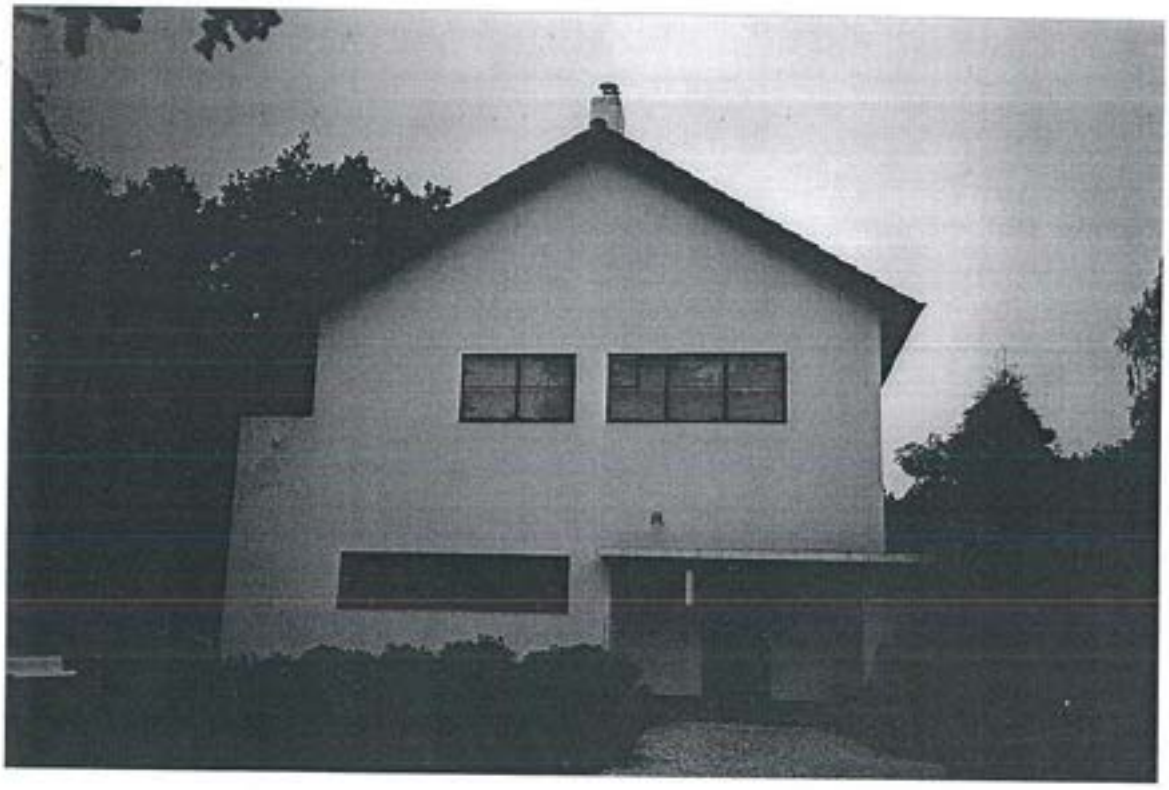
De villa en het bijgebouw zijn van architectuurhistorische betekenis voor Laren
- als zeldzaam en zeer gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een functionalistische villa in Laren.
- een goede representant van het vroege oeuvre van K. Symons;
- vanwege de gave hoofdvorm en gevelindeling.

Literatuur:
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht.
G. van der Pol, Laren rijk aan Monumenten, Laren (N-H) 1982, 115.
W.G.M. Cerutti, Jongere architectuur en monumenten in het Gooi - een verkenning. In T.V.E. jrg. 11, afl. 1 februari 1981, 114.

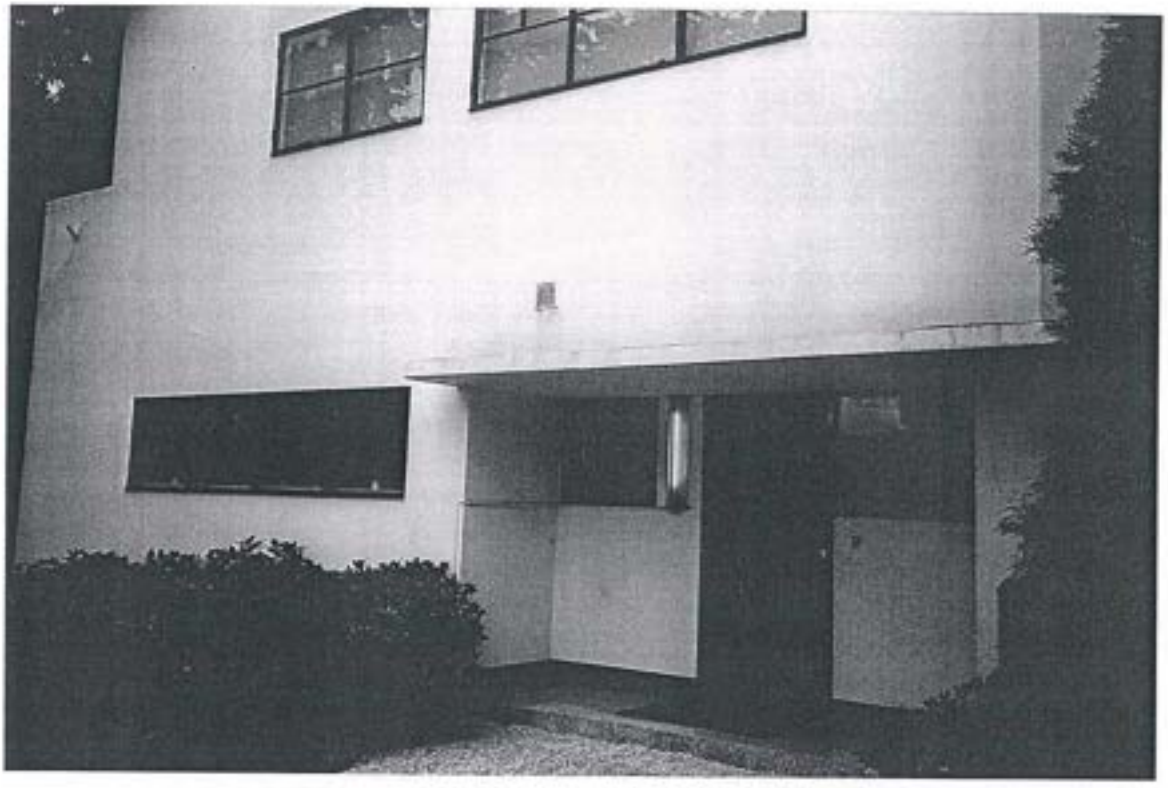
B\monum4.st\B

voorgevel

voorgevel

Entree

linkerzijgevel

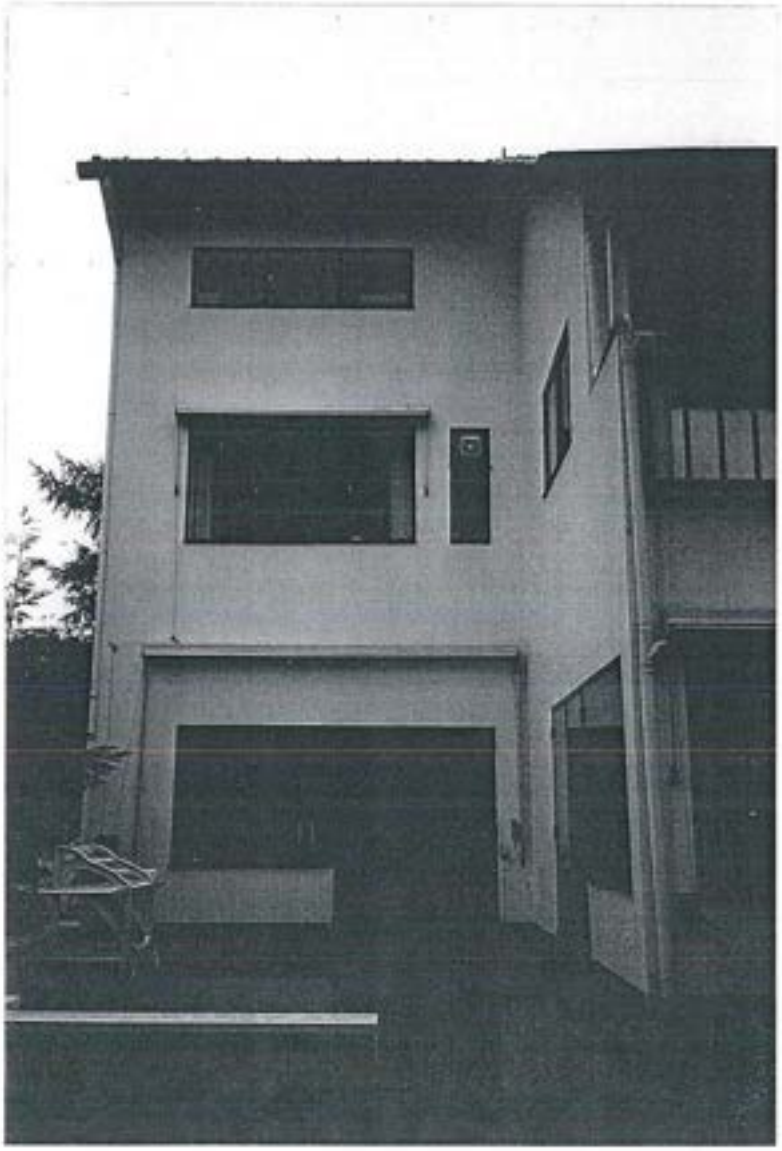

achtergevel

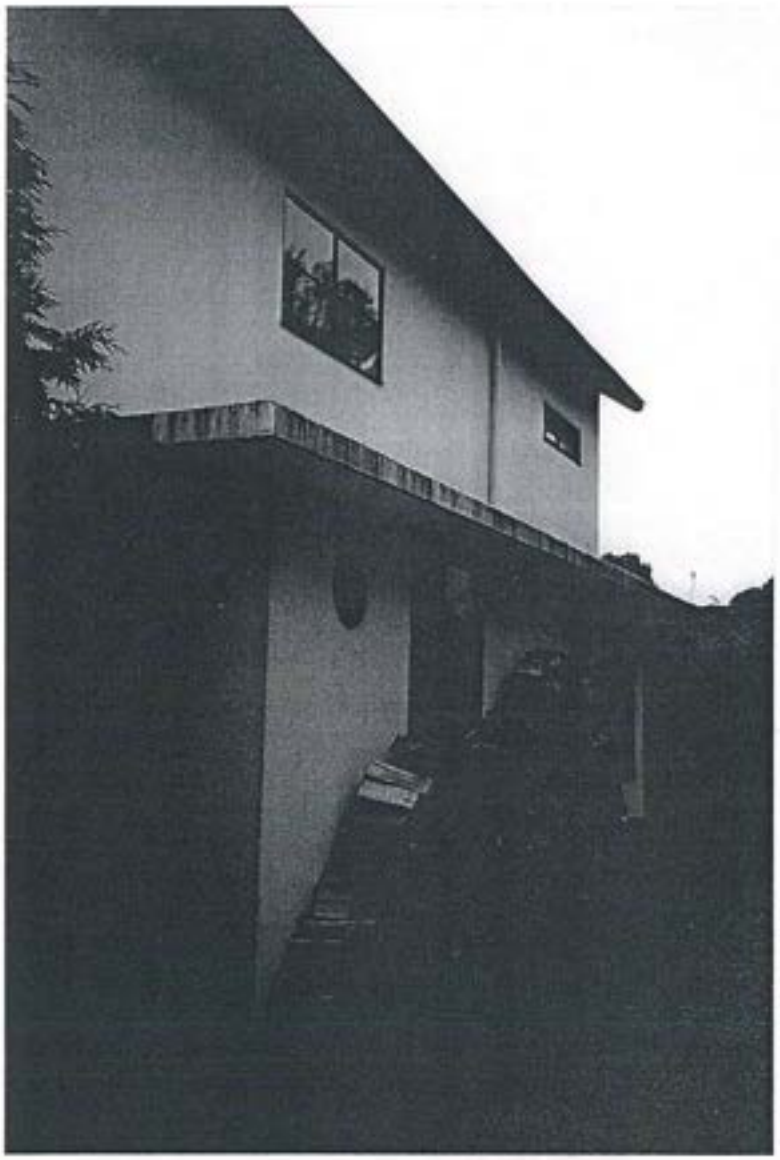

balkon
zijgevel

zijgevel

Rechterzijgevel
vanaf de weg gezien

Rechterzijgevel
naar de weg gezien

Adres	:	Oosterend 1/Oude Naarderweg 1
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	E 556 / E 557
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	boerderij
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	laat 17e/18e eeuw
Bouwtype	:	Larense halle-boerderij met dwarsdeel
Bouwstijl	:	bedrijfsgedeelte tot woonruimte verbouwd
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en [redacted]
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. febr. '86
Code H met nummer H 16	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer C 48	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 6/B 5
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	[redacted]
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

De bij deze boerderij oudst gebezigde baksteensoort bezit het Rijnformaat (in gebruik in de 17e en 18e eeuw). In de voorgevel bevindt de voordeur zich in het midden; het bovenlicht daarvan bevat een zgn. levensboom. Te linker- en rechterzijde van de voordeur twee schuiframen met een kleine roedenverdeling. De ramen zijn voorzien van gehele luiken. Links in de voorgevel bevindt zich een klein raam, waarboven de (vroegere) opkamer was.
Dit type ramen kwam in de laat 17e en 18e eeuw voor.
De topgevel is afgewerkt met zgn. vlechtingen. Het raam in de topgevel is niet origineel; waarschijnlijk heeft zich hier vroeger een luik of deur bevonden hebben, die toegang gaf tot de roggestrozolder.
De kap is in de volle lengte met riet gedekt.

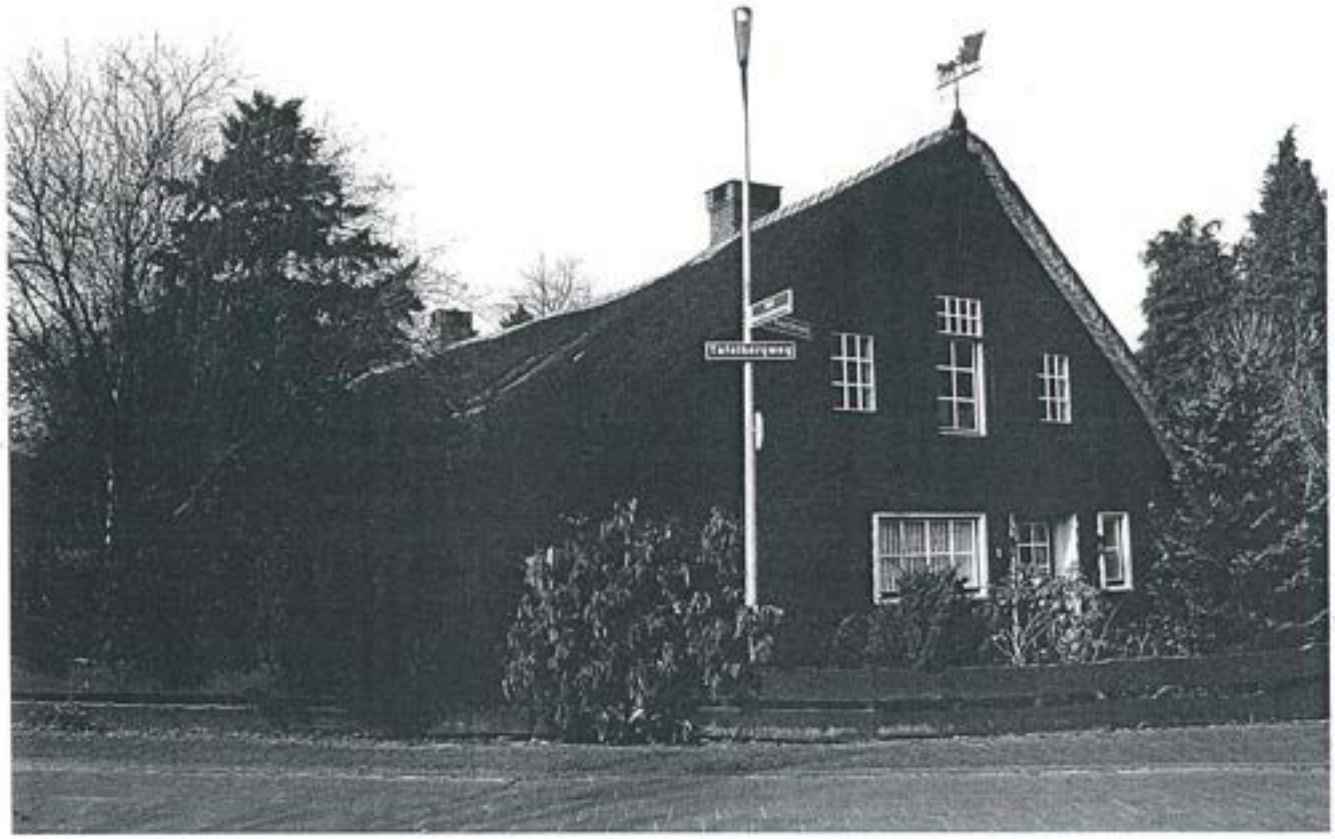
Het vroegere bedrijfsgedeelte bestaande uit dwarsdeel en potstallen is thans tot woning ingericht. Als gevolg daarvan daarmede is de zijgevel voorzien van niet originele deur- en raampartijen, op de plaats waar zich vroeger de zijbaanderdeuren en de staluitmestdeuren bevonden.

Het rieten dak, dat voorheen alleen boven de zijbaander was opgelicht, is thans over een veel grotere lengte opgelicht, waardoor een hogere zijgevel is ontstaan.

De voorgevel is zeer karakteristiek. Kijkende van de Wally Moesweg of, vanaf het open landje, ziet men de achterzijde van het Oosterend met de hoge bomen, en Singer op de achtergrond; een aantal rieten daken rijst als het ware uit de grond op.

Conclusie:
Ondanks deze ingrijpende wijzigingen is het totale beeld dermate typerend voor Laren, dat het pand behouden dient te blijven.
Het verdient overigens aanbeveling dat het pand wordt "teruggerestaureerd" naar de oorspronkelijke vorm.
B\monum11.st\B

Oosterend 1/Oude Naarderweg 1

Oosterend 1/Oude Naarderweg 1

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Oosterend 3-5
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 996 / 677
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	2 woonhuizen
Oorspr. bestemming	:	boerenwoningen / arbeiderswoningen - mogelijk weverswoningen
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	eind 18e eeuw aanbouw achterzijde 1936 door architect H.C. Elzinga (Laren), de toenmalige bewoner van no. 5.
Bouwtype	:	arbeiderswoningen
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juli 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Blok van twee arbeiderswoningen, gelegen in de rooilijn van het Oosterend. De woningen liggen ongeveer 4 meter van de weg af.
Het pand bevat twee woonlagen, de bovenste woonlaag bevindt zich in de kap.
Het woningblok op een langgerekte rechthoekige plattegrond is (met uitzondering van de voorgevel) boven een gecementeerde plint opgetrokken uit rode handvormbaksteen. Het metselverband is deels een kruisverband, deels een wildverband. De voorgevel vertoont diverse bouwsporen. De topgevel van no. 5 is deels in halfsteensverband gemetseld. Beide topgevels zijn voorzien van vlechtingen, terwijl de gevels rondom muurankers bevatten.

Het gehele pand wordt gedekt door een langgerekt zadeldak met de nok evenwijdig aan de weg. Op de nok staat in het midden een schoorsteen. Het dakvlak aan de straatzijde wordt slechts doorbroken door 2 gietijzeren dakvensters, aan de achterzijde door twee kleine dakkapellen. De dakbedekking bestaat uit rechtsdekkende gesmoorde Hollandse pannen aan de voorzijde, en

rode rechtsdekkende Hollandse pannen aan de achterzijde.
De voorgevel is voorzien van een groengeschilderde houten goot met witgeschilderde onderzijde rustend op witgeschilderde geprofileerde klossen.
De voorgevels van no. 3 en 5 alsmede de topgevel van no. 5 zijn voorzien van lekgoten met zwerfkeien, die ter hoogte van de deuren in de vorm van een halve cirkel uitlopen. No. 3 bevat daar bovendien een grote platte rode zwerfkei.
De vensters aan de voor- en zijgevels zijn voorzien van paneelluiken, deels groen, deels groen-rood geschilderd met witte stopverfkanten.
De kozijnen van nummer 5 zijn witgeschilderd, het raamhout en de deuren groen, de stopverfkanten wit.
Nummer 3 kent geen groen geschilderd raamhout.

Oosterend nummer 3

De voorgevel aan de straatzijde bevat enkele bouwsporen, zoals een dichtgemetselde nis met een halfronde bovenzijde voorzien van een halfsteens rollaag. Een deel van deze gevel is opgevuld met verschillende steensoorten. De luiken van de voorgevel van no. 3 zijn opgeklampt.
Links bevat de gevel een kozijn dat oorspronkelijk een schuifvenster bevatte. Alleen het vaste gedeelte met roedenverdeling (4x2 = bxh) rest daarvan nog. Het oorspronkelijk beweegbare deel is vervangen door een naar binnen stolpend venster zonder roedenverdeling, terwijl de gevel onder de onderdorpel eveneens tegelijkertijd vervangen is.
Rechts van dit venster bevindt zich beneden in de gevel de dichtgemetselde nis. Schuin daaronder bevindt zich een identiek segmentvormig bouwspoor.
Rechts hiervan bevindt zich een kozijn die de eigenlijke voordeur bevat (de huidige voordeur bevindt zich in de achtergevel). De deur is deelbaar en bevat in het bovenste deel een venster. Boven de deur bevindt zich een bovenlicht met roedenverdeling in de vorm van een liggende ruit.
Rechts van de deur bevindt zich een schuifvenster met in het beweegbare deel een roedenverdeling van 3x2 en in het vaste deel van 4x2.

De zijgevel bevat op de begane grond twee kozijnen met naar binnen stolpende ramen zonder roedenverdeling. Op de verdieping bevindt zich een kozijn met naar buiten stolpende ramen met 1x3 roeden. Het muurwerk boven de vensters is ter plaatse voorzien van halfsteens rollagen; de vensters op de begane grond zijn tevens aan de onderzijde voorzien van een halfsteens rollaag alsmede een terugliggende platte laag. De topgevel is uitgevoerd als tuitgevel en bevat cementen afdekplaten. Links bevindt zich een recente schoorsteen.

De achtergevel bevat rechts een kozijn met naar buiten stolpende ramen zonder roedenverdeling. Links daarvan bevindt zich een aanbouw uit 1936 naar ontwerp van architect Elzinga. De aanbouw kent een plat dak en houten goten. De muren zijn gemetseld in

halfsteensverband. De zijgevel van de aanbouw bevat de huidige voordeur. Het dak kent ter plaatse een overstek. De achtergevel bevat links een drielichtkozijn met bovenlichten, uitgevoerd als klepramen met verticale roeden. Daarnaast bevinden zich twee klepramen identiek aan deze bovenlichten. Het muurvlak is rechts voorzien van een uitsparing, ter hoogte van het overstek bij de voordeur. Het dakschild van het eigenlijke pand wordt links doorbroken door een houten dakkapel, een tweelichtkozijn met naar binnen draaiende ramen voorzien van kruisroeden.

Oosterend nummer 5

De voorgevel bevat links een schuifvenster met een roedenverdeling van 3x2 in het beweegbare deel en 4x2 in het vaste deel. Rechts van dit venster bevindt zich de oorspronkelijke voordeur die deelbaar is en een venster dat kruisroeden in het bovenste deel bevat. De deur is gevat in een kozijn waarvan ook het bovenlicht deel uitmaakt. dit bovenlicht kent een verdeling van 3x1 roeden. Rechts van dit kozijn bevindt zich een schuifvenster dat identiek is aan het hiervoor beschrevene.

De zijgevel bevat op de begane grond een vierlichtkozijn met naar binnen draaiende ramen zonder roedenverdeling. De gevel is ter plaatse van de boven- en onderzijde van dit kozijn voorzien van halfsteens rollagen. Op de verdieping bevat de gevel een tweelichtkozijn met naar buiten draaiende ramen voorzien van 1x2 roeden. De gevel is aan de bovenzijde van dit kozijn afgewerkt met een rollaag.
de topgevel is voorzien van oren en een tuit. De tuitgevel is afgewerkt met cementen afdekplaten.

De achtergevel bevat over de gehele breedte een aanbouw daterend uit 1936. Deze is koud tegen de gevel aangezet en gemetseld in halfsteensverband. De aanbouw kent houten goten en een plat dak. Tegen de zijgevel bevat de aanbouw een schoorsteen. De achtergevel bevat links een drielichtkozijn met vensters zonder roedenverdeling, en rechts de huidige hoofdingang.
De ingang omvat een kozijn met een deelbare deur met venster in het bovendeel. Los daarvan zijn ter weerszijden hiervan in de gevel twee vensters aangebracht. Daarvoor bevindt zich een houten portiek met vensters en een deur. Het portiek wordt afgedekt door een lessenaardak.
Het rechterdeel van de aanbouw bevatte oorspronkelijk de wasschuur. Deze is later uitgebouwd tot een garage. Het geheel bestaat uit houten gepotdekselde delen. Het garagedak is uitgevoerd als lessenaardak.
Het dakschild van het eigenlijke woonhuis wordt doorbroken door een houten dakkapel met een tweelichtkozijn en naar binnen draaiende ramen voorzien van kruisroeden.

De interieurs van beide panden omvatten de originele ruimten die vroeger in gebruik waren als bedsteden. Tevens hebben beide panden een schouw met diverse soorten tegels, waaronder motieven met zeedieren, ruiters en mangaankleurige tegels. Deze zijn

mogelijk afkomstig uit een ouder pand, doch waren reeds in de 19e eeuw in dit pand aanwezig.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van <u>architectuurhistorische waarde</u> voor Laren:
- vanwege het bouwtype, de gave hoofdvorm, de gevelindeling, dakbedekking en de originele vensters en deuren in de voorgevel;
- als onderdeel van de oudste nog aanwezige bebouwing van het dorp.

Het pand is van <u>beeldbepalende waarde</u> voor Laren:
- vanwege de ligging in een buurtschapje met diverse oude panden waaronder veel boerderijen
- vanwege de ligging ten opzichte van Oosterend 7 en 9, dat parallel aan dit blok gelegen is, en het pand Oosterend 11 (Rijksmonument).

Het pand verdient bescherming inclusief de bouwvolumes en detaillering van de achtergevel.
Belangrijk is voorts (alhoewel nauwelijks zichtbaar vanaf de straatzijde) de ligging t.o.v. het blok arbeiderswoningen Oosterend 7-9, dat mogelijk uit dezelfde tijd dateert.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1980, 117
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, nr. 2120 (1936)

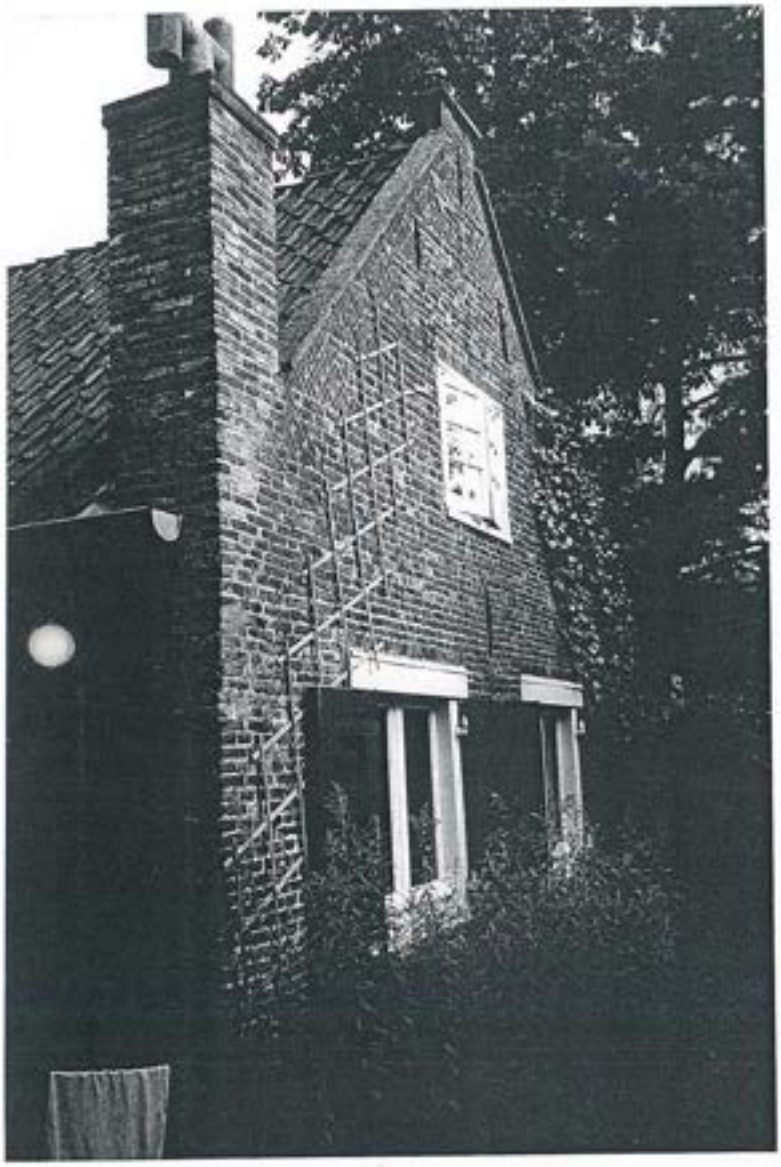

voorgevel linkerdeel

voorgevel rechterdeel

zijgevel (2x)

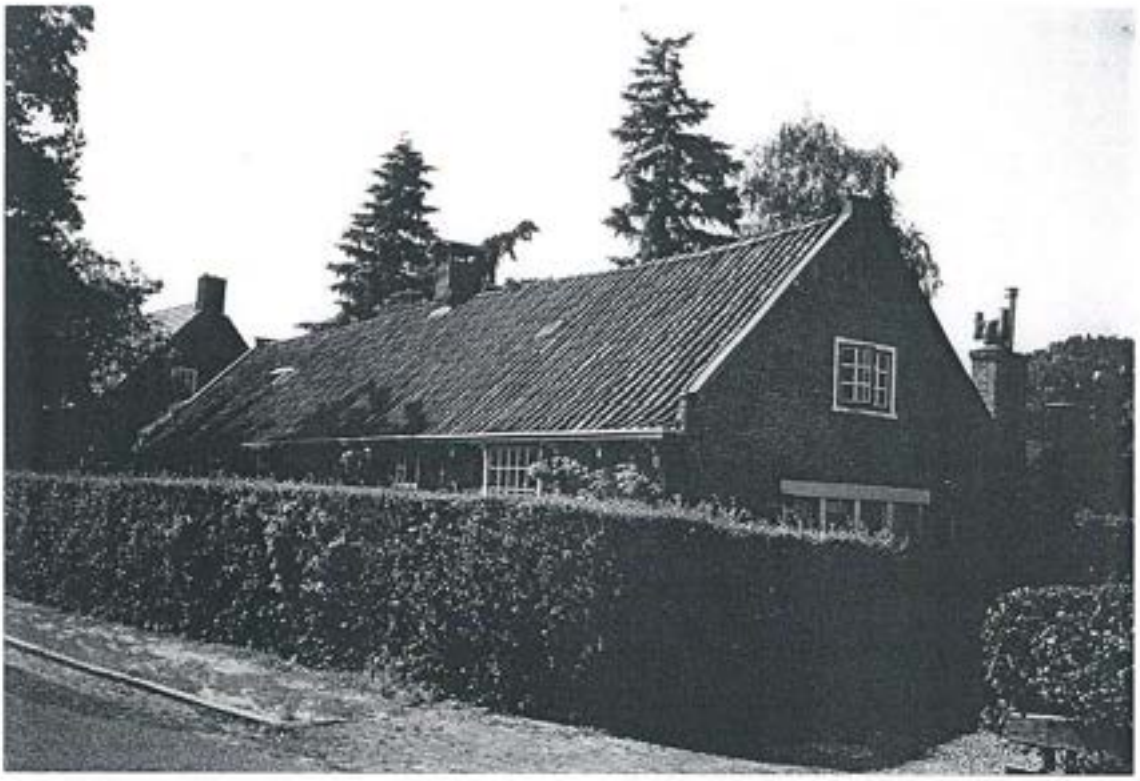

achtergevel

achtergevel

Aanzicht nr. 3 en 5 naar het Zuiden

topgevel

topgevel

gevel straatzijde

venster; rechts Oosterend 11

achtergevel

achtergevel

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Oosterend 3-5
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 996 / 677
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	2 woonhuizen
Oorspr. bestemming	:	boerenwoningen / arbeiderswoningen - mogelijk weverswoningen
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	eind 18e eeuw aanbouw achterzijde 1936 door architect H.C. Elzinga (Laren), de toenmalige bewoner van no. 5.
Bouwtype	:	arbeiderswoningen
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juli 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Blok van twee arbeiderswoningen, gelegen in de rooilijn van het Oosterend. De woningen liggen ongeveer 4 meter van de weg af.
Het pand bevat twee woonlagen, de bovenste woonlaag bevindt zich in de kap.
Het woningblok op een langgerekte rechthoekige plattegrond is (met uitzondering van de voorgevel) boven een gecementeerde plint opgetrokken uit rode handvormbaksteen. Het metselverband is deels een kruisverband, deels een wildverband. De voorgevel vertoont diverse bouwsporen. De topgevel van no. 5 is deels in halfsteensverband gemetseld. Beide topgevels zijn voorzien van vlechtingen, terwijl de gevels rondom muurankers bevatten.

Het gehele pand wordt gedekt door een langgerekt zadeldak met de nok evenwijdig aan de weg. Op de nok staat in het midden een schoorsteen. Het dakvlak aan de straatzijde wordt slechts doorbroken door 2 gietijzeren dakvensters, aan de achterzijde door twee kleine dakkapellen. De dakbedekking bestaat uit rechtsdekkende gesmoorde Hollandse pannen aan de voorzijde, en

rode rechtsdekkende Hollandse pannen aan de achterzijde.
De voorgevel is voorzien van een groengeschilderde houten goot met witgeschilderde onderzijde rustend op witgeschilderde geprofileerde klossen.
De voorgevels van no. 3 en 5 alsmede de topgevel van no. 5 zijn voorzien van lekgoten met zwerfkeien, die ter hoogte van de deuren in de vorm van een halve cirkel uitlopen. No. 3 bevat daar bovendien een grote platte rode zwerfkei.
De vensters aan de voor- en zijgevels zijn voorzien van paneelluiken, deels groen, deels groen-rood geschilderd met witte stopverfkanten.
De kozijnen van nummer 5 zijn witgeschilderd, het raamhout en de deuren groen, de stopverfkanten wit.
Nummer 3 kent geen groen geschilderd raamhout.

Oosterend nummer 3

De voorgevel aan de straatzijde bevat enkele bouwsporen, zoals een dichtgemetselde nis met een halfronde bovenzijde voorzien van een halfsteens rollaag. Een deel van deze gevel is opgevuld met verschillende steensoorten. De luiken van de voorgevel van no. 3 zijn opgeklampt.
Links bevat de gevel een kozijn dat oorspronkelijk een schuifvenster bevatte. Alleen het vaste gedeelte met roedenverdeling (4x2 = bxh) rest daarvan nog. Het oorspronkelijk beweegbare deel is vervangen door een naar binnen stolpend venster zonder roedenverdeling, terwijl de gevel onder de onderdorpel eveneens tegelijkertijd vervangen is.
Rechts van dit venster bevindt zich beneden in de gevel de dichtgemetselde nis. Schuin daaronder bevindt zich een identiek segmentvormig bouwspoor.
Rechts hiervan bevindt zich een kozijn die de eigenlijke voordeur bevat (de huidige voordeur bevindt zich in de achtergevel). De deur is deelbaar en bevat in het bovenste deel een venster. Boven de deur bevindt zich een bovenlicht met roedenverdeling in de vorm van een liggende ruit.
Rechts van de deur bevindt zich een schuifvenster met in het beweegbare deel een roedenverdeling van 3x2 en in het vaste deel van 4x2.

De zijgevel bevat op de begane grond twee kozijnen met naar binnen stolpende ramen zonder roedenverdeling. Op de verdieping bevindt zich een kozijn met naar buiten stolpende ramen met 1x3 roeden. Het muurwerk boven de vensters is ter plaatse voorzien van halfsteens rollagen; de vensters op de begane grond zijn tevens aan de onderzijde voorzien van een halfsteens rollaag alsmede een terugliggende platte laag. De topgevel is uitgevoerd als tuitgevel en bevat cementen afdekplaten. Links bevindt zich een recente schoorsteen.

De achtergevel bevat rechts een kozijn met naar buiten stolpende ramen zonder roedenverdeling. Links daarvan bevindt zich een aanbouw uit 1936 naar ontwerp van architect Elzinga. De aanbouw kent een plat dak en houten goten. De muren zijn gemetseld in

halfsteensverband. De zijgevel van de aanbouw bevat de huidige voordeur. Het dak kent ter plaatse een overstek. De achtergevel bevat links een drielichtkozijn met bovenlichten, uitgevoerd als klepramen met verticale roeden. Daarnaast bevinden zich twee klepramen identiek aan deze bovenlichten. Het muurvlak is rechts voorzien van een uitsparing, ter hoogte van het overstek bij de voordeur. Het dakschild van het eigenlijke pand wordt links doorbroken door een houten dakkapel, een tweelichtkozijn met naar binnen draaiende ramen voorzien van kruisroeden.

Oosterend nummer 5

De voorgevel bevat links een schuifvenster met een roedenverdeling van 3x2 in het beweegbare deel en 4x2 in het vaste deel. Rechts van dit venster bevindt zich de oorspronkelijke voordeur die deelbaar is en een venster dat kruisroeden in het bovenste deel bevat. De deur is gevat in een kozijn waarvan ook het bovenlicht deel uitmaakt. dit bovenlicht kent een verdeling van 3x1 roeden. Rechts van dit kozijn bevindt zich een schuifvenster dat identiek is aan het hiervoor beschrevene.

De zijgevel bevat op de begane grond een vierlichtkozijn met naar binnen draaiende ramen zonder roedenverdeling. De gevel is ter plaatse van de boven- en onderzijde van dit kozijn voorzien van halfsteens rollagen. Op de verdieping bevat de gevel een tweelichtkozijn met naar buiten draaiende ramen voorzien van 1x2 roeden. De gevel is aan de bovenzijde van dit kozijn afgewerkt met een rollaag.
de topgevel is voorzien van oren en een tuit. De tuitgevel is afgewerkt met cementen afdekplaten.

De achtergevel bevat over de gehele breedte een aanbouw daterend uit 1936. Deze is koud tegen de gevel aangezet en gemetseld in halfsteensverband. De aanbouw kent houten goten en een plat dak. Tegen de zijgevel bevat de aanbouw een schoorsteen. De achtergevel bevat links een drielichtkozijn met vensters zonder roedenverdeling, en rechts de huidige hoofdingang.
De ingang omvat een kozijn met een deelbare deur met venster in het bovendeel. Los daarvan zijn ter weerszijden hiervan in de gevel twee vensters aangebracht. Daarvoor bevindt zich een houten portiek met vensters en een deur. Het portiek wordt afgedekt door een lessenaardak.
Het rechterdeel van de aanbouw bevatte oorspronkelijk de wasschuur. Deze is later uitgebouwd tot een garage. Het geheel bestaat uit houten gepotdekselde delen. Het garagedak is uitgevoerd als lessenaardak.
Het dakschild van het eigenlijke woonhuis wordt doorbroken door een houten dakkapel met een tweelichtkozijn en naar binnen draaiende ramen voorzien van kruisroeden.

De interieurs van beide panden omvatten de originele ruimten die vroeger in gebruik waren als bedsteden. Tevens hebben beide panden een schouw met diverse soorten tegels, waaronder motieven met zeedieren, ruiters en mangaankleurige tegels. Deze zijn

mogelijk afkomstig uit een ouder pand, doch waren reeds in de 19e eeuw in dit pand aanwezig.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van <u>architectuurhistorische waarde</u> voor Laren:
- vanwege het bouwtype, de gave hoofdvorm, de gevelindeling, dakbedekking en de originele vensters en deuren in de voorgevel;
- als onderdeel van de oudste nog aanwezige bebouwing van het dorp.

Het pand is van <u>beeldbepalende waarde</u> voor Laren:
- vanwege de ligging in een buurtschapje met diverse oude panden waaronder veel boerderijen
- vanwege de ligging ten opzichte van Oosterend 7 en 9, dat parallel aan dit blok gelegen is, en het pand Oosterend 11 (Rijksmonument).

Het pand verdient bescherming inclusief de bouwvolumes en detaillering van de achtergevel.
Belangrijk is voorts (alhoewel nauwelijks zichtbaar vanaf de straatzijde) de ligging t.o.v. het blok arbeiderswoningen Oosterend 7-9, dat mogelijk uit dezelfde tijd dateert.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1980, 117
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, nr. 2120 (1936)

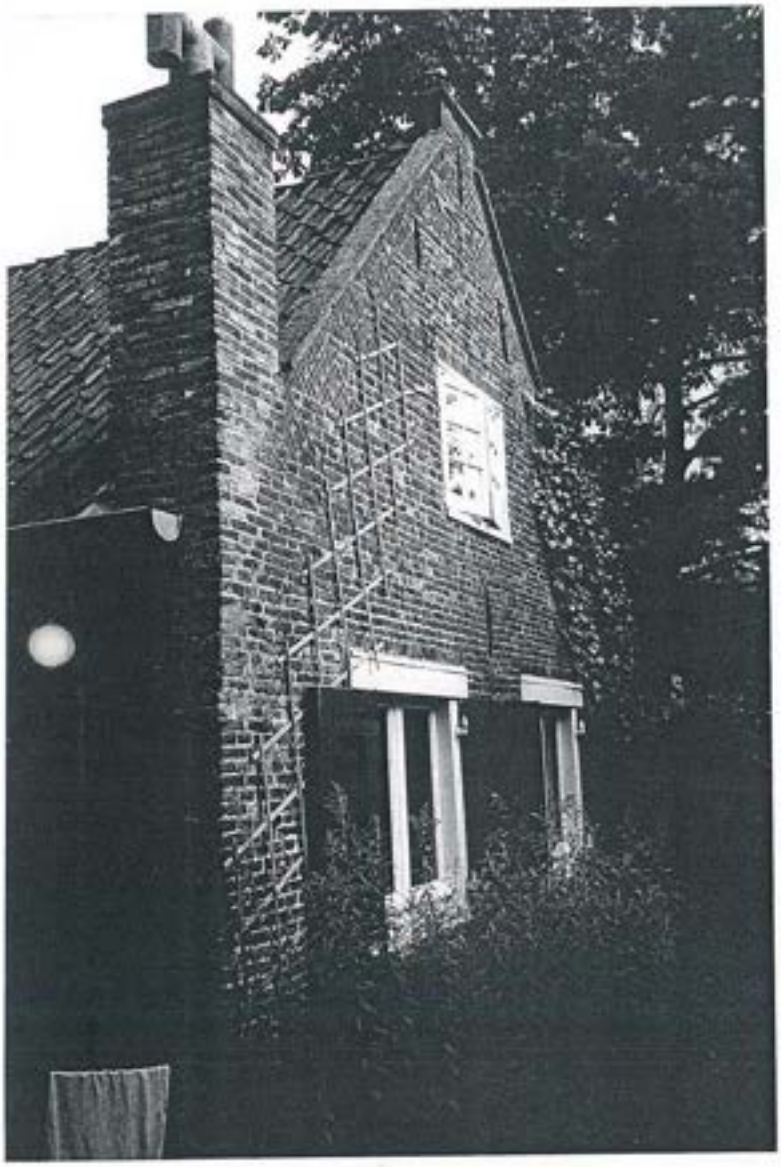

voorgevel linkerdeel

voorgevel rechterdeel

zijgevel (2x)

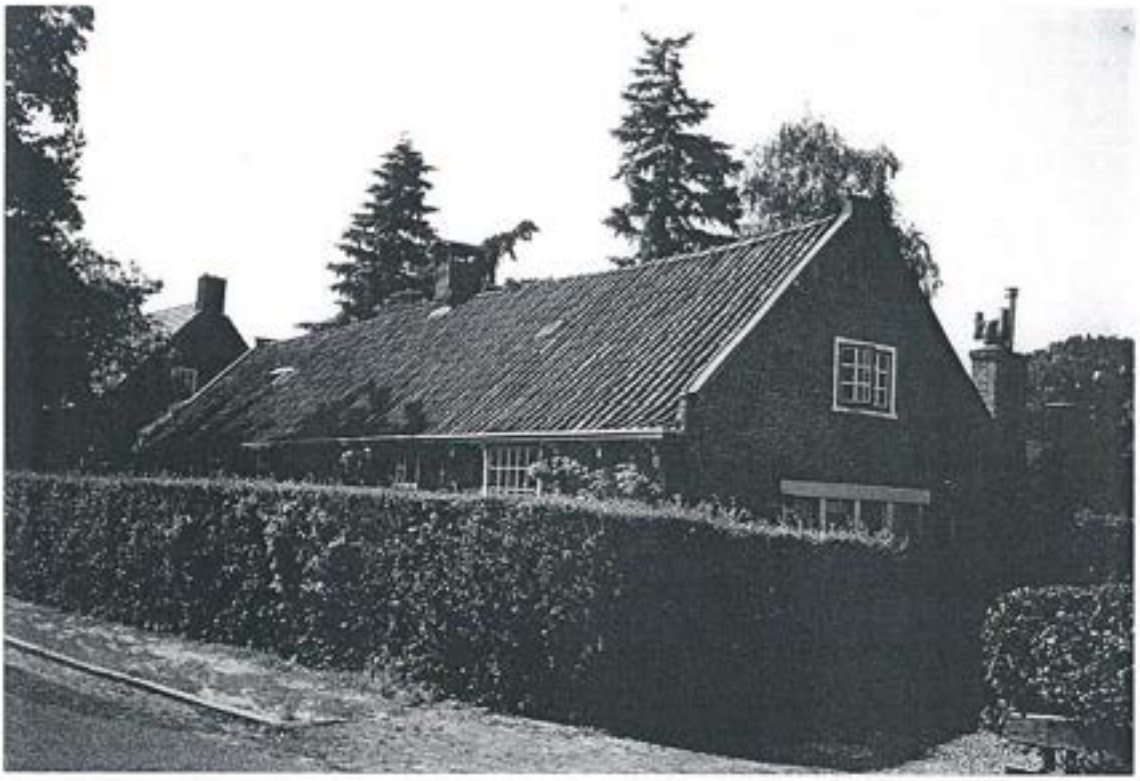

achtergevel

achtergevel

Aanzicht nr. 3 en 5 naar het Zuiden

topgevel

topgevel

gevel straatzijde

venster; rechts Oosterend 11

achtergevel

achtergevel

4.1
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Oud Blaricummerweg 21a**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**Gooische Schoolvereniging**
Huidige bestemming	:	**basisschool**
Oorspronkelijke bestemming	:	**school**
Architect	:	**J. Ingenohl**
Opdrachtgever	:	**Gooische Schoolvereniging**
Bouwjaar	:	**1906**
Bouwtype	:	**schoolgebouw**
Bouwstijl	:	**traditioneel**
Datum opname	:	**december 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e 5.1.2e
Opmerkingen	:	In 1929 is het gebouw onderkelder en in 1993 en 1994 is de zolderverdieping verbouwd. In 2006 is een aanbouw aan de achterzijde gerealiseerd. De bescherming omvat de beschreven onderdelen zoals aangegeven op de bijgevoegde plattegrond.

Inleiding:

In 1903 werd door de familie Loeber het Zonnehoefschooltje opgericht. In 1905 ging deze particuliere school over in de 'NV Gooische Schoolvereniging'. Zij gaf aan architect J. Ingenohl de opdracht om een nieuw schoolgebouw te bouwen. In augustus 1906 diende hij een aanvraag in bij het College van B&W die binnen een week werd goedgekeurd. In 1907 werd het gebouw geopend.
In zijn eerste ontwerp had Ingenohl trapgevels bij de voor- en zijgevels bedacht en een kleine beltoren midden op het dak, maar deze zijn niet uitgevoerd. Ook de hier getekende ramen zijn niet uitgevoerd, evenals de voorgestelde parkaanleg.

Omschrijving:
Het vrijstaande schoolgebouw is door een groot voorplein met een hek op een ruime afstand van de Oud Blaricummerweg gelegen. Het pand is opgetrokken op een samengestelde plattegrond, bestaande uit een rechthoekig hoofdgebouw met op de noordoostelijke hoek een uitbouw met een L-vormige plattegrond. Tegen de oostelijke zijde is een uitbouw geplaatst op

een vierkante plattegrond, gelegen in de hoek tussen het hoofdgebouw en de noordoostelijke uitbouw. Het gebouw telt twee bouwlagen en een kap, waarbij op de noordwestelijke hoek van het hoofdgebouw drie bouwlagen telt. De uitbouw op de oostelijke zijde is één bouwlaag hoog. De muren zijn opgetrokken in baksteen in Vlaams metselverband.
Het dak wordt gevormd door een omlopend schilddak, met op de noordwestelijke hoek een hoger volledig schilddak. De hoeken worden bekroond met kleine loden, schoorsteenachtige opbouwen. De dakschilden zijn gedekt met gesmoorde Hollandse pannen. De uitbouw tegen oostelijke gevel heeft een plat dak.
De voorgevel (zuid) is geheel symmetrisch. In het midden van de eerste bouwlaag is de toegangsdeur geplaatst. De deur is door een natuurstenen lijst omgeven, waarbij het bovenlicht is opgenomen in een tempelfront. Aan weerszijden van de deur is een klein vierkant venster geplaatst. Aan de andere zijde van deze vensters zijn twee naast elkaar geplaatste vensters aangebracht met kruiskozijnen. De onderste ramen hebben ieder een luik en de bovenste ramen hebben een roedenverdeling. Op de tweede bouwlaag zijn zes vensters met kruiskozijnen aangebracht, waarbij de onderste ramen een luik hebben. In het dakvlak zijn drie getoogde dakkapellen geplaatst.
De achtergevel (noord) bestaat uit twee delen. Geheel links is de achtergevel van de uitbouw op de noordoostelijke hoek en rechts is de achtergevel van het hoofdgebouw. Voor de achtergevel van de uitbouw is op de begane grond een recente aanbouw geplaatst (2006), die niet tot het beschermde gedeelte wordt gerekend. In de achtergevel van de uitbouw bevindt zich op de eerste verdieping een liggend venster. In het dakvlak is een getoogde dakkapel aangebracht. Tegen de achtergevel van het hoofdgebouw is een nieuwe aanbouw geplaatst, die niet wordt beschermd. In de achtergevel van het hoofdgebouw zijn op de tweede verdieping links twee vensters aangebracht. Rechts van deze vensters is een nieuwe deuropening met een zijlicht aangebracht. Oorspronkelijk was hier ook een venster geplaatst. Rechts van deze nieuwe deuropening is een vierde venster. In het dakvlak van dit gedeelte zijn vier dakkapellen geplaatst, waarbij de linker dakkapel getoogd is.
De linkerzijgevel (west) bestaat uit twee delen, waarbij links de zijgevel van de uitbouw op de noordoostelijke hoek is gelegen en rechts de zijgevel van het hoofdgebouw. Voor de zijgevel van de uitbouw ligt een nieuwe onbeschermde uitbouw. In het dakvak is een getoogde dakkapel geplaatst. In de zijgevel van het hoofdgebouw is op de begane grond een deur geplaatst. Rechts van deze deur zijn drie vierkante ramen aangebracht. Het gedeelte van de gevel met de deuropening op de begane grond telt drie bouwlagen. Op de eerste en de tweede verdieping van dit gedeelte zijn telkens twee vensteropeningen naast elkaar geplaatst. De vensters op de eerste verdieping hebben kruiskozijnen en de onderste ramen zijn voorzien van luiken en de bovenste ramen hebben een roedenverdeling. Rechts van dit gevelgedeelte is een groot staand venster geplaatst, dat zich strekt over de gehele eerste verdieping. Het kozijn is geheel vernieuwd. Het meest rechter gedeelte van deze gevelzijde is geheel blind.
De rechtergevel (oost) bestaat uit drie delen. Geheel links is de zijgevel van het hoofdgebouw en geheel rechts is de naar voren gelegen zijgevel van de uitbouw op de noordoostelijke hoek. In de hoek tussen deze twee delen is het derde gevelgedeelte gelegen van de lage uitbouw op de oostelijke zijde. In de gevel van het hoofdgebouw bevinden zich op de eerste verdieping twee kleine vensters. In het dakvlak zijn twee dakkapellen aangebracht. Rechts van deze dakkapellen staat een schoorsteen, die met schoorsteenankers aan het dak is bevestigd. De gevel van de lage uitbouw heeft links een deur en rechts een venster met een kruiskozijn met luiken bij de onderste ramen. In de gevel van de uitbouw op de noordoostelijke hoek zijn op de eerste en de tweede bouwlaag vijf vensters met kruiskozijnen aangebracht, waarbij de bovenste ramen een roedenverdeling hebben. In het dakvlak zijn twee dakkapellen aangebracht.

Voor het voorplein van het gebouw staat een smeedijzeren hekwerk, waarin de naam van de Gooische Schoolvereeniging is opgenomen. Dit hekwerk valt tevens onder de bescherming. De ruimte tussen school en weg is van stedenbouwkundige waarde in relatie tot het object.

Redengevende omschrijving

Het schoolgebouw is van architectuurhistorische waarde:

- vanwege het bouwtype, als een herkenbaar schoolgebouw uit het begin van de 20ste eeuw.

Tevens is het pand van cultuurhistorische waarde:

- vanwege haar zeldzaamheid als een vroeg voorbeeld van een particuliere lagere school

Het pand is van situationele en ensemblewaarde

- door de samenhang tussen het pand en het daarvoor gelegen voorplein en het hekwerk.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Loeff, K., *Op naar School. Wandel- en fietsroute langs schoolgebouwen in Laren en Blaricum*, Laren, 1997

6.7
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Oud Blaricummerweg 40**
Kadastrale aanduiding	**:**
Naam	**: De Egelantier**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelierwoning**
Architect	**: N. Rigter (1887-1977)**
Opdrachtgever	**: Simon Moulijn (1866-1948)**
Bouwjaar	**: 1903**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**:**
Datum opname	**: 11 mei 2006**
Naam inventarisator	**:** 5.1.2e
Opmerkingen	**:** - Dit ontwerp is twee keer uitgevoerd: in Heemstede staat een identieke versie van dit pand. **-** Mogelijk bevinden zich onder witgeschilderd muurwerk nog meer schilderingen van Rie Cramer.

Inleiding:
In 1903 ontwierp architect N. Rigter deze atelierwoning. In 1935 is een ontwerp gemaakt door architect Blaisse, om het huis tot twee woningen te verbouwen, waarbij het atelier zou verdwijnen. Dit ontwerp is niet uitgevoerd.
Kunstenares Rie Cramer (1887-1977) bewoonde in de periode na de Tweede Wereldoorlog acht jaar in 'De Egelantier' enkele kamers, waarna zij naar Mallorca vertrok. Uiteindelijk is zij op 89-jarige leeftijd in Laren overleden. Rie Cramer is bekend van haar tekeningen, etsen, lithografieën en illustraties van kinderboeken, onder andere de sprookjesboeken van Hans Christiaan Andersen. Daarnaast schreef zij kinderboeken, romans en toneelstukken. In de villa 'De Egelantier' heeft zij enkele muurschilderingen aangebracht, die onder de bescherming vallen.

Omschrijving:
De villa is vrij en evenwijdig gelegen aan de Oud Blaricummerweg. Het pand is opgetrokken op een samengestelde plattegrond met twee bouwlagen een met rode pannen gedekte kap. De plattegrond wordt gevormd door een L-vormig bouwblok met een uitbouw tegen de achterzijde en een serre tegen de zuidwestelijke zijde. De

kap bestaat uit een hoog schilddak dat aan de achterzijde uitloopt in een lessenaardak boven de uitbouw. Tegen de zuidwestelijke zijde is een zadeldak geplaatst over de gehele diepte van het huis, waarbij een deel overgaat in een lessenaardak boven de serre. Op de noordelijke hoek zijn twee zadeldak tegen het schilddak geplaatst. De gehele atelierwoning is aan de buitenzijde gestuukt. Karakteristiek voor deze villa is dat vrijwel alle vensters een kleine roedenverdeling hebben.
De voorgevel (noordwest) wordt gekarakteriseerd door de twee topgevels met daartussen de teruggelegen hoofdentree en een balkon. De hoofdentree is opvallend door de toog boven het kleine portiek en de zij- en bovenlichten die deze toog volgen in hun vorm. Verder wordt de gevel gekenmerkt door de horizontale sierlijsten op de gevel en de symmetrische indeling van de vensters, met uitzondering van het venster bij de serre.
De achtergevel (zuidoost) wordt onder meer gekenmerkt door de uitspringende uitbouw, nagenoeg midden in de gevel en de topgevel, links in de gevel. De vensters en deuren zijn onregelmatig verdeelt in de gevel.
De linker zijgevel (noordoost) wordt bepaald door de topgevel van het atelier met het ateliervenster. Tevens bepaald de eenvoudige zijgevel van de uitbouw aan de achterzijde deze gevelzijde.
De rechter zijgevel (zuidwest) wordt gekarakteriseerd door de na voren gelegen serre, het erkervormige venster en de midden in de gevel geplaatste schoorsteen.

In het interieur zijn drie schilderingen van Rie Cramer zichtbaar bewaard gebleven. Twee schilderingen bevinden zich op de muren van de overloop op de eerste verdieping en verbeelden delen van het kerstverhaal met de drie koningen en twee herders. De derde schildering bevindt zich naast de voordeur in de hal.

Redengevende omschrijving:

De atelierwoning is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- als uitdrukking van de kunstenaarscultuur in Laren
- als voormalig woonhuis van kunstenares en illustrator Rie Cramer

De villa is van architectuurhistorische waarde:
- als voorbeeld van een gaaf bewaarde atelierwoning in Laren aan het begin van de 20ste eeuw.
- vanwege de bijzondere detaillering bij onder meer de vensters
- vanwege de schilderingen van Rie Cramer.
- vanwege de bijzondere samenhang tussen het interieur en het exterieur, voornamelijk bij het atelier.

De villa is van ensemblewaarde/ situationele waarde:
- door haar ligging aan de Oud Blaricummerweg te midden van het groen en andere villa's uit dezelfde periode.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht
Pol, Gé van de, *Laren rijk aan monumenten*, Laren (N.H.) 1982, p. 143

Oude foto van de Egelantier, vlak na de bouw.

De voorgevel (noordwest)

De voorgevel (noordwest)

De achtergevel (zuidoost)

De achtergevel (zuidoost), met onder tevens de zijgevel van de uitbouw.

De linker zijgevel (noordoost)

De rechter zijgevel (zuidwest)

De rechter zijgevel (zuidwest) met een deel van de voorgevel (noordwest)

3.9
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Oude Drift 1**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**De wilde Zwanen / Singer Laren**
Huidige bestemming	:	**Museum en concertzaal**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Woonhuis, museum**
Architect	:	**Wouter Hamdorff**
Opdrachtgever	:	**William en Anna Singer**
Bouwjaar:	:	**1911 (woonhuis), 1954, 1959**
Bouwtype	:	**Woonhuis / museumgebouw / concertzaal**
Bouwstijl	:	**N.v.t.**
Datum opname	:	**mei 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	**Onder de bescherming vallen alleen de oorsponkelijke villa uit 1911 en het tuinhuis/Capitool; zie bijlage kadastrale kaart.**

Inleiding:

In 1911 ontwierp de Hilversumse architect J.W. Hanrath een landhuis met atelier voor het Amerikaanse echtpaar William en Anna Singer, genaamd 'De Wilde Zwanen'.
Oorspronkelijk was de villa van een rieten kap voorzien.
Het schildersatelier van Singer week in 1954 voor een museum, dat werd gebouwd naar aanleiding van de oprichting van de Singer Memorial Foundation. Architect Wouter Hamdorff ontwierp het museum en de concertzaal, respectievelijk aan de rechter- en linkerzijde van de villa. Een gedeelte van de voortuin werd bestraat en dient thans als rondrit en aan de Oude Drift en als parkeerruimte. De plaats van de bomen geeft een indruk van de oude tuingrens. In 1959 en 1962 werd het museum uitgebreid, eveneens naar ontwerp van W. Hamdorff. R.H.M. Magnee, medewerker van architect W.M. Dudok, ontwierp de verbouwing van het prentenkabinet in 1968. De zaal van het concertgebouw werd in 1989 gewijzigd, in 1994 volgde de verbouwing van het museum door architect H.J. Henket. De villa maakt sinds 1954 onderdeel uit van het museum; de benedenverdieping is openbaar toegankelijk en wordt gebruikt als horecagedeelte / foyer en ten behoeve van de keuken en administratie, op de eerste verdieping zetelt de staf van Singer Laren. De rieten kap is vervangen door leien.

De tuinaanleg rond de villa was van de hand van Leonard Springer, in samenwerking met G. Bleeker. Met de bouw van het museum is de aanleg ingrijpend gewijzigd. Op de plek van de plantenkas werd tegen het tuinhuis/Capitool een berceau gezet. Alleen het tuinhuis valt onder de bescherming. De concertzaal, het museum en de tuin vallen eveneens buiten de bescherming doch zijn beeldbepalend voor het complex.

Omschrijving:

Aan de Oude Drift gelegen Singer Memorial Foundation, bestaande uit de villa 'De Wilde Zwanen', het museumgedeelte (beeldbepalend), een concertzaal (beeldbepalend), een tuinhuis.
De villa is in baksteen opgetrokken op een vrije plattegrond en telt twee bouwlagen onder een samengestelde, met rode leien gedekte kap met wolfseinden. De plattegrond en indeling van het pand waren bepalend voor de verschijningsvorm. De houten vensters zijn voorzien van glas-in-loodruiten. De voorgevel aan de Oude Drift bestaat uit twee vooruitstekende bouwdelen met een kleine tussenruimte, die wordt afgeschermd met een muurtje en waarachter in het linker deel het trappenhuis van de villa is gesitueerd.
De hoofdentree bevindt zich asymmetrisch geplaatst in het linker bouwdeel. De deur is te bereiken middels een stoep met drie treden. De stoep wordt geflankeerd door twee muurtjes met hardstenen bollen en overdekt door een houten afdak op geprofileerde klossen. De voordeur is een dubbele houten deur met ter weerszijden een smal venster. Rechts van deze entree is een venster geplaatst. De top van dit geveldeel bevat een drielichtsvenster.
Links van dit vooruitspringende geveldeel bevat de gevel enkele vensters. In de linker zijgevel is een aansluiting gemaakt naar de concertzaal, die buiten de bescherming valt.
Rechts van het vooruitspringende geveldeel is de gevel blind met uitzondering van een glas-in-loodvenster met halfronde bovenzijde ter plaatse van het trappenhuis. Een tussenlid met een deur en op verdiepingniveau teruggelegen een venster verbindt dit deel van de villa met het vooruitspringende rechter deel. Dit deel van de voorgevel bevat een tweede deur met stoep, zijlichten en houten afdak, allen in verschijningsvorm ondergeschikt aan de hoofdentree. Ter weerszijden bevindt zich nog een venster, links voorts een drielichtsvenster. Op verdiepingniveau zijn drie gekoppelde vensters gezet. De gevel sluit aan ter rechter zijde aan op de entree van het museum.
De linkerzijgevel heeft op de begane grond en de verdieping erkerachtige vensteruitbouwen. (bay-windows) en enkele gekoppelde vensters. Aan de terraszijde springt de gevel naar voren; ter plaatse bevindt zich een dito erkerachtige uitbouw.
De rechterzijgevel luit aan op de museumvleugel.
De achtergevel bestaat uit een breed hoofdvolume en een terugliggend deel ter linkerzijde. De achtergevel heeft links een vijfzijdige erker met glasdak. Rechts bevinding zich in een erker openslaande deuren. Op de verdieping zijn links een drielichts venster en rechts twee tweelichtsvensters gezet. De Terugliggende gevel en de zijgevel bevatten beneden gekoppelde vensters en op de verdieping erkerachtige vensters. In de oksel van dit bouwdeel is een grote schoorsteen gezet. De achterzijde van de villa is omgeven door een terras met flagstones en bakstenen muurtjes en trappen.
Het interieur is grotendeels oorspronkelijk qua indeling. Van de voormalige woonvertrekken ademt de foyer de sfeer uit van de voormalige villa. Elementen als het trappenhuis, twee schouwen (waarvan een met de Wilde Zwanen), lambriseringen, plafonds, schuifdeuren, de tuinkamer en de serre zijn oorspronkelijk. Ten behoeve van de keuken, het buffet en de aansluiting op museum en concertzaal heeft het interieur wijzigingen ondergaan.

Het tuinhuis en is gesitueerd ter linkerzijde van de villa in de grote, door de Naarderstraat, Drift en Hein Keverweg omsloten tuin. Het tuinhuis, bijgenaamd het Capitool, heeft de verschijningsvorm van een klassiek tempelfront en telt één bouwlaag op rechthoekige plattegrond onder flauw hellend zadeldak. De voorgevel bestaat uit een basement met zes Dorische zuilen van natuursteen met daarboven een hoofdgestel bestaande uit de architraaf, fries, fronton met tympaan.
De zijgevels zijn drie zuilen diep, de vierde zuil is uitgevoerd als pilaster.
In dit tempelfront is een inbouw gemaakt met houten kozijnen op bakstenen muurtjes. In het midden bevinden zich aan de voor- en achterzijde openslaande deuren.
Aan de achterzijde komen de openslaande deuren uit op een pergola van Dorische zuilen met houten lattenwerk, die buiten de bescherming valt. De relatie met de tuin is van belang.

Redengevende omschrijving

De villa en het tuinhuis zijn van cultuurhistorische waarde voor Laren

- vanwege de bouwheer William Singer en de betekenis van hem en diens echtgenote voor ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- vanwege de plaats van de villa in de latere Singer Memorial Foundation, bestaande uit museum en concertzaal, waarin toonaangevende evenementen en exposities zijn gehouden.

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische waarde voor Laren

- als herkenbaar voorbeeld van een villa van architect J.W. Hanrath, alsmede vanwege de relatief gaaf bewaarde interieuronderdelen.

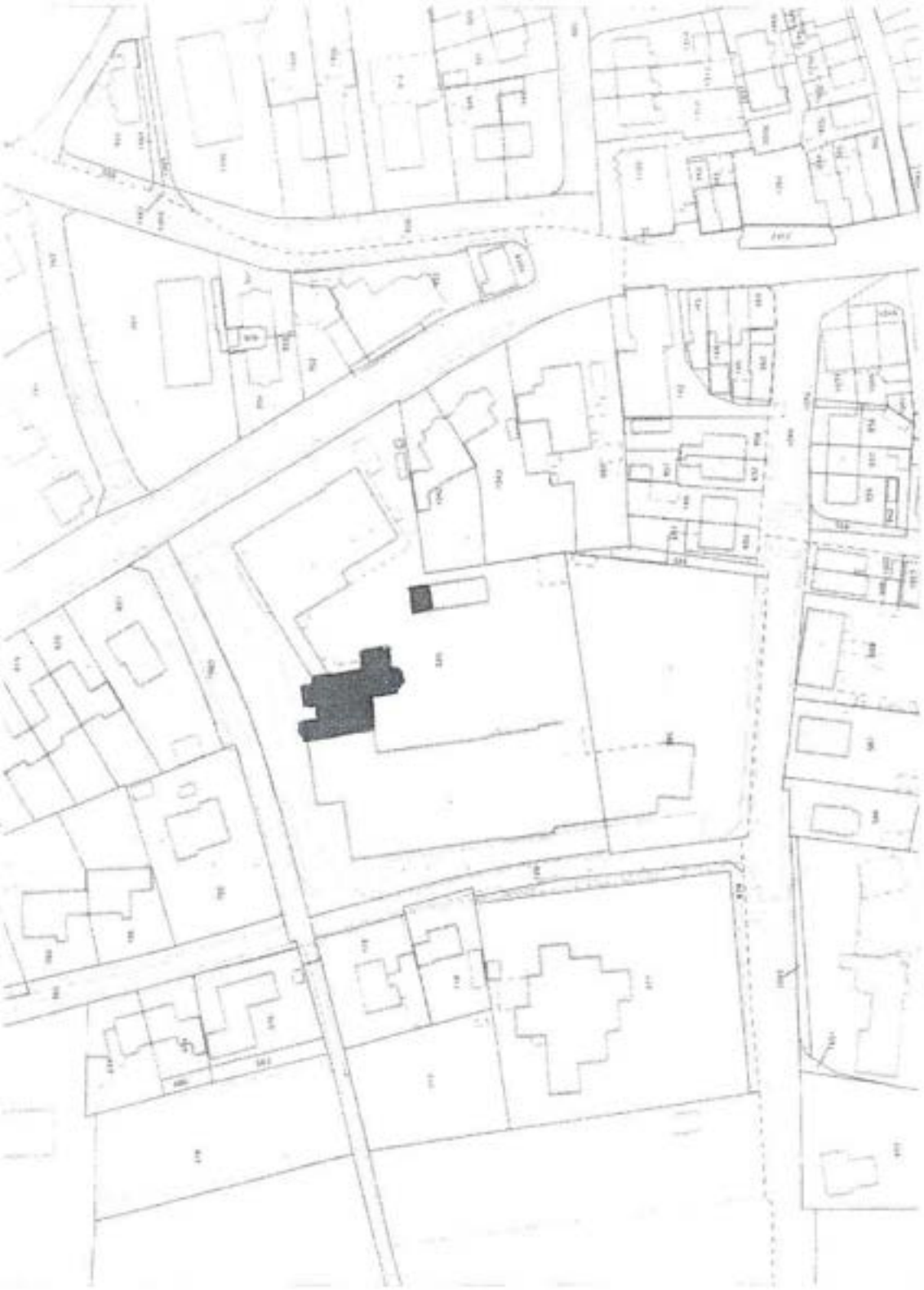
Van situationele waarde

- vanwege de ligging aan de Oude Drift, alsmede vanwege de relatie met de grote besloten achtertuin.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 333 (oorspr. bouw landhuis/atelier), 358, 1154, 3251, 3773, 3784, 4005, 4665, 8423, 9280 e.a.
C.D.H. Moes, L.A. Springer. Tuinarchitect Dendroloog 1855-1940, Rotterdam 2002

MONUMENTALEN ONDERDELEN SINGER LAREN

3.9
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Oude Drift 1**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**De wilde Zwanen / Singer Laren**
Huidige bestemming	:	**Museum en concertzaal**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Woonhuis, museum**
Architect	:	**Wouter Hamdorff**
Opdrachtgever	:	**William en Anna Singer**
Bouwjaar:	:	**1911 (woonhuis), 1954, 1959**
Bouwtype	:	**Woonhuis / museumgebouw / concertzaal**
Bouwstijl	:	**N.v.t.**
Datum opname	:	**mei 2005**
Naam inventarisator	:	[redacted] Gewijzigd
Opmerkingen	:	

Inleiding:

In 1911 ontwierp de Hilversumse architect J.W. Hanrath een landhuis met atelier voor het Amerikaanse echtpaar William en Anna Singer, genaamd 'De Wilde Zwanen'.
Oorspronkelijk was de villa van een rieten kap voorzien.
Het schildersatelier van Singer week in 1954 voor een museum, dat werd gebouwd naar aanleiding van de oprichting van de Singer Memorial Foundation. Architect Wouter Hamdorff ontwierp het museum en de concertzaal, respectievelijk aan de rechter- en linkerzijde van de villa. Een gedeelte van de voortuin werd bestraat en dient thans als rondrit en aan de Oude Drift en als parkeerruimte. De plaats van de bomen geeft een indruk van de oude tuingrens. In 1959 en 1962 werd het museum uitgebreid, eveneens naar ontwerp van W. Hamdorff. R.H.M. Magnee, medewerker van architect W.M. Dudok, ontwierp de verbouwing van het prentenkabinet in 1968. De zaal van het concertgebouw werd in 1989 gewijzigd, in 1994 volgde de verbouwing van het museum door architect H.J. Henket. De villa maakt sinds 1954 onderdeel uit van het museum; de benedenverdieping is openbaar toegankelijk en wordt gebruikt als horecagedeelte / foyer en ten behoeve van de keuken en administratie, op de eerste verdieping zetelt de staf van Singer Laren.
De tuinaanleg rond de villa was van de hand van Leonard Springer, in samenwerking met G. Bleeker. Met de bouw van het museum is de aanleg herzien. Het oorspronkelijke tuinhuis

annex de pergola vallen onder de bescherming. De concertzaal en het museum vallen buiten de bescherming doch zijn beeldbepalend voor het complex.

Omschrijving:

Aan de Oude Drift gelegen Singer Memorial Foundation, bestaande uit de villa 'De Wilde Zwanen', het museumgedeelte (beeldbepalend), een concertzaal (beeldbepalend), een tuinhuis annex berceau.
De villa is in baksteen opgetrokken op een vrije plattegrond en telt twee bouwlagen onder een samengestelde, met rode leien gedekte kap met wolfseinden. De plattegrond en indeling van het pand waren bepalend voor de verschijningsvorm. De houten vensters zijn voorzien van glas-in-loodruiten. De voorgevel aan de Oude Drift bestaat uit twee vooruitstekende bouwdelen met een kleine tussenruimte, die wordt afgeschermd met een muurtje en waarachter in het linker deel het trappenhuis van de villa is gesitueerd.
De hoofdentree bevindt zich asymmetrisch geplaatst in het linker bouwdeel. De deur is te bereiken middels een stoep met drie treden. De stoep wordt geflankeerd door twee muurtjes met hardstenen bollen en overdekt door een houten afdak op geprofileerde klossen. De voordeur is een dubbele houten deur met ter weerszijden een smal venster. Rechts van deze entree is een venster geplaatst. De top van dit geveldeel bevat een drielichtsvenster.
Links van dit vooruitspringende geveldeel bevat de gevel enkele vensters. In de linker zijgevel is een aansluiting gemaakt naar de concertzaal, die buiten de bescherming valt.
Rechts van het vooruitspringende geveldeel is de gevel blind met uitzondering van een glas-in-loodvenster met halfronde bovenzijde ter plaatse van het trappenhuis. Een tussenlid met een deur en op verdiepingniveau teruggelegen een venster verbindt dit deel van de villa met het vooruitspringende rechter deel. Dit deel van de voorgevel bevat een tweede deur met stoep, zijlichten en houten afdak, allen in verschijningsvorm ondergeschikt aan de hoofdentree. Ter weerszijden bevindt zich nog een venster, links voorts een drielichtsvenster. Op verdiepingniveau zijn drie gekoppelde vensters gezet. De gevel sluit aan ter rechter zijde aan op de entree van het museum.
De linkerzijgevel heeft op de begane grond en de verdieping erkerachtige vensteruitbouwen. (bay-windows) en enkele gekoppelde vensters. Aan de terraszijde springt de gevel naar voren; ter plaatse bevindt zich een dito erkerachtige uitbouw.
De rechterzijgevel luit aan op de museumvleugel.
De achtergevel bestaat uit een breed hoofdvolume en een terugliggend deel ter linkerzijde. De achtergevel heeft links een vijfzijdige erker met glasdak. Rechts bevinding zich in een erker openslaande deuren. Op de verdieping zijn links een drielichts venster en rechts twee tweelichtsvensters gezet. De Terugliggende gevel en de zijgevel bevatten beneden gekoppelde vensters en op de verdieping erkerachtige vensters. In de oksel van dit bouwdeel is een grote schoorsteen gezet. De achterzijde van de villa is omgeven door een terras met flagstones en bakstenen muurtjes en trappen.
Het interieur is grotendeels oorspronkelijk qua indeling. Van de voormalige woonvertrekken ademt de foyer de sfeer uit van de voormalige villa. Elementen als het trappenhuis, twee schouwen (waarvan een met de Wilde Zwanen), lambriseringen, plafonds, schuifdeuren, de tuinkamer en de serre zijn oorspronkelijk. Ten behoeve van de keuken, het buffet en de aansluiting op museum en concertzaal heeft het interieur wijzigingen ondergaan.

Het tuinhuis en de pergola zijn gesitueerd ter linkerzijde van de villa in de grote, door de Naarderstraat, Drift en Hein Keverweg omsloten tuin. Het tuinhuis heeft de verschijningsvorm van een klassiek tempelfront en telt één bouwlaag op rechthoekige plattegrond onder flauw hellend zadeldak. De voorgevel bestaat uit een basement met zes

Dorische zuilen van natuursteen met daarboven een hoofdgestel bestaande uit de architraaf, fries, fronton met tympaan.
De zijgevels zijn drie zuilen diep, de vierde zuil is uitgeboerd als pilaster.
In dit tempelfront is een inbouw gemaakt met houten kozijnen op bakstenen muurtjes. In het midden bevinden zich aan de voor- en achterzijde openslaande deuren.
Aan de achterzijde komend e openslaande deuren uit op een pergola van Dorische zuilen met houten lattenwerk. De relatie met de tuin is van belang.

Redengevende omschrijving

De villa en het tuinhuis met pergola zijn van cultuurhistorische waarde voor Laren

- vanwege de bouwheer William Singer en de betekenis van hem en diens echtgenote voor ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- vanwege de plaats van de villa in de latere Singer Memorial Foundation, bestaande uit museum en concertzaal, waarin toonaangevende evenementen en exposities zijn gehouden.

Van gemeentelijk belang vanwege de architectuurhistorische waarde voor Laren

- als herkenbaar voorbeeld van een villa van architect J.W. Hanrath, alsmede vanwege het relatief gaaf bewaarde interieur.

Van situationele waarde

- vanwege de ligging aan de Oude Drift, met een grote besloten achtertuin naar ontwerp van L. Spinger en G. Bleeker.

Bronnen en literatuur:

Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 333 (oorspr. bouw landhuis/atelier), 358, 1154, 3251, 3773, 3784, 4005, 4665, 8423, 9280 e.a.
C.D.H. Moes, L.A. Springer. Tuinarchitect Dendroloog 1855-1940, Rotterdam 2002

Voorgevel Oude Drift

Detail entree villa

Idem

Aansluiting bij trappenhuis

Entree Oude Drift

Achtergevel (tuinzijde)

Linkerzijgevel

Detail achtergevel

Interieur villa

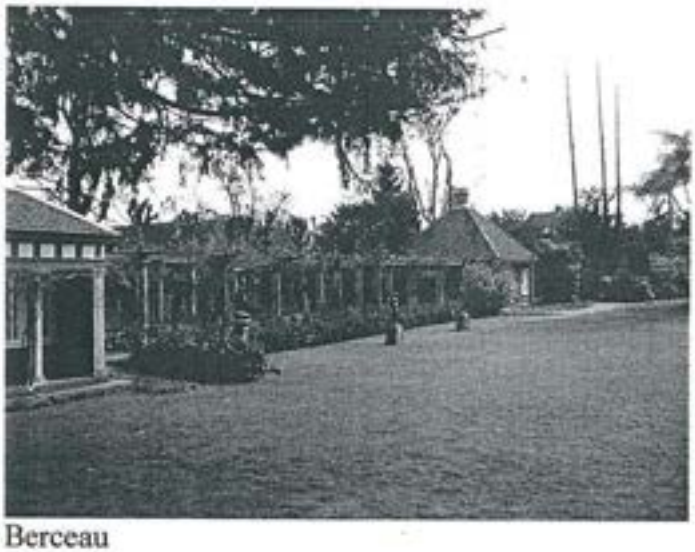
Idem

Schouw

Tuinhuis

Berceau

Adres	:	Oude Kerkweg 43/Melkweg 33
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	G 1649
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning en toonkamers voor rustieke meubelen
Oorspr. bestem.	:	woningen
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	17e of 18e eeuw
Bouwtype	:	Larense halle boerderij met dwarsdeel
Bouwstijl	:	
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e 5.1.2e
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. feb. '86.
Code H met nummer H 169	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 11/B 10/B18
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Deze voormalige boerenwoning is opgetrokken uit de oudst aangetroffen steensoort betreft uit Rijnsteen, en dateert uit de 17e of 18e eeuw. De lengte van deze boerderij is aanzienlijk; de breedte en hoogte zijn daarentegen zeer gering. Het pand is over de volledige lengte met riet gedekt. Het voorhuis heeft nog deur- en raampartijen met een fijnmazige roedeverdeling.
De lage zijgevel en achtergevel vertonen mutaties, omdat de voormalige stallen en deel een andere bestemming hebben gekregen en ingedeeld zijn in kleine toonkamertjes voor de verkoop van rustieke meubelen.
De in die gevels aangebrachte ramen vertonen jongere stijlperioden, zodat aan het geheel enige, doch niet storende afbreuk wordt gedaan.

Het omringend erf is driehoekig en omzoomd door ligusterhagen, die langs de straten zijn gelegen. Hiermee heeft het geheel een aardig aanzien verkregen. De relatie tot de omgeving, en de daardoor verkregen vormgeving is zodanig, dat deze niet verstoord mag worden.

Conclusie:
Er is sprake van een voor Laren karakteristieke panden die behouden dienen te blijven.

B\monum17.st\B

Oude Kerkweg 43/Melkweg 33

Adres	:	Oosterend 1/Oude Naarderweg 1
Deelgebied	:	
Kad. aand.	:	E 556 / E 557
Naam	:	-
Huidige bestem.	:	woning
Oorspr. bestem.	:	boerderij
Architect	:	n.v.t.
Opdrachtgever	:	niet bekend
Bouwjaar	:	laat 17e/18e eeuw
Bouwtype	:	Larense halle-boerderij met dwarsdeel
Bouwstijl	:	bedrijfsgedeelte tot woonruimte verbouwd
Herk. gegevens	:	Inventarisatie 1984 door de gemeente en 5.1.2e 5.1.2e
Literatuur	:	G. van der Pol en W.G.M. Cerutti "Laren, Rijk aan Monumenten". Ir. T. van Tol: "De Larense Boerderijen" in T.V.E. febr. '86
Code H met nummer H 16	:	de plattegrond van de huidige locatie komt reeds voor op het kadastrale plan van 1832; het nummer geeft het toenmalige kadastrale huisnummer aan.
De letters a,b,c met nummer C 48	:	verwijzing naar de foto in het boek: "Laren, Rijk aan Monumenten".
Negatief nr.	:	B 6/B 5
Datum opname	:	maart 1993
Naam invent.	:	5.1.2e
Datum inv.	:	februari 1993
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

De bij deze boerderij oudst gebezigde baksteensoort bezit het Rijnformaat (in gebruik in de 17e en 18e eeuw). In de voorgevel bevindt de voordeur zich in het midden; het bovenlicht daarvan bevat een zgn. levensboom. Te linker- en rechterzijde van de voordeur twee schuiframen met een kleine roedenverdeling. De ramen zijn voorzien van gehele luiken. Links in de voorgevel bevindt zich een klein raam, waarboven de (vroegere) opkamer was.
Dit type ramen kwam in de laat 17e en 18e eeuw voor.
De topgevel is afgewerkt met zgn. vlechtingen. Het raam in de topgevel is niet origineel; waarschijnlijk heeft zich hier vroeger een luik of deur bevonden hebben, die toegang gaf tot de roggestrozolder.
De kap is in de volle lengte met riet gedekt.

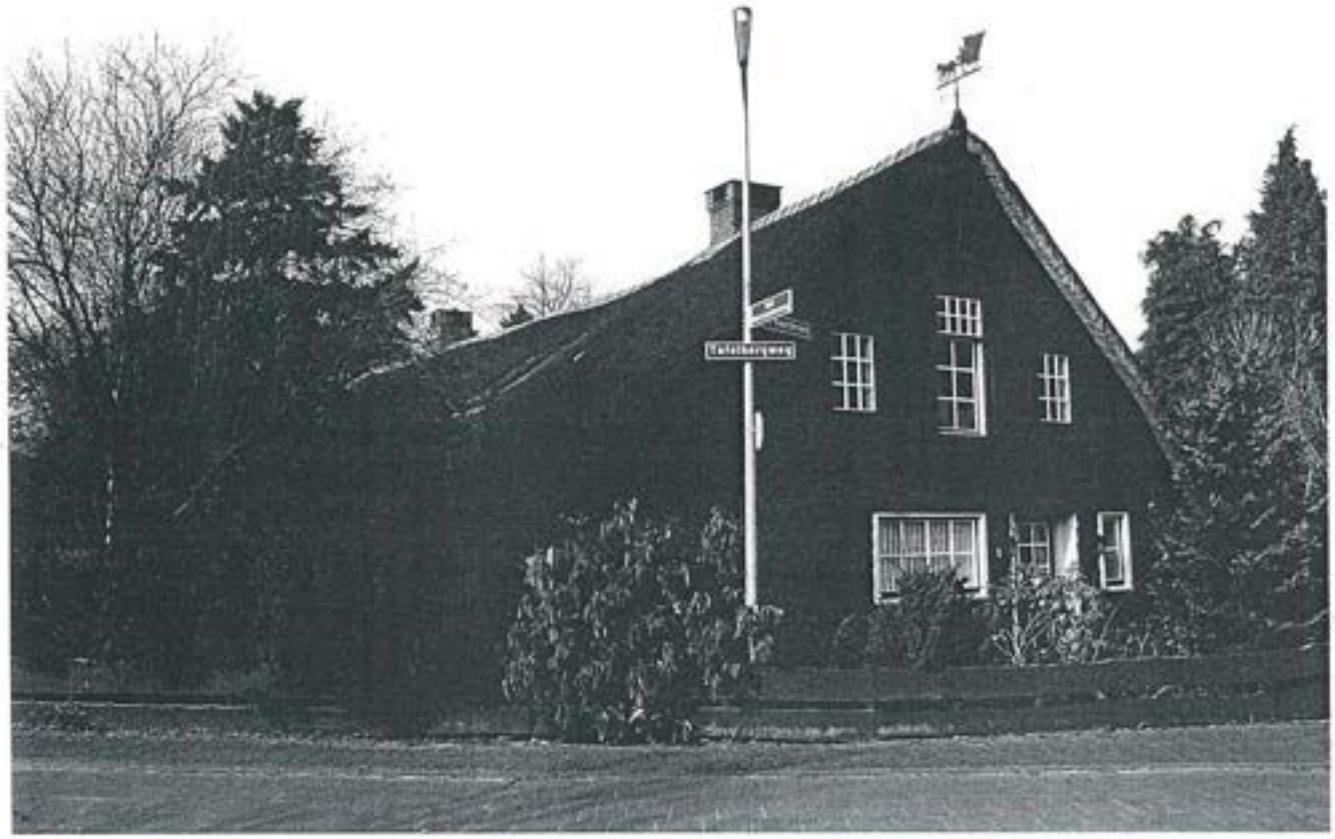
Het vroegere bedrijfsgedeelte bestaande uit dwarsdeel en potstallen is thans tot woning ingericht. Als gevolg daarvan daarmede is de zijgevel voorzien van niet originele deur- en raampartijen, op de plaats waar zich vroeger de zijbaanderdeuren en de staluitmestdeuren bevonden.

Het rieten dak, dat voorheen alleen boven de zijbaander was opgelicht, is thans over een veel grotere lengte opgelicht, waardoor een hogere zijgevel is ontstaan.

De voorgevel is zeer karakteristiek. Kijkende van de Wally Moesweg of, vanaf het open landje, ziet men de achterzijde van het Oosterend met de hoge bomen, en Singer op de achtergrond; een aantal rieten daken rijst als het ware uit de grond op.

Conclusie:
Ondanks deze ingrijpende wijzigingen is het totale beeld dermate typerend voor Laren, dat het pand behouden dient te blijven.
Het verdient overigens aanbeveling dat het pand wordt "teruggerestaureerd" naar de oorspronkelijke vorm.
B\monum11.st\B

Oosterend 1/Oude Naarderweg 1

Oosterend 1/Oude Naarderweg 1

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Oude Naarderweg 8
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	E 164
Naam	:	Klein Lindenhof
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	atelier, sinds 1904 woonhuis en atelier
Architect	:	atelier: onbekend aanbouw: J.Banis (Laren)
Opdrachtgever	:	Wally Moes (aanbouw)
Bouwjaar	:	vóór 1904 aanbouw 1904
Bouwtype	:	atelierwoning
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	1992
Naam inventarisator	:	[redacted]
Opmerkingen	:	Het pand is in gebruik geweest door de schilderes Wally Moes (1856-1918), een tijdgenote en tevens vriendin van o.a Etha Fles en Thérèse Schwarze. Op latere leeftijd beschrijft zij in haar boek "Larensche dorpsvertellingen" de Larense gemeenschap zoals zij die aantrof. In "heilig ongeduld" blikt zij terug op haar leven.

Beschrijving:

Het object is gelegen op de splitsing van de Oude Naarderweg en de Paviljoensweg; het volgt de rooilijn van de Oude Naarderweg.

Rond 1900 gebouwd atelier met aanbouw uit 1904 naar ontwerp van de Larense architect J. Banis. Door de aanbouw werd het atelier voor permanente bewoning geschikt gemaakt.
Het pand is op een nagenoeg rechthoekige plattegrond in houten rabatdelen opgetrokken op een zwartgeschilderde gepleisterde stenen plint.

Rond het huis is een lekgoot van zwerfkeien aangebracht.
Het bouwvolume bestaat uit twee delen: enerzijds het voormalige atelier (op rechthoekige plattegrond), dat twee woonlagen telt (waarvan de verdieping in de kap) en anderzijds de aanbouw (op samengestelde plattegrond), die één woonlaag en een vliering/zolder telt.
Beide bouwvolumes zijn rietgedekt. Het atelier heeft een zadeldak met ongelijke dakschilden (de nok evenwijdig aan de Oude Naarderweg), dat is afgewolfd aan de westzijde. De aanbouw is eveneens voorzien van een ongelijk zadeldak, dat één geheel vormt met het dakschild aan de Oude Naarderweg, maar met lagere nokhoogte. Dit dak is aan de oostzijde afgewolfd. Op de nok van het atelier staat een schoorsteen, evenals op de nok van de aanbouw (tegen de atelierzijde). De nokken zijn gedekt met gemetselde gesmoorde nokvorsten. De aanbouw is aan de Paviljoensweg-zijde voorzien van een dakkapel. Voor het overige zijn de dakschilden deels opgelicht ten behoeve van de vensters.
De ramen zijn alle voorzien van een roedenverdeling. De onderdorpels springen iets naar voren ten opzichte van het muurvlak. Het gehele pand is, met uitzondering van deuren en luiken, witgeschilderd. De deuren zijn rijtuiggroen geschilderd, evenals de omlijsting van de van de luikvelden. De luikvelden worden alle gesierd door een zandlopermotief (rood op een wit veld). Het betreft deels paneel-, deels opgeklampte luiken.

De zuidgevel (Oude Naarderweg) bevat uiterst links een houten deur met bovenlicht (roedenverdeling bxh = 5x2) onder een eenvoudig afdak op schoren (Dit is de oorspronkelijke hoofdingang). Voorts bevat het atelierdeel van deze gevel twee vensters op de begane grond: het kozijn bevat naar binnen draaiende stolpramen (2x3) met luiken en tweelichtsbovenlichten met een roedenverdeling van elk 2x3 (Deze zijn niet oorspronkelijk). Van deze luiken zijn alleen de klampen groen geschilderd, voor het overige bevatten ze het zandlopermotief.
Ter plaatse van deze vensters is het dak op de verdieping opgelicht; hier bevinden zich naar binnen draaiende stolpramen met 2x3 roeden.
De aanbouw bevat aan deze zijde een schuifvenster met en schuifraam(5x4) voorzien van luiken en vast raam met 5x3 roeden. Uiterst rechts bevindt zich nog een vast venster (3x4) met een luik aan de rechterzijde.

De oostgevel van het atelier is blind. De topgevel is voorzien van knijpplanken en een makelaar met siervaas-motief. De oostgevel van de aanbouw telt van links naar rechts een schuifvenster bestaande uit een schuifraam (5x4) met luiken en een vast raam met een roedenverdeling van 5x3. Voorts bevat de gevel een vast venster (3x4) met een luik aan de rechterzijde en tenslotte uiterst rechts een vast venster (2x2).
Ter hoogte van het linkervenster is het wolfseind opgelicht ten behoeve van een liggend vast zoldervenster (3x2). Hieronder is het houten naambord te vinden, dat "Klein Lindenhof" vermeldt.

De noordgevel van de aanbouw wijkt in twee fasen terug ten opzichte van het atelier. Uiterst links bevindt zich een vast

venster met 3 x 4 roeden, vervolgens een wc-raampje en een toegangsdeur met daarin een venster met roedenverdeling (3x4). Dit deel van de gevel springt het verst terug ten opzichte van het atelier. In de gevel rechts naast de deur (iets minder ver terugwijkend) bevindt zich een venster met 3x3 roedenverdeling. In het dak is een rietgedekte dakkapel aangebracht waarin een tweelichtskozijn met naar buiten draaiende ramen met kruisroeden.
De noordgevel van het atelier bevat van links naar rechts een paar recente openslaande stolpdeuren met 2x5 roedenverdeling (oorspronkelijk bevond zich hier een klein venster), een groot atelierven ster (4x4) en een deur. Ter hoogte van het atelierven ster is het dakschild opgelicht. In de noord-westhoek is het pand door een aanbouw verbonden met Oude Naarderweg 10.

De <u>westgevel</u> bevat drie vensters op de begane grond: van links naar rechts twee schuifvensters bestaande uit een schuifraam (5x4) met luiken en een vast gedeelte (6x4); en een kozijn met naar binnen draaiende stolpramen (3x4), luiken en bovenlicht (6x3). Op de verdieping bevindt zich een tweelichtskozijn met naar binnen draaiende ramen met kruisroedenverdeling. Het dak is ter plaatse in "vleermuisvorm" opgewelfd.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van <u>architectuurhistorische</u> waarde voor Laren:
- als goedbewaard voorbeeld van het bouwtype atelierwoning;
- vanwege de bouwstijl, die zich aanpast aan de landelijke en dorpse omgeving;
- vanwege de gave hoofdvorm en de detaillering;
- vanwege het materiaalgebruik.

Het pand is van <u>beeldbepalende</u> waarde voor Laren:
- als karakteristiek pand in een typisch Larense structuur: de splitsing Oude Naarderweg-Paviljoensweg (deze uitwaaierende vorkstructuur is een restant van de driften, die naar de velden en de akkers leidden).
- in samenhang met de panden Oude Naarderweg 10 en 12.

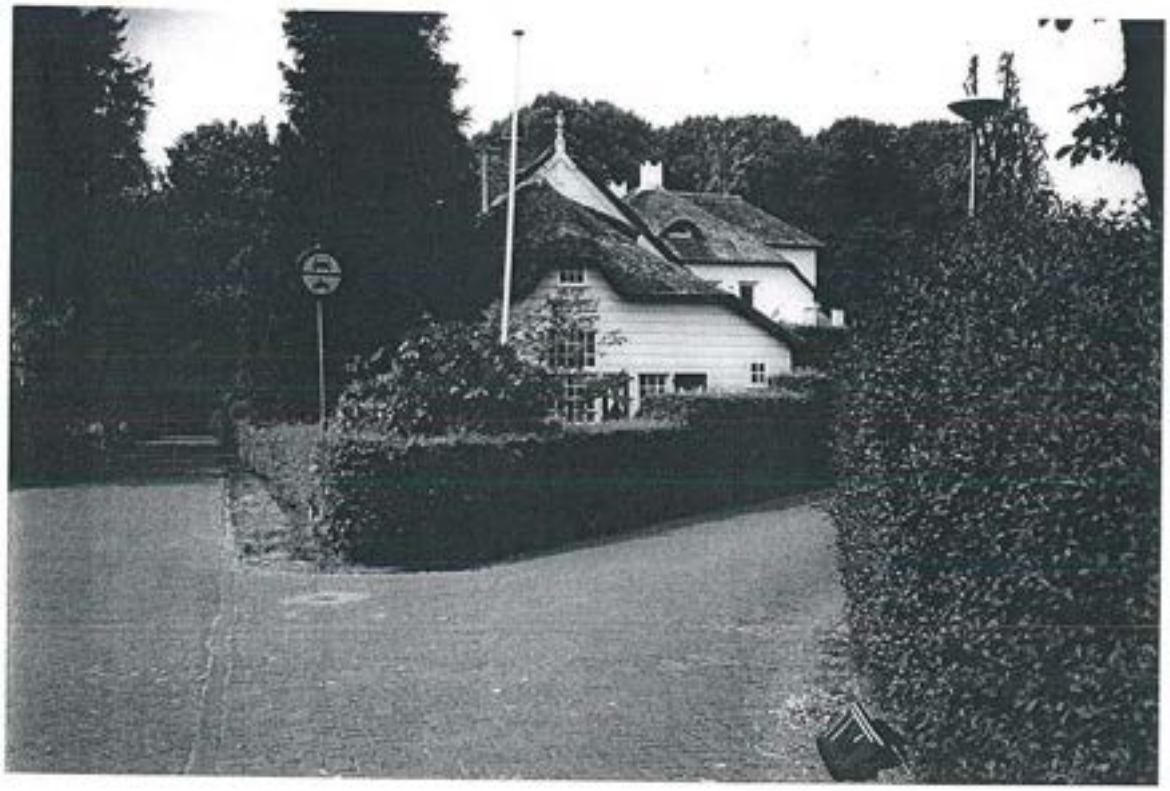
Het pand is van <u>cultuurhistorische</u> waarde voor Laren:
- als getuigenis van het schildersverleden van het dorp Laren (het atelier was in gebruik door Wally Moes, die niet alleen schilderes was, maar tevens schrijfster).

Literatuur:

G. van der Pol en W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 112
(abusievelijk wordt hier vermeld dat het atelier is aangebouwd)
Archief Bouw- en Woningtoezicht gemeente Laren, no.A29 (bouwtekening aanbouw 1903/4)

aanzicht oostgevel (Oude Naarderweg-Paviljoensweg)

aanzicht vanaf de splitsing (rechts achter: no. 10 en 12)

aanzicht zuidgevel (Oude Naarderweg)

aanzicht zuidgevel

Noordgevel (Paviljoensweg) aanbouw

Noordgevel-Paviljoensweg

aanzicht noordgevel (Paviljoensweg) atelier

westgevel

LAREN, OUDE NAARDERWEG BIJ 11 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Oude Naarderweg, bij 11

postcode + plaats : 1251 BJ LAREN NH

naam object : niet van toepassing

complex : nee

oorspr.functie : atelier

huidige functie : berging

bouwjaar : 1895

verbouwingen : uitbouwen circa 1945-1950

architect : onbekend

opdrachtgever : Jan Hamdorff voor William en Anna Singer

bouwstijl : traditioneel

bouwtype : kunstenaarsatelier

kadastrale aanduiding : Laren sectie E 156

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 14-09-2012

datum beschrijving : 11-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing tot gemeentelijk monument beperkt zich tot het voormalige vrijstaande kunstenaarsatelier achter Oude Naarderweg 11. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouwen aan de zuid- en westzijde van het atelier hebben onvoldoende monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Dit vrijstaande kunstenaarsatelier schuin achter het huis Oude Naarderweg 11 is van zeer groot cultuurhistorisch belang voor Laren. Het was tussen 1903 en 1905 het eerste eigen atelier van William Singer in Laren. Singer woonde sinds 1902 in Laren. In mei 1903 betrokken hij en zijn vrouw Anna het nieuw gebouwde huis met atelier aan de Oude Naarderweg. De grond was al sinds 1897 in handen van hotelier, makelaar en dorpspoliticus Jan Hamdorff, die opdracht gaf tot de bouw van huis en atelier en deze vervolgens aan het echtpaar Singer verhuurde. Henri Polak maakt in een van zijn werken nog de opmerking dat de Singers een uitzondering vormden op de Engelsen en Amerikanen die doorgaans in het Engels pension (Sint Janstraat 30-32) logeerden. De schatrijke Amerikaanse kunstschilder en kunstverzamelaar Singer en zijn vrouw Anna legden de basis voor het Singer Museum. Het was een eerbetoon van Anna aan haar (dan reeds overleden) man. Anna en William woonden afwisselend in de Verenigde Staten, Parijs, Noorwegen en Laren en bouwden daar huizen en stichtten musea. Het Larense Singer Museum is gehuisvest in de door J.W. Hanrath in 1911 voor de Singers ontworpen villa 'De Wilde Zwanen', welke naam de Singers associeerden met hun eigen reizende bestaan. De in 1954-1955 aangebouwde tentoonstellingsruimte en concertzaal is van de

hand van de Larense architect Wouter Hamdorff, neef van de hotelier Jan Hamdorff. Het Singer Museum ligt op een steenworp afstand van het huis aan de Oude Naarderweg 11. Dat werd na het vertrek van de Singers in juli 1905 van Jan Hamdorff gehuurd door de kunstenaar Lammert van der Tonge en zijn vrouw Clara. Hij zou een schouw aan het atelier hebben toegevoegd zodat zijn modellen lekker warm konden zitten.

Foto's uit de collectie van het Singer Museum. Op de foto's zijn zowel Anna als William Singer te zien. De onderste foto staat ook in Loving Art, the William and Anna Singer Collection p. 54.

Na de Tweede Wereldoorlog werd het atelier als woning in gebruik genomen en is het uitgebouwd met enkele aanbouwen onder plat dak, waarbij allerlei oude deuren en vensters zijn hergebruikt. Uit 1952 dateert een bouwaanvraag voor het huis waarbij het voor twee woningen geschikt is gemaakt en het riet door pannen is vervangen. Op de situatieschets van die verbouwingstekening is duidelijk te zien dat het atelier dan al van een aantal aanbouwen is voorzien.

Het atelier is vergelijkbaar met dat van S.C. Bosch Reitz aan de zeer nabij de Oude Naarderweg 11 gelegen Wally Moesweg 1. Het werd in 1897 ontworpen door ene 'Hamdorff'. Of dit Jan Hamdorff de hotelier en makelaar betreft, is niet zeker, maar wel mogelijk. Ook het atelier van Arina Hugenholz uit 1895 aan de toenmalige Stationsweg, nu Nieuwlarenweg, is van een vergelijkbaar type, alleen iets groter. Hugenholz woonde bij Jan Hamdorff in het hotel. Hamdorff bouwde in die tijd verschillende huizen in de omgeving van de Naarderstraat die hij verhuurde of verkocht aan toeristen, kunstenaars en intellectuelen, die vaak in zijn logement aan de Brink verbleven. Er was geen ruimte voor villawijken of uitbreidingsplannen, waardoor nieuwbouw in de bestaande agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast. Van de karakteristieke houten ateliers is bekend dat deze soms op karren werden verplaatst en elders weer opgebouwd.

Situatieschets 1952 met het noorden naar boven gedraaid. (Uit: gemeentearchief Laren, bouwdossier 3001).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Het pand Oude Naarderweg 11 ligt binnen deze oude structuur en behoort tot de jongere bebouwing die vanaf ongeveer 1880-1900 tussen de boerderijen en arbeiderswoningen in werden gebouwd. Voor aparte nieuwbouwwijken was er namelijk lange tijd geen ruimte. De Oude Naarderweg is een zeer oude weg, die van oudsher de weg naar Naarden was voor zowel de bewoners van het oude Laren als van Blaricum. Het voormalige atelier ligt goed achter het groen verborgen, achter het huis en staat met het atelierraam schuin op het noorden (noordoosten) gericht. Aan deze zijde van het dorp werden verschillende villa's en landhuizen gebouwd die door kunstenaars werden bewoond.

Architectonische omschrijving

Rechthoekig met houten rabatdelen en wit geschilderd kunstenaarsatelier uit 1903 van één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak met makelaars. In de noordoostgevel (voorgevel) bevindt zich een groot atelierraam uit twaalf kleinere ramen opgebouwd met aan weerzijden en ontluchtingsrooster en vrij laag geplaatst aan de linkerzijde een bolkozijn met roedenraampjes en luiken. De luiken zijn voorzien van fraai gesmede gehengen en sluitingen. In de zuidoostgevel (linker zijgevel) bevindt zich een eenvoudige opgeklampte boven-onderdeur met baksteenstoepje. Tegen de noordwestgevel (rechter zijgevel) is een eenvoudige schoorsteen gebouwd. In de achtergevel (zuidwestgevel) is een uitsnede met houten paneel te zien, waarboven een liggend roedenraam. Ogenschijnlijk zat hier in het verleden een achterdeur. Aan de linkerzijde en achterzijde van het atelier zijn naoorlogse aanbouwen gepleegd die onvoldoende monumentale waarden hebben en niet in het bijzonder beschermingswaardig worden geacht.

Waardering

Het atelier achter Oude Naarderweg 11 te Laren dateert uit 1902 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van het bouwtype vrijstaand kunstenaarsatelier dat met zijn kenmerkende hoofdvorm, gevelindeling (atelierraam richting noorden) en detaillering geheel gaaf uit het bouwjaar 1902 is bewaard;

- vanwege de karakteristieke toepassing van hout als bouwmateriaal dat voor deze periode in Laren gebruikelijk was voor de vele (verplaatsbare) ateliers;

situationele en ensemblewaarden

- als atelier behorend bij een villa die onderdeel is van een ontwikkeling in Laren vanaf 1880-1900 toen Laren een toeristen- en kunstenaarsdorp werd en er steeds meer villa's in de historische agrarische wegen- en bebouwingsstructuur werden ingepast; de Oude Naarderweg is één van de oudste uitvalswegen vanuit het dorp;

- als onderdeel van één van de villa's en landhuizen voor kunstenaars die rond 1900-1905 in dit deel van Laren werden gebouwd;

cultuurhistorische waarden

- vanwege de relatie met het kunstenaarsdorp Laren;

- als eerste atelier in Laren (1903-1905) van de voor Laren zeer belangrijke kunstenaar William Singer, samen met zijn vrouw Anna vooral internationaal bekend als kunstverzamelaars, voor wie Anna als eerbetoon aan haar overleden man het vermaarde Singer Museum oprichtte en de daarbij behorende concertzaal stichtte;

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is zeer herkenbaar als eenvoudig houten kunstenaarsatelier zoals er meer in Laren zijn gebouwd en die zeer karakteristiek zijn voor de vroege periode als kunstenaarsdorp. Het is qua hoofdvorm, gevelindeling en detaillering nog geheel gaaf, uitgezonderd de naoorlogse aanbouwen. De aanbouwen hebben geen monumentale waarden en worden niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

zeldzaamheid

Kunstenaarsateliers uit de vroege periode rond de jaren 1890-1900, vaak een houten hut of schuur voorzien van een groot raam op het noorden, zijn zeer karakteristiek voor Laren. Dergelijke ateliers staan bijvoorbeeld aan de Wally Moesweg 1 en aan de Nieuwlarenweg 17. Het aantal nog bewaarde en reeds als monument beschermde woonhuizen waaraan een atelier verbonden was of waarin zich een atelier bevindt is echter groter dan deze vrijstaande categorie vroege ateliers en daarmee zeldzaam te noemen. Het zijn mede vanwege hun gebrek aan comfort ook zeer kwetsbare objecten.

Foto's 2012

Noordoostgevel (voorgevel)

Noordwestgevel (rechter zijgevel) en raam met paneel (voormalige deur?) in achtergevel (zuidwestgevel)

Noordoostgevel (voorgevel)en zicht op de achtergevel van de villa.

Zuidoostgevel (linker zijgevel)

Noordoostgevel (voorgevel)

Naoorlogse uitbouw aan de zuidoostgevel met hergebruikte materialen.

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossier 3001

- G. van der Pol, W.G.M. Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, p. 223

- Helen Schretlen, *Loving Art. De William and Anna Singer Collection*, Zwolle 2006 (uitgave Singer Laren) met op p. 54 enige achtergrondinformatie over en een oude foto van het atelier

- foto's uit het archief van het Singer Museum Laren, met dank aan 5.1.2e

- Lien Heyting, *De Wereld in een dorp. Schilders, schrijvers en wereldverbeteraars in Laren en Blaricum 1880-1920*, Amsterdam 1994, p. 102

- Margriet van Seumeren, *Een mooi land. Wandelen door het kunstenaarsverleden van Laren en Blaricum*, Laren 1997 (uitgave van het Singer Museum)

- Henri Polak, *Tusschen Vecht, Eem en zee*, uitgeverij van het Dagblad Gooi- en Eemlander. Hilversum 1934

- mondelinge informatie van de eigenares

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

- Wikipedia William Singer

- De Valk Lexicon kunstenaars Laren en Blaricum, William Singer, Lammert van der Tonge

6.8
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	**: Oude Naarderweg 14**
Kadastrale aanduiding	**: -**
Naam	**: De Rozenhoeve**
Huidige bestemming	**: woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	**: atelier en woonhuis**
Architect	**: H. C. Elzinga**
Opdrachtgever	**: A. J. Storm de Grave**
Bouwjaar	**: 1907**
Bouwtype	**: atelierwoning**
Bouwstijl	**: Gooise landhuisstijl**
Datum opname	**: 16 juni 2006**
Naam inventarisator	**:** [redacted] 5.1.2e
Opmerkingen	**:**

Inleiding:
De villa de Rozenhoeve werd gebouwd in opdracht van A. J. Storm de Grave naar een ontwerp van de architect H. C. Elzinga. Waarom Storm de Grave een atelier in het ontwerp heeft laten opnemen is onbekend, mogelijk was hij zelf amateurschilder. In 1917 betrekt de kunstschilder Evert Pieters (1856-1932) de Rozenhoeve, na vele omzwervingen door Nederland. Pieters was in Nederland geboren, maar heeft zijn opleiding voornamelijk in Antwerpen genoten. Dit gaf hem de bijnaam 'De Vlaming'. Pieters was een etser, schilder en tekenaar en heeft verschillende landschappen, portretten, stillevens en stadsgezichten geschilderd. In 1932 overleed hij in de Rozenhoeve.
Elzinga heeft de villa ontworpen binnen zijn herkenbare stijl van boerenhoeve-achtige woningen, waarbij zijn architectuur vrijwel synoniem is voor de term Gooise landhuisstijl. In 1918 maakte Elzinga voor Pieters een ontwerp voor enkele verbouwing aan het huis, waarbij er een (latere verbouwde) serre is geplaatst tegen de oostelijke gevel.
In 1926 ontwierp J. Banis voor Pieters een klein atelier in de tuin. Dit gebouwtje heeft verschillende vensters en deuren die voor de schilder als achtergrond dienden in zijn werk.

Omschrijving:
De villa is vrij gelegen aan de Oude Naarderweg. Het geheel bestaat uit een villa, een klein atelier in de tuin en het tuinhek bij de toegang vanaf de Oude Naarderweg. De villa is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en heeft één bouwlaag met een met rode pannen gedekte kap. De kap wordt gevormd door een wolfdak met in elk dakvlak een instekend wolfeind. Alle vensters op de eerste verdieping en de bovenlichten van de vensters op de begane grond hebben een kleine roedenverdeling.
De voorgevel (zuidwest) wordt gekarakteriseerd door de verhoogde gevel met een wolfeind, het erkervormige venster rechts in de gevel en de hoofdentree met bovenlichten, een stoep, een afdak en zijlichten. Boven de deuropening is een gevelsteen aangebracht met de naam "Rozenhoeve" en een afbeelding van de villa. Tevens valt het linker gevelgedeelte op, doordat dit iets is teruggelegen en lager is dan het deel met het wolfeind.
De achtergevel (noordoost) wordt gekenmerkt door het grote ateliervenster met de in 1994 herstelde roedenverdeling en de symmetrische indeling van de vensters op de eerste verdieping, onder het wolfeind.
De linker zijgevel (noordwest) heeft in het gedeelte met het wolfeind een nagenoeg symmetrische indeling. Vooral het vierkante venster in het midden van de gevel op de begane grond bepaald het aangezicht van deze gevel.
De rechter zijgevel (zuidoost) wordt gedomineerd door de recente serre (1994), rechts voor de gevel. Deze valt buiten de bescherming. Van het originele ontwerp valt het doorlopende dakvlak op, boven het linker deel in deze gevel en het wolfeind boven de serre.

Het tuinatelier, oostelijk gelegen ten opzichte van de villa, is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en heeft één bouwlaag met een met rietgedekt wolfdak. De muren zijn wit gestuukt. Dit huisje wordt gekarakteriseerd doordat elke gevel anders is vormgegeven en vrijwel elk venster ander is. Opvallend zijn de gevelsteen uit 1601 boven de deur in de zuidwestelijke gevel als mede de leeuwenkopjes in de noordoostelijke gevel.

Het toegangshek aan de Oude Naarderweg heeft links en rechts een bakstenen pijler die bekroond wordt met een natuurstenen ornament in de vorm van een ronde bol. Tussen de pijlers is een houten hek geplaatst.

Redengevende omschrijving:

De atelierwoning is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als uitdrukking van de culturele ontwikkeling van Laren als kunstenaarsdorp
- Als voormalige woning van de kunstschilder Evert Pieters
- vanwege het tuinatelier als voorbeeld van de werkmethode van de kunstenaar.

De atelierwoning is van architectuurhistorische waarde:
- Als voorbeeld van een atelierwoning uit het begin van de 20ste eeuw.
- Vanwege de plaats die de villa heeft binnen het oeuvre van architect H. C. Elzinga.

- Vanwege de bijzondere detaillering in onder meer de vensters van de villa, het tuinatelier en het toegangshek.

De villa is van ensemblewaarde/ situationele waarde:
- Vanwege de bijzondere combinatie van een atelierwoning met een tuinatelier.
- Vanwege de ligging van de villa aan de Oude Naarderweg te midden van het groen en tussen andere villa's uit dezelfde bouwperiode.

Bronnen en literatuur:
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

De voorgevel (zuidwest), met boven de deur de gevelsteen.

De achtergevel (noordoost)

De linker zijgevel (noordwest)

De rechter zijgevel (zuidoost)

Het tuinatelier met de zuidwestelijke en
de noordoostelijke gevels met de gevelstenen

Het tuinatelier met de noordwestelijke gevelzijde

Het tuinatelier met de zuidoostelijke gevel

Het toegangshek aan de Oude Naarderweg, gezien vanuit de tuin.

Paviljoensweg 16

Sectie: E 394

Bouwjaar: 1825-1850
1949, 1986 (o.a.): verbouwing

Architect: onbekend

Inleiding

In het tweede kwart van de negentiende eeuw opgetrokken boerderij, oorspronkelijk vermoedelijk behorend bij het landgoed Larenberg. Onder meer een aantal formele laanstructuren wijzen in deze richting. De boerderij zou als productieboerderij onder andere een kaasmakerij bevat hebben. Later (?) deed de boerderij dienst als stoeterij.
Het stalgedeelte is in 1949 gewijzigd en heeft een woonbestemming gekregen.

Onder de bescherming valt het exterieur van de boerderij, met uitzondering van een aantal gevelindelingen zoals in de omschrijving aangeven.

Omschrijving

De evenwijdig aan de Paviljoensweg gelegen BOERDERIJ is opgetrokken op een langgerekte, rechthoekige plattegrond. Het pand telt één bouwlaag onder een rietgedekt zadeldak met groot overstek. De vensters zijn deels draai-, deels schuifvensters, allen met kleine roedenverdeling en veelal met paneelluiken.
Het muurwerk is met name aan de voorzijde oorspronkelijk en vertoont bouwsporen.

De kopse VOORGEVEL heeft een houten voorgevelbetimmering die boven een zwart-geschilderde plint is witgeschilderd. De gevel bevat van links naar rechts een enkel venster, een tweelichtskozijn, een ingang met bovenlicht en een enkel venster. In de top is een enkel venster gezet. De topgevel heeft een groot rieten overstek, rustend op sparren en ondersteund door korbelen van boomstammen. Het overstek is afgewerkt met een houten betimmering bestaande uit een raamwerk met verticale delen en een makelaar. Links loopt het dakschild lager door.

De ACHTERGEVEL heeft een dito overstek en betimmering en is uitgevoerd met een bewerkte makelaar met twee paarden als motief. Muurwerk, vensters en deuren zijn niet oorspronkelijk en vallen buiten de bescherming. Tegen de achtergevel is rechts een lagere aanbouw gezet, deels onder doorlopend dakschild. De topgevel is uitgevoerd met vlechtingen en muurankers in het muurwerk en wordt bekroond door een stenen tuit. De indeling is niet oorspronkelijk en valt buiten de bescherming.

De RECHTERZIJGEVEL is links oorspronkelijk en bevat een klein venster, een schuifvenster, een klein venster met erboven een luik, twee schuifvensters, een deur en wederom twee schuif-vensters. De deur en kozijnen rechts in de gevel zijn niet oorspronkelijk en vallen buiten de bescherming.

De LINKERZIJGEVEL, onder lager doorlopend dakschild, bevat van rechts naar links een deur met ter weerszijden een drielichtskozijn met bovenlicht, een deur met vensters ter weerszijden en

vijf vensters in de openingen van de voormalige staldeuren. Links bevinden zich in de aanbouw een staldeur en een tweetal kleine vensters.

Waardering

Van architectuurhistorische vanwege de verschijningsvorm: een groot bouwvolume met zeer ver overstekende kap en opvallende houten detaillering.
Van cultuurhistorische waarde als vroeg voorbeeld van een productieboerderij en stoeterij, als (vermoedelijk) voormalig onderdeel van het landgoed Larenberg.
Van ensemblewaarde vanwege de ligging aan de Paviljoensweg, als onderdeel van het oude lanenstelsel van het Laarderhoogt.

LAREN NH Paviljoensweg 16

voorgevel (noordwest)

idem dakoverstek

LAREN NH Paviljoensweg 16

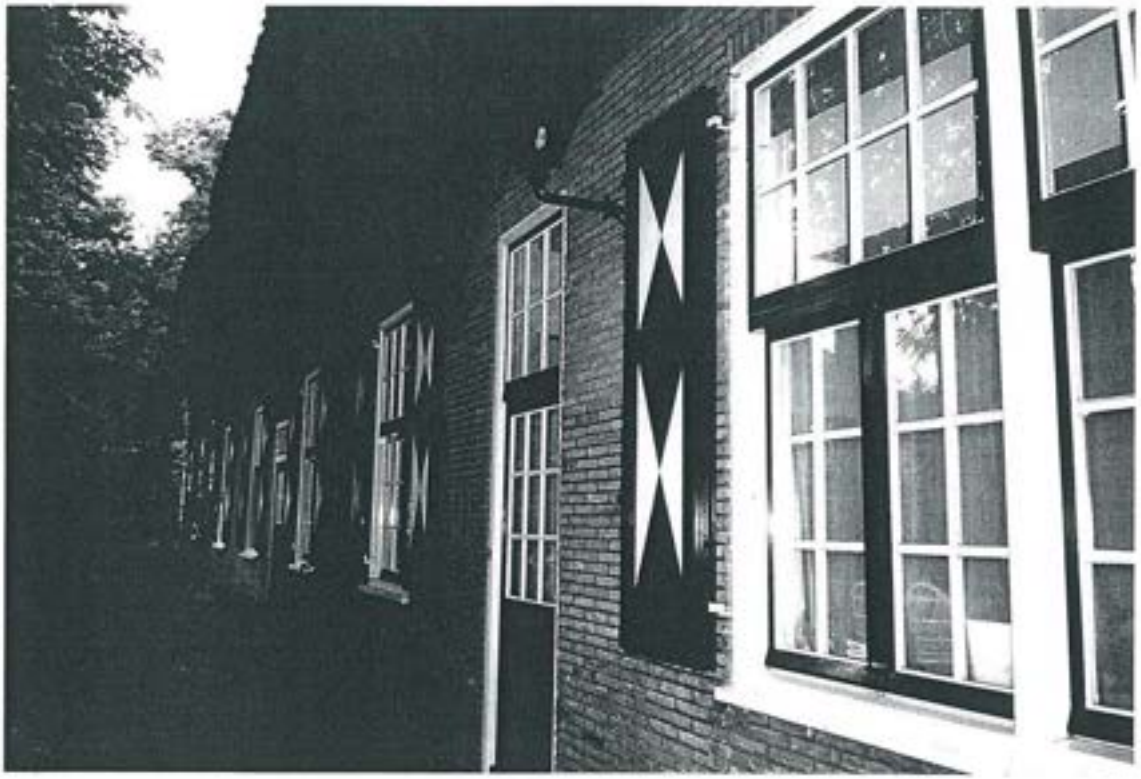

voorgevel

gevel straatzijde

LAREN NH Paviljoensweg 16

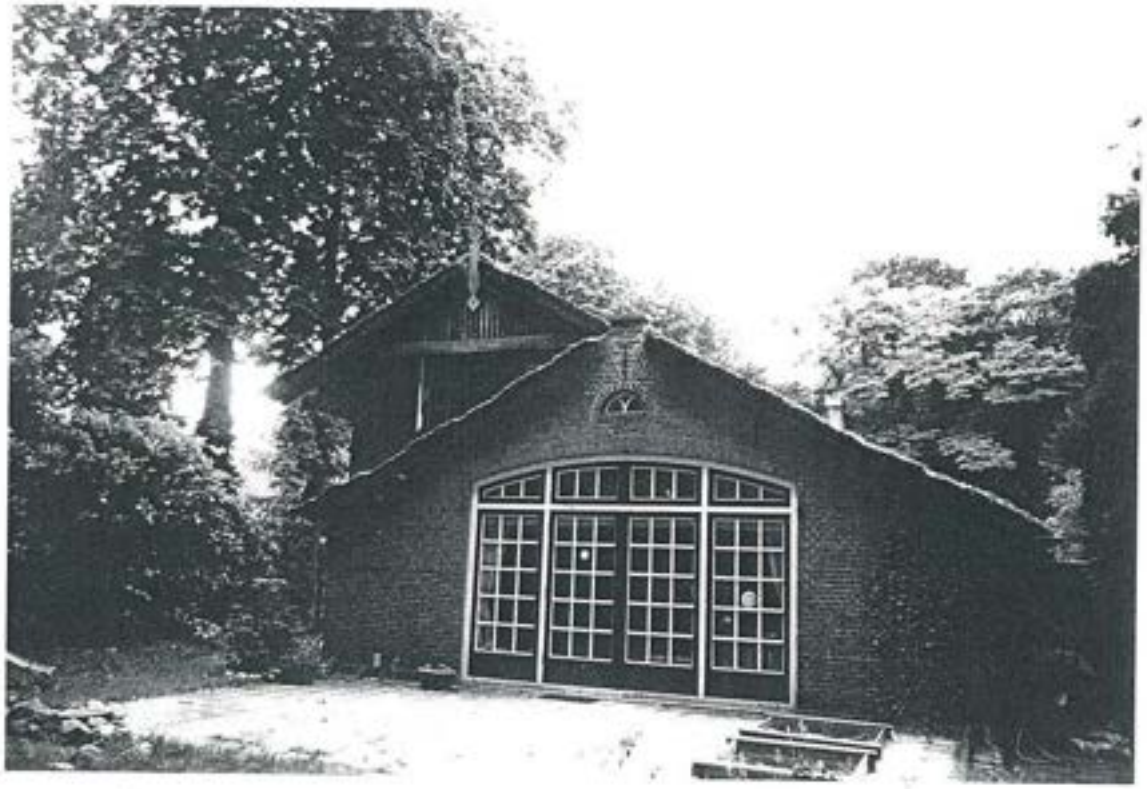

gevel straatzijde

achtergevel (zuidoost)

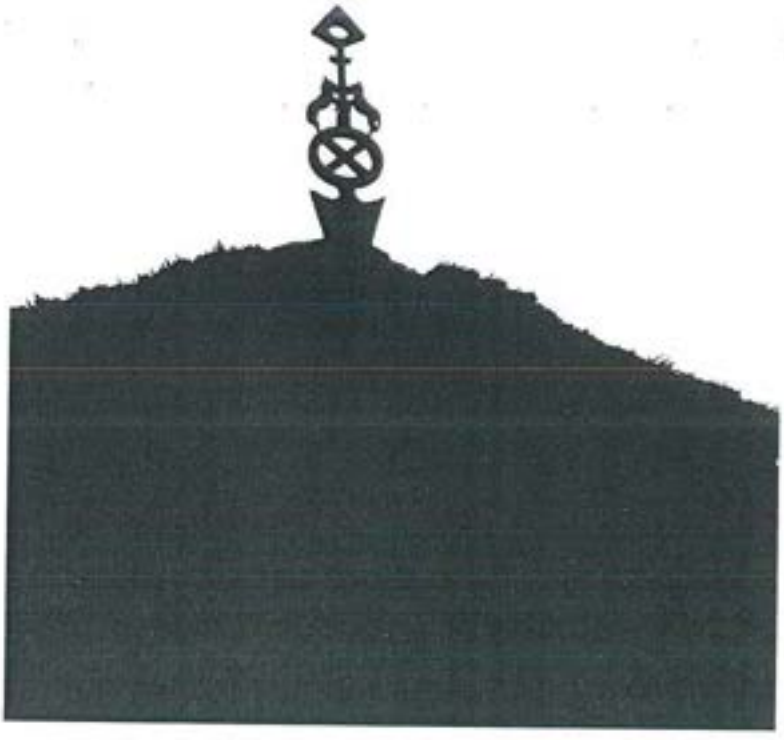

LAREN NH Paviljoensweg 16

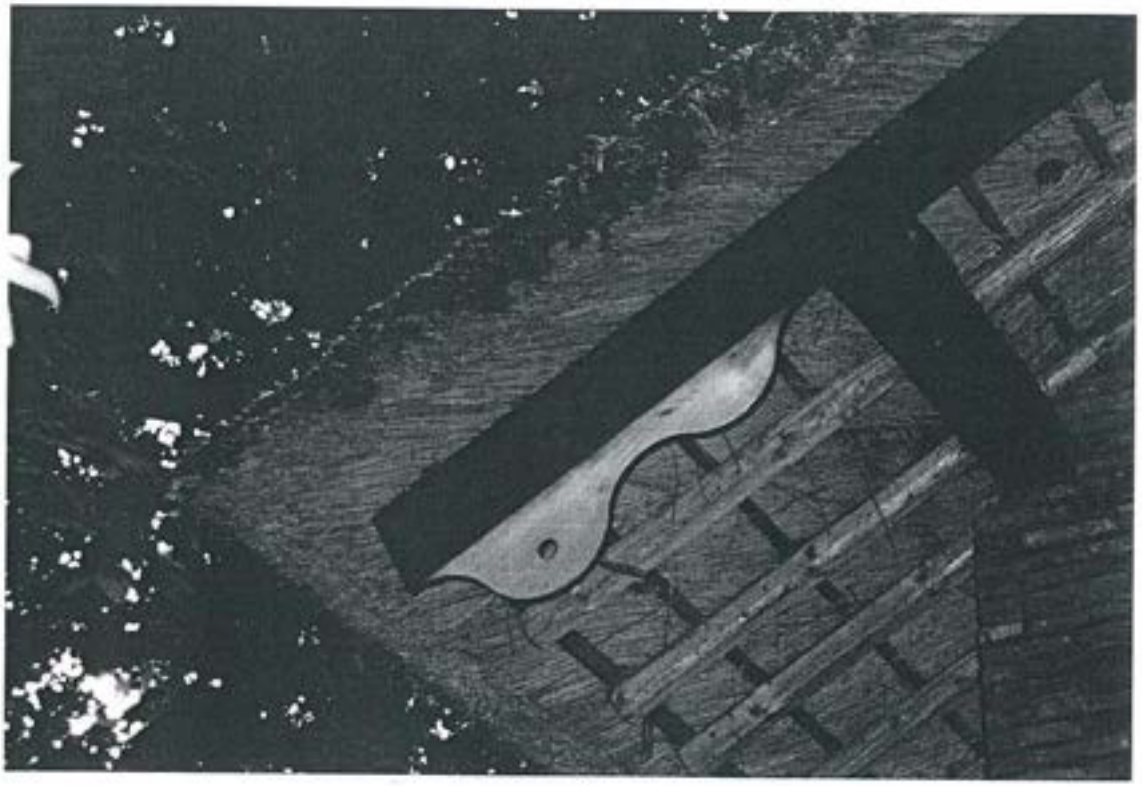
achtergevel

gevelteken

LAREN NH

Paviljoensweg 16

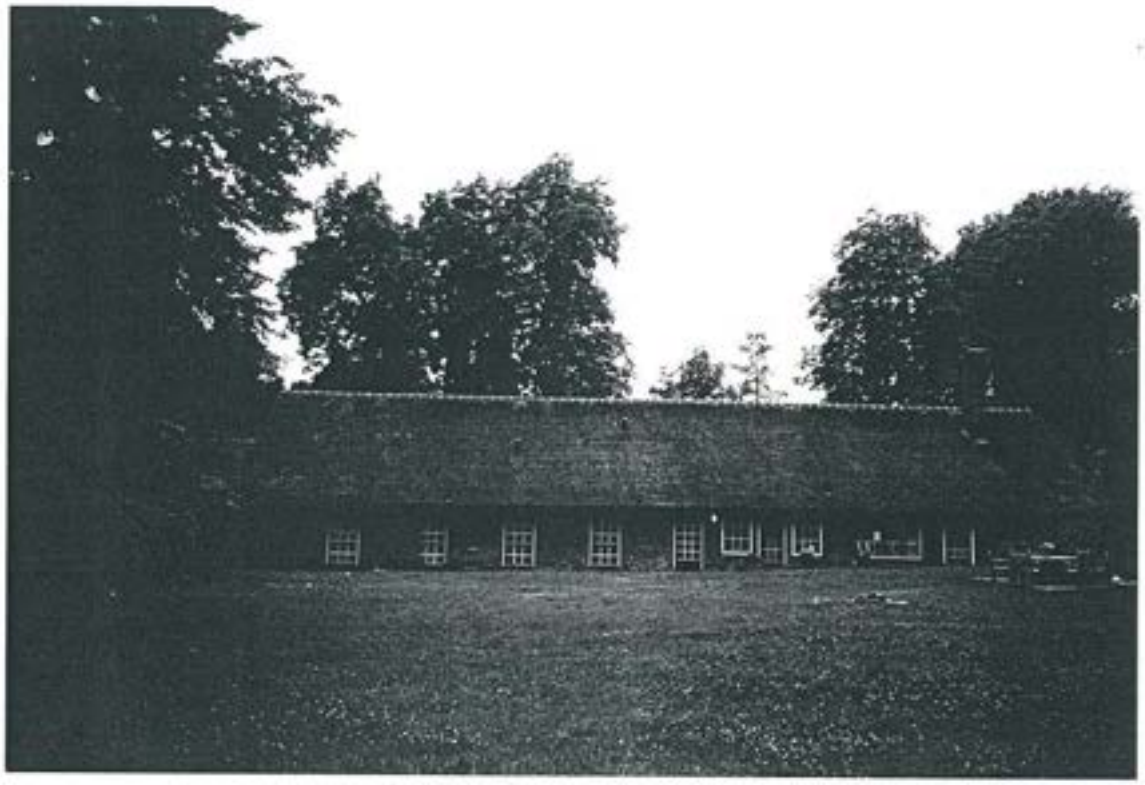

windveer achtergevel

aansluiting bestaand - nieuw metselwerk (gevel tuinzijde)

LAREN NH Paviljoensweg 16

gevel tuinzijde (noordoost)

idem

LAREN, RABOES 4 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Raboes 4

postcode + plaats : 1251 AL LAREN NH

naam object	: Raboes
complex	: nee
oorspr.functie	: woning
huidige functie	: woning
bouwjaar	: 1933
verbouwingen	: 1937: uitbouw achterzijde; 1954: garage; 1987: interne verbouwing
architect	: C. de Graaff te Laren
opdrachtgever	: A.W. Stam te Amsterdam
bouwstijl	: expressionisme, invloeden van zowel Gooise landhuisstijl als functionalisme
bouwtype	: landhuis
kadastrale aanduiding	: Laren E 703
naam beschrijver	: 5.1.2e
datum foto's	: 27-09-2012
datum beschrijving	: 27-11-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object: het landhuis Raboes 4 met muur en poort. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De aan de poort uit 1954 gebouwde garage uit 1954 heeft onvoldoende monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Architect C. (Cornelis Philippus) de Graaff werd in 1891 geboren in Amsterdam en was vanaf ongeveer 1910 werkzaam als architect, aanvankelijk vooral als restauratiearchitect. Tussen 1914 en 1925 werkte hij in Soerabaja, Nederlands Indië, eerst in dienst van een andere architect en later bij zijn eigen bureau De Graaff en Wessner. Omstreeks 1925 vestigde De Graaff zich als zelfstandig architect in Laren. Hij ontwierp woonhuizen en grote villa's en later ook scholen, kantoren en een conferentieoord. Zijn werk staat vooral in het Gooi maar hij had ook opdrachten elders in het land. De Graaff werkte tot op hoge leeftijd. Hij overleed in Laren in 1981.

Het huis aan het Raboes dateert uit 1933. *Raboes* is ook de naam van het huis, die op een fraaie gevelsteen boven de hoofdentree staat. Raboes is Laarder dialect voor 'wildernis'. Dat stemt overeen met de bosrijke omgeving waar het huis werd gebouwd. Omdat de weg zelf nog niet was aangelegd moest dispensatie van het uitbreidingsplan worden aangevraagd.

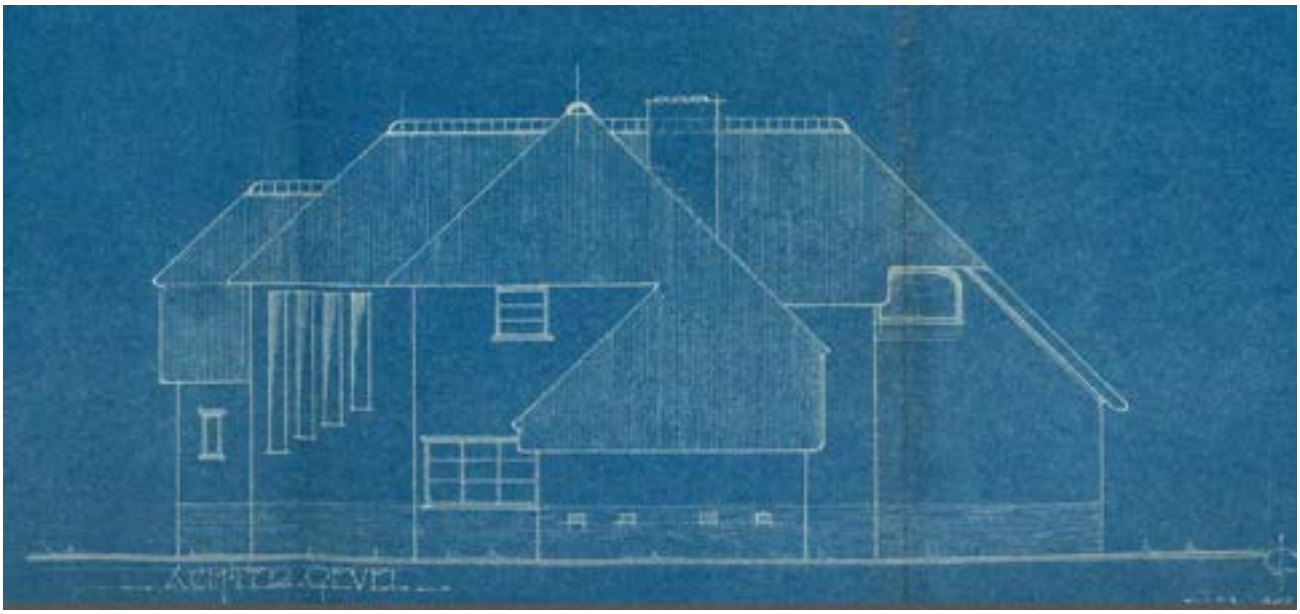

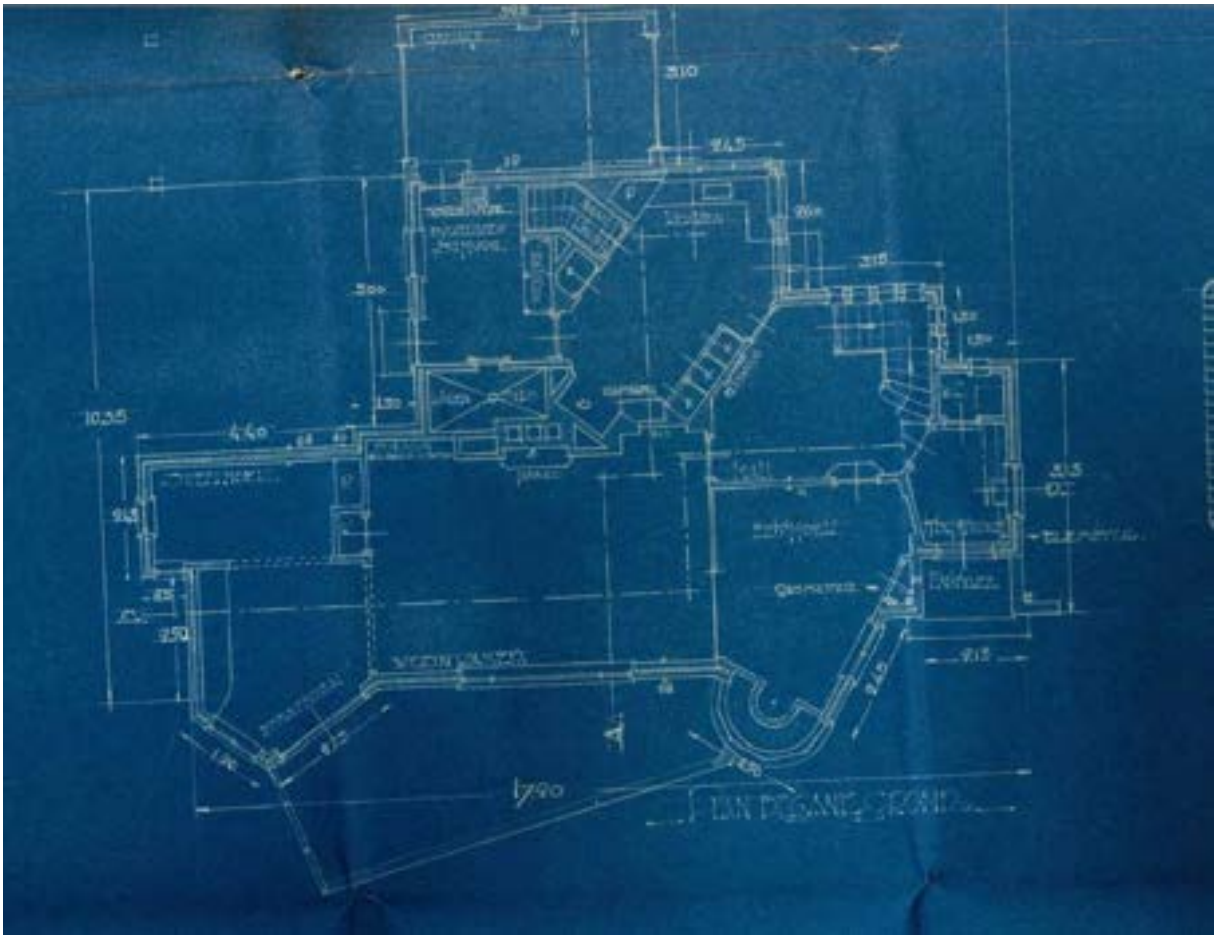
Het bouwtype van Raboes 4 is het populaire type van het Engelse landhuis, met een vrije plattegrond, grote haardpartijen, een hall, enzovoort. Enkele Larense architecten zoals Hamdorff en Elzinga waren in de jaren 20 zeer populair met hun landhuizen in een romantisch expressionistische vormentaal die ook wel Gooise landhuisstijl wordt genoemd. Ook het huis Raboes 4 vertoont hiervan kenmerken, bijvoorbeeld door de rieten kap met potdekselwerk en de vormgeving van de hoofdentree. De toepassing en indeling van de grote stalen ramen laat de invloed van het functionalisme zien. Ook de keuze voor een afwisseling van platvol en verdiept voegwerk geeft de gevel een strakker aanzicht. Het huis is nagenoeg zoals op bouwtekening uitgevoerd, hooguit zijn enkele afwijkingen in de venster(typen) te zien. Wanneer De Graaff enkele jaren later de uitbouw aan de achterzijde ontwerpt, zijn deze invloeden nog duidelijker. De plaatselijke aannemer Gebr. Duurland maakte de uitbouw. Mogelijk waren zij ook de aannemer voor het huis in 1933. Vermeldenswaard in het oorspronkelijke ontwerp is de inpandige garage, een modern ‘koetshuis’. Hoewel dit in Laren in al vrij gewoon was, was het bezit van een auto (en garage) vóór de Tweede Wereldoorlog landelijk gezien niet gebruikelijk en voorbehouden aan de elite. In 1954 werd de garage bij het huis getrokken en een nieuwe garage gebouwd, nog steeds naar ontwerp van De Graaff, die tot 1970 actief was als architect. De nieuwe garage kwam aan de noordwestzijde van het perceel te staan en werd met een muur met poort met het huis verbonden. De muur met poort grijpt terug op de romantische vormentaal van het huis, de garage is zeer eenvoudig van opzet, met identieke baksteen en verfwerk als het hoofdgebouw en gedekt met een zwarte gesmoorde pan. De keuze voor een identieke materialisering komt de eenheid van het ontwerp ten goede.

Het exterieur van het huis is sinds de uitbouw in 1937 niet meer gewijzigd. In 1987 vond een interne verbouwing plaat en een plan van Six Architects voor een uitbouw in 2001 is niet ten uitvoer gebracht.

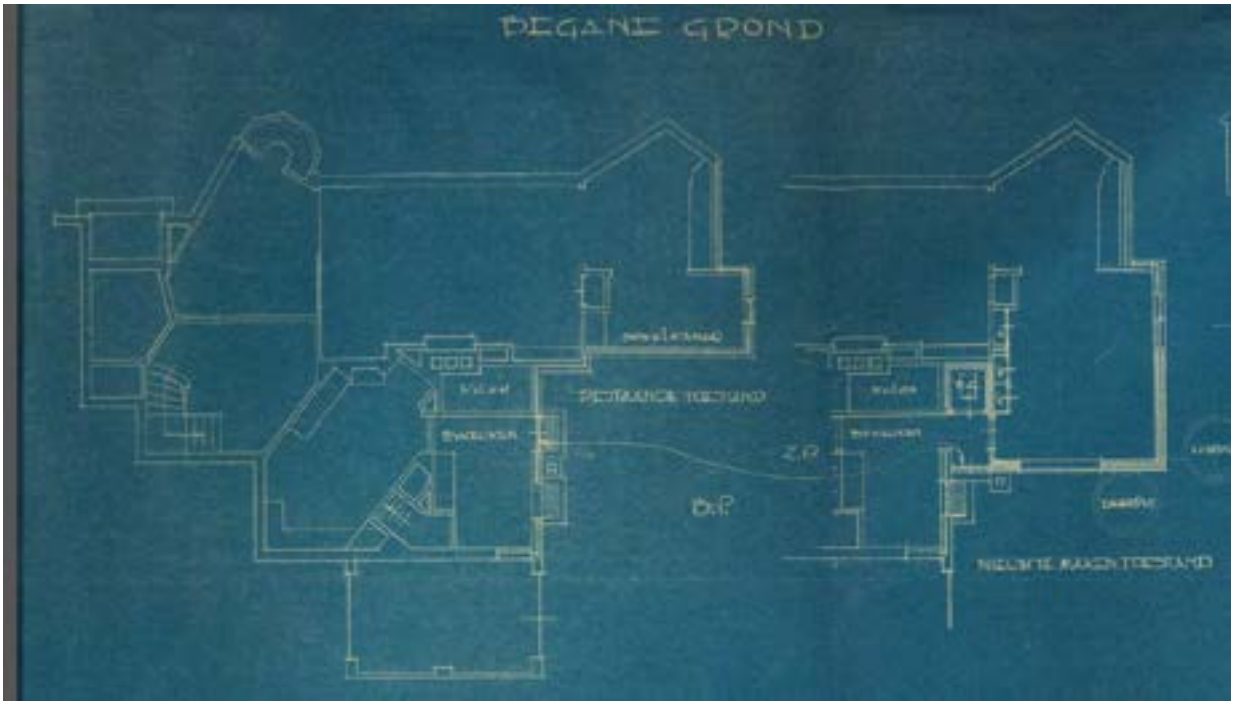

Bouwtekening C. de Graaff, architect B.N.A. uit 1933 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 1734)

Verbouwingstekening door C. de Graaff in 1937 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 2201)

Stedenbouwkundige en geschiedenis omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen ‘gestrooid’. Het duurde tot omstreeks 1910 dat er in Laren nieuwe straten en wijken werden aangelegd en zogenoemde uitbreidingsplannen tot stand kwamen. Het Raboes ligt in een bosrijke gebied tussen Laren en Blaricum en betekent in het Laarder dialect ‘wildernis’. De straat was ten tijde van de bouwaanvraag nog niet officieel aangelegd, waarom er door de architect ontheffing werd aangevraagd voor de bouw. Er lagen wel al verschillende villa’s, waaronder aan de andere zijde van het Raboes de antroposofische villa *Gadalis* naar ontwerp van F.H. Gerritsen en C. Wegerif uit 1929. Het Raboes sluit aan de oostzijde aan op de Tafelbergweg, die tot de oude structuur behoort en richting Huizen leidde. Aan het Raboes staan voornamelijk grote landhuizen en villa’s op ruime bosrijke percelen. Het perceel waarop Raboes 4 tot stand kwam behoorde in oorsprong bij het achtergelegen huis.

Het huis Raboes 4 ligt vrijstaand op het perceel met een diepe voortuin en de nok van het dak evenwijdig aan de weg. De oorspronkelijke garage ligt aan de achterzijde (noordzijde) en werd via een oprit aan de zuidoostkant van het perceel bereikt. Bijzonder is het feit dat je door de garage heen kon rijden omdat deze aan beide kopse kanten een garagedeur had. Het huis ligt verhoogd op het perceel en wordt door een terras en stoepen van flagstones omgeven, die mogelijk tot de oorspronkelijke aanleg van 1933 behoren maar ook in de jaren 50 populair werden. Uit 1954 dateert

de muur met poort die verbonden is met de nieuwe garage die evenals het huis door architect De Graaf werd ontworpen.

Architectonische omschrijving

Het landhuis *Raboes*, Raboes 4 uit 1933 is gebouwd in een mengstijl van romantisch expressionisme en invloeden van functionalisme. In de basis is het rechthoekig van vorm met aan de achterzijde trapsgewijs geplaatste uitbouwen met verschillende functies. Het huis is twee bouwlagen hoog, enkele uitbouwen één laag. Het huis is gemetseld in een gele handvorm baksteen in Vlaams verband met een bijzondere voegwerktoepassing, namelijk verdiepte lintvoegen en platvolle stootvoegen. De plint is felrood van kleur. Op sommige hoeken zijn vertandingen toegepast. Aan de bovenzijde van de voorgevel (zuidgevel) is donkerbruin houten potdekselwerk toegepast. Het samengestelde dak is rietgedekt en van verschillende steekkappen en wolfseinden voorzien. De vensters en deuren zijn van staal met merendeels een asymmetrische roedenindeling. Alleen het grote raam in de voorgevel is (conform de originele bouwtekening) voorzien van (originele) luiken.

De hoofdentree bevindt zich rechts in de voorgevel (zuidgevel) in een inpandig portiek dat is voorzien van een grote rondboog met rollagen en als sluitsteen de gevelsteen waarop de naam *Raboes* en een dikke boom. In het portiek zijn een paneeldeur, originele brievenbus en bakstenen stoep aanwezig. Het portiek wordt aan de rechterzijde afgesloten door een schuine muur, een soort steunbeer, die op de kopse kant met dakpannen is belegd. In de voorgevel is zowel rechts als links een erker onder rieten dak aanwezig, de rechter is rond, de linker hoekig van vorm. Tussen de erkers bevindt zich een breed venster met (inklapbare) luiken. Op de verdieping zijn enkele rechthoekige ramen aanwezig en een halfrond raam aan de linkerzijde. In de linker zijgevel (westgevel) zijn een klein hoekraam en een dakkapel aanwezig en staat een hoge schoorsteen die de linkerzijde van de gevel beëindigt. Op de overgang tussen linker zijgevel en achtergevel staat de met pannen bedekte muur en poort met gegolfde verticale delen, die in 1954 werd gebouwd. In de rechter zijgevel (oostgevel) bevindt zich ter plaatse van het portiek een halfrond raam. Rechts springt de oostgevel iets terug en bevindt zich een rechthoekig bouwdeel met daarin het trappenhuis dat aan de kenmerkende trapsgewijs oplopende langwerpige ramen met geel-glas herkenbaar is. Naast het trappenhuis ligt rechts in de achtergevel de uitbouw met keuken. De keukendeur is onder een puntvormig luifeltje geplaatst en heeft een stoep van flagstones. Aan de keuken is de voormalige garage gebouwd, die aan twee kanten in en uit gereden kon worden, maar in 1954 bij het woonhuis is getrokken. Voorbij de garage, helemaal rechts in de achtergevel (noordwestzijde) bevindt zich het in 1937 uitgebouwde deel met stalen ramen en keukendeur. Opvallend is het grote raam dat door middel van roeden, een latei en baksteenpoeren in een horizontaal gericht onderraam en een verticaal gericht bovenraam is onderverdeeld. Ook de indeling van het raam op de verdieping, rond met daarin een vierkant, valt op. Zowel het landhuis met garage uit 1933, als de uitbouw uit 1937, en de muur met garage uit 1954 zijn van architect De Graaff. De met de muur verbonden garage uit 1954 heeft onvoldoende monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Waardering

Het landhuis *Raboes*, Raboes 4 te Laren dateert uit 1933 en 1937 met muur, poort en garage uit 1954 en is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden:

- als voorbeeld van een zeer gaaf bewaard en zorgvuldig vorm gegeven landhuis in een sobere expressionistische trant gebaseerd op de Gooise landhuisstijl maar met invloeden van het functionalisme die met name in de uitbouw aan de achterzijde tot uitdrukking komen; opvallend zijn de stalen ramen in verschillende vormen en vaak voorzien van een bijzondere of asymmetrische indeling en het voegwerk van afwisselend platvolle stootvoegen en verdiepte lintvoegen;

- als deel van het oeuvre van architect C. De Graaff die zich in 1925 in Laren had gevestigd en met name in het Gooi werkzaam was;

situationele en ensemblewaarden:

- als karakteristiek voorbeeld van de vrijstaande villabebouwing aan het Raboes;

cultuurhistorische waarden:

- als onderdeel van de ontwikkeling in de jaren 20 en 30 van Laren tot villa- en forenzendorp, die volgde op de hoogtijdagen als kunstenaars- en toeristendorp;

- vanwege aanwezigheid van een garage in het ontwerp, wat in Laren al wel vrij gewoon was maar in landelijk perspectief voor de Tweede Wereldoorlog nog ongebruikelijk en alleen aan de elite voorbehouden;

- vanwege de benaming van het huis Raboes, dat in Laarder dialect ‘wildernis’ betekent en aansluit bij de bosrijke omgeving.

gaafheid en herkenbaarheid

Het karakteristieke landhuis is zeer gaaf bewaard gebleven sinds de bouw in 1933 en de uitbouw van 1937 die een ontwikkeling laat zien naar een meer functionalistische bouwstijl.

zeldzaamheid

Het huis behoort tot de grote bouwvoorraad landhuizen uit deze periode in Laren, waaraan het dorp zijn karakteristiek ontleent. Als zodanig is het pand misschien niet zeldzaam maar wel representatief. Binnen de voorraad landhuizen is het een interessant voorbeeld van een landhuis dat enerzijds in de Larens traditie van de romantisch expressionistische huizen staat maar een doorkijkje geeft naar functionalistische stijlbenadering, waarbij de uitzonderlijk gave staat waarin het ontwerp van C. De Graaff verkeert een extra aanbeveling vormt.

Foto's 2012

Voorgevel (zuidgevel).

Voorgevel (zuidgevel).

Voorgevel (zuidgevel) met hoofdentree (foto links) en terras (foto rechts).

Voorgevel (zuidgevel) met aan weerszijden gelegen erkers.

Rechter zijgevel (oostgevel).

Detail rechter zijgevel ter hoogte van de hoofdentree (foto links) en linker zijgevel (westgevel, foto rechts).

Linker zijgevel (westgevel) met terras.

Achtergevel (noordgevel) ter plaatse van de uitbouw uit 1937.

Achtergevel (noordgevel) ter plaatse van de uitbouw uit 1937.

Achtergevel (noordgevel) met rechts de garage uit 1933 en links de keuken en het trappenhuis.

Detail bij keukenentree en voormalige garage. De garage had aan beide kanten garagedeuren, zodat je aan één zijde kon inrijden en aan de andere zijde uitrijden.

Achtergevel, hoek linker zijgevel (noordoostzijde).

Garage noordzijde (achtergevel).

Detail voegwerk landhuis met afwissend platvol en verdiept gelegen voeg.

Poort uit 1954 met opvallende gegolfde delen.

Poort uit 1954 en rechts de garage uit 1945.

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 1734, 2201, 3185, 8052, B10722 VG 00700

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, Zeist / Zwolle 2005, p. 415-418 Laren, …*W. Hamdorff heeft een groot stempel gedrukt op de Larense architectuur….Andere architecten in Laren die in dezelfde vormen ontwierpen zijn…C. de Graaf met zijn bijzondere achthoekige huis Leemzeulder 26 (circa 1920)…..*

- Meta Loeff-Duurland, De Firma Gebroeders Duurland 1923-1964*, in: Kwartaalbericht van de Historische Kring Laren,* april 1996

- website Nai / Bonas, inventarisatie van het archief van C. de Graaff

- mondelinge informatie bewoners

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Raboes 8
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	E 39
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	woonhuis
Architect	:	Th. Rueter (Blaricum)
Opdrachtgever	:	de heer G. Zwertbroek
Bouwjaar	:	1927
Bouwtype	:	landhuis
Bouwstijl	:	Engelse landhuisstijl-invloeden Gooise boerderijstijl-invloeden
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	1992
Naam inventarisator	:	[redacted]
Opmerkingen	:	

Beschrijving:

Aan het Raboes gelegen landhuisje, gebouwd in opdracht van de heer G. Zwertbroek naar ontwerp van de Blaricumse architect Theo Rueter. Het pand grenst aan een bosgedeelte achter het Raboes, dat in feite als coulisse dienst doet. Een tuin in Engelse stijl omgeeft het landhuisje. Het huis is ontworpen in een bouwstijl die kenmerkend is voor Rueter, en die uitgaat van een traditioneel materiaalgebruik met typische details zoals de welvende noklijn en de samenstelling van de kap.De bouwstijl wordt gekenmerkt door invloeden uit de Engelse landhuisstijl, de Gooise boerderijstijl en wordt bovenal gekenmerkt door een romantische inslag.

Het landhuisje is - op een vrije plattegrond - opgetrokken uit een grauwe vormbaksteen, deels in vrij verband, deels in kruisverband gemetseld met een verdiepte voeg. Het bouwwerk bestaat uit twee woonlagen onder een samengestelde kap. De bovenste woonlaag bevindt zich in de kap. De vensters zijn allen voorzien van een roedenverdeling (hierna aangeduid in breedte x hoogte). Aan de onder- en bovenzijde van de vensters bevinden zich rollagen. De vensters en kozijnen zijn witgeschilderd, de luiken, die opgeklampt zijn, zijn evenals de voordeur

geschilderd in een rode kleur.
De gevels hebben een asymmetrische indeling.

Het aanzicht van het landhuisje wordt bepaald door de voorgevel c.q. zuidgevel. Deze bevat rechts een tweelichtskozijn met naar binnen draaiende ramen, elk met een roedenverdeling van 2 x 4. Dit venster is voorzien van opgeklampte luiken. Links van het venster bevindt zich een venster met een raam met 2 x 4 roedenverdeling, dat identiek is aan het hiervoor bechrevene (het venster loopt om). Direkt links van dit venster springt de gevel schuin in om plaats te maken voor een terras en bevat in de geknikte gevel een tweede, identiek venster. Het terras is toegankelijk vanuit het huis door middel van een naar buiten draaiende deur met 3 x 6 roedenverdeling. Links van deze deur is tenslotte een venster aangebracht met een roedenverdeling van 4 x 4. Het terras kent een klinkerbestrating en ligt enigzins hoger dan de tuin.
De hoofdvorm van het dak heeft een L-vorm. Op de knik bevindt zich een schoorsteen gesierd door een uitspringende strekkenlaag en bekroond door een uitspringende rollaag. De nokken welven naar de topgevels toe omhoog, en worden gedekt door rode gemetselde nokvorsten.
De linkerzijde van de voorgevel wordt bekroond door een topgevel, die vanaf de balklaag van de verdieping is gepotdekseld. Op de verdieping bevat deze gevel een tweelichtskozijn met naar binnen draaiende ramen met een roedenverdeling van 2 x 3. Het dakschild rechts van de topgevel is evenwijdig aan de weg gelegen. Dit dakschild loopt door onder de topgevel en is ter plaatse boven het terras opgelicht. Dit deel van het dak rust op houten korbelen en is afgewekt met knijpdelen. De linkerzijde wordt nog eens extra ondersteund door een verticale houten stijl. Een rode pannenrij met lood afgezet voorkomt inwatering tussen de gepotdekselde gevel en het dakschild. In de aanzet van de gevel zijn vlechtingen aan te treffen.

De westgevel bevat naast het terras van rechts naar links een tweelichtskozijn met naar binnen draaiende ramen, elk met een verdeling van 2 x 4 roeden. Het venster is voorzien van luiken en een tweelichtsbovenlicht met kruisroeden. Ter plaatse van dit venster is het dak opgelicht.
Links van dit venster bevinden zich naar buiten draaiende stolpdeuren met 2 x 6 roeden. Links hiervan verbindt een gangetje het huis met een recente aanbouw.
Het gangetje wordt gedekt door een rieten zadeldak met rode gemetselde nokvorsten.
De aanbouw wordt gedekt door een rieten schilddak met rode gemetselde nokvorsten, en bevat drie naar buiten draaiende deuren met 2 x 6 roeden aan de zuidgevel.

De voordeur bevindt zich aan de zuidzijde rechts opzij van de voorgevel. Het muurvlak springt ter plaatse in twee fasen terug. Het minst ver teruggesprongen deel bevat aan de zuidzijde een toiletraampje (valraam met één horizontale roede) met een naar voren springende onderdorpel met doorlopende oren.

Het verst terugspringende geveldeel bevat de voordeur, die bestaat uit een onder- en bovendeur. De deur is gevat in een witgeschilderd rechthoekig kozijn met getoogde bovenzijde. Het resterende geveldeel ter rechterzijde is gepotdekseld.
Het dakschild is in verband met het terugspringen van de gevel ter plaatse geknikt en afgeschuind naar boven toe. Het eronder gelegen hoekje wordt overspannen door gepotdekselde delen.De gevel die de voordeur bevat wordt gedekt door een schuin aflopend dakschild, dat de oostgevel afdekt.

De oostgevel bevat naast de voordeur een venstertje waarboven het dakschild in vleermuisvorm is opgelicht. Naast dit venstertje loopt het dakschild verder door naar onder en bevat nog een venster met 3x3 roedenverdeling, terwijl ook hier het dak is opgelicht.
In het dakschild is over de volle breedte een recente dakkapel aangebracht met een vijflichtskozijn voorzien van ramen met kruisroeden. Het rieten dak dat de dakkapel bedekt kent een gebogen vorm. Gepotdekselde delen ter weerszijden van de vensters dienen ter opvulling. Aan de onderzijde van de dakkapel zijn rode gemetselde nokvorsten aangebracht ter voorkoming van inwatering.
Boven de dakkapel is een pseudo-uilenbord ontworpen, dat is bekleed met gepotdekselde delen.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege de in de bouwstijl toegepaste vormgeving, die kenmerkend zijn voor het oeuvre van de Blaricumse architect Th. Rueter;
- vanwege de gave hoofdvorm en de grotendeels ongewijzigde gevelindeling.

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in de beeldstructuur van het Raboes, als onderdeel van een aantal landhuizen;
- het landhuis vormt, mede door de bouwstijl, een eenheid met zijn omgeving, die bosachtig is, en als coulisse fungeert.

De combinatie van het huis en de bosachtige omgeving verdient te worden beschermd.

Literatuur:

G. van der Pol en W.G.M.Cerutti, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 121
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, bouwtekening

NB: de oorspronkelijke bouwtekening is in sterk gewijzigde vorm uitgevoerd.

westgevel

zuidgevel met rechts de entree

entree

oostgevel

oostgevel

Zuidgevel

aanzicht zuid- en westgevel

Raboes 11

Sectie:	E 53
Bouwjaar:	1928 Uitbreiding 1963
Architect:	W. Hamdorff (Laren)

Inleiding

Een in 1928 naar ontwerp van Wouter Hamdorff opgetrokken landhuisje voor P. van Baarsel. De opdrachtgever was als restaurateur verbonden aan het Rijksmuseum en liet op zolder een groot ateliervenster aanbrengen. De woning is bedoeld als buitenhuis en vertoont met name door het potdekselwerk verwantschap met de traditionele bouwtrant.
Het aanvankelijke ontwerp was geprojecteerd op een perceelbreedte van slechts 18 meter. Dit werd door de gemeente te smal bevonden. Uiteindelijk is de breedte vergroot tot 22.35 meter. In 1963 werd aan de linkerzijde een aanbouw gezet onder een met rode pannen gedekte kap.

Onder de bescherming valt alleen het exterieur van het pand.
De aanbouw van 1963 valt buiten de bescherming.

Omschrijving

Het aan het Raboes gelegen LANDHUISJE is opgetrokken op L-vormige plattegrond. Het hoofdvolume is echter gebaseerd op een rechthoekige plattegrond. Het pand telt twee bouwlagen onder een met rode Hollandse pannen gedekte kap. De tweede bouwlaag heeft een betimmering bestaande uit gepotdekselde houten delen. De vensters in de tweede bouwlaag zijn voorzien van een liggende roedenindeling. Voor een aantal vensters op de verdieping zijn van houten gepotdekselde plantenbakken aangebracht.

De VOORGEVEL aan de straatzijde heeft een hoog opgaand dakschild dat in het midden wordt doorbroken door een taps toelopende schoorsteen met daaraan een luidklok onder afdakje. Rechts van de schoorsteen springt de gevel in en bevat deze een venster met luik. Onder de dakgoot is een deel van de gevel gepotdekseld. Links bevat de gevel een door het dakvlak stekend tweelichtskozijn en een deur (de achteringang).

De RECHTERZIJGEVEL bevat de hoofdingang, die is geplaatst in een dichtgezet portiek. Links bevindt zich een tweelichtvenster met luiken. Rechts zijn later aangebrachte openslaande deuren gezet. Op de verdieping bevat de gevel een vensterstrook met van links naar rechts een tweelichtskozijn, een drielichtskozijn, een enkel venster en een deur, die uitkomt op het op korbelen rustende, gepotdekselde balkon.

De ACHTERGEVEL bevat een drielichtsvenster met luiken en smalle bovenlichten. In de tweede bouwlaag is een drielichtskozijn gezet. Het dakvlak bevat een dakkapel met een tweelichtskozijn.

De LINKERZIJGEVEL bevat een tweelichtskozijn met luiken en in de tweede bouwlaag drie asymmetrisch geplaatste vensters. Het dakvlak wordt doorbroken door een tegen een schoorsteen

gebouwde grote dakkapel met ateliervenster.
Rechts is tegen deze gevel, onder doorlopend dakschild, een uitbouwtje met een venster gezet. Deze vormt de verbinding met de buiten de bescherming vallende aanbouw.

Waardering

Van architectuurhistorische waarde als relatief gaaf voorbeeld van een woonhuis van de Larense architect Wouter Hamdorff met verwijzingen naar de traditionele bouwstijl.
Van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een buitenhuis met atelier.
Van situationele waarde vanwege de ligging aan het Raboes.

LAREN NH Raboes 11

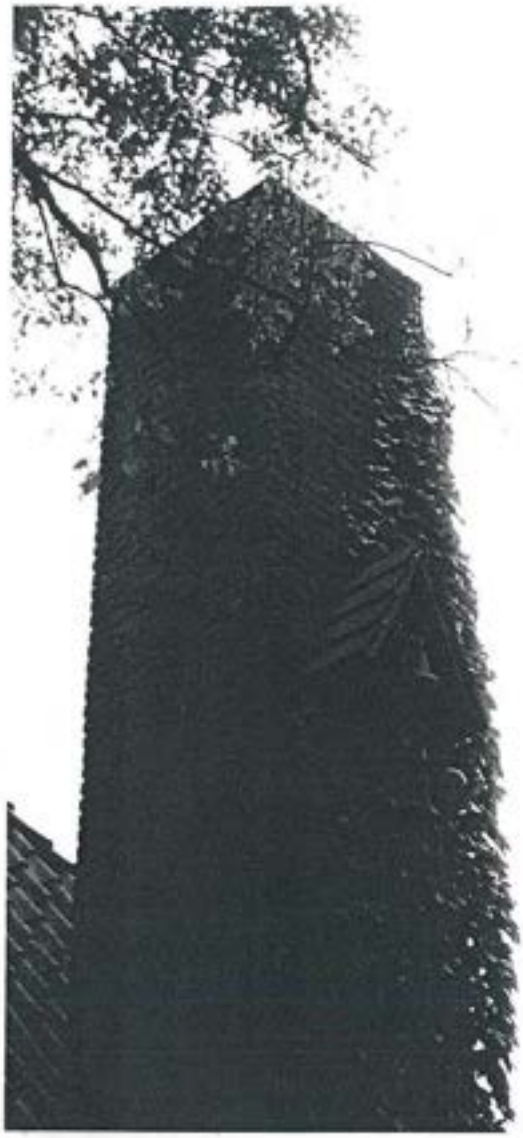

voorgevel/straatzijde

idem, detail links

LAREN NH Raboes 11

detail schoorsteen en klok

rechterzijgevel

LAREN NH Raboes 11

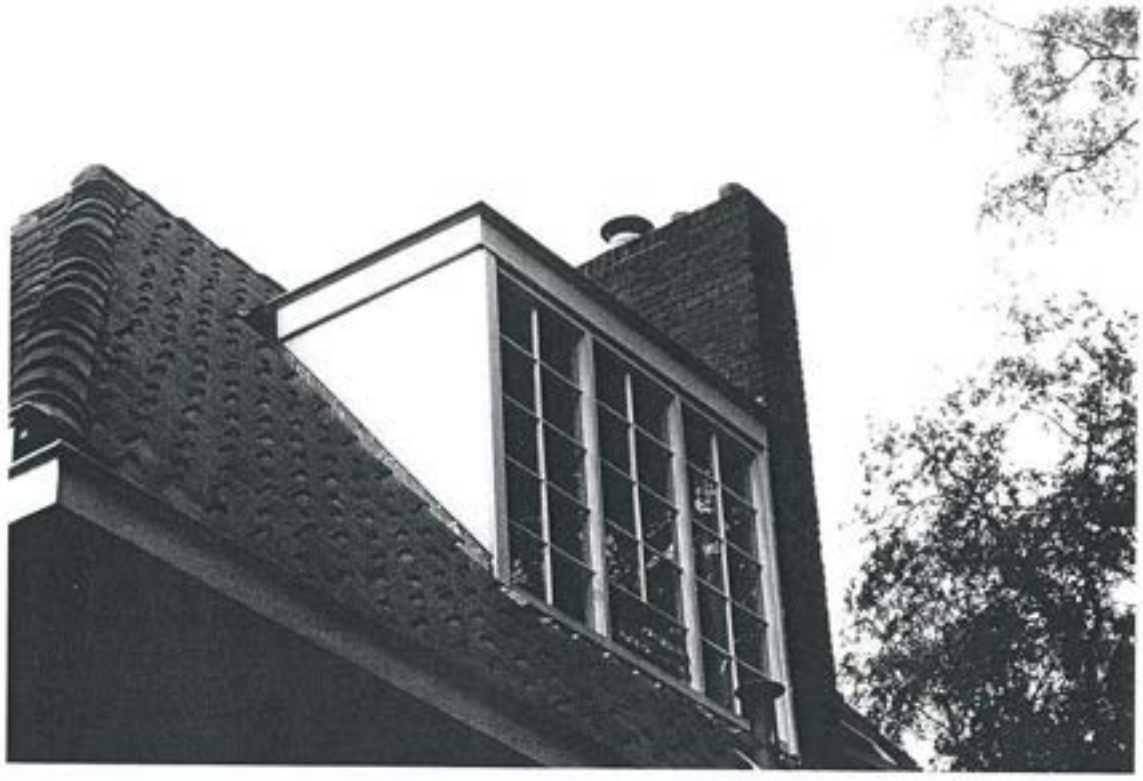

achtergevel

~~rechter~~zijgevel
linker

LAREN NH Raboes 11

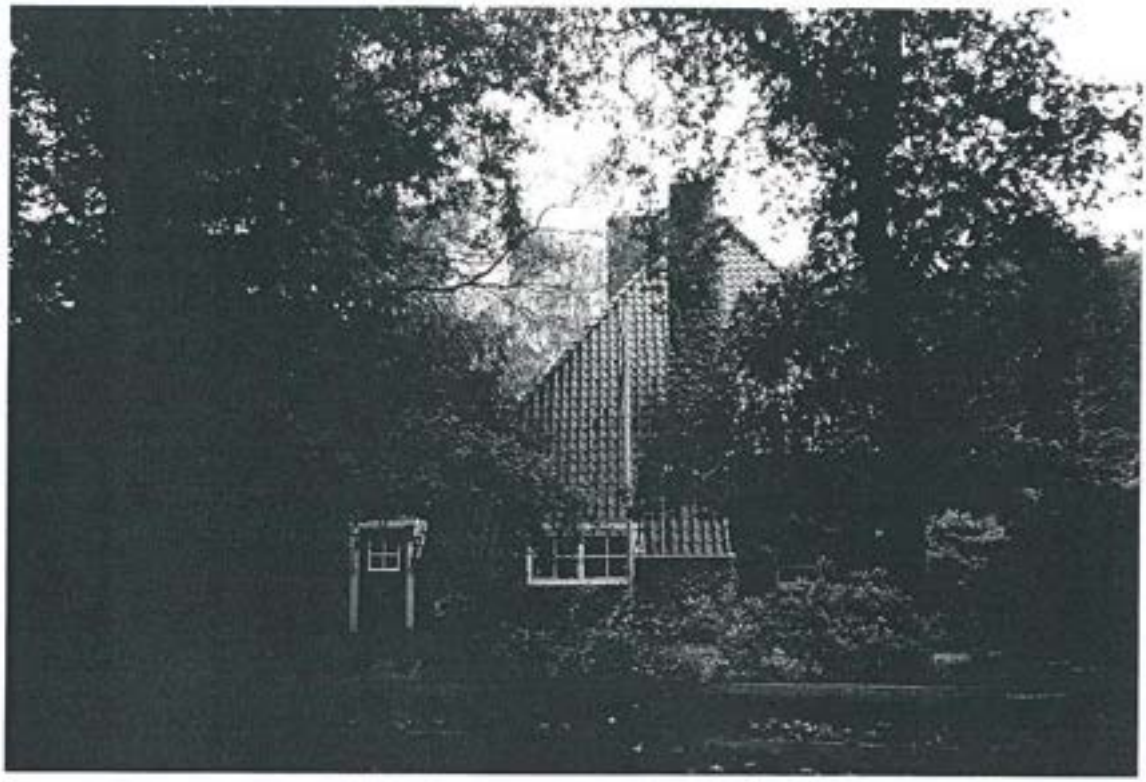

detail ateliervenster

detail plantenbakken

LAREN NH Raboes 11

gevel straatzijde

rechterzijgevel en achtergevel

Raboes 165

Sectie:	E 350
Bouwjaar:	1927
Architect:	H.F. Smit (Laren) verbouwingen 1930, 1937

Inleiding

In 1927 door de Larense architect H.F. Smit ontworpen landhuis voor S. van de Kieft. Het huis is opgetrokken met invloeden van de Gooise landhuisstijl (potdekselwerk) en de Engelse cottage-stijl (baksteenmotieven).

Onder de bescherming valt alleen het exterieur van het pand.

Opmerking: de omschrijving is gebaseerd op de oorspronkelijke bouwtekening en waarneming vanaf de openbare weg i.v.m. het niet toestaan van bezoek.

Omschrijving

Het op enige afstand van de weg aan het Raboes gelegen LANDHUIS is opgetrokken op een samengestelde plattegrond en telt twee woonlagen onder een samengestelde, rietgedekte kap.

De VOORGEVEL wordt gekenmerkt door een lichte voorsprong links van het midden, onder een afgeronde steekkap met deels lager omlopend dakschild. Rechts bevat het risaliet in een rondboogvormig portiek de hoofdentree. Links bevindt zich een Engels venster, dat deels in een schuine gevelzijde is geplaatst. Tussen de driestrooks vensters onder en boven is in baksteen een visgraatmotief aangebracht in vakwerk. Boven de portiek is een tweelichtsvenster met rechts gepotdekselde delen gezet.
Links van het risaliet is een tweelichtsvenster met luiken geplaatst; rechts is eveneens een tweelichtsvenster gezet met bovenlichten en luiken. Het dakvlak wordt doorbroken door twee dakkapellen.

De ACHTERGEVEL heeft links een loggia onder steekkap, rustend op korbelen en met een borstwering op trasraamhoogte. Rechts ernaast is een zeslichtsvenster aangebracht, waarboven een gepotdekseld balkon met twee openslaande deuren. Het dakvlak wordt doorbroken door een dakkapel. Rechts springt de gevel iets in en bevat een tweelichtskozijn met luiken en bovenlicht, een klein venster en een rondboogdeur. Ter hoogte van de schuine knik met de garage zijn twee kleine vensters gezet.

De RECHTERZIJGEVEL heeft een overstekende, op korbelen rustende gepotdekselde topgevel. De eerste bouwlaag is uitgevoerd met een loggia, die doorloopt langs de achtergevel en rust op korbelen. Rondom is een bakstenen borstwering gezet op trasraamhoogte. De zijgevel bevat links een driezijdige erker en rechts een deur. De topgevel heeft een vijflichtsvenster. Op zolderniveau is een tweelichtsvenster aangebracht. De nok is ter hoogte van deze gevel licht verhoogd en voorzien van een makelaar.

De LINKERZIJGEVEL heeft twee vensters met luiken. De topgevel is afgewolfd en gepotdekseld. Links is schuin tegen deze gevel een garage gezet van één bouwlaag onder zadeldak, die deels is gepotdekseld en is voorzien van onder andere twee openslaande houten garagedeuren.

Waardering

Van architectuurhistorische waarde voor Laren als relatief gaaf voorbeeld van een grote villa, ontworpen door de Larense architect H.F. Smit. Tevens vanwege de toegepaste bouwstijl: de Gooise landhuisstijl met Engelse cottage-invloeden.
Van situationele waarde vanwege de ligging aan het Raboes.

LAREN NH Raboes 135

voorgevel

idem.

LAREN NH

Raboes 135

hekpijler

zicht vanaf de weg

3.10
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Remiseweg 10 en 12**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**kantoor**
Oorspronkelijke bestemming	:	**magazijn en transformatorstation**
Architect	:	**C.J. Kruisweg**
Opdrachtgever	:	**Hollandsche Electriciteits Maatschappij**
Bouwjaar	:	**1917**
Bouwtype	:	**transformatorgebouw met dienstgebouw en dienstwoning**
Bouwstijl	:	**zakelijk expressionisme**
Datum opname	:	**Juni 2005**
Naam inventarisator	:	[redacted]
Opmerkingen	:	

Inleiding:

In opdracht van de Hollandsche Electriciteits Maatschappij te Hilversum, later de provinciale elektriciteitsmaatschappij P.E.N. ontwierp architect het Bussumse bureau Van der Goot en Kruisweg in 1917 een schakelstation met kantoor, magazijn en dienstwoning. De stijlkenmerken zijn verwant aan de Amsterdamse School door toepassing van natuurlijke materialen en baksteendetailleringen. Het object werd gebouwd aan de Remiseweg, ter plaatse van een oude locomotievenloods, die daarvoor werd gesloopt. Het kantoor en magazijn van het P.E.N. complexje werden in 1995 afgestoten en als separaat kantoor in gebruik genomen. Hiertoe werden enkele aanpassingen gepleegd.

Omschrijving:

Het evenwijdig aan de Remiseweg gelegen object is opgetrokken op samengestelde plattegrond en omvat verschillende bouwdelen.
Aan de Remiseweg ligt het schakelstation met haaks daarop het kantoor annex magazijn.
De dienstwoning ligt eveneens aan de Remiseweg, doch meer richting Co Bremanlaan. Een muur omgeeft een binnenterrein.

Voorgevel kantoor/magazijn

Detail

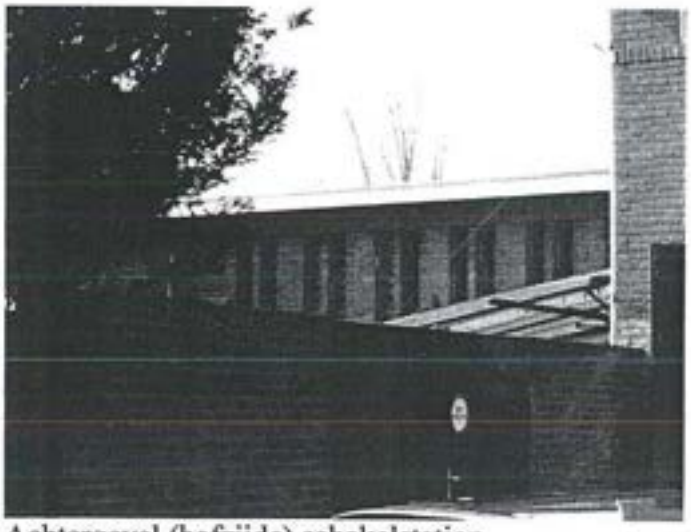

Detail tweede bouwlaag

Rechterzijgevel kantoor/magazijn

Achtergevel (hofzijde) schakelstation

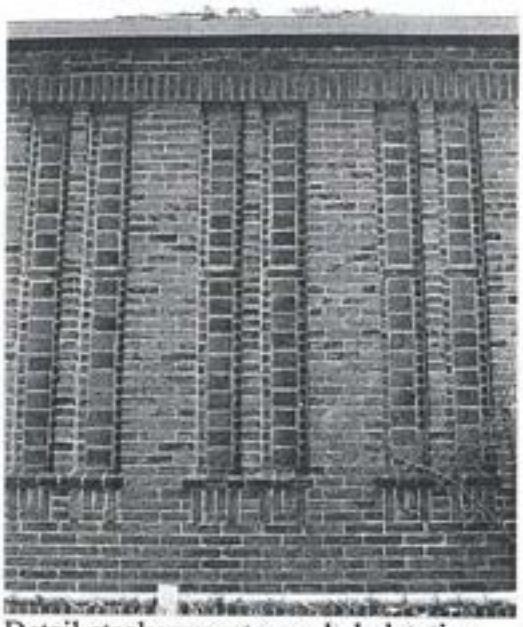
Kantoor/magazijn zijde Remiseweg

Schakelstation zijde Remiseweg

Woning nummer 10 vanaf Remiseweg

Detail strokenvensters schakelstation

3.10
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Remiseweg 10 en 12**
Kadastrale aanduiding	:	
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**kantoor**
Oorspronkelijke bestemming	:	**magazijn en transformatorstation**
Architect	:	**C.J. Kruisweg**
Opdrachtgever	:	**Hollandsche Electriciteits Maatschappij**
Bouwjaar	:	**1917**
Bouwtype	:	**transformatorgebouw met dienstgebouw en dienstwoning**
Bouwstijl	:	**zakelijk expressionisme**
Datum opname	:	**Juni 2005**
Naam inventarisator	:	5.1.2e 5.1.2e
Opmerkingen	:	

Inleiding:

In opdracht van de Hollandsche Electriciteits Maatschappij te Hilversum, later de provinciale elektriciteitsmaatschappij P.E.N. ontwierp architect het Bussumse bureau Van der Goot en Kruisweg in 1917 een schakelstation met kantoor, magazijn en dienstwoning. De stijlkenmerken zijn verwant aan de Amsterdamse School door toepassing van natuurlijke materialen en baksteendetailleringen. Het object werd gebouwd aan de Remiseweg, ter plaatse van een oude locomotievenloods, die daarvoor werd gesloopt. Het kantoor en magazijn van het P.E.N. complexje werden in 1995 afgestoten en als separaat kantoor in gebruik genomen. Hiertoe werden enkele aanpassingen gepleegd.

Omschrijving:

Het evenwijdig aan de Remiseweg gelegen object is opgetrokken op samengestelde plattegrond en omvat verschillende bouwdelen.
Aan de Remiseweg ligt het schakelstation met haaks daarop het kantoor annex magazijn.
De dienstwoning ligt eveneens aan de Remiseweg, doch meer richting Co Bremanlaan. Een muur omgeeft een binnenterrein.

Voorgevel kantoor/magazijn

Detail

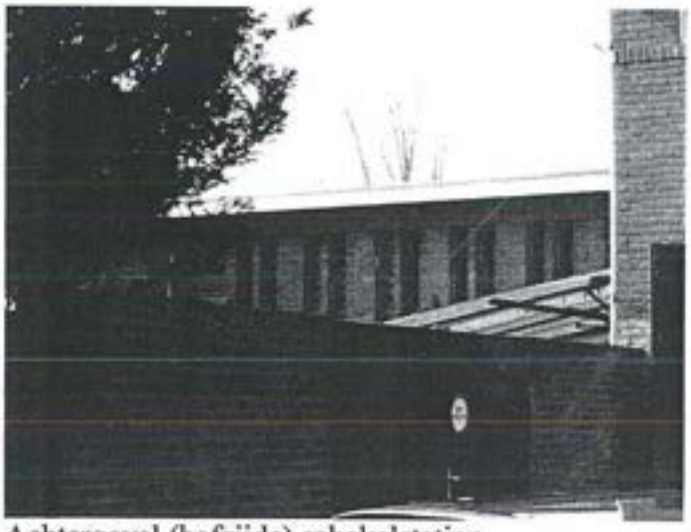

Detail tweede bouwlaag

Rechterzijgevel kantoor/magazijn

Achtergevel (hofzijde) schakelstation

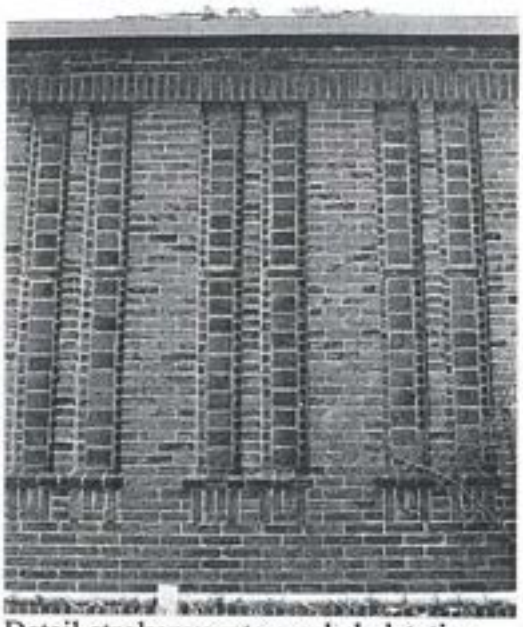
Kantoor/magazijn zijde Remiseweg

Schakelstation zijde Remiseweg

Woning nummer 10 vanaf Remiseweg

Detail strokenvensters schakelstation

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Ruiterweg 1
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 501
Naam	:	De Vlasschuur (voormalig onderdeel van het complex, bestaande uit no. 1 en 3)
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	arbeiderswoning
Architect	:	onbekend
Opdrachtger	:	onbekend, mogelijk een wever uit Hilversum
Bouwjaar	:	± 1880
Bouwtype	:	arbeiderswoning
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	5.1.2e [redacted]
Opmerkingen	:	

Het pand Ruiterweg 1 vormt samen met Ruiterweg 3 "De Vlasschuur".

Beschrijving:

Aan het begin van de Ruiterweg, aan V-vormige (karakteristiek Larense) splitsing gelegen voormalige arbeiderswoning op rechthoekige plattegrond.
Het rechterdeel van het pand is vastgebouwd aan Ruiterweg 3, de eigenlijke "Vlasschuur" en maakte vroeger deel uit van een weverij. Rond het object zijn nog meer arbeiderswoningen(blokken) aanwezig, die uit dezelfde periode stammen.
Het woonhuis op rechthoekige plattegrond is opgetrokken in halfsteensverband bestaande uit rode vormbaksteen. De kozijnen en deurposten zijn aan de onderzijde afgewerkt met een terugliggende platte laag waaronder een halfsteens rollaag; aan de bovenzijde zijn zij alleen afgewerkt met een halfsteens rollaag.
Het object kent twee woonlagen; de bovenste is in de kap

gesitueerd.
Het pand wordt afgedekt door een zadeldak waarvan de nok evenwijdig loopt aan de Ruiterweg. Op de nok staat een gemetselde stenen schoorsteen. De dakbedekking bestaat uit rechtsdekkende Hollandse handvormpannen. Het grootste deel van het dak kent een dambordpatroon van afwisselend vier rode en vier gesmoorde pannen. Het dakvlak wordt aan de straatzijde slechts doorbroken door een gietijzeren dakvenstertje. Aan de achterzijde bevindt zich een recente houten dakkapel (rabatdelen) met zes kozijnen voorzien van klepramen met kruisroeden. Deze is geplaatst tegen het pand Ruiterweg 3.
Het pand is voorzien van houten goten op klossen. De topgevel is voorzien van bewerkte windveren (lopende hond motief) en een houten makelaar.
Al het houtwerk is geschilderd in lichte okerkleur behalve het raamhout (groen), de stopverfkanten (wit), en de luiken. De paneelluiken zijn groengeschilderd met een donkerrood veld; de dagkanten zijn witgeschilderd.
Ter rechterzijde van de voordeur is een bouwspoor zichtbaar in de gevelwand: een grove tandverbinding verbindt de twee geveldelen, die niet tegelijkertijd opgetrokken kunnen zijn. Het rechter geveldeel kenmerkt zich door jonger metselwerk. Dit deel van de woning kan tot de oorspronkelijke niet verhoogde en vergrootte Vlasschuur behoord hebben. Oorspronkelijk (voor 1949) was dit deel van de woning in ieder geval bekleed met gepotdekselde delen. Ook het dak vertoont op dezelfde hoogte een afwijking: het dambordpatroon van de pannen is hier niet voortgezet.

De voorgevel bevat links naar binnen stolpende deuren, voorzien van luiken. Vervolgens bevat de gevel een kozijn met een valraam (het wc-raampje). Daarnaast bevindt zich de voordeur waarin een kijkvenstertje met kruisroedenverdeling. De deur is gevat in een kozijn dat aan de bovenzijde een bovenlicht bevat met drie staande roeden. Rechts naast de voordeur bevindt zich in het metselwerk het genoemde bouwspoor. Daarnaast bevindt zich een vast venster met een samengesteld raam: onder bevat het kozijn naar binnen stolpende ramen die elk voorzien zijn van een horizontale roede; de bovenzijde bevat naar buiten stolpende ramen, die aan de dagkant van het kozijn zijn aangebracht. Het venster is voorzien van luiken.

De zijgevel bevat in het midden een kozijn; voor wat het onderste deel betreft is het kozijn voorzien van naar binnen stolpende ramen met een horizontale roede; wat betreft het bovenste deel is het kozijn voorzien van een klepraam met een verticale roede. Het geheel is voorzien van luiken.
Op de verdieping bevat de gevel een kozijn met een naar binnen draaiend raam en een bovenlicht dat verdeeld wordt door twee verticale roeden.

De achtergevel bevat van rechts naar links:
- een tweelichtkozijn met naar binnen draaiende ramen voorzien van roedenverdeling (bxh = 2x3);
- een venstertje dat dienst deed als keldervenster;

- een tweelichtkozijn met naar binnen draaiende vensters voorzien van roedenverdeling (2x3).
Oorspronkelijk bevond zich tegen het linkerdeel van de achtergevel een (houten) gemak; dit is in 1949 verdwenen. In 1987 is op deze plek in stijl een houten aanbouw verrezen die een keuken en een schuurtje bevat.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- als voorbeeld van een eind 19e eeuwse arbeiderswoning;
- vanwege de gave toestand waarin het pand zich bevindt.

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- gezien de samnehang met de objecten Kerklaan 11-13-15 en 17-19-21-23-25;
- het pand Ruiterweg 1 is onlosmakelijk verbonden met Ruiterweg 3

Het pand is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als getuigenis van Larens industrieel erfgoed: het pand is onderdeel van weverij en opslagplaats "De Vlasschuur"
- vanwege de bewoningsgeschiedenis van Ruiterweg 1 en 3: Jan Hamdorff kocht de panden om er schilders tijdelijk onderdak te bieden, zoals bijvoorbeeld Albert Neuhuys. Ook derk Melis en Loes van Groningen woonden in dit pand.

Het pand dient als een (historisch gegroeide) eenheid beschouwd te worden met Ruiterweg 3, en als zodanig beschermd te worden.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 123
Koenraads, J.P., *Laren en zijn schilders*, Laren 1985,73
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht, 2755, 8172.

Zijgevel

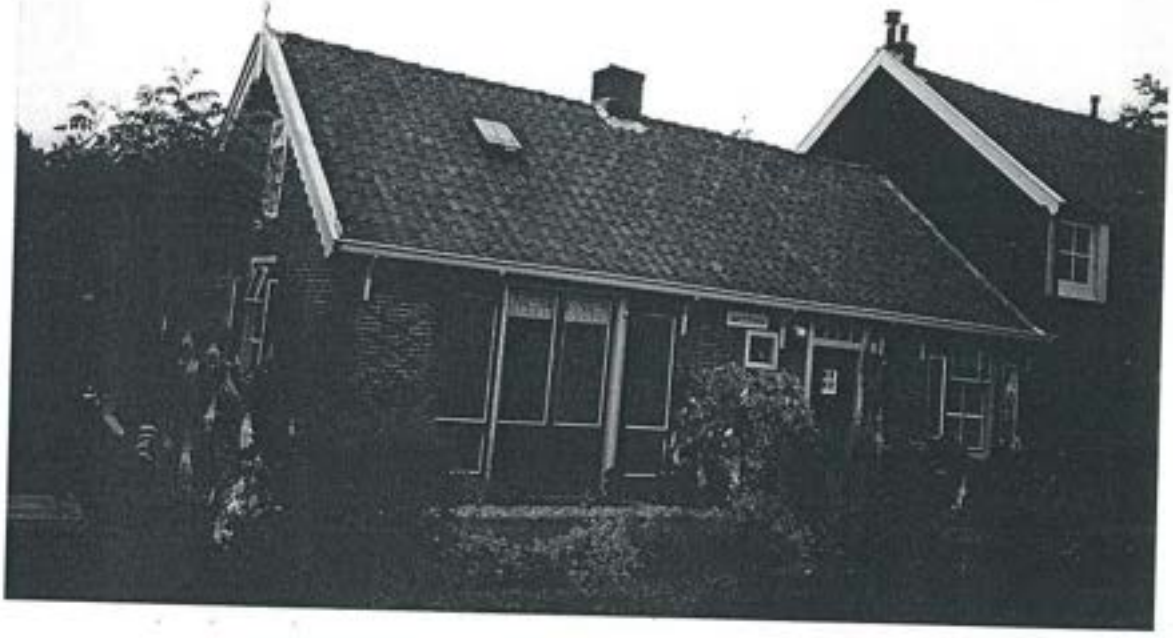

achtergevel

voorgevel

Ruiterweg 1

detail bouwspoor

kappen Ruiterweg 1 en 3
aanbouw Ruiterweg 1

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Ruiterweg 3
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	F 501
Naam	:	De Vlasschuur
Huidige bestemming	:	woonhuis
Oorspr. bestemming	:	opslag; spinnerij; later ateliers
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	niet zeker , wever uit Hilversum, danwel schout Jan van den Brink Tzn. Rond 1902 uitbreiding i.o.v. Jan Hamdorff
Bouwjaar	:	1848
Bouwtype	:	opslagloods
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	5.12e [redacted]
Opmerkingen	:	Ruiterweg 3 wordt ook vaak in combinatie met Ruiterweg 1 als "De Vlasschuur" aangeduid

Beschrijving:

Aan de Ruiterweg gelegen pand, gebouwd als opslagloods en spinnerij, later uitgebreid tot atelierruimten (in opdracht van Jan Hamdorff) en weer later verbouwd tot woning.
Het linkerdeel van het pand is vastgebouwd aan Ruiterweg 1, behorend bij " de Vlasschuur", en maakte vroeger deel uit van de weverij als zijnde de opzichterswoning.

"De Vlasschuur" inspireerde de Duitse impressionist Max Liebermann tot het maken van enkele schilderijen. Toen het pand was verbouwd tot ateliers bood het onderdak aan Albert Neuhuys, Frans Langeveld, Willem Knip en David Schulman. In 1902 kwam het in het bezit van Derk Meeles en zijn vrouw Loes van Groningen.

Het pand op rechthoekige plattegrond is opgetrokken uit gecarbolineerde gepotdekselde delen. Het wordt gedekt door een zadeldak van rode rechtsdekkende Hollandse handvormpannen. De

nok bevindt zich evenwijdig aan de Ruiterweg. Op de nok, ter hoogte van de linkertopgevel bevindt zich een gemetselde schoorsteen. Het dakschild wordt aan de straatzijde slechts doorbroken door drie kleine liggende dakvensters.
Het pand telt twee woonlagen; de woonlaag op de verdieping bevindt zich gedeeltelijk in de kap.
De kozijnen, vensters en roeden zijn wit geschilderd, de deuren rood.

De voorgevel bevat op de begane grond een kozijn met naar buiten stolpende ramen, voorzien van een kruisroedenverdeling (bxh=1x2). Rechts ernaast bevindt zich een kozijn dat een deelbare deur bevat met daarin een venster voorzien van kruisroeden. Boven de deur is een afdak bevestigd. Rechts hiervan bevindt zich in de gevel een venster met 2x3 roeden, met daaraan vast een kozijn dat een deur bevat die identiek is aan de hiervoor beschrevene.
Rechts in de gevel bevinden zich twee identieke, naast elkaar geplaatste vensters met een roedenverdeling van 4x3. Onder deze vensters zijn vier kleine schuine gepleisterde bakstenen steunberen aangebracht.
Op de verdieping bevindt zich uiterst links in de gevel een venster met kruisroedenverdeling.

De rechterzijgevel bevat ter hoogte van de verdieping een kozijn met stolpende vensters verdeeld door een horizontale roede. De gevel bevat een houten daklijst met ronde uiteinden. De hoeken van de gevel zijn afgewerkt met staande planken.

De achtergevel Bevat uiterst links op de begane grond een klein terugliggend kozijn met een venster. Voorts bevat deze gevel een kozijn met een vast venster en een paar stolpende, naar buiten draaienden deuren en bovenlichten. Het middelste bovenlicht is een klepraam. Rechts van dit kozijn bevindt zich een een uitbouw onder een flauw hellend lessenaardak, gedekt met asfalt. Het uitbouwtje bevat de keuken. Links in de gevel bevindt zich een klein venster en een deur zoals hiervoor is beschreven. Rechts bevindt zich een kozijn met stolpende vensters, die naar buiten draaien. In de rechterzijgevel van de aanbouw bevindt zich een kozijn van aluminium, dat eveneens een venster bevat.
Boven de aanbouw bevindt zich in de achtergevel een kozijn met naar buiten draaiende stolpramen.
De achtergevel bevat voorts een ateliervenster, dat de gehele gevelhoogte beslaat. Ter hoogte van de verdieping wordt het venster gescheiden door een kalf. Het ateliervenster kent een roedenverdeling waardoor 12 ruiten ontstaan. In de middelste zône bevinden zich twee klepramen.
Uiterst rechts in de gevel is tenslotte een deur te vinden, die toegang geeft tot een recent aangebouwde glazen serre.
Het dakschild wordt doorbroken door een dakkapel met een drielichtkozijn met naar buiten draaiende ramen. De dakkapel is met pannen gedekt.

De linkerzijgevel is vastgebouwd aan Ruiterweg 1. De topgevel kende oorspronkelijk een verticale rabatbeplanking, die

recentelijk is vervangen door horizontale gepotdekselde delen.

Op het erf bevindt zich aan de achterzijde een schuurtje, dat in 1989 in dezelfde stijl opnieuw is opgetrokken.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in samenhang met de panden Kerklaan 11-13-15 en 17-19-21-23-25;
- het pand Ruiterweg 3 is onlosmakelijk verbonden met Ruiterweg 1

Het pand is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- Als voorbeeld van industriële archeologie en getuigenis van Larens industriëel erfgoed: het pand deed dienst als vlasschuur, spinnerij en weverij;
- vanwege de bewoningsgeschiedenis van de panden 1 en 3: Jan Hamdorff kocht de panden om er schilders tijdelijk onderdak te bieden, zoals bijvoorbeeld Albert Neuhuys en Willem Knip, terwijl het later eigendom werd van Derk Meeles en Loes van Groningen.

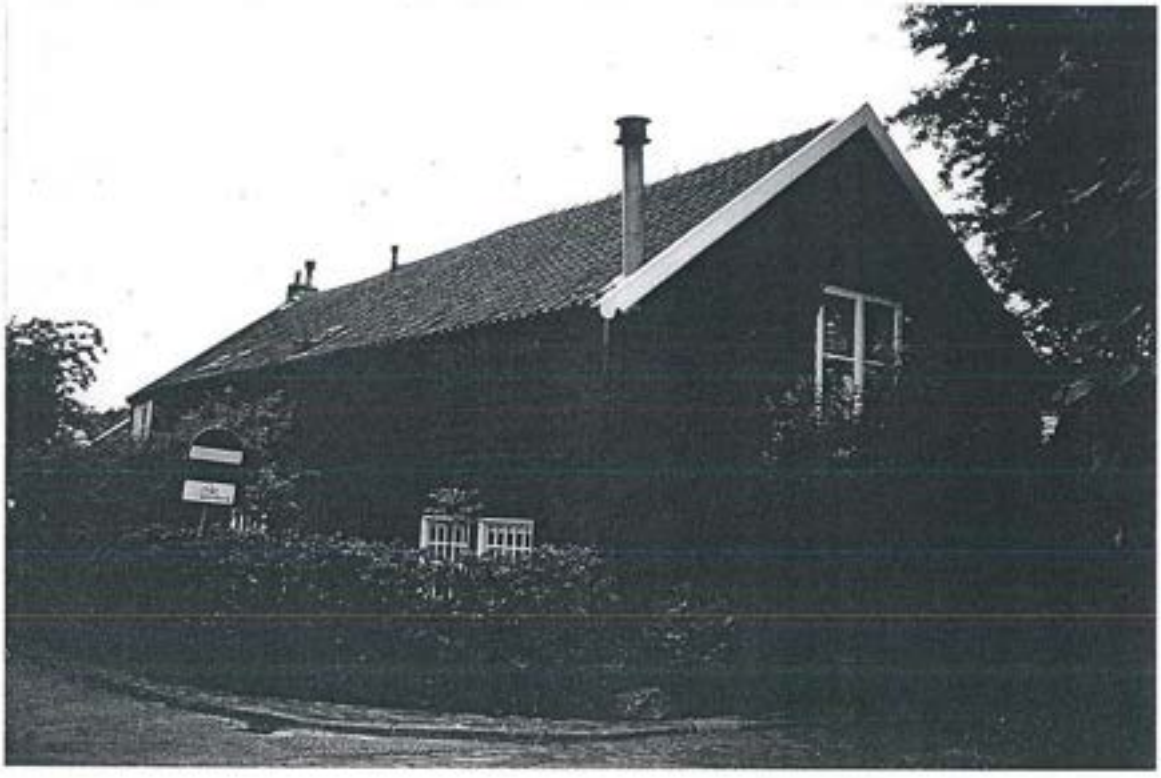
Het pand dient als een (historisch gegroeide) eenheid te worden beschouwd met Ruiterweg 1, en als zodanig te worden beschermd.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M, *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1982, 123.
Buter, A, *De kadans van de getouwen*, Amsterdam/Brusssel 1985, 62
Koenraads, J.P., *Laren en zijn schilders*, Laren 1985, 73
Gemeente Laren, archief Bouw- en Woningtoezicht, 502, 4072, 5878, 8498
Verboeket, K. e.a., *"Zij waren in Laren..."*, Laren 1990, 19 (afbeelding Max Liebermann "de Vlasschuur", olie op doek, Nationalgalerie, Oost-Berlijn)

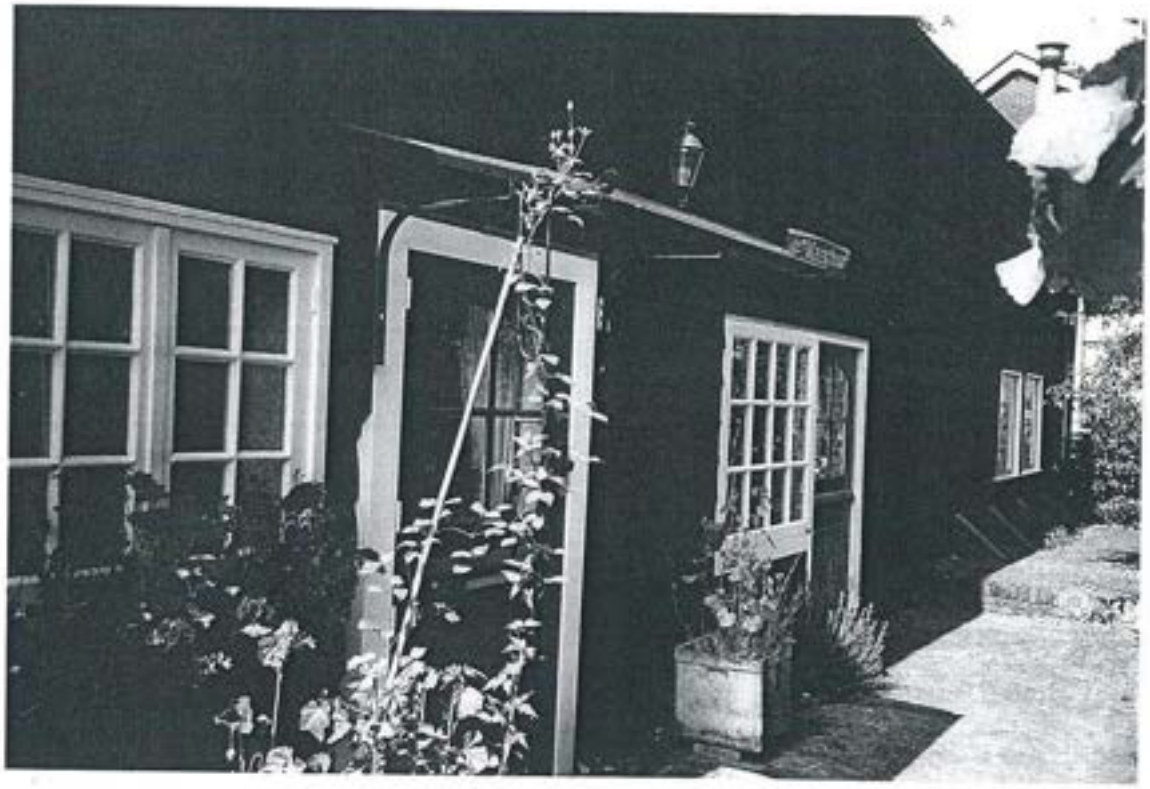
aanzicht vanaf de Ruiterweg, links no.1

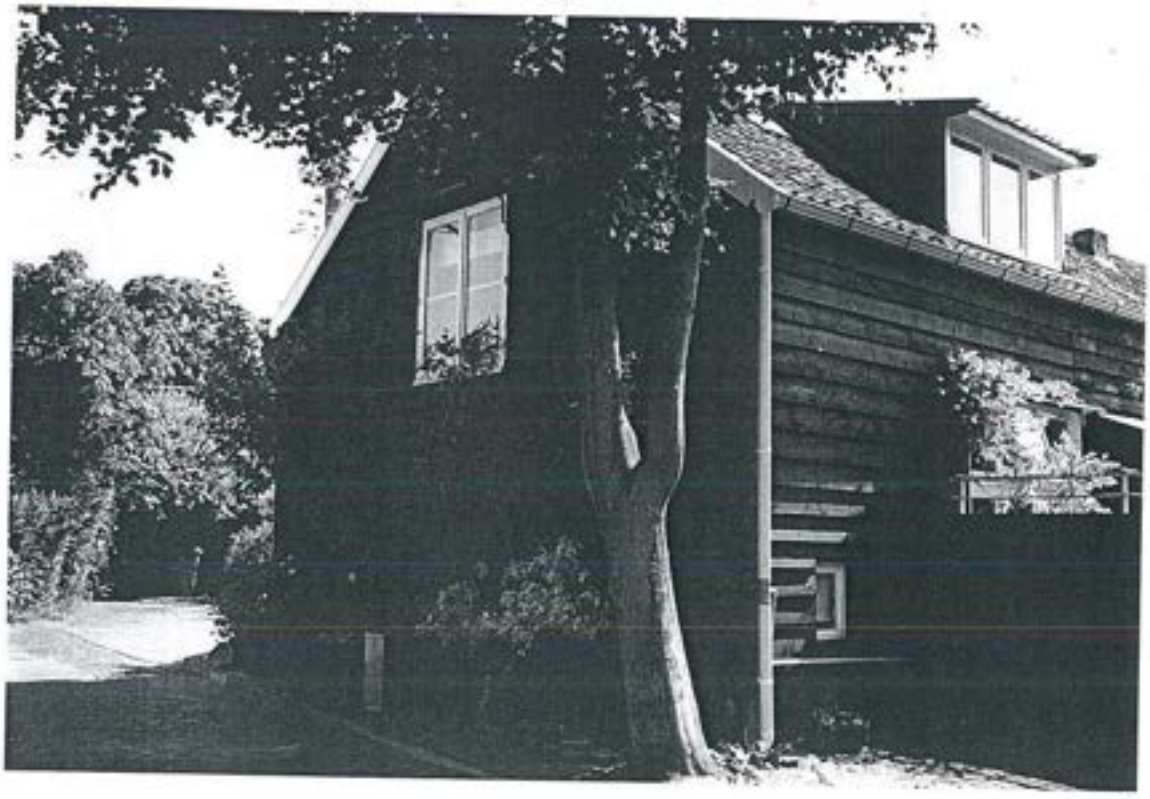

Aanzicht naar de Kerklaan gezien

detail voorgevel

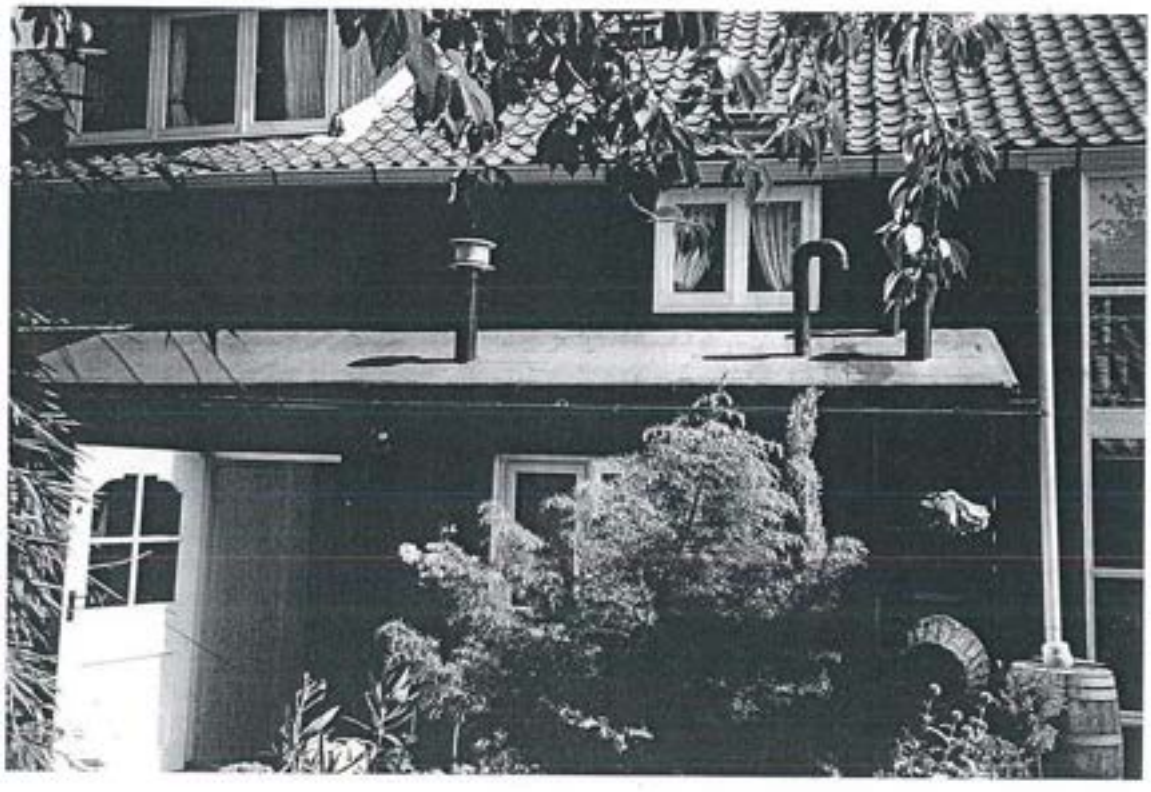

zijgevel

achtergevel linkerdeel

achtergevel met aanbouw keuken

aanzicht achtergevel rechterdeel

aanzicht achtergevel linkerdeel

1.06
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Schoolpad 4**
Kadastrale aanduiding	:	**F 252**
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	**Woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Woonhuis**
Architect	:	**A.P. van den Brink**
Opdrachtgever	:	**Gebr. Van den Brink, R. Strijbis, G.J. Vos**
Bouwjaar	:	**1926**
Bouwtype	:	**Middenstandswoning**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	In 1929 voorzien van een serre. In 1959 werd een garage bijgebouwd, in 1993 een erker en bijkeuken. De na-oorlogse wijzigingen vallen buiten de bescherming.

Inleiding:

In maart 1926 dient de Larense architect A.P. van den Brink bij de gemeente een ontwerp in voor de bouw van 24 'middenstandswoningen' op drie percelen grond, gelegen tussen de Jagersweg en de Kerklaan (kadastrale nummers 881, 882, 4117). Van den Brink ontwerpt veelal voor diens broers die aannemer zijn en door aankoop van percelen bouwgrond villa's ontwikkelen voor de vrije verkoop.

Voor de ontsluiting van de nieuw te bouwen woningen projecteert de architect een weg met een gemiddelde breedte van ongeveer zeven meter. In het midden is een pleinvormige ruimte gepland met een grotere breedte, om de verspringing tussen de percelen op te vangen en daardoor een betere bebouwingsmogelijkheid te creëren. Omdat de percelen grond tot de bouw gebruikt werden voor de verbouw van onder meer rogge wordt de straat Akkerweg genoemd. Eén van de percelen in de nieuwe straat blijft onbebouwd. Daar komt de toegang tot het na de Tweede Wereldoorlog gebouwde complex aanleunwoningen Het Akkerhofje.

De Schoonheidscommissie keurt het ontwerp voor het 'linker huis' op de hoek 'Schoolpad-geprojecteerde weg'op 8 september 1926 goed. Op 12 oktober 1926 wordt aan de gebroeders van den Brink vergunning verleend voor de bouw van de vrijstaande middenstandswoning.

De indeling van de begane grond bestond uit een hal met kast en toilet, een kamer en-suite en een keuken.

Omschrijving:

Het op de hoek van het Schoolpad en de Akkerweg, ter hoogte van de kruising met de Kerklaan gelegen woonhuis heeft een symmetrische hoofdopzet vanuit in beginsel vierkante plattegrond. Deze plattegrond is afgeschuind ter hoogte van de hoofdentree, die op de hoek van het Schoolpad en de Akkerweg is gelegen. Aan beide straten manifesteert het object zich door een identiek opgezette topgevel, voorzien van eenvoudig gemetselde details. De paraboolvormige, met rode pannen gedekte kap is geknikt en heeft in de oksel aan de straatzijde op de verdieping een deuropening. Deze biedt toegang tot het boven de entree gelegen puntvormige balkon, dat is bekleed met houten potdekseldelen.
De gevels zijn voorzien van houten kozijnen met dito deuren en vensters. De kozijnen zijn hetzij enkel hetzij met gekoppelde vensters uitgevoerd.
De entree tot de woning bevindt zich op de straathoek, in het verlengde van de voordeur. Het pand is opvallend gelegen in relatie tot beide wegen en de Kerklaan alsmede in relatie tot het pand Schoolpad 6, eveneens een ontwerp van Van den Brink.

Redengevende omschrijving

Het woonhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren

- als relatief gaaf bewaard woonhuis van de Larense architect A.P. van den Brink
- vanwege de bijzondere hoofdopzet die gekenmerkt wordt door een nagenoeg vierkante plattegrond met een symmetrische, L-vormige hoofdopzet.
- vanwege de heldere vormgeving, de bijzondere kapvorm en de detailleringen in kozijnen en metselwerk met verwijzingen naar de Amsterdamse Schoolstijl.

Het pand heeft een hoge situationele waarde

- door de uitzonderlijke ligging op de hoek van de Akkerweg en het Schoolpad, met gevels die zich naar beide wegen manifesteren, een entree georiënteerd op de kruising van beide wegen, alsmede vanwege de zichtrelatie met de Kerklaan.
  Tevens van ensemblewaarde in relatie tot het pand Schoolpad 6, eveneens ontworpen door A.P. van den Brink.

Het pand vertegenwoordigt cultuurhistorische waarde voor Laren

- als voorbeeld van een woonhuis ontworpen door een bekend Larens architect.

Bronnen en literatuur:

Gerard Koekkoek, Laren door de straten heen, Laren 1984, 19
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 1265 (bouwtekening), 1457 (1929, serre), 3528 (1959, serre), 9082 (1993, erker/bijkeuken).

Schoolpad 4

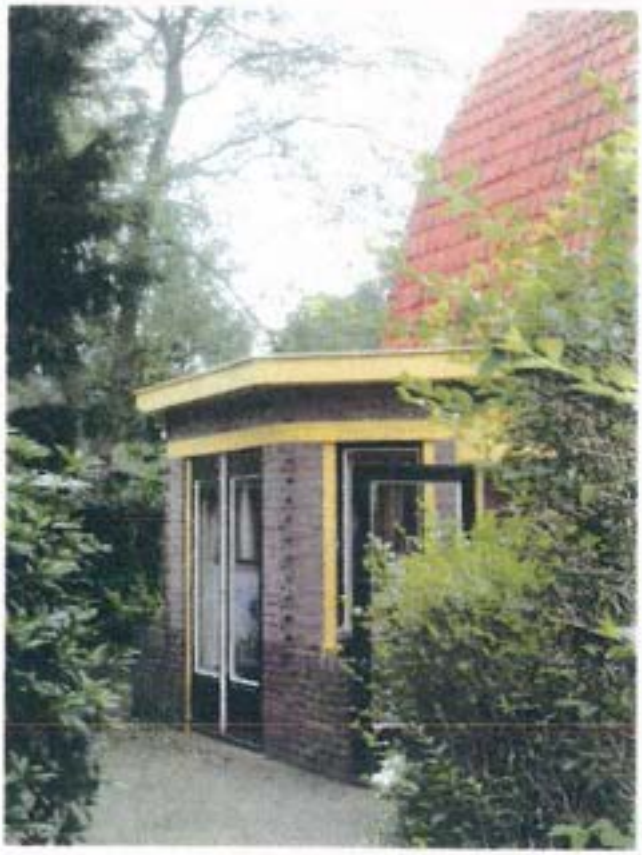
Voorgevel op de hoek Schoolpad / Akkerweg

Linkerzijgevel aan de Akkerweg

Rechterzijgevel aan het Schoolpad

Achtergevel zijde Akkerweg met serre

1.07
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Schoolpad 6**
Kadastrale aanduiding	:	**F 238**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**Woonhuis**
Oorspronkelijke bestemming	:	**Woonhuis**
Architect	:	**A.P. van den Brink**
Opdrachtgever	:	**Gebr. Van den Brink**
Bouwjaar	:	**1926**
Bouwtype	:	**Middenstandswoning**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**juni 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen	:	wijziging 1934 (vergroting), bouw garage 1957, interne verbouwing 2000.

Inleiding:

In maart 1926 dient de Larense architect A.P. van den Brink bij de gemeente een ontwerp in voor de bouw van 24 'middenstandswoningen' op drie percelen grond, gelegen tussen de Jagersweg en de Kerklaan (kadastrale nummers 881, 882, 4117). Van den Brink ontwerpt veelal voor diens broers die aannemer zijn en door aankoop van percelen bouwgrond villa's ontwikkelen voor de vrije verkoop.

Voor de ontsluiting van de nieuw te bouwen woningen projecteert de architect een weg met een gemiddelde breedte van ongeveer zeven meter. In het midden is een pleinvormige ruimte gepland met een grotere breedte, om de verspringing tussen de percelen op te vangen en daardoor een betere bebouwingsmogelijkheid te creëren. Omdat de percelen grond tot de bouw gebruikt werden voor de verbouw van onder meer rogge wordt de straat Akkerweg genoemd. Eén van de percelen in de nieuwe straat blijft onbebouwd. Daar komt de toegang tot het na de Tweede Wereldoorlog gebouwde complex aanleunwoningen Het Akkerhofje.

In oktober 1926 verleent het College van Burgemeester en Wethouders vergunning voor het bouwen van een 'enkel huis' op de hoek van het Schoolpad en de 'geprojecteerde weg'.

Een jaar later wordt een deels soortgelijke, qua opzet van dit pand gespiegelde woning gebouwd aan de andere kant van de Akkerweg op de hoek met het Jagerspad. In 1934 wordt het pand deels vergoot, eveneens naar ontwerp van Van den Brink.

Omschrijving

Het op de hoek van het Schoolpad en de Akkerweg gelegen pand is opgetrokken op vrije plattegrond. Het pand telt twee bouwlagen. De beide gevels aan de straatzijden ontmoeten elkaar door middel van en afgeronde, erkerachtige hoekoplossing met een samengesteld kozijn met vier vensters. Ter plaatse is de laag doorlopende kap op de eerste verdieping voorzien van een dakkapel met drielichtsvenster. De nok van de rietgedekte kap is voorzien van nokvorsten. Rechts van de ronding maakt een verjongende schoorsteen deel uit van de compositie. De rechter zijgevel (west) aan de Akkerweg is rechts hoger opgetrokken en ter hoogte van de eerste verdieping voorzien van potdekselwerk en vensters op de hoeken.
De gevel aan de Akkerweg (noord) is links eveneens hoger opgetrokken ter hoogte van de verdieping. Ter rechterzijde is het steile dakvlak doorbroken door een venster. Dit geldt eveneens voor het flauwer hellende deel van de kap ter hoogte van de zolder.
De achtergevel aan het Schoolpad is asymmetrisch ingedeeld en bevat onder andere de entree van de woning met ter weerszijden een klein raam. Dit geveldeel is opgetrokken uit twee soorten gekleurde baksteen. Het rechter deel van de gevel is bovenin voorzien van potdekselwerk, het linker deel bedekt met een steil deel van de rieten kap.

Redengevende omschrijving

Het woonhuis is van architectuurhistorische waarde voor Laren

- als herkenbaar bewaard woonhuis van de Larense architect A.P. van den Brink
- vanwege de hoofdopzet met bijzondere, gewelfde kapvorm
- vanwege het materiaalgebruik en de detailleringen, ontleend aan de stijl van de Amsterdamse School.

Het pand is van situationele waarde

- door de ligging op de hoek van het Schoolpad en de Akkerweg, met de gebogen gevel en het gewelfde dak gericht op de kruising van de beide straten.

Tevens van ensemblewaarde
- met het eveneens door A.P. van den Brink ontworpen pand Schoolpad 4.

Het pand vertegenwoordigt cultuurhistorische waarde voor Laren

- als goed voorbeeld van een woonhuis ontworpen door een bekend Larens architect.

Bronnen en literatuur:

Gerard Koekkoek, Laren door de straten heen, Laren 1984, 19
Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 158
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 1265 (bouwtekening), 1850 (1934, wijziging), 3575 (1957, garage), 10415 (2000, interne verbouwing)

Schoolpad 6

Voorgevel aanzicht zijde hoek Schoolpad / Akkerweg

Rechterzijgevel (zijde Akkerweg)

Achtergevel Schoolpad

1.01
Gemeentelijke Monumentenlijst Laren

Adres	:	**Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25** **Schoutenbosje 11**
Kadastrale aanduiding	:	**F 425 (Schoutenbosje 11, v. Nispenstraat 21)** **F 427 (nummer 23)** **F 428 (nummer 25)**
Naam	:	**-**
Huidige bestemming	:	**woningen, praktijk (Schoutenbosje 11)**
Oorspronkelijke bestemming	:	**vier woonhuizen**
Architect	:	**H.F. Smit**
Opdrachtgever	:	
Bouwjaar	:	**1929**
Bouwtype	:	**gekoppelde middenstandswoningen**
Bouwstijl	:	**Amsterdamse School-invloeden**
Datum opname	:	**april 2004**
Naam inventarisator	:	5.1.2e
Opmerkingen geheel te worden beschermd.	:	Het blok woonhuizen annex praktijk dient als één

Inleiding:

In 1912 wordt op de locatie van deze panden een plan ingediend voor de bouw van een villa. Dit plan is niet uitgevoerd. In plaats daarvan wordt in 1929 vergunning verleend tot de bouw van een blok van vier woningen (op de tekening omschreven als heerenhuizen) aan de toen nog als Hilversummerweg aangeduide Burg. Van Nispenstraat. Het ontwerp is van (gemeente-)architect H.F. Smit. De bouw start in 1930.

Omschrijving:

Aan de Burgemeester van Nispenstraat, op de hoek van het Schoutenbosje gelegen blok van vier woonhuizen. Het samengestelde bouwblok telt twee lagen onder een samengesteld schilddak, gedekt met gesmoorde pannen. Op de achterzijde van het dakvalk bevindt zich een reeks dakkapellen (oorspronkelijk), voor het overige bevat het dak niet-oorsponkelijke dakvensters, die buiten de bescherming vallen.

Een deel van de kozijnen is voorzien van bovenlichten en luiken en de ramen zijn, met uitzondering van die van nummer 25, overwegend voorzien van de oorspronkelijke roedenindeling. Het schilderwerk van de panden is gelijk van kleur. Entrees en dergelijke zijn voorzien van baksteendetails.

De voorgevel aan de Burgemeester van Nispenstraat heeft links een topgevel, die lager is dan het schilddak. Rechts van dit geveldeel bevindt zich een hoog opgaande schoorsteen. Het muurwerk is ter hoogte van de verdieping tussen de vensterstroken als ornament verwerkt. Rechts van het midden van de gevel bevindt zich de entree van de nrs. 21 en 23. Deze zijn geplaatst in een rondboogvormig portiek met baksteendecoratie en gemetselde plantenbakken. De deuren hebben halfronde bovenzijden in een rechthoekig kozijn.
Boven de entrees is een symmetrische erkerachtige uitbouw aangebracht voorzien van strokenvensters.
Het rechter bouwdeel, ter hoogte van de woning nummer 25, is deels vooruitgeschoven onder een ten opzichte van het schildak terugliggend dakvlak. Een hoogopgaande schoorsteen domineert de hoekpartij.

De rechter zijgevel onder afgewolfd dak bevat op de begane grond onder meer openslaande deuren en de entree van de woning.

De achtergevel heeft net als de zijgevel en de achtergevels van de middelste woningen eveneens openslaande deuren en een keukendeur.

De voorgevel van de woning annex praktijk Schoutenbosje 11 is tevens de zijgevel van het blok. De rechts laag doorlopende kap overhuift een inpandig portiek met de entree. Op de rechterhoek bevindt zich een groot kozijn. Onder de afgewolfde kap bevindt zich een strook gekoppelde vensters.

Links van een niet oorspronkelijk tussenlid, dat buiten de bescherming valt, bevindt zch de garage met rondboogdeuren aan de zijde van het Schoutenbosje.

Redengevende omschrijving

Het blok is van architectuurhistorische waarde

- als voorbeeld van zorgvuldig vormgegeven bouwblok van woningen met Amsterdamse School-invloeden
- vanwege de heldere hoofdvorm en de overwegend gaaf bewaarde detailleringen
- als voorbeeld van een blok woningen van de Larense gemeente-architect H.F. Smit.

Het blok is van cultuurhistorische waarde

- als voorbeeld van een relatief gaaf blok middenstandswoningen uit het einde van de twintiger jaren van de 20ste eeuw.

Het blok is van situationele waarde

- vanwege de ligging op enige afstand van de weg, met een openbaar voetpad en een grasperk met zonnewijzer, eenjarige bloemen, haag en heesters.

Het blok is tevens van ensemblewaarde

- in relatie tot het blok winkel-woonhuizen aan de burgemeester Van Nispenstraat 13-19.

Bronnen en literatuur:

Gé van der Pol en W.G.M. Cerutti, Laren rijk aan monumenten, Laren 1982, 182
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht, 446 (niet uitgevoerd, villa); 446, 476; 1483 (bouwtekening). 7757, 8308 (1985, 1988 wijzigen, vergroten nummer 11); 10984 (2002 wijzigen nummer 21), 8501 (1989, hobbyruimte).

Burgemeester van Nispenstraat 21, 23, 25, Schoutenbosje 11

Aanzicht Burgemeester van Nispenstraat met perk

Voorgevels

Schoutenbosje 11

Garage en tussenlid Schoutenbosje 11

Garage Schoutenbosje 11, linkerzijgevel

Detail entrees Burgemeester van Nispenstraat 21 en 23

Idem detail gevel

Achterzijde nrs. 21, 23

Voor- en zijgevel nummer 25

Rechterzijgevel

Achtergevel nummer 25

Dakvlak nummer 25

LAREN, SINT JANSTRAAT 2-4 REDENGEVENDE OMSCHRIJVING GEMEENTELIJK MONUMENT

gemeente : Laren

straat + huisnummer : Sint Janstraat 2-4

postcode + plaats : 1251 LA LAREN NH

naam object : De Smederij

complex : nee

oorspr.functie : woonhuis en smederij

huidige functie : winkelcomplex

bouwjaar : vermoedelijk eerste helft 19e eeuw, huidige omvang uit 1918

verbouwingen : 1918, 1954 en 1961: verbouwingen van smederij en woonwinkelhuis;
1973/1973 verbouwing tot winkelcomplex (shoppingcenter)

architect : onbekend, 1918: H.C. Elzinga; 1954 en 1961: W. Hamdorff

opdrachtgever : onbekend, 1918 K. van den Bergh; 1954 en 1961 P. of Gebr. Van den Bergh

bouwstijl : traditioneel

bouwtype : werkplaats (smederij) en woonwinkelhuis

kadastrale aanduiding : Laren G 3382

naam beschrijver : 5.1.2e

datum foto's : 29-08-2012

datum beschrijving : 29-10-2012

omvang bescherming : De aanwijzing beperkt zich tot het volgende object: Sint Janstraat 2-4. Andere bouwwerken op het perceel behoren niet tot het monument. De uitbouw aan de linkerzijgevel (zuidwestzijde) heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Redengevende omschrijving

Inleiding: bouwgeschiedenis en cultuurhistorische aspecten

Dit winkelcomplex in het hart van Laren draagt de naam *De Smederij*, duidend op de smederij die vanaf ongeveer 1850 in bezit was van Klaas van den Bergh. Hij was gehuwd met Grietje Pandelaar, ze hadden een winkeltje van circa 4 x 4 meter met een smederij erachter. Ze hadden twee zoons Piet en Willem. In 1911 werd Klaas opgevolgd door Piet en werd een aanvraag ingediend voor wijziging van de smederij. De aanvraag van 08-06-1911 staat nog op naam van K. van den Bergh. Hij verzoekt om 'zijne smederij te vergrooten en wel zóó dat de voorgevel der smederij in één lijn komt te liggen met de voorgevel van … Vd Bergh dat is op 2.20 M afstand van den weg'. Burgemeester en wethouders van Laren keuren de plannen goed, indien hij niet voorbij de gevel van de Wed. Smit komt. Het toeval wilde dat de buurman, die bakker was, ook Piet heette. Zoals in Laren gebruikelijk was hielpen bijnaam om de ene inwoner van de andere te onderscheiden, stond de smid daarom bekend onder de toepasselijke bijnaam 'Zwarte Piet' en de bakker werd 'Witte Piet' genoemd.

Verzoek om dispensatie d.d. 08-06-1911 linksonder staat: 'dezelfde rooilijn voor beide percelen' (dossier nr. 364).

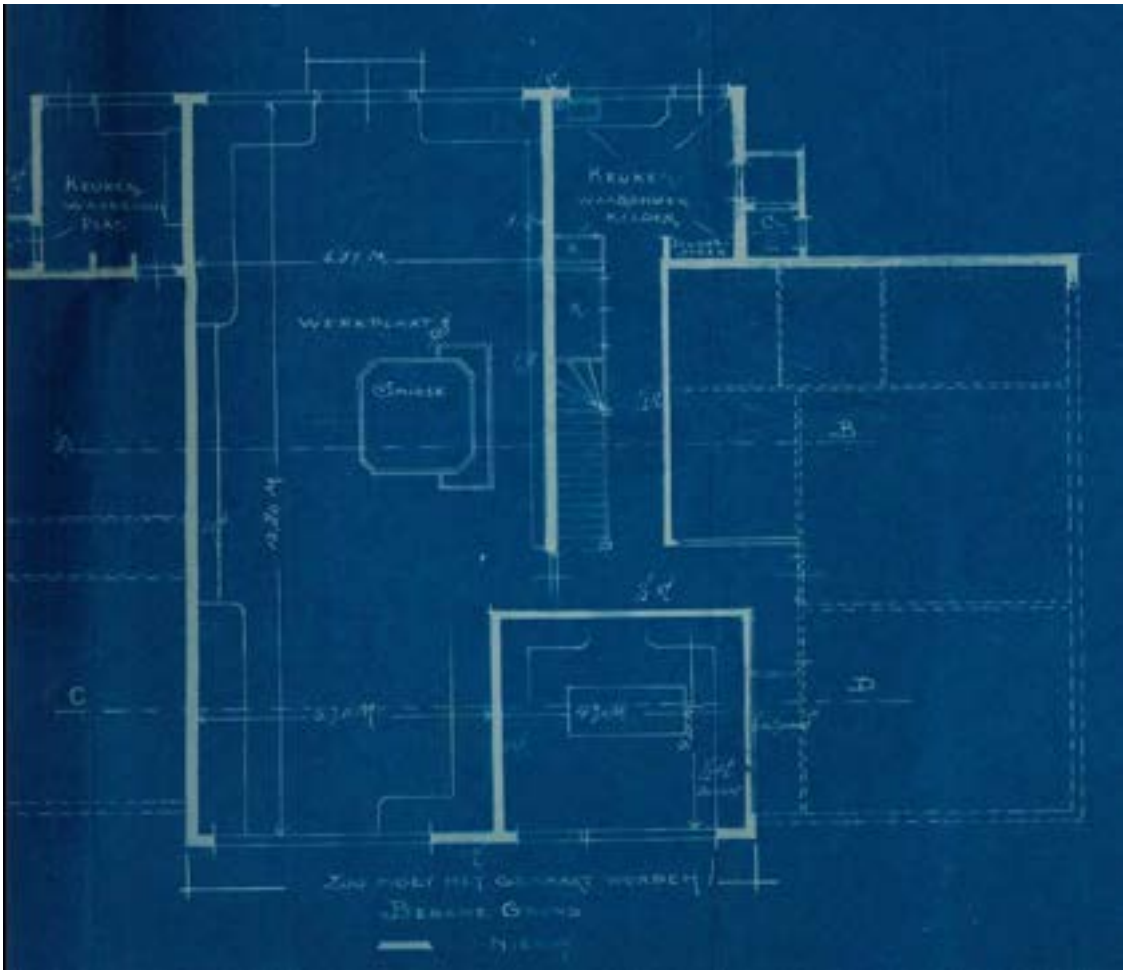
Scan uit: Laren in oude ansichten p. 9 met een gezicht op de Brink uit 1916 en helemaal links juist een stukje van het huis van smid Klaas van den Bergh

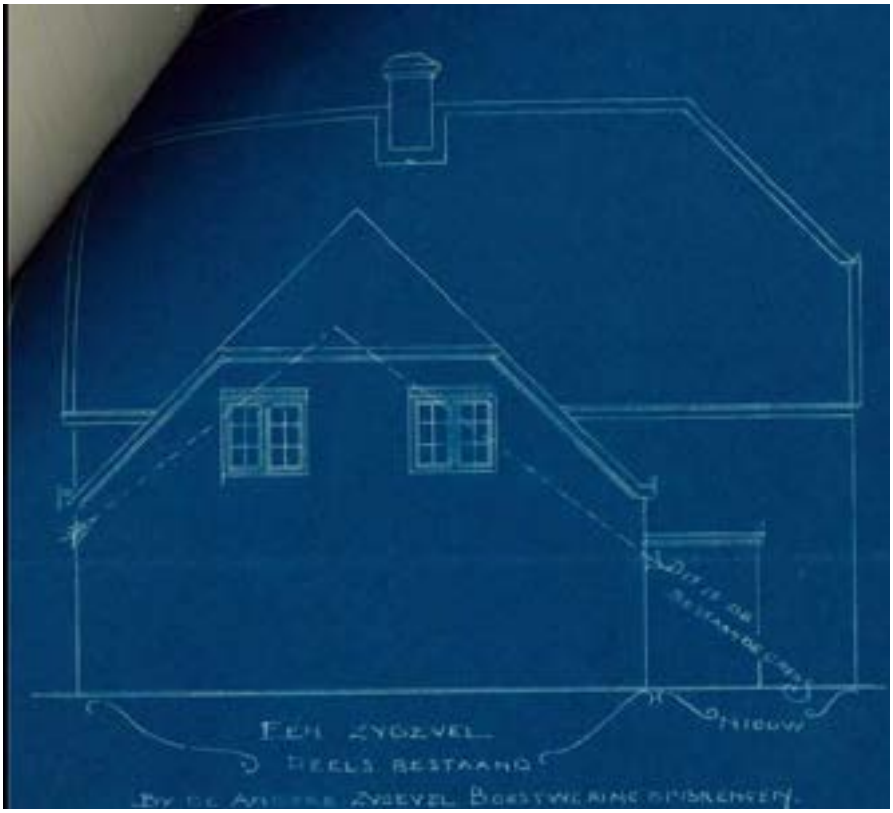

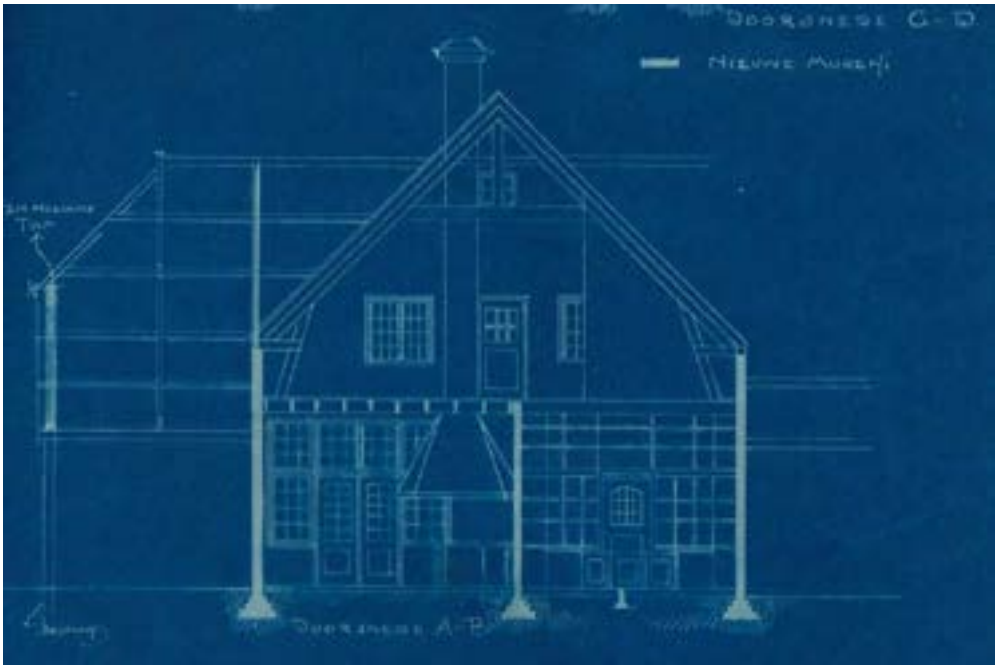
plattegrond bestaande toestand 1918 (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 372)

Bij nadere bestudering van de tekening uit 1911 en de foto uit 1916 en een vergelijking met de bestaande situatie in 1918 blijkt dat het pand veel lager en ondieper was dan de huidige situatie, met een gewolfde kap aan de voorzijde en een blinde uitbouw links. In 1918 vroeg Piet van den Bergh vergunning aan voor een rigoureuze verbouwing en krijgt het pand zijn huidige aanzien. Het ontwerp is van de Larense architect H.C. Elzinga.

WERKPLAAT
B
C
D

1918 verbouwing naar ontwerp van H.C. Elzinga (Gemeentearchief Laren, dossier. 372)

Hendrik Elzinga leefde van 1877 tot 1949 en was één van de architecten die rond de jaren 20 de toon zette in Laren en Blaricum. Hij was in Leeuwarden geboren in een gezin van acht kinderen en gaf al vroeg blijk van een artistiek talent. Na de HBS haalde hij akten in tekenen en boetseren en ging in de leer aan de academie bij professor (Bart) van Hoven en vervolgens werkte hij op het architectenbureau van Eduard Cuypers in Amsterdam. Hij vestigde zich in het Gooi waar hij aanvankelijk tekenleraar en later gemeenteopzichter in Laren werd. Vanaf 1903 werkte hij als zelfstandig architect en kreeg beroemde opdrachtgevers zoals het echtpaar Singer. Naast landhuizen, villa's en ateliers ontwierp hij in 1916 ook de ereboog voor de St. Jansprocessie. Hij was bevriend met vele kunstenaars en notabelen en hield van het uitgaansleven, waarvan het gastenboek van zijn 60e verjaardag op 4 december 1937 getuigt. Verschillende van Elzinga's ontwerpen zijn beschermd monument.

Zijn ontwerp voor de Gebroeders Van den Bergh uit 1918 laat zien dat de smederij rigoureus werd verbouwd. Gezien de twee keukens en de uitbreiding lijkt het geschikt te zijn gemaakt voor dubbele bewoning (voor de twee broers Piet en Willem?). In de tekening staan overal opmerkingen en aanwijzingen van Elzinga die aantonen dat het pand is verhoogd en verbreed en de kap geheel is vernieuwd. Ook de voorgevel is geheel gewijzigd. In grote lijnen is het pand zoals we het nu zien dus te dateren op 1918.

Vervolgens wordt in 1954 door de eveneens zeer bekende architect Wouter Hamdorff een ontwerp gemaakt voor het wijzigen van de pui voor Piet van den Bergh, met in 1961 nog een tekening van Hamdorff. Het lijkt erop dat de wijziging toen pas is doorgevoerd. Het betreft het aanpassen van de vensters in de voorgevel en het wijzigen van vensters in de uitbouw rechts. Wouter Hamdorff (1890-1965) is geboren en getogen in Laren. Zijn vader Chris was stalhouder en zijn oom was de bekende hotelier, makelaar en dorpspoliticus Jan Hamdorff. Wouter verbleef van jongs af aan graag in het hotel onder de vele kunstenaars, van wie hij later ook zijn eerste opdrachten kreeg. Hij bezocht de ambachtsschool in Bussum en werd vervolgens timmerman bij H.C. Elzinga. Rond 1915 kreeg hij een

baan als tekenaar bij de beroemde W.M. Dudok, die toen directeur Publieke Werken in Hilversum was en van wiens hand het beroemde Hilversumse raadhuis is. Vanaf ongeveer 1919 werd Wouter Hamdorff zelfstandig architect, met de bouw van landhuis *De Herdershoeve* als eerste statement. Net zoals Elzinga hield Hamdorff van het uitgaansleven en had hij een grote vriendenkring onder kunstenaars en musici. Zijn eigen huis en atelier in de Gooise Landhuisstijl staat aan de Zevenderdrift. Met deze op oude boerderijen en een geromantiseerd landelijk leven geïnspireerde stijl zou Hamdorff zeer bekend en geliefd worden. Hij werd geïnspireerd door zowel Frank Lloyd Wright als de expressionistische Amsterdamse School. Zijn ontwerpen maken enkele fasen door waarbij hij in zijn eerste fase rond 1915-1920 veel ateliers bouwt, waarvoor hij de eenvoudige daglonerswoningen als voorbeeld neemt. In de jaren 1920-1931 ontwerpt hij de zeer expressionistische landhuizen. Tussen 1931 en 1940 ontwerpt hij soberder en strakker met het hoge lessenaarsdak als kenmerkend onderdeel en vervolgens tussen 1940 en 1960 kiest hij weer voor de streekeigen voorbeelden, waarbij wel sober wordt geornamenteerd. De verbouwing voor Sint Janstraat 2-4 valt binnen deze laatste periode. Wel valt de prachtige, romantische stijl van tekenen op. Veel van Hamdorffs ontwerpen zijn beschermd als rijks of gemeentelijk monument.

Bestaande (boven) en nieuwe (beneden, p.9) toestand uit 1954. Het ontwerp van W.Hamdorff betreft verzoek tot wijzigen van de winkelpui en uitbreken van een binnenmuur. Opdrachtgever was P. van den Bergh, de aannemer Gebr. Duurland. (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 3228).

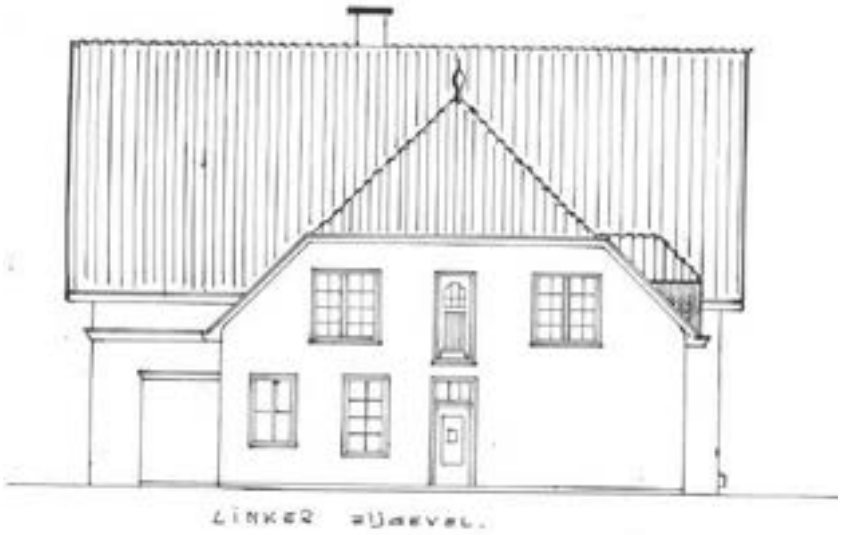

Bestaande (boven) en nieuwe (beneden) toestand uit 1961 naar ontwerp van W. Hamdorff dat werd goedgekeurd na een aantal opmerkingen van de schoonheidscommissie. Opdrachtgever was de Firma Gebr. van den Bergh, de aannemer Gebr. Duurland. (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 3971).

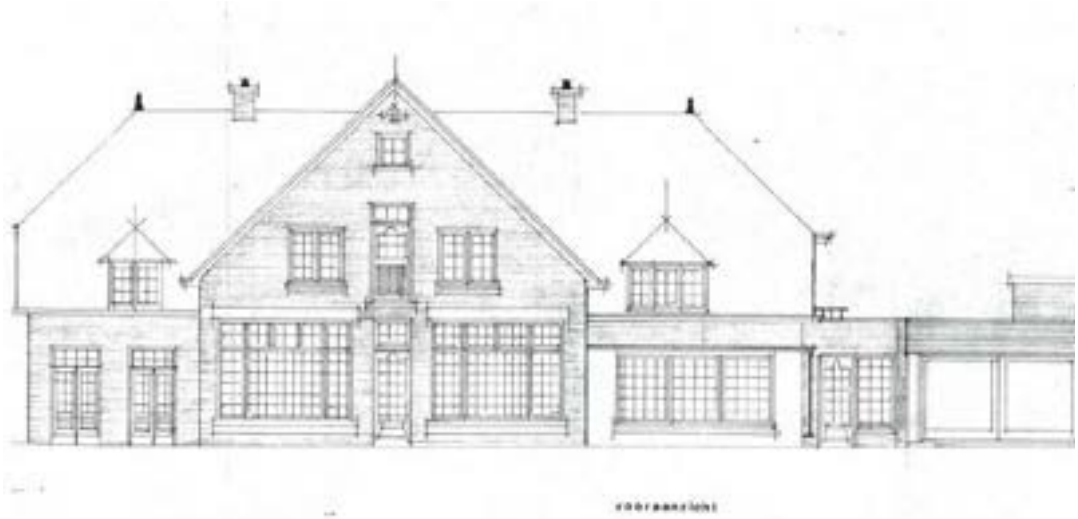

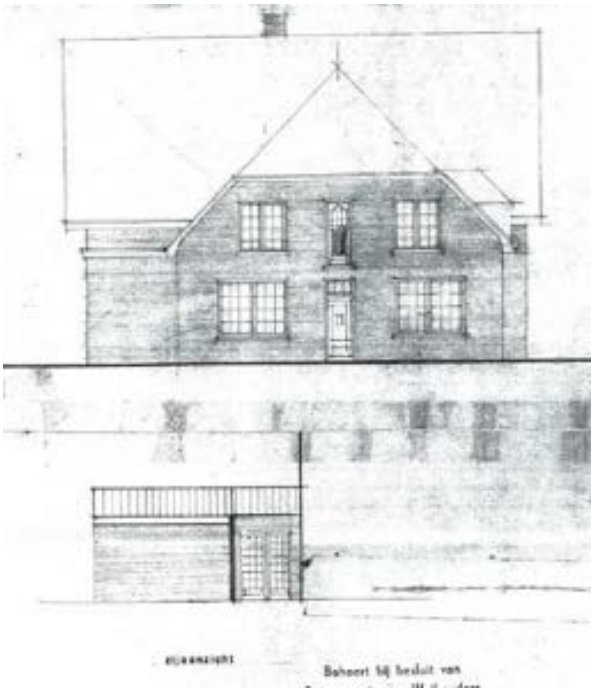

De bestaande toestand in1973-1974 in opdracht van Demie BV te Hilversum door bouw- en constructiebureau Fa. A.J. Hines projectontwikkeling te Amsterdam (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 5413, 5445 en 5634; het betreft dezelfde tekeningen, is in fasen uitgevoerd)

‘Zwarte Piet’ werd opgevolgd door zoon Nico. Er was inmiddels niet alleen een smederij maar ook een ijzerwarenhandel in het pand gevestigd. De zus van Nico stond in de winkel. Op zolder was er een duivenhok. In 1973 verkocht de familie het pand. Er werd een verbouwing doorgevoerd waarmee door middel van roeden den dergelijke een romantisch aanzien werd gecreëerd. Er kwam een nieuwe uitbouw aan de zuidwestzijde. Een op tekening beoogde uitbouw aan de noordwestzijde kwam niet tot stand. De achtergevel werd bekleed met een nieuwe stenen (spouw)muur. Het werd het eerste gebouw in Nederland waar een winkelcomplex in werd gebouwd, van meerdere (kleding)winkels onder één dak zoals bijvoorbeeld later ook in het oude postkantoor van Amsterdam dat landelijk bekend werd als het ‘Magna Plaza’. Laren ontwikkelde zich vanaf die periode allengs tot een regionaal winkelcentrum op het gebied van exclusieve mode.

achteraanzicht

Nieuwe toestand in 1973-1974 in opdracht van Demie BV te Hilversum door bouw- en constructiebureau Fa. A.J. Hines projectontwikkeling te Amsterdam (Gemeentearchief Laren, bouwdossier nr. 5413 en 5445 betreft dezelfde tekeningen, is vrijwel conform tekening in fasen uitgevoerd).

Stedenbouwkundige geschiedenis en omschrijving

Laren heeft een karakteristieke structuur met een vanuit de Brink uitwaaierend patroon van wegen, paden en veedriften, die de verschillende dorpen en enggronden met elkaar verbinden. De bebouwing is daar van oudsher ogenschijnlijk willekeurig doorheen 'gestrooid'. Het pand Sint Janstraat 16-18 ligt van oudsher midden in de dorpskern op het kruispunt van de Brink, Sint Janstraat en Eemnesserweg, tegenover het voormalige raadhuis. Het was dus centraal gelegen en zeer goed bereikbaar. Het pand kent zijn oorsprong in het agrarisch verleden van Laren maar is mee gegroeid met het dorp dat vanaf 1880-1900 een toeristen- en kunstenaarsdorp en aansluitend een forenzendorp werd. De smederij en ijzerhandel deed ongetwijfeld goede zaken ten tijde van de vele nieuwbouw in de eerste helft van de 20e eeuw. Ook is het één van de vroegste voorbeelden van een winkelcomplex en uiting van de ontwikkeling van Laren naar een regionaal winkelcentrum op het gebied van exclusieve mode. Het pand ligt in de rooilijn, met de nok van het dak evenwijdig aan en de steekkap haaks op de Sint Janstraat, in de T-splitsing met de Eemnesserweg waardoor het pand van verre zichtbaar is. De Sint Janstraat die één van de oudste wegen van Laren is die naar het eeuwenoude Sint Janskerkhof voert en waarlangs ook de Sint Jansprocessie trekt. De Eemnesserweg maakte in het verleden deel uit van de Rijksweg Amsterdam-Amersfoort. De nieuwe Rijksweg, nu de A1, werd in de jaren 30 van de 20e eeuw aangelegd

Architectonische omschrijving

Het winkelpand en voormalige smederij annex woonhuis en winkel uit de eerste helft van de 19e eeuw en 1918 heeft een T-vormige plattegrond. Het pand is anderhalve bouwlaag hoog, opgetrokken in baksteen en deels gepleisterd. Het bestaat uit een rechthoekig, haaks op de straat gelegen volume

met twee zijvleugels. Het is voorzien van een zadeldak en aan weerszijden een steekkap met wolfseind. De kappen steken iets over en hebben eenvoudige windveren en goten op gesneden klossen. Het dak is gedekt met gesmoorde Tuiles du Nord. Het rechthoekige middengedeelte, waarin zich van oorsprong de smidse bevond, is opgetrokken in een machinale baksteen, met aan de achtergevel een (spouw)muur van geel gekleurde steen. De voorgevel is zeer zorgvuldig uitgevoerd in schoon metselwerk in kruisverband met snijvoegen en voorzien van een muizentandlijst ter hoogte van de vliering. De gevel is symmetrisch ingedeeld met een deur met bovenlicht op zowel de begane grond als de verdieping en in de topgevel een hijsbalk en zolderraam. Ter weerszijden van de deur op de begane grond zijn twee grote winkelruiten met (geromantiseerde) roeden aangebracht en ook op de verdieping wordt de deur door roedenramen geflankeerd. Behalve de roeden in de ramen op de begane grond is deze situatie gelijk aan het ontwerp uit 1961. Zowel de vormgeving van de voorgevel als de deur op de verdieping met daarboven het hijsluik laten de ambachtelijke functie van het centrale deel van het pand zien. De achtergevel heeft een vergelijkbare indeling als de voorgevel, die voor een groot deel ook reeds voor de verbouwing tot winkelcomplex in 1973 aanwezig was.

De vleugels aan beide zijden van het pand zijn crèmekleurig, het linkerdeel is geschilderd, het rechterdeel gepleisterd. De rechtervleugel heeft zijn indeling in 1961 gekregen en in 1973 zijn roeden in deur en ramen op de begane grond aangebracht. Er zijn kleine sierankers in deze gevel aanwezig. De dakkapellen op beide zijvleugels zijn reeds in 1961 aangebracht. De linker zijvleugel is opgebouwd in handvorm baksteen (kruisverband) en betreft een restant van het oudste bouwdeel van de smederij. In 1918 is de linker zijgevel opgehoogd. Er zijn destijds oude onderdelen hergebruikt zoals de schuifvensters aan de linkerzijde, de fraaie deur met amandelvormig paneel en de deur op de verdieping. De roedenvensters op de verdieping dateren uit 1918 en het venster rechts uit de verbouwing tot winkel in 1973. De staafankers in de zijgevel zullen ook uit de oudste bouwperiode dateren. De aanbouw in de zuidwesthoek van het pand (links aan de linker zijgevel), heeft geen monumentale waarden en wordt niet in het bijzonder beschermingswaardig geacht.

Waardering

De voormalige smederij Sint Janstraat 2-4 uit de eerste helft van de 19^{e} eeuw en 1918 is van algemeen belang voor de gemeente Laren:

architectuur- en kunsthistorische waarden

- als voorbeeld van een traditionele dorpssmederij annex woonwinkelhuis dat sinds de verbouwing in 1918 qua hoofdvorm en gevelindeling zeer herkenbaar en tamelijk gaaf bewaard gebleven;

- vanwege de nog afleesbare bouwgeschiedenis van uitbreidingen en functieveranderingen tussen halverwege de 19^{e} en het laatste kwart van de 20^{e} eeuw, waarvan zowel de verschillende bouwdelen, bouwmaterialen en details zoals (sier)ankers, dakpannen en deur- en venstertypen getuigen;

- als deel van het oeuvre van de bekende Larense architect H.C. Elzinga van wiens hand de grote verbouwing uit 1918 is en vanwege de kleine verbouwing uit 1954 /1961 van Wouter Hamdorff. die zijn loopbaan als timmerman bij Elzinga begon en later zeer bekend werd om zijn Gooise landhuizen; Elzinga en Hamdorff behoorden tot de kleine kring van architecten die een groot stempel drukten op het aanzicht van Laren zoals wij dat nu kennen;

situationele en ensemblewaarden

- vanwege de strategische ligging op het kruispunt van wegen in het hart van de oude dorpskern van Laren;

- vanwege de ensemblewaarde met de omringende historische en deels beschermde bebouwing, recht tegenover het historische stadhuis nabij de Brink;

cultuurhistorische waarden

-als voormalige dorpsmederij die ruim honderd jaar in handen was van de familie Van den Bergh;

- als uiting van de overgang van het agrarische verleden van Laren met een smederij naar een smederij met ijzerwarenhandel in het forenzendorp en vervolgens als regionaal winkelcentrum voor luxe mode, waar als eerste een klein winkelcomplex onder het dak van één pand werd gerealiseerd.

gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is in 1918 ingrijpend gewijzigd maar de bouwgeschiedenis is goed afleesbaar, wat in dit geval een interessante tijdlaag aan het pand toevoegt en bijdraagt aan de monumentale waarden. Sinds 1918 zijn hoofdvorm en gevelindeling nagenoeg gelijk gebleven. Vooral het centrale deel heeft een ambachtelijke uitstraling, mede door de hijsbalk, die de oude functie als smederij herkenbaar maakt. Ook de sinds 1918 bestaande combinatie van werkplaats met woon- en winkelfunctie is herkenbaar gebleven.

zeldzaamheid

Als voormalige smederij is het pand zeer zeldzaam en historisch sterk met de dorpsgeschiedenis van Laren verbonden, maar ook zijn jongste geschiedenis als winkelcomplex kan inmiddels ook als een karakteristiek onderdeel van het dorp worden beschouwd.

Foto's 2012

Voorgevel (oostgevel)

Voorgevel (oostgevel)

Linker zijgevel (zuidgevel) oostzijde

Linker zijgevel (zuidgevel) westzijde

Deur in linker zijgevel en hijsbalk in voorgevel

Voorgevel (oostgevel) richting Brink

Rechter zijgevel (noordgevel)

Achtergevel (westgevel)

Zicht op de smederij vanaf de Eemnesserweg.

Literatuur / bronnen:

- gemeentearchief Laren, bouwdossiers 364, 372, 432, 3971, 5413, 5445, 5634

- Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland, deel Noord-Holland*, p. 417: *'De voorm. smederij Sint Janstraat 2-4, een fors dwars pand met schilddak….van omstreeks 1900 '*

- Meta Loeff-Duurland, *De Firma Gebroeders Duurland 1923-1964*, Kwartaalbericht van de Historische Kring Laren, april 1996, p. 21-26 (p. 23 W. Hamdorff)

- Marijke Estourgie-Beijer, *Wouter Hamdorff, architect 1890-1965*, Laren 1999, uitgave van het Singer Museum

- Bep (G.L.) de Boer, *De architect Elzinga, (1877-1949*), Kwartaalbericht Historische Kring Laren, juni 1997, p. 1-13

- Bep (G.L.) de Boer, *Historische verhalen over Laren,* Laren 2007, p.56-58 *De architect Elzinga (1877-1949)*

- A.H.F. de Boer, *Tijdsbeeld; Laren toen en nu 1850-1920*, uitgave Historische Kring, Laren 2000

- Historische Kring Laren, *Oud gebouw, nieuw gebruik, 25 jaar Open Monumentendag*, Monumentenroute OMD Laren 2011 p. 8 en 9

- Historische Kring Laren, *'Aan de heerlijke heide'; Monumentenroute langs de villa's van Wouter Hamdorff,* Monumentenroute OMD Laren 2000

- *Ach lieve tijd, Duizend jaar het Gooi en de Gooiers, deel 11 Duizend jaar het Gooi en de Gooiers en hun huizen*, Zwolle 197?

- *Laren in oude ansichten*, Zaltbommel 1967. p. 6 *het huis van smid Klaas van den Bergh*

- Rik Hulshof, *Planmatig ontwikkelde themawinkelcentra. Zilvervloot of zorgenkind*? afstudeerscriptie RO en planologie in opdracht van Oranjewoud, 15 mei 2006

- aantekeningen B. (G.L.) de Boer, Historische Kring Laren

- aantekeningen de heer E. Wortel

- registeromschrijvingen van rijks- en gemeentelijke monumenten Laren

GEMEENTE LAREN

Adres	:	St. Janstraat 3-5
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	G 1066
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	winkel-woning
Oorspr. bestemming	:	boerderij
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	Chr. Smit
Bouwjaar	:	19e eeuw, gerestaureerd en verbouwd in 1910 en 1978
Bouwtype	:	boerderij
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juni 1993
Naam inventarisator	:	[redacted]
Opmerkingen	:	-

Beschrijving:

In de rooilijn van de Sint Janstraat gelegen voormalige boerderij. Het pand is een tijd lang in gebruik geweest als pension en bevatte de slagerij van S. v.d. Burgh. Het linkerdeel van de boerderij was als winkel in gebruik, het rechterdeel als woning. De begane grond van de westgevel bevatte oorspronkelijk (situatie tot 1910) drie kozijnen met stolpende deuren en louvre-luiken. Het linker kozijn werd in 1910 vervangen door een winkelpui met een deur t.b.v. de slagerij. Het venster was identiek aan het rechtervenster in de linkerzijgevel. Het pand is in 1978 naar ontwerp van de heer J. Juffer grondig gerenoveerd, waarbij de gevelindeling opnieuw werd gewijzigd, dit keer ten gunste van de symmetrie.

Het pand is op een rechthoekige plattegrond boven een zwartgeschilderde plint opgetrokken in rode vormbaksteen, gemetseld in halfsteensverband. De voorgevel is gepleisterd en witgeschilderd.
Het pand telt twee bouwlagen, de bovenste bevindt zich in de kap.
Het pand wordt gedekt door een rieten zadeldak met de nok haaks

op de weg. De nok bevat rode nokvorsten. Beide dakschilden bevatten slechts één schoorsteen en één dakraampje.

De voorgevel bevat een geprofileerde daklijst met bewerkte windveren en een makelaar.
De indeling van de voorgevel is symmetrisch, maar op de begane grond zoals gezegd niet oorspronkelijk. In het midden bevindt zich een toegangsdeur tot de winkel, voorzien van een venster met kruisroeden en een bovenlicht. Ter weerszijden hiervan bevinden zich vensters met kruisroeden en een bovenlicht.
In de gevel bevinden zich ter hoogte van de balklaag van de verdieping vier sierankers.
Op de verdieping bevinden zich twee identieke vensters, die symmetrisch zijn geplaatst (origineel). Het betreft schuifvensters met een verticale middenstijl, zodat het effect van een kruisroedenverdeling wordt bereikt. In de top van de gevel bevindt zich een cirkelvormig venster met horizontale roedenverdeling.

De zuidgevel c.q. rechter zijgevel bevat uiterst links een schuifvenster met kruisroedenverdeling en bovenlicht. Opgeklampte luiken flankeren het venster.
Rechts in de gevel bevinden zich nog twee vensters: het linker is identiek aan het hiervoor beschrevene, het rechter is even groot maar bevat geen roedenverdeling.

De achtergevel c.q. oostgevel bevat een deur in het midden, voorzien van een venster met kruisroedenverdeling en een bovenlicht. Rechts hiernaast bevindt zich een klein WC-venster. Ter weerszijden van de deur bevinden zich vensters zoals hiervoor beschreven, voorzien van roedenverdeling en luiken. Op de verdieping bevinden zich twee vensters, zoals in de westgevel van het pand. De topgevel is voorzien van muurankers en een tuit.

De noordgevel c.q. linkerzijgevel bevat links drie recente kozijnen, stammend uit 1978, die in de plaats zijn gekomen van drie vensters met luiken van het hiervoor beschreven type.
Het linker kozijn bevat links een deur en een drielichtkozijn. Het middelste bevat rechts een deur en links een tweelichtkozijn, het rechterkozijn bevat een asymmetrisch ingedeeld tweelichtvenster. Alle kozijnen bevatten bovenlichten.
Rechts van deze recente kozijnen bevindt zich een origineel kozijn, bevattend een deur en een bovenlicht met originele gietijzeren levensboom.
Uiterst rechts bevat de gevel een groot kozijn met een etalageruit. Het raamhout is aan de bovenzijde getoogd; hierboven bevindt zich een bovenlicht met 6 verticale roeden.
Deze gevel bevat een houten goot op geprofileerde houten klossen.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- als voorbeeld van een boerderij uit het einde van de 19e eeuw.

Het pand is van cultuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege de voormalige functies als pension en slagerij.

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- in het gebied van de Sint Janstraat, in samenhang met "de Smederij", Sint Janstraat 1 en 7-9.

Literatuur:

Pol, G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1981, 159
Gemeente Laren, archief bouw- en woningtoezicht, 252, 2611, 2796, 6568, 8890.

voorgevel

rechterzijgevel

Linkerzijgevel

GEMEENTE LAREN

Adres	:	Sint Janstraat 7 ~~7~~ 7a - 7b
Deelgebied	:	
Kadastrale aanduiding	:	G 103
Naam	:	-
Huidige bestemming	:	2 winkels en bovenwoning
Oorspr. bestemming	:	mogelijk boerderij tot 1992: één winkel(bakkerij) en woning
Architect	:	onbekend
Opdrachtgever	:	onbekend
Bouwjaar	:	19e eeuw
Bouwtype	:	boerderij
Bouwstijl	:	n.v.t.
Negatief nrs.	:	
Datum opname	:	juli 1993
Naam inventarisator	:	[redacted]
Opmerkingen	:	

Het pand is in 1992 geheel gerenoveerd en gerestaureerd. Het is ter rechter zijde voorzien van een (hier niet beschreven) aanbouw en gesplitst in twee winkeleenheden en een bovenwoning.

Beschrijving:

In de rooilijn van de Sint Janstraat gelegen pand, type boerderij met winkelbestemming. Het oorspronkelijke pand is in twee fasen opgetrokken: het linker deel (met de nok evenwijdig aan de straat) is het oudste. Het rechter deel is later aangebouwd.
Het pand op L-vormige plattegrond is boven een donkergrijze cementen plint opgetrokken uit rode Vechtformaat handvormstenen gemetseld in kruisverband met (oorspronkelijk) een geknipte voeg.
Het pand telt twee bouwlagen: de woonlaag op de verdieping bevindt zich in de kap. Het geheel wordt afgedekt door een samengestelde rieten kap, bestaande uit twee zadeldaken. Het linker gedeelte kent een nok evenwijdig aan de straat, het rechter een nok haaks op de straat. De nok is afgedekt met rode nokvorsten.

Het muurwerk aan de boven- en onderzijde van de kozijnen is voorzien van halfsteens rollagen. De onderzijde bevat tevens een terugliggende platte laag direkt onder de kozijnen.
Het schilderwerk is crème kleurig, de luiken, het raamhout en de roeden rijtuiggroen. Deze kleuren zijn niet origineel.
Rond het pand bevindt zich een lekgoot van in cementspecie gelegde witte zwerfkeien danwel Maasgrint.

Het linkerdeel van de voorgevel bevat van links naar rechts een schuifvenster zowel in het vaste als in het beweegbare gedeelte verdeeld door een kruisroede. Vervolgens bevat de gevel een kozijn dat een deur bevat (niet origineel). De deur is in de plaats gekomen van een venster: ter plaatse eindigt het dak thans iets hoger ten behoeve van een houten afdak (niet origineel). Naast de deur bevat de gevel een identiek venster.
Het rechter deel van de voorgevel bevat een kozijn type "melkmeid", bestaande uit een deur en twee recente etalagevensters zonder roedenverdeling. Boven de melkmeid bevindt zich een uitstekende houten lijst. De topgevel bevat op de verdieping een kozijn met een schuifraam met één verticale roede. In de gevel bevinden zich muurankers en vlechtingen. De gevel wordt bekroond door een tuit met geprofileerde hardstenen afdekplaat. Ter hoogte van de tuit bevindt zich een sieranker.

De rechterzijgevel bevat links een schuifvenster met drie verticale en 2 horizontale roeden in het beweegbare gedeelte en drie verticale en één horizontale in het vaste deel. Het venster is voorzien van opgeklampte luiken.
Rechts ernaast bevindt zich een schuifvenster met 3x2 (vert/hor.) roedenverdeling in het beweegbare deel en 3x1 in het vaste deel. Het beweegbare deel is voorzien van opgeklampte luiken. Rechts van dit venster bevond zich oorspronkelijk een toegangsdeur.
In 1992 is er een recente aanbouw opgetrokken in nostalgische bouwtrand. Dit deel onder plat dak hoort echter niet bij het oorspronkelijke pand.
Het dakvlak wordt ter plaatse doorbroken door twee grote dakvensters, die recent zijn aangebracht.

De achtergevel van het pand (no. 9) bevat op de begane grond twee schuifvensters met twee verticale roeden en één horizontale roede in zowel het vaste als in het beweegbare deel. Rechts in de gevel bevindt zich een gietijzeren sierrooster ten behoeve van de ventilatie.
Op de verdieping bevindt zich een venster met 1x2 roeden en een bovenlicht met 2x1 roeden. De topgevel is voorzien van vlechtingen, muurankers en een tuit met bakstenen afdekking.

De zijgevel rechts van de achtergevel is witgepleisterd. Het bevat links een venster met 2x1 roede en een bovenlicht met twee verticale roeden. Ter rechter zijde van dit venster bevindt zich de toegang tot de bovenwoning: een kozijn met een onder- en bovendeur en een bovenlicht met twee verticale roeden. Boven de ingang bevindt zich een houten afdak op schoren.
Ter hoogte van venster en deur is het dak plaatse opgelicht. Het

dakschild wordt doorbroken door twee schoorsteenpijpen en twee dakvensters.

De achtergevel van nummer 7 is eveneens witgepleisterd. Deze gevel is blind met uitzondering van een venster met kruisroedenverdeling. Het dakvlak bevat twee dakvensters en een schoorsteenpijp.

De linkerzijgevel van het pand bevat bouwsporen. Gedeelten van het muurvlak bestaan uit gele IJsselsteen, hetgeen duidt op een verbouwing in de vorige eeuw. Rechts op de begane grond bevindt zich een schuifvenster met kruisroeden in het beweegbare deel en een verticale roede in het vaste deel. Het schuifvenster links is voorzien van luiken. De roedenverdeling is identiek aan die van het rechter venster.
Op de verdieping bevindt zich een niet oorspronkelijk venster met 2x3 roeden en bovenlicht (onderverdeeld door drie verticale roeden) en een luik. Boven het venster bevindt zich een houten windkast op schoren die de hijsbalk bevat.
In het muurvlak erachter bevindt zich een rozet van afgeschuinde koppen. De gevel is voorzien van muurankers en wordt bekroond door een tuit met een uitstekende platte laag waarboven een segmentvormige halfsteens rollaag. Het vlak ertussen is gevuld met gele IJsselsteen.

Redengevende omschrijving:

Het pand is van architectuurhistorische waarde voor Laren:
- vanwege het bouwtype, de gave hoofdvorm en de details.

Het pand is van beeldbepalende waarde voor Laren:
- vanwege de ligging aan de Sint Janstraat, bij de Brink, in combinatie met de panden Sint Janstraat 1, 3-5, en Sint Janstraat 12-14.

Literatuur:

Pol G. van der en Cerutti, W.G.M., *Laren rijk aan monumenten*, Laren 1980, 160.
Gemeente Laren, Archief Bouw- en Woningtoezicht

Voorgevel

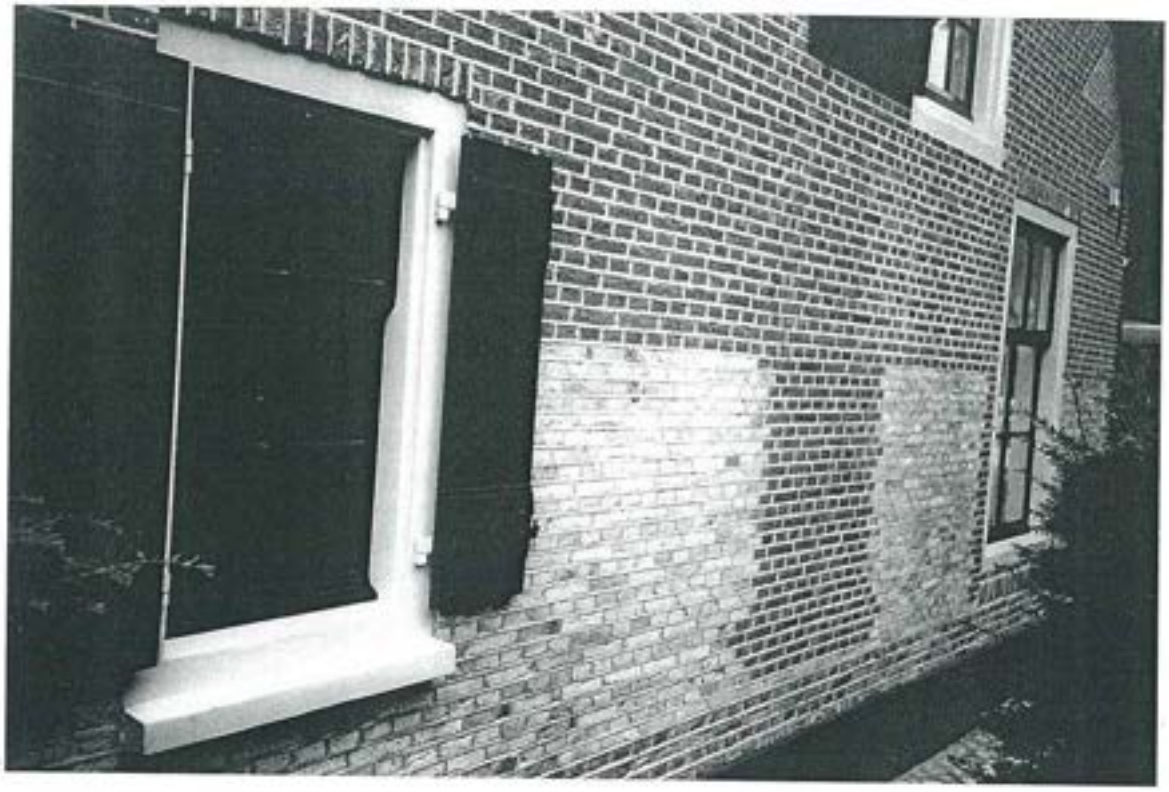
Rechterzijgevel

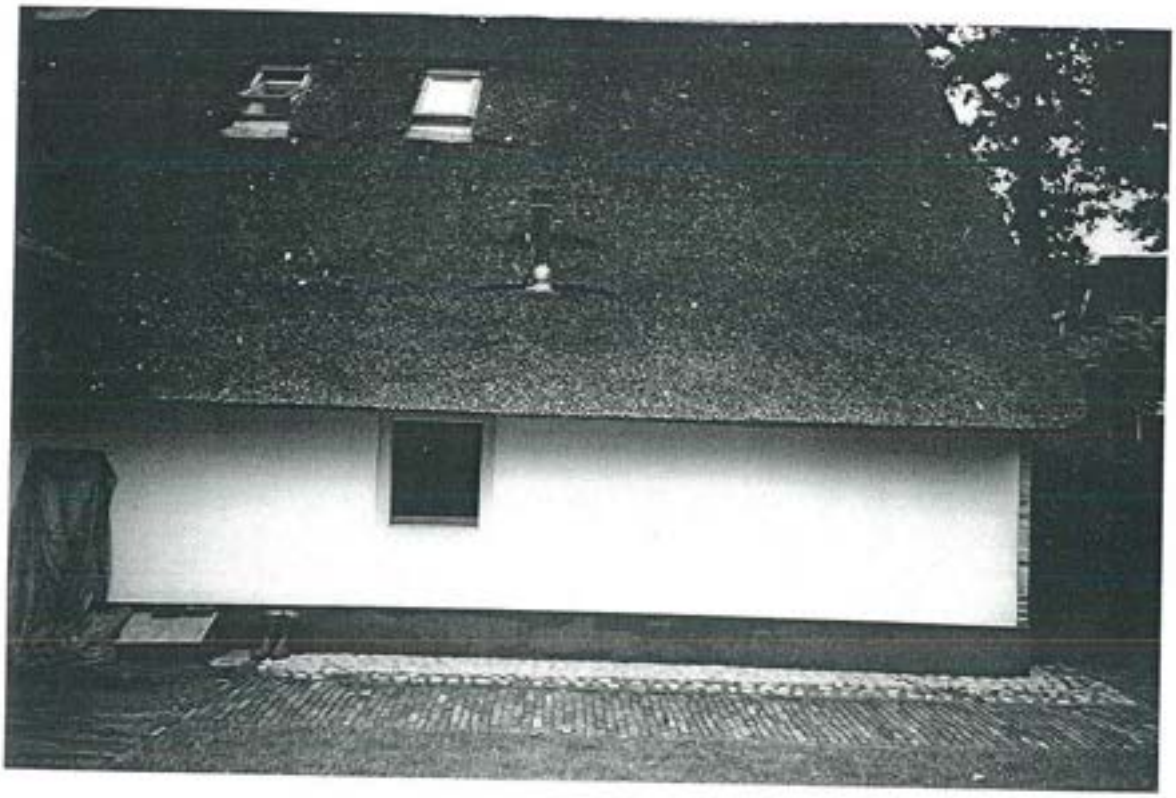
Linkerzijgevel

Detail topgevel

detail linkerzijgevel

achtergevel nummer 7

achtergevel, ingang bovenwoning

achtergevel nummer 9

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 5, 12, 18, 24, 30, 34, 40, 44, 51, 54, 59, 63, 64, 69, 78, 87, 96, 101, 106, 109, 112, 120, 140, 141, 149, 158, 166, 174, 187, 189, 190, 196, 202, 208, 219, 226, 238, 265, 282, 290, 297, 307, 311, 316, 323, 339, 346, 361, 366, 367, 368, 376, 383, 390, 403, 414, 425, 434, 443, 450, 451, 455, 468, 481

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	2, 17, 18, 24, 34, 45, 48, 54, 62, 63, 69, 75, 79, 87, 88, 91, 100, 103, 110, 115, 121, 127, 133, 140, 147, 156, 162, 168, 173, 179, 204, 205, 228, 270, 272, 297, 319, 324, 330, 337, 342, 347, 352, 358, 359, 365, 372, 373, 376, 385, 390, 399, 415, 425, 437, 442, 448, 454, 462, 470, 478, 486, 489

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 9, 25, 33, 41, 47, 54, 70, 71, 76, 81, 86, 93, 98, 103, 113, 126, 127, 137, 156, 161, 164, 168, 173, 177, 181, 188, 196, 212, 217, 225, 256, 257, 260, 268, 276, 283, 291, 295, 306, 317, 320, 327, 331, 340, 343, 347, 349, 355, 363, 364, 381, 398, 415, 420, 425, 431, 438, 442, 446, 456, 474, 479